

PROMĚNY

—

Publius Ovidius
Naso

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Proměny

Publius Ovidius Naso

Přeložil a doslov napsal

Ferdinand Stiebitz

Znění tohoto textu vychází z díla [Proměny](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 1969. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

Text díla (Publius Ovidius Naso: Proměny), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 28. 2. 2023.

OBSAH

KNIHA PRVNÍ.....	11
Počátek světa	13
Čtvero věků	16
Záhuba Gigantů	19
Lykáón.....	20
Potopa.....	23
Deukalión a Pyrrha	25
Pýthón.....	29
Dafné.....	31
Íó.....	35
Sýrinx.....	39
KNIHA DRUHÁ.....	42
Faëthón.....	43
Héliovny	54
Kyknos.....	55
Kallistó a Arkas	57
Korónis	62
Havran a vrána.....	62
Ókyrhoé	65
Battos	67
Aglauros.....	69
Európe	73
Kadmos.....	75
KNIHA TŘETÍ.....	80
Aktaión	81
Semelé.....	85
Teiresiás.....	88
Narkissos a Échó.....	89
Pentheus a Bakchos.....	95

KNIHA ČTVRTÁ.....	103
Minyovny.....	104
Pýramos a Thisbé	105
Mars a Venuše.....	109
Leukothoé a Klytié	110
Hermafrodítos a Salmakis	113
Ínó a Athamás	118
Kadmos a Harmoniá	123
Příběhy Perseovy	125
Atlás	125
Andromeda	127
Medúsa	130
KNIHA PÁTÁ.....	132
Fíneus	133
Proitos a Polydektés.....	140
Músy	142
Hippokréne	142
Pyréneus.....	143
Píerovny	143
Únos Próserpiny	146
Kyané.....	148
Stéllió.....	149
Askalafos.....	152
Seirény	153
Arethúsa	154
Triptolemos a Lynkos	156
KNIHA ŠESTÁ.....	158
Arachné.....	159
Niobé.....	164
Žáby.....	170
Marsyás	173

Pelops	174
Prokné a Filoméla	175
Boreás a Óreithyia	184
KNIHA SEDMÁ	186
Médeia	187
Médeia a Iásón	187
Aisón	192
Peliás	196
Médeiin útěk	198
Théseus	201
Mínós	203
Aiakos a Myrmidoni	205
Kefalos a Prokris	211
Lailaps	214
KNIHA OSMÁ	218
Skylla	219
Mínótauros	224
Daidalos a Íkaros	226
Perdix	228
Meleagros	229
Théseus u Achelóa	239
Echínady	240
Filémón a Baukis	241
Erysichthón	244
KNIHA DEVÁTÁ	250
Héraklés a Achelóos	251
Příběhy Hérakleovy	255
Nessos a Déianeira	255
Hérakleova smrt	256
Lichás	259
Hérakleova apotheósa	260

Alkméné a Iolé	262
Galanthis	262
Dryopé a Lótis	263
Ioláos — Synové Kallirrhoini	266
Byblis	268
Ífis	276
KNIHA DESÁTÁ	281
Příběhy Orfeovy	282
Orfeus v podsvětí	282
Moc Orfeova zpěvu	284
Kyparissos	285
Písň Orfeovy	287
Ganymédés	287
Hyakinthos	288
Roháči a Própoitovny	290
Pygmalión	290
Myrrha	292
Adónis	299
Atalanté a Hippomenés	301
KNIHA JEDENÁCTÁ	308
Orfeova smrt	309
Midás	312
Midás a Bakchos	312
Midovy uši	314
Láomedón a Hésioné	316
Příběhy Péleovy	317
Péleus a Thetis	317
Péleus u Kéryka	318
Daidalión a Chioné	319
Zkamenělý vlk	321
Kéryx a Alkyoné	324
Aisakos	335

KNIHA DVANÁCTÁ.....	337
Z pověstí o trojské válce.....	338
Řekové v Aulidě	338
Hrad Pověstí	339
Kyknos.....	340
Hostina u Achillea.....	343
Kaineus	343
Kentauři a Lapithové	345
Periklymenos	355
Smrt Achilleova	357
Spor o výzbroj Achilleovu	359
KNIHA TŘINÁCTÁ	372
Smrt Aiantova.....	373
Trojské ženy	374
Memnón.....	380
Příběhy Aenéovy.....	382
U Ania	382
Sicilská Skylla	384
Ákis, Galateia a Polyfémos	386
Glaukos	391
KNIHA ČTRNÁCTÁ.....	394
Skylla a Kirké	395
Sibylla	397
Achaimenidés a Makareus	400
Odysseus a Kirké.....	403
Píkus a Kanéns.....	405
Druhové Diomédovi	409
Aenéovy lodi	412
Ardea	413
Aenéova apotheósa.....	414
Pómóna a Vertumnus	416
Anaxareté a Ífis.....	419
Rómulus a Hersilia	422

KNIHA PATNÁCTÁ	425
Myskelos	426
Pýthagorás	428
Égeria	442
Hippolytos	442
Cípus	445
Příchod Asklépiův do Říma.....	448
Caesarova apotheósa.....	452
Ovidiovy Proměny	458
Verze 1.0 z 17. 2. 2022	475

KNIHA PRVNÍ

*O tvarech změněných do nových těl mě zpívati pudí
nadšený duch. Ó bozi — těch změn jste původci sami —,
přízní dařte mé dílo a od samých počátků světa
provod'te do mých až dob to souvislé předivo písňě!*

Počátek světa

Než byla země a moře a nebesa kryjící všechno,
jeden a týž byl přírody vzhled kol dokola všude:
Chaos to byl, shluk hmoty jen syrové, bez ladu skladu,
pouhá netečná tíha a nesvorné zárodky věcí
maní sloučených v celek, jež na jedno místo se sešly.
Nebylo doposud Slunce, jež světu by dávalo světlo,
nebylo Lúny, jež mohla by růst a nabývat růžků,
ve vzduchu rozlitém vůkol se nevznášela tu Země,
vyvážená svou tíhou, a po dlouhém okraji souší
bohyně mořských vod svých paží nerozestřela.
Byl tam sic vzduch, a byla tam země, i moře tam bylo,
země však nebyla pevná, a nemohla plynouti voda,
vzduch byl bez jasu: nemělo nic tam stálého tvaru,
překážkou bylo si navzájem vše — vždyť v jednom tu těle
pospolu válčilo s teplem studeno, se suchem vlhko,
s věcmi pak těžkými lehounké zas a s tvrdými měkké.

Bůh a tvůrčí světový duch pak skončil ten zápas.
Oddělil od nebe zemi a od země oddělil vodstvo,
z hustého ovzduší země pak vyloučil oblohu čistou.
A když je rozpředl tak a vyňal z nejasné spousty,
různá jim vykázal místa a svorným spoutal je mírem.
Ohnivá podstata nebeské klenby, vší tíže jsouc prosta,
k výšinám světa se vznesla a za byt si vzala to místo.
Místem a lehkostí svou s ní sousedí ovzduší země.
Sama pak zem, jsouc hustší a hmotných nabravši živelů,
sklesla dolů svou tíhou. Kol poslední zaujal místo
plynoucí tekutý živel, jenž sevřel pevný kruh země.

Ať to byl kdokoli z bohů, jenž utřídil směsici hmoty:
roztáv ji tak a roztátou spořádav do článků světa,

jal se pak nejprve sbalovat zem v tvar veliké koule,
aby tak ze všech stran se jevila docela stejnou.
Potom kázal moři se rozlítí, prudkými větry
vzdouvat a oblitých souší kol dokola obklopit břehy.
Rozlehlé bažiny přidal i prameny, jezera, řeky,
tekoucí z vyšších míst a klikatým vroubené břehem:
různým se vinouce směrem, z nich některé mizejí v zemi,
jiné do moře dojdou, a plání volného vodstva
přijaty, místo svých koryt pak bičují pobřeží mořské.
Kázal rovinám též se rozestřít, údolím klesnout,
lesům pokrýt se listím a vyvstati skalnatým horám.

Jako pak nalevo pásem dvě a tolikéž vpravo
roztíná nebe, a páté je ve středu, žhavější oněch,
tak bůh ve své péči to břímě, jež obloha svírá,
stejným rozdělil počtem: i země má patero pásů.
V prostředním z nich jest vedro, i nelze ho obývat lidem;
ve dvou vysoký sněh; dvě umístil v obojích středu,
smísl tu s chladem žár a dal jim teplotu mírnou.
Nad nimi klene se vzduch: jest lehčí sice než země,
lehčí nad vodu též, leč těžší než ohnivý živel.
V něm ať se usídlí mračna, bůh rozkázal, v něm ať i mlhy
sídlí a hrom, jenž srdcem smrtelných zachvívát bude,
v něm ať sídlí i větry, jež z mračen křesají blesky.

Větrům však světa strůjce a stavitel nedopřál bydlet
ve vzduchu, kdekoli chtí: i dnes, ač rozličným směrem
každý řídí svůj van, jen stěží lze zabránit bratrům,
aby snad nebyl rozsápán svět: tak hrozně se sváří.
Euros ustoupit musel až na východ, v nabatskou říši,
v perský kraj a k horám, jež u jitřních paprsků leží.
Večer a mořský břeh, jež západní zahřívá slunce,
sousedem Zefyra má; až v Skythii, v půlnocní kraje

Boreás mrazný vpadl, a země protějšších končin
smáčí věčnými mraky a deštěm vodnatý Auster.

Nad tím nade vším bůh pak rozestřel přejasný éther,
prostý tíže a čistý i od všeho zemského kalu.

Když tak veškero jsoucno bůh oddělil rozmezím pevným,
hvězdy, jež nebylo dřív tou spoustou zaváté zříti,
začaly pojednou tryskat a planout na celém nebi.
Aby pak nebylo kraje, jenž vlastního tvorstva by neměl,
hvězdy a podoby bohů si zabraly nebeskou půdu,
lesklým rybám byl vykázán příbytek v plynoucích vodách,
země pak dostala zvěř a hybné ovzduší ptactvo.

Tvora však, který by světější byl a o velkých věcech
přemýšlet znal a vládnout ostatním, nebylo dosud:
povstal tudíž člověk — ať dal mu z božského vzniknout
semene strůjce jsoucna, ten původce lepšího světa,
či že snad čerstvá země, jež spojení s étherem právě
musela opustit, sourodých nebes si chránila sítě,
tu pak Prométheus vzal, a smísiv ji s dešťovou vodou,
dal jí podobu bohů, těch správců celého světa.
Kdežto však ostatní tvorstvo je schýleno, k zemi se dívá,
člověku dal on vztyčenou tvář a k nebi mu kázal
hledět a vzpřímený zrak vždy k hvězdám do výše zdvíhat.
Tak tedy zem, jež syrová byla a bez tvaru ještě,
přešla v neznámé podoby lidí a na se je vzala.

Čtvero věků

Zlatý vzešel pak nejprve věk, kdy zákona, soudce
člověk byl prost a od sebe sám ctil věrnost a právo.
Nebylo trestu ni strachu, a hrozivá slova se nečtla,
vyrytá v kov, a prosící dav se nemusel báti
soudcových úst: ač neměli obhájce, bezpečni byli.
Nebyla skácena dosud a nesešla do plyných proudů
pínie ze svých hor, chtíc daleké navštívit kraje:
neznali jiného břehu krom vlastního smrtelní lidé.
Srážný hluboký příkop až doposud nevroubil města,
nebylo stočených rohů ni polnice z rovného kovu,
nebylo mečů ni přilb: svůj život trávil lidstvo
bezpečně v lahodném klidu, a vojska mu nebylo třeba.
Od sebe sama vše též jim dávala svobodná země:
ještě se netkl jí rýč a pluh jí nezranil dosud;
člověk, spokojen jídlem, jež poskytla příroda sama,
planík plody si sbíral a trávnic rostoucí v horách,
dřínky a ostružin plody, jež visely v trnitém křoví,
žaludy též, jež na zem spadaly s Jovova stromu.
Věčné bylo tu jaro a lahodných Zefyrů vlahé
vánky laskaly květy, jež vyrostly beze všech semen.
Brzy též zem, ač nikdo ji nevzdělal, plodiny nesla:
klasy tu těžkými bělal se lán, ač přeorán nebyl.
Tu proud mléka, tam nektaru proud se potokem valil,
onde zas zelený dub byl smáčen kapkami medu.

Jakmile Sátarnus však byl do temnot Tartaru vyhnán,
Júpiter ovládl svět, a stříbrné potomstvo vzešlo,
horší zlatého sic, leč cennější plavého bronzu.
Trvání bývalé vesny bůh Júpiter zkrátil a kázal,

aby měl rok vždy po čtyřech obdobích v budoucím čase,
zimu, kratičké jaro, a léto a nestálou jeseň.

Tehdáž po prvé vzduch se rozžhavl, sálaje žárem
suchým, a ve výši uvízl led, jenž utuhnul větrem.

Tehdáž po prvé v obydlí vešli: jim obydlím byla
jeskyně, křoviska hustá a proutí svázané lýkem.

Tehdáž do dlouhých brázd si po prvé obilná zrna
zaseli; smutně pak zabučel býk, jsa obtížen jařmem.

Třetí po tomto věk pak nastoupil, bronzové plémě,
krutější povahou svou a k strašným náchylné zbraním,
přec však zločinu prosté. Pak z tvrdého železa — čtvrté.

Ihned vtrhl v ten věk, jenž z nejhorší rudy byl stvořen,
veškeren hřích, a stud a pravda i poctivost prchla,
na jejich místo pak nastoupil klam a podvod a šalba,
násilí, úklady, lest a zločinná k majetku láska.

Větrům, ač doposud dobře jich neznal, svěřoval plachty
plavec, a lodní kýl, jenž na horách vysokých dříve
stával, v neznámých proudech vln se zahoupal skočně.

Půdu, společnou dřív jak vzduch a sluneční světlo,
všechnu přesný měřič už vymezil hranicí dlouhou.

Ne však obilí jen a povinné krmě si člověk
od půdy bohaté žádal: on pronikl do útrob země,
z nich pak kopat se jal též poklady, které kdys ona
ukryla v hloub až k Stínům podsvětním, dráždidla hříchu.

Ocel již zločinná vzešla a zločinnější než ocel
zlato, vzešla i válka, jež bojuje obojím kovem:

řinčící zbraň má v krvavých rukou a prudce jí mává.

Žije se z loupeže teď: tchán před zetěm, před hostitelem
host už není si jist; i bratrská láska je vzácná;

číhá choť, jak zahubit manželku, manželka chotě;
jedů smrtelnou bledost zas ukrutné macechy mísí;

po délce otcova života syn se předčasně pídí.
Zbožnost je svalena v prach a zdolána: poslední z bohů
ze země nasáklé krví se vzdálila panenská Diké.

Záhuba Gigantů

Aby však vysoký éther byl ohrožen stejně jak země,
Giganti, které prý pojala chuť být na nebi vládci,
hory v hromadu snesli a do výše skupili k hvězdám.
Tehdáž všemocný Otec svým bleskem roztrástil Olymp,
s Ossy pak, ležící vespod, jím dolů Pélion srazil.
Vlastní pohřbena stavbou když ležela těla ta strašná,
Země, přehojnou krví svých synů zbrocená, zvlhla
— tak dí zvěst — a v teplou tu krev prý vložila život,
aby pak památku svět si uchoval na její syny,
lidskou dala jí tvářnost a vzhled. To plémě však také
zpupně zhrdalo bohy a lačnělo po krutých vraždách,
násilné jsouc: i poznal bys hned, že se zrodili z krve.

Lykáón

Jakmile bohů Otec to uviděl z nebeských výšin,
povzdychnuv vzpomínal hned, jak hnusnými hody ho uctil
Lykáón — nový to čin, jenž ve známost nevešel dosud.
Nesmírný hněv, jenž hoden byl Jova, mu zachvátil srdce:
svolal do sněmu bohy, a svolání ihned se sešli.

Vede tam do výše cesta, je zřejmá na jasném nebi
— „Mléčnou drahou“ ji zvou — a znatelná pro samu bělost.
Po ní kráčejí bozi, když k mocnému vladaři hromu
chodí do hradu. Vlevo i napravo vznešených bohů
síně (jsou dokořán vrata) se hemží zástupy návštěv.
Příbytky nižších božstev jsou porůznu dále: zde v čele
bohové mocní a slavní si zřídili nádherné domy.
Věru, tu čtvrt' — ač smím-li se odvážit smělého slova —
nebeským Palátiem bych neváhal případně nazvat.

Jakmile v mramorové si usedli bohové síní,
Júpiter, sedící výše, jsa o žezlo ze sloni opřen,
potřásl dvakrát či třikrát svou hlavou a strašlivou kšticí,
při jejímž pohybu zemí a nebem i hvězdami zachvěl.
Potom k takovým slovům svá hněvná otevřel ústa:

„O vládu nad světem dnes, ó bozi, mám velikou úzkost,
větší než za oněch dnů, kdy stero svých paží se chystal
každý z Hadonožců vznést na nebe, aby ho dobyl.
Divoký sic byl nepřítel náš, leč z jednoho kmene,
z jednoho toliko zřídla ten boj nám vycházel tenkrát.
Dnes však na celém světě, kde moře kol dokola šumí,
zahladit musím to plémě smrtelné! Přisahám slavně
při vodách podsvětní říše, jež háji styžskými plynou:
vše jsem vyzkoušel dřív! Leč úd, ježž nemožno zhojit,
nutno je odříznout, zdravá by část se nenakazila.

Mám přec i polobohy, mám poddaná venkova božstva,
nymfy, Satyry, Fauny a Silvány, bydlící v horách.
Poněvadž za hodny nebes je nemůžem uznávat ještě,
aspoň tu zem — tu dali jsme jim — ať obývat mohou!
Myslíte, bohové, snad, že dosti jsou bezpečni oni,
když přec i mně, jenž blesk mám v moci a nad vámi vládnu,
Lykáón, krutostí známý, se odvážil úklady strojit?“

Zahlučel bohů sbor a pomstu se vášnivě jali
svolávat na toho smělce. — Když vrahů bezbožná tlupa
krví Caesarovou vše římské zahladit prahla,
takto byl ohromen též rod smrtelný obrovským strachem
před tou náhlou zkázou a svět se poděsil celý;
tobě pak oddanost tvých byla právě tak, Auguste, milá
jako ta bohů Jovu. — Když pokynem ruky a hlasem
potlačil hlučný šum, hned utichli bohové všichni.
Jakmile křik se skončil, byv zdušen vážností vládce,
po druhé Júpiter mlčení přerušil, hovoře takto:

„Čin svůj zaplatil trestem, tu starost z mysli si pusťte!
Povím vám však, co spáchal, a jak byl potrestán za to.

Pověst o zkáze doby se donesla k našemu sluchu.
Toužím shledat ji lživou, i snesu se s olympských výšin,
abych v podobě lidské — já bůh — se podíval na svět.
Dlouho by trvalo vyprávět vám, co zločinů všude
na vlastní oči jsem zřel: zlá zvěst byla lepší než pravda.
Přešel jsem Mainalské hory, tak hrozné skrýšemi zvěře,
Kyllénu též a mrazného Lykaia smrkové háje:
sídlo tu nehostinné a palác má arkadský vládce.
Pozdní soumrak už přiváděl noc, já vstupuji dovnitř.

Znamení dám, že přichází bůh; lid modlit se začne.
Lykáón sám se nejprve posmívá modlitbě zbožné,
potom však dí: „Chci zjistit bezpečně neklamnou zkouškou,
je-li to člověk či bůh; a nebude pochybná pravda.“

Náhlou smrtí se chystá mě zahubit, až budu v noci
obtížen snem — hle, tak se mu zlíbilo vyzkoušet pravdu!
Na tom neměl však dost. Měl rukojmí poslaná kmenem
Molossů: vzal svou dýku a proklál jednomu hrdlo,
údy pak, napolo živé, dal uvařit ve vroucí vodě,
ostatní část dal usmažit zas a nad ohněm péci.

Jakmile předložil však ten pokrm, já na bůžky krbu,
hodné pána, jsem vyvrátil dům svým plamenem mstícím.
On byl zděšen a prchl. Když polí však dostihl tichých,
začne tu výt a marně se pokouší po lidsku mluvit.
Z vlastního nitra se vztek mu do tlamy sbírá, a v touze
vraždit jak vždy, jde na brav a z krve se těší i nyní.
Šaty se promění v srst a paže a ramena v běhy:
vlkem se stal! Než bývalé podoby stopy má dosud:
stejně je šedý, jak byl, má stejnou násilnost v tváři,
stejně i oči mu planou, táž divokost jeví se na něm — —

Padl už jeden dům, však není jen jediný hoden
záhuby: všady, kde zem se prostírá, Lítice vládne!
Jak by se k zločinu spikli! Nuž všichni, všichni ať dojdou
zaslouženého trestu, a hned: toť pevná má vůle!"

Jedni schvalují Jovovu řeč a hněv jeho slovy
podněcují, co jiní jen mlčky svůj dávají souhlas.
Přece však bolest jim působí všem, že zmařen má býti
lidský rod. Co bude teď se zemí zbavenou lidí?
Jak bude vyhlížet potom? A kdo bude kadidlo nosit
na oltář? Chystá se v plen ji divoké zvěři snad vydat?

Když se tak tázali, nebeský král je ke klidu vyzval:
sám prý zařídí vše a slíbí jim plémě, svým vznikem
hodné podivu, nikterak podobné dřívějším lidem.

Potopa

Již již metati blesky se hotovil na všechny země,
když zas pocítil bázeň, že posvátný éthér by mohl
chytit od toho ohně a širá nebesa vzplanout.
Vzpomněl si též, co psáno je v osudech: doba že přijde,
kdy prý země a moře i palác nebeský v ohni
shoří a světová stavba, jsouc v plameny stržena, zajde.
Odloživ blesky, své zbraně, jež Kyklópů zrobily ruce,
stanovil pro lidi opačný trest: chcet' potopou zničit
smrtný rod a z celé oblohy lijáky spustit.

Do jeskyn aiolských dal hned uzavřít severák s větry,
jejichž vanutí zahání mraky, když zatáhnou nebe;
Nota však pustí. A Notos hned vyletí na mokrých křídlech,
temnem černým jak smola jsa zahalen v strašlivé tváři.
Vous jest obtěžkán dešti, a s šedivých vlasů mu krápe,
mlhy mu na čele sedí, pln vody je oděv i perut'.
Stiskne-li pravicí mračna, jež daleko široko visí,
nastane rachot, a husté lijáky z oblohy proudí.
Poslice Júnóny Íris, jsouc v pestré oděna barvy,
čerpá ze země vodu a dodává potravu mrakům.
Obilí kácí se k zemi, a naděje rolníků leží
pohřbeny, přichází nazmar ta námaha dlouhého roku.

Júpiter ve hněvu svém však neustal na nebi pouze:
Neptún, blankytný bratr, svá vodstva mu na pomoc poslal.
Bohy všech řek si svolati dal. Když sešli se všichni
do domu vládcova, dí: „Jest nevhodné dlouhými řečmi
pobízet vás té chvíle: své veškeré vypust'te síly,
tak ted' potřeba velí! Hned otevřte domy, a hráze
strhněte hned a naplno povolte uzdy svým proudům!“

Poručil tak; i vrátí se hned a pramenů ústí
uvolní zcela a k moři se tryskem bezuzdným valí.
Trojzubcem do země sám pak udeřil: země se všeka
zachvěla hned, a vodám ten pohyb uvolnil cesty.
Řeky se vyšinou z dráhy a řítí se na volné pláně,
strhují osení, stromy a současně dobytek s lidmi,
strhují domy i s vnitřkem a svatými obrazy bohů.
Zůstal-li nějaký dům a odolal, aniž jej mohla
taková hrůza svalit, zas vlna mu pokrývá hřeben,
stoupajíc výš, a vysoké zámky jsou v hlubinách skryty.
Přišel pak čas, kdy zmizely hranice moře a země:
mořem bylo tu vše, a nemělo břehů to moře.

Z lidí jeden si vystoupí na vrch; ten v lodici sedí
zahnuté, vesluje tam, kde zorával nedávno půdu;
onen plaví se zas buď nad setbou, anebo střechou
dvorce; a ten kdes vysoko na jilmu polapil rybu.
Chce-li tak náhoda, v zeleni luk se zabodne kotva,
nebo se zahnutý kýl tře o stráně vinic tam dole.
Tam, kde kozičky štíhlé si nedávno škubaly trávu,
tam svá nestvůrná těla teď mořští tuleni kladou.

Mořského Nérea dcery se diví pod vodou hájům,
městům i domům, dlí v lesích delfíni, vrážejí tělem
do větví vysokých stromů a o duby zmítané bijí.
S ovceři pluje tu vlk, tam lvy zas unáší vlna
plavé, a unáší tygry; nic nezmůže stržený jelen
rychlými běhy, ni kanec svých tesáků prudkostí blesknou;
bludný pak pták, když dlouho byl pátral, kde mohl by stanout
na zemi, svěsil svá znavená křídla a do moře spadl.

Moře bezmezná zvůle již pokryla kopce a vrchy,
přítal neznámých vod bil po prvé do horských štítů.
Potopou většina tvorstva je zchvácena; koho však přítal
ušetřil, zdolal ho dlouhý půst, když potravu neměl.

Deukalión a Pyrrha

Fokis dělí boiótský kraj a attické nivy,
úrodná zem, když bývala zemí, než onoho času
byla jen částí moře a zátopy širokou plání.
Vysoká hora se k hvězdám tu tyčí temeny dvěma,
jménem se nazývá Parnás, a vrcholky nad mračna čnějí.

Jakmile Deukalión — vše ostatní pokrylo moře —,
plavě se na malém člunu, zde přistal s chotí svou Pyrrhou,
božstvům hory se poklonit jdou a kóryckým nymfám,
i Themidě věštné, jež tehdy tu věštírnu měla.
Nebylo lepšího muže než on, tak dbalého práva,
jako byl on, ni bohabojnější ženy než ona.

Júpiter viděl, že svět jest zaplaven plynoucím vodstvem,
z tolika nedávných tisíců mužů že jediný zbývá,
z tolika nedávných tisíců žen že jediná zbývá,
oba dva prostí viny a oba dva ctitelé bohů.
Rozptýlil mraky a velel, by severák zaplašil deště;
potom již ukázal nebesům zem a oblohu zemím.

Moře též hněv už nemá trvání: odloživ trojzub,
chlácholí vlny pán vod a silného Trítóna k sobě
zavolá — ten ční z hlubiny ven, jsa na plecích pokryt
porostem mořských ulit — a v lasturu zvučnou mu káže
ze všech zadouti sil a oznámit vlnám i řekám,
aby se vrátily již. I chopí se dutého rohu
(točitý byl a od spodních závitů do šířky vzrůstal),
rohu, jenž východní břehy i západní ohluší zvukem,
kdykoli uprostřed moře si nabere dutina dechu.
Také v ten den, jak ústa svá, jež rosily vousy,
vložil ji bůh a zvučně dle rozkazu na ústup zadul,
všechny ji slyšely vody jak na zemi, tak také v moři,

ty pak, které ji slyšely zatroubit, všechny hned zkrotil.
Koryto pojme již proud, ač vzdutý; má břehy již moře;
v řekách opadá voda a pahorky stoupají vzhůru;
zdvíhá se zem, jak ubývá vln, tak přibývá souše;
vrcholky lesů, zbavené vod, se po dlouhé době
zjevují zas a chovají na listech zbylé tam bahno.

Tak byl obnoven svět. Když uviděl, že je tak pustý,
života zbavená zem že v hlubokém tichu tu leží,
zaslzel Deukalión a takto oslovil Pyrrhu:

„Sestro a manželko má, ó ženo, jež jediná zbýváš,
se mnou spojená společným rodem a strýcovou krví,
později ložem a dnes i společným nebezpečenstvím,
zemí všech, jež k východu slunce i k západu hledí,
jen my dva jsme lidstvem: vše ostatní moře si vzalo.
Dosud však není jista ni tato bezpečnost žití
našeho; ještě i teď mou mysl lekají chmury.
Jak by ti bylo as nyní u srdce, kdyby byl tebe
beze mne zachránil osud, ty ubohá? Jak bys teď mohla
snášet sama ten strach? A kdo by tě v bolestech těšil?
Alepoň já (to mi věř), když tebe by zhlitlo též moře,
za tebou, ženo, bych šel, i mne by zhlitlo též moře.
Kéž bych uměním tvůrčím jak otec můj Prométheus mohl
obnovit lidstvo, dát hlíně tvar a život jí vdechnout!
Nyní však lidský rod v nás dvou jen na světě zbývá
— tak to rozhodli bozi —, jsme vzorem, jak vypadal člověk.“

Řekl, i plakali oba. Pak uznali za vhodné vzývat
nebeské božstvo a hledat pomoci ve svaté věštbě.
Nechají průtahů všech, jdou k proudům Kéřisu spolu:
byl sic doposud kalný, leč přetínal obvyklé brody.
Když pak nabrali z proudu a zrosili kapkami vody
hlavu i šat, hned stočí svůj krok a k chrámu se berou

svaté bohyně věštné. Tam vidí, jak chrámové štíty
hyzdí ošklivý mech, a oltáře bez ohňů stály.

Jakmile chrámových stupňů se dotkli, vrhnou se oba
na zemi vpřed, a vtisknuvše polibek na chladný kámen,
pravili: „Dá-li se božstvo kdy obměkčit anebo smířit
prosbou spravedlivou, a dá-li se zlomit hněv bohů,
Themido, rci, jak možno napravit záhubu lidstva:
od bídy zátopy zlé, ty laskavá, odpomoz světu!“

V odpověď dojaté božstvo jim věštilo: „Vyjděte z chrámu,
hlavy si zahalte, rozvažte pás a skasejte roucha,
kosti vznešené matky pak za sebe házejte oba!“

Dlouho v úžasu stáli. To mlčení přerušil první
Pyrrha: ona se vzpírá být poslušná rozkazů božích,
prosí o milost chvějnými rty a chvěje se bázní,
nechtějíc matčin Stín si rozhněvat házením kostí.
Zatím však znovu a znovu si říkají slova té věštby,
záhadná tajemným smyslem, a oba je zkoumají spolu.
Potom se Prométheovec jal konejšit vlídnými slovy
Epimétheovu dceru a dí: „Bud' klamný je vtip můj,
nebo je věštba ta zbožná a neradí k žádnému hříchu.
Vznešená matka je Země, a kostmi jsou kameny zvány
v jejím těle: a ty jsme vyzváni za sebe házet.“

Výklad manželův Pyrrhu sic povzbudil, přece však hledí
v pochybách výsledku vstříc: tak malou oba dva mají
důvěru v boží výrok. Leč proč by to nemohli zkusit?
Odejdou, hlavy pak oba si zahalí, skasají roucha,
jak zněl rozkaz, a házejí za sebe kameny nazpět.

Nebýti svědkem ta prastará zvěst, kdo věřil by tomu?
Kameny začaly ztrácet svou tvrdost, odkládat tuhost,
měknouti více a více a změkklé nabývat tvaru.
Narostly též, a jakmile vzrostly a zjemněly v nitru,
lze na nich viděti cos jak podobu lidského tvora,

ovšem nejasnou dosud, jak jeví se načatý mramor,
nedosti zpracovanou a hrubým podobnou sochám.
Cokoli vlhkého bylo v těch kamenech, cokoli bylo
prolnuto šťávou a zemí, to v měkké se změnilo maso;
pevné co jest a nedá se ohýbat, přechází v kosti;
co bylo v kameni žilou, to zůstalo pod stejným jménem.
Tak tedy v krátké chvíli dle vůle a pokynů bohů
kameny hozené mužem tvář mužů na sebe vzaly,
z kamenů vržených ženou zas ženské povstalo plémě.

Odtud je tvrdý náš rod a zkušený v práci a trudu:
dáváme tak jen bezpečné důkazy, z čeho jsme vznikli.

Pýthón

Ostatní živé tvorstvo zem od sebe zrodila sama,
různé mu dávajíc tvary, když vláhu, jež zůstala v půdě,
rozehřál sluneční žár, a bahno a močály vlhké
zbohtnaly účinkem tepla, a plodné zárodky všeho,
kojené živnou prstí jak v úkrytu matčina lůna,
vzrostly a prodlením času pak přijaly nějakou tvářnost.

Kdykoliv svlažené pozemky Níl, tok sedmiramenný,
opustí, se svými proudy se v staré řečiště vrátiv,
bahno pak čerstvě zbylé se rozpálí nebeským ohněm,
taktéž nalézá orač, když obrací na poli hroudy,
přečetné živoky v nich: jsou některé načaty pouze,
právě se rodíce v život, a některé s kusými údy
vídají, nevyspělé, a často zas u téhož těla
některá část je živá a jinou je surová země.
Neboť všude, kde teplo a vlhko se úměrně mísí,
vzniká život, a z těch dvou počátků rodí se všechno:
oheň bojuje s vodou, i působí vznikání všeho.

Když tedy zem, již nedávná potopa pokryla bahnem,
teplem z výšin se zahřála zas a paprsky slunce,
vydala nesčetné druhy, a zčásti zrodila staré
útvary zas, však zčásti i obludy docela nové.

Zrodila také tebe, ač nechtěla, Pýthóne velký,
za oněch dnů, a ty — drak neznámý — nového lidstva
postrachem byls: tak velký kus země jsi zabíral z hory!

Apollón stříbroluký, jenž užíval dříve své zbraně
v lesích na daňky jen a na plaché srny, tu stvůru
zahrnul tisícem střel, svůj toulec vyprázdniv téměř:
z černých ran se vyvalil jed, a Pýthón byl mrtev.
Aby však dlouhým věkem mu nezašla památka činu,

založil Apollón posvátné hry a závody slavné,
Pýthie, nazvané tak dle jména plaza, jež zabil.
Kdokoli z jinochů tam buď v zápase, během či vozem
zvítězil, čestným darem tu dostával dubový věnec.
Nebyloť vavřínu ještě, a Apollón věncil si skráně,
zdobené dlouhými vlasy, tu z toho, tu z onoho stromu.

Dafné

První láskou zahořel Apollón k pénejské Dafně:
dal mu ji Kupídův hněv, a nikoli náhoda slepá.

Nedávno délský ten bůh, jsa pyšný, že přemohl draka,
Kupída zřel, jak ohýbá luk a napíná strunu;
praví: „Ty rozpusto malý, co do mužské zbraně je tobě?
Takovou nositi zbraň jen pro mé plece se sluší:
dovedu najisto zraňovat zvěř i nepřátel těla,
právě pak teď jsem potřel svých šípů nesčetným množstvím
Pýthóna, nadmutou saň, jenž zabíral tělem svým zhoubným
tolik jiter. Ty spokoj se tím, že nějakou lásku
vznítí pochodeň tvá, a po mé se nepachti poctě!“

Venušin syn mu praví: „Ať cokoli zasáhne luk tvůj,
můj luk zasáhne tebe! Oč nižší je živoucí tvorstvo
ve všem než bůh, tvá sláva je o tolik menší než moje!“

Pravil, rozmáchl peruti své, a proraziv vzduchem,
stanul rázem na stinné výšině Parnáské hory.
Z toulce plného šípů dvě střely si vybral; z nich každá
různý účinek má: ta budí lásku — ta plaší.
Která ji budí, má háčky a ostrým hrotem se blyští;
která ji plaší, je tupá a v násadci olovo chová.
Touto si pénejskou nymfu bůh zasáhl, onou však zranil
Foiba, proraziv kost a rozrušiv samotný morek.

Foibos miluje hned, slout milenkou dívka však nechce;
těší ji lesní skryše i kořist, kterou ji zdobí
chycená zvěř: tak soupeří s Diánou, svobodnou pannou.
Maní složené vlasy jí poutala panenská stužka.

Mnozí chtěli ji mít, než Dafné ženichy zhrdá,
neschopna snášet muže: jen probíhá neschůdné háje,
co to je Hymén, co Amor, co manželství, naprosto nedbá.

Otec často jí děl: „Máš zetě mi dáti, ó dcero!“

Otec často jí děl: „Máš, dívko, mi vnoučata dáti!“

Její krásná tvář se zalévá stydlivým nachem,
neboť má v záští svatební pochodně, tak jako zločin;
něžnými pažemi svými si ovine otcovu šíji,
pravíc: „Předrahy otče, ach, dovol mi navždy se těšit
panenství! Přece již dříve to Diáně dovolil otec!“

Otec ti vyhověl sic, však sličnost, nymfo, ti brání
býti, čím chceš, tvá krása se vzpírá oné tvé touze!

Apollón miluje Dafnu, a spatřiv ji, po sňatku dychtí,
doufaje v to, po čem dychtí, a vlastní věštba ho klame.
Jako když požaty klasy se zapálí strniště lehké,
jako se rozhoří živý plot, když pocestný příliš
přiblížil pochodeň k němu, či z jitra ji zanechal v houští,
tak se i bůh hned obrátil v plameny, tak se mu vzňala
celá hrud', a živí nadějí neplodnou lásku.

Vidí, jak nezdobené se po šíji kadeře vlní.

„Což kdyby chtěla je spořádat!“ dí. Zří jiskrné zraky,
ohněm podobné hvězdám, zří ústa, a není mu dosti
vidět je jen; pln obdivu velebí ruce a prsty,
plná ramena, paže, až do půli nahé — a v duchu
krásnějším vidí to, co ztajeno. Rychleji vánku
prchá však nymfa a nestaví krok, když takto ji volá:

„Sečkej, prosím, ó nymfo! Ač stíhám, nepřítel nejsem!
Nymfo, ach, sečkej! Tak přede lvem laň a před vlkem ovce,
holub před orlem prchá, svou perutí mávaje chvějnou:
vlastní nepřítel tvory ty štve — já z lásky tě stíhám!
Běda mi! Nepadni v běhu, a trní ať nezdrásá lýtku,
nehodná takových ran — ať nejsem příčinou bolu!
Drsná jsou místa, kam chvátáš: ó, prosím, mírněji prchej,
zadrž svůj let — já mírněji též tě stíhati budu!

Neptáš se, kdo tě krásnou shledává? Nejsem já horal,
nejsem pastevec snad, muž ježatý, nehlídám tady
stáda skotu ni bravu. Ty bláhová, nevíš, ó, nevíš,
před kým prcháš, a proto jen prcháš! Krajina delfská,
Klaros, Tenedos, patarský hrad mé podléhá moci;
Júpiter — otec můj; z mé vůle je zjevno, co bude,
bylo a jest; z mé vůle zvuk strun zní souladně s písní.
Ach, a můj šíp je jistý, než jistější jedna ta střela,
jež v mé hrudi, tak volné dřív, mi vznítla ránu.
Lékařství — vynález můj, jak spasitel po celém světě
veleben jsem, a bylin všech moc je závislá na mně.
Běda mi však, že nemožno bylinou vyléčit lásku:
nemůže vlastníku prospěti um, jenž prospívá všechněm!“

Byl by snad promlouval dále, však nymfa již bázlivě prchla,
unikla jemu a s ním i slovům, jež nemohl skončit.
Také přitom se jevila půvabnou. Tělo jí vítr
obnažoval, proud vzduchu jí rozvíval odpředu šaty,
do vlasů lehký vánek jí vrážel, nazad je žena:
útěk dodal jí krásy. Leč pronášet lichotná slova
nadarmo mladistvý bůh již nesnese: jak ho sám Amor
poháněl, zrychlí krok a pustí se po její stopě.

Tak jako galský chrt, když uvidí na volné nivě
zajíce, rychle chce dojít své kořisti, zajíc pak spásy:
pes již jak by se zakousnout měl, již myslí, že drží
kořist, napíná čenich a zadních se dotýká běhů,
zajíc však dosud neví, zda vskutku je chycen, i rve se
ze samých zubů psa a z úst, jež lapají po něm:
tak též panna a bůh — ji strach, jej naděje žene.

Přece však ten, jenž stíhá, je rychlejší, neboť ho nesou
peruti lásky, i nedá jí oddychnout, nad zády štvané
sklání se již a dýchá na vlas, jenž oblévá šíji.

Pozbyla všech svých sil, i zbledla, a rychlého běhu námahou zmožena, tam, kde proudí Péneios, hledí, volajíc: „Otče, ach, pomoz! Ač mají-li řeky moc boží, zahlad’ a změň můj vzhled, jenž vinen, že příliš se líbím!“

Sotva skončila prosbu, tíž strnulá jímá jí údy, kolem měkkých útrob se opřádá heboučké lýko, kštice se rozrůstá v listí a ve větve paže a ruce, noha, právě tak rychlá, jí v nehybných kořenech vázne, tvář jí koruna halí: jen zářivá krása jí zbyla.

Ale i tak ji má Apollón rád. Svou pravici vložil na kmen a cítil, jak dosud se chvěje tam pod čerstvou korou srdce, a do loktů svých vzal haluze, jak by to byly údy, a líbá dřevo: i dřevo však polibkům prchá.

„Poněvadž,“ praví bůh, „mou chotí nemůžeš býti, aspoň mým stromem budeš: chci tebou si zdobit vždy vlasy, tebou i kitharu svou, můj vavříne, tebou svůj toulec! S vůdci ty římskými půjdeš, až k triumfům radostný jásot hlaholit bude, a dlouhé průvody Kapitól vídat.

U vrat Augustových jak věrný před domem strážce budeš ty stát a dubový věnec mu uprostřed hlídat. Jako pak nikdy si nestříhám já svou mladistvou hlavu, tak také ty se navždycky skvěj svým zeleným listím!“

Skončil Paián svou řeč, a novými větvemi vavřín přikývl k tomu a potřásl korunou, jakoby hlavou.

V haimonské zemi je místo, jež srázné lesnaté stráně
 lemují všude, a zve se Tempé. Péneios tudy,
 vyliv se od paty Pindu, své vlny zpěňené valí;
 prudkým spádem hromadí oblaky lehounké páry
 plynoucí vzhůru a stříká až na samé vrcholky lesů
 krůpějí déšť a daleké sousedství hukotem souží.
 Zde jest sídlo a dům, zde síně jsou velkého boha
 řeky; a v něm, jsa usídlen v jeskyni, sdělané ze skal,
 soudil a vládl vodám i nymfám, jež ve vodách bydlí.

Nejprve bohové domácích řek se sešli v to sídlo
 — nevědí, mají-li otci přát blaha či v žalu ho těšit —,
 Spercheios, topolů plný, a Enípeus, neznalý klidu,
 staříčkový Éridanos a Aiás, Amfrýsos mírný.
 Potom i jiné řeky, jež svádějí, kudy je pudí
 síla, do moře vlny, již znavené na bludných cestách.

Jediný Ínachos chybí: jsa v hluboké jeskyni ukryt,
 množí pláčem své vody, ten ubohý, pro dceru Íu
 truchlí, jak by ji ztratil. Sic nevěděl, žije-li dosud,
 či jest v říši Stínů; leč nikde ji nemoha nalézt,
 myslí, že není už nikde, a nejhoršího se bojí.

Tuto však Júpiter spatřil, když právě se od rodné řeky
 vracela. „Panno,“ děl k ní, „jež Jova jsi hodna a jednou
 oblažíš někoho sňatkem, hle, zaměř tu do svěžích stínů
 vysokých hájů“ — a přitom jí ukázal na háje stinné —
 „dokud poledne praží a na nebi vrcholí slunce!
 Bojíš-li se snad vstoupiti tam, kde zvěře jsou skrýše,
 bezpečně do samot hájů tě provodí, chránit tě bude
 bůh, a nevšední bůh: já sám, jenž nebeské žezlo
 v mocné třímám ruce a sesílám klikaté blesky!

Neprchej!“ Prchala totiž. Už minula pastviny lernské,
minula lyrkejské nivy, jež četné stromoví rodí:
široko daleko potáhl zem bůh mlhou a skryl ji,
dívku zadržel v běhu a odňal jí panenskou cudnost.

Zatím bohyně Júnó v střed krajiny pohlédla z nebe.
S podivem zří, ač září den, že létavé mlhy
dodaly nočního vzhledu té krajině; vidí však také,
že se to nezdvíhá pára ni z vlhké země, ni z řeky.
Ihned po choti svém se rozhlédne, neboť zná dobře
zálety manžela svého — bylť tolikrát při činu lapen.
V nebi ho nemůže nalézt, i praví si: „Budťo se klamu,
nebo se křivda mi děje!“ I sklouzla s nebeských výšin,
stanula v onom kraji a ustoupit kázala mlhám.

Júpiter vytušil však již příchod své choti, i změnil
v mladou bělostnou kravku své milenky podobu sličnou;
byla pak sličná i kravka. A Júnó tu jalůvku chválí,
třebas nerada jen, a jako by neznala pravdu,
táže se, čím asi jest a odkud a z kterého stáda.
Aby už přestala zvídat vlastníka, nalhal jí manžel,
že prý ji zrodila Zem; a Júnó ji žádala darem.

Co měl činit? Svou milenku darovat bylo sic kruté,
nedat však — podezřelé. Cit studu ji vydati radil,
láska však radila opak. A stud by byl podlehl lásce;
kdyby však jalůvku, skrovný jen dar, své sestře a choti
odpíral, mohlo se zdát, že není jen kravkou ta kravka!

Dostala milenku Júnó, leč dosud se nemohla zhostit
obav: má před Jovem strach a bojí se krádeže kravky.
Konečně dala ji hlídat *Argovi*, Arestorovci.

Očí Argovi stero kol dokola vroubilo hlavu,
po dvou z nich vždy určitým pořadím spávalo klidně,

zatím co ostatní bděly a trvaly na stráži stále.
Nechat' si jakkoli stoupl, vždy na Íu pohlížel přímo,
Íu měl před zraky vždy, byť zcela se odvrátil od ní.

Ve dne se Ío smí pást; když pod zemi zapadne slunce,
provazem nedůstojným ji uváže za krk a zavře.
Hořkou travinou živí se teď a zelení stromů,
místo na lůžku líhá teď na zemi, často i trávy
prosté, nešťastná dívka, a z kalných potoků pije.
A když k Argovi chtěla své paže prosebně vztáhnout,
neměla, neměla paží, jež k Argovi vztáhnout by mohla;
a když si postýskat chtěla, ach, z úst jí bučení vyšlo,
takže se lekla těch zvuků a zhrozila vlastního hlasu.

Přišla i k oněm břehům, kde často si hrávala kdysi,
k břehům Ínachovým: tu spatří nezvyklé rohy
ve vodě, zděsí se jich a před vlastní podobou prchne.
Nemohou sesterské nymfy ji poznat, nezná ji otec
Ínachos, ona však za otcem jde i sestrami svými,
sama se nabízí, nechává hladit, a oni se díví.
Natrhal trávy a kravce ji nabídl Ínachos starý:
jalůvka líže mu ruce a líbá otcovy dlaně,
nemůže zdržet slzy, a chtěla by o pomoc prosit,
zjevit své jméno a neštěstí své, jen řeč kdyby měla!

Písmě, jež paznehtem v prach pak vyryla, namísto řeči,
smutnou podalo zprávu, že změnila podobu lidskou.

Otec Ínachos vzkřikne: „Ach, běda mi!“ — vrhne se na krk
lkající jalůvky, bílé jak sníh, a na její rohy,
„běda mi!“ zalká znovu, „tys dcera má, kterou jsem hledal
po zemi vší? Ach, než jsem tě nalezl, bylas mi menším
hořem než nalezena! Ty mlčíš a neodpovídáš
na mou řeč, jen vzdechy hluboké vyrážíš z prsou
a jen bučením svým se ozýváš na moje slova.

Nevěda nic, já pochodně k svatbě a ložnici chystal,
doufaje, že se mi dostane zetě a později vnuků.
Ted' však ze skotu chotě máš mít a ze skotu syna!
Já pak bolesti své ni smrti nemohu skončit,
škodí mi bohem být: že smrti mi zavřena brána,
smutek můj, můj žal se prodlouží na celou věčnost!"

Očima posetý Argos ho odstrčil, takto co truchlil,
vytrhl otcovi dceru a k pastvinám vzdáleným odtud
odvlekl ji. Sám zaujal opodál vysoké téměř
hory a usazen tam se rozhlíží na všechny strany.

Avšak nebeský vládce již nemůže viděti strasti
milenky své a syna si zavolá, jehož mu dala
světlá Pleiadka Maja, a káže mu usmrtit Argu.
Merkur si na nohy křídla hned vzal a do mocné ruky
berlu, dárkyni spánku, a na vlasy široký klobouk.
Takto se přichystav, Jovův ten syn, hned z otcova hradu
snesl se na zem. Jsa dole, svůj široký odložil klobouk,
s nohou křídla si sňal a podržel toliko berlu.
Touto si kozičky přihnál a přicházel jakoby pastýř,
žena je odlehlou nivou a na šalmaj pískaje přitom.

Neznámým dovedným zvukem byl okouzlen Júnónin strážce
Argos a dí: „Ať kdokoli jsi, zde usedni se mnou
na skále! Na žádném místě tak žírné nenajdeš trávy
pro brav, a vidíš tu stín, jenž pastýřům dobře se hodí!"

Sedl si Majin syn. Den plynul, on hojnými řečmi
krátil Argovi čas, a pískaje na šalmaj ze třtin,
snažil se luznou hrou ty bdělé zdolati zraky.
On však ze všech sil se brání sladkému spánku:
očí část sic byla již stržena v hluboký spánek,
druhou však stále bdí. A poněvadž pastýřská šalmaj
teprve nedávno vznikla, on zvidá, odkud se vzala.

Sýrinx

Tu bůh praví: „Tam v dáli, až v chladných arkadských horách u vrchu Nónákridy, tam bývala najadka jedna, nejslavnější z nymf; a družky ji Sýringou zvaly. Častokrát Satyrům uklouzla již, když za ní se hnali, často i jiným bohům, co ve stinných lesích a v polích žijí úrodných. Bohyni Délu svým panenstvím ctíla, jakož i životem svým. A stejně jak ona se strojíc, mnohé mýliti mohla, že vskutku je Diánou — ovšem, tato má zlatý luk, a Sýrinx měla jen z rohu; přec však mýlila mnohé. Když z Lykajské hory se jednou vracela, spatřil ji Pán (měl chvojím pichlavým hlavu věnčenu), takto pak dí — —“

Ted' zbývalo říci, co pravil,

dále jak, zhrdnuvši prosbou, se na útěk pustila nymfa; klidného Ládóna proudů jak dostihla, plného písku, a když plynoucí vlny jí bránily prchati dále, sesterských říčních nymf jak prosila, aby ji celou změnily, a jak Pán, jsa jist, že už Sýringu drží, namísto těla té nymfy měl v loktech bahenní rákos. Zatím co vzdychal tam, proud vzduchu v rákosí zvířil jemný ševelný zvuk, tak podobný tklivému nářku. Sladkostí hlasu byv okouzlen bůh i uměním novým, pravil: „Takový styk mi s tebou zůstane navždy!“ Nestejně tyčinky třtin si spojil, slepil je k sobě voskem a podle té nymfy svůj nástroj sýringou nazval.

To chtěl vyprávět Merkur: tu vidí, že Argovy oči všechny podlehly již a spánku se zastřely rouškou. Potlačí hned svůj hlas a utuží tvrdý ten spánek,

hladě mu ochablé zraky svou berlou, nadanou kouzlem.
Ihned, jak se tak kýval, ho udeří zahnutou dýkou
tam, kde se hlava stýká se šíjí, krvavé tělo
se skály svrhne a sráznou skalinu potřísní krví.

Ležíš tu, Argu, a života svit jenž stero ti zraků
plnil světlem, už zhasl, a jediná noc je teď kryje!

Júnó vezme ty oči a vsadí je na peří páva,
svého ptáka, a ocas mu pokryje třpytnými skvosty.

Hned pak vzplanula hněvem a beze všech odkladů pomstu
provádí: Vzteklici strašnou teď vhodila v duši i na zrak
argolské milence Jova a v hrud' jí tajemné ostny
vetkla a po celém světě ji vyhnanou v šílenství šťvala.

Teprve ty, ó Níle, byls cílem té nesmírné strasti!
Jakmile dostihla řeky a poklekla na kraji břehu,
sklesši k zemi, a do výše vzepjala vztyčenou šíjí,
zdvíhajíc k obloze tvář — tu jediné pozdvihnout mohla —,
vzdychala, slzela žalně a bučela, takže se zdálo,
že si tak na Jova stýská a žadoní o konec útrap.

Júpiter, objev šíjí své manželky pažemi, prosí,
aby už skončila trest, a praví: „Zanechej obav
pro příští čas, ta dívka už nikdy ti nebude bolu
příčinou!“ A k těm slovům jí přísahal při vodě Stygu.

Bohyně zjihla, a Íó hned nabyla starého vzhledu,
stala se tím, čím bývala dřív. Srst opadá s těla,
mizejí rohy a očí kruh se zmenší a zúží,
stáhne se otvor úst a vrací se ruka i paže,
pazneht se rozpadne zas a přechází do pěti prstů:
z krávy nezbývá u dívky nic leč bělostný úběl.
Nymfa se vzpřímí zas a dvou jen užívá nohou,
promluvit však se bojí, že bude snad bučeti ještě:
trhaně, nesměle jen se pokouší o slova zase.

Nyní je bohyní slavnou a ctí ji egyptské kněžstvo,
nyní se konečně zrodil prý Epafos, který byl zplozen
semenem mocného Jova, a s matkou je uctíván v chrámech.

KNIHA DRUHÁ

Faëthón

S Epafem stejného stáří i pýchy byl rozenec Sólův
Faëthón. Ten se vychloubal kdys a nemínil před ním
ustoupit, pyšně se tím, že otcem jeho je Foibos.

Epafos nesnesl toho a praví: „Blázne, ty věříš
matce své vše a nepravým otcem se holedbáš zpupně!“

Faëthón zrudl, a stud v něm potlačil vzplanutí hněvu;
matce své Klymeně šel tu druhovu pohanu zjevit.

„Více však musí tě bolet, že já,“ tak pravil, „ten prudký,
svobodný hoch, jsem mlčel! Je hanba, že urážka tato
mohla vyřčena být a nemohla popřena býti!

Ty však, jestliže vskutku jsem zrozen z nebeské krve,
původu slavného důkaz mi dej a na nebe přístup!“

Pravil a k matčině šíji se přivinul pažemi svými,
při hlavě své i při hlavě Meropa, při šťastném sňatku
sester ji o důkaz prosil, jenž pravého otce by zjevil.

Nevím, co pohnulo Klymenu víc, zda synova prosba,
nebo snad hněv, že ze lži je viněna. Paže své obě

vzepjala do výše k nebi, a patříc v sluneční záři,

pravila: „Při té hvězdě, již kmitavé paprsky zdobí,

jež se teď na nás dívá a slyší nás, přísahám tobě:

tohoto Slunce, jež vidíš, a toho, jenž spravuje vesmír,

toho jsi syn! A mluvím-li lež, nechť nikdy už nesmím

spatřiti jej, ať svítí dnes naposled pro moje zraky!

S malou ti námahou též lze poznati otcovo sídlo:

sousedí s naším krajem ten hrad, kde vychází denně.

Jestli tě pudí touha, jen běž a vyptej se jeho!“

Faëthón radostně vyskočí hned, když od matky slyšel
takovou řeč, a v duchu se vidí už na širém nebi.

Krajem svých Aithiopů a žhavým územím Indů
prošel a čile jde tam, kde vychází rodiť jeho.

Sluneční hrad se vypínal do výše na strmých sloupech,
skvěje se třpytným zlatem a pyrópem, podobným ohni.
Ve výši jeho štíty se blýskaly slonovou kostí,
paprsky jasného stříbra mu svítila dvojkřídla vrata.
Sama však práce i látku předčila: nebeský kovář
Vulkánus vytepal tam jak moře, vroubící země,
tak též okrsek světla a nebe, jež nad světem strmí.
Ve vlnách jsou tu blankytní bohové: troubící Trítón,
Próteus měnící vzhled i Aigaión, který stem paží
stiská velryby ohromný hřbet, když projíždí mořem;
Dóris i s dcerami svými — z nich jedny je vidět, jak plovou,
druhé na hrázi sedí a suší si zelené vlasy,
jiné se na rybách vozí; a tvář všech není sic stejná,
ani však docela různá — má vzhled, jenž přísluší sestrám.
Na zemi vidět je města a lidi a se zvěří lesy,
potoky, řeky a nymfy i ostatní venkovská božstva.
Obraz zářného nebe se nad tím nade vším klene:
na pravém křídle je znamení šest a tolikéž vlevo.

Jakmile Klymenin syn tam po stezce, vedoucí vzhůru,
přišel a vstoupil v dům, kde otec, v pochybu braný,
sídlil, před jeho tvář své kročeje zamířil ihned.
Opodál však byl nucen se zastavit, nemoha snést
zblízka ten jas. Tam Sól, jsa nachovým zahalen rouchem,
seděl na stolci svém, jenž jasnými smaragdy svítil.
Po stranách vpravo a vlevo stál Den a u něho Měsíc,
Rok a Staletí s ním, též Hodiny v mezerách stejných,
mladá Jaro tu stálo, jsouc kvetoucím věnčeno vínkem,
stálo tu nahé Léto, a z klasů věnec je krásil,
Podzim tu stál a šťávou byl potřísněn šlapaných hroznů,
podle pak ledová Zima — té šedé se ježily vlasy.

Uprostřed byl sám sluneční bůh. Jak vševidným zrakem jinocha zřel, jenž nezvyklým obrazem všecek byl zmaten, pravil: „Proč jsi přišel? A cože tu na hradě hledáš, Faëthonte, můj synu, ježž nemůže zapříti otec?“

Onen mu dí: „Ty vesmíru širého společné světlo, Foibe, můj otče, ač smím-li tě volati takovým jménem, není-li klamná to rouška, jíž Klymené poklesek skrývá, záruku, otče, mi dej, by všichni věřili o mně, že jsem pravý tvůj syn, a zbav těch pochyb mé srdce!“

Domluvil. Otec však sňal své paprsky, jiskřící třeptně kolem celé hlavy, a kázal mu přistoupit blíže, v náruč ho pojal a děl: „Je nehodno zapírat tebe, že jsi můj syn, a pravdivě udala matka tvůj původ. Aby sis byl však jist, nuž přej si, co ti je libo, všechno ti vyplním rád! A slibu mi svědkem buď močál, při němž má přísahat bůh — můj zrak jej nepoznal nikdy!“

Sotva skončil ta slova, on otcova vozu si žádá s právem, rychlonohé ten den smět řídit koně.

Želel své přísahy otec, i potřásl dvakrát či třikrát jasnou hlavou a takto mu děl: „Tvou bezhlavou prosbou bezhlavým stal se můj slib: ó, kéž bych jej nemusel splnit! Přiznám se: jediné to, můj synu, bych odepřel tobě. Přec tě však zrazovat smím: jeť nebezpečné tvé přání!

Velké věci si žádáš, ten dar jest nad tvoje síly, Faëthonte, tvůj chlapecký věk jej nemůže zmoci. Smrtelný jsi, však není smrtelné, čeho si přeješ. Nevěda vymáháš dokonce víc, než čeho se může dostat nebeským bohům. Necht' cokoli každý si myslí o sobě, na vůz nikdo si nemůže ohnivý vstoupit kromě mne — ba věř, ni širého Olympu vládce, který divoké blesky svou strašlivou pravicí metá, nezvládne tento můj vůz — a co jest mocnější Jova?

Cesta je nejprve strmá, jen stěží se vyderou po ní
zrána mí svěží koně. Pak vrcholí uprostřed nebes:
vidím-li odtud moře a zem, mne samého často
pojímá strach a bázlivou úzkostí srdce mi bije.
Poslední část je srázná a pevného řízení žádá;
tehďáš dokonce Téthys, jež dole mě přijímá do vln,
bázní sama se chvěje, bych střemhlav se nezřítíl z nebe.
Považ nadto, že nebe se otáčí stále a víří,
vlekouc ve výši hvězdy a v kolotu rychlém je ženouc.
Deru se protivným směrem, a proud, jenž strhuje všechno,
nezdolá mne — já vyjíždím naproti dravému víru.

Představ si, že máš vůz! Co dokážeš? Budeš ty moci
kroužícím točnám jet vstříc a překonat rychlý vír osy?
Snad si též představuješ tam ve výši nějaké háje,
nebeských bohů města a svatyně bohaté dary:
nástrah ta cesta je plná a oblud přerůzných tvarů!
Kdybys i udržel směr a nikterak nezbloudil z cesty,
budeš se přes rohy Býka tam brát, jež naproti trčí,
thessalským lukem Střelce a přes Lva zuřivou tlamu,
přes Štíra, obloukem dlouhým jenž divoká klepeta stáčí,
přes Raka též, jenž stáčí klepeta opačným směrem.
Také ti nebude snadno ty bujné čtvernožce řídit
při onom plamenném žáru, jež chovají v prsou a z nozder
divoce soptí — i mne jen stěží strpí, když vzplane
jejich bujarý duch, a šíje se otěžíím vzpírá.
Hleď tedy, abych ti nebyl snad zkázy a záhuby dárce,
synáčku můj, a dokud je čas, ach, oprav své přání!

Ovšem, ty chceš mít bezpečnou záruku, abys moh věřit,
že jsi můj syn: máš bezpečnou záruku v tom, že se bojím,
otcovský strach je důkazem otcovství! Pohlédni tuto
na mou tvář — a kéž bys i v hrud' mi vnořiti mohl
pohledy své a otcovské starosti v nitru tam uzříti!

Konečně, popatři kolem, co bohatství celý svět chová:
z tolika pokladů skvělých i nebes i země i moře
požádej, oč jen chceš, a nebudeš odmítnut v ničem.
Nechtěj, prosím, jen to, co trestem po pravdě slove,
nikoli ctí: chceš trest, ach, synu můj, namísto daru!

Pročpak držíš mou šíji, ty bláhový, paží svou něžnou?
Splním ti vše, buď jist — já přísahal při vodách styžských —,
cokoli budeš si přát; leč ty měj moudřejší přání!“

Skončil výstrahy své, leč on se vzpírá těm slovům,
trvá na svém stále a touhou po koních plane.
Otec váhal, pokud měl kdy, pak zavedl hocha
tam, kde byl vysoký vůz, jež Vulkán mu zhotovil darem.
Zlatou nápravu měl, oj ze zlata, loukotí zlaté,
hvězdice paprsků v kole se čistým pyšnila stříbrem.
Na jařmě topasů řada a rozličných kamenů drahých
jasné sluneční paprsky odráží, zářivě svítíc.

Zatím co Faëthón smělý se s úžasem dívá a dílo
prohlíží, hle, již na třpytném východě Aurora bdělá
otvírá nachová vrata a síně plničké růží.
Hvězdy se rozprchnou hned a za jejich zástupy kráčí
Lúcifer zadní jak stráž — jde poslední z nebeské hlídky.
Jakmile uviděl Sól, že míří k zemi, že růžky
hasnoucí Lúny se tratí a svět se zardívá zorou,
rychlým Hodinám kázal již zapřahat do vozu koně.
Bohyně jednají přesně dle rozkazu: čtvernožce hbité,
syté nebeské krmě a bujaře soptící oheň,
od žlabů vysokých vedou a zvonivé uzdy jim dají.

Tu vzal posvátný lék, tím potřel synova líčka
otec Foibos, by dovedla snášeti dravý ten plamen,
na vlasy paprsky vloží a vyráží z úzkostné hrudi
povzdech, předzvěst žalu, a takto promlouvá k němu:

„Můžeš-li, alespoň té dbej výstrahy od svého otce:
biče, hochu můj, šetři a otěží užívej rázně!
Ženou se od sebe sami — spíš chuť v nich zkrotit je pracné.
Také si nevol cestu, jež přes pět pásů jde přímo!
Napříč cesta je ražena tam, jde oklikou dlouhou,
avšak tří jen pásem se drží a jižnímu pólu,
jakož i Vozu, jenž na sever leží, se vyhýbá bděle:
tudy se ber! Tam stopy mých kol též uvidíš jasné.
Aby pak zemím i nebi se dostalo stejného tepla,
nejezdi příliš nízko ni nejvyšší étheru vrstvou!
Jestliže vystoupíš výše, hned příbytky nebeské spálíš,
níže však zem: jeď středem — tam pojedíš docela jistě.
Neodboč příliš vpravo až k Hadovi, jenž je tam svinut,
ani zas příliš vlevo až k Oltáři, nízko jenž leží:
středem obou se drž! Vše ostatní svěruji Štěstí:
kéž tě chrání a lépe než ty se mi o tebe stará!

Zatím co promlouvám, cílů, jež na břehu západním stojíš,
vlhká dotkla se noc: již není nám svobodno meškat,
volá nás čas, již zahnány temnoty, Zora se skvěje.
Otěží rukou se chop — či dá-li se mysl tvá změnit,
naší radou se říd' a nechtěj řídit mé koně!
Pokud to lze a stojíš zde na pevné doposud půdě,
pokuds nevstoupil na vůz, jež k neštěstí nevěda žádáš,
mne nech zemím dát světlo, a sám na ně bezpečně zírej!“

On však na lehký vůz se vyšvihl mladistvým tělem,
stojíš na něm a podaných otěží jaře se chápe,
odtud pak děkuje otci, jenž přijímá nerad ty díky.
Zatím Foibovi létaví ořové, Pyroëis, Aithón,
Éóos, čtvrtý pak Flegón, už řehtáním sršícím oheň
plní vzduch a bujnými kopyty do závor bijí.
Téthys, neznalá vnukova osudu, závory spěšně
odstrčí zpět a širá nebesa otevře koním.

Cvalem vyrazí ven, a vzduchem se rozběhše kvapně,
roztrhnou mlhy, jež v cestě jim stojí, a nesení křídly
předstihnou východní vítr, jenž od týchž končin se zdvíhá.

Lehké bylo však břímě, i nemohli sluneční koně
ani je poznat, a nemělo jho své obvyklé tíhy.
Jako se kymácí zahnutá loď, jsouc bez řádné váhy,
vratká pro svou přílišnou lehkost, a mořem se řítí,
taktéž skáče i vůz, svůj obvyklý nenesa náklad,
do výše sebou hází, jsa podoben prázdnému vozu.
Jakmile čtyřspřeží Slunce to pocítí, řítí se tryskem,
opustí vyjetou dráhu a neběží řádně jak jindy.
Hoch se chvěje a neví, kam otěže stočit, kam jeti,
i kdyby věděl to však, on nebyl by povelil koním.

Tenkrát po prvé mrazivý Vůz, jsa rozžhaven sluncem,
do zakázaných vod se ponořit pokoušel marně.
Drak, jenž docela blízko je položen ledové točny,
mrazem netečný dřív, že v nikom nebudil hrůzu,
rozpálen byl, a neznámý vztek mu vnuklo to vedro.
Také prý, Boóte, ty byls poděšen, takže jsi prchl,
ač jsi byl pomalý přec a Vůz tvůj zdržoval tebe.

Jakmile z nebeských výšin však pohlédl nešťastný vozka
Faëthón na země dole, jak v hloubi, ach, v hloubi se táhnou,
zbledl, a náhlým strachem se zachvěla kolena jeho,
v záplavě sluneční záře mu mrákota zastřela zraky.
Už by si přál, by nebyl se dotkl otcových koní,
už ho mrzí, že původ svůj zná, že zvítězil prosbou,
už by chtěl Meropa synem být nazýván — zatím však letí
tak jako loď, již prudký štve severák: po marném boji
pustil otěže správce, loď bohům a modlitbám svěřiv.

Co má činiti? Za ním je veliká prostora nebes,
více však před zraky má. On měří oboje v duchu,
k západu pohlíží hned, kam není mu osudem přáno

dojet, chvílemi opět se na východ vracejí zraky,
neví, co si má počít, i trne a nepouští uzdy,
nemůže zarazit běh, ba nezná ni jména těch koní.
Obrazy podivných tvarů též vidí na pestrém nebi
rozsety, zří pln bázně i podoby ohromných zvířat.

Místo tam jest, kde Štír svá klepeta ve dvojí oblouk
stáčí a ocasem svým i chapadly zakřivenými
na tu i na onu stranu dvou znamení zabírá prostor.
Jakmile hoch jej spatřil, jak, potě se černavým jedem,
zahýbá žahadla hrot a ránu mu zasadit hrozí,
pozbyl mysli — jat hrůzou mrazivou, otěže pustil.
Na hřbet koní jak dopadly řemeny, puštěné volně,
vybočí hned a neznámou krajinou řítí se vzduchem,
aniž je zdržuje kdo, a kudy je pohání vášeň,
tudy se bez řádu ženou. I vrážejí ve výši do hvězd,
pod nebem upevněných, a po scestí smýkají vozem,
brzy až na vrchol míří a brzy se po svahu řítí
sráznými cestami dolů, kde prostor zemi se blíží.
Diví se Lúna, když zří, že bratrovo spřežení běží
níže než měsíční vůz, a dýmají ožehlá mračna.

Plameny zachvátí celou zem, zvláště nejvyšší místa,
puká a praská půda a vysýchá odnětím vláhy.
Šediví zelená píce, a strom i s listím se pálí,
potravu k vlastní zkáze si dodává obilí zprahlé.
To však není, ach, nic! I veliká s hradbami města
hynou, a obrací v prach ten požár národy celé
se všemi státy a kmeny, a hoří hory i lesy.
Hoří kilický Tauros i Athós, Tmólos a Oita,
Ídé, bohatá prameny dřív, leč tentokrát vyschlá,
panenský Helikón, Haimos (ten neslul „Oiagrův“ ještě);
hoří nesmírným žárem i Étna, když oheň se zdvojit,
Parnás s vrcholy dvěma a Eryx, Kynthos a Óthrys,

Rhodopé, konečně prostá svých sněhů, jakož i Mimás,
Dindyma, Mykalé, Kithairón též, jenž k slavnostem stvořen;
nechrání obvyklé mrazy ni Skythii: hoří i Kavkaz;
hoří Ossa i Pindos a Olympos, obou jich vyšší,
Alpy, čnějící k nebi, i Apenín, pokrytý mračny.

Tu tedy Faëthón uzří, že svět se rozhořel kolem
ze všech stran, a nemůže vydržet takové žáry:
jakoby z hluboké pece on do plic nabírá ústy
horký vzduch a cítí, že vůz mu začíná žhavět.
Není už s to, by popel a jiskry, jež létají vzhůru,
snášeti mohl, a sálavý dým ho odevšad halí:
kam by měl jet, kde jest, on neví, tmavým jsa mrakem
zakryt, a letící koně jím vláčejí, kam se jim zlíbí.

Tenkrát národy aithiopské prý nabyly černé
pleti, když vystoupila krev tím vedrem na povrch těla.
Tenkrát Libye vyprahla též, jsouc zbavena vláhy,
tenkrát vodní nymfy si spustily vlasy a lkaly
pro svá zřídla a plesa. Zem boiótská hledá svou Dirku,
Argos Amýmónu a Peirénu Korint — však marně.
Ba ani řeky, jimž sudbou se dostalo širokých koryt,
nejsou bezpečny již: hle, mohutný Tanaïs dýmá
uprostřed vln, i teuthrantský Kaikos, Péneios starý,
fégejský Erymanthos a boiótský Isménos rychlý,
Xanthos, jenž po druhé vzplanouti má, a Lykormás žlutý,
Maiandros též, jenž proudem klikatým hravě se valí,
Eurótás, tekoucí z Tainarských hor, a mygdonský Melás.
Vzplanul i Eufrát, jenž napájí Babylón, Orontés vzplanul,
pontský Thermódón hbitý a Gangés a Fásis a Histros:
Alfeios klokotem vře a břehy Spercheia hoří,
zlato pak, Tagu jež unáší proud, se rozpouští žářem;
říčních labutí hejna, jež písněmi oživovala
pobřeží Kaystru, uprostřed vln se začala vařit:

Níl, jsa poděšen, prchl až v nejzazší končiny světa,
tam pak hlavu svou skryl (je skryta až dodnes), a písku
plno je sedmero ústí — toť sedmero údolí bez vod.
Stejným osudem vyschl též ismarský Hebros a Strýmón,
jakož i hesperské řeky, sám Rhodan i s Pádem a Rýnem,
dokonce Tibera též, již nad světem slíbena vlada.

Půda se rozskočí všeka, a v podzemí puklými místy
proniká svit, jenž krále podsvětí s manželkou děsí.
Moře se úží a trátí, jest plání suchého písku,
vodstvem co před chvílí bylo, a hory, jež hladina v hloubi
skrývala, vystupují a rozseté Kyklady množí.
Ke dnu se ženou ryby, a nad povrch moře dle zvyku
delfín zakřivený se do vzduchu vymrštit zdráhá.
Hladina hlubiny mořské je pokryta tuleňů mrtvých
těly, jež plují naznak. Sám Néreus, jak vypráví pověst,
s Dóridou, s dcerami svými se ukryli do vlahých jeskyň.

Neptún třikrát z vod se odvážil s posupnou tváří
vynořit paže, leč třikrát nesnesl žárného vzduchu.
Avšak živná Země, jsouc dokola sevřena vodstvem,
uprostřed mořských vln a zřidel stažených zevšad,
která se utekla k matce a ukryla ve stinném lůně,
pozdvihla zmučený obličej svůj, až po šíji zprahlá,
před čelo stínící ruku si vztáhla a mocně se chvějíc
otrásla vším a sedla se poněkud, takže se níže
ocitla, než kdy bývá, a posvátným pronesla hlasem:

„Tvá-li to vůle, a já tak zasloužím, nejvyšší bože,
proč ted' váhá tvůj blesk? Když zhynout mám ohněm,
ať zhynu ohněm tvým, ať útěchu mám, že ty jsi mě zničil!
Vždyť již i k těmto slovům jen stěží svá otvírám ústa —“
vedro jí sevřelo hrdlo. „Hle, viz mé ožehlé vlasy,
viz, co žhavého pyří mám na tvářích, co ho mám v očích!

Tot' tvá odměna pro mne, tu poctu mi za plodnost dáváš,
za služby mé: že motyk a ruchadla zakřiveného
snáším rány a po celý rok se nechávám týrat,
zelen' že dobytku dávám, a obilí, lahodný pokrm,
lidskému rodu, a vám že přináším kadidlo vonné?
Ale snad já si záhuby zasloužím: čím si však toho
zasloužil bratr, čím vodní říš? Proč ubývá živlu,
jehož nabyl on losem? Proč příliš se od nebe vzdálil?
Jestli tě nedojme však ni ke mně, ni k bratrovi láska,
nad svým nebem se smiluj! Jen pohled' na obě točny:
z celého nebe se kouří! A budou-li stráveny ohněm,
příbytky vaše se zhroutí! Sám Atlás už zápasí těžce,
sotva je s to, by udržel na plecích oblohu žhoucí!

Zajde-li moře a země i nebes královský palác,
v chaos pradávny splyneme zas. Nuž plamenům vyrvi
to, co zbývá ještě, a zachraň vesmír svou péčí!“

Skončila Země svou řeč — již nemohla snášeti déle
parný vzduch a promlouvat více, i ukryla tváře
do hlubin svých a jeskyň až v sousedství podsvětní říše.

Tehdy pak všemocný Otec, když bohy všechny, i toho,
který dal vůz, si za svědky vzal, že osudem hrozným
bez jeho pomoci zahyne vše, jde na vrchol hradu,
odkud přes širé země vždy prostírá rozlehlá mračna,
odkud sesílá hrom a metá mihotné blesky.

Avšak tenkrát neměl ni mraků, by zatáhl země,
neměl tenkrát dešťů, by z nebe je spustiti mohl:
rozbouří hrom, a rozmávav blesk blíž pravého ucha,
zasáhl vozataje a zbavil ho duše i vozu
na jeden ráz a lýtým ohněm ten uhasil oheň.

Koně se splašili hned, i skočí v opačné strany,
vytrhnou ze jha své šíje a opustí strhaný postroj.
Hle, tam leží uzdy, zde náprava, od oje vozu

odtržená, tu zlámaných kol se válejí špice:
v trosky rozbitý vůz byl rozmetán do širé dáli.

Faëthón však se řítí v hlubin: kadeře rusé
stravuje plamene žár — on v dlouhém oblouku letí
vzduchem, tak jako hvězda, jež za noci po jasném nebi
letí, a může se zdát, že padla, ač nepadla vskutku.
Daleko od rodné země, až v západním kraji, ho přijal
velký Eridanos a omyl mu očadlé tváře.
Hesperské vodní víly to tělo, trojklaným bleskem
čadící, uloží v hrob a nápisem označí kámen:

„FAËTHÓN LEŽÍ ZDE, JENŽ ŘÍDIL OTCOVY KONĚ;
NEZVLÁDL VŮZ A PADL, VŠAK PŘI VELKÉM,
ODVÁŽNÉM ČINU.“

Otec, jenž pro svou bolest a žal byl soucitu hoden,
skryl svou chmurnou tvář, a možno-li věriti, přešel
tenkrát bez slunce prý ten den; leč požáry světlo
dávaly, byl tedy přec v té pohromě nějaký prospěch.

Matka Klymené však, když pronesla, co bylo nutno
pronésti při také ráně, jsouc žalem zbavena smyslů,
roztrhla na prsou šat a chodila po celém světě,
hledajíc nejprve bezduché údy, a potom jen kosti.
Nalezla je — však cizí břeh ty ukrýval kosti! —,
vrhla se na drahý rov a jméno, jež s mramoru četla,
zkropila slzami svými a nahými zahřála řadry.

Héliovny

Pláčí i Hélia dcery, proud slzí věnují Smrti
(ach, jak marný to dar!) a bijí se rukama v prsa,

volají Faëthonta, jenž neslyší nářky ty žalné,
nocí i dnem a na jeho hrob se vrhají stále.

Čtyřikrát spojil své růžky a kruh svůj naplnil měsíc,
ony však bědují dále, již ze zvyku — lkání a nářek
přešel prodlením ve zvyk. A pojednou nejstarší sestra
Faëthúsa, chtěj na zem se vrhnouti, běduje žalně,
že jí strnuly nohy. Jí snaží se přispěti kvapně
bělostná Lampetié, leč náhle ji zadržel kořen.
Třetí rukama právě se chystala drásat si vlasy,
listí však rve. Ta lká, že v kmeni jí uvázly nohy,
ona, že v dlouhé větve se paže jí změnily štíhlé.
Zatím co diví se tomu, jim slabiny opřádá kůra,
šíří se postupně přes život, hrud' i plece a paže:
nakonec ústa jim zbývala jen, jež volala matku.

Co, ach, může ta činit? Jen jedině: kam ji to pudí,
pobíhá sem a tam a líbá, dokud je možno.
Na tom nemá však dost: i těla se odervat snaží
od kmenů, něžné větve jim od rukou trhá — než odtud
tak jako z tržné rány hned prýští krvavé kapky!
„Ustaň, prosím, ó matko!“ tak volá, jsouc raněna, každá,
„ustaň, prosím: nám těla to rozdírá, drásáš-li stromy!
bohem již buď!“ — a za těchto slov je zakryla kůra.
Rány však slzejí dále, a na slunci tuhnou ty kapky,
kanoucí z nových větví: toť jantar. Řeka pak jasná
převezme jej a posílá k ozdobě nevěstám římským.

Kyknos

Kyknos, Sthenelův syn, byl zázraku tohoto svědkem,
Faëthonte! Jej matčina krev sic pojila s tebou,
ještě však víc i srdce a duch. Svou opustil říši

(ovládalt' velká města a národy ligurské země),
přišel a zelený břeh a říční proudy i lesík,
o těla změněných sester zvětšený, plnil svým nářkem.
Tu mu však zeslábl mužný hlas, a bělostné peří
zakryje vlasy, a dlouhý krk se od hrudi táhne
do výše, zarudlé prsty mu poutá plovací blána,
křídla mu kryjí boky, a za ústa tupý má zobák:
z Kykna je nový pták! Ten Jovovu nebi se nikdy
nesvěří, pamětliv blesku, jenž způsobil takovou křivdu;
hledá si tůně a širá jezera, v záští má oheň:
vodstvo za sídlo své si vyvolil, protivu ohně.

Avšak smutný Sól, vší úpravy, veškeré krásy
docela prost (tak bývá zachmuřen v čas, kdy se zatmí),
v záští má den i světlo, ba sám též sebe má v záští,
žalu se oddává jen a žal svůj podpírá hněvem:
nechce již sloužit světu. „Již dost toho neklidu,“ praví,
„jehož je pln můj los už od samých počátků věku;
syť jsem prací, jež beze vší odměny, bez konce konám!
Kdokoli jiný ať řídí ten vůz, jenž přináší světlo!
Nikdo-li není však s to, jak doznali bohové všichni,
nechat' jej řídí on sám, mých otěží jednou ať zkusí:
alespoň odloží blesk, jímž synů zbavuje otce!
Zkusí-li sílu těch koní, již nosí plameny, pozná,
smrti že nehoden byl, kdo neuměl dobře jich zvládnout!“

Zatím co mluvil tak Sól, kol dokola bohové všichni
obstoupí jej a prosí ho důtklivě, aby přec nechtěl
vesmír zastírat tmou. Sám Júpiter omlouvá čin svůj,
seslaný blesk, a k prosbám jak král též dodává hrozby.
Koně, zběsilé dosud a hrůzou se chvějící, Foibos
sežene zas a z žalu je zuřivě bodá a šlehá
(zuřit' vskutku!) a syna jim vyčítá, za vinu klade.

Kallistó a Arkas

Avšak všemocný Otec pak obchází obrovské hradby nebe a pátrá všude, zda někde se nehroutí něco, zvikláno silou ohně. Když uviděl, že je vše pevné, silné, jak má být, jde prohlédnout země a díla lidská. Hlavní péči však věnuje arkadské zemi, otčině své. Tam obnovil zřídla a řeky, jež dosud neměly odvahy téci, dal zemím trávu a stromům listí a uschlým lesům se zelenat poručil zase.

Pilně co procházel krajem, byl upoután arkadskou pannou Kallistou: do nitra vpadl mu žár a mocně tam vzplanul. Nebylo zvykem té dívky bud' jemnit česáním vlnu, nebo si splétat pestře své kadeře. Jakmile sponou sepjala šat a stužkou bělostnou spoutala vlasy zanedbané, tu chopila luk, tu hladké zas kopí: sloužilať Foibově sestře, a nebylo arkadské dívky Diáňe milejší nad ni. Však žádná moc netrvá dlouho!

Nebeské dráhy střed už minulo vysoké slunce, ona se uchýlí v háj, jenž stál tam nedotčen věkem. S plecí sejme si toulec a luk svůj popustí pružný: na půdě travinou kryté tak ležela odpočívajíc, o toul zdobený pestře si opřela půvabnou šíji.

Spatřiv ji znavenou tak a bez strážce, Júpiter vece: „O této milostné pletce má manželka dojista nezví, zví-li však přec — ach, stojí, ó, stojí to za trochu vády!“ Ihned na sebe vezme tvář Diány, Diánin ústroj, přistoupí k ní a dí: „Ó družko mých společnic, panno, v kterých jsi lovila horách?“ A dívka se uctivě zdvihne z trávy a dí: „Bud', božstvo, mi vítáno, nad Jova větší, ať si to slyší on sám!“ A bůh to s úsměvem slyší,

radosti pln, že nad sebe sám jest kladen, a dívku
líbá, nikterak mírně, ni tak, jak panně se sluší.
Ona se vyprávět chystá, kde lovila, v kterémže lese,
bůh jí však objetím brání — a těžkou se prozradí vinou.
Ona sic bojuje ze všech sil, jak může jen žena
(kéž bys to viděla, Júnó, ach, jistě bys mírnější byla!),
bojuje ze všech sil — leč koho lze překonat dívce,
komu lze překonat Jova? Když zvítězil, na nebe spěje
Júpiter, jí se však protiví háj, té pohany svědek,
odchází pryč a zdobený toul div nezapomněla
zdvihnout i s šípy a sejmout luk, jenž na stromě visel.

Hle, tu z mainalských hor se ubírá Diána s rejem
průvodkyň svých, jsouc pyšná kořistí zabitých šelem.
Zočí dívku, a zhlédši ji, zavolá: volaná prchne.
Mělat' nejprve strach, že se Júpiter v Diáně skrývá;
ale když viděla nymfy, jak s bohyní krácejí spolu,
sezнала, že se tu netají lest, i přidá se k družkám.
Ach, jak nesnadná věc svou úhonu nezradit tváří!

Stěží pozvedá od země zrak a k bohyni po bok,
tak jako dřív, se nedruží již, ni nekráčí v čele;
mlčí a v zardělém líci se cudnosti poskvrna jeví.
Nebýt Diána pannou, ó, z nesčetných byla by známek
její poznala hřích; leč nymfy prý poznaly pravdu.

V devátý oběhu kruh již měsíc uváděl růžky,
Diána lovila právě. Jsouc zemdlena slunečním žářem,
dostihla chladného háje, kde zurčel bublavý potok,
plynoucí z hor, a písek omletý ve vlnách válel.
Pochválivši to místo, vln povrchu nohou se dotkla,
pochválila je též a pravila: „Není tu svědků,
odhodme šat a do proudu vln svá ponořme těla!“

Parrhaská nymfa zrudla. Hned oděv odloží všechny,
jediná průtahy hledá. Když váhala, sňaly jí roucho:

s šatem nahé tělo, a s tělem se úhona zjeví.
Strnula hrůzou a skrýt se snažila rukama život.
„Odejdi pryč!“ dí Diana k ní, „a posvátných zřidel
neposkrvrňuj!“ A společnost svou jí opustit káže.

Dávno už seznala vše choť mocného vladaře hromu,
těžký však trest se rozhodla odložit na vhodnou dobu.
Příčiny meškati déle již neměla: Jovově milce
zrodil se Arkas, hoch — to především Júnónu hryzlo.
Pročež krutou mysl i zrak svůj obrátí na ně.
„Ovšem,“ pravila k ní, „to chybělo, kuběno, ještě,
abys ty těhotna byla, a aby tvé zjevilo mládě
urážku mou a pohanu od Jova dosvědčit mohlo!
Však mi to odpykáš hned! Já zbavím tě podoby lidské,
jež se, ty hanebná, tobě i mému manželu líbí.“

Řekla a pravicí zpředu ji nad čelem za vlasy chopí,
smýkne jí před sebe na zem. Ta prosí a paže k ní vzpíná,
paže se začaly však hned černými ježiti chlupy,
její ruce se křiví a ohnuté drápy z nich rostou,
pažím úkolu nohou se dostává, ústa, jež kdysi
Júpiter tolik chválil, teď ohyzdným otvorem zejí.
Aby pak hněv ni prosbou, ni modlitbou nemohla zmírnit,
byla jí odňata řeč: jen zlostné, hrozivé zvuky,
plné děsu a hrůzy, se z drsného hrdla jí derou.
Dřívější vědomí trvá však dál, ač v medvěda byla
změněna. Skuhrá stále, svůj bol tak najevo dává,
ruce (ač jsou-li to ruce) se zdvíhají k nebi a hvězdám,
srdcem vzpomíná nevděku Jovova, nemohouc slovy.

Žel! ach, kolikrát v polích a před domem, ve svém kdys sídle,
bloudila, strachujíc se kdes v pustém spočinout lese!
Žel, ach, kolikrát štěkání psů ji skalami šťvalo,
kolikrát před lovci strach — ji, lovkyni — na útěk zahnal!
Často se před šelmou skryla, čím sama je, zapomenuvši,

medvědy spatřivši v horách, své druhy, hrůzou se chvěla,
před vlky mívala strach, ač Lykáón, otec, byl s nimi —

Aj, tu se objeví Arkas, vnuk Lykáónův, své matky
neznalý — patnáct jar už bezmála dovršil věkem.
Zatím co stíhá zvěř a vhodné si vyhlíží rokle,
po lesích erymanthských svá pletená tenata klada,
případne na matku svou. Jak spatřila Arkada, stojí,
hledí, a byl bys řekl, že poznává syna. Ten couvá,
nevěda nic, a pocítil strach, jak strnulým zrakem
bez konce zírala naň, a blíže jak dychtila jíti,
byl by jí vrazil již v hrud' své kopí, nesoucí ránu.
Avšak všemocný bůh to zamezil, zabránil hříchu
tím, že je odvedl pryč: dal větrem je do vzduchu odnést,
na nebi pak dvě sousední souhvězdí učinil z obou.

Júnó vzkypěla hněvem, když zaplála sokyně její
ve sboru hvězd, i snesla se do moře: šedivá Téthys
s kmetem Ókeanem tam sídlí, a úcta k nim často
zachvěla srdcem bohů. Když zvídali příčinu cesty,
praví: „Ptáte se mne, proč přicházím z nebeských sídel
k vám, já, královna bohů? Tam jiná místo mne vládne!
Noc až zahalí temnotou svět, jen pohled'te k nebi,
tam, kde poslední kruh, ten nejmenší, obíhá točnu:
neužíté-li tam dvě souhvězdí, která tam přišla
nedávno na svou poctu k mé pohaně, nechať jsem lhářkou!
Kdo by teď Júnónu zlehčit se ostýchal? Nač by se bál kdo,
uraziv ji? Já jediná prospívám tehdy, když škodím!
Jaký to veliký čin! Jak obrovské moci se těším!
Lidství jsem zbavila ženu: je bohyní! Takto já umím
trestat viníky, takovou moc mi dopřáno míti!
Nechať on bývalou tvář jí navrátí, nechať jí vezme
zvířete vzhled, jak s argolskou Íou učinil předtím!
Pročpak Júnónu nevyhnat pryč a nevzít si za choť

do mé ložnice ji, a Lykáona mít tchánem?
Jestliže vás však bolí ta potupa chovanky vaší,
zabraňte Medvědu navždy se potápět v blankytné proudy,
zažehňte hvězdy, jež přijaty na nebe (cena to smilstva),
aby se do čistých vln ta kuběna nesměla nořit!“

Bohové moře to Júnóně slíbili. Na lehkém voze
vyjíždí v jasný éthér, jsouc nesena pestrými pávy.
Nedávno teprv se páv stal pestrým, od smrti Arga,
jakos, žvatlavý havrane, ty byl nedávno změněn
v ptáka s černými křídly, ač bývals bělostný dříve!

Korónis

Havran a vrána

Stříbrný býval *havran* a peří měl sněhově bílé,
takže se holubům rovnal, jichž bělost je poskvrný prosta,
husám nezadal též, jež bdělým hlasem kdys měly
zachránit Kapitol náš, ni labuti milovné vody.
Jazyk mu na škodu byl: ba řečného jazyka vinou
barva, dřív tak bílá, teď bílé je opakem barvy.

Nebylo krásnější dívky než larisská Korónis kdysi
v celém Thessalsku — vždyť přec tobě se líbila, Foibe,
pokud bývala cudná a nikdo ji neviděl s jiným.
Havran, Foibův pták, však znamenal nevěru její,
aby pak tajnou vinu mu odhalil, k pánovi spěchal,
udavač neúprosný. *A vrána* štěbetná, dychtíc
vědět vše, hned zamává křídly a dohoní druhá.
Havran příčinu cesty jí prozradil; ona mu praví:
„Na škodu svou jdeš k bohu — ó, nezhrdej slovy mé věštby!
Pohled', co jsem, a čím jsem bývala: po vině ptej se,
shleď, že toliko věrnost mě zničila!

Před dávným časem

Pallas — když bez matky plod se narodil, *Erichthonios* —
v truhlici zavřela jej, jež z proutí spletena byla
attických vrb, a dcerám třem ji hlídati dala
Kekropa dvojtvarého, však nesměly vidět, co tají.
V úkrytu lehkého listí jsem číhala na hustém jilmu,
co budou dělat. Z nich dvě svůj úkol poctivě plní,
Hersé a Pandrosos s ní; leč Aglauros vytýká sestráм
zbabělost, chopí se skřínky a rozplete vazbu — tu zhlédnou
v truhlici malé děcko a hada, jenž u něho ležel.

Hlásím Palladě vše — a jaké za to mám díky?
To, že z ochrany její jsem vyhnána (tak se to říká),
to, že jsem kladena teď až za sovu! Každého ptáka
varovat může můj trest, by jazykem nehledal zkázy.

Avšak snad si mě nevzala sama, a snad jsem já marně
prosila o přístup k ní!? Jí samé se dotázat můžeš:
třebas hněvá se teď, i přes hněvy poví ti pravdu.
Koróneus, focký král, mne zplodil, slavného jména
— známo je vše, co říkám —, já bývala královskou dcerou
(nezhrdej mnou!), a bohatí ženiši chtěli mou ruku:
sličnost byla mi zkázou. Kdys po břehu procházkou zvolna
kráčím, jak dosud můj zvyk, a lehce se dotýkám písku.
Neptun zhlédl mě tam a zahořel. Ale když prosbou
drahný promarnil čas a selhala lichotná slova,
násilí užít chce a stíhá mě. Prchajíc, pevný
opustím břeh a v sypkém písku se nadarmo pachtím.
Tu lkám o pomoc k bohům i lidem, však neslyší žádný
smrtný tvor můj hlas. I zželí se Minervě Panně
panny, a přispěla mi. Já vzpínala k nebi své paže:
temným lehkým peřím se začaly černat mé paže.
Chtěla jsem šat si s ramenou odhodit, roucho však přešlo
v peří, jež do kůže již své kořeny hluboko zatklo.
Chtěla jsem do nahých prsou se v úzkosti rukama bít,
avšak neměla jsem ni rukou, ni hrudi již nahé.
Běžela jsem, a písek jak dřív mi nepoutal nohy:
nad povrch země se zdvím! A pak jsem se do výše vznesla
vzduchem a stala se družkou Minervy, neposkrvněna.

Co mi to prospělo však? Hle, pro zločin ohavný v sovu
změněná *Nyktime* mé čestné zabrala místo!
Či tys neslyšel snad ten příběh, po celém Lesbu
dávno již pověstí známý, jak znectila otcovo lůžko
*Nyktime*né? Ted' ptákem je sic, však vinu svou cítíc,

světla a zraků všech se straní, skrývají hanbu
rouškou tmy, a každý ji vyhání z celého vzduchu.“

Na tuto řeč dí havran: „Tvá výstražná, zlověstná slova
tobě ať na škodu jsou! Já lichou pohrdám věštbou.“
Dokončí začatou cestu a pánovi hlásí, že viděl,
jak si kýs thessalský mladík a Korónis v objetí leží.
Jak bůh zvěděl ten hřích své milenky, sklouzl mu vavřín,
výraz tváře i barva se změnila, tepátka z ruky
vypadlo. Vášnivý duch mu bouřil vzkypělým hněvem,
uchopil obvyklou zbraň, a napjav na obou koncích
zahnutý luk, tu hrud', již na svou tolikrát tiskl,
naráz proklál střelou, již nikdo se nemůže uhnout.

Zalkala střelená dívka, hrot šípu si vytrhla těla,
a své bělostné údy si zbrotivši nachovou krví,
pravila: „Mohls, Foibe, mě potrestat, měls mě však nechat
porodit dřív! Teď bytosti dvě tu společně zemrou.“
Tolik pronesla jen, a s krví život jí prchl,
tělo pak, zbavené duše, jí strnulo smrtelným chladem.

Pozdě, ach, milenec želí tak krutého trestu a k sobě
nenávist cítí sám, že poslechl, tolik že vzplanul.
Nenávist cítí i k ptáku, jenž přiměl ho seznati vinu,
příčinu tohoto bolu, a nenávist cítí i k luku,
k ruce a s ní též ke střele své, jež raňuje slepě.
Zahřívá skleslou dívku a pozdní se pomocí snaží
zlomit sudbu, svůj léčivý um, ach, nadarmo zkouší.
Jakmile zří, že marny jsou pokusy, a že se chystá
hranice, údy jak zří, jež posledním zaplanou ohněm,
zaúpí z hloubi své hrudi (neb líce nebeských bohů
slzami nesmí nikdy se zkropiti), vydává nářky,
tak jako mladá kravka, když vidí, jak palice hrozná,

pravící rozmáchaná, již zasáhla s hlasitým třeskem telátko, jež z ní sálo, a duté mu rozbila skráně.

Ale když mastmi už hrud' jí pokropil (bez vděku práce!),
zobíjmal ji a vykonal obřady (křivda to byla!),
Foibos nemohl snést, by v popel se rozpadlo spolu
boží símě, a vyrval si z plamenů, z matčiných útroh
syna a v sluj ho donesl k Chírónu s dvojtvarým tělem.
Havranu pak, jenž doufal, že za pravdu jazyka dojde
odměny, zakázal navždy se družiti k bílému ptactvu.

Ókyrhoé

Zatím polozvěř Chírón měl radost z chovance svého,
božího syna, a těšil se cti, ač byla i trudná.

Ejhle, kdys přišla i dcera, již zrodila Kentauru nymfa
Charikló na břehu divoké řeky a nazvala jménem
Ókyrhoé. Jí ryšavý vlas kryl šíji a bedra.
Neměla na tom dost, že seznala otcova všechna
umění, dovedla víc: též tajemství osudu věštit.

Když tedy věštní vzruch zas cítila bouřiti v nitru,
bohem vznícena jsouc, jenž v jejím byl uzavřen srdci,
pohlédne na dítě, pravíc: „Jen vzrůstej, milený hochu,
k blahu pro celý svět! Jak často ti smrtelná těla
budou své zdraví vděčit! I odňatý vraceti život
budeš mít moc. Leč jednou to učiníš k božímu hněvu:
dědův blesk ti zabrání pak to činiti znovu.
Z boha v bezduché tělo se proměníš, v boha však opět
z onoho těla: tak dvojí tě čeká osudu převrat.
Drahý otče, i ty, ač nyní máš nesmrtný úděl,
neboť ses narodil k tomu, bys trval po všechny věky,
zatoužíš po smrti jednou, až mukami bude tě trýznit

strašného ještěra krev, jež do údů zraněných vnikne.
Z věčného bohů vůle tě učiní propadlým smrti,
Sudic trojice božská ti přetne pak života pásma.“

Zbývalo ještě cos dodat k té věštbě: tu zhluboka vzdychne dívka, a z očí slzy jí vyhrknou, po lících kanou.
„Vlastní můj los mě předstihl,“ dí, „a povědět více
brání mi cos: má ústa se svírají, aby již zmlkla.
Nestálo za tolik, ach, mé umění, které mi bohů
přivedlo hněv! Kéž nikdy bych nebyla budoucna znala!
Již již — tak se mi zdá — se tvář mi odnímá lidská,
již se chci na trávě pást, již pobíhat po širých nivách
pudí mě duch: již v koně se měním, v příbuzné tělo.
Proč se však měním celá? Jeť dvojtvarý otec můj Chírón.“

Zatím co mluvila tak, jen stěží rozumět bylo
nářkům na konci řeči a zmatená byla ta slova.
Brzy však nezní ten zvuk ni slovy, ni koňovým hlasem:
jak by byl kůň jen napodoben — však za malou chvíli
jasné vydala ržání a pažemi do trávy bila.
Prsty v celek se spojí, a patero nehtů si spoutá
v lehké kopyto souvislý roh, již tváře se dlouží,
dlouží se šíje i krk, a většina protáhlé řízy
mění se v ohon, a vlasy, jež líhaly na šíji volně,
hřívou se staly, jež splývá napravo. Tak se jí rázem
zjinačil vzhled a hlas i jméno tou zázračnou změnou.

Battos

Plakal hrdina Chírón, syn Filyřin, nadarmo žádal pomoci od tebe, Foibe. Tys nemohl nikterak zvrátit rozkaz mocného Jova, a i kdybys mohl jej zvrátit, nebyl jsi tam — tys v Élidě dlel a v messénském kraji. Bylo to v čas, kdy pastýřským kožichem tělo sis halil, pádnou ze stromu hůl jsi v levé držíval ruce, v pravici sedmero nerovných třtin, jež spojeny v šalmaj.

Co ses tam věnoval lásce a zvuky své šalmaje kochal, nehlídaný tvůj skot — tak pověst vypráví — zašel daleko v pylský kraj. Tam spatřil jej zrozenec Majin Merkur, odehnal jej a v lesích zchytrale ukryl. O té krádeži nevěděl nikdo, leč jediný stařec, v kraji tom známý, Battos, jak sousedé všichni ho zvali. Travnaté pastviny hlídal a lesiny, které tam míval Néleus, bohatý král, a klisen nádherných stáda. Merkur lichotnou rukou ho uchopil, odvedl stranou, řka: „Ať kdokoli jsi, můj cizince, bude-li někdo hledat tu skot, ty neprozrad' nic! A aby tvá služba došla vděku, zde vezmi si v odměnu lesklou tu krávu!“

Dal mu ji hned, on vzal a takto mu pravil: „Běž klidně, cizince: krádež tvou zde spíše ten prozradí kámen!“ Přitom mu ukázal kámen. Syn Jovův se na oko vzdálil, vrátil se však, a změniv svůj hlas i s postavou, vece: „Pastýři, viděl jsi snad tou cestou skotu jít stádo? Přispěj mi, netaj nic a krádež odhal svou řečí! Krávu s býkem svým sdruženou v pár ti daruji za to.“ Jakmile zřel, že odměna zdvojená, praví mu stařec: „Budou pod onou horou“ — a vskutku tam pod horou byly.

Usmál se Jovův syn: „Mně samému žaluješ na mne, na mne, ty proradný, žaluješ mně?“ A duši tu zrádnou v tvrdý proměnil kámen. I dnes se mu „udavač“ říká, a na tom nevinném kameni lpí už prastará hanba.

Aglauros

Odtud se, vyváživ křídla, bůh berlonoš do výše vznesl,
letě pak, v múnyšský kraj a na zemi Minervě milou
shůry se díval i na krásné Lykeion, zdobené sady.
Byl pak to náhodou den, kdy košíky dívčiny cudné
na slavný Minervin hrad jak obvykle na hlavách nesly,
košíky zdobené vínky, v nich čisté nářadí svaté.
Když se vracely domů, bůh letící spatřil je právě;
neřídil přímo svůj let, než do kruhu stále se stácel.
Tak jako luňák, dravý ten pták, když uvidí droby,
boje se božích sluhů, jichž davem je obklopen oltář,
krouží, nemaje chuti se příliš od místa vzdálit,
dychtivě perutmi mává a obléhá kýženou kořist,
tak též kyllénský bůh se dychtivě otáčí v letu
nad hradem attické země, týmž kruhem se ve vzduchu bera.
Oč pak se Lúcifer zářněji skví než ostatní hvězdy,
oč zas Lúna zlatá než Lúcifer zářněji svítí,
o tolik panny všechny svou sličností předčila Hersé:
jdouc tak, ozdobou byla jak průvodu, tak také družek.
Jovův syn tou krásou byl užaslý: vzduchem se nesa,
celý se žářem rozpálil tak jak z olova koule,
dovedně vržená prakem: ta letí, stává se žhavou
letem, a pod mraky žár, dřív neznámý, vstupuje do ní.

Merkur změnil svou cestu, šel na zemi, opustiv nebe.
Vzhled si ponechal týž — tak spoléhá na svoji sličnost.
Ač byla bezvadná však, přec péčí se snaží ji zvýšit:
vkusně si přihladí vlasy, a plášť, by vhodně mu splýval,
urovná, dbaje, by lem a zlato sejevilo všechno,
v pravici aby měl hladký svůj prut, jímž dává i plaší
člověku sen, a opánků křídla i spodek se leskly.

V odlehlé paláce části tré zdobných se třpytilo komnat
želvou a sloní kostí: tys bydlela, Pandroso, v pravé,
sestra tvá Aglauros v levé a uprostřed sídlila Hersé.
Aglauros první ze všech tam zočila Jovova syna,
k Herse jak šel, a troufá si zvídat bohovo jméno,
cože ho přivádí v dům. A Merkur, zrozenec Majin,
Atlantův vnuk, jí praví: „Jsem ten, jenž mocného otce
rozkazy nosí vzduchem — a Júpiter sám je můj otec.
Nebudu předstírat nic, proč přicházím (jen ty buď věrna
sestře a dovol, by potomek můj tě nazýval tetou):
Hersé mě přivádí sem; přej tomu, kdo miluje, prosím.“

Aglauros pohlíží naň — jsou tytéž to oči, jež právě
nedávno tajemství zhlédly, jež ukryla Minerva rusá.
V odměnu za službu svou si žádá těžkého zlata
veliký kus a zatím ho přinutí odejít z domu.

Udatná bohyně války k ní obrátí posupných očí
hněvivý zrak a zhluboka povzdychla s takovou vášní,
že se jí zachvěla hrud' i brnění, které jí krylo
hrdinnou hrud'. Vždyť vzpomněla hned, že odkryla tehdy
tajemství bezbožnou rukou, když spatřila, nedbajíc slibu,
potomka Vulkánova, jenž přišel bez matky na svět.
Vzpomněla také, že bohu i sestře má vítána býti,
že má být bohata zlatem, jež dá jí lakotná žádost.

Ihned v *Závisti* dům se ubírá, černavým hnisem
hyžděný. Dům té bohyně zlé jest v úvale ukryt
hlubokém, nemá slunce a vítr jím nevane žádný,
ponurý jest a chladu vždy pln, jenž malátní údy,
nikdy v něm není ohně, však mlhami oplývá stále.

Jakmile dospěla sem ta bojovná mužatka strašná,
u dveří zastaví krok (neb nesmí vstoupit sem nikdy
pod střechu), pozdvihne oštěpu hrot a udeří do vrat.
Dveře se otevrou po ráně hned — a v domě je vidět

Závist, jak pojídá zmijí maso, svých neřestí pokrm.
Vidouc ji odvrátí zrak, však Závist se země vstává
s netečnou leností již a opouští hadí své hody,
napolo snědené jen, a plíží se vleklými kroky.
Jakmile bohyni uzří, tak spanilou vzhledem i zbrojí,
zaúpí hned, a slyšíc ji vzdychati, zkřivila tváře.
Na lících bledost sídlí, je vyzáblá na celém těle,
nikam se nedívá přímo, má hnisem zsinalé zuby,
od žluči zelenou hrud' a jazyk podlitý jedem.
Nezná smíchu, leč ten, jež pohled na bolest vzbudil.
Spánku se nemůže oddat, jsouc bdělými starostmi štvána;
vidí úspěchy lidské (jak nerada!), chřadne a vadne
vidouc je; souží jiné a souží se přitom i sama,
sobě jsouc trestem sama. Ač měla ji Minerva v záští,
přece ji osloví stručně a taková slova k ní praví:
„Jednu z tří dcer, jež zplodil Kekrops, jedem svým nakaz!
Je to Aglauros. Musí tak být.“ A neřekla více,
úderem oštěpu o zem se odrazí, vzlétne a prchne.

Závist pohledem kosým se dívá za ní, jak mizí,
mumlá si potichu cos a bolí ji, že bude míti
Minerva zdar. Pak uchopí hůl, kol které se vinul
trnitých závitů pás. A zakryta černými mraky
kráčí, a kudy se bere, květ na nivách maří a ničí,
spaluje zeleň rostlin a sráží květinám vršky,
národy, města a domy svým dechem poskvřňujícím
třísní. Konečně spatří hrad Minervin na strmé skále:
bohatstvím, výtvary ducha se skvěl a slavnostním mírem.
Sotva se zdržuje slz, že nevidí, proč by kdo slzel.

Ale když v komnatu vešla, kde sídlila Aglauros, rozkaz
vykoná hned. Svou rukou rezavou sáhne jí na hrud',
srdce jí naplní trny, jež křivým háčkem se končí,
vdechne mu zhoubný jed a smolné otravné šťávy

nalije do nitra plic a po všech rozptýlí kostech.
Aby pak původ zla se jí neztrácel v nejisté dálce,
sestru a šťastné manželské spojení, které ji čeká,
božského manžela spanilý zjev jí před oči staví,
činíc krásnějším vše. A dívku to popouzí k hněvu,
mučí se tajným bolem, a nepokoj souží ji v noci,
souží ji ve dne, i lká a chřadnouc tratí se zvolna,
neblahá, tak jako sníh, byv zasažen nejistým sluncem.
Šťěstí blažené Hersy ji spaluje právě tak mírně,
jako když rozděláš oheň a pálíš ostatné býlí,
které se nevznítí v žár a hoří jen povlovným ohněm.

Často si přála být mrtva, by nezřela takové věci,
často si přála jak hřích to prozradit přísnému otci.
Konečně usedla na práh a čekala na příchod boha,
chtějíc ho odehnat pryč. Když lichotně žadonil, prosil,
něžně promlouval k ní a lahodně, pravila: „Ustaň!
Nechci se odtud hnout, leč uzřím-li, že jsi byl zahánán.“
Hbitý kyllénský bůh jí odpověděl: „Staniž se po tvém!“
Božskou berlou svou si otevřel dveře. I chtěla
povstati, těla však části, jež mívá ohnuty vsedě,
zchváceny malátnou tíhou se nemohou pohnout a vzpřímit.
Ona se trup sic namáhá narovnat, povznéstí tělo,
avšak kolenní vazy jsou ztuhlé, v konečky prstů
šíří se chlad a zsinaly cévy, jež pozbyly krve.
Jako pak rakovina se rozlézá po celém těle,
nezhojné zlo, a zdravé údy si přibírá k chorým,
tak ten smrtelný chlad jí pozvolna do hrudi přišel,
uzavřel života cesty a průdušky, dráhy to dechu.
Ani se nesnaží mluvit, a kdyby se snažila o to,
neměl už hlas, kudy jít: i hrdla se kámen už zmocnil,
zatvrdla ústa i tvář. I seděla — bez krve socha.
Není však bílý ten kámen: zlo nitra ji zkazilo celou.

Európé

Když tak bezbožnou řeč i bezbožné smýšlení ztrestal
Atlantův spanilý vnuk, hned opustil zemi, již dala
jméno Athéna, rozmával křídla a vznesl se k nebi.
Júpiter vzal si ho stranou a děl (že je příčinou láska,
nezradil však): „Můj synu, jenž věrně mé rozkazy plníš,
nemeškej nic a spust' se hbitě, jak ve zvyku míváš,
na zem a zaměř v kraj, jenž leží po levé straně
na jih (lidé těch končin mu říkají sídónská země).
Vidíš v dáli ten králův skot, jenž na horské louce
právě se popásá? Jdi a k mořskému břehu jej zažeň!“

Takto mu dí. A za krátký čas jsou sehnáni z hory
býci dle rozkazu na břeh, kde Európe Agénorovna
v průvodu tyrských děv si hrávala, králova dcera.

Nedobře snáší se spolu a zřídka v témž příbytku sídlí
láska a vznešenost. Hle, ten Otec a velitel bohů,
který trojklaný blesk má v pravici, jehožto pokyn
celým otrásá světem, ten odložil velebné žezlo,
býčí podobu na sebe vzal a ve skot se vmísiv
bučí a v křehké trávě se prochází, krasavec stáda.
Barvy je bílé jak sníh, jež dosud nepošlapala
chodidla tvrdých bot, aniž vlahý roztavil Auster.
Svaly je zduřena šíje, a lalok až po plece splývá,
rohy jsou malé sice, však moh' by ses přítí, že rukou
práce to jest, a průzračné víc než drahokam čistý.
Čelo je prosto hrozeb, a není postrachu v očích,
výraz míru je pln. I diví se Agénorovna,
že je tak sličný ten býk, že nehrozí bojovnou výzvou.
Avšak třebas byl mírný, má strach se ho z počátku dotknout,
potom však jde a podá mu květiny k bělostné tlamě.

Milenec těší se z toho, a než se mu kýžená rozkoš
naplní, líbá jí ruce, ač stěží už s ostatkem váhá.
Hned s ní laškují jaře a skotačí v zelené trávě,
hned zas bělostným bokem se pokládá ve žlutý písek.
Zbaviv ji pozvolna strachu, hned hrud' svou nabízí panně,
aby ji poplácala, hned růžky zas, aby v ně vpletla
vínky z čerstvého kvítí. Již troufá si královská dcera
vsednout býkovi na hřbet, nic netušíc, na koho sedá.

A tu se bůh již pomalu vzdaluje z pevného břehu,
nohama nepravých tvarů se ve vlnách zprvu jen brouzdá,
potom však zachází dále, a pojednou unáší kořist
středem širého moře. A dívka se ohlíží na břeh,
odkud ji nese, má strach, hřbet levicí tiskne a k rohu
pravicí lne; a vlající šat jí nadouvá vítr.

Kadmos

Bůh již odložil šalbu, tu klamnou podobu býka,
prozradil dívce, kdo jest, a pobýval na krétských nivách.
Otec však, nevěda nic, dá Kadmovi rozkaz, by hledal
sestru, a kdyby ji nenašel snad, chtěl z domu ho vyhnat.
Tak dal najevo lásku i zločinnost při témže činu.

Kadmos probloudil svět — vždyť kdo by moh' při tajných
spádech
přistihnout Jova? —, i zůstal vyhnanecem, straně se vlasti,
jakož i otcova hněvu. Šel do delfské věštírny, boha
pokory pln se na radu otázat, kde by měl bydlet.
Foibos mu dí: „Kdes v samotě venkovská potká tě kráva,
dosud ji nezkrušil tíživý pluh ni otrocké jařmo.
Tou se dej vésti, jdi za ní a tam, kde si ulehne v trávě,
založ si hrazené město a říkej mu Boiótské Théby!”

Sotva se Kadmos vzdálil a sestoupil z Kastalské sluje,
jalůvku zří tu zvolna se brát, již nehlídal nikdo;
neměla na své šíji ni jedinou poroby známku.
Za tou se dá a zdržuje krok, jde ve stopách kravky,
modle se potichu k bohu, jenž k této ho podnítil cestě.

Již měl za sebou Kéfisu proud a panopské nivy:
kráva se zastaví, čelo, jež zdobily vysoké rohy,
pozdvihla do výše k nebi a bučením rozezvučela
okolní vzduch, pak pohlédla na průvod, který šel za ní,
poklesne vpřed a do měkké trávy se položí bokem.
Kadmos vzdává díky a líbá cizí tu zemi,
vítá pozdravem neznámé hory a neznámé role.
Chtěl vzdát Jovovi oběť, i rozkáže sluhům svým dojít
k proudům živé vody, té nabrat a k oběti přinést.

Stál tam starý les, byl nedotčen sekyrou dosud,
jeskyně uprostřed něho, kol hustým zakrytá křovím,
pevnou kamenů stavbou se klenula do mírné výše,
bohatá hojnou vodou. Zde drak v té sluji se skrýval
Martův, význačný hřebenem svým a zlatem svých šupin:
v očích se míhá oheň, vše tělo je nadmuto jedem,
mrská jazyky třemi, tři zubů řady má v tlamě.

Jakmile do toho háje se dostali cizinci tyrští
(neblahý vedl je krok), a džbán, byv ponořen do vln,
s pleskotem vody se dotkl, svou hlavu z jeskyně dlouhé
vystrčil silný drak a vyrazil strašlivý sykot.
Vypadly džbány z rukou, a krev jim z celého těla
uprchla, náhlý děs jim zachvátil strnulé údy.
On se kroučí v točitých závitech, stáčí se v šupin
svíravý kruh a v obrovské oblouky skokem se svíjí.
Větší pak púlí těla se vztyčiv do lehkých vánků,
shlíží na celý les, jsa dlouhý jak souhvězdí Draka,
dělíci oba dva Vozy, když na celé souhvězdí patříš.
Rázem na tyrské muže se vrhl, ať prchali před ním,
ať se naň chystali střílet, ať strach jim v obojím bránil;
ty z nich usmrtil chrupem, ty rozdrtil v závitech dlouhých,
na ony nadýchal jedu, jenž působí morovou ránu.

Slunce již dospělo k vrcholu dráhy a zkrátilo stíny:
zplozenec Agénorův se diví, co zdržuje druhy,
jme se již pátrat po nich. Byl přioděn staženou koží
statného lva a za zbraň měl kopí s blyštivým hrotem,
k tomu i oštěp — však nejlepší zbraň měl v udatném srdci.

Jakmile vešel v háj a spatřil pobité těla,
nad nimi vítěze vraha s tak dlouhým, obrovským tělem,
který žalostné rány svým krvavým jazykem lízal,
pravil: „Druhové věrní, buď mstitelem smrti vám budu,
anebo průvodcem.“ Děla těžký pozdvihl žernov

pravicí (veliký byl) a s velkým jej úsilím vrhl.
Tohoto balvanu náraz by býval vysokou hradbou
s věžemi strmými zachvěl, leč drak jím nezraněn zůstal:
chránil ho pancíř šupin a tvrdost pokrývky tmavé,
proto ten mocný úder se odrazil od jeho kůže.
Avšak oštěpu ostří ta tvrdost nemohla zmoci.
Vnikl do středu místa, kde pružná se křivila páteř,
utkvěl a celým hrotem se zabořil do slabin plaza.

Rozzuřen bolestí tou plaz k zádům stočil svou hlavu,
spatřil, jak byl raněn, a v oštěp se zahryzl vniklý,
když pak velikou silou jím cloumal na všechny strany,
vyrvál jej ze zad, ač stěží; leč ostří uvízlo v kostech.
Tak tedy nový podnět v něm zvýšil obvyklou vzteklost:
cévy se nalily krví, a od nich mu naběhlo hrdlo,
bělavá pěna mu tryská kol tlamy plodící zkázu,
šupiny o zem se trou a chrastí, smrtící tlamou
černý vychází dech a vzduchem nákazu šíří.
Brzy se sám tu svíjí a závitý stáčí své tělo
v ohromný kruh, tu vstává, jsa rovnější dlouhého břevna,
hned se zas divoce žene jak bystřina od dešťů prudká,
hrudí káčeje stromy a vše, co v cestě mu stojí.

Kadmos ustoupí trochu a zarazí náběhy plaza
koží odňatou lvu a zadrží, napřáhnuv kopí,
tlamu, jež doráží naň. On běsní a oceli tvrdé
plané udílí rány a do hrotu tiskne své zuby.
Z podnebí, plného jedu, proud krve již tryskati začal,
zeleň bujných travin kol dokola zkrápěje rudě;
byl to však lehký úder, neb drak se před ranou střehl,
nazad odkláněl raněný krk, a couvaje bránil,
aby si nesedl úder a hlouběji nevnikla rána.
Potomek Agénorův mu konečně do hrdla vrazil
hrot a tiskl stále, jda za ním. Dub zarazil ústup

draka, a strom byl proboden současně s plazovou šíjí.
Pod tíhou ještěra ohnul se strom a zasténal bolně,
poněvadž drak mu bičoval kmen, jak ocasem mrskal.

Zatím co rozměry vraha, jenž podlehl, prohlížel vítěz,
bylo tu slyšeti pojednou hlas — sic neznámo, odkud,
avšak bylo jej slyšet: „Nač prohlížíš mrtvolu plaza,
potomku Agénorův? I ty se kdys ukážeš plazem!“

Dlouho tu polekán stál a životné barvy i smyslu
pozbyl, mrazivou hrůzou mu vstávaly na hlavě vlasy.
Ejhle, tu patronka jeho se zjevila, snesši se vzduchem,
Pallas, a kázala mu, by zoral půdu a nasel
do země dračích zubů, svých příštích poddaných símě.
Poslechne, zarývá do země pluh a rozhrne brázdy,
do nich pak nasije zubů dle rozkazu, zárodky lidí.
Pojednou (lze tomu věřit?) se hýbat začaly hroudy,
oštěpů z osetých brázd se noří nejprve hroty,
za nimi hlavy a přilby, s nichž pestré chocholy vlají,
potom plece a hrudi a paže držící zbraně
stoupají ven, a roste ta setba štítů a mužů.
Tak to lze v slavnostním divadle zřít, když opona stoupá,
obrazy vystupují a nejprve zjevují tváře,
ostatek postupně dál, až volným se pohybem vznesou,
zjeví se celé a na spodní kraj své stavějí nohy.

Novým nepřítelem jsa poděšen, zbraně se chápal
Kadmos, než z davu, jež vydala zem, naň zavolal kdosi:
„Odlož zbraň, v náš rodinný boj se nevměšuj, muži!“
Přitom jednoho z bratrů, těch zemí zrozených, zblízka
mečem břitkým ťal: sám vrženým kopím byl zabit.
Ale i muž, jenž tohoto usmrtil, nežije déle,
zmíraje vypouští dech, jehož načerpal právě v tu chvíli.
Veškeren ostatní dav pak běsní stejně jak tito:
bratři se navzájem bijí a padají náhle svou zbraní.

Za chvíli mladé to mužstvo, jen nakrátko vydané v život,
o matku, krvavou zem, svou hrudí tepalo vlahou.
Pět jich zbývalo jen, z nichž jeden byl Echión. Tomu
kázala Minerva ustat, i položil na zemi zbraně,
zavázal bratry k smíru a sám se jim zavázal také.
S pomocí těchto pěti pak vykonal dílo své Kadmos,
když tam založil město, jak Foibova kázala věštba.

Nové Théby už stály, a šťastným ses mohl už, Kadme,
ve svém vyhnanství zdát. Tvou tchyní se Venuše stala,
tchánem pak Mars. A k tomu dej potomstvo z choti tak vzácné,
tolik synů a dcer, a vnoučata, zástavu lásky,
z nichž už jsou jinoši také. Leč ovšem třeba vždy sečkat
až na ten poslední člověka den; než zemře a dojde
pohřebních poct, ach, blaženým nemůže nikdo být nazván!

KNIHA TŘETÍ

Aktaión

První příčinou smutku ti byl v tak velikém štěstí,
Kadme, tvůj vnuk — dvě parohů nevhodných, které mu k čelu
přirostly, dále vy psi, vy chlemtači pánovy krve!
Chceš-li však pátrat správně, jen v Náhodě nalezneš vinu,
on je zločinu prost. Což mohl být v omylu zločin?

Bylo to na hoře, skolená zvěř ji zbrotila krví,
byl už polední čas, všem věcem se zkrátily stíny,
slunce pak od obou met bylo stejně vzdáleno. Lovci
v neschůdných houštinách lesa se toulali. Boiótský jinoch,
Aktaión, takto se jal k svým druhům hovořit vlídně:

„Přátelé, ocel i sítě jsou vlhké od krve šelem,
den pak štěstí až dost nám přinesl. Zítra, až Zora
na voze šafránovém zas vyjede přivodit světlo,
opět se chopíme díla. Ted' od obou světových končin
stejně je vzdáleno slunce, a žářem pukají nivy.
Skončete dnešní dílo a seberte spleť sítí!“

Mužové vyplní jinochův rozkaz a přeruší práci.

Uval byl, jež stínily sosny a cypřiše ostré,
jménem Gargafié — byl zasvěcen Diáně lovcí.
V nejzazším úvalu koutě je lesní jeskyně skryta,
ničí ji nestavěl um: zde umění napodobila
příroda vlastní silou, i sklenula přírodní oblouk
z pemzy, rostoucí přímo z půdy, a z lehkého tufu.
Pramen průzračný s vodou jen mělkou napravo zurčí,
jehož prostorné ústí je vroubeno travnatým břehem.
Zde ta bohyně lesů, jsouc znavena lovem a honbou,
čirou pramene vláhou si zkrápěla panenské údy.

Jakmile vstoupila tam, své zbrojnošce, jedné to víle,
podala kopí a toulec i luk, když odpjala strunu.

Druhá nastaví paže a odnímá svlečenou řízu,
dvě jí stahují botky a řemení. Krokale thébská,
dovednější než druhé, jí sbírá do uzlu vlasy,
po šíji rozhozené, ač vlastní volně jí dosud
vlají. Hyalé, Rhanis a Nefelé, Fialé, Psekas
čerpají z pramene vodu a z objemných džbánů ji lijí.
A co se Títánovna tak polévá vodou dle zvyku,
ejhle, tu Kadmův vnuk, jenž přerušil toho dne práci,
po lese, kterého neznal, se toulaje nejistým krokem,
dorazil k místu, kde stála ta sluj: tak sudba ho vedla.

Aktaión vkročil náhle v tu jeskyni, zrosenou zřídlem.
Zděšené nymfy, když spatřily jinocha, jak byly nahé,
jaly se do prsou bít a náhlým výskotem jejich
celý se naplnil háj, i shlukly se k bohyni všechny,
těly ji kryjíce tak; než Diána sama je vyšší,
všechny je přechnívá postavou svou až po nahou šíji.
Jakou nachová Zora se zaskvívá barvou, či mračna,
na která vrhá slunce svou zář, když naproti stojí,
takovou Diána měla, jsouc spatřena bez šatu, v tváři.
Třebas již průvodkyň dav ji zakrýval, dokola shluklý,
přece se odvrátí tělem a stoupne si bokem; pak nazpět
otočí tvář. Svě šípy by po ruce přála si míti;
měla však vodu — i nabere hned a do tváře muži
stříkne, a kropíc mu vlasy tou vodou krutou a mstící,
slova, jež pohromu příští mu věštila, dodala k tomu:
„Nyní, budeš-li s to, smíš vyprávět, že jsi mě viděl
bez šatu!“ Pak již nechala hrozeb a čelu, jež mokem
zkropeno zlým, dá parohy jelena věkovitého,
prodlouží jinochu krk a zahrotí okraje boltců,
ruce mu promění v tlapy a nahradí dlouhými běhy
paže, celé pak tělo mu zahalí skvrnitou srstí.
K tomu přidá i strach. A hrdina Aktaión prchá,

běží, a přitom ho úžas pojímá, že je tak rychlý.
Jakmile parohy však a tvář svou ve vodě zhlédl,
vzkřiknouti chtěl: „Já ubohý tvor!“ — však nevyšla slova!
Zaúpěl — takový teď měl hlas — a cizí ty tváře
zvlhly mu proudem slz. Jen mysl mu zůstala stará.
Co má činit? Domů se navrátit v královský palác,
nebo se v lesích skrýt? Tam stud, zde bázeň mu brání.

Co se tak rozmýšlí, spatří ho psi. A Melampús první
s bystrým Ichnobatem svým štěkotem znamení dali,
krétský Ichnobatés a Melampús ze Sparty rodem.
Hned pak řítí se jiní — jsou rychlejší dravého větru:
Pamfagos, Oreibasos, a Dorkeus, arkadské plémě,
silný Nebrofonos a s Lailapem zuřivý Thérón,
Pterelás rychlých nohou i Agré bystrého čichu,
Hylaios (nedávno právě byl poraněn divokým kancem),
Napé, zplozená vlkem, a Poimenis, která kdys byla
u ovcí, Harpyia též i se dvěma potomky svými,
mrštný Ládón, hubený v slabinách, ze Sikyónu,
štěkává Dromas a Stikté a Kanaché, Alké a Tigris,
Leukón s bělostnou srstí a Asbolos se srstí černou,
Lakón, přesilný pes, i Aëlló ve běhu zdatná,
Thoos, Lykiské rychlá i s bratrem z ostrova Kypru,
Harpalos s černým čelem, jen uprostřed znaménko bílé
mající, Melaneus též a Lachné s ježatým tělem,
Labros a Argiodús, dva bratři z krétského otce,
avšak ze spartské matky, a Hylaktór ostrého hlasu,
jakož i jiní, jež nelze tu uvádět. Kořisti lačna,
žene se za ním ta smečka i přes skály, neschůdné tesy,
přes bradla, všudy, ať cesta je obtížná, anebo žádná.
Aktaión prchá místy, kde sám kdys honíval často,
sám, ach, prchá před svými zvířaty! Rád by byl zvolal:

„Já jsem Aktaión váš, což pána již neznáte svého!“
Vůle však nemá slov; a vzduchem se rozléhá štěkot.

Melanchaités do zad mu první zasadil ránu,
po něm Thérodamás, a v plece se Oresitrofos
zahryzl: vyběhli pozdě, než přímou přes horu cestou
nadběhli ostatním psům. A zatím co drželi pána,
sběhne se celá smečka a tělo mu zahrne zuby.
Nebylo na něm už místa pro rány. Aktaión úpí,
vyráží hlas, jenž nezní sic po lidsku, přec by však jelen
nemoh jej vydat, a plní svým nářkem pohoří známé;
klesne pokorně na zem a podoben prosebníkovi,
jako by vztahoval paže, svůj obličej obrací němý.

Druhé však, ti netuší nic: jak obvykle dráždí
pokřikem dravou smečku a zrakem hledají pána,
volají Aktaióna jak o závod, jak by tu nebyl
(pozdvihl hlavu, jsa volán), a žehrají, tuto že kořist,
jež se jim naskytla, nemůže zřít, jsa nečinně vzdálen.
On by sic chtěl být pryč, je zde však; chtěl by se dívat,
nikoli cítiti sám svých ohařů divoké činy.

Oni ho obklopí ze všech stran, a noříce v maso
čenichy, rozsápou pána v té jelení podobě klamně.

Teprv když v bolestech nesčetných ran se skončil mu život,
tenkrát prý ukojen byl hněv Diány, nosící toulec.

Semelé

O činu dvojí šel hlas: těm přespříliš krutou se zdála bohyně, jiní ji chválí a přísného panenství hodným zvou ten čin; a mají své důvody tito i oni.

Jediná Júnó se příliš nesnaží souhlas či výtku projevit, ale je ráda té pohromě Agénorova kmene a na celý rod své trpké přenáší záští, vzbuzené milenkou tyrskou. A hle, k té příčině starší nová se přidruží: reptá, že Semelu Júpiter mocný oplodnil semenem svým. A již se zas chystala k hádce, řekla si však: „Ach, cože mi prospělo tolik už hádek? Musím zamířit na ni! Ji samu, slovu-li právem přemocnou Júnónou, zničím, ač sluší-li ruce mé třímat žezlo, skvostů plné, a jsem-li královna bohů, Jovova sestra a choť — bať, alespoň sestra! Či tajná láska jí postačí snad a pohana manželství bude krátká? Těhotna je! To scházelo! Zjevuje vinu plným břichem a matkou (já stěží jen dosáhla toho!) toliko z Jova chce být: tak spoléhá na svoji krásu! Však se již postarám, aby ji zklamala! Nechci být Júnó, jestli ji nevrhne do styžských vln ten Júpiter její!“

Poté povstane z trůnu, a zakryta žlutavou mlhou, přijde k Semele na práh, však dříve se nezbaví mračna, dokud v stařenu nezmění vzhled. I přiloží k spánkům šediny, vráskami rozryje pleť a třeslavým krokem nese shrbené tělo; i hlas má stařeckou barvu: v Berou epidaurskou se změnila, Semely chůvu. Rozpředly hovor spolu, a když v té rozprávce dlouhé přišla i na Jova řeč, dí s povzdechem: „Přeji si vroucně, aby to Júpiter byl, než bojím se všeho! Už mnozí

v cudnou ložnici panny se vetřeli pod jménem boha.
Je-li to Júpiter však, to nestačí: nechat' dá lásky
záruku, je-li pravá! Ty žádej, aby se zjevil
v takové slávě a moci, jak vznešenou Júnónou bývá
přijímán: tak ať tě líbá a znaky své moci si vezme!“

Takto ji navedla Júnó, a Semelé, Kadmova dcera,
netuší nic. Pak žádá od Jova, aby jí splnil
nějakou prosbu. „Jen pověz,“ dí bůh, „a dosáhneš všeho.
Abys mi věřila spíš, buď svědkem styžského proudu
božstvo — tot' nebeských bohů je bůh a největší postrach.“
Šťastna svým zlem a cítíc se přemocnou, propadlá zkáze
ochotou milence svého, dí Semelé: „V takové slávě,
v jaké tě objímá Júnó, když vcházíte v spojení lásky,
tak se rač oddat i mně!“ Chtěl bůh jí uzavřít ústa
za těchto slov, než hlas byl rychlý a zazněl již vzduchem.

Zasténal: nebylo možno ni jí své odvolat přání,
aniž přísahu jemu. Pln zármutku na nebe vstoupí
do výše, rozkazem tváře si přivolá na sebe mračna,
přidá k nim oblaka deštná a bouři smíšenou s větry,
jakož i hromy a blesk, svou zbraň, jíž uniknout nelze.
Přece však, pokud je s to, se pokouší ztlumit svou sílu,
za zbraň pak nevolí blesk, jímž storuký Tyfón byl kdysi
z nebe v podzemí sražen — jet' ten blesk nadmíru lýtý.
Jiný, lehčí je blesk, ten pravice Kyklopů menší
krutostí vyzbrojila a menším vztekem i žárem:
střely druhého řádu jim říkají bozi. Ty chopiv,
do domu Kadmova vkročil — i nemohla smrtelná žena
snést tu nebeskou bouři, a svatební dary ji zžehly.

Plod však, nezralý dosud, byl zachráněn z matčina lůna:
nebeský otec si zašil — ač hodna-li víry ta pověst —
do boku něžné to robě a útěšku naplnil dobu.

V útlém dětském věku jej potají pěstila teta
Ínó; pak nýské víly ho dostaly, a ty ho skryly
v jeskyni své a mléčné potravu dávaly děcku.

Teiresiás

Co se to na zemích dalo dle zákona sudby, a Bakchos dvojrodý v bezpečí byl a z raného věku se těšil, Júpiter náhodou prý, jsa nektarem rozjařen, jednou těžkých starostí nechal a s Júnónou ve volné chvílce tropil rozmarné žerty a pravil: „Jistě je větší rozkoš vaše než ta, jíž zakouší při lásce samec.“ Choť to popírá však; i chtěli se zeptat, co míní zkušený Teiresiás: ten poznal obojí rozkoš.

Neboť jednou spatřil dva veliké hady se pářit v zeleném lese, i pozvedl hůl a udeřil do nich: hned se proměnil v ženu (jak podivné!), ženou pak zůstal po sedm plných let. Když osmého zase ty hady uviděl, pravil k nim: „Hle, má-li snad rána, vám daná, takovou moc, že pohlaví původce v opačné mění, udeřím vás i dnes!“ A vskutku, když uhodil hady, starý vzhled se mu vrátil, a nabyl zas původních tvarů.

Ten v té žertovné při byv učiněn rozhodčím, stvrdil Jovovu řeč. A nebeskou choť prý mrzel ten výrok více než slušno a víc, než předmět sporu byl hoden: ztrestala soudce a u věčnou noc mu uvrhla zraky. Avšak všemocný Otec (jeť nemožno zmařiti bohu to, co provedl bůh) mu nahradil odňaté světlo: nadal ho věštným duchem a trest mu zmírnil tou poctou.

Narkissos a Échó

Pověstí Teiresiás byl rozhlášen v boiótském kraji, lidé chodili k němu, on bezvadné věštby jim dával.

První seznala platnost a jistotu výroku jeho modravá Leiriopé. Tu Kéfisos klikatým proudem ovinul kdys a do svých vln ji sevřel a spáchal násilí. Překrásná víla se matkou stala a hoch zrodila, sličného tak, že už tenkrát lásky byl hoden. Matka ho Narkissem zvala. I ptala se, je-li mu přáno dlouhého věku se dočkat a dožítí zralého stáří. „Jestliže nepozná sebe,“ děl věstec osudu znalý. Dlouho se prorokův hlas zdál planým; potom jej stvrdil výsledek sám i čin, druh smrti a nový druh vášně.

Třikrát pěti už jar se dožil a jednoho nadto Kéfisův syn a hochem i jinochem mohl se zdáti. Nejedno po něm jinoch už zatoužil, nejedna dívka, avšak (taková hrdost a chlad byl v něžné té kráse!) nižádný srdcem jinoch mu nepohnul, nižádná dívka. Jednou však, když vháněl do sítí jeleny plaché, řečná nymfa ho zhlédla, jež neumí mlčet, když někdo mluví, promluvit první však neumí, ozvučná Échó. Tělem tenkrát byla, ne zvukem, přece však ústy činila, žvatlalka, toliko to, co doposud činí: dovedla opětovat jen poslední ze všeho slova.

Tak ji ztrestala Júnó, neb kdykoli s nějakou nymfou mohla přistihnout chotě, když v horách se milkoval, Échó dlouhým hovorem často ji zdržela naschvál, a zatím rusálka prchla pryč. Když prohlédla Júnó tu šalbu, pravila: „Podváděl mne tvůj jazyk, i bude ti dána malá nad ním jen moc a krátce ho užívat budeš.“

Hrozbu stvrdila skutkem. Však je-li řeč u konce, víla opakuje vždy hlas a vrací slyšená slova.

Jakmile tudíž zhlédla, že Narkissos neschůdným krajem těká, vzplanula hned, jde potají po jeho stopách, a čím blíže jde za ním, tím prudším plamenem hoří, tak jako hořlavá síra, jíž pochodně konec byl potřen, ihned divoce vzplane, když s ohněm do styku přijde.

Kolikrát chtěla, ach, přistoupit blíž buď s lichotnou řečí, anebo s tklivou prosbou! Než přirozenost jí brání, nedá jí začít řeč. I chystá se, jakož jí dáno, zvuků vyčkati, za něž by mohla svá slova mu vracet.

Od věrné průvodců čety se náhodou odloučil jinoch: volá: „Kdo tu? Jsem zde!“ „Jsem zde,“ dá v odpověď Échó. Užasl hoch a bystře se rozhlíží na všechny strany, hlasitě křičí: „Pojď sem!“ — a ona zve zvoucího k sobě. Hoch se ohlédl, nikdo však nejde, i volá: „Proč prcháš přede mnou?“ Všechna ta slova, jež vyřkl, se vrátila k němu. Neustal; ozvěny střídavou hrou jsa oklamán, volá: „Tady se můžeme sloučit!“ a Échó odvětlí: „Sloučit —“ (nikomu s větší chutí by slovem tím neodvětila!), příznivě sama svá slova si vykládá, vykročí z lesa, spěchajíc pažemi svými tu žádoucí obemknout šíji. Prchl však hoch a volá prchaje: „Nech si své lokty! Raději zemru dřív, než s tebou v lásce se spojím!“ „S tebou v lásce se spojím“ — ta slova jen oplácí Échó.

Od té doby, co hoch jí pohrdl, skrývá se v lesích, listím kryje nach tváře a přebývá v samotě jeskyně. Láska však pevně tkví, a bolem zklamání vzrůstá. Strastné myšlenky bdělé jí stravují ubohé tělo, vyzáblost svažuje kůži, a z těla šťáva jí všechna prchá do vzduchu: hle, jen hlas jí zbývá a kosti! Zbyl jen hlas: zvěst praví, že v kámen se změnila kosti!

Nadále skrývá se v lesích a nelze ji vídati v horách,
avšak slyší ji všichni: je zvukem, který v ní žije.

Takto zklamal jednu a zklamal i přemnohé jiné
víly zřidel i hor, a předtím zklamal i muže.

Kdosi, jímž zhrdl, prý děl, své ruce vzpínaje k nebi:
„Tak ať miluje sám a nikdy své nedojde touhy!“

K spravedlivé té prosbě mu přikývla Nemesis mocná.

Pramen byl, prostý kalu a s vodou lesklou jak stříbro:
toho se nedotkl pastýř, ni kozy, jež v horách se pásly,
aniž jiného dobytka kus, a vodu tu čistou
nezkalil pták, ni zvěř, ni větev se stromu spadlá.
Kolem se zelenal trávník, ten blízka živila vláha,
kolem byl les, jenž od teplých paprsků chránil to místo.
Zde si ten hoch, jsa vedrem znaven i horlivým lovem,
ulehl: krásné místo i zřídlo ho zlákalo k sobě.

Ale když hasil žízeň, byl novou zachvácen žízní:
zatím co pil, svůj obraz uviděl. Okouzlen krásou
miluje beztělý přelud, má za tělo to, co je vodou.

Žasneť nad sebou sám a bez hnutí upírá pohled,
podoběn bílé soše, v niž parský mramor se změnil.
Na zemi rozložen vidí dvě hvězd, své zraky, v tom zřídle,
vidí vlasy, jež Bakcha jsou hodny a hodny jsou Foiba,
hladká mladistvá líčka a hrdlo jak ze sloní kosti,
půvabnou tvář, v níž sněžný úběl s nache se mísí.
S obdivem patří na vše, čím sám jest obdivu hoden:
dychtí bezděky po sobě sám, sám sobě se líbí,
touží, jsa cílem touhy, a nítí plamen i plane.
Kolikrát v šalebné zřídlo své marné polibky vtiskl,
kolikrát do vody vnořil své paže, kterými dychtil
obejmout viděnou šíji, a nemohl chytiti sebe!
Neví, co to tam vidí, co vidí však, budí v něm vášeň,
tentýž blud, jenž mate mu zrak, jej vzněcuje také.

Lehkověrný, nač lapáš marně ten prchavý přelud?
Není toho, co hledáš; jen odstup: co miluješ, ztratíš!
To, co tu zříš, je vlastní tvé podoby přeludný odraz,
svého to nemá nic: jen s tebou to přišlo a trvá,
s tebou to odejde zas, ač můžeš-li odejít odtud!
Jeho však nemůže odtrhnout nic, ni o pokrm péče,
aniž potřeba spánku. Jsa rozložen ve stinné trávě,
zrakem nenasytným se dívá na klamnou krásu,
vlastním pohledem ničí se sám. I nadzdvihl tělo,
k lesům stojícím kolem své paže vztáhl a zvolal:
„Rcete, ach, lesy, zda byl kdo krutěji postižen láskou?
Víte to přec — tak mnohým jste bývaly příhodnou skrýší!
Tolik století přechká váš život: zdaž v paměti máte
někoho za ten svůj dlouhý věk, kdo takto by chřadl?
Vidím to, mám to rád; co vidím však, co se mi líbí,
nenalézám: tak veliký blud v mé lásce mě šálí!
Aby pak byla má bolest co největší: nesmírné moře
nedělí nás, ni dálka, ni hory, ni zavřené hradby:
trocha jen vody nás dělí! Chce sám být ode mne objat!
Kdykoli čiré vodě jsem nabídl k polibkům ústa,
vztahoval zesponu též svá ústa ke mně — i zdá se,
že se již srazí; cos malého však jest milencům v cestě.

Kdožkoli jsi, pojd' ven! Můj jediný, proč ty mě klameš?
Kam ty mi prcháš, když sahám po tobě? Neprcháš přece
před mou tváří a věkem — vždyť měly mě rády i nymfy!
Jakousi nadějí sladkou mi slibuješ pohledem milým,
vztáhnu-li k tobě své paže, ty sám je vztahuješ také,
směji-li se, ty též se usmíváš; leckdy i slzy
u tebe zřím, když slzím; má znamení pokynem vracíš;
splácíš mi jistě i slova, jež k mému nedojdou sluchu,
pokud tušiti mohu dle pohybů spanilých rtů tvých.

Jsem to já sám! Ted' chápu a již mě můj neklame obraz!
Hořím láskou k sobě, svým plamenem pražím i prahnu!

Co mám činit? Mám prosit, či dát se prosit? A zač mám
prosit? Je u mne, oč lkám! Mám vše, a proto jsem nuzný.
Kéž bych od svého těla se odloučit mohl! Jak zvláštní
chová to milenec přání: co miluje, toho chce pozbyt! —
Ale ten bol mi síly již odnímá, nedlouhá doba
zbývá životu mému: já zahynu v rozpuku mládí.
Smrt však není mi těžká, vždyť bolesti pozbudu smrtí:
přál bych si jen, by tento, jež miluji, vytrval déle!
Takto v jediném dechu my dva ted' zhasneme spolu.“

Pravil, a smyslů zbaven se navrácí zase k té tváři,
zčeří slzami vodu, a v hladině, zvlněné takto,
nejasným stal se ten obraz. Když uzřel, jak se mu ztrácí,
vykřikl: „Kam mi prcháš? Ó, zůstaň a milence svého
neopouštěj, ty krutý! Necht' vidím alespoň, čeho
nesmím se tknout, a tak svou nešťastnou ukojím vášeň!“
Za těchto bolestných slov si strhl shora své roucho,
rukou bílou jak mramor se do nahých prsou jal bít.
Po prsou, do nichž se bil, se růžová rozlila červeň:
tak tomu u jablek bývá, jež krásně se bělají zčásti,
zčásti se nacheť rdí, a u révy s pestrými hrozny,
jejichž nezralá zrnka se krášlí nachovou barvou.
Voda se zjasnila zas, i zřel v ní znovu svůj obraz:
nebyl již s to, by snesl tu strast. Jak jihně a taje
pod mírným ohněm žlutavý vosk, či pod teplým sluncem
jíní napadlé zrána, tak on, jsa vyhublý láskou,
roztává též a skrytým žářem se stravuje zvolna.
Pozbyla barvy plet', v níž úběl s nacheť se mísil,
zmizela svěžest a síla i vše, co nedávno zraky
kochalo, není už těla, jež měla kdys' Échó tak ráda.

Když to spatřila nymfa, ač chovala vzpomínku na hněv,
pojal ji bol, a kolikrát zvolal ten nešťastný jinoch
„běda!“, ozvěnou svou jej provází, volajíc „běda!“,
kdykoli do ramenou se udeřil rukama svýma,
Échó stejným zvukem ten úder opětovala.
Stále hledě v to zřídlo, on poslední pronesl slova:
„Hochu, ty marná má láska!“ Les tolikéž slovy se ozval.
A když vyřkl „sbohem!“, tu pronesla „sbohem!“ i Échó.

V měkkou zeleň trávy mu hlava znavená klesla,
smrt mu zavřela oči, jež nad krásou pánovou žasly.
Ale i pak, když v podsvětní říš byl po smrti přijat,
v styžské vodě se shlížel. — Když zhasl, zalkaly sestry,
nymfy vln, a kadeř si ustříhly bratrovi v oběť,
zalkaly nymfy stromů; v to lkání se mísila Échó.
Nosítka chystali již a hranici, pochodní plápol:
těla tu nebylo nikde — však najdou namísto těla
žlutavý květ — šest lístků bílých mu vroubilo kalich.

Pentheus a Bakchos

Když se to rozhlásilo, měl věštec po řeckých městech právem zvučné jméno a velkého proroka slávu.

Pentheus Echíonův, jenž pohrdal věčnými bohy, ze všech jediný zhrdá však jím a prorockým slovům starce se směje a tmu mu vytýká, nešťastnou ztrátu zraku. Stařec však potřásá hlavou od šedin bílou, pravě: „Jak šťasten bys byl, kdyby tvůj zrak tohoto světla postrádal tak jako můj, bys neviděl Bakchových oslav! Neboť přijde ti den — a není již daleko, tuším —, kdy se tu objeví nový bůh, syn Semelin, Líber. Jestli ho neuznáš za hodna cti být slavenu v chrámech, rozsápán na stero míst se rozletíš, krví svou zbrotíš lesy a zbrotíš i matku svou a matčiny sestry. Stane se tak! To božstvo ty neuznáš za hodno pocty: jednou naříkat budeš, že v tmách svých dobře jsem viděl!“

Zahnal Pentheus věštce, když taková pronášel slova, slova se stvrzují však a výrok věstcův se plní. Líber je zde a krajem se rozléhá slavnostní výskot, proudem valí se dav a mužové, matky i žínky, velmoži, obecný lid, vše k neznámým obřadům kvapí.

„Jaký běs, vy zplozenci draka a Martovo plémě, mysl vaši to zmámil!“ dí Pentheus. „Takovou sílu má snad řinkot puklic a píšťala s násadcem křivým, podvodné kouzelné kejkle, že ty, jichž válečné meče, polnice třesk, voj se zbraní tasenou nezlekal nikdy, ty teď zdolal křik žen a třestění vzbuzené vínem, zástupy nestoudných mužů a planý bubínků rachot? Vám se mám divit, ó kmeti, co dálnými propluvše moři Tyros a vyhnané bůžky v ta sídla jste uvedli kdysi,

dnes však bez boje brát si je dáváte? Či se mám divit,
rázní mladíci, vám, mně bližším lety, jimž sluší
držeti zbraň, ne thyrsos, a přilbou se krýti, ne věnci?
Prosím, pomněte jen, čí símě vás vydalo na svět,
silou onoho draka se ozbrojte, který přec zhubil
množství mužů, jsa sám! On zahynul pro svoji vodu,
pro svůj zdroj; vy snažte se zvítězit pro slavnou pověst!
Hrdiny usmrtil on: vy změkčilce zažeňte chlípné,
udržte čest svých otců! A je-li snad souzeno Thébám
krátký trvat jen čas, kéž válečné stroje a muži
tyto by zbořili zdi, kéž burácí oheň a meče!
Do bídy bez viny své bychom upadli, bylo by možno
osud vinit, ne tajit, a v slzách by nebylo hanby.
Nyní však našeho města má dobýt bezbranný chlapec,
jehož netěší boj, ni střely, ni na koních jezdit:
myrhou zkropené vlasy a něžné věnce ho těší,
nachový šat a zlato, jež vetkáno v ozdobná roucha!
Však já ho přinutím hned — jen odstupte —, aby se přiznal,
že si jen vymyslel otce a vylhal ty obřady božské!
Akrisios měl odvahy dost, by klamným tím bohem
zhrdl, a argolské brány, když přicházel, dovedl zavřít;
Penthea zastrašit má i celé Théby ten cizák?
Pospěšte hned,“ — tak velí svým sluhům — „jděte a vůdce
v poutech mi přivlechte sem! Jen čile, všech průtahů nechte!“

Marně ho plísňí slovy děd Kadmos, Athamás, přátel
ostatních sbor a marně se snaží zadržet smělce.
Domluva dráždí ho jen, a vztek jsa zdržován roste,
bouří se v něm: kdo krotit ho chtěl, jen zhoršoval všecko.
Takto jsem bystrinu viděl, jak s mírným šumotem z hory
klidně plynula dolů, když neměla překážek v cestě;
kde však z balvanů hráz a trámy jí vadily v toku,
tam se pěnila, vřela, tok rozlícen překážkou pádil.

Hle, již sluhové přišli, jsou krví zbroceni. Pentheus
hledá Bakcha, i řekli, že Líbera nemohli nalézt.
„Tohoto průvodce však jsme zajali, božího sluhu,“
řekli a dali mu jej. Měl nazad svázány ruce;
byl to prý tyrrhénský muž, jenž Bakchově službě se oddal.

Pentheus pohlíží naň svým zrakem, kterému dodal
hrůzy hněv. Ač snáší jen s námahou průtahy trestu,
praví mu: „Ty, jenž zhyneš a smrtí výstrahou budeš
ostatním, řekni své jméno a vlast i rodičů jméno,
pověz mi též, proč docházíš k slavnostem nového boha!“

Mladík mu bez bázně dí: „Mé jméno je *Akoités*, domov
v Lýdii mám a z nízkého stavu jsou rodiče moji.
Otec mi nenechal polí, bych statnými býky je oral,
ovcí rodících vlnu ni skotu mi nenechal stáda.
Sám byl chudý jen muž a vlasem a udicí šálil
ryby a prutem je vybíral z vln, co mrskaly sebou.
V umění tom měl všechn svůj majetek. Když mi je potom
odevzdával, tu děl: ‚Můj dědici, nástupce v díle,
zde máš vše, co mi patří.‘ I zemřel a kromě té vody
nenechal nic: jen tu smím dědictvím po otci zváti.
Já však, nechtěje ke skalám týmž být připoután stále,
já jsem se přiučil brzy svou pravicí ovládat lodi,
řídít jim běh a zrakem znamenat souhvězdí Hyad,
deštivou Kozu i Plejadek sbor a oba dva Vozy,
jakož i větrů sídla a přístavy pro lodi vhodné.

Kdysi jsem na Délos plul, i přistanu k chijskému kraji:
napravo veslovat káži a blížím se k pevnému břehu,
lehounkým poskokem pluji a na mokrou písčinu vjedu.
Tam jsme strávili noc, a jakmile zora se rdíti
začala, vstanu a vybídnu soudruhy, čerstvé by vody
donesli, cestu pak též jim ukáži vedoucí k zřídlu.
Sám jdu na blízký kopec a vyhlížím z výše, co vítr

slibuje; zavolám na druhy své a vracím se k lodi.
,Hle, tu jsme,‘ dí první z lodníků, Ofeltés jménem:
míně, že nalezl kořist v té pusté krajině, vleče
po břehu mladého chlapce, jenž dívce se podobá sličné.

Hoch se potácí, jak se mi zdá, jsa spánkem a vínem
zmožen, a sotva stačí. Krok, tváře i ústroj mu zkoumám:
nic jsem neviděl v tom, co za lidské pokládat možno.
Pochopil jsem a pravím k soudruhům: ,Který v tom těle tají
se bůh, sic nevím, leč bůh v tom těle je jistě!
Přej nám, kdožkoli jsi, a v naší nám pomáhej práci!
Těmto pak mužům bud’ milostiv též.‘ ,Nech prošení za nás,
praví obratný Diktys (ni jediný neuměl vylézt
rychleji na ráhno na samý vrch a po laně sklouznout).
Souhlasí Libys i přídy hlídač, Melanthos rusý,
souhlasí s ním i Alkimedón a pobízeč myslí
Epópeus (veslařům takt i přestávky udával zpěvem),
souhlasí ostatní všichni: tak slepě jsou kořisti lačni.
,Já však nestrpím,‘ řku, ,by kradené posvátné břímě
mělo nám poskvřnit loď; a já tu jsem především pánem!‘
Přitom jim bráním vejít. Tu Lykabás, nejodvážnější
ze všeho mužstva (ten z obce byl v Lýdii vyhnán a pykal
vyhnanstvím hroznou vraždu), ten zle se rozzuřil na mne:
jak jsem odporoval, on mladickou pěstí mi sevřel
hrdlo a byl by mě srazil i do moře rozmachem rány,
kdybych, ač bez sebe již, byl neuváz, zadržen lanem.

Schvaluje bezbožná cháska ten čin. Tu konečně Bakchos
(neboť Bakchos to byl), jak byl by ho vzburcoval povyk
ze sna, a vědomí již se mu vracelo po čistém víně,
zvolá: ,Co činíte? Jaký to křik? Ach, rcete mi, plavci,
jak jsem se ocitl zde? A kam se mě chystáte zavézt?‘
,Neboje se nic,‘ dí Próreus, ,a kterého přístavu, pověz,
dosíci chceš? Kde budeš si přát, tam vystoupíš na břeh.‘

„K Naxu zaměřte lodi své běh,“ dí plavcovi Líber.
„Naxos je domov můj; vám zemí hostinnou bude.“
Při moři, při bozích všech ti zrádci přísahou stvrdí,
že se tak stane, a káže, bych s lodí zdobenou vyplul.

Naxos ležel vpravo, i stácel jsem napravo plavbu.
„Copak to tropíš, ty blázne?“ dí Ofeltés, „co tě to chytlo?“
Každý má pro sebe o kořist strach. „Pluj nalevo!“ Pokyny jedni
naznačují, co chtějí, a druhí mi šeptají v ucho.
Užasl jsem a díím: „Necht’ jiný se kormidla chopí!“
Tak jsem odmítl uměním svým jim k zločinu sloužit.
Všichni mi spílají za to a reptá celý ten zástup.
Aithalión z nich praví: „I hled’me, což na tobě visí
spása a život náš?“ Sám kormidlo chopí, můj úkol
konaje, zanechá Naxu a míří v opačnou stranu.

Tu si bůh začal z nich tropit žert. Jak právě by poznal
konečně klam, stál na křivé zádi a na moře zíral,
s plácem strojeným pak děl k plavcům: „To nejsou ty břehy,
kam jste mě slíbili vézt, já nežádal o tuto zemi!
Čím jsem zasloužil trestu? A jaká to sláva je pro vás,
že vy starší a četní jen jednoho klamete hochy?“
Já jsem už chvíli plakal: mým slzám se bezbožná cháska
směje a do mořských vln se opírá spěšnými vesly.

Nyní ti při tom bohu — vždyť není boha v té chvíli,
jenž by byl blíže než on! — já přísahám: říkám ti pravdu,
třebas je k nevíře vše. Lod’ stanula na vlnách mořských
docela tak, jak stává, když na suchém kotvišti leží.
Oni se díví a veslují dál a bičují moře,
spouštějí plachty a snaží se plout, tak zdvojnásobí síly.
Pojednou břechťan vesla jim oprádá, klikatou spleť
plazí se výš a zdobí i plachtoví plnými květy.
Bůh pak sám, jsa na čele ověnčen vinnými hrozny,
tyčkou mává, kol níž se ovíjí révové listí.

Okolo něho je zřít, jak leží tygři a rysí,
skvrnitých pantherů divoká těla — vše přízraky pouhé.

Muži se náhle vzchopí, buď šílenstvím, anebo bázní
puzeni. První byl Medón, jenž začal na těle tmavě,
páteř se vyklenula a v oblouk zkřivila záda.
,V jakou to obludu divnou se měníš!‘ dí Lykabás k němu,
zatím co promlouvá však, má širokou tlamu a chřípí
zkřiveno, kůže mu ztvrdla a šupiny na sebe brala.
Libys vzdornými vesly se snaží loď opačně hnáti,
vtom však zří, jak ruka se smršťuje, ba že už nemá
rukou: co rukama bylo, spíš ploutvemi zváti se může.
Druhý se pažemi chtěl zas dotknout lana, a náhle
pozbyl paží lidských a do vln seskočil, prohnuv
znetvořené své tělo: v tvar srpu mu vybíhá ocas,
tak jako při druhé čtvrti své růžky zahýbá lúna.
Skákají ze všech stran, déšť krůpějí do výše stříká,
opět se vynořují, zas nazpět se vracejí dolů,
hrají si jakoby v reji a bujně mrskaají tělem,
vtahují do sebe vodu a z širokých nozder ji chrlí.

Ze všech dvaceti mužů, jež před chvílí vezl ten koráb,
zbýval jsem sám. Mé tělo se třáslo mrazivou bází,
pozbyl jsem téměř smyslů. Však bůh mě posílil pravě:
,Zapud’ strach a zaměř na Naxos! ‘ Když jsem tam přistal,
vstoupil jsem do služeb boha — a Bakchovy orgie slavím.“

„Dosti jsme poskytli sluchu,“ dí Pentheus, „vytáčkám

dlouhým,

aby zlý hněv svou sílu tím prodlením strávití mohl.
Rychle ho, sluhové, chopte a strašnými mučidly tělo
ztrýzněte hned a v styžskou noc jej pošlete pod zem.“
Tyrrhénský Akoités byl hned odvečen do pevné síně,
tam byl vsazen a zavřen. Než zatím co chystali k vraždě
kruté nástroje, oheň a kov, jak dostali příkaz,

samy se otevřely mu dveře, dí pověst, a s paží
samy prý, aniž je uvolnil kdo, mu okovy sklouzly.

Pentheus trvá však na svém: jde sám, už nekáže jiným,
tam, kde se Kithairón stinný, jenž vyvolen pro službu bohu,
vznícených bakchantek zpěvy a voláním ozýval jasným.
Tak jako řinčívá ohnivý kůň a nabývá chuti
k boji, když polnicí zvučnou dá znamení ve válce trubač,
tak též Penthea rozjitřil ryk a výskot, jenž vzduchem
otřásal: hněvem se rozpálil zas, když slyšel ten jásot.

Asi tak uprostřed hory, jsouc vroubena dokola lesy,
plán jest, prostá stromů, a odevšad na ni je vidět.
Tam on se na slavnost díval svým zrakem nezasvěceným.
První ho spatřila tam a první se šíleně hnala,
první vrženým thyrem tam zranila Penthea svého
matka Agaué. „Hoj,“ tak zvolala na obě sestry,
„ke mně! Toť největší kanec, jenž těkává po našich polích:
zabiji toho kance!“ Hned vrhá se divě ten zástup
na něho. Srotí se všechny a honí ho. Pentheus je zděšen,
zděšen je již, již mluvit si netroufá vzpurně jak předtím,
již se i zatracuje, již vyznává v srdci, že zhřešil.
Ačkoli byl již raněn, přec na tetu volá: „Ó, pomoz,
Autonoé! Stín Aktaiónův kéž pohne ti srdcem!“
Ona však neví, kdo Aktaión byl, a zatím co prosil,
urve mu ruku a druhou mu rve a rozsápe Ínó.
Nemá už nešťastník paží, jež k matce by vzpínati mohl:
ukáže matce své rány, jež nechaly urvané údy,
volaje: „Pohled, ó matko!“ Však Agaué, vidouc to, výskne,
nazad pohodí šíji a do větru rozhodí vlasy,
utrhne synovi hlavu, a držíc ji v krvavých prstech,
jásá: „Družky mé, juch! To vítězství naše je dílo!“
Z vysoké koruny stromu tak rychle si neserve vítě

listy, jimž ublížil podzimní chlad, že drží jen chabě,
jako shluk zločinných rukou ty mužovy rozerval údy — —

Thébankám takový osud byl výstrahou: chodí k těm novým
slavnostem, oltáře ctí a pálí kadidlo bohu.

KNIHA ČTVRTÁ

Minyovny

Minyjská Alkithoé však soudí, že není jim třeba uznávat novou tu slavnost, ba tvrdí dosud, že Bakchos není Jovův syn, ta smělkyně! V sestrách má družky té své bezbožné zloby. Kněz rozkázal světiti svátek: všechny, služby i paní, nechť nechají domácích prací, koží si pokryjí hrud' a uvolní ve vlasech stuhy, na hlavu vezmou si vínek a do rukou zelený thyrsos; strašným hněvem má postižen být, kdo urazí božstvo.

Tak jim ohlásil kněz. I poslechnou matky i žínky, nechají stavů i košů a netknutou odloží vlnu, kadidlo pálí a vzývají Bromia, Lyaia, Bakcha, který se narodil v blesku, byl dvakrát zrozen, z dvou matek. Dále je vzýván i Nýseus a Thyóneus s dlouhými vlasy, Lénaios, ochránce lisu, a radostný pěstitel révy, noční Nyktelios, a Eleleus, Iakchos, Euhan: pod všemi četnými jmény jsi vzýván, Líbere, Otče, pod nimiž Řecko tě zná! Tvá mladost je nemíjející, ty jsi věčný hoch, tys nejhezčí z nebeských bohů, které lze ve výši vidět. Když bez býčích růžků se zjevíš, panensky dívčí máš hlavu. Tys pokořil Orient celý po světa kraj, kde osmahlou Indii omývá Gangés. Rouhače Lykúrga s dvojsečnou sekerou, ctihodný bože, zahubils, Penthea též, a Tyrrhény uvrhls do vln. Šíje dvojspřežních rysů, jež zdobí udidla pestrá, ovládáš. Satyrů sbor a bakchantek za tebou spěje, s nimi pak opilý Sílén, jenž berlou kroky své vratké podpírá, nebo jen chabě se na oslu prohnutém drží. Kudy se ubíráš ty, tam zaznívá mladíků jáсот

spojený s výkřiky žen, a bití bubínků ručních,
kovových puklic třesk a dřevěná píšťala dlouhá...

„V milosti vlídně se zjev!“ tak prosí Thébanky všechny,
konají oběti bohu dle rozkazu. Minya dcery
jediné zůstaly doma a ruší nevčasnou práci
sváteční den: buď česají vlnu či svíjejí nitě,
nebo se věnují tkaní a honí do práce družky.

Hbitým palcem svíjejíc nit, dí ze sester jedna:
„Zatím co ostatní zahálkou světi tu podvodnou slavnost,
můžem i my, jež lepší tu bohyně, Minerva, poutá,
to své prospěšné dílo si ulehčit hovorem pestrým.
Každá z nás ať po řadě vypráví, co by nám mohlo
zahnati dlouhou chvíli — jeť sluch náš docela volný.“
Sestry schválí tu řeč; a ona má vyprávět první.

Co jim povědět má z těch přemnohých věcí, jež znala?
Přemítá v mysli a neví: má vyprávět o tobě sestrá, *Derketo*
Babylónská, jež čeřilas v jezerech vodu
v šatě z šupin a změněna v rybu, jak *Syrové* věří?
Či spíš o *její dceři*, jež dostala křídla a žila
v posledních života dnech jen v úkrytech vysokých věží?
Či snad o tom, jak *víla* svým zpěvem a přemocným býlím
mladistvá jinochů těla si v němé měnila ryby,
až ji stihl týž los? Či o *stromu*, který dřív rodil
bílý plod, však nyní, byv potřísněn krví, má tmavý?
To se jim rozhodla říci. A poněvadž byla ta báje
málo známa, co nit se spřádala, spustila takto.

Pýramos a Thisbé

„Pýramos z jinochů všech byl nejkrásnější a Thisbé
vynikla nad všechny dívky, jež v krajích východních žily.

Bydleli v sousedních domech v tom vysokém městě, jež dala
vystavět Semíramis a obehnat hradbami z cihel.
Sousedství vzbudilo známost a první náběhy k lásce,
ta pak časem vzrostla. A byli by vešli i v sňatek,
bránil však oběma otec. Než jednomu nemohli bránit:
v srdcích stejně vzňatých jim stejná planula touha.
Důvěrník není tu žádný: jen pohledy, pokyny mluví,
a čím více je skrýván, tím víc žár skrývaný kypí.

Ve stěně oběma domům společné trhlina byla,
uzounká jen — tu dostala zed' hned při stavbě dávno.
Závady té si po dlouhá staletí nevšiml nikdo:
první, milenci, vy jste ji zhlédli (co lásce by ušlo?),
stala se hlasu vám cestou i procházel bezpečně tudy
tlumený šepot váš, jenž sděloval lichotky lásky.
Často, když stanuli u zdi, zde Thisbé, Pýramos onde,
a když dechu svých úst se navzájem nasáli oba,
říkali: ‚Závistná zdi, proč stojíš milencům v cestě?
Což by to bylo tak mnoho, nám dovolit, bychom se mohli
sloučit? Či k polibkům aspoň se rozevřít, to-li je příliš?
Přec však nevděční nejsme a vyznáme rádi, že tobě
vděčíme, mohou-li slova se přenášet k přátelským uším.‘
Tak z míst oddělených tam milenci mluvili marně,
na noc řekli si ‚sbohem‘ a na svoji stranu té stěny
každý polibek vtiskl, jenž nedošel na druhou stranu.

Světél nočních sbor když nazítří zahнала Zora,
slunce pak vysušilo svou září v travinách jíní,
přišli k známému místu. Tam nejprve šepotem tichým
mnoho si stýskali oba, a pak se smluví, že zkusí
oklamat za tiché noci svou stráž a z dveří se vykrást,
vyjít z domova svého a ven se dostat z města;
aby pak nebylo třeba se proplétat poli a bloudit,
sejdou se tam, kde Ninův je hrob, a skryjí se v stínu

stromu. Stálť tam strom (to vysoká moruše byla),
obsypán sněžnými plody, a s chladným sousedil zřídlem.
Na tom se shodli. A den (jak pomalu zdál se jim mizet!)
sklesl do proudu vln a noc z týchž proudů se zdvihla.

Thisbé otevře dveře a za noční temnoty chytře
vyklouzne, oklame domácí lid, a rouškou si halíc
obličej, k náhrobku dojde a usedne pod oním stromem.
Láska ji činila smělou. Však hle, tu přichází lvice:
čerstvou krví býka má zbarvenu zpěněnou tlamu,
ve vodě blízkého zřídla chce uhasit palčivou žízeň.
Jakmile v paprscích lúny ji spatřila Babylónanka,
uprchla bázlivým krokem a v temné se jeskyni skryla,
prchajíc však, tam závoj nechala sklouznuvší se zad.
Když pak divoká lvice svou žízeň ztišila vodou,
vrací se do lesů zas, a nalezši náhodou roušku,
samotnu, rozsápe jemný ten šat svou krvavou tlamou.

Pýramos později vyšel. Jak uviděl v hlubokém písku
jasné šlépěje šelmy, hned pobledl na celé tváři;
ale když našel ještě ten šat, jenž krví byl zbrocen,
zvolal bolestně: „Jediná noc dva milence zničí!
Ona si zasloužila z nás dvou, ach, dlouhéhožití,
já jsem životem vinen! Ty ubohá, já jsem tě zničil,
já jsem tě zval, bys v noci v ta místa hrozivá přišla,
nebyl jsem však tu dříve. Ó, na mé se vrhněte tělo,
zločinné útroby mé svou divou požrete tlamou,
hrozní lvi, již pod touto skálou své obydlí máte!
Avšak přát si jen smrti je zbabělé!“ Thisbinu roušku
zdvihl a do stínu stromu ji odnesl, který jí udal.
Slzami zahrnuv známý ten šat i polibky svými,
pravil: „I mé teď krve se napij plnými doušky!“
Přitom si meč, jenž visel mu po boku, do útroh vnořil,
nemeškal, z vroucí rány jej vytrhl hasnoucí rukou:

tak tam spočíval na zádech v prachu. Krev do výše tryská,
jako když kovová roura, jež od kazu pojednou praskne,
z úzké syčící trhliny v olovu do dálky chrlí
vody prudký proud, jehož tryskot proráží vzduchem.
Bílé moruše plody se mění tou krvavou prškou,
nabudou tmavého vzhledu; a kořen nasáklý krví
napouští nachovou barvou i plody, jež na stromě visí.

Ejhle, Thisbé se vrací, ač strachu je doposud plna,
nechtějíc jinocha zklamat; i hledá ho zrakem i srdcem,
jakému nebezpečí tu unikla, vyprávět dychtí.

Místo a podobu stromu sic poznává na pohled jasně,
plodů barva ji činí však nejistou: je to on vskutku?
Zatím co váhá, zří, jak údy, jež dosud se chvějí,
tepou krvavou zem, i ucouvne, v tváři je bledší,
než má zimostřáz dřevo, a celá se třese jak moře,
které se chví, když slabounký větérek povrch mu čeří.
Avšak po krátké chvíli, když poznala miláčka svého,
do svých nevinných paží se začala hlasitě bít,
vlasy rváti si jala, a objevši drahé to tělo,
slzami naplní ránu a pláč svůj smísila s krví.
Na tváře studené již mu vroucí polibky tiskla,
volajíc: ‚Pýrame, jaký to zlý mi osud tě odňal?
Pýrame, odpověz mi! Tvá nejdražší Thisbé tě jménem
volá — ó, slyš můj hlas a pozdvihni pokleslá líce!‘
Pýramos, uslyšev jméno Thisbino, pozvedl oči,
ač už je tížila smrt, a spatřiv ji, navždy je zavřel.

Ona, když poznala pak svůj šat a ze sloni pochvu
meče zbavenou, dí: ‚Tvá vlastní ruka a láska,
nebohý, zničila tebe! I já mám ruku dost silnou
na to, i já mám lásku: ta dodá k ráně mi síly!
Zhasls, já za tebou půjdu a nešťastnou budu tvé smrti
příčinou slout i družkou, a ty, jež mohla mi urvat,

ach, jen smrt, ni smrtí mi nebudeš moci být urván!
K vám však jménem obou já horoucí posílám prosbu,
rodiče přenešťastní, jak moji, tak také jeho:
dovolte, aby ti dva, jež láska spojila věrná,
jakož i chvíle smrti, v témž hrobě spočinout směli!
Ty však, strome, jenž kryješ svou korunou žalostné tělo
jednoho jen, než za chvíli dvou máš mrtvoly krýti,
podrž to znamení krve a tmavé vždycky měj plody,
jaké sluší smutku — ať památkou dvojí jsou krve!’

Řekla a meče hrot si nasadí zespodu na hrud’,
nalehne na jeho ocel, až doposud od krve vlažnou.
Prosba však dojala bohy a dojala rodiče jejich:
onoho stromu plod, když dozraje, tmavou má barvu,
to pak, co z hranice zbylo, jen v jediné spočívá urně.“

Ustala; nedlouhý čas jen minul, a druhá se jala
vyprávět, Leukonoé, i zmlkly pozorně sestry.

„Také Sóla, jenž pořádá svět svým nebeským svitem,
láska kdys jala: nuž já chci o jeho vyprávět láskách.“

Mars a Venuše

Sluneční bůh byl první, jenž viděl prý milostné pletky
Martovy s bohyní lásky — on všechno první vždy vidí.
Byl tím rozhořčen, šel a Vulkánu, Jovovu synu,
oznámil nevěru choti i místo nevěry. Vulkán
rozvahy pozbyl, a dílo, jež v dovedné pravici držel,
vyklouzlo: z kovu se jal hned pilovat příjemná pouta,
jakési smyčky a sítě, jež zrakům by ujíti mohly —
nejtenčí spředená nit by nemohla předčit to dílo,
aniž pavoučí síť, jež vysoko na trámě visí.

Zrobí je tak, by malý jen pohyb a lehounký dotyk
měl na ně vliv, a umně je rozloží okolo lůžka.
Když pak sešli se choť a záletník na lůžku spolu,
mužova lest a pouta, jež neznámým zrobena umem,
při samém objetí lapila oba, i uvázli v léčce.
Vulkánus, Lémnu vládce, hned otevřel ze sloni dveře,
vpustil do síně bohy; tu leželi spoutáni oba,
na hanbu svou — však z bohů veselých leckdo v té chvíli
takové hanby si přál! I smáli se nebeští bozi,
dlouho pak po celém nebi ten příběh byl hovoru látkou.

Leukothoé a Klytié

Venuše, v paměti majíc to udání, přikročí k trestu:
tomu, jenž tajné lásce byl ublížil, odplatou za to
stejnou ublíží láskou. Co, Sóle, ti prospěje nyní
sličný vzhled i barva a zářící paprsky tvoje?
Tebe, jenž veškeré země a svět svým spaluješ žářem,
nový spaluje žár; a ty, jenž všechno máš vidět,
vidíš jen Leukothou; zrak na jednu upíráš pannu,
ač jej máš upírat na celý svět. Hned časněji vstáváš
na nebi východním zrána, hned později zapadáš do vln,
dloužíš hodiny v zimě, by déle ses dívati mohl;
někdy se zatmíváš zas, svou duševní chorobu sdílíš
světlu a lidská srdce svým tmavým vzezřením děsíš.
Bledneš pak nikoli proto, že měsíc, blíže jsa zemi,
před tebe staví svou tvář: tu barvu ti působí láska.

Miluješ jenom ji, a Klymené, rhodská ni víla
již tě nepoutá, zhrdáš i překrásnou Kirčinou matkou,
zhrdáš Klytií též, jež toužila, ač jsi jí nedbal,
po loktech tvých a právě v ten čas se trápila těžkou

ranou: Leukothoé ti vytiskla z paměti mnohé.
V krajinách rodících vonné látky ji přivedla na svět
spanilá Eurynomé; však jakmile vyrostla dcera,
o tolik předčila matku, oč matka předčila všechny.
Tenkrát v perských městech byl otec Orchamos králem:
po dávném Bélovi sedmý byl počítán v pořadí rodu.

Pod západním nebem jsou pastviny slunečních koní:
syť se ambrosií, ne trávou, ta živí jim údy
znavené denní službou a sil jim dodává k práci.

Zatím co čtvernožci Sóla tam šhubou nebeskou píci,
zatím co koná svůj úkol noc, bůh k milence vejde
v ložnici. Matčinu tvář vzal na sebe: v záři tu světel
vidí Leukothou, jak s dvanácti služkami sedí,
dlouhým vřetenem točíc a hladké spřádajíc nitě.
Když tedy jakoby matka dal polibek milené dceři,
pravil: ‚Chci v soukromí cosi ti povědět: vzdalte se, služby,
nebraňte matce v právu smět hovor důvěrný vésti!‘

Poslechnou hned, a bůh, když bez svědka v ložnici zůstal,
dí: ‚Jsem ten, jenž roku svým během určuje délku,
já, jenž vidím vše, jímž vidí všechno i země,
světa jsem zrak; a tebe mám rád!‘ I chvěje se dívka,
strachem jí vypadl kužel i vřetenem z ochablých prstů.
Ale i strach jí slušel. Bůh nemeškal déle a pravou
na se zas podobu vzal a v obvyklém lesku se zjevil.
Náhly ten zjev sic dívku poděsil, přec ji však získal
bohův lesk, i strpěla násilí bez všeho nářku.

Avšak Klytié žárlí — vždyť Sól ji nesmírnou láskou
miloval dřív — a k soupeřce hněv ji dráždí a bodá:
rozhlásí tajnou tu lásku a zkalenu tlachy ji udá
otci. Ten krutý a divoký muž, ač prosila vroucně,
ruce své k světlu Slunce ač vzpínala, říkájíc: ‚Tento
násilí proti mé vůli mi učinil!‘, hluboko pod zem

surovec zakopal dceru a těžkým ji zavalil pískem.
Sluneční bůh jej paprsky rozmetal, prorazil otvor,
kudy bys vysunout mohla svou tvář, ach, ukrytou v zemi,
tys však nemohla již, ó nymfo, povznésti hlavu,
zdolanou tíží země, a leželas — bez krve tělo.

Nad ně prý od toho dne, co zahynul Faëthón bleskem,
s větší bolestí neviděl nic pán létavých ořů.
On se pokoušel sic, zda v chladných údech by mohl
silou paprsků svých zas probudit životní teplo,
avšak poněvadž osud se protiví takové snaze,
vonnou nektaru šťávou tu mrtvolu z kropil i místo,
vroucně pak zalkal a děl: ,Však přece se blankytu dotkneš!'
Ihned roztálo tělo, jež nebeskou nektaru šťávou
napustil bůh, a země kol dokola nasákla vůní,
z hrud pak zvolna se prut jal pučeti kadidlovníku,
zapustiv kořeny dřív, a prorazil mohyly vrškem.

S Klytií však, ač hněv bylo láskou omlouvat možno,
hněvem pak její zradu, s tou navždy se původce světla
rozešel hned a lásce své k ní dal nadobro výhost.
Od oné doby chřadla, tak šíleně jednavši v lásce,
nesnesla přítomnost nymf, i sedala ve dne i v noci
na zemi pod širým nebem, vlas rozcuchán, nepoután stuhou,
po plných devět dní se jídla ni nápoje netkla,
rosou čistou se sytila jen a slzami svými,
z místa se nehnula na krok: jen bohu, když nebem se nesl,
zírala v tvář a za ním stáčela stále svůj pohled.
Tu prý se údy zaryly v zem, a v rostlinu bledou
ta část těla jí přešla, již bledost žlutavá kryla;
zčásti je narudlá však, a violce podobný zcela
ústa jí pokrývá květ. Leč třebas kořen ji poutá,
točí se za svým Sólem, i změněna miluje věrně.“

Skončila; sester sluch byl zaujat takovým divem.
To prý se nemohlo stát, dí jedna, než druhá, že všechno
pravý dokáže bůh; leč k těm prý nepatří Bakchos.
Ale když všechny ztichly, je třetí vyzvána sestra,
Alkithoé. Ta začne, svůj člunek osnovou příze
prohazujíc: „Já pomlčím o lásce (všichni ji znají!)
Dafnida, pastýře z Ídy, jež změnila žárlivá nymfa
v kámen: takovou mukou je příkoří pro milující!
Nemluvím o tom, jak zvrátil se kdys řád přírody pevný,
takže byl mužem hned, hned ženou dvojtvarý *Síthón*.
Tebe, ó *Kelmide*, též, jenžs ocelí nyní, však bývals
oddán malému Jovu, i *Kúréty*, zplozené deštěm,
Kroka, jenž se *Smílakou* byl v malá proměněn kvítka,
přejíti chci a půvabem novosti poutati mysl.
Proč má *Salmakis* pověst tak zlou, proč zbavuje síly
vody té změkčilé zdroj a zněžňuje smočené údy,
poslyšte! Důvod je skryt, však síla zřídla je známa.

Hermafrodítos a Salmakis

Z božské Afrodíty se Hermovi synáček zrodil,
nymfy zřídla a vod jej pěstily v jeskyni ídské.
Takovou měl hoch tvář, že bylo v ní poznati dobře
stejně matku i otce; a po obou dostal i jméno.
Jakmile třikrát pěti se dožil mládenec roků,
odešel z rodných hor a opustil pěstounku Ídu,
v neznámých krajích se toulal ho těšilo, neznámé řeky
vídával rád, a záliba mírnla námahu chůze.

Přišel i do lyckých měst a k sousedům Lykie, Kárům;
čisté jezírko uviděl tam, v něm svítila voda
průzračná po samé dno. Tam neroste bahenní rákos,

ani neplodný porost, ni síť s ostrými hroty.
Voda je jasná a čirá, však okraj zřídla je vrouben
drnem, stále svěžím, a věčnou zelení rostlin.
Nymfy to byt, jež loviti zvěř jest neschopna, nemá
ve zvyku napínat luk a v závod během se pouštět;
jediná z vodních vil jest neznáma Diáně rychlé.
Často, jak vypráví zvěst, jí pravily sesterské nymfy:
,Salmakis, kopí vezmi či pestře zbarvený toulec
a ten svůj nečinný klid hled' střídá s námahou lovu!
Ona však nebere kopí ni pestře zbarvený toulec,
její nečinný klid se nestřídá s námahou lovu:
brzy své sličné údy si omývá ve vlastním zřídle,
kytórským hřebenem často si česá půvabné vlasy,
dívá se do vln a táže se o radu, cože jí sluší;
jindy zas v průsvitný šat své krásné tělo si halí,
nebo si v měkké listí či v měkké traviny lehá;
často pak sbírá kvítí. I tenkrát je sbírala právě,
když vtom spatřila hocha a hned jej toužila míti.

Ale ač spěchala k němu, přec nespěchá přijíti k němu,
dokud se neupraví a neobhlédne své roucho,
půvabně nezladí tváře a nebude hodna slout krásnou.
Potom jala se mluvit: ,Ó hochu, ty zasloužíš vskutku
bohem se zdát, a jsi-li snad bůh, jsi patrně Amor,
jsi-li však smrtelník jen, ó, blaženi rodiče tvoji,
šťasten i bratr tvůj a blaha je zajisté plna
sestra, ač máš-li jakou, i chůva, jež kojila tebe.
Avšak nad všechny lidi je daleko nejblaženější
nevěsta tvá, ta panna, již uznáš za hodnu sňatku!
Máš-li nějakou již, mně pokradmé rozkoše dopřej;
nemáš-li, nechť to jsem já, a do jedné ložnice vstupme!'

Poté víla zmlkla; nach zbarvil hochova líčka
(nevědělt', co to je láska), ten nach však také mu slušel.

Barvu tu jablko má, jež visí na slunném stromě,
anebo zbarvená sloň, neb narudlý bělostný měsíc,
pomocných puklic řinkot když nadarmo zahání kouzla.
Salmakis žadoní stále, chce od něho sesterské aspoň
polibky, vznáší už ruce k té šíji jak ze slonoviny.
,Přestaň,‘ dí hoch, ,sic prchnu a opustím místo i tebe!‘
Zlekaná Salmakis praví: ,To místo chci volně ti nechat,
cizince!‘, obrátí krok a naoko odchází odtud
(ale přitom se dívala zpět), než sotvaže zašla,
skryla se v houští a tam si poklekla. Jinoch pak, soudě,
že už je sám a nikým neviděn, po měkké trávě
těká sem a odtud zas tam a v šplouchavých vlnách
nohou špičky si smáčí, pak vnoří až po kotník nohu,
za chvíli však, jsa zlákan tou lahodnou mírností vody,
z něžných údů těla své jemné odložil roucho.

Tehdy se teprve nymfě zdál krásným: Salmakis vzplála
touhou po nahé kráse, i oči jí hořely třpytně,
jako když přeskvělé slunce, jež stojí na čistém nebi,
v zrcadle nastaveném se odráží obrazem lesklým.
Stěží již snáší průtah, jen stěží svou odkládá rozkoš,
již by ho objala ráda, již sotva se šílená krotí.
Jinoch vyhloubil dlaně a s chutí si pošplíchal tělo,
rychle pak do vody skočí a pažemi střídavě máchá:
čirým proudem tělo mu prosvítá, tak jako pod sklem
obraz ze sloní kosti či bělostné lilií květy.
,Vyhrála jsem, tys můj!‘ Tak zvolá nymfa a ihned
odhodí daleko všechen šat a vrhne se do vln,
drží ho, an se brání, a v zápase polibky krade,
pod tělo klade mu ruce a přesmoc se dotýká prsou,
těsně se k jinochu vine tu z té, tu z oné zas strany.

Když se jí stále vzpíral a snažil vyklouznout z loktů,
obemkla konečně hochu jak had, jež královský orel

drží a unáší vzhůru (ten ve vzduchu visí a svírá hlavu i krk a ovíjí ocasem rozpjatá křídla), anebo tak jak břečťan si dlouhé opřádá kmeny, anebo tak jak polyp, jenž pod vodou odpůrce lapí, rozestře chapadla svá a ze všech stran si ho poutá. Nechce však povolit jinoch a odpírá kýženou rozkoš nymfě; ta naléhá dál, a celým tělem se tulíc, k hochovi lnula a dí: ,Ty zlý, jen bojuj a vzdoruj, však ty mi neujdeš přec! Ó, rozkažte, bozi, ať nesmí žádný odloučit den mne od hochy, ode mne hochy!‘

Bohové poskytl sluchu té prosbě: přimklá ta těla obou se sloučila spolu a nabyla jednoho vzhledu. Tak jako ten, kdo roubuje haluze, vídati může, jak se spájejí růstem a sílí se pospolu srostlé, tak když v objetí pevném se sešly a splynuly údy, nejsou to dva: toť dvojaký tvor, jež hochem ni ženou nemožno zvat, však nikým se z nich i obojím jeví.

Když tedy zřel, že čirý ten zdroj, v nějž vešel jsa mužem, cvikýře učinil z něho, a údy že zjemněly vodou, hlasem, který už nepatřil mužovi, Hermafroditos zvolal, vztahuje ruce: ,Váš syn, ó matko i otče, který po vás obou se nazývá, o dar vás prosí! Každý muž, jenž vstoupí v ten zdroj, ať vychází z něho napolo mužem jsa jen, ať zženští, smočiv se vodou!‘

Přání, jež projevil dvojtvarý syn, se rodičů dotklo: vyplní je a napustí pramen tím nečistým kouzlem.“

Skončena rozprávka již, než rozenky Minya pilně pracují dál a svátku nešetří, zhrdají bohem. Vtom však nezjevných bubínků hřmot se rozvířil náhle dunivý, do něho zní i píšťala s násadcem křivým, kovové puklice řinčí a voní šafrán a myrha.

Věc pak nad všechnu víru: hle, stavy se zelenat jaly,
útek visící z nich se odívá břečťanu listím,
zčásti v révu se mění, a co bylo před chvílí nitmi,
přešlo v ratolest vína, a listí z osnovy pučí,
v pestré zbarvené hrozny se přetváří tkaniva šarlat.

Dokonán byl již den a právě se blížila doba,
kterou bys nemohl nazvati tmou, ni denním již světlem,
rozhraní denního světla a noci, nejisté dosud.
Náhle se zdá, že chvěje se dům a pochodně smolné
planou, a rudými ohni je celý ozářen palác,
přízraky divokých šelem se zjevují, vyjících děsně.
Dávno již po domě, kouře jenž pln, se skrývají sestry,
každá na jiném místě, a ohňů a světel se straní.
Co se tak ženou do tmy, hle, po údech zdrobnělých blána
táhne se jim, a tenkým křídlem se obemknou paže;
jakým způsobem však své dřívější ztratily tvary,
pro tmu nemohou vědět. Jich peří nenadlehčilo,
přec však průsvitným křídlem se ve výši udržet mohly.
Promluvit chtěly, jen slabý však hlas to nevelké tílko
vydalo, kvílejí ztichounka jen a žalostně piští.
Žijí v domech, ne v lesích, a v záští majíce světlo,
létají za noci jen a po noci mají i jméno.

Ínó a Athamás

Tehdy byl teprve Bakchos veleben po celých Thébách, Ínó, Bakchova teta, se všude s pochvalou šíří o moci nového boha. Ta jediná z tolika sester dosud neznala bol leč ten, jež vznítily sestry.

Júnó, takto ji zříc, jak na své děti je pyšná, na chotě Athamanta i božího chovance svého, nesnesla toho a dí: „Syn milenky mohl si troufat tyrrhénských plavců změnití vzhled a vrhnout je do vln, mohl i vlastní matce dát rozsápat synovo tělo, opatřit létací blanou tré dcer, jež Minyás zplodil, Júnó však nezmůže nic leč urážek bez pomsty želet? To mi snad postačit má? Tu moc mám jedinou mítí? Učí mě sám, co činit (též od odpůrce se možno poučit!), dosti, ba více než dost nám zjevil, co zmůže šílená zběsilost. Proč též nepoštvat šílenstvím Ínu, proč by se neměla řídit své rodiny příkladem ona?“

Běží dolů cesta a neblahé tisy ji stíní: krajinou němého ticha se táhne v podsvětní říši. Líný Styx tam dýchá mlhami, tudy se berou v podsvětí čerstvé Stíny a duchové pohřbených lidí. Hruža a chlad je široko daleko v kraji tom drsném, nevědí nové Stíny, kam jít a kudy se dostat v styžské město, kde strašný je Díta chmurného palác. Tisíce vchodů a bran, jež zevšad dokořán zejí, má to rozsáhlé město, a jako se z celého světa řeky sbírají v moře, tak do něho duše jdou všechny: stačí pro každý národ a necítí, když se dav množí. Stíny tu bez těla, kostí i bez krve těkají volně, jedni čas na foru tráví či v paláci vladaře Stínů,

jiní nějakým pracím se věnují, napodobíce
bývalý život, a jiní jsou trestáni, jakož jim patří.

Do těchto míst se osmělí jít a nebeská sídla
opustí Júnó: tak mocně se poddává hněvu a zášti.
Jakmile vstoupila tam, práh zasténal pod svatým tělem,
Kerberos u vchodu vstal a tři své pozvedl hlavy,
trojí zároveň štěkot z nich vyrazil. Ona své sestry
zavolá, rozenky Noci, ta přísná, nesmiřitelná
božstva: ty před branou žaláře seděly, z ocele skutou,
zavřenou, ze svých vlasů si černé česaly hady.
Jakmile poznaly Júnónu v tmách a ve stinné mlze,
povstaly bohyně hned. Ten kraj se zve Proklatců sídlem.
Útroby nastavoval tam Títyos na pospas dravcům,
roztažen přes devět jiter; ty, Tantale, nemůžeš lapit
kýžený mok a prchá ti strom, jenž se nad tebou sklání;
balvan, Sisyfe, válíš či doháníš, jenž se vždy vrací:
točí se Ixión, stíhá se sám i před sebou prchá;
Bélovny, které se smrt svým bratrancům nebály zchystat,
stále čerpají vodu a stále ji ztrácejí zase.

Jakmile na všechny Júnó tam pohlédla posupným zrakem,
především Ixión z nich jí do očí padl, pak přešla
pohledem k Sisyfovi a pravila: „Proč má on z bratří
jediný trpěti věčný trest? Proč Athamás pyšný,
který mnou pohrdal vždy i s manželkou, v bohatém bydlí
paláci?“ Vyloží sestrám, proč přišla, proč nenávist chová,
také, co chce; a chtěla, by palác Kadmův se zhroutil,
Athamás aby byl šílenstvím jat a k zločinu stržen.
Velí, slibuje, prosí — vše mísí pospolu, hledíc
bohyně popudit k hněvu. Když skončila Júnó svá slova,
potrásla Tísifoné svou šedivou hlavou a křticí
rozcuchanou a z tváře si odsune dotěrné zmije,
potom promluví takto: „Zde netřeba okolků dlouhých,

za věc hotovou měj, co poroučíš! Opust' tu říši
protivnou již a uchyl se do vánků krásnějších krajů!“
Júnó se radostně vrací. Když měla již na nebe vstoupit,
Íris Thaumantova ji z kropí a očistí vodou.

Nemešská Tísifoné, ta ukrutná, pochodeň vezme
smočenou v krvi a oblékne plášť, jenž od čerstvé krve
celý se rděl, a stočeným hadem si opásá tělo,
načež vykročí z domu. Ji provází na této cestě
Žal a Hrůza a Strach a Šílenství s třesavou tváří.
Dostihla prahu: a hned se zatřásly veřeje domu
králova, z jasanu dveře prý zbledly a pozbyly lesku,
slunce zmizelo odtud. To znamení poděsí Ínu,
poděsí manžela též, i chtěli prchnouti z domu:
neblahá Lítice však jim zabrání, obsadí východ,
rozepne paže, kol nichž jsou spleteny do uzlů zmije,
zatřese divoce hlavou, i zachřestí zvíření hadi:
část jich na plecích leží, co druhá, sklouznuvši na hrud',
syčí a z tlam svých stříká jed a jazyky kmitá.
Lítice ze svých vlasů si vytrhla dvojici hadů,
chytila je a morovou pravicí vrhla je na ně.
Hadi se po řadrech plazí jak Íně, tak Athamantovi,
strašnou nákazu v hrud' jim vdechují, v těle však žádný
nebudí bol — to duše má pocítit uštknutí děsné!

Bohyně s sebou vzala i příšerné tekuté jedy:
Echidnin sliz a pěnu, již chová Kerberos v tlamě,
bludné poruchy mysli i slepotu, zapomnětlivost,
zločin, slzy a pláč a vztek a po vraždě touhu:
spolu to utřela vše a čerstvé přidavši krve
svařila v kotli ten jed a míchala rozpuku stonkem.
Zatím co zděšení stáli, tu strašnou otravnou šťávu
vlila jim oběma v hrud' a vzbouřila hlubinu nitra.
Poté v tomtéž kruhu svou pochodní mávala rychle

za sebou, takže se požil ten plápol v ohnivě kolo.
Vítězně provedši rozkaz, pak odchází do pusté říše
velkého Díta a hadí ten pás si odepne zase.

Ihned se Aiolův syn jal třestiti uprostřed dvora,
volá: „Soudruzi, hoj, v tom lese zde naklad'te sítě!
Lvici s mlád'aty dvěma jsem před chvílí právě tu spatřil.“
Jako by sledoval šelmu, ten šílenec, manželku stíhá,
Learcha z náručí matky si uchvátí, který se směje,
vztahuje drobné paže, a robátkem jakoby prakem
ve vzduchu zatočiv dvakrát či třikrát, o tvrdou skálu
hlavu mu divoce rozbil. A tehdy se rozlítí matka
(ať to způsobil bol, ať vlitá otravná šťáva),
zaúpí, prchat se jme jak šílená s vlajícím vlasem;
nesouc tě, Melikerte, tak malého, na nahých loktech,
jásá: „Bakchu, juch hej!“ A Júnó se při jméně Bakcha
usmála: „Takový prospěch si mějž,“ dí, „z chovance svého!“

Útes nad mořem ční: jest u paty vyhlouben mocným
bitím vod a chrání před dešti ukryté vlny,
vrchol do výše strmí a vybíhá do moře čelem.
Na ten vyběhla Ínó (jí šílenství dodalo síly) —
odtud pak, aniž ji zdržoval strach, se spustila do vln
s břemenem svým, i zpění se bělostně voda tím pádem.

Venuši dojaly však ty útrapy nevinné vnučky;
takto k svému strýci se lichotí: „Neptúne drahý,
vladaři vod, tvá moc se vyrovná bezmála nebi:
prosím za velkou věc, než ujmi se potomstva mého,
kterým Iónské moře, jak vidíš, nesmírně zmítá;
k božstvům svým je přidruž! I já přec moři jsem milá,
ačli jsem vskutku kdysi se zrodila v tůni té božské
z pěny, po níž až po dnešní den mám u Řeků jméno.“

Neptún svolil k té prosbě, i odňal matce i děcku
vše, co smrtelné bylo, a velebnost budící úctu

oběma dal a se vzhledem též jim nové dal jméno:
mateři Leukothea a Palaimón jejímu synu.

Íniny thébské družky se za paní hnaly, jak mohly:
nohou poslední stopy když uzřely na kraji skály,
smrtí byly si jisty a v prsa se rukama bily,
želely Kadmova domu, svůj šat si rvaly i vlasy,
vedly štvavé řeči: že Júnó je nespravedlivá,
k sokyni příliš krutá. Těch urážek nesnesla Júnó,
pravila: „Však já způsobím hned, že budete samy
největším dokladem krutosti mé!“ Co řekla, to splní.
Ta, jež paní své byla z nich nejvíce oddána, praví:
„Provodím královnu do vln!“ Když chtěla však do moře
skočit, nikam se nemohla hnouti a na skále uvízla pevně.
Druhá do svých prsou se pokouší bít dle zvyku,
při tom pokuse cítila však, že ztuhly jí paže.
K mořským náhodou vlnám zas jiná vztáhla své ruce:
ruce v kámen se mění, a takto je napřahá k vlnám.
Tato se za vlasy chytila zas a rvala je z hlavy:
byl bys najednou viděl, jak prsty jí ve vlasech ztvrdly.
Každá strnula v poloze té, v níž sudba ji stihla.
Z některých stali se ptáci — ti dodnes čeří v těch vodách
hladinu konečky křídel a slovou *isméňankami*.

Kadmos a Harmoniá

Kadmovi není známo, že z dcery a malého vnuka mořská božstva se stala. Jsa množstvím pohrom a žalem zdrcen i úkazy zlými, jichž viděl přemnoho, vyjde z města, jež založil sám, jak štván té krajiny sudbou, nikoli vlastní vinou, a zbloudiv daleké země, s chotí, jež prchala s ním, se dostal v illyrské kraje. Lety a neštěstím schýleni již kdys rozvažovali o dávných osudech rodu a vzpomínali svých strastí. Kadmos dí: „Což byl-li ten drak snad zasvěcen bohům, jehož jsem proklál kopím v ten čas, kdy z Tyru jsem přišel, dračích kdy zubů jsem nasek v zem, to nezvyklé símě? Jestliže bohů péče mstí *jeho* tím neklamným hněvem, v plaza s protáhlým tělem chci sám být proměněn za to!“

Pravil a v hada se sám hned rozpíná s protáhlým tělem, cítí, že na tvrdé kůži mu tuhé šupiny rostou, skvrnami modravé barvy se tmavé pokrývá tělo, kupředu na hrud' sklesne a nohy, sloučené v jedno, zvolna se tenčí, až přejdou v koneček oblý. Paže mu jen už zbyly, i vztahuje paže, jež zbyly, po lících dosud lidských mu splývají slzy, i praví: „Přistup, drahá choti, ó, přistup, ty nešťastná, blíže, dokud co zbývá ze mne, ó, dotkni se těla a stiskni ruku mou, dokud je rukou a v hada se nezměním celý!“ Chtěl toho pronést více, než jazyk jeho se náhle rozštěpí na konci ve dvě a slova ho uprostřed řeči opustí; kdykoli nářek a sten se vydati chystal, zasyčí jen — ten hlas mu příroda nechala pouze.

Manželka v nahá ňadra se rukama bila a volá: „Kadme můj nešťastný, zůstaň a odlož to vzezření hrozné!

Kadme můj, co se to děje? Kde noha tvá, ramena, ruce,
plet' a tvář? Kam vše se to podělo, zatím co mluvím?
Proč se, ó bohové, neměním též v tu podobu hadí?“
Pravila, on pak se jal své manželce lízati tváře,
v milý záhyb roucha se plížil, jak by ta ňadra
poznával, objímal tělo a k hrdlu dle zvyku se tulil.

Přítomní průvodci všichni jsou zděšeni, ona však hladí
kluzkou hadovu šíji (má hřebínkem zdobenu hlavu):
náhle tu dva jsou hadi a plazí se v závitech spolu
odtud v sousední háj a v háji si zalezli v skrýši.
Dodnes ten druh se člověka nebojí, neuštkne nikdy:
mají v paměti dosud, čím bývali, dobří ti hadi.

Příběhy Perseovy

Atlás

Při té proměně byl jim oběma útěchou velkou
Bakchos, milený vnuk. Jej Indie zdolaná ctíla,
celý řecký národ ho slavil a stavěl mu chrámy.
Jediný Abantův syn, jenž z téhož pocházel rodu,
Akrisios, jen ten jej napořád od hradeb Argu
odhání, bojuje s ním a nevěří, že je syn boží.

Vždyť on nevěřil též, že je Perseus potomek Jovův,
jehož v zlatém dešti kdys Danaé počala z Jova.
Brzy však Akrisios (hle, tak jest účinná pravda!)
pykal, že urazil boha, a pykal, že zneužal vnuka.
Onen byl dávno již na nebe vzat, a hrdina Perseus
jemným vzduchem právě se ubíral na šumných křídlech,
slavnou nesa si kořist z té obludy s hadími vlasy.
Když se ten vítězný rek již nad pouští Libyjskou vznášel,
z Medúsiny hlavy se snesly krůpěje krve,
země je do sebe vsákla a v pestré změnila hady.
Odtud se hemží hady, ti nejistou činí tu zemi.

Potom nesvorné větry jej nesmírným ovzduším hnaly,
takže se řítí hned sem, hned onam, deštnému mračnu
podoben jsa, a z nebeské výšiny pohlíží dolů
na země ležící v dáli a létá nad celým světem.
Třikrát mrazný zřel Vůz a třikrát i klepeta Raka,
často byl k západu zahrán a často k východu opět,
a když se den už skláněl, pln obavy, noci se svěřit,
snesl se v hesperský kraj, kde mocný kraloval Atlás,
aby se zotavil trochu, než přivolá Lúcifer jasný
na nebe Auróřin lesk a Auróra sluneční koně.

Atlás Íapetův tam žil, jenž ohromným tělem
vynikal nad všechny lidi: byl králem na konci světa,
spravuje zemi i moře, jež prostírá pod koně Slunce
udýchané svůj proud a přijímá znavená kola.
Po lukách nesčetné ovce tam těkaly, nesčetná stáda
skotu, a žádný soused ty pozemky neomezoval.
V hojném listoví stromu, jež třpytným zářilo zlatem,
zlaté se skrývaly sněti a zlaté jabloně plody.

„Cizinče,“ Perseus dí, „snad působí na tebe sláva
mocného, skvělého rodu: nuž mně jest Júpiter otcem.
Či snad činům se divíš? Mým činům se podivíš jistě!
Pohosti mne a klidu mi popřej!“ Však obr si vzpomněl
na dávnou věštbu — tu věštbu kdys vydala Parnáská Themis:
„Přijde, ó Atlante, čas, kdy strom tvůj oloupen bude
o zlato, čest pak z kořisti té syn Jovův má míti.“

Toho se Atlás bál, i uzavřel balvanů hradbou
štěpnici svou a ohromný drak mu stromoví hlídal,
on pak na svou půdu všem cizincům vstupovat bránil.
Pročež pravil i jemu: „Jdi pryč, sic vylhaná sláva
pramálo bude ti platna a pramálo Júpiter mocný!“
A když otálel Perseus a promlouval mírně i rázně,
připojí násilí k hrozbě a odhání Persea mocí.
Silou nejša mu roven (neb kdo by moh s Atlanta býti
silou?), dí: „Když přátelství mého si neceníš, nuže,
zde máš dar!“ A za těchto slov naň od levé strany
vysunul příšernou Medúsy tvář, sám odvrátiv líce.
Jaký byl veliký Atlás, hned v horu se proměnil. Hvozdem
staly se vlasy a vous a hřebenem plece a paže,
co dřív bývalo hlavou, to vrcholem hory je nyní,
kosti v kámen přešly. Pak zmohutní na všechny strany,
vyroste nesmírně (tak jste určili, bozi), a nebe
s tolika hvězdami celé si spočine na jeho plecích.

Andromeda

Aiolos, Hippotův syn, již zavřel u věčný žalář
větry, a Lúcifer jasný, jenž do díla pobízí lidi,
vzešel na nebes báni. I vzal své peruti Perseus,
k oběma nohám je připjal a křivým se opásav mečem
rozmáchal peruté opánky své a vzduchem plul čirým.
Nesčetné národy kolem i pod sebou hrdina minuv,
uviděl Aithiopy a kraj, kde kraloval Kéfeus.

Nevinná Andromeda tam za jazyk Kassiopeie,
matky své, pykala trest: tak kázal ukrutný Amón.
Jakmile Abantův vnuk ji spatřil na tvrdé skále
za paže přikovanou (a kdyby byl nepohnul vánek
jejími vlasy a z očí proud slz jí nekanul teplý,
z mramoru dílem by byl ji pokládal): začíná planout
netuše nic a žasne a uchvácen půvabem krásy
dívčiny, svými křídly div nepřestal ve vzduchu mávat.

Stanul: „Ó ty, jež takýchto pout jsi nehodna,“ pravil,
„hodná těch, jež poutají vespolek milence vroucí,
vyjev na prosbu mou té země i vlastní mi jméno!
Proč jsi spoutána? Rci!“ I mlčí nejprve panna,
s mužem začítí hovor si netroufá; byla by skryla
rukama cudnou tvář, ach, kdyby jen neměla pouta!
Zato však slzí proud jí tryskl a zaplavil oči.

Ale když naléhal znovu, snad mohlo se zdáti, že tají
hříchy své, i zjeví té země i vlastní mu jméno,
zjeví, jak troufale neblahá máť se pyšnila krásou.
Ještě mu neřekla vše, vtom zašumí pojednou moře,
přes vln obrovskou pláň sem přichází obluda, hlavu
vzpínajíc, zatím co hrud' se po širé hladině šine.

Dívka hlasitě vzkřikne. Hle, truchlivý otec se blíží
s mateří, nešťastni oba, však plným právem jen matka.

Nejdou s pomocí k dívce, jdou s pláčem a žalostným nářkem, jak toho žádá čas, a vinou se k spoutané dceři.

Vtom však cizinec dí: „Vám pro slzy zbýváti může ještě dlouhá doba, však pro spásu zbývá jen chvilka!

Kdybych ji za ženu chtěl, já Perseus, potomek Jovův, potomek té, již Júpiter oplodnil v žaláři zlatem, Perseus, jenž Gorgonu potřel, tu nestvůru s hadími vlasy, vzdušnými vánky se odvážil plout, v nich perutmi mávat, jistě bych nad jiné byl vám vítán. K přednostem těmto zásluhu přidati chci, ač budou-li příznivi bozi.

Nechat' je má, mou zdatností spasena: takto se smluvme!“

Rodiče souhlasí hned (jak možno tu váhati?), prosí, žadoní, království své mu slíbí přidati věnem.

Hle, jako pádící loď svým zobcem kovaným brázdí proud, když jinochů paže ji pudí, zalité potem, tak též rozráží vlny ta nestvůra nárazem hrudi.

K útesu měla jen tolik, co prostoru ve vzduchu může proletět z olova koule, již prakem vymrštil střelec; vtom však nohama náhle se odrazil od země jinoch, k mračnům do výše vzlétl. Když na mořské hladině zjevil mužův se stín, ten netvor se na stín zuřivě vrhl.

Jako však Jovův hbitý pták, když na holém poli uvidí hada, jenž modravý hřbet tam vystavil slunci, zezadu vrhne se naň a do šupin kryjících šíji

lačné zatíná spáry, by nemohl otočit hlavu, taktéž Argívský Perseus hned rychlým letem se spustil vzduchem, napadl obludy hřbet, a zatím co řvala, do pravé plece jí pohroužil meč až po samý záhyb.

Těžkou ji zasáhl ranou, a netvor hned do vzduchu zdvíhá vysoko hřbet, hned do vln se noří, hned otáčí tělem divý jak vepř, když smečka psů jej štěkotem děsí.

On však na rychlých křídlech vždy uniká dravému chrupu,
zraňuje zahnutým mečem tu obludu, kam mu jen možno:
do zad, pokrytých dutými škeblemi, do bočních žeber,
v nejtenčí ohonu část, kde v rybí přechází ocas.
Vody již proud, jež s krví je smíšena, obluda chrlí
z obrovských úst; ten proud mu smáčel a zatěžkal křídla.
Perseus si netroufá již svým nasáklým střevícům svěřit
tělo. Tu uzřel skálu, jež vyčnívá nad povrch moře
za klidných vln, však jsou-li vzbouřeny, celá je skryta.
Spočinul tam, a okraje tesu se levicí drže,
dvakrát či třikrát prohnal té obludě slabiny mečem.

Jásot s potleskem naplnil břeh i příbytky bohů
na nebi. Radují se a s pozdravem vítají zetě
otec Kéfeus i Kassiopé a zachráncem domu
přímo ho zvou a spásou. A dívka zápasu toho
podnět i odměna, zproštěna pout již svobodně kráčí.

Perseus vody si nabral a omývá vítězné ruce,
aby pak tvrdý písek té hlavě s hadími vlasy
neškodil, vystře zem listím, a proutí, jež pod vodou roste,
podestlav, položí na ně tvář Medúsy, Forkovy dcery.
Proutí, dotud svěží a živé žíznivou dření,
nabere do sebe moc té příšery, dotekem ztverdne,
tuhostí nebývalou se vyztuží snítky i listy.
Nymfy pak mořských vln ten podivný zkoušejí zázrak
na četných jiných proutcích a těší je, že se to daří:
berou zárodky z nich a stále je házejí do vln.
Od těch dob se až dodnes táž povaha v korálech jeví:
přijdou-li se vzduchem ve styk, hned podstaty nabudou tvrdé,
co bylo pod vodou křem, to nad vodou v kámen se mění.

Medúsa

Třem pak bohům tam z drnu tři oltáře postavil Perseus:
vlevo je Merkuriův, tvůj napravo, bojovná Panno,
střední oltář jest Jovův. Jest zabita Minervě kravka,
poslovi božímu tele, býk tobě, ó nejvyšší z bohů.
V odměnu za svůj statečný čin se zasnoubí ihned
bez věna s Andromedou. Bůh Amor s Hymenem vpředu
mávají pochodní, ohně se hojným kadidlem sytí,
na domě visí věnce a všude se ozývá lyra,
píšťal zvuky a zpěv, ty příznaky šťastné, jež svědčí
o jaré, veselé mysli, jsou dokořán dveře a volně
přístupny zlaté síně, a velmoži kéfénské země
ke králi na hody jdou, jež s velkou nádherou slaví.

Jakmile požili jídel a vzácným Bakchovým darem
všichni zjasnili mysl, vnuk Lynkeův o kraji zvidá,
jak je vzdělán, jaký tu mrav a smýšlení lidí.
Ochotně Perseovi král Kéfeus vykládá o všem,
když pak ho poučil, dí: „Teď, Persee, udatný reku,
pověz laskavě sám, jaks dokázal činem i vtípem
Gorgoně odnít hlavu, jež namísto vlasů má hady!“

Jinoch vypráví vše. Tam pod chladným Atlantem dole
jest prý bezpečné místo, jež chrání skaliska pevná.
U vchodu do toho místa dvě sester příbytek mělo,
Forkových dcer, jež o jedno oko se dělily spolu.
Když si je podávaly, on pokradmo podstrčil ruku,
zchytralou lstí je vzal. Pak po místech vzdálených, skrytých,
skalami prostými cest, jež divými hvozdy se ježí,
přišel k příbytku Gorgon. Tam po polích, po cestách všude
viděl podoby lidí a viděl podoby zvířat,
v kámen proměněných, když pohlédli Medúse v líce.
On však v kovové zrcadlo štítu, jež v levici nesl,

strašný Medúsy obraz prý zachytil, díval se na ni,
když pak těžký sen zrak hadům i nestvůře poutal,
uťal jí hlavu. A potom se Pégasos perutí hbitých
zrodil i se svým bratrem z té vlahé matčiny krve.
Popsal i dalekou cestu: co skutečných nebezpečností
zažil a která moře i pevniny viděl z té výše,
kterých na nebi hvězd se mávaje perutmi dotkl.

Přece však umlkl dřív, než čekali. Z velmožů jeden
ujme se slova a táže se ho, proč jediná z Gorgon
Medúsa do svých vlasů má vpleteny střídavě hady.
Perseus dí: „Co zvědět chceš, jest výkladu hodno,
slyš tedy, nač se tážeš! Ta bývala proslulá krásou,
mnohý nápadník k ní své naděje, budící závist,
upínal; v celé té kráse však nejvíce budily podiv
vlasý — já mluvil s kýmsi, jenž říkal, že prý ji viděl.
Neptún, vladař moře, prý v Minervy chrámě tu dívku
zneuctil. Odvrátí bohyně tvář a cudná svá líce
zakryla aigidou svou, a chtějíc ten poklesek ztrestat,
oné Gorgony vlas hned v ohyzdné změnila hady.
Ještě i dnes, by děsila odpůrce užaslé hrůzou,
mívá na prsou hady, jež stvořila, panenská Pallas.“

KNIHA PÁTÁ

Fíneus

Ještě co Danain rek tak vyprávěl, obklopen davem
velmožů aithiopských, hle, královské síně se plní
bouřným, zmateným hlukem, a není to pokřik, jenž slaví
písněmi svatební ples: ten divé zvěstoval boje.
Hostina ve vřavu náhle se změnila: bylo by možno
s hladinou moře ji srovnat, dřív klidnou, kteroužto náhle
zvlnil větrů zuřivý vztek, jenž rozbouřil vody.
V popředí všech jest Fíneus, ten ztřeštěný rozbroje strůjce.
Oštěpem z jasanu mával, jenž vybíhal v kovové ostří,
volaje: „Hle, tu jsem, své nevěsty loupež jdu pomstít!
Však mi tě nevyrvou křídla, ni Júpiter, o němž jsi nalhal,
že prý se proměnil v zlato!“ Chtěl vymrstit oštěp; tu zvolá
Kéfeus: „Bratře, co děláš, ty zuřivý? Jaká to vášeň
k hříchu tě štve? Což takové zásluhy takto lze splácet?
Takovou odměnu teď chceš za život spasený dáti?
Nevěsty, pravdu-li zvědět chceš, ti neodňal Perseus:
vzal ti ji hněv dcer Néreových a rohatý Amón,
vzal ti ji mořský netvor, jenž přicházel, aby svou lačnost
nasytil vlastní mou krví — ba tehdy ti vyrvána byla,
když už propadla smrti! Či toho si, ukrutný, žádáš,
aby zhynula přec, a žal náš potěšil tebe?
Patrně není dost, žeš ke skále viděl ji poutat,
aniž jsi ty, ač strýc a snoubenec, nějak jí přispěl:
chceš se snad hněvat ještě, že někdo ji zachránil, chceš mu
za to snad odměnu brát? Když velkou zdá se ti příliš,
mohl sis sám ji ze skály vzít, kde přikuta byla!
Tomu, kdo si ji vzal a v stáří mě siroby zbavil,
nechej teď to, co mu patří dle zásluh i smlouvy, a pomni:
nikoli před tebou, před jistou zkáząu jsem jemu dal přednost!“

Fíneus neřekl nic, jen pohledem střídavě měří bratra i Persea, neví: má toho či onoho skolit? Krátce jen váhal a ze všech sil, jež ze vzteku čerpal, rozmával oštěp a hodil, chtě Persea proklát — však marně; v podušku zajela zbraň. Tu vyskočil konečně Perseus z lehátka, mrštil jí divoce zpět a byl by ji vrazil jistě v sokovu hrud', však Fíneus za oltář skočil, oltář pak (nehodná věc!) byl zločinci onomu spásou. Avšak v Rhoitovo čelo se zabodlo se zdarem ostří: jakmile sklesl k zemi a z kosti mu vytáhli ocel, jal se on patami bít a krví potřísnil stoly.

Tu však nezkrotný hněv se vznítil v odpůrců davu. Vrhají kopí a ne jeden z nich už volá, že Kéfeus musí i se zetěm zemřít. Než Kéfeus z komnaty prchl dveřmi a věrnost i právo a bohy chránící hosty slavnostně za svědky volal, že tomuto rozbroji bránil.

Bojovná Pallas se snesla a zakrývá aigidou bratra, myslí mu dodává. — Byl tam Ind, slul Athis, jež nymfa Limnaia bohovi Gangu prý zrodila v křišťálných proudech. Vynikal půvabem těla, ten zvyšoval bohatým šatem: dvakrát osm roků byl stár a při plné síle, v nachový oděn byl plášť, jež zlatý lemoval okraj, řetěz ze zlata skutý mu zdobil půvabnou šíji, ve vlasech zkropených myrhou se vinula čelenka zlatá. Ačkoli dovedně znal i kopím zasahovati, třebas na velkou dálku, přec luk znal napínat lépe. Když se i tam teď pokoušel ohnout lučiště pružné, Perseus poleno z oltáře vzal, kde leželo čadíc, udeřil jej, a kosti mu roztráštiv, zohavil tváře.

Assyrský Lykabás, Athidův druh a důvěrný přítel, který neskrýval nijak svou upřímnou lásku, jak uzřel, že se ta tvář, již každý velebil, v krvi tam zmítá,

oplakal jej, an duši už vypouštěl od kruté rány,
potom luku se chopil, jež předtím napínal přítel,
volaje: „Se mnou tě čeká teď zápas — nesmíš se dlouho
těšit z hochovy smrti, jež přináší tobě, ty vrahu,
záští více než slávy!“ A ještě ta neskončil slova,
ostrá a břitká střela se vymrští od struny luku;
Perseus uhnul sice, však uvízla v řasnatém šatě.
Srpatý meč naň Perseus napřáhl, jenž se mu v boji
s Medúsou osvědčil již, a hluboko v prsa jej vrazil.
On již zmíral však zraky, jež v noc se ztápěly černou,
vyhledal milého druha a hlavou se přikloniv k němu
nesl si útěchu k Stínům, že společně zemřeli oba.

Hle, syn Métíonův, jenž bydlel v Syéně, Forbás,
jakož i Amfimedón, muž libyjský, dychtíce oba
zasáhnout v boj, vtom sklouzli v krvi, jež podlahu vlahou
smáčela kol, a sklesli, však meč jim zabránil vstáti:
proťal Forbantu hrdlo a žebra druhému proklál.
Erytos, Aktorův syn, měl dvojsečnou sekeru za zbraň:
s tím se neutkal Perseus svým srpatým mečem, než chopil
obrovské měsidlo, masivní, těžké, jež na bocích mělo
vypuklých obrazů zdobu — to oběma rukama zdvihnuv,
mrštil jím sokovi v tvář. Krev brunátná proudila z něho,
zvrátil se naznak a o půdu bil svým temenem mroucím.
Polydegmona též (byl potomek Semíramidin),
z Kavkazu Abarida a Lykéta Sperchíonovce,
Helika s dlouhými vlasy i Flegya, Klyta pak složí,
nakupí hromady mroucích a stoupá vítězně po nich.

Neměl odvahy Fíneus jít blíže a napadnout soka;
mrštil po něm kopím. To zbloudivši zasáhlo Ídu,
jenž se k nikomu nedal a stranil se boje, však marně.
Krutému vrahovi v tvář se posupně dívaje pravil:
„Musím-li při někom být, nuž přijmi, Fínee, toho,

koho sis učinil sokem, a odpykej ranou tu ránu!“
Vytrhl kopí z rány a již chtěl je poslati nazpět,
údy však ztrátou krve mu ochably, zhroutil se k zemi.
Tenkrát Hodíta též (byl z Kéfénů po králi první)
sklátil Klymenův meč, sklál Hypseus Prothoénora,
Perseus Hypsea zas. A byl tam hostem i starý
Émathión, jenž bohů se bál a práva byl ctitel.
Poněvadž zasáhnout v boj ho zdržují léta, on slovy
útočí i se brání a proklíná zločinné zbraně.
Chvějnými pažemi svými se oltáře držel, než Chromis
mečem hlavu mu stál — ta kupředu na oltář padla,
tam pak jazykem mrtvým už napolo pronesla slova
kletby a do ohně přímo tam vydechla konečně duši.

Broteás s Amónem též, dva bratři, v zápase pěstním
vítězní vždy (kéž mohli by meč svou zdolati pěstí!),
rukou Fíneovou tam padli. Byl Ampykos zabít,
Cereřin kněz, jenž bělostnou stuhou měl zdobený skráně.
Padls, Lampetův synu, i ty, jenž k takému dílu
nepatříš (za zvuku strun máš zpívati, dílo to míru),
byls však vyzván, bys písni ty sváteční oslavil hody!
Pédasos užírl ho opodál stát, jak tepátka třímál
bezbranné; s výsměchem dí: „To ostatní zazpívej Stínům
v podsvětí!“, levou pak skráně mu ostrou prorazil dýkou.
Sklesl a mroucími prsty se jal svou píseň zas loudit
ze strun — byla to píseň tak žalostná pěvcovým pádem!
Ohnivý Lykormás však jej nenechal beztréstně padnout:
k pravé veřeji skočil a dubovou závoru vyrvav
doprostřed v týl jí do kostí udeřil. Zhroutil se na zem
Pédasos, tak jako býk, jenž pod ranou sekery padne.

Pelatés Kínýfský chtěl zas od levé veřeje urvat
pevnou závoru z dubu, a přitom mu pravici proklál
Marmarský Korythos kopím, i uvázla na dřevě ruka.

Abás, jak tkvěl, mu probodl bok; i neklesl na zem,
rukou k dřevu byl poután a umíral, na dveřích vise.
Skolen byl Melaneus též, jenž Persea v boji se držel,
Dorylás Nasamónský, muž nad jiné bohatý statky,
Dorylás, bohatý statky; tak rozsáhlých pozemků neměl
nikdo, aniž kdo sklízel tak hojné kadidla kupy.
Šikmo do slabin dole mu projelo vržené kopí:
smrtelná rána to jest. Když původce rány ho viděl,
Bakterský Halkyoneus, jak vypouští chroptě svou duši,
oči zvraceje v sloup, dí k odpůrci: „Z tolika lánů
tolik měj půdy, cos pokryl!“ I opustil bezkrvé tělo.

Oštěpem hodil po něm, jež z teplé vytrhl rány,
mstitel, Abantův vnuk; i pronikl do chrčící oštěp,
týlem vyjel mu ven a trčel tak na obě strany.
Přála pak Štěstěna ruce, i skolil rodné dva bratry
Klytia s Klanidem tak, že různé jim zasadil rány:
Klytiu pádný oštěp, jsa rozmáchán pravicí mocnou,
projel oběma stehny, a v kopí se zahryzl Klanis.
Padl Mendétský Keladón též a padl i Astreus
(z matky Paléstínské byl zrozen neznámým otcem),
Aithión též, jenž bystře kdys dovedl budoucnost zříti,
tehdy však znamením klamným byl ošálen, Thoaktés, králův
zbrojnoš, i Agyrtés, bezectný vrah, jenž usmrtil otce.
Zbývá však víc, než vykonal rek, neb jednoho všichni
dychtí zničit a spiklý ten dav naň doráží zevšad,
háje stranu, jež věrnost a zásluhy zdeptati chtěla.
Na straně práva stál tchán, jenž poctivost nadarmo hájil,
tchyně i mladá choť: ti nářkem plnili síně;
mocněji řinčí však zbraň a zaznívá sténání padlých,
domácí bůžky, již poskvrněné, ted' Bellóna divá
zkrápí hojnou krví a poznovu rozvíří zápas.

Obstoupí Persea Fíneus a na sta spřeženců jeho:
Perseus byl sám, a střely mu létaly okolo uší, očí
i po bocích houšť než kroupy za zimních bouří.
Pilř tam z mohutných balvanů stál, on přitiskl plece
k němu, a kryje si záda a obrácen k odpůrcům čelem,
odráží útoky všech. I útočil na něho zleva
Molpeus, Cháonský muž, a Nabaťan Echemmón zprava.
Tak jako tygr, jenž hladem je štván, když dvojího skotu
bučení slyší náhle z dvou údolí na různých stranách,
neví, kam se má vrhnout, ač dychtí na obě strany,
tak byl na vahách Perseus, kam vyrazit, vlevo či vpravo.
Molpea zapudil tak, že ranou holeň mu protál;
na jeho útěku přestal, neb Echemmón nedal mu pokdy:
zuřil a do hrdla chtěl mu vysoko zasadit ránu,
neuvážil však sil, a zprudka se rozmáchnuv mečem,
rozbil si jej: jak narazil čepelem o okraj sloupu,
odskočí dolejší část a v hrdlo se vlastníku vetkne.
Přec však nebyl ten úder dost silný, aby mu ihned
způsobil smrt: co v zmatku se chvěl a kupředu marně
vztahoval netečné ruce, svým křivákem Perseus ho proklál.

Avšak poněvadž viděl, že udatnost podléhá množství,
Perseus promluvil k nim: „Vy sami mě u nepříteli
nutíte hledat pomoc! Nuž odvrát' rychle své tváře,
je-li tu nějaký přítel!“ A vyňal Medúsy hlavu.
„Jiného najít si hled', kým pohne tvé kázání,“ pravil
Theskelos, osudné kopí se chystaje vypustit z ruky;
avšak v rozmachu tom jak socha z mramoru utkvěl.
Ampyx, nejbližší druh, se rozehnal po Perseově
hrudi chrabrosti plné, a zatím co útočil mečem,
ztuhla pravice jeho a nijak se nemohla pohnout.
Neileus však, jenž sám si kdys vybájl, že mu byl otcem

sedmiramenný Níl — a také si sedmero proudů
na štít vytepat dal, ty ve zlatě, jiné pak v stříbře —,
zvolal: „Persee, viz, toť odznak původu mého:
velkou útěchu smrti si odneseš k mlčícím Stínům,
žes byl takovým šlechticem sklán!“ — však poslední slovo
uvízlo uprostřed zvuku; a zdá se, že pootevřená
ústa promlouvat chtějí, řeč nemůže jimi však projít.

Eryx plísni ty muže: „Jste strnulí chabostí ducha,
nikoli mocí té hlavy! Jen pojd'te a udeřte se mnou,
na zem povalte muže, jenž za zbraň chápe se kouzel!“
Vskutku naň udeřit chtěl, než chodidla přilnula k zemi:
postavou ozbrojenou a nehybným kamenem zůstal.

Právem všechny je zastihl trest. Leč Akonteus patřil
k obráncům Perseovým: když za něho bojoval právě,
Medúsy hlavu spatřil a ztuhl ve tvrdý kámen.
Avšak Astyagés, jsa přesvědčen, ještě že žije,
mečem dlouhým ho tál; meč zazvonil řinkotem ostrým.
Užasl Astyagés: vtom nabyl však stejného rázu,
v tváři pak mramorové mu výraz úžasu zůstal.
Dlouho by trvalo ještě i muže středního stavu
jmenovat: dvakrát sto tam zbývalo do boje mužů,
Medúsu dvakrát sto jich zhlédlo a na kámen ztuhlo.

Fínea teprve teď ten zápas nespravedlivý
zamrzal. Co má činit? Zří porůznu přízraky postav,
poznává přátele své a jménem každého volá,
o pomoc lká a nejbližších těl se dotýká, očím
nevěře: byl to mramor! I odvrátí obličej, spíná
pokorně prosebné ruce a stranou vztahuje paže.
„Zvítězils, Persee!“ dí. „Ach, odklid' svou příšeru, oddal,
prosím, oddal tu tvář své Medúsy, měnící v kámen,
ať už čímkoli jest! Mne do boje nehnało záští,

aniž chtivost vlády: já pro choť zbraně jsem zdvihl!
Zásluhou byla věc tvá sic lepší, moje však časem.
Nemrzí mne můj nezdar. Nic jiného, hrdino, nechci,
jenom té duše mi přej — vše ostatní zůstaniž tobě!”

Za těchto slov si netroufal pohlédnout do tváře tomu,
jehož tak prosil; a Perseus dí: „Ty zbabělý tvore,
Fínee, neměj strach: co mohu ti dát a co velkým
darem je zbabělci, dám — ty nebudeš ocelí raněn!“
Nadto ti pomník zřídím, jenž na věky trvati bude,
v paláci mého tchána tě bude lze vídati vždycky,
aby se mohla má choť tím obrazem snoubence těšit!“
Pravil a Medúsy tvář hned přemístil na onu stranu,
na kterou obrátil předtím svůj zděšený obličej Fíneus.
Ještě i teď své zraky se otočit snažil — vtom ztuhla
mužova šíj, a kamenem zatvrdla ve zrácích vláha;
avšak bázlivá tvář a prosebný výraz i rukou
pokorný pohyb a vinný obličej mramoru zůstal.

Proitos a Polydektés

Vítězný Abantův vnuk pak s chotí do vlasti přišel.
Děda, ač nehoden byl té úsluhy, pomstítí chtěje,
na Proita udeřil hned. Mělt' Proitos v moci své zámek
bratra Akrisia, ježž zbraněmi ze země vyhnal.
Avšak ni brannou silou, ni tvrzí, jíž neprávem nabyl,
nezdolal strašný zrak té příšery nosící hady.

Tebe však, Polydekte, ty malého Serífu vládce,
chrabrý jinochův duch, jenž vynikl v tolika pracích,
neobměkčil, ni útrapy zlé, však nesmiřitelné
zášti chováš, ty zlý, a neustals ve hněvu lichém.
Také mu snižuješ slávu a nazýváš výmyslem holým

zabití Medúsy. „Aj,“ dí Perseus, „podám ti důkaz
pravdy. Chraňte si zrak!“ A vyňav Medúsy hlavu,
nestoudnou královu tvář hned změnil v neživý kámen.

Músy

Hippokréné

Minerva po ten čas svůj průvod poskytla bratru,
který zlatem byl zplozen; pak Serífos v závoji z mlhy
opustí, napravo Kythnos a Gyaros nechavši stranou,
přes moře nejkratší cestou, již viděla, zamíří do Théb,
odtud na Helikón, vrch panenský. Když na něj došla,
stane a osloví takto své sestry, znalé všech uměn:

„Pověst o novém *zřídle* se dostala k našemu sluchu,
jež prý Medúsin perutý kůň svým kopytem vyryl.
Proto já přicházím k vám: ten div bych viděla ráda;
zřelat' jsem, jak ten kůň se zrodil z matčiny krve.“

Odvěť Úrania: „Necht' cokoli přimělo tebe,
bohyně, spatřit náš domov, jsi srdečně vítána u nás!
Pověst však dí pravdu, ten pramen byl Pégasem stvořen.“
Řekla a k svatému zřídlu pak dovedla Palladu božskou.

Dlouho se divila vodě, jež vytryskla úderem nohy,
pak se po lesích rozhlíží též s tak starými stromy,
vidí sluje a louky, jež nesčetným kvítím se pestří;
proto zve šťastnými Músy jak pro jejich zálibu krásnou,
tak pro ten kraj. A tehdy k ní pravila ze sester jedna:

„Minervo, jistě bys též nám do sboru přišla jak družka,
kdyby tě udatnost tvá v cos většího nebyla vedla.
Mluvíš pravdu a právem i kraj, i umění chválíš:
vskutku je krásný náš los — jen kdybychom bezpečny byly!
Avšak (což dbá kdy zločin zákazu?) všelicos děsí
panenskou mysl naši, a před zraky *Pyréneus* tane
ukrutný — ještě ni teď se nemohu úplně sebrat!

Pyréneus

Onen divoký muž si thráckým pokořil vojskem
Daulis a fóckou půdu — tam kraloval nešetře práva.
Šly jsme v parnáský chrám. On viděl nás po cestě jíti,
s tváří, plnou klamu, se poklonil našemu božství,
potom (neboť nás poznal) nás oslovil: ‚Músy, ó, prosím,
zastavte krok, v mém domě se ukryjte‘ — přšeloť právě —
‚před zlým deštivým časem! Vždyť vstoupili nebeští bozi
často i do nižších chat!‘ Ta slova i nečas nás pohnul:
kývneme na souhlas muži a vejdemo v přední část domu.

Přestal déšť, a severní vítr už překonal Austra,
z oblohy vyčištěné už temná prchala mračna;
bylo již na čase jít. Než Pyréneus, uzavřev palác,
chystá se k násilí. Tomu jsme unikly, vzavše si křídla.
Tváře se, jako by chtěl nás stíhati, ve výši stane
na hradě, řka: ‚Kam volno jít vám, i mně bude volno!
Z cimbuří nejvyšší věže se šíleně do vzduchu vrhne:
zřítíl se, dopadl na tvář a kostmi rozbité hlavy
zmíraje o zem bil, svou zločinnou krví ji zkropiv.“

Ještě co mluvila Músa, šum křídel vzduchem se ozval,
hlučná pozdravu slova se snášela z vysokých větví.
Minerva pohlédne vzhůru a pátrá, kdo to tak jasně
mluví, odkud to zní, a myslí, že lidé to mluví.
Byl to však ptačí hlas: to na svou žalující sudbu
devět strak si tam sedlo, jež znají vše napodobovat.

Píerovny

Diví se bohyně, Músa pak dí: „Ty nedávno teprv
přibylly k ptačímu davu, když podlehly v zápase písni.

Zplodil je Píeros, bohatý muž, jenž kraloval v Pelle,
matkou byla jim Paionka Euippé; devětkrát lkala
o pomoc k Lúcině mocné, když devětkrát roditi měla.
Zástup zpozdlých sester se nadmul velkým tím počtem;
množství thessalských měst i achajských proputovavše,
přišly až k nám a v boj se pustily, mluvíce takto:

„Ustaňte neznalý dav tou prázdnu sladkostí zvuku
klamat: máte-li důvěry dost, vy thespijská božstva,
s námi se dejte v zápas! Jak hlasem, tak uměním sotva
podlehnu, počtem jsme rovny: buď opustíte, dá-li nám štěstí
zvítězit, Pégasův zdroj a studánku Aganippinu,
nebo zas my až k sněžným Paionům odejít chceme
z plání makedonských! Necht' zápas rozhodnou nymfy!“

Závodit bylo sic hanba, než větší hanbou se zdálo
ustoupit. Zvolené nymfy hned přísáhnou při říčních proudech,
potom si na křesla sednou, jež příroda zrobila v skále.

Ta, jež k zápasu první se hlásila, bez losování
jala se o bojích na nebi pět a velebí lživě
Giganty, zlehčujíc vše, co provedli vznešení bozi.
Zpívá, jak z hlubin Země byl vypuštěn obrovský Tyfón:
poděsil nebeské bohy, i dali se na útěk všichni,
prchali, až se jich znavených všech pak ujala vlídně
egyptská země a Nil, jenž v sedmero ústí se štěpí.
Avšak i tam prý Tyfón se odebral, zrozenec Země,
pročež prý v nepravých tvarech — tak zpívala — bozi se skryli.
„Júpiter vůdcem bravu se stal, a proto až dodnes
Amón, libyjský bůh, je zpodoběn na hlavě s rohy.
Semelin syn vzal kozí podobu, havraní Foibos,
Diána v kočku se skryla a Júnó v bělostnou kravku,
Venuše vstoupila v rybu a v ptáka íbida Merkur.“

Taková ze zpěvných rtů jí k loutně splynula píseň.
Byly jsme vyzvány pak my Músy. — Však ty snad už nemáš
pokdy a našemu zpěvu již nemůžeš poskytnout sluchu.“
„Neváhej nic, a co jste tam zpívaly, řádně mi vylož,“
praví Pallas a v lehounký stín si usedla v háji.
Músa pak dí: „My celou svou při jsme svěřily jedné.“

Povstane Kalliopé (má břechťanem bujné své vlasy
spoutány), palcem zkouší své loutny šelestné tóny,
potom udeří do strun a touto je provází písní.

Únos Próserpiny

„První zahnutým pluhem prst' na polích zbrázdila Cerés,
první zemím dala i obilí, lahodný pokrm,
první zákony dala; tak vše jest Cerery darem.
O ní třeba mi pěti. A kéž bych zazpívat mohla
píseň bohyně hodnou — jeť hodna ta bohyně písňě!

Na údech ohromně velkých jest položen rozlehlý ostrov,
Trínakris: nesmírnou tíhou tam v podzemí Tyfóna tiskne,
který se odvážil doufat, že dobude nebeských sídel.
Vzpírá se sic a často se namáhá povstati mocí,
Pelóros Ausonský však mu spočívá na pravé ruce,
na levé, Pachýne, ty, a nohy má pod Lilybaiem,
hlavu mu tíží Étna: jsa naznak roztažen pod ní,
sopťí Tyfón písek a plameny z tlamy své divé.
Často se lopotí tam, by se sebe svrhl tu váhu
země a odvalil s těla ta města i veliká horstva:
od toho země se třese, a sám král Stínů se bojí,
že se snad rozevře půda a rozskočí v širokou propast,
kterou by pronikl den a plaché poděsil Stíny.

Boje se pohromy té, kdys opustil sídlo své temné
podsvětí pán a veza se na voze s černými koni
objížděl sicilskou zem a pečlivě základy zkoumal.
Když pak dobře zjistil, že žádné se nevíklá místo,
odloží strach a těká bez cíle. Erycká Venus
zhlédla ho se své hory, i objala okřídleného
synka a dí: „Má zbrani, má ruko i moci, můj synu,
Amóre, chop se střel, jimž podléhá všechno, co žije,
leť a hbitý svůj šíp vraz do hrudi onomu bohu,
jemuž se z trojí vlády té poslední dostalo losem!
Ty přec nebeské bohy, i Jova, ty siného moře

božstva zdoláváš přec i vladaře siného moře:
proč ti však podsvětí ušlo? Proč nezvěššíš matčino panství,
jakož i své? Jdeť o plnou třetinu celého světa!
Přitom se na nebi však — tak velká je povolnost naše —
zhrdá námi, vliv můj i Amorův stále se tenčí.
Nevidíš, jak se již Pallas a Diána, střelkyně božská,
vymkly zcela mé moci? I zrozenka Cerery bude
pannou, budem-li klidni; neb stejnou naději chová.
Ty však pro naši společnou moc, ač je-li ti milá,
se strýcem pannu tu spoj!' Tak pravila Venuše. Amor
otevřel toul a z tisíce šípů dle matčina přání
jeden položil stranou — ni jediný nebyl tak ostrý,
schopný tak bezpečně zasáhnout cíl a poslušný luku;
o koleno se opřel a ohebné lučiště stáhnul
do srdce Dítovi vrazil tu šipku s ostrými háčky.

Poblíž henenských bašt je jezero s hlubokou vodou,
jménem Pergos — ni Kaýstros sám v svých plynoucích vlnách
písni labutích neslýchá víc, než onde je slýchat.
Jezero věnčí hvozd, jenž všechny mu lemuje strany,
zdržuje zelení svou jak plachtou paprsky slunce.
Haluze dávají chládek, zem pestré květy, jsouc vlhká:
věčné jaro tu jest. V tom háji se bavila právě
Próserpina: tu violky trhá, tam lilie bílé,
s nadšením mladé dívky si plní náruč i košík,
chtějíc překonat družky a nasbírat více než ony.

Sotva ji uviděl Díš, hned vzplál a unesl dívku:
hle, tak rychle se láskou zanítil! Žalostným hlasem
zděšená bohyně volá své družky i matku — však matku
častěji —, odshora šat si roztrhla žalem, a přitom
roucho se uvolnilo, i vypadly sebrané květy;
ona pak v mládí svém tak prostá a nevinná byla,

že ji i tato ztráta hned pohnula k dívčímu bolu.
Únosce pohání vůz a volaje každého z koní
jménem k běhu je štve a po jejich šíji a hřívách
potrásá otěžemi, jež černí zbarveny rzivou,
žene se hlubokou vodou a plesem Palíků božských,
které sírou páchne a z rozpuklé vyvěrá země,
místy, kde Bakchidův rod (byl z Korinta při dvojím moři)
u dvou přístavů, nestejných ploch, kdys založil město.

Kyané

Élejská Arethúsa a Kyané prýští tam z půdy,
uprostřed obou je záliv, jež svírají výběžky těsné.
Tehdy tu *Kyané* byla, jež zřídla dala i jméno —
ze všech sicilských nymf kdys bývala nejproslulejší.

Víla se vynoří z vln až po pás uprostřed zřídla,
poznala bohyni hned a pravila: ‚Nesmíte dále!
Bez vůle Cerery zetěm být nemůžeš: měls o ni žádat,
nikoli unášet ji! Hle, smím-li srovnávat malé
s velkým, kdysi i po mně bůh Anápos zatoužil v lásce;
prosbou však jata, ne hrozbou, jak ta, jsem ruku mu dala.‘
Řekla a bránila jim, své paže v protivné strany
vztahujíc. Avšak Díš už hněv svůj nemohl zkrotit:
vzkřikl na strašné koně a rozmáchav mohutnou paží
těžké královské žezlo až do dna zřídla je zprudka
zarazil. Na tento úder hned uvolní v podsvětí cestu
Země a vůz, jenž dolů se hnal, v ten přijala jícen.

Kyané lká však pro únos bohyně, truchlí, že zhrdl
jejími právy bůh Díš, a bolest nezhojitelnou
chová v skrytosti srdce a všechna se stravuje pláčem:
do oněch vod, jichž doposud bývala velikým božstvem,

sama se rozplývá teď. Lze vidět, jak údy jí měknou,
kosti se ohýbají a pozbyly tuhosti nehty.
Nejdřív se rozpouští to, co bývalo nejtenčí v těle,
modravě tmavé vlasy a prsty, holeně, nohy,
poněvadž u tenkých údů je přechod do chladné vody
nevelký. Později teprv se tratí plece a záda,
prsa i bok — ty v tenké praménky zvolna se mění.
Za své konečně vzaly i cévy a voda v ně vešla
namísto čisté krve — nic nezbyvá pevného z těla.

Stéllió

Zatím zděšená matka se shání po dceři marně,
hledá ji po všech zemích a po všech mořích ji hledá.
Auróra, z mořských vln když stoupala s vlhkými vlasy,
nikdy ji nezřela meškat, ni Hesperos. Od ohně Étny
pochodně do obou rukou si zažehla, planoucí mocně,
ty pak nosila mrazivou tmou a neznala spánku.
Ale když milostný den zas hvězdy zastřel, již opět
hledala od východu až na západ po celém světě.

Znavena námahou dostala žízeň, a nižádný pramen
nesvlažil bohyni úst. Tu spatřila náhodou chýši,
krytou došky a s nevelkým vchodem. I zaklepá, z chaty
vyjde stařena, bohyni zří, jež o vodu prosí:
dala jí sladký nápoj, v nějž hodila pražené kroupy.

Zatím co pila z toho, hle, *hoch* se postavil před ni,
drzý, nestoudné tváře, ten hltavou zval ji a smál se.
Bohyni pojal hněv, i nechala pití a chlapce
polila, zatím co mluvil, tím nápojem s příměsí krupek.
Tvář hned vsákla ty skvrny, a kde měl před chvílí paže,
nohy teď má, a k údům změněným přidal se ocas,

tělo pak v nevelký tvar se smrštilo, aby snad neměl mnoho škodlivé moci — je menší než ještěrka malá. Stařena lká a žasne a chce se té nestvůry dotknout, on však prchl a vyhledal skrýš. A jméno má vhodné k drzosti, po celém těle je pestrými tečkami zkropen.

Bylo by dlouhé říkat, co zemí, co dalekých moří bloudíc bohyně prošla: už neměla místa, kde hledat. Vráť se v sicilskou zem a při chůzi pátrajíc všude přišla i ke Kyaně. Ta byla by všechno jí řekla, nebýt změněna tak; než chtěla-li mluvit, ústa chyběla jí a jazyk, i neměla, čím by co vyřkla. Přec však zřetelnou stopu jí poskytla: na povrch vody vynesla dceřin pás, jenž náhodou právě v těch místech sklouzl ve svaté zřídlo — a Cerés dobře jej znala. Jakmile poznala pás, jak o ztrátě dcery by teprv zvěděla, zpustlé vlasy si začala bohyně rváti, rukama stále a stále se tepala po nahé hrudi.

Dosud však neví, kde jest, než zlořečí veškerým zemím, říká, že nevděčny jsou a nehodny plodin, jim daných, ze všech pak nejvíce sicilská zem, kde stopy té ztráty našla. Proto tam zuří, i zláme svou pravici pluhy převracející prst' a ve hněvu usmrtí stejně skot, jenž vzdělává pole, i rolníky, půdě pak velí nevracet svěřený vklad a plodin semena zkazí. Úrodnost tohoto kraje, tak proslulá po širém světě, zašla, je lží: hned sotvaže vzklíčilo, osení zmírá, hyne tu přílišným žárem a tu zas přílišným deštěm, škodí mu hvězdy i větry, a ptactvo chtivé a lačné zasetá semena sbírá; když dojde pšenice ke žni, jílek ji trápí, bodláčí zlé a nezmarne býlí.

Tenkrát se *Arethúsa* svou hlavou vynoří z vody,
a když smáčené vlasy si k uším shrnula s čela,
pravila: ‚Matko panny, jižs hledala po celém světě,
zemských plodin matko, ó, zastav ty nesmírné strasti,
na zem, jež je ti věrna, se nehněvej s takovou silou!
Nenít’ země nic vinna, jen nerada poskytla průchod
lupu. A neprosím za vlast: jak host jsem přišla sem kdysi.
V řecké Píse mám vlast a pocházím z élejské země;
v sicilské zemi jsem cizí příchozí, je mi však milá
nad všechny končiny světa: hle, zde má nyní svůj domov
Arethúsa, zde sídlo: ó, ušetř ho, nejlaskavější!
Proč jsem změnila místo, proč vlnami velkého moře
plynu až k *Ortygii*, to povím, až nadejde chvíle
příhodnější než dnes, až spadne s tebe ta starost,
až se ti zjasní tvář. Mně průchod podzemní skýtá
cestu až sem: tou dutinou hlubokou proplouvám dole,
zde pak povznáším hlavu a hvězdy si zvykám zas vidět.
Když tedy tam v té tmě jsem plynula podsvětním proudem,
dceru tvou *Próserpinu* jsem na vlastní oči tam zřela:
tvář má truchlivou sic, a dosud s ní nesešel úlek,
jest však královnou dole, jest mocná v temném tom světě,
je přec velikou paní, jsouc manželkou vladaře *Stínů*!’

Matka strnula jakoby v kámen, slyšíc ta slova,
nemohla z ohromení se probrati. Těžká když bolest
těžkou zmámenost konečně zahнала, na hbitém voze
v nebeský vyjede kraj. Tam stanula před *Jovem*, chmura
kryla jí tvář, pln záští byl obličej, spuštěny vlasy.
Pravila k němu: ‚Já za svou krev i za tvoji prosit
přicházím, velký *Jove*! Snad necítíš ohledů k matce:
ať tedy dcera hne srdcem otcovým! Nevěnuj, prosím,
méně jí péče proto, že já jsem rodička její.
Dlouho jsem hledala dítě — hle, teď jsem je konečně našla,

možno-li nalezením zvát jistější ztrátu a lze-li vědomost o tom, kde jest, tak nazývat. Snesu ten únos, jen ať ji navrátí zas! Vždyť není hodna být chotí lupiče dcera — tvá, když nemám už říkati: moje!’

Júpiter dí: ‚Tvá dcera nás obou je společná starost, společná zástava lásky. Však libo-li pravými jmény nazývat vše, ten čin přec nelze jmenovat křivdou: láska to jest! A zeť nám nebude k necti, jen povol, bohyně, ty! Byť scházelo ostatní, není to dosti, Jova být bratrem? A což když ostatní neschází? Mne přec větším učinil toliko los! Leč toužíš-li tolik, aby se rozešli zas, nuž vrátí se na nebe dcera, s pevnou podmínkou však, že ještě se nedotkla ústy žádného pokrmu: tak to stanoví Sudiček zákon.‘

Askalafos

Domluvil. Vyvésti dceru má pevný úmysl Cerés, osud tomu však nechce: svůj půst již nedodržela panna, v úpravných sadech co těkala s bezelstnou myslí, jablko granátové si ze stromu obtíženého utrhla, sedm pak zrn z té nažloutlé vyňavši slupky, pojedla je. A jediný jen to ze všeho tvorstva uviděl Askalafos, jež kdysi prý zrodila Orfné, jedna z podsvětních nymf, a nikoli nejméně známá, když ji v černých lesích bůh Acherón učinil matkou. Udal, co viděl, a tak ji návratu, ukrutník, zbavil. Zalkala královna temnot a svědka zlověstným ptákem učiní: z Flegethontu mu vodou z kropivši hlavu, v krátký zobák ji změní a v pířka a veliké oči. Zbaven podoby své, on žlutými křídly se halí,

hlava mu pozvolna ztloustne a zkříví se pařáty dlouhé,
stěží jen peřím hýbe, jež obrostlo nečinné paže:
ohyzný pták je z něho, jenž zvěstuje budoucí smutek,
netečný výr — to strašné znamení smrtelným lidem.

Seirény

Může-li však se zdát, že tento si zasloužil trestu
pro svůj zrádný jazyk, proč vám, ó Achelóovny,
ptačího peří a nohou se dostalo k panenským tvářím?
Či snad proto, že k průvodu nymf, když květiny jarní
sbírala Próserpina, jste patřily, Seirény zpěvné?
Když tedy po celém světě jste marně ji hledaly všude,
chtějíce zjevit svou péči i mořím, hned jste si přály,
abyste na veslech křídel se povznést nad vlny mohly,
bozi pak učinili vám po vůli: zřely jste ihned,
jak vám žloutnou údy, jež pokrylo pojednou peří!
Aby však onen zpěv, jak stvořený pro libý poslech,
úst ten vzácný dar, vám nezašel s jazyka ztrátou,
panenská tvář a lidský hlas vám navždycky zůstal.

Júpiter však, chtě usmířit bratra a truchlivou sestru,
kolotavý běh roku pak rozdělil na stejné části:
napříště Próserpina, dvou říší společné božstvo,
tolikéž měsíců s matkou a tolikéž s manželem tráví.
Tvářnost její mysli i vzezření ihned se změní.
Čelo, jež nedávno mohlo se zdát i Hádovi smutným,
zjasnila bohyně tak, jako slunce, deštnými mraky
zakryté dřív, zas vítězně vychází přemohši mraky.

Arethúsa

Živná Cerés je šťastna, že opět má dceru, i ptá se,
proč jsi, ó Arethúso, kdys uprchla, proč jsi teď svatým
zřídlem? Utichly vody, i pozdvihne bohyně hlavu
z hlubin zřídla a rukou si osuší zelené vlasy.

O dávné Alfeia lásce se jala vyprávět nymfa.

„Jednou z achajských víl,“ tak pravila, „byla jsem kdysi:
nade mne žádná z nich se pilněji neproháněla
hvozdy a žádná z nich tam pilněji nekladla sítě.
Ačkoli však jsem nedbala o to, být proslulá krásou,
ač jsem bývala mužná, přec krásky jméno jsem měla.
Ale má slavená tvář mne pramálo těšila, vnady
tělesné, z kterých se jiné tak těší, mně vháněly v líce
červeně, a líbiti se já prostáčka za zločin měla.“

Kdysi (to v paměti chovám) se z lesů stymfálských vracím
znavena — trampoty zlé jen ztížily veliké vedro.
Přijdu k vodě: ta tichounce jen a bez víru plyne,
průhledná jsouc až na dno, že kaménky možno je všechny
spočítat v ní, ba sotva bys řekl, že plyne ta voda.
Topol živý vláhou a vrboví šedé tu stálo:
dávaly bezděky stín, jenž halil skloněné břehy.
Přistoupím hned a smočím nejprve toliko nohy,
po chvíli také lýtka, a na tom nemajíc dosti,
odepnu pás a měkký svůj šat dám na křivou vrbu,
nahá se ponořím do vln. A co se tak šplouchám a pleskám,
klouzajíc všelijak vodou, a srážím a vyrážím paže,
uslyším uprostřed proudu kdes vespod nejasné zvuky.

Na bližší okraj zřídla vystoupím, strachem se chvějíc.
„Arethúso, kam kvapíš?“ tak z vln svých Alfeios volal,
„kam tak kvapíš?“ zavolal zas svým bublavým hlasem.
Bez šatu, jak jsem byla, se pustím do běhu ihned;

šat byl na druhém břehu. S tím větší on dotírá vášní;
bez šatu jsouc, tím vhodnější k rozkoši jsem se mu zdála.
Já jsem běžela stále, bůh řeky mě divoce stíhal:
luňáku holubů houf tak prchá chvějnými křídly,
luňák holubů houf tak stíhá, jenž chvěje se bázní.

Po sám Orchomenos a Psófidu, Kyllénu strmou,
k chladnému Erymanthu a Élidě, mainalským žlebům
vydržela jsem běžet, a on mne nemohl dohnat;
avšak vytrvat dlouho v tom běhu jsem nemohla, nejsou
tělesnou silou mu rovna — bylť dlouhé námaze zvyklý.
Přece však přes nivy běžím a přes hory pokryté stromy,
přes skály, přes kameny, i tam, kde nevedla cesta.
Slunce stálo mi v zádech: já viděla před sebou jíti
dlouhý, veliký stín — ač strach-li to neviděl pouze;
jistě však dupot nohou mi naháněl strachu, a prudký,
mohutný dech jeho úst již ovíval stuhy mých vlasů.

Útěk zbavil mě sil, i zvolám: „Diáno, pomoz
— chyť mě již — své milé zbrojnošce, které jsi často
dávala nésti svůj luk i střely, ukryté v toulci!“
Bohyni dojala prosba: hned z hustých oblaků jeden
vzala a hodila na mne. Bůh řeky mě zakrytou mračnem
vyhlíží, netuše nic, kol oblačné dutiny pátrá:
dvakrát obešel bezradně místo, kde byla má skrýše,
„Arethúso, oh, Arethúso,“ tak dvakrát mě volal.
Jak bylo u srdce tehdy mně ubohé? Asi jak ovci,
slyší-li pojednou vlky kol vysoké ohrady výti,
anebo zajíci v trní, jenž ze svého úkrytu vidí
vražedné tlamy psů a tělem si netroufá pohnout.

On se však nechce vzdálit — vždyť žádné šlépěje nohou
nevidí odtud vést, i hlídá oblak i místo.
Údy v tom obležení mi zvlhly mrazivým potem,
náhle pak z celého těla mi padají modravé kapky,

kam jsem pohnula nohou, zem mokvá, vláha mi kane
z vlasů, a rychleji, než teď vyprávím, jak se to stalo,
celá se ve vláhu změním. Bůh řeky však poznal tu vodu
milovanou, a mužskou postavu, kterou byl přijal,
odloživ, změnil se ve vlastní proud, chtěl se mnou se sloučit.
Diána prorazí zem, já v podzemí vklouznu a spěji
k Ortygii: ta první mě vyvedla na boží světlo,
milá mi jsouc, že s bohyní mou má příjmení stejné.'

Triptolemos a Lynkos

Skončila Arethúsa. I zapřáhne k vozu dva hady
úrody bohyně ctná a tlamy jim sevřevši uzdou
ovzduším uprostřed země a oblohy projela rychle,
lehký svůj vůz pak zamíří do Athén k Triptolemovi.
Dala mu obilných semen a kázala, aby je zasel
do země nevzdělané i vzdělané po čase opět.

Ve výši nad Evropou i nad zemí asijskou vzduchem
mladík proletěl již a dorazil do skythských končin.
Tam byl králem Lynkos; i vstoupí v královo sídlo.

Táží se, jak a proč sem přichází, táží se na vlast,
na jméno. Jinoch dí: ‚Má vlast jsou Athény slavné,
zvu se Triptolemos; ni po vodách lodí, ni souší
pěšky jsem nepřišel: vzduch mi ochotně otevřel cestu.
Přináším Cereřin dar: jsa rozset po širých polích,
vydal by bohatou žeň a lahodné potravu hojnost.‘

Závist barbara jala, chce sám tak velkého daru
původcem slout, i hostí ho u sebe, potom ho mečem
napadne v hlubokém snu. Leč když se ho probodnout chystal,
Cerés ho promění v rysa a rozkáže Triptolemovi,
aby zas dále hnal to posvátné spřežení vzduchem.“

Skončila největší z nás svůj zpěv, jež právě tu slyšíš,
nymfy pak svorný vydaly soud a vítězství přiřkly
bohyním helikónským. Když podlehly dívky a lály,
pravila jsem: „Vám nestačí patrně, že jste si trestu
závodem zasloužily, a vinu svou množíte láním;
nuže my nemůžem již vám nadále shovívat ještě,
nyní sáhneme k trestu a půjdeme za hlasem hněvu!“
Makedonky se smějí a zhrdají slovy té hrozby,
co se však snaží mluvit a vztahují s hlasitým křikem
na nás ruce své drzé, tu spatřily, že se jim z nehtů
derou pojednou brky a peřím paže se halí,
jedna pak u druhé zří, jak ústa v tvrdý jim zobák
srůstají všem, a les zas nového nabývá ptactva.
Chtěly se do hrudi bít, než pohybem paží se zdvihše,
letěly pojednou vzduchem — hle, straky, ty křiklounky hájů!
Podnes i v podobě ptačí jim zůstala bývalá řečnost,
hlomozná štěbetavost a hovoru nesmírná chtivost.“

KNIHA ŠESTÁ

Arachné

Ochotně poskytla sluchu těm slovům Tritónská Pallas,
schválila píseň Mús i hněv, jímž vzplanuly právem.
K sobě pak dí: „Aj, nestačí chváliti, hled'me být samy
chváleny, nestrpme klidně, by naším božstvem kdo zhrdal!“

Na osud Arachny Lýdské hned zamíří pozornou mysl:
v umění přísti a tkáti, jak slyšela, slávou se rovnat
Minervě chtěla ta dívka. Jen uměním proslulá byla,
nikoli rodem či stavem: vždyť otec fókajským nachem
napouštěl savou vlnu — byl z Kolofóna, slul Idmón.
Matka byla již mrtva, i ona však vyšla jen z lidu,
stavem rovna jsouc choti. Než Arachné po lýdských městech
hleděla slavné jméno si uměním získati, třebas
vyšla z malého domu a v Hypaipách bydlela malých.
Od vinic milého Tmólu se nejednou vzdálily nymfy,
nejednou od svých vln se vzdálily paktólské nymfy,
na její dílo se podívat šly, tak podivuhodné.
Nejen hotová roucha však bývalo radostné vídat,
nýbrž i předení samo — tak půvabná byla ta práce.
Ať už hrubou vlnu si teprve svíjela v klubka,
ať už do díla prsty se pouštěla, dlouhými tahy
česajíc vlnu a zjemňujíc ji, že byla jak mlha,
ať už pod hbitým palcem se točilo vřeteno oblé,
ať už zdobně tkala, vždy Minervy žačku jsi poznal.
Ona to popírá, uráží ji ta mistryně slavná;
dí: „Ať závodí se mnou! Když podlehnu, vše si dám líbit!“

V stařenu změnění se Pallas a nepravé šediny k skráním
přiloží, nepevné, shrbené údy si podpírá berlou.
Potom jala se mluvit: „Ach, není všechno tak špatné
u věku pokročilém: jde zkušenost s pozdními lety!“

Nepohrdej mou radou! Ty hled' si jen takové slávy,
z tvorů že smrtelných ty znáš nejlépe zpracovat vlnu,
bohyni ustup však, ty smělá, a pokorně žádej
o milost za tu svou řeč: když poprosíš, milosti dojdeš!"

Ona však posupným zrakem ji měří, načaté niti
zanechá, krotíc jen stěží svou pěst, a s výrazem hněvu
na tváři v odvet dá té stařeně, Palladě skryté:
„Přicházíš, zbavena smyslů a dlouhým zmožena stářím;
příliš dlouhý život ti uškodil! Takových řečí
dcera či snacha tvá ať poslouchá, máš-li snad jaké!
Já mám pro sebe důvtipu dost! Tím kázáním u mne
nedođeš úspěchu, věř: jsem téhož smýšlení dosud!
Pročpak nepřijde sama? Proč zápasu se mnou se straní?"

Tu dí Pallas: „Je zde!“ Hned odloží stařeckou tvářnost,
zjeví se bohyní zas. A nymfy i Lýdanky mladé
božstvu se klanějí hned — jen dívka se nepolekala.
Přece se zarděla však, ač nechtěla: červeň jí náhle
zbarvila tvář a opět zmizela, jako se barví
nachově vzduch v tu chvíli, kdy nad obzor vychází Zora,
avšak za krátký čas zas od slunce východu zbělá.
Na svém úmyslu trvá a zpozdíle vítězství lačna
řítí se ve svůj osud: hle, nijak se nezdráhá Pallas,
nechala varovných domluv a nechce již odkládat zápas.

Beze všech průtahů hned dva tkalcovské umístí stavy,
každý na jiné straně, ty potáhnou jemnými nitmi.
Osnovu připnou k příčce a brdem rozdělí vlákna,
člunkem zahroceným pak vsouvají mezi ně útek
(ruka jej odvíjí z klubka), a když jej už protáhly přízí,
přirazí paprsek, vsazené zuby pak přitisknou útek.
Spěchají obě a šat si podkasavše až k hrudi
pažemi hýbají znale a necítí námahu pílí.
Tká se tu vzácný purpur, jenž okusil tyrského kotlu,

jakož i odstíny jemné, jež od sebe málo se liší:
takto, když úderem deště se sluneční paprsky lámou,
zbarvuje širé nebe svým obrovským obloukem duha,
v níž se skvěje sic na tisíc barev, a každá je jiná,
avšak přechody v nich jsou ukryty hledícím zrakům —
tak si jsou vedlejší rovny; leč kraje se úplně liší.
Pružné zlato se též tu vetkává do vláken osnov,
obrazy ze starých dějů se snují tkaninou látek.

Pallas vetkává do ní hrad athénský s Martovou skálou,
na ní pak dávný *bohů spor*, jak zemi tu nazvat.
Dvanáct nebešťanů tu na křeslech vysokých sedí
velebně kolem Jova: svou podobou umně je každý
vyznačen bůh a královský vzhled má Júpiter mocný.
Neptúna zobrazí tak, že stojí a trojzubec dlouhý
vráží do drsné skály; i vytryskne z trhliny v skále
mořský proud: toť základ, jímž pro sebe město chce získat.
Sobě tam Pallas štít a oštěp s hrotem dá ostrým,
dá si i na hlavu přilbu a chrání si aigidou prsa.
Zobrazí dál, jak úderem oštěpu vydává země
výhonek olivy sivé a na něm zelené plody,
i jak bozi se diví. A nakonec Vítězství vetká.
Aby však sokyně slávy se z příkladů poučit mohla,
jaké se odplaty smí tak zběsilá troufalost nadít,
přidala do čtyř rohů i ze čtyř zápasů s bohy
výjevy, barvou jasné, však postavy utkala malé.
V prvním rohu byl zobrazen *Haimos* a *Rhodopé* Thrácká,
mrazivá pohoří za dnešních dob, kdys bytosti lidské,
které si dávaly drze dvou bohů nejvyšších jména.
Pygmajské *Gerany* žalostný los zas předváděl druhý
koberce cíp: tu přemohla Júnó, a změnivši ženu
v jeřába, s vlastním lidem jí kázala sváděti boje.
Vytkala tam i *Antigonu*, jež před lety s chotí

mocného Jova si troufala soupeřit: královna bohů dala jí ptačí vzhled — nic nebyla Troja, ni otec Láomedón jí platen: hned dostala křídla, a bílý stal se z ní čáp, jenž klapavým zobákem tleská sám sobě. V jediném zbylém rohu je *Kinyrás* zobrazen sirý: lze ho tu zřít, jak těla svých dcer, jež v chrámové stupně zaklety, objímá leže a slzí tiskna ten kámen.

Oliva, odznak míru, pak vroubí koberce okraj: takový díla byl cíl — svým stromem skončila práci.

Arachné zobrazí *býka*, jenž ošálil *Európu* vzhledem: řekl bys, že je to skutečný býk a skutečné moře. *Európu* bylo tu zřít, jak pohlíží na opuštěné břehy a na družky volá a bojí se doteku vody, která stříká až k ní, a krčí bázlivě nohy. *Vetká* i *Asterii*, tu objímá v zápase orel, *vetká* i sličnou *Lédu*, jak pod křídly labutě leží, dále pak v podobě satyra skryt král nebeských bohů spanilou *Antiopu* kdys dvojím obtěžkal plodem, jak byl Amfitryónem, když ošálil, *Alkméno*, tebe, zlatem, když *Danau* přelstil, když *Aigínu*, ohněm, a v hadí podobě *Persefonu*, a *Mnémosynu* jak pastýř. Také proměny tvé tam vetkala, Neptune! Šálíš *Kanaku* v podobě hrozného býka; jak Enípeus plodíš *Alóëovův* rod, a v beraní postavě klameš *Theofanu*. *Mát' plodin* laskavá, s plavými vlasy, hřebcem poznala tebe, *mát' Pégasa* okřídleného ptákem poznala tebe, a *Melanthó* delfínem zase. Těm svým postavám všem i místům Arachné dala příslušný vzhled. I *Foibos* je tam: tu v *pastýřském* kroji, onde má *jestřábí křídla*, tam ve *lví* je zpodoben kůži, jinde je zřít, jak v podobě pastevce ošálil *Issu*, *Bakchos* jak *Érigonu* si podmanil změniv se v hrozen,

*Chírón*a dvojtvarého jak *Sáturnus* zplodil jsa hřebcem.
Na samém okraji látky, jež úzkým vroubena lemem,
vytkala pnoucí se břečťan a kvítí do něho vpletla.

Minerva jejímu dílu by nemohla, ba ani Závist
vytknouti nic. Ten zdar však rozhněval hrdinku rusou:
roztrhla zdobnou látku, tu pohanu nebeských bohů,
člunkem z kytórské hory, jež v ruce držela právě,
Idmónskou Arachnu dvakrát či třikrát do čela bodla.
Nešťastná dívka to nemohla snést a smyčkou si mužně
zadrhla krk. Než Pallas, když visela, soucitem jata,
sňala ji pravíc: „Ty zlá, buď živa, leč viseti budeš;
abys pak nebyla klidna ni o tom, co budoucnost skrývá,
týž trest celý tvůj rod ať stihne až k posledním vnukům!“

Poté odchází pryč a čarovných bylin ji štávou
pokropí. Jak se jen dotklo to kouzlo neblahé vlasů,
všechny jí splynuly s hlavy a s nimi i chřípě i uši,
hlava se úplně smrskne, ba celým tělem se zmenší.
Po stranách namísto nohou jí visí tenounké prsty,
ostatek všecko je břich. I nyní však vypouští z něho
vlákna a pavoukem jsouc jak dříve se zabývá tkaním.

Niobé

Hlučí to Lýdií celou, i fryžskými městy jde pověst
o činu tom a řečmi již zabrala velký kus světa.
Niobé před svým sňatkem se také s Arachnou znala,
za oněch dob, kdy pod lýdským Sipylem žila jsouc pannou.
Avšak krajanky Arachny trest ji nepřiměl k tomu,
aby se poddala bohům a vedla skromnější řeči.
Plní ji hrdostí nejedna věc, leč ani um choťův,
ani jich obou rod, ni moc té veliké říše
milá jí nebyla tak — ač bylo to všecko jí milé —
jako vlastní děti. A z mateří nejblaženější
mohla se Niobé zvát, jen neměla zdát se jí sobě!

Mantó Teiresiova, ta věstkyně budoucna znala,
uprostřed ulic thébských, jsouc božím vznícena duchem,
takto hlásala všem: „Ó, pospěšte, Thébanky, valem,
kadidlo Látóně ctné i oběma Látóny dětem
u zbožné modlitbě palte a do vlasů vpletejte si vavřín!
Látóna ústy mými tak poroučí.“ Thébanky všechny
rozkazu poslechnou hned, i zdobí si zelení skráně,
modlí se vroucně a sypou kadidlo v posvátné ohně.

Hle, tu Niobé kráčí, kol ní jde družina četná,
zlatem vetkaným ve fryžský šat se skvěje a září,
krásná je, pokud jen hněv to dovolí, potrásá zlobně
půvabnou hlavou i kšticí, jež s obou ramenou splývá.

Stane a vzpřímena pyšným kol dokola pohlédne zrakem:
„Jaké to šílenství,“ dí, „klást bohy jen z doslechu známé
nad bohy, které je vidět? Proč kadidlem Létó je ctěna,
božství mé však dosud ho postrádá? Tantalos byl mi
otcem, jenž jediný směl kdys u stolu sedávat s bohy.
Sestra Plejad je rodička má, mně obrovský Atlás,

nesoucí na šíji své báh nebes, je po matce dědem,
Júpiter po otci zas, a jest k mé chloubě i tchánem.
Mne se Frygové bojí a já jsem paní, jež vládne
na slavném Kadmově hradě, já s manželem spravuji hradby,
vzniklé za zvuku choťových strun, i obyvatele.
Ve kterou paláce část svůj pohled zamírím, všude
nesmírné poklady lze tam viděti. K tomu se druží
tvář, jež bohyně hodna. Sem přičti i sedmero synů,
sedmero dcer a brzy i tolikéz zetů a nevěst!

Tažte se teď, co příčinou jest mé veliké pýchy,
nade mne klást se odvažte teď tu Títánku Létu,
zplozenou jakýmsi Koiem, jíž kdysi ni skrovného místa
nepřála veliká, širá zem, když porodit měla!
Nepřijal blankyt ni moře, ni zem té bohyně vaší,
byla psancem světa, až řekl té tulačce Délos:
,Zeměmi bloudíš jak cizinka ty, já vlnami moře,
smíloval se, svůj nestálý byt jí poskytl. Ona
matkou dvojčat se stala — toť sedmina potomstva mého!

Šťastna že jsem, kdo může popřít? — a zůstanu šťastna:
lze mít pochyby o tom? Mně hojnost jistotu dala.
Příliš silna už jsem, by štěstěna mohla mi škodit;
byť by i mnoho mi vzala, přec o mnoho více mi nechá!
Nad strach se povzneslo již mé štěstí. Považte jenom,
že by mi z dětí davu cos odňato býti snad mohlo:
nikdy přec k počtu dvou já neklesnu po také ztrátě,
kolik má Látónin ,houf'! Což není tak bezdětné rovna?
Vzdalte se již, hned obětí zanechte, odložte z vlasů
vavříni!“ Odloží jej, jdou pryč a neskončí oběť,
tichým šepotem jen ctí bohyni, jakož jim volno.

Bohyně zahoří hněvem a na strmém vrcholku Kynthu
takto k oběma zrozencům svým se promlouvat jala:
„O mně, vaší matce, tak pyšné, že dala vám život,

o mně, jež z bohyň žádné krom Júnóny ustoupit nechci,
šíří se pochyby, zda jsem bohyní, s oltářů budu
vyhnána po věky ctěných, když vy mi nepřispějete.
To však není jen jediná urážka: rouhavou řečí
zvětšila Niobé mrzký svůj čin a stavěla drze
nad vás potomky své, a mne — ať na ni to padne! —
bezdětnou zvala, ta hříšná, v níž otcův jazyk se ozval!“

Prosby připojit chtěla k těm slovům Látóna. „Ustaň!“
řekl jí syn, „jen zdržením trestu by náрек byl dlouhý!“
Totéž řekla i dcera, i snesli se s blankytu rychle
vzduchem a v mracích skryti již dostihli Kadmove hradu.

Rovná, široká pláň se prostírá u thébských hradeb,
koně ji tepají stále a kopyta tvrdého dupot
s vířením vozových kol tu rozmělnil ležící hroudy.
Někteří ze sedmi synů, jež Amfión zplodil, se právě
vyšvihli na statné koně, i seděli na jejich hřbetech
tyrským purpurem krytých a udidla, od zlata těžká,
třímali. Isménos, nejstarší z nich — bylť matčina lůna
prvním břemenen kdys —, an zahýbal v kruhu vždy stejném
svého čtvernožce běh a svíral mu zpěněná ústa,
vzkřikl pojednou: „Běda mi, ach!“ — má doprostřed prsou
vraženu perutou střelu, i pustí mroucí svou rukou
uzdu a přes pravé plece se kácí pomalu na bok.

Nejbližší Sipylos, zaslechnuv toul, jenž zařinčel vzduchem,
popouštěl uzdu — tak uviděv mrak a vichřici tuše
prchá velitel lodi a napíná plachty, jež visí
ze všech stran, by neušel nikudy lehounký vánek.
Ale ač popouštěl uzdu, přec stihla ho střela, jíž nelze
uniknout: vyslaný šíp se zabodl nahoře v šíji,
chvěje se tam, a nahý hrot mu vyčníval z hrdla.
Jak byl nachýlen vpřed, on přes hřívu, přes nohy v trysku
sletí s koně a zbrcuje zem svou ohnivou krví.

Faidimos, nešťastný hoch, a Tantalos, na něhož přešlo dědovo jméno, ti oba už skončili cvičení v jízdě, v zápas, dílo to mládí, se pustili s lesklými těly; těsně se obemkli již a v křížku se potýkajíce k hrudi přitiskli hrud': tu vymrští napjatá struna šíp, jenž proklál oba, jak semknuti byli v tom boji. Současně zalkali oba a současně složili na zem údy, jež zkřivila bolest, pak naposled obrátí oči současně, ležíce tu, a vydechnou současně duši.

Alfénór spatří je tak a bije se do krve v prsa vyrazí, z obětí chtěje ty chladné vybavit údy, při té zbožné službě však padá: Apollón Délský do samých útrob hrudi mu vehnal smrtící střelu. Když byl vytažen šíp, kus plic byl na háčcích přitom vyrván a s krví, jež na vzduch proudila, prchl i život.

Nikterak prostou ranou byl zasažen mladistvý chlapec Damasichthón. Byl poraněn tam, kde se začíná holeň, žilnatý kolena ohyb kde vytváří kloubovité měkké. Zatím co zhoubnou střelu se pokouší vytáhnout rukou, druhý šíp se mu do hrdla vryl až po samo peří. Krev jej vypudí ven a vyrazí do výše z rány, zprudka tryskajíc, proráží vzduch a do dálky stříká.

Poslední Ílioneus své paže (ach, nijak mu prospět neměly při prosbě!) zdvihl a dí: „Ó bozi, vy všichni vespolek!“ — netuší nic, že netřeba prositi všechny — „ušetřte mne!“ Byl dojat bůh Lučištník, ale svou střelu nemohl odvolat již. Ten hoch však nejlehčí ranou zahynul: vyslaný šíp jen mělko mu do srdce vnikl.

Pověst o té hrůze, bol národa, slzy všech přátel oznámí matce tu náhlou pohromu. Ona se diví, že se to mohlo stát, a hněvá se, toho že skutku mohli se odvážit bozi a tolik moci že mají.

(Otec Amfíón totiž, jenž mečem prsa si proklál,
zemřel, a tak svůj bol i s životem najednou skončil.)
Jak se ta Niobé teď, ach, od oné Nioby liší,
od oltářů Léty jež nedávno zahnila národ,
kráčela středem města, svou hlavu vztyčujíc, závist
v přátelích budíc — ach, teď sám nepřítel měl by s ní soucit!

Na chladné mrtvolky vrhne se hned a v neladném chvatu
rozdává polibky všem a naposled líbá své syny.
Zdvíhají od jejich těl své lokty zsinálé k nebi
volá: „Jen ty se pas mou bolestí, ukrutná Létó,
jen ty se pas a nasyť svou hrud' mým žalem a smutkem,
nasyť své divé srdce! V těch sedmi mrtvolách nesou
do hrobu mne! Nuž, vítězná sokyně, jásej a plesej!
Vítězná? Nikoli! Proč? Mně zbývá, nebohé, více,
než máš ty jsouc šťastna. Já vítězím přes všechny ztráty!“

Skončila: zadrnčel šíp a napjatá tětiva luku.
Poděsil zlý ten zvuk krom jediné Nioby všechny:
té dal odvalu bol. Hle, stojí tu u már svých bratrů
sestry v černém šatě a vlasy jim splývají s hlavy.
Střelu, jež uvázla v těle, se snaží vytrhnout jedna:
na bratra položí mroucí tvář a ochabne navždy.
Druhá se pokouší těšit svou nebohou matku — tu náhle
umlkla, zkřivila se a klesá pod tajnou ranou.
Marně prchajíc, tato se zhroutila; na sestře jiná
umírá; ta se skrývá; tu zděšeně pobíhat vidíš.
Šest již zastihla smrt, když rozličné dostaly rány;
zbývala poslední jen. A rodička celým svým tělem,
celým šatem ji kryje: „Tu nejmenší jednu mi nechej,
zvolala, „o jedinou a nejmenší z tolika prosím!“
Zatím co prosila, ta, jež k prosbě ji pohnula, padla.

Sirá uprostřed mrtvol svých dcer a synů i chotě
usedla, neštěstím svým pak strnula. Nečechrá vlasy

vánek, barva tváře je bez krve, nehnutě hledí
oči z truchlivých lící — nic živého v postavě není.
Ba sám jazyk uprostřed úst a podnebí ztvrdlé
zkamení, cévy v těle jí navždy přestaly bít;
šíjí nelze již ohnout, je neschopna pohybu paže,
nemůže kráčet noha — i v útrobách všechno je kámen.
Pláče však přec. A vichřice vír ji obklopil mocný,
ten pak ji do vlasti odvál. Tam vsazena na vrchol hory
tone v pláči: i dnes ten mramor prolévá slzy.

Žáby

Tenkrát teprve všichni se bojí, ženy i muži,
zjevného božího hněvu a každý tím okázaleji
uctívá velikou moc té božské rodičky dvojčat.

Novinka, jak už to bývá, je podnítí k výkladům starších
příběhů. Kdosi praví: „I v úrodné Lykii zhrdli
venkované tou bohyní kdys, a propadli trestu.
Málo je známa ta věc — vždyť byli to prostí jen lidé —,
přec však podivná. Sám ten rybník jsem viděl a místo
proslulé oním divem. Můj otec letitý, cesty
neschopný již, mi poručil kdys, bych z onoho kraje
přihnal vybraný skot, a sám mi dal na cestu vůdce,
člověka z tamního kmene. A jak s ním po pastvách chodím,
ejhle, tu uprostřed vody stál prastarý oltář: byl černý
od pýru obětních ohňů a obklopen třesavou třtinou.
Vůdce můj zarazil krok: ‚Ó, pomiluj!‘ zašeptal tiše
v bázni, a stejně jsem já ‚Ó, pomiluj!‘ zašeptal tiše.
Avšak potom se ptám, zda najad, či Faunův to oltář,
či snad místního božstva; a cizinec vyprávěl toto:

Žádné horské božstvo, ó jinochu, nemá ten oltář,
svým jej nazývá ta, již královna bohů kdys celý
zapověděla svět, již na prosby konečně přijal
bludný Délos, kdy ještě byl ostrovem plynoucím zlehka.
O palmu opřena tam a o strom Pallady božské
dvojčatům život dala, ač přes odpor macechy jejich.
Rodička však též odtud prý před chotí Jovovou prchla,
dvojici zrozců svých, dvě božstva, v náručí nesouc.

Byla pak v Lykii už, jež zrodila Chimairu: slunce
do niv pátilo prudce, a bohyni, námahou dlouhou
znavené, vyprahlo v ústech tím žárem a dostala žízeň,

prsa kojící též jí vysály hladové děti.
Rybník nepřiliš velký tu náhodou spatřila dole
v úvale. Venkované tam u něho sbírali proutí
z hojných křů a sítí i rákosí milovné bažin.

Látóna přistoupí k němu a schýlivši koleno k zemi
poklekne, načerpat chtíc a napít se studené vody.
Sedláků dav jí brání. I pravila bohyně k mužům:
»Proč mi bráníte pít? Je svobodno užívat vody!
Průzračnou vodu a slunce a vzduch přec neudělila
příroda nemnohým jen: já přicházím k tomu, co dala
všem, a přec o to prosím pokorně! Nechtěla jsem si
omýt údy v té vodě a osvěžit znavené tělo,
chtěla jsem uhasit žízeň. Co mluvím, jsou bez vláhy ústa,
suché je hrdlo a hlas už sotva jím procházet může.
Vody ten hlt mi nektarem bude a ráda chci vyznat,
s ním že mi přišel život: ba s vodou život mi dáte!
Kéž vás pohnou i tahle, jež ručky z náručí mého
vzpínají!« Náhodou vskutku své ručky vzpínala děcka.

Kým by tklivá ta řeč ctné bohyně nebyla mohla
pohnout? Oni jí brání však dál, ač prosí, a hrozby,
jestli se nevzdálí hned, i nadávky přidali k tomu.
Na tom nemají dost: též zkalili nohou i rukou
v samém rybníce vodu a zvířili ode dna z hloubky
měkké bahno svým zlovolným skákáním na všechny strany.
Žízeň potlačil hněv. Už neprosí Koiova dcera
bídných lidí a není už s to, by zdržela slova
bohyně nedost hodná a zdvíhající k nebesům ruce
pravila: »Žijte si tedy v tom rybníce na věčné časy!«

Přání se vyplní hned: je těší pod vodou žítí,
brzy v hlubinu tůně se nořiti celými těly,
jindy zjevovat hlavu, tu na samém povrchu plovat,
na břeh rybníka často zas vylézat, často zas nazpět

skákat do chladných vln. I nyní však ve vádě cvičí
hanebné jazyky své a všeho pozbyvše studu
pod vodu kvapí a kvapí ty kvačky, i pod vodou lají.
Mají už skřehotný hlas a dme se jim nafouklé hrdlo,
ošklivá hlava se dlouží, leč krk jest jakoby ztracen,
hřbet se jim zelená, břich — toť většina těla — je bílý:
žáby, nový druh tvorstva, to skotačí v bahnitě tůni!“

Marsyás

Tak tedy vyprávěl kdosi, jak muži z lyckého kmene tenkrát propadli zkáze. A jiný Satyra vzpomněl, kterého Látónin syn kdys potrestal, zvítěziv ve hře na nástroj Palladin. „Proč mou osobu okrádáš o mne?“ křičel, „ach, lituji všeho — té ceny ta píšala nemá!“ Takto co řval, jest kůže mu stažena s povrchu údů, jediná rána jest celý ten tvor, vše v krvi se stápí, jeví se odkryté svaly a obalu všeho jsou prosty cévy, jež zmateně bijí; ba mohl bys útroby čítat, tlukoucí uvnitř těla, a na hrudi průsvitná vlákna. Faunové, lesní ta božstva, jež milují venkov, a nymfy, bratří Satyrové a Olympos, drahý i v tuto chvíli, plakali nad ním, i každý, kdo pásal v těch horách ovce rodící vlnu a skot, jenž rohy je zdoben.

Zvlhla tu úrodná zem a zvlhnuvši do sebe vtáhla kanoucích slzí proud a vsála je v nejhlubší žíly; tam pak je ve vodu změnění a na vzduch vypustí širý. Odtud spádnými břehy se do moře dravého žene nejčistší fryžský tok: ten dodnes Marsyás sluje.

Pelops

Takto si vyprávěl lid a hned se zas k přítomné strasti
navrátil: želí zkázy, jíž propadl Amfíón s dětmi.
K matce však cítili záští. Jen Pelops prý pro sestru plakal
přes její hřích a šat si zármutkem s plecí a prsou
strhal a slonovou kost tak ukázal na levém pleci.
Mívalo stejnou barvu jak pravé při narození,
taktéž masité bylo. Když rozsekal potom prý údy
otec, bozi je sloučili zas. A shledali všechny,
scházelo toliko místo, jež pojí horní část paže
s hrdlem, i dali tam slonovou kost, jež nahradit měla
ztracený kus, a Pelops byl zas tím zázrakem celý.

Prokné a Filoméla

Sešli se sousední velmoži sem a okolní města
prosila všechna své krále, by šli jej potěšit v žalu:
prosil proslulý Argos i pelopské Mykény, Sparta,
Kalydón (Diána krutá ho doposud neměla v záští),
žírný Orchomenos i Korint proslulý spěží,
bojovná messénská zem i Patry a Kleóny skrovné,
Néleův Pylos a Troizén, kde Pittheus nevládl ještě,
taktéž ostatní města, k nimž klíčem je dvoumořský Isthmos,
jakož i ta, jež ležeti vně zří dvoumořský Isthmos.
Jediné, Athény, vy jste nepřišly — lze tomu věřit?
Válka bránila vám v té úsluze: athénské hradby
dělala barbarská vojska, jež po dálném připlula moři.

Brannou pomocí svou je na hlavu porazil Téreus,
thrácký král, jenž nabyl tím vítězstvím slavného jména.
Vynikal statky i muži a od Marta, mocného boha,
odvozoval svůj rod; i dal mu pak ruku své Prokny
Pandíón, athénský král. Však nestála u jejich lůžka
Júnó, dárkyně sňatku, ni Grácie, ani bůh Hymén:
pochodně od pohřbu vzaté jim Lítice na svatbě nesly,
Lítice lůžko jim stlaly a výr se uhnízdil v domě,
zlověstný pták, jenž na střeše ložnice o svatbě seděl.
Ten pták viděl, jak Téreus a Prokné se spojili, ten pták
viděl je též, když stali se rodiči. Thrákie ovšem
přála jim blaha, a oni i bohům vzdávali díky,
onen pak den, kdy Prokny se dostalo slavnému vládci,
se dnem, kdy zrodil se jim syn Itys, byl prohlášen svátkem.
Tak je ztajeno lidem, co prospívá! —

Podzimky pěti
roku již běh, jenž stále se navrací, převedlo Slunce:

Prokné k manželu svému se lichotí, takto mu pravíc:
„Jsem-li ti trochu jen milá, bud' sestru mi navštívit dovol,
nebo ji přived' sem! Ty slíbíš tchánovi svému,
že se mu brzy vrátí. Ó, dovol mi uvidět sestru:
bude to od tebe veliký dar!“ I poručí Téreus
stáhnout na moře lodi, a s pomocí vesel i plachet
vpluje v athénský přístav a dostihne peirajských břehů.

Jakmile k tchánovi pak byl uveden, stisknou si oba
ruce, a šťastnou předzvěst tak majíce, v hovor se pustí.
Téreus vyloží králi, proč přichází, vyřídí příkaz
manželky přivést sestru a brzký slibuje návrat.
Ejhle, tu Filoméla se objeví v bohatém rouše,
ještě však bohatší krásou. Jak slýcháme, v takové kráse
víly zřidel a stromů je zřít, když krácejí lesem,
ačli jim přidá takový šat a nádhernou výstroj.

Jakmile uviděl Thrák tu dívčinu, právě tak vzplanul;
jako když v žlutých klasech kdos oheň založí zhoubný,
nebo když vyschlá tráva a listí v seníku hoří.
Důstojna sic je dívčina tvář, leč Térea dráždí
vrozený chtíč, a náchylní též jsou k požítkům lásky
lidé těch krajin — i vzplál jak špatností kmene, tak vlastní.
Pocítil prudkou touhu svým zlatem porušit péči
průvodců, věrnost chůvy, ba množstvím obrovských darů
zviklati dívčinu ctnost, dát celé království v oběť,
nebo ji unést a hájit ten únos divokou válkou:
všeho se odvážit chtěl, byv zachvácen bezuzdnou láskou,
hrud' jen stěží obsáhne žár, jenž v nitru je ukryt.
Těžko již snáší odklad a chtivými ústy se vrací
ke vzkazu Prokny a s jejím i své tak vymáhá přání.
Láska mu dávala výmluvnost úst, a kdykoli žádal
o více, než je slušno, vždy předstíral Proknino přání;
slzy připojil též, jak součástí vzkazu by byly.

Bohové nebes, jak slepou tmou jest naplněn v nitru
smrtný tvor! Hle, při samém úsilí provést zločin
Téreus zdá se být něžným a hříchem dochází chvály.
Ale což Filoméla? Ta souhlasí, objímá svůdně
pažemi otcovu šíji a při své spáse ho prosí,
prosí proti své spáse, by směla jít navštívit sestru.
Téreus dívá se na ni a zatím se pohledy pase,
vida pak lokty kol šíje se vinoucí, polibky vida,
vnímá vše tak, že to v osten a pochodeň, potravu vášně,
mění; a kdykoli ona se tulí objetím k otci,
otcem přál by si být — však hříšným stejně by zůstal.
Prosbou svých dcer jest otec překonán. Ona má radost,
děkuje, nešťastná, otci a pokládá za úspěch obou
královských sester to, co dopadne k žalosti obou.

Málo námahy jen už zbývalo slunci, a koně
po svahu nebeské dráhy už dusali kopyty svými.
Královské pokrmy pokryly stůl a ve zlatých číších
víno, pak odevzdal každý své tělo klidnému spánku.
Avšak thrácký král, ač osaměl, zmítá se vášní
pro dívku, vzpomíná tváře i rukou a pohybů jejích,
sám se dle libosti domýšlí toho, co neviděl dosud,
živí tak sám svůj žár, co starost zahání spánek.

Nastal den. Král Pandión uchopí zetovu ruku,
propukne v slzy a takto mu poručí na cestu dceru:
„Drahý zeti, tu dívku ti svěřuji, ježto tak láska
velí, a chtěly tak obě, a tys chtěl, Téree, totéž.
Při tvé cti a při svazku pokrevním, při bozích nebes,
vyslyš mou tklivou prosbu a chraň ji s otcovskou láskou,
pak mě zas neklidu zbav a vrať mi vbrzku (mně bude
každý průtah dlouhý) tu sladkou útechu stáří!
Filomélo, i ty — jeť dosti, že v dálce dlí sestra —
hled' se co nejdřív navrátit zas, ač máš-li mě ráda!“

Takový příkaz jim dával a přitom líbal svou dceru,
z očí za těchto vzkazů mu jemné padaly slzy.
Na důkaz čestného slibu si vyžádal pravice obou,
podané navzájem spojil a prosil, by nezapomněli
vyřídit od něho dceři tam v dálce i vnoučkovi pozdrav.
Ústy plnými vzlyků pak stěží své poslední „sbohem“
vyřkl a pocítil strach: zlá předtucha tížila srdce.

Jakmile Filoméla se ocitla na pestré lodi, vypluli na širé
moře, a země se vzdálila od nich.

„Vyhrál jsem!“ zvolal Thrák, „hle, předmět mé touhy jde
se mnou!“

Tak ten barbar jása a stěží jen odkládá v duchu
rozkoš, ať kdekoli dlí, svůj zrak s ní nespouští nikdy,
jako když loupežný Jovův pták si křivými drápy
zajíce do hnízda vloží, jež má kdes ve strmé výši:
lapaný nemůže prchnout a lupič se na kořist dívá.

Již se skončila cesta, již z korábů znavených vyšli
na dálný domácí břeh: tu Téreus odvěkl dívku
do dvorce s vysokou zdí, jenž v starých lesích se skrýval.
Tam ji uzavřel, bledou a zlekanou, všeho se v hrůze
děsící. Když pak už propukla v pláč a ptala se krále
po sestře, vyznal jí hanebnost svou a znásilnil pannu:
sama, ach, samotna byla a nadarmo volala otce,
nadarmo rodnou sestru a nade vše veliké bohy!
Chvěje se tak, jako zděšená ovce, jež šedému vlku
vyvázla raněna z tlamy a dosud se necítí jistou,
nebo jak holub, svou krví zbrocený, dosud se děsí,
z lačných drápů má strach, v nichž uvízl před chvílí tělem.

Když se pak rozvaha zas jí vrátila, rvala si vlasy,
jako by nad mrtvým lkala, a v hrud' se pažemi bila.
Vztahujíc ruce zvolá: „Ty surový zločince, krutý
barbare! Otcův příkaz, jež udílel za něžných slzí,

nedojal nic tvé srdce, ni péče o rodnou sestru,
ni má panenská cudnost, ni závazky manželstvím dané!
Nyní jsi zvrátil vše: já sokyní sestry se stala,
dvojím chotěm jsi ty! Jak nepřítel zasloužím trestu!
Vezmi si také můj život, ty proradný, abys svou mrzkost
dovršil tak! Ó, kéž bys to učinil před oním hříšným
spojením! Býval by prost můj Stín vší viny a hanby.
Jestliže však to bohové zří a jestliže božstva
opravdu něčím jsou a nezašlo všechno s mou zkázou,
nastane čas, kdy mi odpykáš vše! Chci bez hanby sama
vyprávět o tvých činech. Jak nabudu příležitosti,
půjdu a vyhledám lidi; a budu-li vězněna v lesích,
řečí svou naplním les a svědky v kamenech vzbudím!
Jistě to uslyší nebe, a je-li v něm nějaké božstvo!“

Divého tyrana vztek byl probuzen těmito slovy,
spolu i veliký strach. Tě dvojí příčiny ostnem
podnícen, z pochvy si vytrhl meč, jenž po boku visel,
uchopil za vlasy dívku, a stočiv jí na záda ruce,
pouta ji přinutil snést. A dívka hned nastaví hrdlo,
spatřivši meč, a na brzkou smrt v ní naděje vznikla.
On však hněvivý jazyk, jenž volal stále a stále
otcovu jméno a mluvit se pokoušel, kleštěmi chopiv,
mečem lýtým jej utál. I kmitá se kořínek v ústech,
jazyk v prachu se chvěje a k zemi cos promlouvá tiše,
jako pak hadí ocas byv utržen v křečích se kmitá,
zmítá se tam a hledá zmíraje nohy své paní.
Ještě i po tom skutku — já stěží věřit si troufám —
těla, jež zohavil tak, prý užíval k chlípnosti Téreus.

Přes tyto všechny své činy měl odvahu vrátit se k Prokně.
Vidouc manžela svého, hned po rodné sestře se táže,
on však strojeně vzdychá a vylhanou podává zprávu
o smrti, stvrzuje slzami řeč. Tu strhla si Prokně

se svých ramenou roucho, jež zářilo širokým pruhem
ze zlata, černý si oblékne šat a zřídívši sestře
prázdný rov a Stín ten vylhaný oběťmi slavíc
želí smrti své sestry, ač jinak jí želeť měla...

Dvanáct znamení Sól již obešel v oběhu roku.
Co si má zajatá počít? Stráž z vazby jí utéci brání,
z tvrdých kamenů zed' se vypíná pevně kol dvorce,
němá ústa jsou zbavena žalobce. V bolu však bývá
veliká bystrost ducha a s bídou přichází důvtip.
Nalezla barbarský stav, ten popjala dovedně nitmi:
v bílou osnovu látky tam vetkala nachové značky,
udání o zlém činu, a jedné služce svůj výtvar
svěří, posunky prosíc, by dar ten donesla paní.
Ta jej odevzdá Prokně, však neví, co jí to dává.
Manželka krutého vládce tu tkaninu rozvine: přečtla
vetkaný žalostný nápis, jenž hlásal neštěstí její.
Mlčela však (je div, že se přemohla!): bolest jí ústa
stiskla a jazyk nenašel slov dost výrazných pro hněv,
neměla pokdy ni plakat — ach, řítí se neprávem s právem
smíchat v jedinou změť a tone jen v představě trestu.

Přišel pak čas, kdy tříroční obřady k Bakchově počtě
slaví thrácké ženy; a noc je těch obřadů svědkem.
Za noci Rhodopé strmá zní třeskotem ječivých puklic;
za noci vyšla z domu i královna, v obřady boha
dala se uvésti tam a přijala bakchickou výzbroj:
révou si pokryje hlavu, kus srnčí kůže jí splývá
na levý bok a k rameni přiléhá lehounký thyrsos.
Uprostřed zástupu žen, svých průvodkyň, po lesích pádí
hrozná Prokné a v trysk ji pohání šílenství bolu,
ona však předstírá, Bakchu, tvé. Když k lesnímu dvorci
dospěla, zajásá, provolá „hoj!“ a vyláme dveře,
unese rodnou sestru, pak oděje v bakchický ústroj

unesenou a tvář jí zakryje břečťanu listím,
vleče ji užaslou pryč a odvede do svého sídla.

Jakmile seznala dívka, že dlí v tom bezbožném domě,
nešťastná, pojal ji děs, a v celé pobledla tváří.
Avšak na vhodném místě jí odňala slavnostní výstroj
Prokné, a odkryvši stydlivou tvář své nebohé sestry,
tiskla ji na svou hrud'. Však ona si netroufá k sestře
povznést přímo svůj zrak a sokyní její se cítí;
s tváří sklopenou k zemi se chystala přísahat slavně,
bohy si za svědky brát, že násilím na ní byl spáchán
mrzký ten čin, leč mohla jen rukou hovořit. Prokné
plane, již hněv se nevejde v hrud'. A kárajíc sestru
pro její pláč dí takto: „Tu nejsou na místě slzy,
nýbrž meč, či máš-li co snad, čím bylo by možno
překonat meč! Jsem k zločinům všem již hotova, sestro!
Buďto smolnicí svou já zapálím královský palác,
do středu plamenů těch pak zločince Térea svrhnu,
nebo mu jazyk a oči a úd, jímž oloupil tebe
o cudnost, odejmu mečem, neb tisíci ranami z těla
vypudím provinilou tu duši! Co chystám, je velké,
ještě však nevím, co zvolit.“

Co Prokné promlouvá takto,
přichází za matkou Itys; a syn jí připomněl ihned,
co by tu učinit mohla; i hledí naň nevlídným zrakem,
pravíc: „Jak ty jsi podoben otci!“ A neřekla více:
chystala neblahý čin a hněv jí v skrytosti zmítal.

Když však přistoupil hoch a srdečně pozdraviv matku
objetím drobných paží si přitáhl Prokninu šíji,
když se k ní lichotil dětsky a přitom ji mazle se zlíbal,
byla sic dojata máť, hněv ochabl náhle a ustal,
oči jí slzami zvlhly, ač nechtěla, musela plakat:
jakmile seznala však, že matka v ní přílišnou láskou

kolísá, od syna zrak zas obrátí k sestřině tváři,
na oba střídavě patří a dí: „Proč tento mi může
lichotky říkat, a ta, jsouc jazyka zbavena, mlčí?
Zve-li mě mateří on, proč sestrou nezve mne ona?
Pohled', kdo je tvůj muž, ty zrozenko Pandíonova!
Zvrhla ses! Téreus kde chotěm, je zločin býti mu oddán!“

Odvleče Itya hned, jak tygr při dálném Gangu
sající mládě srny si odvléká stinnými lesy.
Když pak v odlehlou část se dostali pyšného hradu,
poznal již hoch svůj osud a vzpínal k ní prosebně ruce,
volal: „Matko, ach, matko!“ a její šíje se chápal.
Prokné bodne ho do boku tam, kde s hrudí se stýká,
aniž odvrátí zrak. Ta rána už stačila sama
k smrti, však Filoméla mu ocelí rozřízla hrdlo.
Údy pak dosud živé, v nichž přebýval dosud kus duše,
rozsápou. Některé z nich pak kypí v dutině kotlů,
jiné na rožních syčí; dům v krvi kvasící tone.

Térea pak, jenž netušil nic, zve na toto jídlo
Prokné a předstírá slavnost dle zvyků v oteckém domě,
při níž smí býti jen choť, a sluhy s družinou vzdálí.
Téreus ve výši sám tu na křesle dědičném sedí,
jí a vlastní krví si vlastní útroby sytí.
Tak jest v duši své slepý, že praví: „Ať přijde sem Itys!“
Hrozná Prokné už nemůže skrýt svou ukrutnou radost,
dychtí státi se již své pohromy zvěstovatelkou.
„Chceš-li ho, vždyť ho tu máš!“ dí k němu. I dívá se kolem,
hledá, kde jest. A když ho tak hledal a po druhé volal,
vyskočí Filoméla, své vlasy zbroceny majíc
od té příšerné vraždy, a hochovu krvavou hlavu
vztyčila před tvář otce — a nikdy si nepřála více
míti řeč a slovy dle zásluhy projevit radost!

Téreus divoce vzkřikl, a odmrštiv od sebe jídla,
Lítice s hadími vlasy sem z údolí styžského volá.
Brzy by rád svou otevřel hrud', ač je-li to možno,
aby tak vyvrhl strašlivý kvas, to požitě maso,
hned zas lká a sebe zve žalostným synovým hrobem;
ted' zas ocelí stíhá dvě zrozenky Pandíonovy.
Těla těch athénských dcer se zdají na křídlech vznášet:
vskutku je nesla křídla. I zaměří do lesů Prokné,
druhá pod střechu vletí: té dodnes nesešlo s hrdla
znamení oné vraždy — má krví střísněno peří.
Téreus, poháněn v běh svým bolem i chtivostí pomsty,
v ptáka změnil se též: má na hlavě vztyčený chochol,
namísto čepele dlouhé ční kupředu veliký zobák.
Dudkem sluje ten pták, je podoben ozbrojenému.

Boreás a Óreithyia

Pandíón pocítil těžký bol; ten k podsvětním Stínům
seslal předčasně krále, než dosáhl dlouhého věku.
Žezlo a nejvyšší moc pak převzal Erechtheus — nevím,
zda byl mocnější silou svých vojsk či spravedlností.
Zplodil hochů čtvero ten král a tolikéž dívek,
ale z těch dcer jen dvěma se rovné dostalo krásy.
Kefalos, Aiolův vnuk, byl šťasten, že, Prokrido, tebe
za ženu měl. Bůh Boreás však své Óreithyie
milené postrádal dlouho, neb žádal a raději proseb
užívat chtěl než sil: on pro Thráky, Térea trpěl.

Když však nespravil nic svou sladkostí, u strašném hněvu,
který u toho větru jest obvyklý, přespříliš vžitý,
pravil: „Dobře mi tak! Proč vlastních zanechav zbraní,
zuřivé, divoké síly a hněvu a prudkosti hrozná,
chopil jsem se proseb, jichž užívat není mne hodno?
Pro mne se hodí síla: tou oblaka zaháním chmurná,
tou též bouřím vodstva a vyvracím svalnaté duby,
činím tvrdými sněhy a kroupami bičuji země.
Také když zastihnu kdy své bratry na širém nebi
(tam jest rejdiště mé), tak úsilně zápolím s nimi,
že se i vzduch kol nás vždy při srážce hromovou ranou
ozve a šlehají blesky, jež vyrazí z dutiny mraků.
Také když dolů vejdu v ty klenuté otvory země
a když se v hlubinných slujích svým hřbetem o stropy opru,
podsvětní Stíny a celý svět těmi otřesy děším.
Tak jsem se měl též o sňatek ucházet, neměl jsem krále
za tchána získávat prosbou, než sám si ho udělat tchánem!“

Promluviv taková slova a jiná, také tak pyšná,
potrásl Boreás křídly — tím tepotem ovanul vítr

veškeru souš a na moři zkrabatil hladinu širou —,
vleka pak po strmých vrcholcích hor svou prachovou řízu,
zametá zem. I zahalil v mrak tu zděšenou dívku,
Óreithyii, pln lásky, a plavými křídly ji objal.
Za letu v něm byl rozdmýchán žár a mocněji vzplanul,
únosce pak v té jízdě ovzduším neustal dříve,
dokud nestihl kikonský kraj a ismarské hradby.
Tam se mrazného vládce ta dívka attická stala
chotí, a stala se matkou, dvě blíženců přivedši na svět:
měli pak ostatně po matce vše, leč po otci křídla.
Avšak jejich křídla prý nevznikla současně s tělem.
Dokud ryšavý vous se k vlasům nedružil ještě,
neměli doposud peří ni Zétés, ni Kalais malý;
brzy však začalo jim jak u ptactva pokrývat peří
obojí bok, v týž čas, kdy brada žloutla jim chmýřím.
Když tedy dětský věk již ustoupil zralosti mládí,
po moři, neznámém dosud, se vydali na první lodi
hledat s Minyjci rouna, jež zlatou se třpytilo vlnou.

KNIHA SEDMÁ

Médeia

Médeia a Iásón

Minyjci brázdili již svou lodí pagaskou moře,
Fínea poznali cestou, jenž trávil u věčné noci
nuznou starobu svou, a mládci, jež Severák zplodil,
od úst chudáka starce ty létavé zahnali panny;
zkusivše přemnoho běd — byl vůdcem Iásón slavný —
konečně u dravých vln se ocitli Fásidy kalné.
Minyjci navštíví krále a žádají Frixovo rouno;
těžkých úkolů spoustu jim uloží Aiétés mocný.

Médeia, králova dcera, však mezitím vzplanula mocně
láskou a po dlouhém boji, když vášeň nemohla zdolat
rozumem, praví k sobě: „Ach, Médeio, marně se vzpíráš,
nějaký bůh ti brání; a div by byl, není-li toto,
nebo cos tomuto podobné tím, co jmenují láskou.
Proč se mi zdá ten otcův příkaz nadmíru krutým?
Je též nadmíru krutý! A proč se já bojím, že zhyne
ten, jehož teprve teď jsem spatřila? Odkud ta bázeň?
Vyhleď z panenské hrudi, ty nešťastná, možno-li, oheň,
který tam vzplál! Jen moci, a měla bych zdravější rozum!
Nová však síla mě vleče, ač vzdoruji; jinak mi radí
touha a jinak rozum: sic vidím a schvaluji lepší,
vésti se však dám horším! Co k cizinci, královská dívka,
planeš a v cizím světě chceš dojít sňatku? I domov
může ti miláčka dát! Zda bude on žít, či zhyne,
u bohů jest — A přece: ať žije! O to je volno
prosit i bez lásky přec! Co spáchal Iásón zlého?
Koho by, není-li krutý, svým rodem, mužností, věkem
nemohl Iásón dojmout? A kdyby nic jiného neměl,

kým by ta nehnula tvář? Mým srdcem alespoň pohnul!
Bez mé pomoci však jej ožehne tlama těch býků,
zdolá ho nepřátel dav, jenž ze země po jeho setbě
vzejde, neb lačného draka se lítou kořistí stane.
Snesu-li takovou věc, tím vyznám, že jsem se z tygra
zrodila, v hrudi že mám buď železo, anebo kámen!
Pročpak se nedívám též, jak hyne, proč neposkvřuji
pohledem zrak? Proč nepoštvu naň ty býky a divé
rozence země i draka, jenž nikdy se neoddá spánku?
Dejtež bohové lépe! Leč nestačí prositi o to,
musím také tak jednat! — Mám zraditi otcovu říši,
pomocí mou má zachráněn být kys příchozí cizák,
aby se, zachován mnou, pak beze mne odplavil odtud,
chotěm jiné se stal a Médeiu ponechal trestu?
Může-li jednati tak, dát jiné přede mnou přednost,
nechat' nevděčný zhyne! — Však pohled ni spanilá krása,
ani ten vzácný a šlechetný duch mi nevnuká bázeň,
že by mě podvedl snad a našich zapomněl zásluh.
Nadto se zaručí dřív, on musí za svědky úmluv
bohy si vzít! Pryč s bázní, jsi bezpečna! Průtahů zanech,
k dílu se měj! Hle, Iásón vždy ti zavázán bude,
slavnostně pozdraví v tobě svou choť, a po řeckých městech
matky tě velebit budou, žes před smrtí spasila syny! —
Mám tedy vlastní sestru a bratra i otce a bohy,
mám tedy opustit rodnou zem a po moři odplout?
Vždyť jest krutý můj otec, je barbarská otčina, bratr
doposud nedospělý. A přeje mi sestřino srdce,
v nitru je největší bůh. Co opustím, není přec velké,
půjdu však za velkým: za ctí, být spásou mládeže řecké,
poznáním lepších míst a za městy, jejichžto sláva
dokonce vzkvétá i u nás, též uměním, mravy těch krajů,
za Iásonem též — ach, všechny poklady světa

za něho dám: když bude mým manželem, budu slout šťastnou,
budu slout milou bohům a hvězd se temenem dotknu. —
Ale což to, že se uprostřed vln prý jakési *skály*
srážejí k sobě, a *Charybdis* zlá, ta škůdkyně lodí,
moře prý vstřebává hned, hned vypouští, dravá že *Skylla*
uprostřed zuřivých psů tam štěká v Sicilském moři?
Ale vždyť plujíc v dáli já miláčka budu mít s sebou,
v loktech jeho se tulíc: v tom objetí pozbudu strachu;
budu-li přec mít strach, jen o chotě budu se báti. —
Ty tedy sňatkem to zveš a čestným zastíráš jménem,
Médeio, vinu svou? Jen považ, jaký to zločin
provéstí chceš, a pokud to lze, hled' ujíti vině!“

Skončila řeč, a povinnost, stud i právo jí stouply
před zrak, a Kupídó, překonán již, se na útěk chystal.

Kráčela tam, kde pradávny oltář Persiny dcery
Hekaty v zákoutí lesním se ukrýval ve stinném háji.
Byla pak zmužilá již, žár vášně byv potlačen zchladl:
spatří však Iásona — a pohaslý oheň zas ožil.
Tváře zrudly jí nachem a obličej zahořel celý;
jako pak malá jiskra si z větrů potravu čerpá,
jiskra, jež pod kupou pýru se teplého tajila dosud,
vzrůstá a bývalých nabývá sil, jsouc rozdmychována,
tak i ta láska, již mdlá, již zdánlivě ochabující,
jakmile jinocha zhlédla, zas krásou přítomnou vzplála —
byl pak náhodou nezvykle spanilý onoho jitra
Iásón: byl bys srdci, jež miluje, prominout mohl.
Pohlíží naň a na jeho tvář má upřeny zraky,
jak by ho po prvé zhlédla, ta šílená, myslí, že nezří
smrtelnou tvář, a nemůže od něho odtrhnout oči.

Když pak mluvit se jal ten cizinec, za pravou ruku
uchopiv ji, a hlasem pokorným o pomoc žádal,
slibuje dívce sňatek, jí vyhrkly slzy a vece:

„Vidím dobře, co dělám, mne nezklame práva a pravdy
neznalost, nýbrž láska! Můj dar tě zachrání, ty však
zachráněn splň svůj slib!“ On přísahá při Hekatiných
obřadech, při božstvu též, jež v onom by sídlilo háji,
při otci příštího tchána, jenž vidí na světě všechno,
jakož i při zdaru svém a velkých nebezpečnostech.
Došel u dívky víry, hned obdržel čarovné býlí,
zvěděl, jak ho má užít, a vrátil se radostně pod krov.

Nazítří, zory svit když zaplašil mihotné hvězdy,
na svatou Martovu pláň se shromáždí lidé a stráně
obsadí. Aiétés sám se usadil uprostřed davu:
oděn byl v nachový šat a skvělo se ze sloni žezlo.

Býci tu kovonoží, hle, nozdrami z ocele soptí
plamenů žár a tráva, tím vedrem chytivši, hoří.
Jako pak v plné výhni to za ohně hučí a praská,
anebo jako to syčí, když vápenec v hliněné peci
rozpálen pojímá do sebe žár; jsa poléván vodou,
tak jim to hučí v prsou, v nichž plameny zavřené víří,
i ve žhavých jícnech. Však přece jim lásón mužně
v ústrety jde. Jak přicházel k nim, své strašlivé zraky
obrátil vzpurně k němu i rohy s kovovým hrotem,
do půdy kryté prachem svým dvojklaným kopytem bili,
bučeli chrlíce dým a plnili krajinu řevem.

Minyjci strachem ztuhli. On přikročí, necítě ohňů,
které na něho vanou — máť *tu* moc čarovné býlí! —,
visící laloky jejich svou odvážnou pravicí hladí,
pod jařmo uvede býky a přinutí táhnouti břímě
pluhu a ocelí úhor; jenž ruchadla nepoznal, brázdit.

Kolchové nad tím žasnou, však Minyjci pokřikem hledí
dodat rekovi mysli. I vezme pak z kovové přílby
zubů Martova draka a oseje zorané pole.

Semena, mocným jedem dřív nasáklá, v ornici změknu,

vzklíčí zaseté zuby a v nová vyrostou těla.
Jako pak dostává plod vzhled člověka v mateřském lůně,
při čemž se na všech částech tam uvnitř vyvíjí ladně,
dříve však nevyjde na boží vzduch, než dozraje k žití,
tak též plodná ta prst' pak vydala podoby lidské,
jakmile těhotná zem je v útrokách uvedla v tvary;
větší však div: jak pronikly z hrud, hned mávaly zbraní.
Jakmile Řekové zhlédli, že oštěpy s ostrými hroty
na hlavu thessalského se jinocha hotoví mrštit,
strachem sklopili zrak a v hrudi jim pokleslo srdce.
Bázeň jala i tu, jež bezpečnost jinochu dala:
vidouc, že je tak sám, a tolik že vrahů naň mříí,
zbledla a seděla náhle jak bez krve, mrazem se chvějíc,
aby pak nebylo slabé to býlí, pomocné verše
pronáší v duchu a tajné umění na pomoc volá.

On však v nepřítel shluk již těžkým kamenem hodil,
odrazil od sebe boj a na ně jej obrátil samy:
bratří zrození zemí se navzájem zraňují, hynou,
padají v bratrském boji. I blahopřál vítězi zástup
Řeků, chápou se ho a k hrudi ho dychtivě tisknou.
Byla bys vítěze objala též, ó cizinko mladá,
stud však bránil to provést. Než byla bys objala přece:
vážnost k pověsti však tě zdržela od toho činu.
V tichém pohnutí mysli, jak lze, se raduješ skrytě,
kouzlům vzdáváš díky i bohům, původcům jejich.

Zbývá čarovným býlím teď uspati bdělého draka:
hřeben a jazyků tré ho zdobilo, vzbuzoval hrůzu
řadou ohnutých zubů, ten hlídač zlatého rouna.
Když naň naházel travin, jež chovaly Léthinu šťávu,
tříkrát pronesl slova, jež působí lahodný spánek,
jimiž lze pádící řeky a vzbouřené utišit moře,
padl mu spánek v oči, dřív neznámé. Zmocnil se zlata

bohatýr, Aisonův syn, a pyšný na tuto kořist,
původce onoho daru si odvážel, druhou to kořist,
až pak v iólský přístav jak vítěz dorazil s chotí.

Aisón

Šťastně přijavše syny, jdou thessalské matky i staří
otcové, nosí dary, a kadidla nahromadivše,
taví je plamenů žárem, i žertva (má zlacené rohy)
padá v oběť dle slibu. Však při díkůčinění schází
Aisón, blízký už smrti a znavený stařeckým věkem.

Tu dí Aisonův syn: „Má choti, které já vděčím
život, jak vyznávám rád, co mám, jest od tebe darem,
souhrn tvých zásluh o mne již převýšil veškeru víru.
Avšak zmohou-li tolik tvá kouzla (co nezmohou kouzla?),
odejmi od mých let a odňatá otcovi přidej!“
Přitom se nezdržel slz. Ji dojala oddanost prosby.
Aiétes opuštěný ji napadl v mysli, tak různé;
najevo nedala však své pocity. „Jaký to zločin,“
pravila, „pronesl, choti, tvůj ret? Nuž zdá se, že mohu
od tvého života část ti vzítí a jinému přiřknout?
Žádáš hřích, a nikdy by Hekaté nepřivolila!
Zkusím ti však dát větší dar, než, manžele, žádáš.
Vlastním uměním svým chci prodloužit tchánova léta,
nikoli z věku tvého, jen dá-li mi Trojitá paní
sílu a odvážný čin svou přízní provázet bude!“

Nocí scházelo tré, by splynuly měsíce růžky
v jediný celý kruh. A když se už v úplňku zaskvěl,
shlížeje na tichou zem svou plnou, kulatou tvář,
vyjde z paláce ven, jsouc oděna ve volnou řízu,
bosonohá, a nekrytý vlas jí na plece splýval.

Němým půlnočním tichem se ubírá těkavým krokem,
všeho průvodu prosta. Již zmalátnil hluboký spánek
lidi, ptactvo i zvěř; i voda v potocích plyne
jakoby v tvrdém snu, šum hmyzu v křovinách ustal,
nehybné ticho je v listí, je ticho i ve vlahém vzduchu;
jenom hvězdy se třpytí. A k těm své vztahujíc paže,
tříkrát se obrátila a tříkrát nabravši z řeky
vodu z kropila vlas a trojí vydala výskot
ze svých úst. Pak na tvrdou zem si klekla a volá:

„Noci, tajemství všech ty strážkyně věrná, vy zlaté
hvězdy, jež pochodeň dne i s Lúnou vystřídáváte,
trojhlavá Hekato, ty, jež přicházíš v důvěrné shodě
pomáhat našim činům i čárům a umění magů,
Země, ó ty, jež magům své mocné byliny dáváš,
vánky a větry a hory a vodstva i veškerá božstva
lesů a všichni vy noční bohové, stůjte teď při mně!
S vaší pomocí, kdykoli chci, já k úžasu břehů
obracím k pramenům toky a čáry vzbouřené moře
tiším a klidné bouřím a mračna s blankytu plaším,
nebo zas přivádím mračna, a volám i zaháním větry,
trhám jícny plazů svým slovem a kouzelnou písni,
v přírodě duby a lesy i skaliska vyvracím z půdy,
přenáším na jiná místa a horám třásti se velím,
zemi pak duněti temně i Stínům vycházet z hrobů.
Stahuji, Lúno, i tebe, nechť jakkoli puklice z kovu
zmirňují útrapy tvé; a bledne za našich čarů
dokonce dědův vůz a bledne mým kouzlem i Zora.
Vy jste mi oslabili žár býčích plamenů, šíje
nezvyklé na křivý pluh jste vnutili pod tíhu jařma,
vy jste vzbudili vzájemný boj v těch zplozencích dračích,
strážce, jenž nepoznal snu, jste uspali, zlaté pak rouno,
když byl oklamán hlídač, jste poslali do řeckých krajů.

Nyní je třeba štáv, jež stáří osvěžit mohou,
aby se kvetoucí věk mu vrátil s mladými lety.
Dáte mi je! Ne nadarmo vysvitly na nebi hvězdy,
není tu nadarmo vůz, jež táhne křídlatých draků
mohutná šíje.“ A vůz tam stál, byv s blankytu seslán.

Jakmile vstoupila naň, svým drakům pohladí šíje
spřažené jhem, pak za lehké otěže zatáhne rukou:
ihned do výše vzlétne a na Tempé thessalské shlíží,
ležící dole, a řídí své ještěry k určitým krajům,
byliny, které Ossa i vysoký Pélión vydal,
vydala Óthrys a Pindos i Olympos nad Pindos vyšší,
prohlíží tam a ty, jež vybrala, s kořenem trhá,
jiné podtíná však svou křivou kovovou žabkou.
Hojně břeh Éridanu jí vhodných poskytl rostlin,
hojně i Amfrýsu břeh; i Enípeus odvedl dávku,
přispěly nějakou částí i šumné Spercheia vlny,
Péneios též i boibské pobřeží zarostlé sítím.
V eubojském Anthédonu si natrhá živého býlí:
ještě mu nezískal pověst svým tělem změněným Glaukos.
Devátý viděl ji den v tom povoze křídlatých draků,
devátá zřela ji noc, jak po všech krajinách pátrá:
pak se vrátila domů. Jak dotkla se draků jen vůně
kouzelných trav, hned svlekli svou letitou, stařeckou kůži.

Přišedši zůstala venku a prahu a dveří se netkla;
nad sebou majíc jen blankyt a styků s muži se střehouc,
vystaví pod širým nebem dvě oltářů z pažitu, jeden
Hekatě na pravé straně a druhý nalevo Hébě.
Snítkami divokých křů je opřede, zelení svatou,
opodál vyhloubí v zemi dvě zející jámy a začne
obřady. Černému beranu chřtán svým obětním nožem
protne a krví žertvy pak polije prostranné jámy.
Poté z dvojuché číše tam nalévá čistého vína,

z druhé dvojuché číše tam nalévá teplého mléka;
přitom promlouvá stále a volá podzemní božstva,
prosíc vladaře Stínů i choť, již únosem získal,
aby tu stařeckou duši si nebrali předčasně z údů.

Když tak získala bohy svou prosbou i mumláním dlouhým,
zesláblé Aisona tělo dá vynést z paláce na vzduch,
a když kouzelnou písni ho uvedla v hluboký spánek,
v býlí prostřené na zem ho uloží, jak by byl mrtev.
Vzdálí pak lásona a vzdálí odtud i sluhy:
nesmí prý světský zrak ty tajemné obřady vidět.
Na ten rozkaz jdou pryč. A Médeia spustí si vlasy,
bakchantce podobna jsouc, a obchází planoucí oltář,
v černé krvi těch jam pak namočí drobounké louče,
napustí je a na obou oltářích rozžehne všechny,
třikrát očistí starce jak ohněm, tak vodou a sírou.

Mezitím nad ohněm v kotlů se mocný kouzelný nápoj
vaří, hárá a vře a vzkypělou pěnou se bělá.
Koření zaváří tam, jež v thessalském údolí právě
sebrala, zaváří květy a semena, příšerné šťávy.
Přidá kamení též, jež na krajním Východě našla,
s pískem z Ókeanu, jež omýval příliv a odliv;
také přimísí rosy, již nabrala ze svitu lúny,
soví křídla i s masem, zle pověstná, do kotlů hodí,
jakož i útroby vlka, jež měnívá zvířecí tvářnost
v lidský vzhled a dvojí má tvar; a neschází tenká
pokožka, plná šupin, již shodila kinyfská zmije;
jelena věkovitého pak játra přidá a s nimi
hlavu a zobák vrány, jež devět prožila věků.

Jakmile těmito věcmi a tisíci jiných, jichž nelze
jmenovat, připraví podnik, jež sahal nad lidské síly,
olivý lahodné větví, už dávno úplně suchou,
zamíchá řádně všechno a smísí od vrchu po dno.

Ejhle, ten starý kůl, jímž ve vroucím točila kotlu,
okřívát nejprve začal, pak zeleným listím se oděl
za krátký čas a náhle jej pokryly olivy těžké.
Kamkoli z dutiny kotlů však vyhodil částechy pěny
vzkypělý var, kam dopadly na zem horké ty kapky,
půda se zelená květy a kyprá tráva se zdvíhá.

To když Médeia uzří, svůj meč hned vytasí, rychle
otevře hrdlo starci a krev mu nechavši vyjít
naplní cévy tou šťávou. Když vpil svým tělem to kouzlo
Aisón, vstřebav je ústy či ranou, vousy a vlasy
pozbyly šedé barvy a rychle se zbarvily tmavě,
hubenost prchla a mizí i plíseň stárí a bledost,
hluboké vrásky se plní, jak přibývá nového masa,
údy plností kypí. I vzpomíná žasnoucí Aisón,
takto že býval svěží kdys před čtyřiceti lety.

Uviděl z nebeských výšin ten podivný, zázračný úkaz
Bakchos, i připomněl mu, že mladost možno tak vrátit
staříckým *chůvám* jeho; a Médeia splní to přání.

Peliás

Médeia, nemíníc zanechat lstí, pak předstírá klamně
záští k manželu svému a hledajíc ochrany prchne
v Peliův dům; a že byl on sám již obtížen věkem,
přijmou ji královny dcery. Ty získala za krátkou dobu
chytrá kolchidská žena a lživým přátelstvím svedla.
Když pak zásluhy své jim líčila, největší zvala
tu, že Aisonu nabýti sil zas přispěla: o tom
zšíroka rozpřádá řeč. I vzbudila naději v dívkách,
že by i jejich otec snad omládl takovým kouzlem.

Prosí ji hned a nesmírnou odměnu slibují za to.
Médeia mlčí chvíli a zdá se, že vyhovět váhá,
líčenou vážností srdce, jež prosila, v napětí drží.
Potom slíbila vše a pravila: „Abyste měly
pevnější víru v můj dar, tím čarovným nápojem beran,
vůdce stáda a největší kus, se jehňátkem stane!“

Ihned vlnatý beran je přivlečen: nesmírným stářím
pozbyl už sil a zkroucený roh mu ovíjel skráně.
Jakmile thessalský nůž mu vrazila v ochablé hrdlo,
jakmile v skrovné krvi si zbarvila kouzelnou ocel,
uvrhla kouzelnice to tělo i byliny mocné
spolu v hluboký kotel. A údy se zmenšují kouzlem,
rohy stravuje žár a mizejí s rohy i léta,
jemný mečivý hlas je slyšeti z kotlu; i žasnou
nad tím mekotem všichni, a hle, vtom vyskočí jehně,
pobíhá dovádivě a hledá kojící výmě.
Užasly Peliovy a vidouce, že se tak skvěle
osvědčil Médeia slib, tím snažněji žadoní opět.

Koňům, skleslým v západní proud, již po třikrát Foibos
odebral jho a třpytná souhvězdí zářila jasně
čtvrtou noc: hle, podvodná Médeia na prudký oheň
postaví čistou vodu a byliny beze vší moci.
Spánek, podobný smrti, jenž uvolnil vazbu všech údů,
poutá již samého krále i všechny královny strážce,
přilákán kouzelnou písní a jazyka magickou silou:
dcery vstoupily na rozkaz v síň a Médeia s nimi,
obejdou královo lůžko. „Co netečně váháte nyní?“
pravila: „Vytaste meče a staré krve ho zbavte,
já pak prázdné cévy mu jinošskou naplním krví!
Otcův život i věk teď spočívá ve vašich rukou:
jestliže cítíte lásku a pevnou naději máte,

prokažte otci službu a zbraní vypud'te stáří,
vetkněte do těla meč, ať zkažené krve se zbaví.“

Čím je v které víc lásky, tím dřív jest na výzvu hříšná:
nechtí zločinné být, a páchají zločin. Však žádná
nemůže přihlížet úderům svým, i stáčejí zraky
nazpět a pravicí krutou jen slepě vrážejí meče.
Otec tone sic v krvi, než pozvedá loktem své údy,
napolo rozsápán již se snaží na lůžku povstat,
uprostřed tolika mečů své bledé vztahuje paže,
volá: „Co činíte, dcery? Kdo zbraň vám do rukou vtiskl,
abyste zabily otce?“ Jim pokleslo srdce i paže.
On chtěl mluvit dále, však Médeia přetne mu s hrdlem
řeč a do horké vody ho uvrhne rozbodaného.

Médeiin útěk

Kdyby však křídlatí draci ji nebyli unesli vzduchem,
byla by neušla trestu. I prchá a ve výši míví
stinného Pélia vrch, kde bydlila Filyra, míví
Óthrys a kraj, jež dávného *Keramba* proslavil osud:
tento s pomocí nymf se na křídlech do vzduchu vznesl,
tehdy, kdy těžká zem se pokryla záplavou mořskou;
on však, nezalit přívalem vod, tak potopě ušel.
Aiolskou Pitanu pak již nechala za sebou vlevo,
jakož i kamennou sochu, jež obrazí dlouhého *hada*;
ídský háj, kde skryl bůh Líber mladého *býčka*
(vlastního syna to lup), jež v podobu jelena změnil;
míví kraj, kde *Paris* je pochován v nevelkém hrobě
v písku, i zem, již neznámým štěkotem děsila *Maira*,
ostrov Eurypylův, kde rohy prý narostly *ženám*
z *Kóu* v ten čas, kdy Héraklův voj se ubíral odtud;

dále i Foibův Rhodos a *Telchíny* Iálýské,
na jejichž závistné oči, svým pohledem kazící všecko,
Júpiter zanevřel krutě a do vln mořských je ukryl.
Mine i ostrov Keós a dávné Karthaie hradby:
otec *Alkidamás* měl s úžasem jednou tam uzřít
pokojnou holubici, jež z mrtvoly dceřiny vzlétla.
Kýknovo údolí spatřila pak a *Hyrijské* pleso,
kde se zjevila náhle kdys labuť. Na rozkaz *Kyknův*
supů dvě a krutého lva tam *Fylios* zdolal,
kořist pak odevzdal chlapci; a na rozkaz přemohl býka,
maje však na *Kykna* zlost, že pohrdl tolikrát láskou,
odmítal, býka když chtěl, ten dar mu poslední dátí.
Onen jsa uražen dí: „Hned litovat budeš, žes nedal!“
Seskočil s vysoké skály, i myslili všichni, že spadl,
on však změnil se v labuť a vznášel se na bílých křídlech.
Hyrié, rodička jeho, však neví, že na živu zůstal:
pláčem se rozplyne v tůň, jež po ní nazvána jménem.
Nablízku leží *Pleurón*, kde unikla *Ofijská Korbé*
třepetnou perutí synům, když matku se chystali ubít.
Létin kalaurský kraj pak uzřela, který byl svědkem,
jak byl tamější *král* i s manželkou proměněn v ptáka.
Napravo *Kylléné* ční, kde *Menefrón* s matkou se jednou
v lásce spojití měl, jak u divé zvěře je zvykem.
Odtud se ohlíží zpět a vidí *Kéfisa* v dálce
plakat pro osud vnuka, jež v tuleně proměnil *Foibos*,
jakož i *Eumélův* dům, jenž nad synem ve vzduchu truchlí.
Konečně v *Peirénský* Korint se dostala dračími křídly:
v krajině té, jak stará dí zvěst, prý smrtelná těla
lidská v pravěku povstala z *hub*, jež milují deště.
Ale když *nová choť* již shořela kolchidským kouzlem,
planout královský dům když obojí spatřilo moře,
krví rodných synů se zbrotila bezbožná dýka:

takto se pomstila hrozně ta matka a unikla zbrani
choťově. Sólovi draci ji odnesli do Athén odtud.
Vešla tam v Palladin hrad, jenž spravedlivou kdys *Fénu*
se starým *Perifantem* zřel vzduchem pospolu létat,
zřel kdys i *Alkyonu*, jak na nových křídlech se vznesla.

Aigeus přijal ji pak (ten jediný čin je mu k hanbě),
nikoli za hosta jen: svou choť z ní učinil sňatkem.

Théseus

Théseus, Aigeův syn, jenž otci byl neznám, už přibyl,
zjednav svou mužností na Isthmu mír, jenž dělí dvě moře.
Médeia chce jej zničit, i namíchá otravný nápoj
z oměje, který si přinesla kdys až ze skythských končin.

Pověst dí, že ze zubů psa, jenž Echidnou zrozen,
vznikl ten *jed*. Jest mráкотná sluj, ta tmavý má otvor,
srázná cesta jím vede. A po ní Héraklés mocný
v poutech ocelových kdys Kerbera vyvlekl na svět,
ač se vzpíral a před svitem dne a třpytnými slunce
paprsky odkláněl zrak. Jsa lýtým popuzen vztekem,
naplnil veškeren vzduch svým štěkotem z trojího hrdla,
přitom zelené nivy tam postříkal bělavou pěnou.
Části té pěny prý ztuhly, a naředše potravu hojnost
v žírné, úrodné půdě, prý nabyly škodlivé moci.
Poněvadž tuhé to býlí se rodívá na tvrdé skále,
zve je skalákem venkovský lid. Ten z návodu choti
synovi, jak by to nepřítel byl, sám otec měl podat.

Théseus netuše nic vzal do ruky podanou číši:
na jilci ze sloní kosti však poznal pojednou otec
rodový znak a zločinnou číš mu vyrazil od úst.
Médeia čáry si přivolá mrak a unikne smrti.

Spásou zplozence svého jest Aigeus potěšen ovšem,
ale je ohromen tím, že sám by byl bezmála mohl
spáchat takový zločin. I zahříval oltáře ohněm,
bohům dary tam kupil, a sekery dopadávaly
na šíje svalnatých býků, jimž stužky zdobily skráně.
Žádný slavnější den prý nesvitl Erechtheovcům
na onen den. I slaví velmoži se středním lidem
pospolu bujný kvas a zpívají písně, k nimž víno

dávalo básnický vzlet: „Ó Thésee, hrdino velký!
Krví krétského býka jsi Marathón uvedl v úžas;
tvé je to dílo i dar, že, jist jsa před kancem, orá
sedlák kromýónský; zřel Epidauros, jak padl
Vulkánův syn, jenž nosíval kyj, byv od tebe zdolán;
viděl kéfíský břeh, jak ukrutný Prokrústés padl,
Kerkyonovu smrt pak Eleusís, Cereřin domov.
Padl i Sinis, jenž užíval zle své veliké síly,
klády křiviti uměl a jedlí vysoké kmeny
ohýbal vrcholkem k zemi, by do dálky rozmetal těla.
K Megaře, leležským hradbám, je volná a bezpečná cesta,
co z ní byl odklizen Skírón, ten loupežník, jehožto kosti
přijmout nechtěla země a nechtělo přijmouti vodstvo:
dlouho se zmítaly v moři, až ztvrdly prodlením času
v útesy; mají pak dodnes ty útesy Skíróna jméno.
Kdybychom sčítat chtěli tvá léta a činy tvé slavné,
léta by předstihly činy! Nuž za tebe, hrdino, bohům
veřejně činíme sliby a zdvíháme číše k tvé poctě!“
K modlitbám příznivců zbožných a k hlasům lidu se přidá
královský hrad; a místa smutného nenajdeš v městě.

Mínós

Rozkoše nezkalené však není na světě: vždycky k radosti nějaká starost se přimísí. Tak ani Aigeus dlouho se v bezpečí netěšil tím, že získal zas syna: Mínós chystá se k válce. Je mocný vojskem, je mocný loďmi, však otecký hněv mu dodává největší síly: zbraní spravedlivou on mstí smrt Androgeovu.

Dříve však přátelské moci si hledí do války získat: moře projíždí loďstvem, jež základem síly mu bylo. Onde si Anafu získá, tu království astypalejské, ostrov Anafu sliby, a válkou Astypaleiu; tam zas Mykonos nízký a Kimólu křídová pole, Sýros, mateřídouškou kvetoucí, Serífos plochý, Paros mramorem slavný i ostrov, jež zradila Arné bezbožná: dostavši zlato, jež z lakotné žádala choutky, byla změněna v ptáka, jenž dodnes miluje zlato, *kavka* to, černých nohou a černým oděná peřím. Avšak Óliaros a Didymé, Ténos a Andros, Gyaros, Peparéthos, jenž rodí olivy lesklé, nepřispěl krétskému loďstvu. I zabočil na levou stranu Mínós k Oinopii, kde vládl rod Aiakův mocný: Oinopii slul za starých dob ten ostrov, leč vladař Aiakos sám jej Aigínou zval dle jména své matky.

Hrne se k hostovi dav, jsa dychtiv poznati muže, jenž měl takovou pověst. Jde vstříc mu Telamón, Péleus, mladší Telamóna, a třetí syn Aiakův Fókos; vychází dokonce Aiakos sám, ač pomalým krokem pod tíží stařeckých let, a příčinu příchodu zvidá. Mínós, vladař sta obcí, si připomněl při jeho slovech těžký otecký žal a takto promlouvá k němu:

„Pro syna zdvihl jsem zbraň, ó, přispěj mi, prosím, a zbožné války se účastni též: dej útěchu synovu hrobu!“

Ásópův vnuk mu pravil: „Tvá žádost je marná, mé město prosbu tu nemůže splnit! Jeť spřátelen s athénskou zemí nad všechny obce náš stát — tak pevný spolek nás poutá!“

Nevlídně odchází Mínós: „Tvůj spolek přijde ti draho!“ řekl mu; válkou hrozit však pokládá za prospěšnější nežli ji vést a stravovat tak již předem své síly.

Aiakos a Myrmidoni

Koráby krétského krále se dosud jevily ještě zrakům s aigínských hradeb, když plnými plachtami hnána připlula attická loď a vjela v přátelský přístav, Kefala přivázejíc i se vzkazy od jeho vlasti. Synové Aiakovi, ač Kefala po dlouhé době spatřili zas, přec poznali jej a ruce mu vlídně podavše vedli ho v otcův dům. Ten obdivuhodný bohatýr, který si dosud své bývalé sličnosti stopy zachoval, vejde k vládci — má attické olivy haluz v ruce a z obou stran jej staršího dvojice mladší provází, Bútés a Klytos, jež zplodil Athénský Pallás.

Po prvním setkání s králem a vzájemných projevech úcty Kefalos Aigeův vzkaz mu přednáší, o pomoc prose, přitom vzpomíná spolku a závazků smluvených otcí, připojil pak, že jde též o vládu nad celým Řeckem. Když tak svěřené věci i výřečnost přispěla k zdaru, Aiakos, rukověť žezla v své levici třímaje, pravil: „Athény, pomoc mou si vezměte, neproste o ni, veškeré ostrova síly si beze všech rozpaků mějte za své, užijte všeho, co poskytnout může má říše. Mužstva tu hojnost, zbude mi dost i na nepřitele. Nelze se vymlouvat na čas: dík bohům, že je tak šťastný!“ „Budiž tak, toť mé přání, tvůj stát necht' občanstvem
vzrůstá!“

Kefalos dí. „Jda sem já radost pocítil v duši, když mi tu vyšli vstříc ti mladí muži, tak krásní, věkem všichni tak shodní! Leč také tu postrádám mnohých, které jsem viděl kdysi, byv u vás tu po prvé přijat.“

Aiakos vydal povzdech a smutným hovořil hlasem:
„Žalostný počátek zde byl vystřídán osudem lepším;
kéž bych o tomto mohl jen vyprávět, pominout onen!
Vyložím pořadem vše, dřív povím však přímo a krátce:
popel a prach je z těch, jichž postrádáš s pamětí věrnou!
Ach, jak malá v nich část mé celé zhynula moci!

Lid můj postihl strašný *mor*, jež ukrutná Júnó
na zem, nazvanou jménem své sokyně, seslala v zášti.
Dokud zdálo se lidským to zlo, a ještě byl neznám
zhoubný pohromy původ, um lékařský bojoval se zlem;
zkáza však mařila pomoc — ta ležela zdolána, bez sil.
Na samém počátku vzduch nám hustou obestřel mlhou
veškeru zem a v oblaka uzavřel malátné vedro,
celý pak čas, co čtyřikrát naplnil měsíc svůj kotouč
sloučiv růžky a čtyřikrát zas se zmenšil a kotouč
rozptýlil, horký vítr vál od jihu smrtícím žárem.
Nákaza postihla též, jak známo, zřídla i plesa,
po polích nevzdělaných se hemžilo tisíce hadů,
kteří tekoucí vody svým jedem otravovali.
Náhlé choroby moc se zjevila nejprve takto:
padali psi a zvěř i ptactvo a býci a ovce.
Diví se nešťastný oráč, že mocní býci se náhle
za díla kácejí k zemi a lehají uprostřed brázdy;
zatím co vlnatý brav jen těžce a stonavě bečí,
bezděky chřadne a hubne, a rouno spadává s těla;
oř, kdys plný krve a proslulý na prašné dráze,
hanobí vítěznou palmu a nedbaje bývalé slávy
sténá u svého žlabu, jsa odsouzen netečně zemřít;
kanec zapomněl jeviti vztek, a spoléhat na běh
plachá laň, a medvědi útočit na statná stáda.
Malátnost pojala vše a v lesích, na cestách, v polích
ohyždné mršiny leží, jež vzduch svým zápachem kazí.

Co však povím, je div: ni psi se jich netkli, ni lační
dravci, ni šediví vlci, a ony tam v rozkladu hnijí,
škodí výpary svými, kol dokola nákazu šíří.

K ubohým rolníkům došel pak mor, již hroznější nesa
pohromu, pánem se stal i v hradbách velkého města.
Nejprv je cítit v útrokách žár a skrytého ohně
příznakem zlým jest supivý dech i zarudlá kůže;
jazyk, od horka drsný, pak nabíhá, vyprahlá ústa
lapají zhoubný vzduch, vstříc větrům zejíce teplým.
Lidé nemohou snést ni lůžka, ni pokrývky: kladou
na holou zem svou vyhublou hrud', tak tvrdou, a přece
nechladnou od pudy těla, však od těl se zahřívá půda.
Ulevit neumí nikdo, ba zkáza se vrhá i na ty,
kteří léčí jiné — jest na škodu znalcům jich věda!
Čím je kdo chorému blíž, čím věrněji slouží, tím spíše
záhubě propadá sám. A když pak naděje v spásu
zmizela už, když vidí, že mor vždy smrti se končí,
hovějí žádostem svým, co prospěšno, nikdo již nedbá:
neníť prospěšno nic. I leží, nechavše studu,
porůznu u pramenů a potoků, objemných studnic,
píjíce, se žízní však svůj život současně hasí;
mnozí se pitím naplní tak, že nemohou povstat,
zmírají v samých vodách — i z těch však ne jeden pije!
Tak se jim ubohým lůžko protiví, nenávist cítí
k němu, že skáčí dolů, a nelze-li slabostí povstat,
na zem svalují těla. A každý od svého krbu
prchá — vlastní dům se každému neblahým jeví,
a že je příčina skryta, vše svádějí na těsnost místa.
Lidi zpola mrtvé jsi na cestách blouditi viděl,
mohli-li stát, a jiné plakati, na zemi ležet,
posledním pohybem znavený zrak již obracet v smrti.

Údy vztahují k nebi, jež visí nad nimi těžce,
kdekoli smrt je stihla, svůj život vydechující.

Jak mi, ach, bylo v ten čas! Ba tak, jak muselo býti:
život jsem nenáviděl a toužil být jedním z mých lidí.
Kamkoli hled svých očí jsem obrátil, zporážen morem
ležel všude můj lid — ach, jako když pohybem větví
spadají jablka shnilá či žaludy za větru s dubu!
Vidíš tu naproti chrám se zdvíhat s dlouhými schody,
Jovův to dům: kdo na onom oltáři neobětoval
kadidla hrst, však marně? Zde kolikrát vroucně se modlil
manžel za manžela a rodiťel za svého syna,
náhle však skončil život blíž oltáře neúprosného,
v ruce se našla kadidla část, již nemohl užít!
Kolikrát býk byl přiveden sem, a zatím co říkal
slavnostní modlitbu kněz a na rohy čisté lil víno,
skácel se pojednou býk, ni smrtící nevyčkav rány!
Sám jsem jedenkrát konal tam oběti Jovovi, za vlast,
za sebe, za syny tři: mé dobytče vydalo náhle
strašlivý řev a beze všech ran se zhroutivši k zemi
zbrotilo nehojnou krví nůž, jenž nastaven hrdlu.
Chorobné vnitřnosti zvířat už nevěští pravdu a bohů
pokyny — neblahý mor jim pronikl do samých útrob.
Viděl jsem u svatých dveří se válet mrtvoly lidské;
poblíž oltářů samých, by smrt tím hnusnější byla,
někteří smyčkou si zadrhnou krk, chtějí zapudit smrti
před smrtí strach a volají osud, jenž na ně kvapí.
Těla propadlá smrti už nenesí slavně dle zvyku
k pohřbení — nestačí též ni brány pro tolik pohřbů;
nekryta na zemi leží, neb na kusy dříví je kladou
bez pohřebních darů. A úcta již zmizela všechna:
bojují o oheň hranic a s cizími pálí své mrtvé.
Není tu, kdo by slzel, a nikým neoplakány

těkají synů duše i mužů a mladých i starých;
na hroby není místa a není na ohně dříví.

Takovou bouří béd jsa ohromen, volal jsem k bohu:
„Jove, je-li to pravda, co říkají, že jsi kdys vešel
v náruč Aigíny ctné, mé matere, Ásópa dcery,
není-li stydno ti být mým rodičem, veliký Otče,
bud'to mi vrať můj lid, neb sama mne do hrobu ulož!“
Bůh mi znamení dal svým příznivým bleskem a hromem.
Zvolal jsem: „Slyším, bože, a prosím, aby to bylo
znamení přízně tvé! Jak zástavu беру ten úkaz!“

Náhodou vzácný dub stál nablízku, širokých větví,
Jovův posvátný strom, jež vydalo dódónské símě.
Mravence, sběrače zrn, jsme spatřili na něm, jak vlekou
v dlouhé uzounké řadě cos velkého malými ústy,
stále se držíce všichni své pěšinky v rozryté kůře.
Jejich počtu se divě, já zvolám: „Nejlepší Otče,
tolik mi občanů dej a prázdné hradby mi naplň!“
Zachvěl se vysoký dub a zašuměl větvemi pohnuv,
ačkoli nevanul vítr. Mně přejel zděšenou hrůzou
po údech mráz a vlasy se ježily. Přece však vtisknu
polibek na zem i kmen; a nechtě si přiznat, že doufám,
doufal jsem potají přec a přání v srdci mě hrálo.

Nastala noc, všech těl, tak ustaraných, se zmocnil
spánek. A mně se zdálo, že stojí před mými zraky
tentýž dub, má tolikéž haluzí, tolikéž chová
zvírátek na haluzích a stejně se zachvívá opět,
střásaje v ornici dolů ten zástup nosičů semen;
ten pak náhle vzrůstá a větším a větším se jeví,
zdvíhá se od země, vzpřimuje trup a stoupá si rovně,
ztrácí hubenost nohou i množství jejích a tmavé
zbarvení těl a v lidský tvar své odívá údy.

Zmizel sen. Já bdím a zamítám vidění, žehráám
na bohy, že mi z nich nekyne nic. Však domem se šíří
veliký hluk, mám dojem, že lidské hlasy to slyším,
jimž jsem odvykl již. Jsou snem snad také ty hlasy?
Vtom však přichází kvapně můj Telamón, otevře dveře
volaje: „Otče, pojd' ven! Věc nad všechnu víru i tuchu
uvidíš!“ Vyjdu — a hle, tam zřím a poznávám jasně
po řadě všechny ty muže, jež, jak se mi zdálo, jsem viděl
vznikat v obraze snu: jdou blíže a zdraví mě králem!

Vykonám děkovnou oběť a přidělím novému lidu
město i zem, jež bývalých rolníků zbavena byla;
Myrmidony je zvů, v to jméno vloživ jich původ.
Viděls postavy jejich; a povahu mají i nyní
takovou jako dříve: jsou spořiví, námahy schopní,
výtěžku pilně dbalí, co vytěží, dovedou schránět.
Rovní věkem i duchem, ti do války provodí tebe,
jakmile východní vítr, jenž k ostrovu šťastně tě přihnal —
přihnalt' ho východní vítr — „se v jižní promění vánky.“

Kefalos a Prokris

Tento Aiakův příběh i ostatní vzájemný hovor vyplnil celý den. Pak hostině věnován večer, spánku klidnému noc. Když zlaté vysvitlo slunce, vanul doposud Euros, jenž korábům v návratu bránil. Kefala Bútés a Klytos šli vyhledat, který byl starší. Kefalos pak se ubíral s oběma navštívit zrána krále. Hluboký sen však doposud Aiaka poutal. Aiakův nejmladší syn je uvítal na prahu, Fókos; Telamón s druhým bratrem již do války sbírali mužstvo. Fókos athénské hosty hned uvedl do vnitra domu, v krásné, bohaté síně, a tam si s přáteli sedl.

Spatří, že Aiolův vnuk má v pravici vrhací kopí ze dřeva, kterého neznal, a hrot byl z čistého zlata. Promluvil nejprve několik slov a za této řeči pravil: „Miluji háje a vyznám se v hubení zvěře, avšak dlouho už hádám, kdes uřízl, z kterého stromu kopí, které tu máš? Vždyť opravdu, býti to jasan, barvu by nažloutlou měl; a v dřínu by suky zas byly. Nevím, jaké to dřevo, leč krásnější metací kopí, nežli je ta tvá zbraň, mé zraky nezhlédly ještě!“

Ze synů Pallantových mu jeden odvětil takto: „Víc než kráse té zbraně se podivíš tomu, co umí. Nač jen zamíří, zastihne vše — ji neřídí v letu štěstí — a zkrvavena se vrací od sebe sama.“

Tehdy se teprve jal vše zvídati mladistvý Fókos: odkud ten dar a proč, a kdo byl té vzácnosti dárce.

Kefalos, pokud mu nebránil stud, vše vyprávět začal: smlčí jen to, zač dostal ten dar, a bolestně dojat pro ztrátu manželky, slzet se jal a promlouvá takto:

„Synu bohyně, slyš: to kopí (lze tomu věřit?)
nutí mě k pláči, a bude tak vždy, ač dá-li mi osud
ještě dlouho žít; to zničilo s manželkou drahou
navždy i mne — ó, kéž bych toho byl nepoznal daru!
Prokris — ty však spíše ses doslechl o Óreithyii,
kterou unesl bůh: té sestrou bývala Prokris;
kdybys však srovnal tvář i povahu obou, spíš tato
hodna únosu byla. S ní spojil mě Erechtheus, otec,
s ní mě spojila láska. Já slul a býval jsem šťastným:
bohům se zdálo jinak, sic byl bych šťasten až dodnes.

Druhý měsíc to byl, co se konala svatební slavnost,
jeleny parohaté jsem lovil do sítě právě:
s vrcholku hymétské hory, vždy rozkvetlé, zrána mě uzří
žlutavá Aurora, zahnavši tmu, a proti mé vůli
z lesa mě unesla pryč. Necht' dovolí pravdu mi říci
bohyně ctná! Má růžovou tvář, tak skvělou a krásnou,
ovládá ranní úsvit, to soumezí temnot a světla,
rosnou vláhou se živí — však já jsem miloval Prokris,
v srdci jsem Prokridu měl, jen Prokridu měl jsem i na rtech.
Posvátnost sňatku i líbánek čas a ložnici mladou,
čerstvé závazky k loži, ted' prázdnému, všechno jsem Zoře
připomněl. Dala se pohnout. „Ty nevděčný, zanechej nářků,
měj si Prokridu!“ dí. „Však zatoužíš, vidím-li dobře,
abys ji nebyval měl!“ A v hněvu mě poslala nazpět.

Vracím se, rozbírám smysl slov, jež bohyně vyřkla,
a tu mě pojal strach, že choť snad plnila špatně
příkazy sňatkové smlouvy. I věk i krása mi víru
vnukaly, že jsem klamán, té víře však bránila mravnost.
Přece však: byl jsem vzdálen, a měl jsem v bohyni příklad,
od níž jsem šel — a ten, kdo miluje, všeho se bojí!
K bolesti své se rozhodnu pak ji zkoumat a dary

pokoušet cudnou věrnost. A Aurora, napomáhajíc tomuto strachu, mi změnila vzhled, jak mohl jsem cítit.

Do Athén Minerviných pak vstoupím, nemoha býti poznán, a vejdu v dům. Již na domě nevidět viny: jevil cudnosti známky a obavy nad ztrátou pána, stěží jen sterou lstí jsem získal k Prokridě přístup. Spatřiv ji užasl jsem a byl bych zanechal málem úmyslu zkoušeti věrnost — já sotva se zdržel jí říci pravdu a sotva se zdržel, jak slušelo, ženu svou zlíbat. Smutná byla (však věř, že nemohlo sličnější ženy nad ni, tak smutnou, býti) a truchlila u vřelé touze po svém ztraceném choti. Jen pomysli, jaký to půvab, Fóku, zdobil ji as, když takto jí slušela bolest!

Nač mám říkat, co pokusů mých ta povaha cudná odmítla? Kolikrát řekla: „Já chci se jen jednomu věrně uchovat, jednomu, buď si kde buď, své rozkoše schráním?“ Který rozumný muž by neměl na také zkoušce věrnosti dost? Já nebyl však spokojen, k vlastnímu bolu bojuji dál a veliké bohatství za noc jí dáti slibuji, zvyšuji dary. Když konečně zakolísala, zvolám, já neblahý svůdce: „Zde nepravý záletník stojí! Byl to tvůj vlastní muž! Jsem sám tvé nevěry svědkem!“

Neřekla nic, však prchla jsouc v nitru zkrušena studem: opustí protivný dům i lstivého manžela svého, krutě pak nenávidíc rod mužů, ze záští ke mně, prací Diániných si hleděla, těkajíc v horách.

Opuštěn byv, tím prudší žár jsem pronikat cítil nitrem, za milost prosím a vyznávám, že jsem k ní chybil, že bych se mohl i já dát zlákat nabídkou darů, hřích ten spáchat sám, tak velkými dary byv sveden. Když jsem k tomu se přiznal, dřív pomstila urážku studu, potom se vrátila však, a žili jsme svorně a blaze.

Mimo to dala mi darem — jak byla by dosud mi dala málo! — vzácného psa, jež dostala od milé Délské bohyně, se slovy: ‚Ten ti překoná všechny psy během!‘
Dala mi s ním též kopí, jež držím v ruce, jak vidíš.
Chtěl bys věděti snad, co s druhým darem se stalo?
Poslyš tu podivnou věc — ten příběh tě novostí vzruší.

Lailaps

Rozřešil Láíův syn již hádanku, nepochopenou vtípem předchůdců jeho, a křídlatá věstkyně temná v propasti ležela již, svých záhad zapomenuvši.
Byla však nová rána hned poslána v boiótskou zemi na Théby, divá liška — tu mnohý už nasýtil život venkovských zvířat i lidí. My z okolí, jinoši statní, přišli jsme tam a léčí zatáhnem široké pláně.
Avšak hbitá šelma se přenáší lehounce přes síť, přeskakujíc i nejvyšší pletivo kladených tenat.
Sejmou smečky psům: ti ženou se za ní, však ona uniká, hbitě jak rychlý pták jim pokaždé uhne.
Souhlasně žádají lovci i mne, abych Lailapa pustil (tak slul Prokridin dar). On sám již dlouho se snaží vymknouti z pout a překážku rozběhu napíná krkem.
Sotva byl s řemene puštěn, již o psovi nevěděl nikdo: ještě byl teplý prach, v němž zanechal stopu svých nohou, pes však zrakům zmizel. Ba nad něho neletí oštěp rychleji, neletí koule, již prudkým vymrští švihem prak, ni lehounký šíp, jenž krétským vypuštěn lukem.

Vrcholek mírného chlumu se zdvíhá z okolních polí; vystoupím tam a vidím tu divadlo zvláštního běhu.
Zdálo se hned, že ta šelma je lapena, hned, že se vymkla

přímo z tlamy psa; a neběží rovně, ta chytrá,
neběží do polí ven, však tlamu stihače šálí
dělajíc kličky, by pes svým způsobem na ni se nehnal.
On se jí v patách žene, však zvěř se mu vyrovná; zdá se,
že už ji má, však nemá, jen do vzduchu naprázdno chňapá.
Chystám se přispět kopím. A co je má pravice váží,
co se tak pokouším strčit své prsty do kličky švihle,
měl jsem odvrácen zrak. A když jsem upřel své oči
na ono místo zpět, jak podivné! Vidím dva kusy
mramoru: jeden se zdá být stíhán, druhý jej stíhá.
Patrně chtěl tak bůh — ač stál-li bůh nějaký u nich —,
aby v tom závodním běhu z nich žádný přemožen nebyl.“

Došel až sem a ztichl. „A čím jest vinno to kopí?“
táže se Fókos, a on pak vyložil o vině kopí:

„Počátkem bolesti mé jest radost a štěstí, můj Fóku:
o tom povím dříve. Jak rád si, ó Aiakův synu,
vzpomenu na blahý čas, kdy za prvých roků, jak sluší,
byl jsem šťasten skrz choť a ona skrz manžela šťastna:
poutalat' družná láska nás dva i vzájemná péče.
Nad sňatek se samým Jovem jí dražší byla má láska,
mne pak nemohla žádná si získati, byť by i přišla
Venuše; stejný žár nám v srdcích oběma planul.

Jakmile vrcholů hor se prvními paprsky dotklo
slunce, do lesů chodil jsem rád, jak jinoši činí.
Sluhů ni ořů ni psů, těch ohařů bystrého čichu,
neměl jsem ve zvyku s sebou brát, ni spletitých sítí:
s kopím byl jsem si jist. Však byla-li pravice syta
prolité krve zvěře, já hledával chládku a stínu,
tichého větěrku též, jenž z chladných údolí vanul,
větěrku hledával jsem, tak libého v poledním vedru,
větěrku vyčkal jsem, by z námahy zotavil údy.

Zpíval jsem: ‚Tys má potěcha, přijď!‘ — tak vzpomínám
dosud —,
‚potěš mě, přijď a vejdi v mé náručí, lásco má drahá,
zmírní mi, tak jako vždy, ten žár, jenž tělo mé pálí!‘
Snad jsem dodával ještě — má sudba mě sváděla k tomu —
lichotek o mnoho víc a říkával: ‚Ty jsi má rozkoš
největší, tys mé osvěžení, tys potěcha moje,
pro tebe miluji lesy a samoty, od tebe vždycky
lapají ten tvůj lahodný dech má toužebná ústa.‘
Dvojsmyslným těm slovům kdos poskytl sluchu, jenž
zvukem

ošálen byl, a soudil, že potěcha, kterou tak často
volám, je nymfy jméno, i myslil, že miluji nymfu.
Smyslené viny se stal hned zrádce, nerozvážlivec,
k Prokridě šel a šepotným jazykem sdělil, co slyšel.
Lehko, ach, věří láska! Má Prokris omdlela náhle
bolem, jak jsem zvěděl, a upadla. Po dlouhé době
procitši, nešťastnou ženou se zve, jíž ublížil osud,
stýská si do věrnosti, a lichým nařčením štvána,
bojí se toho, co není, jen pouhého jména se bojí,
cítí nešťastná bol, jak vskutku by sokyni měla.
Přece však váhá často a doufá, že se snad klame,
nebohá, nevěří zrádci, a je-li tu opravdu vina,
nemíní zatratit manžela dřív, než sama vše uzří.

Nazítří, Aurórin jas když zaplašil temnoty noční,
odejdu v háj a po lovu vítězném na trávě leže
volám: ‚Potěcho, přijď mou únavu vyléčit!‘ — náhle
zdá se mi za těchto slov, že slyším jakési vzdechy;
přec však promlouvám dále: ‚Ó přijď, má potěcho sladká!‘
Vtom zas ve spadlém listí se ozval šelest, i myslím,
že to je zvěř, a vrhnu tam do křoví peruté kopí.
Avšak byla to Prokris — má ránu uprostřed hrudi,

volá: „Běda mi, ach!“ Hlas věrné choti jsem poznal,
vrhnu se za tím hlasem, jak šílený příběhnu k padlé.
Napolo mrtvou ji naleznu již, své zcuchané šaty
třísnila proudem krve, svůj dar (já nešťastný!) z rány
tahajíc ven. Já lokty hned nadzdvihnu měkce to tělo,
dražší mi nad tělo mé, kus šatu si vytrhnu s prsou,
ováží hroznou ránu, bych krvi zabránil téci,
prosím ji, aby svou smrtí mne hříšného neopouštěla.

Ona, ač nemá sil a zmírá bezmála, přece
k těmto se přiměla slovům: „Hle, při našem manželském
svazku, při bozích v nebi i těch, jež svými zváti už mohu,
při svých zásluhách, ačli je mám, a při lásce, která
trvá i teď, ač skrze ni umírám, vroucně tě prosím:
nevol si za novou ženu tu Potěchu na moje místo!“
Řekla, a já jsem poznal konečně omyl v tom jméně.
Hned jí vyložím vše: co byly však výklady platny?
Ona se hroutí a s krví jí chabé mizejí síly,
dokud může však na něco zříť, zří na mne, a posléz
na mně a na mých rtech svou nešťastnou vydechne duši.
Zdá se však, že má teď jasnější tvář a umírá klidně.“

Takto v slzách jim vyprávěl rek, a plakali všichni.
Ejhle, tu Aiakos vejde, jsa provázen syny a čerstvým
vojskem. Kefalos převzal je hned i se statnou zbrojí.

KNIHA OSMÁ

Skylla

Světloňoš zářný den již odkrýval, temnoty noční
zaplašiv: ulehl Euros a vlhká mračna se zdvihla,
za mírných vánků Austra se plavili do Athén nazpět
Kefalos s Aiakovci a šťastně hnáni tím větrem
dostihli přístavu dřív, než čekali, cíle své plavby.

Mínos pustošil zatím kraj megarský, leležské břehy,
na hradbách Alkathoy své válečné zkoušeje síly.
Tenkrát vládl tam Nisos. Ten uprostřed ctihodných šedin
v temenním víru vlasů měl kadeř, která se skvěla
nachem a mocného panství mu jistou zárukou byla.

Po šesté vycházel měsíc a zdvíhal růžky své opět,
osud boje však stále byl na vážkách. Vítězství dlouho
uprostřed obou stran se v pochybách na křídlech vznáší.

U města královská věž se k zvučícím družila hradbám,
na jejichž zeď prý Látónin syn kdys lyru svou zlatou
odložil, její pak zvuk v těch kamenech uvázl navždy.
Skylla, Nísova dcera, sem častokrát vystupovala,
ještě když býval mír, a spouštěla kaménky drobné
na ony zvučné skály. I za války chodila ráda
na kruté zápasy boje se dívat z výše té věže,
a jak se táhla ta válka, již znala i předáků jména,
jejich zbraně i koně a ústroj i kydónské toulce.

Nad jiné byl však tvář jí znám syn Európin, vůdce,
znala tu tvář již více než dost! Dle jejího soudu
krásný byl v přilbici Mínós, když hlavu si přilbicí pokryl,
zdobenou chocholem z per; když do ruky pavézu chopil
zářící kovem, ach, jak mu to slušelo, pavézu chopit!
Paží přitaženou když svižné vymrštil kopí,

sílu i umění, spojené s ní, hned chválila dívka.
Kdykoli přiloží šíp a široké lučiště zahne,
přisahá, takto že stojí bůh Foibos, když po šípu sahá.
Ale když přilbice kov si sňal a odhalil tváře,
nebo když, oděn jsa v nach, hřbet bělouše, pokrývkou pestrou
zdobený, svíral tělem a řídil mu zpěněná ústa,
stěží při sobě byla a stěží jen rozumu schopna
Skylla. A blaženým zvala i kopí, jehož se Mínós
dotýkal, blaženým zvala i udidlo, v ruce jež třímal.
Cítla touhu kráčet — jen kdyby to učinit směla! —
panenským krokem zástupy nepřátel, cítila touhu
s cimbuří vysoké věže se v krétský vrhnouti tábor,
anebo kovové brány jít otevřít před nepřítelem,
či co by jiného chtěl král Mínós —

A takto co sedí,

hledíc na bílé stany, v nichž krétský tábořil vladař,
praví: „Mám-li se těšit či rmoutit z války té žalné,
nevím; rmoutí mě však, že je té, jež miluje, Mínós
nepřítelem. Leč bez války zas byl navždy mi neznám!
Přece by mohl však mne vzít za rukojmí a války
zanechat: ve mně by měl svou družku a záruku míru.
Byla-li rodička tvá, ty z vladařů nejpůvabnější,
taková, jako jsi ty, bůh Júpiter vzplanul k ní právem! —
Ó, jak šťastna bych byla, smět vzduchem na křídlech
sklouznout,
v táboře krétského krále se ocitnout, prozradit, kdo jsem,
projevit žár své lásky a zeptat se, za jakou cenu
chtěl by být můj! Jen jedno ať nežádá: otcova hradu!
Spíš ať se zmaří sňatek, v nějž doufám, než abych ho zradou
dosíci měla! — A přec, jak častokrát laskavý vítěz
porážku vlídností svou již učinil prospěšnou mnohým!
Pro smrt synovu právem on zajisté vede tu válku,

mocný je věcí svou i zbraněmi, jimiž věc hájí,
my pak podlehnem, tuším! Ký osud tu na město čeká?
Proč by mu vlastní voj měl otevřít brány v mé hradby,
nikoli cit mé lásky? Je lépe, bude-li moci
zvítězit bez vraždění a průtahů, ztráty své krve.
Aspoň bych neměla strach, by nezranil někdo tvá prsa,
Mínóe, aniž by chtěl — neb kdo je tak tvrdý, by v tebe
vědomě odvahu měl své kruté zamířit kopí?
Takový provedu čin: jsem odhodlána mu dát
sebe a věnem svou vlast, a takto skončiti válku. —
Nestačí však jen chtít! Jest hlídán strážemi přístup,
klíče pak od brány má můj ploditel. Jeho se pouze
bojím, já neblahá žena, jen on mé touze je v cestě.
Kéž bych bez otce byla, ó bozi! — Však bohem přec každý
sobě je sám, a nečinných proseb je odpůrcem Štěstí.
Jiná, takovou vášní jsouc rozňata, byla by dávno
s radostí zmařila vše, co její by vadilo lásce.
Proč by však jiná mohla být silnější? Měla bych smělost
meči a ohněm kráčet! Však není ohně tu třeba,
není třeba tu mečů — je třeba mi otcových vlasů!
Ty mi jsou cennější zlata, ta skvoucí nachová kadeř,
která blaženou učiní mne a splní mé tužby!“

Zatím co mluvila tak, hle, noc, všech milostných bolů
největší pěstounka, přišla a temnotou odvaha vzrostla.
Nastal první klid, kdy spánek pojímá srdce,
znavená denními strastmi. I vstoupí (jaký to zločin!)
v otcovu ložnici zticha a odejme — otcovi dcera —
kadeř s osudem spjatou a provedši ohavnou loupež
rychle si odnáší s sebou tu kořist. Vyšedši z brány,
středem nepřátel jde — tak velkou v ní důvěru budí
zásluha! — k samému králi. Ten žasl, a ona mu praví:
„Láska vnukla mi zločin. Já, zrozenka vladaře Nísa,

Skylla, jdu penáty své i vlasti své vydati tobě.
Za to chci jenom tebe. Zde přijmi tu záruku lásky,
nachovou kadeř, a věř, že nyní ti nedávám kadeř,
nýbrž otcovu hlavu!“ A přitom v pravé mu ruce
podala zločinný dar. Leč Mínós před darem couvl,
hříchem neslýchaným jsa poděšen, takto k ní pravil:
„Kéž by tě vyvrhli bozi, ty poskvrno našeho věku,
ze světa pryč a moře ni zem tě nechtěly nosit!
Nestrpím alespoň sám, by kolébky Jovovy, Kréty,
mého vlastního světa, se taková přišera dotkla!“

Pravil, a podmaněným dav podmínky podle své vůle,
spravedlivý ten muž, hned rozkázal uvolnit lana
lodstva a popohnat vesly své koráby pobité kovem.

Jakmile spatřila Skylla, že na vlnách spuštěné lodi
plují a za zlý čin že nedal jí odplaty vůdce,
po všech marných prosbách se rozpálí divokým hněvem.
S vlasem rozpuštěným jak šílená, vztahujíc ruce,
volá: „Kam prcháš, opustiv mne, svou dobroditelku,
ty, jemuž před otcem svým i před vlastní dala jsem přednost?
Kam to prcháš, ty krutý, když vítězství poskytly tobě
zásluha má a zločin? Což nijak tě nedoal dar můj,
ani má láska, ni to, že toliko v tebe jsem snesla
veškerou naději svou? Kam půjdu, když jsi mě nechal?
V otčinu zpět? Jsou sutiny z ní! Leč i kdyby stála,
zavřena jest mi mou zradou. Nuž k otci? Toho jsem dala
tobě! Pro vinu mou mě v záští občané mají,
sousedy poděsil příklad zlý. Jsem z celého světa
vyštvána, bez otce jsouc, jen Kréta mi jediné zbývá!
Chceš-li mě, nevděčný, vyhnat i z ní a tady mě nechat,
není ti Európe matkou, však Charybdis, vířená Austrem,
Syrtis nehostinná či arménská tygřice divá!
Ani ses nezrodil z Jova a klamnou jen podobou býka

nebyla svedena matka, je lež, co o tvém se říká
původu! Skutečný divoký býk, jenž láskou byl vznícen,
nikoli k jalůvce však, tě zplodil! Ztrestej mě, otče,
raduj se z neštěstí mého, ty město, které jsem právě
zradila! Ano, jsem vinna a vskutku si zasloužím smrti.
Ať mě však zahubí někdo z těch, kdož trpěli pro mou
bezbožnost! Vinou mou jsi zvítězil nad otcem v boji:
proč teď stíháš tu vinu? Toť pro vlast a pro otce zločin,
pro tebe úsluha však! Ba hodna je býti tvou ženou
ta, jež zlákala dřevem k svým záletům hrozného býka,
z něhož pak zrodila dvojtvarý plod. Zdaž k sluchu ti dojde
zvuk mých žalobných slov, ty nevděčný? Nebo mé řeči
naplano zanáší vítr, jenž tvé též unáší lodi?

Ach, již divno mi není, že před tebou býkovi dala
přednost Pásifaé: byls krutější nad býka jistě!
Běda mi! Velí k spěchu, již vodstvo brázděné vesly
šumí, a já i se zemí svou se vzdaluji z očí!

Nesvedeš nic, mých zásluh jsi nadarmo zapomněl: půjdu
za tebou proti tvé vůli a zahnutou obejmouc kormu
po moři dalekém vléci se dám!“ To praví a skočí
do vln a dostihši lodí (žár touhy jí dodával síly)
ke knóské kormě se přimkne, ta cesty protivná družka.

Když ji spatřil otec (jak pták se již ve vzduchu vznášel
na mocných žlutavých křídlech, jsa změněn v mořského orla),
jak se tam držela, spěchal ji zobcem rozsápat křivým.
Skylla se pustila zádi jsouc zděšena, a tu se zdálo,
lehký že vzduchu ji zachytil van, by nepadla do vln.
Náhle jí pěna splývá s per! Jsouc změněna v ptáka,
sluje střížka: ten název jí dán, že stříhala vlasy.

Mínótauros

Jakmile opustil koráb a vstoupil na krétskou půdu
Mínós, vyplnil Jovovi slib, sto býků mu zabiv,
kořistí rozvěšenou svůj královský ozdobil palác.
Rodu však hanba vzrostla, a nová dvojtvará stvůra
ohyzná cizoložství své rodičky hlásala světu.
Mínós se rozhodl zbavit té poskvrny manželství svého,
v příbytek, plný chodeb a tmy, chtěl příšeru zavřít.

Daidalos, proslavený svým nadáním k výtvarné práci,
založil celou tu stavbu, v ní zmátl značky, a zraky
záhyby přerůzných klikatých cest chtěl k bloudění svádět.
Jako když Maiandros fryžský si pohrává jasnými proudy,
nerozhodně se šine tu kupředu, tu zase nazpět,
teče si vstříc a na vlny zří, jež připlynou teprv,
brzy k volnému moři a brzy zas k pramenům pudí
tok svůj rozpaků plný, tak Daidalos nesčetné cesty
zbudoval, plné oklik, a sám jen stěží se mohl
navrátit ku prahu zpět: tak šalebná byla ta stavba.

Do ní byl uzavřen tedy ten míšenec býka a muže.
Dvakrát athénské krve se nasála obluda hrozná,
pak ji však třetí daň, zas poslaná za devět roků,
potřela. S pomocí dívky syn Aigeův, sbíraje niti,
nalezl nesnadný východ, jímž nikdo se nevrátil dosud,
zplozenku Mínóovu pak unesl ihned a odplul
na Naxos. Tam ten ukrutník zlý však zanechal družku
na břehu. Opuštěné a žalostně naříkající
poskytl pomoci své i obětí Líber, a chtěje
věčnou ji oslavit hvězdou, vzav korunku z jejího čela,
vyslal ji do výše k nebi. I letěla lehounkým vzduchem,

přitom se kameny drahé jí změnilý v zářící světla.
Podržev korunky tvar ten diadém zabral si místo
tam mezi Hadonošem a souhvězdím Klečícího.

Daidalos a Íkaros

Krétu a vyhnanství dlouhé si mezitím znechutil zcela Daidalos; po rodné zemi ho vroucí pojala touha, byl však uzavřen mořem. „Necht' zahradí země a moře Mínós,“ dí, „však vzduch jest otevřen: půjdeme tudy! I kdyby v moci měl vše, pláň nebeskou nemá on v moci!“

Takto pravil a v neznámý um se zahloubav duchem jal se přírodu měnit. On pokládal do řady pera počav nejmenším, tak, že delší šlo za kratším vždycky, jako by na svahu vzrostla. Tak pastýřské varhánky druhdy z rourek nestejně délky se zdvíhají drobnými stupni. Uprostřed lněnou nití je upevní, dole pak voskem, a když je spořádal tak a spjal, pak zahrnul je mírně, aby jim dal tvar skutečných perutí.

Íkaros mladý
u něho stál a netuše nic, že s vlastní si zkázou pohrává, s úsměvnou tváří tu pírka schytával čile zvířená těkavým vánkem, tu měkčil hravým zas palcem žlutý vosk a v díle tak překážel podivuhodném otci svou hrou. Když naposled už svou dovednou ruku přiložil umělec k dílu, pak vyvážil na obou křídlech tělo své sám, i rozvířil vzduch a ve výši utkvěl.

Poučí potom i syna: „Hled' středem, Íkare, letět, slyš mou výstrahu,“ dí, „sic půjdeš-li přespříliš nízko, křídla ti zatěžká voda, a vysoko — ožehne oheň! Uprostřed obého leť! A nezírej na Vozataje, na Oriónův tasený meč, ni Heliku jasnou: za mnou přímo se ber!“ Těž návod k letu mu přitom podá a neznámá křídla mu k pažím připevní vhodně.

Za té práce a výstrah se zrosily starcovy tváře,
rozechvěl otcovy ruce strach. I zulíbal syna,
jehož mu nebylo přáno už políbit, zdvihl se křídly,
kupředu spěl a strach měl o druhu, tak jako starý
pták, jenž do vzduchu z hnízda svá mláďata vyvádí útlá:
tak jej za sebou lákal a cvičil v tom umění zhoubném,
perutmi mávaje sám a za synem zíraje nazpět.

Nejeden muž, svým prutem třesavým lovící ryby,
pastevec opřený o hůl neb oráč spolehlý na kleč
viděl je letět a žasl a myslel si, že to jsou bozi,
kteří se mohou ovzduším brát.

Již nalevo měli
Júnónin ostrov Samos (dřív minuli Délos a Paros),
vpravo pak Lebinthos byl a Kalymné úrodná medem;
a tu se hoch jal radostně vypínat odvážným letem,
opustil vůdce svého a zlákan po nebi touhou
zamířil do výše let. Však blízkost prudkého slunce
změkčila vonný vosk, jenž poutal pospolu pera.
Vosk se mu roztavil hned: on holými pažemi mává,
avšak nemaje křídel, již nemůže nabrati vzduchu.
Chlapecká ústa jeho, jež volala otcovo jméno,
přijala blankytná voda: té jména se dostalo po něm.

Nešťastný otec jeho (však nebyl již otcem), ten volal:
„Íkare můj, kde jsi, můj Íkare? Ve kterém směru
hledat tě mám!“ Tak volal; tu spatřil na vlnách pera.
Prokletv vynález svůj i umění, uložil tělo
do hrobu. Ostrov ten dle mrtvoly pohřbené nazván.

Perdix

Synovo nešťastné tělo když Daidalos do hrobu kladl,
od strouhy, plné bláta, naň vyhlédla žvatlavá čejka,
perutmi zatleskala a skřekem najevo dala
radost. Jediný byl ten pták a dříve byl neznám:
stalt' se až nedávno ptákem, jsa trvalou výčitkou tobě,
Daidale!

Vlastní sestra mu svěřila, neznajíc sudby,
synáčka do učení: ten chlapec dvanáctkrát teprv
slavil den narozenin a k učení schopnou měl duši.
Hoch ten páteře také si povšiml uprostřed těla
rybího, vzal z těch kostí si vzor a podle nich vřezal
do tvrdé oceli zubů řadu: tak vynášel pilu.
První též v jediný kloub dvě železná raménka spojil,
tak, aby stejnou vždycky si vzdálenost uchovávala,
při čemž by jedno tkvělo a druhé kroužilo kolem.

Daidalos závistí jat jej svrhl se svatých hradeb
Minerviných a nalhal, že učedník spadl. Však Pallas,
přející tvůrčím vlohám, jej zachytila a v ptáka
změnila: ve vzduchu přímo, jak letěl, ho oděla peřím.
Svěžest ducha však jeho, jenž býval dříve tak čilý,
přešla v křídla a nohy; též podržel dřívější jméno.
Avšak tento pták se nevznáší do výše tělem,
na větvích nestaví hnízdo, ni ve výši v korunách stromů;
létá při zemi nízko a vajíčka do trní klade,
bojí se vysokých míst, jsa pamětliv pádu, jež zažil.

Meleagros

Daidala znaveného již hostila sicilská půda:
vlídným příznivcem jsa, král Kókalos za prosebníka
pozdvihl k ochraně zbraň. Již přestaly Athény platit
pro slavný Théseův čin ten žalostný poplatek Krétě:
chrámy zdobí se vínky, lid bojovnou Minervu vzývá,
Jova i ostatní bohy a krví záslibných žertev,
hojnými dary je ctí, též vonným kadidla dýmem.
Jméno Théseovo pak roznesla těkává pověst
po všech řeckých městech, lid bohatých achajských krajů
o jeho pomoc lkal, jsa u velkých nebezpečnostvích,
o jeho pomoc žádal pln pokory úzkostnou prosbou
Kalydón, ač měl Meleagra. K té prosbě dal podnět
kanec, mstitel a sluha, jež vyslala Diána krutá.

Neboť ploditel Oineus prý z hojného výtěžku sklizně
první plodiny v oběť dal Cereře, Bakchovi víno,
posvátné olivy šťávu pak Minervě plavé. Ta pocta,
počavší u polních božstev, tak žádoucí, došla pak také
na všechny nebeské bohy; jen Diány nevzpomněl Oineus,
jejíž oltář prý nečinně stál a kadidla neměl.

Bohové cítí i hněv. „To nenechám bez trestu,“ praví;
„budu slout nepoctěnou, však nepomstěnou — to nikdy!“

Do kraje Oineova hned urážky mstitele vyšle,
kance: byl veliký tak, že ni býků nechová větších
travnatý épeirský kraj, a menší jsou v sicilských nivách.
Krví a ohněm se třpytí mu zrak, ční zježená šíje,
štetiny, podobné pevným oštěpům, do výše trčí;
horká bělostná pěna, an chrochtá temně, mu splývá
s širokých plecí a sloním klům jsou tesáky rovny,
z tlamy šlehá mu blesk, dech listí spaluje svěží.

Brzo v zeleném stéble on zdupává rostoucí setbu,
jindy zas nadějnou zralou žeň, již opláče rolník,
kosí, v klasech tak niče dar Cereřin: nadarmo čeká
stodola, nadarmo mlat, by přijal slíbenou sklizeň.
Těžké vinné hrozny i s keři jsou sráženy k zemi,
s olivy, zelené stále, se kácejí větve i s plody.
Napadá lítě i stáda: ni psovi, ni pastýři nelze
ochránit brav, ni býku, ač divému, uhájit skotu.

Prchal z venkova lid, jen v hradbách města se cítil
bezpečným. Meleagros však posléze povstal a k němu
vybraný jinochů dav se připojil, dychtivý slávy:
Tyndareovci — z nich jeden se proslavil pěstmí a druhý
koni —, rek Iásón též, jenž první zbudoval koráb,
Théseus s Peirithoem, ta svorná dvojice šťastná,
Toxeus a Pléxippos, bratři, i potomci Afareovi,
rychlý Ídás a Lynkeus, a Kaineus, jenž nebyl již dívkou,
Leukippos, ohnivý rek, též Akastos proslulý kopím,
Dryás, Hippothoos a Foinix Amyntorovec,
dvojice Aktorovců a Fýleus, jenž z Élidy přišel;
nechyběl Telamón, Péleus, jenž velkého Achilla zplodil,
Admétos, Ferétův syn, ni boiótský Ioláos,
čilý Eurytión, ni Echión nezdolný v běhu,
Panopeus, Nárycký Lelex, ni Hýleus a Hippasos chrabří,
Nestor — za oněch dnů byl doposud v rozkvětu mládí —,
synové Hippokoónta, jež ze starých Amykel vyslal;
též tchán Pénélopin, s ním Ankaios, arkadský mladík,
bystrý Mopsos i Oikleův syn, svou chotí až dosud
jistý, a Atalanté, ta ozdoba lykajských lesů.
Horní okraje roucha jí spínala jehlice hladká,
vlas byl neupraven, jsa v jediný zavázán uzel,
toulec, chránící střely, byl ze sloní kosti a chřestě
na levém pleci jí visel; i luk v své levici nesla.

Takový úbor měla; a tvář — tu právem bys mohl
u chlapce nazvat dívčí a u dívky chlapeckou zase.

Jakmile Meleagros ji uviděl, zatoužil ihned
po ní (té lásce však bohové nepřáli!), plameny skryté
do nitra vsál a pravil: „Ó, šťasten, koho ta uzná
za hodna manželství!“ Čas a stud mu promluvit více
zabránil: větší dílo teď naléhá, veliký zápas!

Hvozdy s četnými kmeny, jež po věky nekácel nikdo,
stoupaly od pláně vzhůru a shlížely na svážné role.
Jakmile mužové dospěli sem, část nakladla sítě,
jiní pustili s řemenů psy a druzí se dali
po čerstvých stopách a dychtí svou vlastní nalézti zkázu.

Byl tam hluboký úval, kam stékaly s okolních svahů
potoky dešťových vod. V té mokřině naspodu rostla
skřípina lehká a ohebné vrboví, bahenní sítí,
proutí a nízký rákos, jež skrývala vysoká třtina.
Odtud byl vyštván kanec, i řítí se nepřátel středem
divoce, tak jako blesk, jenž vyrazí z bouřicích mračen.
Kácí náběhem háj, a stromové srážené k zemi
praská. Jinoši vzkřiknou a v statných pravicích drží
netvoru oštěpy vstříc, jež hrotem se širokým blyští.
Kanec se hnál, a jak který pes byl zuřivci v cestě,
stranou rozdílel rány a rozprášil štěkavou smečku.

Nejprve Echión hbitý svou paží vymrštil oštěp,
naplano však, neb javoru peň jen lehounce zranil.
Druhý by dojistá býval se zabodl do hřbetu kanci,
kdyby byl neužil ten, kdo házel, přílišné síly:
přeletěl jej. Té rány byl původcem lásón z Pagas.
„Foibe,“ dí Mopsos, „ctil-li jsem tě a ctím-li tě stále,
dej, aby dostihlo cíle mé kopí bezpečnou ranou!“
Prosbu tu vyplnil bůh, seč byl: on zasáhl kance,

avšak nezranil jej, neb Diana odňala kopí
za letu kovový hrot, i přilétlo bez ostří dřevo.

V šelmě se probudil vztek a vzplanula divěji blesku,
z očí plamen jí srší a plameny chrlí i z prsou.
Jako pak letí koule, již vymrští napjaté lano,
míří-li na zed' hradeb či na věž vojáků plnou,
tak se též jistým během ten kanec vražedný řítí
na muže, Hippalma srazí a Pelagóna, již oba
střežili pravý bok; ty odvěkli druzi, když padli.
Avšak smrtelné ráně se nevyhnul Hippokóontův
zplozenec Enaisimos: když ve zmatku prchnout se chystal,
vazy, jež v zákolení vepř podťal, ochably náhle.
Snad by i Pylský Nestor byl zahynul před trojskou válkou,
on se však o kopí vzepřel a vymrštiv do výše tělo
vyskočil do větví stromu, jenž poblíže něho se zdvíhal;
tam si byl jist a shlížel na vraha, jemuž tak ušel.

Zuřivec o kmen dubu si nabrousil tesáky ostré,
hrozil pak nadále zkázou a s důvěrou ve svěží zbraně
velkému Hippasu v stehno svůj rypák zahnutý vnořil.
Dvojice Dioskúrů — to nebyli hvězdami ještě
na nebi —, nádherní oba a na koních bělejších sněhu,
oba dva jedoucí spolu, ti mávali ve vzduchu oba
rozkmitanými hroty svých oštěpů, třesouce jimi.
Byli by zranili zvíře, však štětinač v stromové stinné
vběhl, kam nemohl proniknout kůň ni lovecký oštěp.

Telamón pustil se za ním a nedával ve spěchu pozor
na chůzi, upadl vpřed, byv zachycen kořenem stromu.
Péleus jal se ho zdvíhat. Tu přiloží arkadská dívka
k těživě rychlý šíp, luk napne a vypustí střelu.
Šelmě se za ucho zabodl šíp, než povrchu těla
dotkl se jen a krví nehojnou štětiny zbarvil.
Meleagros byl potěšen víc než střelkyně sama

úspěchem oné rány; prý první spatřil krev kance,
první ukázal soudruhům svým, co spatřil, a řekl:
„Tobě se za tvou mužnost dle zásluhy dostane pocty.“

Muži se zarděli studem, i vzchopí se, pobídkou, křikem
dodávají si mysli a vrhají o překot kopí:
množství je závadou střelám a brání jim dojít cíle.

Ankaios proti své sudbě, jsa vyzbrojen sekerou, běsní:
„Pohled'te jen, oč mužská zbraň jest nad ženskou lepší,
hoši, a k ráznému činu mi učíňte místo!“ tak volal.
„Byť by i Diána sama ho chránila zbraněmi svými,
přes vůli Diány přec má pravice zhubí to zvíře!“

Tak ten zpupný muž svým chvástavým jazykem pravil,
sekeru s dvojím ostrím pak oběma rukama zdvihl,
stoupl si na prsty nohou a vznášel se na samých špičkách;
kanec však předešel smělce a na místo nejsmrtelnější,
do horní slabin části mu pár svých tesáků vrazil.
Zhroutil se Ankaios k zemi a vnitřnosti, návalem krve
smotané, vyklouzly ven a krví zbrotily půdu.

Zplozenec Ixiónův se řítí na vraha přímo,
Peirithoos, a v statné pravici oštěpem mával.
Aigeův syn naň vzkřikl: „Stůj opodál, části mé duše,
kterého miluji více než sebe! Je možno být z dálky
statečným. Ankaiovi se vymstila bezhlavá mužnost.“
Pravil a dřínový oštěp (byl zatěžkán kovovým hrotem)
vymrštil. Dobře jej zvažil a neměl cíle se minout,
ránu zmařil však sříznutý strom svou listnatou větví.
Kopím hodil i Aisonův syn, však náhoda kopí
zvrátila na zmar psa: bylť zabít nevinný Hafan,
do slabin vniklo mu kopí a ze slabin utkvělo v zemi.

Oineův syn měl se dvěma oštěpy střídavě štěstí:
jeden se zabodl v zem, však druhý doprostřed hřbetu.
Zatím co kanec řádil a dokola otáčel tělem,

zatím co novou krev i s pěnou syčící chrlil,
rány té původce přiskočí hned a k vzteku ho dráždí,
potom do plece přímo svůj třpytný zarazí oštěp.

Soudruzi projevují svou radost pochvalným křikem,
hrnou se pravicí svou tu vítěznou pravici stisknout,
na šelmu obrovskou s podivem zří, jež zabírá tělem
země veliký kus. Ač nemají za jisté dosud
dotknout se jí, přec všichni si smáčejí oštěpy v krvi.

Vítěz na zhoubnou hlavu svou nohu vložil a šlápnuv
na šelmu dí: „Ó dívko arkadská, přijmi tu kořist,
která náleží mně, a sdílej se o slávu se mnou!“
Ihned pak staženou kůži jí daruje, trčící množstvím
zježených štětín, i rypák, jež zdobily obrovské zuby.

Dívka z daru má radost a těší se z toho i dárce;
druhé však závist jala a celý dav spojenců reptá.
Synové Thestiovi pak vztáhnou paže a vzkřiknou
hlasitě: „Odlož tu kořist a nekrad', ženštino, slávu,
která náleží nám! A neklam se důvěrou v krásu,
aby ti neprospěl nic ten dárce zmámený láskou!“
Dívce pak odejmou dar a jinochu na ten dar právo.

Areův syn to nesnesl však a skřípaje zuby
divokým hněvem zvolal: „Ted' vizte, oč liší se činy
od hrozeb, cizí pocty vy lupiči!“ Bezbožnou ocel
ponořil Pléxippu v hrud', všech obav takových prostou.
Toxeus nevěděl hned, co počítí: rád by byl bratra
pomstil, však přitom se bál zas bratrova osudu zlého.
Sok mu však nedopřál dlouho se rozmyšlet: ocel až dosud
vlahou od čerstvé vraždy zas ovlažil bratrovou krví – –

Vítězství synovo slavic, hle, *Althaia* do chrámů bohů
oběti nesla: vtom zří své bratry přinášet mrtvé.
Jala se tepat v hrud' a naplní žalostným křikem
ulice, zlacený šat hned zamění za černé roucho.

Jakmile zvěděla však, kdo bratry jí zahubil, zmizel
veškeren žal a v chtivost pomsty se převrátil ze slz.

Kdysi, když zrodila syna a ležela churava doma,
Sudiček tré k ní přišlo, ty vložily polénko v oheň,
potom tisknouce k vřetenu prst, nit sudby mu předly
pravíce: „Stejný věk teď dáváme dřevu i tobě,
který ses právě zrodil.“ Když takový pronesly výrok,
odešly bohyně pryč, a matka tu hořící větev
z plamenů vytáhla hned a čistou ji zkropila vodou.
Dlouho ten osudný zbytek byl ukryt ve vnitřku domu;
chován byv, tvůj život zas uchoval, jinochu chrabrý!

Ten teď vyňala matka, i poručí draček a smolnic
naklást na krb a vše pak zapálí vražedným ohněm.
Třikrát se pokusí potom tu větev v plameny vložit,
třikrát ustala v tom: v ní bojuje matka a sestra,
dvě jmen jediné srdce tu strhuje v opačné strany.
Ze strachu před zlým činem, jenž nastával, často tvář bledla,
často zas hněv, jenž ve zracích vřel, svým nachem ji barvil.
Jakousi ukrutnou hrozbu jí chvílemi bylo lze čísti
v pohledu, chvílemi zas bys mohl v něm tušiti soucit.
Kdykoli nevole zuřivý žár jí vysušil slzy,
vždycky jí zas přec nové tryskaly. Tak jako koráb,
který strhuje vítr a proudění, opačné větru,
cítí dvojí tu sílu a bezradně poslouchá obou,
nejinak Althaia též je zmítána různými city,
střídavě tisíc hněv a ztišený znovu zas nític.

Konečně začala přec v ní vítězit nad matkou sestra;
bratří pokrevných Stíny chtíc usmířit v podsvětí krvi,
k zbožnosti bezbožnost volí. Když vzrostl zhoubný žár vášně,
Althaia dí: „Mou vlastní krev ta hranice spálí!“
Poté v pravici hrozný ten osudný oharek držíc,
před krb, pohřební oltář, se postaví, nešťastná žena.

„Vy tři bohyně pomsty,“ tak volala osnujíc zkázu,
„Eumenidy, sem k oběti msty své obraťte tváře!
Zločin páchám a mstím! Smrt smrtí smířit je třeba,
na zločin kupit zločin a na pohřeb nový zas pohřeb,
nechat ten bezbožný dům jsa žalem zavalen zajde!
Má snad šťastný Oineus se ze syna vítěze těšit,
Thestios však být sirý? Jest lépe, by trpěli oba!
Jenom vy, bratrské Stíny, vy duše zesnulé právě,
pociťte tuto mou službu a přijměte pohřební oběť,
kterou platím tak draho — plod neblahý života mého! —
Běda mi! Kam se to řítím? Ó bratři, odpusťte matce!
Ruce mi před činem chabnou! Ach, přiznávám, že si on smrti
zasloužil, hrozím se však té smrti být původcem sama. —
Má tedy ujíti trestu a žít, být vítězem, pyšným
na onen zdar, být králem a panovat nad Kalydónem,
z vás však bude jen popela hrst a stíny jen chladné?
To přece nemohu strpět! I on ať zahyne, zlosyn,
otcovu naději, vládu i vlast ať v záhubu strhne! —
Kde je však mateřský cit, kde rodičů závazky svaté,
kde jsou bolesti mé těch deseti měsíců strastných?
Kéž bys byl býval shořel již po prvé osudným ohněm,
kéž bych to já byla snesla! Mou zásluhou mohl jsi žít,
vinou svou teď zemřeš! Ted' za čin svůj odměnu vezmi.
Dvakrát — porodem mým, pak vyrváním dřeva — jsi dostal
život: navrať mi jej, neb do hrobu s bratry mě polož! —
Ráda bych, nemám však sil. Co učiním? Zraky mi plní
chvillemi rány mých bratří a obraz hrozný té vraždy,
chvillemi mateřský cit a láska křiví mé srdce. —

Běda, jak strašné, bratři, to vítězství bude, však přece
zvítězte, jenom když vás i s útěchou, kterou vám podám,
provodím do hrobu!“ Dí a chvějnou pravicí vrhne
s tváří odvrácenou ten osudný oharek v oheň.

Poleno vydalo ston, či zdálo se bolestně sténat,
jakmile plamenem chytl, jenž s odporem dřevo to vznítit.

Vzdálen a netuše nic je spalován plamenem tímto
Meleagros, on cítí, že útroby tajemným žárem
hoří, a hroznou tu bolest se pokouší mužností zdolat.
Žalostní jen, že nekrvavou a neslavnou smrtí
padnouti má, a velebí rány, jimž Ankaios podleh;
volá starého otce i bratry a oddané sestry,
sténaje posledním hlasem svých úst, i života družku
volá a snad též matku. A bolesti vzrůstají s ohněm,
s ohněm také zas chabnou, až uhasli společně oba:
pozvolna životní dech se rozplynul do lehkých vánků,
žhavý co troud se šedavým popelem pozvolna pokrýl...

Zdrcen je Kalydón pyšný, a lkají mladí i staří,
naříká šlechta i lid, a provdané euénské ženy
s rozdrásanými vlasy se tepou bolestně v prsa.
Ploditel stařecká líce i šediny prachem si třísni,
vrhnuv se na holou zem, a stýská si na dlouhý život.
Matčina pravice ovšem, jsouc činu si vědoma zlého,
ztrestala hrozný skutek a proklála útroby mečem.

Kdyby však dal mi bůh ústa, v nichž jazyků stero by znělo,
obsáhlé nadání též, ba všech Mús umění svaté,
projevy ubohých *sester* bych nemohl vylíčit slovem.
Nedbají důstojnosti a bijí se do modra v prsa,
stále ho zahřívají svým objetím, dokud je tělem,
celují mrtvé tělo a celují pohřební lože;
když se pak proměnil v popel, i popel sebraný k ňadrům
tisknou, na čerstvý rov se vrhají, náhrobní kámen
se jménem objímají a zkrápějí slzami jméno.

Tenkrát Létina dcera, jsouc konečně syta už pohrom
stihnuvších Oineův dům, krom Gorgy a Déianeiry,

snachy to Alkmény ctné, je pozdvihne od země peřím
vyrostlým vráz a křídla jim rozestře po dlouhých pažích,
v roh jim promění rty a takto je do vzduchu pošle.

Théseus u Achelóa

Théseus, vykonav část té společné práce, se vracel mezitím na slavný hrad, jež chrání Trítónská Pallas.

Achelóos, jež rozvodnil déšť, však cestu mu zavřel, zdržel ho v pouti a děl: „Ó Kekropův potomku slavný, vejdiž pod mou střechu a dravým se nesvěřuj vlnám! Unášivají klády a válejí s hukotem mocným balvany napříč řekou, a viděl jsem také, jak strhly v sousedství vysoké chlévy i s dobytkem, aniž tu býkům prospěla statná síla a koňům závodní rychlost. Četná jinošská těla svým prudkým a vířivým proudem pohltil též ten příval, když v horách roztály sněhy. Lépe je klidu si popřát a vyčkat, až obvyklou cestou poběží proud a skrovný tok už řečiště pojme.“

Přikývl Aigeův syn: „Rád užiji, Achelóe, rady i příbytku tvého!“ Tak odvětiv obého užil. Do síně, z drsného tufu a z pískovce plného pórů stavěné, vstoupil. Kyprý mech kryl podlahu vlhkou, na vykládaném stropě se střídaly s hlemýždi mušle.

Když dvě třetiny dne již na nebi urazil Titán, Théseus se svými druhy si na měkké pohovky lehli: zde byl Peirithoos, tam troizénský hrdina Lelex, jemuž se prořídlý vlas, již šedivý, po skráních trousil, jakož i jiní, jež uznal ten veletok Akarnánie za hodny stejné cti, jsa potěšen takovým hostem. Na přistavené stoly hned pokrmů nakladly nymfy, bohyně bosonohé, a když bylo sklizeno, vína v číších z kamenů drahých jim nalily. Hrdina mocný, pohlédnuv na mořskou pláň, jež ležela před zraky, pravil:

„Jaké to místo je tam?“ — a prstem ukázal — „pověz, jak se ten ostrov zve? Leč není to, zdá se, jen jeden.“

Echínady

Na to bůh děl: „Co zříte, to není jediná země:
leží tam ostrovů pět — lze těžko je rozeznat v dálce.
Nediv se Diáně tolik, že urážku ztrestala těžce!
Vodními nymfami byly ty ostrovy. Deset kdys býků
zabivše, k oběti té si pozvaly venkovská božstva,
mne však nevzpomněly a tančily slavnostní reje.
Vzkypěl jsem hned a jal jsem se valiti nejprudší silou,
jakou kdy znám, a stejně jsa hrozný svým hněvem i tokem,
od nivy nivu a od háje háj jsem divoce urval,
nymfy pak (teprve teď si vzpomněly na mne!) i s krajem
do moře odvalím odtud. A mořské vlny i moje
rozbily potom tu souvislou zem a v tolik ji dílů,
kolik je uprostřed vln zříť Echínad, roztrhly celou.

Ale tam v dáli, jak zříš, tam v dáli se rozkládá stranou
ostrov, jenž mi je drahý; ten *Perimélou* zve plavec.
Byla to milenka má, já panenství kdysi jí odňal.
Otec Hippodamás to nemínil strpět: pln hněvu
zasvětil dceru smrti a srazil ji se skály do vln.
Zachytím plovoucí tělo a volám: „Ty plynného vodstva
bože, trojzubu vládce a nejvyšší po králi světa,
Neptúne, prosím, přispěj a té, již krutý chce otec
utopit, poskytni místa, či sama ať místem se stane!“

Za těchto slov se jí neznámá zem kol plovoucích údů
opředla, tělo ztuhlo a vzrostlo v masivní ostrov.“

Poté umlkl bůh. Ten zázračný skutek je všechny dojal; než Peirithoos se vysmívá, že tomu věří. Jak už pohrdal bohy a mysli byl zpupné, dí bohu: „Achelé, tot' výmysl jen, ty přičítáš bohům přílišnou moc, když tvrdíš, že mění po vůli tvary!“

Filémón a Baukis

Úžas pojal všechny, ta slova mu neschválil nikdo. Především ozval se Lelex: bylť zralý duchem i lety. Takto mu děl: „Moc nebes je nesmírná, mezi všech prostá; cokoli bohové chtějí, to skutkem stane se ihned.

Abys mi věřil, slyš! Kdes na fryžských pahorcích stojí lípa a vedle ní dub; kol obou se ohrada táhne. Sám jsem viděl to místo — mne panovník troizénský Pittheus poslal do fryžské země, kde otec jeho kdys vládl. Poblíž je velká tůň, dřív obytná půda to byla, dnes se tam bahenní slípky a potápky na vodách hemží.

Júpiter v podobě lidské v ten kraj kdys přišel, a s otcem berlonoš Merkur, Atlantův vnuk, svá odloživ křídla. Tisíce obešli domů a hledali ke spánku místo, tisíce domů jim uzavřel klíč. Jen jeden je přijal: byl sic malý, jen slamou a bahenním rákosem krytý, avšak zbožný. V té chýši se spojili za mladých roků, v ní též zestárli spolu dva manželé, Filémón starý s Baukidou stejného věku. K své chudobě rádi se znali, nesli ji s klidnou myslí, a proto jim nebyla těžká. Ať by ses na pány ptal či na sluhy, bude to stejné: v domě jsou jen dva lidé, a oba jsou sluhy i pány.

Když tedy nebešťané k té nevelké dospěli chýši, oba sklonili hlavu a vstoupili nízkými dveřmi.

Stařec jim sedadlo podal, by údům pohovět mohli,
přes ně pak ochotná Baukis hned rezné prostřela plátno.
Rozhrábne teplý popel, v němž doutnalo dříví, a křísí
na krbu včerejší oheň: dřív suchou korou a listím
živí troud a stařeckým dechem jej rozdmýchá v plamen,
potom snesla s půdy i draček a suchého klestí,
poláme na drobno dříví a přiloží pod malý kotlík.
Její milený choť již nasbíral v zahrádce zelí.
Oloupe listy z něho a dvojzubou vidlicí sejme
uzený vepřový hřbet, jenž visel na černém trámu
(dlouho již uschován byl!), a od něho nevelký kousek
uřízne, uříznutý pak měkčí ve vřelé vodě.

Mezitím prázdný čas svým hostům hovorem krátí,
natřesou žíněnku též (jest vycpána sítinou měkkou),
na lehátko ji vloží (má vrbový spodek i nohy),
přes ně pak položí přehoz, jež bývali prostírat zvyklí
jenom ve svátek — ale i ten byl nuzný a vetchý:
onen podstavec z vrby si na přehoz nemusel stýskat!
Bohové ulehli. Podkasána a chvějíc se, Baukis
přistaví stůl, jenž nohy měl tři, však jednu z nich kratší;
střípek přidal jí délky. Když podložkou nahnutí bylo
zmírněno, srovnaný stůl pak zelenou otřela mátou.

Čisté Minervy dvojbarvý plod naň předloží hostům,
lahodné podzimní dříňky, jež v jasné chovala šťávě,
salát čekankový a ředkvičky, hromádku sýra,
vejce, jež v popelu vlažném jen zlehounka vařila — všecko
v čistém nádobí z hlíny. Pak postaví měsidlo na stůl,
tapané z téhož „stříbra“, a dřevěné, bukové číše:
celá dutina jejich se blyštěla žlutavým voskem.
Za malý okamžik dodal i krb své pokrmy horké.
Víno skrovného stáří je sklizeno se stolu opět,
ovšem na chvíli jen, a zákuskům učiní místo.

Ořech tu jest, též kárský fík a svraštěné datle,
slívy a jablka vonná se v širokých košicích skvějí,
jakož i chutné hrozny, jež sebrány s nachové révy;
uprostřed bělostný medový plást. A k tomu se druží
nade vše milé tváře a ochota čilá a štědrá.

Zatím si všimnou, že džbán, ač tolikrát nabrali z něho,
samoděk plní se zas a vína přibývá stále.

Užasli nad tím divem a chvějí se, vzepjavše ruce,
modlí se nesměle Baukis i Filémón, o milost prosí,
aby jim prominut byl ten prostý, chudičkový oběd.

Byla tam jediná husa, jež hlídala malou tu chýši:
tu svým božským hostům se chystají zabíti v oběť.

Měla však rychlá křídla, i zchvátila pomalé starce,
dlouho jim unikajíc, až konečně u samých bohů
hledala spásu. A ti ji kázali na živu nechat.

„Bohové jsme,“ tak řekli, „a bezbožné sousedstvo dojde
zaslouženého trestu, než vám bude dopřáno ujít
bezpečně chystané zkáze. Jen opusťte rychle svou chýši,
provázejte náš krok a k horské výšině s námi
pospěšte!“ Poslechnou oba a o hůl se opírajíce
berou se s námahou pryč a stoupají po táhlém svahu.

K vrcholu měli jen tolik, co šíp as dosáhne letem
jednou vyslaný: obrátí zrak a spatří, že voda
pokrývá vše, jen jejich že dům tam uchován stojí.
A co se diví té věci a pro osud krajanů pláčí,
hle, ta stařícká chýše, tak malá i pro dva jen pány,
mění se náhle v chrám! Již ve sloupy rozsochy přešly,
žlutě se lesknou došky, je vidět zlacenou střechu,
veřeje tepané zdobně a podlahu mramorem krytou.

Tehdy pak Sáturnův syn k nim promluvil s laskavou tváří:
„Starče spravedlivý a stařeno, která jsi hodna
spravedlivého muže, co žádáte?“ — Promluviv stručně

s Baukidou, Filémón zjeví, co usnesli společně oba:
,Státi se božími sluhy a hlídači vašeho chrámu
přejem si být, a jako jsme prožili svorně své roky,
tak ať hodina táž nás usmrtí! Nikdy ať nezřím
ženy své hrob, a mne ať nemusí pohřbívat ona!'

Tužba ta splnění došla. I byli tam hlídači chrámu,
dokud přáno jim žít. Pak zešedše lety a stářím,
u svatých stupňů stáli kdys náhodou, vzpomínajíce
osudů kraje: tu Filémón zří, že se odívá Baukis
listím, a Baukis uzří, že Filémón listím se halí.
Ačkoli oběma tvář již zarůstá vrcholkem stromu,
dokud bylo to možno, přec hovoří spolu. ,Bud' sbohem,
choti!' tak současně řekli, a současně ústa jim pokryl
větrovým strom... I dnes ti tam ukáže bithýnský rolník
dvojici sousedních pňů, jež vyrostly z těla jich obou.

Takto mi vážní starci — a neměli příčiny lháti —
tenkrát vyprávěli. Já sám jsem viděl tam vínky
viseti na haluzích a řekl jsem věšeje čerstvé:
,Miláček bohů bud' bohem a ctěn bud', bohy kdo ctíval!'

Erysichthón

Lelex ustal, a všechny ten příběh i vypravěč dojal,
Thésea ze všech nejvíc. Chtěl slyšeti o božích skutcích
zázračných. Proto bůh řeky, jsa podepřen o levý loket,
takto mu dí: „Jsou bytosti, hrdino, u nichž jen jednou
změnil se vzhled a nová podoba zůstala navždy.
Jiným do různých tvarů lze přecházet, tak jako tobě,
Prótee bydlící v moři, jež objímá pevninu vodstvem!
Bývals vídán tu v podobě lva, tu mladého muže,
hned byls divým kancem, hned hadem, jehož se dotknout

bylo by člověku strašné, tu býkem tě činily rohy;
častokrát mohl ses kamenem zdát a častokrát stromem;
někdy jsi býval řekou — tos brával na sebe tvářnost
plynoucích vln — a jindy zas plameny, opakem vody.

Stejnou moc má *Mnéstra*, choť Autolykova a dcera
Erysichthona. Ten muž byl tupič mocností božích,
nikdy jim nestavěl oltář a nepálil kadidlo k počtě.
On též Cereřin les prý bezbožnou sekerou znectil,
znesvětil ocelí starý háj té bohyně dobré.

Stál v něm obrovský dub s pněm letitým — lesem byl věru
sám ten strom. A uprostřed pně se vinuly stuhy,
pamětní desky a vínky, vše důkazy splněných proseb.
Nejednou dryady pod ním své slavnostní tančily reje,
nejednou stouply si kolem a spojivše pořadem ruce
měřily objem stromu, i zabíral velikán rovných
tříkrát patero sáhů. A ostatní stromové bylo
o tolik nižší než on, oč nižší stromů zas tráva.

Přesto však Erysichthón ho nemínil ušetřit ostří
oceli své: on svatý ten strom své čeledi káže
podtít a vida, že váhá ten rozkaz provésti, vyrvav
sekeru jednomu z nich, ten bezbožník, promluvil takto:
,Byť i byl božstvem sám, a nikoli milý jen božstvu,
za chvíli musí se dotknout svým listnatým vrcholkem země!'

Řekl, a zatím co vznášel svou sekyru k úderům z boku,
zachvěl se posvátný Cereřin dub a stonem se ozval,
listí začalo sinat a začaly zároveň sinat
žaludy též a zsinalost pokryla rozlehlé větve.
Když pak bezbožná ruka ten kmen již zasáhla ranou,
z protáté kůry se vylila krev a tryskala proudem,
jako se valívá též, když sklesne blíž oltáře žertva,
mocný, ohromný býk, a krvácí z protáté šíje.

Úžas pojal všechny a ze všech se odvážil kdosi
zabránit zločinu jeho a zadržet sekyru krutou.
Thessal pohlédl naň a pravil: ‚Zde odměnu vezmi
za zbožnost!‘ Obrátiv hned svou sekyru od stromu na něj,
rázem utál mu hlavu a bušil pak opět a opět
do stromu. Pojednou takový hlas byl ze stromu vydán:
‚V tomto stromě se skrývám já, rusálka, Cereře milá;
umírám teď, však slyš mé proroctví! Za tvoje činy
bezbožné čeká tě trest — toť pro mne je útěcha v smrti!‘

On však provádí dál svůj zločin. Byv konečně podryt
úsilím nesčetných ran a množstvím provazů stržen,
zřítíl se strom, svou tíhou poraziv velký kus lesa.
Dryadky, ohromené tou ztrátou háje i družky
(všechny jsou pokrevné sestry), jdou k Cereře, zármutku plny,
v černých šatech, a prosí, by ztrestala Erysichthona.
Přikývla krásná Cerés, a pohnuvši půvabnou hlavou,
otřásla půdou rolí, jež tížilo úrody břímě.
Osnuje takový trest, že by soucit v člověku budil,
kdyby on skutky sám byl nepozbyl soucitu u všech:
zhoubným Hladem ho zamýšlí umořit! Ježto však nesmí
sama se přiblížit k němu — sám osud nedovoluje,
aby se Cerés a Hlad kdy setkali —, osloví takto
jednu z horských božstev a venkovských oread plachých:

‚Místo je kdes až v nejzazších končinách Skythie mrazné,
ponurý, neplodný kraj, zem obilí prostá i stromů.
Bydlí tam netečný Led a Mráz a Bledost a Třesot,
jakož i lačný *Hlad*. Kaž tomuto, aby se vnořil
do útrob svatokrádci! A nikdy ať pokrmů hojnost
neztiší jej a vždycky ať vítězí v zápase se mnou!
Daleká cesta tě nelekej nic! Zde ujmi se vozu,
ujmi se draků a opraťmi říd' to spřežení vzduchem!‘

Dala jí vůz, i vznesla se nymfa a ovzduším jedouc
dospěla ve skythskou zem. Tam na vrchu strmého horstva
(Kavkazem lidé je zvou) šíj draků zprostita jařma.
Hledaný *Hlad* pak spatřila na pláni kamení plné,
porostlé sem tam travou: on zuby a nehty ji trhal.
Vlasy měl zježené divě, tvář bledou, zapadlé oči,
od plísně našedlé rty a hrdlo prašivé hnisem,
suchou, tvrdou kůži, jíž bylo i útroby znáti.
Pod mohutnými bedry mu vyschlé trčely kosti,
břicha pak vůbec neměl a o hrudi mohl jsi mít
za to, že ve vzduchu tkví, jsouc páteří držena pouze.
Vyzáblost každý kloub mu zvětšila, kolenní číšky
zdály se naběhlé, kůtky jak nesmírné hrboly čněly.

Jak jej uzřela z dálky, blíž přistoupit neměla nymfa
odvahy: vyřídí Cereřin vzkaz. A v krátkém tom čase,
ač přec daleko stála, ač teprve před chvílí přišla,
již se jí zdálo, že cítí hlad. Hned otočí draky
s vozem a v thessalskou zem je vzduchem zpátky zas hnala.

Hlad šel vyplnit Cereřin vzkaz, ač jinak se vždycky
protiví jejímu dílu. I snesl se po větru vzduchem
k domu, jenž mu byl udán, a v ložnici svatokrádcovu
ihned se odebral. Ten byl pohřížen v hluboký spánek
(byloť to za noční doby), a Hlad jej oběma lokty
objal, dechem se do něho vsál, tvář, hrdlo i prsa
ovanul, v prázdných cévách mu lačnou hladovost vzbudil.
Když pak vykonal úkol, zas opustil úrodné země,
do svých obvyklých polí a nuzného domu se vrátil.

Líbezně ovíval dosud svou perutí Erysichthona
lahodný Spánek — a on se shání po jídle ve snách,
čelistmi naplano hýbe, tře zuřivě o zuby zuby,
pracovat nutí jícen, jež lichá potrava mámí,
marně však řídký vzduch jen polyká namísto jídel.

Ale když zaplašil spánek, chuť k jídlu v něm divoce plane,
ovládá lačný hltan a útroby, hořící hladem.
Všecko, co chová vzduch, co rodí země i moře,
chtěl by již mít a na hlad si nařiká za plným stolem,
za jídla jídla si žádá. Co mohlo by postačit městům,
celému národu též, to jedinému je málo,
čím pak více si plní svůj břich, tím více si žádá.
Tak jako moře, ač sbírá své přítoky z celého světa,
nikdy přec nemá dosti a vpíjí daleké řeky,
tak jako dravý oheň se nevzpírá potravě nikdy,
spaluje nesčetné louče, a čím jest více mu dáno,
tím chce mít víc, a právě ta hojnost jej dravějším činí,
tak též bezbožný Erysichthón: on pokrmu všechny
přijímá ústy a další chce hned. A k jídlu ho pudí
všecko, co sní, a s pokrmu v něm vždy prázdnota vzniká.

Bezedná hlubina břicha a hlad již ztenčily valně
jmění, jež po předcích zdědil, však dosud neztenčen trval
mužův strašný hlad, a žravosti nezkojitelné
žár byl svěží stále. Když pohřbil svůj majetek v břichu,
dcera mu zbývala jen, již nebyl ten bezbožník hoden.

Prodal ji v nouzi, leč ta, jsouc vznešená, nechtěla pána
strpět. K blízkému moři své ruce vztahujíc prosí:
,Vyrvi mě pánovi, bože, jenž získals kořistí vínek
panenství, kteréš mi odňal!' Té kořisti Neptúnus dobyl:
nezhrdl její prosbou. Ač pán ji před chvílí viděl
stíhaje ji, on změnil jí vzhled: dal stíhané tvářnost
muže a oděv i nástroje těch, kdož chytají ryby.

Zíraje na ni dí pán: ,Ó ty, jenž visící jehlu
v malé návnadě skrýváš a udicí dovedně vládneš,
ať máš pokojné moře a ochotné ve vodách ryby,
žádná ať necítí udici dřív, než na ni se lapí:
dívka v chudobném šatě a s vlasy rozčuchanými

na tomto břehu stála — já na břehu státi ji viděl;
pověz, kde je? Až sem jde stopa, však nikoli dále.'

Cítíc, že bohův dar má úspěch, a těšíc se z toho,
u ní že hledá ji samu, dá v odpověď na jeho dotaz:
,Odpusť, kdokoli jsi! Zde od vody na žádnou stranu
neodvrátil jsem zraky a díla si bedlivě hledím.
Abys mi věřil, slyš: ať tak bůh moře mé práci
pomáhá, jako že nestál tu na břehu po celou dobu
jiný nikdo krom mne, ať míníš muže či ženu!'

Uvěřil pán a kročeje obrátiv po břehu krácel,
ošálen byv šel pryč, i nabyla původních tvarů.

Jakmile otec poznal, že Mnéstra měniti může
tělesný vzhled, on často ji zaprodal, dívka však pánům
prchla v podobě koně či ptáka, krávy či laně,
potravy, získané klamem, tak skýtajíc lačnému otci.
Ale když přemíra zla už veškeré zásoby jídla
strávila, nové pastvy jen dodavši chorobě těžké,
začal své vlastní údy si trhati zuby a hryzat,
nešťastný muž, a tělo své ukájel tím, že je trávil — —

Nač se však o jiné starám? I já přec, jinochu, mohu
měnit tělesný vzhled, leč toliko v několik podob.
Hned se svíjím jak had, hned tím, čím nyní, se jevím,
jindy jsem vůdcem stáda a do rohů vkládám svou sílu —
do rohů, dokud jsem mohl! Však nyní jedna část čela
nemá zbraně, jak vidíš." A po těchto slovech si vzdychl.

KNIHA DEVÁTÁ

Héraklés a Achelóos

Théseus táže se boha, proč vzdychá a čím se to stalo,
že má jen jeden roh. A veletok aitólský začal,
rákosím věnčeny maje své vlasy vši úpravy prosté:

„Žalostné jest, oč žádáš — kdo rád by vzpomínal bojů,
v kterých podlehl? Přec však vyložím po řadě všechno.
Větší pro mne je ctí ten zápas, než porážka hanbou,
osoba vítěze pak jest velkou útěchou pro mne.

Jméno Déianeiry se zajisté doneslo někdy
pověstí k tvému sluchu. To bývala překrásná dívka,
naděje, budící závist, k ní upínal ne jeden ženich.
Tak jako jiní jsem přišel v dům vladaře, jehož jsme chtěli
za tchána. ‚Učiň mě,‘ díím, ‚svým zetěm, Portháonovče!‘
Héraklés pravil totéž — nám dvěma se poddali všichni.
Pyšnil se, za tchána Jova že dá, i slávou svých prací,
jakož i tím, že rozkazy macechy se zdarem splnil.

Já díím: ‚Hanba je bohu, by ustoupil pouhému muži‘
— nebylt' bohem ještě. A ve mně tu spatřuješ krále
proudů a vod, tvým královstvím plynoucích klikatým během.
Zetěm jsa tvým, já nebudu cizinec z dalekých končin
příšlý, nýbrž tvůj krajan a příslušník říše tvé budu.
Jen ať mi neškodí to, že královská Júnó mě nemá
v záští a žádné práce mi nebyly určeny za trest!
Júpiter, Alkménin synu, jejž vydáváš za otce chlubně,
pravým ti otcem bud' není, neb je-li jím, stal se jím hříšně.
Z matčiných záletů otce se domáháš! Vyvol si, chceš-li,
raději smyšlenkou jen mít Jova, či zrozen být v hanbě!‘

Héraklés za těch slov již chvíli se posupně díval
na mne, a zjitřený hněv jsa neschopen ovládnout mocně,
tolik mi odvětil jen: ‚Víc pravicí zmohu než ústy.
Jen když tě přemohu bojem, rád v řeči ti vítězství nechám!‘ —

v boj pak zprudka se hnál. Já styděl se po pyšných slovech
ustoupit: zelený šat jsem odhodil obnaživ tělo,
paže jsem nastavil vstříc a stranou od hrudi drže
ve střehu zahnuté ruce, své údy jsem uchystal k boji.
Héraklés, do hrstí prachu si nabrav, házel jím po mně,
sám však zežloutne též, jsa ode mne postříkán pískem.

Hned mě pak za šíji chytá, hned za stehna, olejem kluzká,
nebo se zdá, že mě chytá, a doráží odevšad na mne.
Mne však chrání má tíha, i byl jsem od něho marně
napadán, tak jako hráz, již vlny s jekotem velkým
bičují: trvá ona, jsouc vlastní bezpečna tíhou.
Po chvilce odloučení se v zápas pustíme znovu,
pevně si stoupneme oba a nechceme povolit žádný:
k noze se pojila noha, a já, jsa nakloněn hrudí
kupředu, rukou ruku a čelem čelo jsem tiskl.
Nejinak, jakož jsem viděl, se měří dva býkové statní,
chtějící nevěsty dobýt (toť cenou zápasu), kravky
nejhezčí na celé pastvě; a stádo se dívá a žasne
nevědouc, kdo z nich dojde tím vítězstvím nejvyšší moci.
Třikrát chtěl má prsa, jež lámala úsilí jeho,
Héraklés odrazit zpět, však nadarmo. Po čtvrté posléz
vyklouzl z objetí mého a sesmekl sevřené paže,
vraziv pak rukou do mne (jsem odhodlán vyznati pravdu),
na bok mě obrátil hned a k hřbetu se těžce mi přimkl:
věřte mi (nemíním slovy teď získávat vylhanou slávu),
bylo to, jak by mě zalehla hora a tiskla mě k zemi!
Stěží jsem posunout mohl své paže, bohatým potem
zrosené, stěží své tělo jsem tvrdého sevření zbavil;
ale co supím, on dotírá dál a bráně mi nabrat
sil mé šíje se zmocnil — a tu jsem byl konečně nucen
sklonit koleno k zemi, ba zuby se zahryznout v písek.

Když jsem podlehl silou, svých úskoků lstivých se chopím:
změním se v dlouhého hada a hbitě mu vyklouznu z rukou.
Jakmile však jsem svinul své tělo v klikaté kruhy,
vystrčil dvojklaný jazyk a vydav zuřivý sykot,
zasmál se tírynthský rek a tropě si z úskoků posměch
pravil: „Zdolávat hady je úkol, jemuž jsem zvykl
v kolébce! Achelóe, snad předčíš ostatní hady,
jeden však plaz — jak malý to díl jest lernského hada!
Plodilť ze všech ran, jež utřil: jedinou hlavu
z četných vedlejších hlav jsem neutál beztravně, vždycky
dvojí zjevil se dědic, jenž posílil přetátou šíji.
Ač se však pjala jak větve, když z ran se jí rodili hadi,
ztrátou ač rostla, já zdolal a zdolanou roztal tu stvůru.
Jak to as dopadne s tebou, jenž proměněn v hada, se kryješ
podobou vypůjčenou a zbraněmi cizími máváš?“
Řekl a u samé hlavy mi sevřel pouty svých prstů
šíji, a já, jsa rdoušen jak v kleštích tisknoucích hrdlo,
palcům silákovým jsem jícn se namáhal vyrvat.

Když jsem byl zdolán i tak, tu třetí mi podoba zbyla:
divoký býk — i změním se v býka a obnovím zápas.
On však přistoupil zleva a v lalok mi zabořil ruce;
když jsem se hnál, šel se mnou a tahal mě, tvrdé mé rohy
sklonil a zabodl v zem a mne pak do písku svalil.
Na tom neměl však dosti: jak v divoké pravici držel
trčící roh, on ulomil jej a od čela urval.
Roh ten zasvětily pak najadky, davše v něj kvítí
s ovocem. Dobrá Hojnost je bohata nyní mým rohem.“

Skončil a služebná víla, jež měla jak Diána oděv
podkasán, vlasy pak volně jí splývaly po obou stranách,
vstoupila v hodovní síň a přinesla v bohatém rohu
zákusky, vše, co podzimek nadělil, radostné plody —

Nastal den. Když první paprsky vrchů se dotkly,
odešli mladí muži, neb nechtěli čekat, až řeka
poplyne v klidu a míru a až by zas na celém toku
opadla vysoká voda. Bůh Achelóos pak do vln
skryl svou venkovskou tvář i hlavu s jediným rohem.

Příběhy Hérakleovy

Nessos a Déianeira

Avšak ten bůh své ozdoby jen byl pokořen ztrátou,
jinak byl živ a zdrav; ba skrýval tu úhonu hlavy
tak, že si vrbovou snítku či rákosí na čelo kladl.
Tebe však, divoký Nesse, žár lásky k Déianeire
zahubil: perutý šíp ti proklál zezadu tělo!

Neboť když s novou chotí se navracel v otcovské hradby
Héraklés, k Euénu přišel a k dravým proudům té řeky.
Tok byl nadmíru mocný, jsa rozhojněn zimními dešti,
přeplněn četnými víry, i nebylo možno jím projít.
O sebe nebál se nic, však o život choti měl starost.
Nessos přišel k němu — byl mohutných údů a znalý
brodů — a děl: „Já sám tvé manželce, Alkaiův vnuku,
pomohu na onen břeh; ty sil svých užij a přepluj!“
Boiótský rek hned Nessovi odevzdal Déianeiru,
která strachem zbledla a bála se proudu i Nessa.
Potom, jak byl, svým toulem a lví též obtížen koží
(neboť zahnutý luk i s palicí přes řeku hodil),
pravil: „Když už jsem začal, i tato buď zdolána řeka!“
Neváhá, nehledá místo, kde nejmírněji by tekla
řeka, a nedbá toho, být zanesen úslužným proudem.

Ale když dosáhl břehu a luk svůj se země sbíral,
zaslechl choti své hlas a na Nessa, který se chystal
zciziti svěřený vklad, hned zavolal: „Kam tě tvá lichá
důvěra v nohy, ty smělče, unáší? Tobě to říkám,
dvojtvarý Nesse, jen slyš a neber mi to, co je moje!
Ke mně-li úctu jsi neměl, nuž podsvětní otcovo kolo
před láskou zakázanou tě alespoň varovat mohlo!

Ty mi však neujdeš, věř, ač spoléháš na koňské nohy: ranou, nikoli nohou tě dostihnu!“ Poslední slova potvrdil čin, on vyslal naň šíp a záda, jak prchal, proklál: zahnutý hrot mu z prsou vyčníval vpředu.

Jakmile vytržen byl, hned oběma otvory tryskla do výše krev, jež s jedem se smísila lernského hada. Nessos zachytil krev. „Však nezemru nepomstěn!“ pravil u sebe, v teplé krvi pak namočil roucho a ženě, kterou chtěl unést, je dal jak dráždidlo budící lásku.

Hérakleova smrt

Zatím mījely roky a veliký Héraklés činy naplnil svět a ukojil též své macechy záští.

Vyvrátiv Oichalii, kdys oběti slíbené chystal Jovovi Kénajskému. Tu k sluchu ti, Déianeiro, pronikla žvatlavá Pověst, jež nepravdu přidává ráda k pravdě a výmysly svými se rozmáhá, zprvu jsouc malá: hlásila, Jovův že syn jest rozpálen k Iole vášní.

Milujíc věří tomu a zvěstí o nové lásce zlekána, nejprve slzám se oddala, bolest se snažíc rozptýlit, ubohá, pláčem. Však potom si řekla: „Co pláče?“ Z těchto mých bolných slz má sokyně těšit se bude! Přijde-li však, je třeba cos nového vykonat spěšně, dokud to lze, než zabere jiná mé manželské lože. Bědovat mám či mlčet? Mám domů se vrátit či sečkat? Mám snad opustit dům či bránit jim, nelze-li více? Což však, Meleagre, když vzpomenu, že jsem tvá sestra, provedu rázný čin, svou sokyni zhubím a takto dosvědčím, ženin co bol, co křivda, již utrpí, zmůže?“

Myšlenky její se nesou hned sem, hned onam, však posléz
nejlepším zdálo se jí ten šat, jež napustil Nessos
krví, poslati muži, by posilnil ochablou lásku.
Neví, co Lichovi dává, a netuší Lichás, co béře:
nebohá sama svůj žal mu podává, něžnými slovy
poroučí, aby dal choti ten dar. Nic netuše rek jej
přijal a jedem té lernské obludy plece si oděl.

V plamen vznícený právě on s modlitbou kadidlo sypal,
na oltář mramorový pak vína uléval z misky:
pojednou mocný ten jed se rozehřál, uvolněn ohněm,
v tělo se vlil a zšíroka rozptýlil po údech reka.
Dokud bylo mu lze, svou obvyklou mužností vzdechy
potlačil; ale když bol již převýšil odolnost jeho,
naplnil, poraziv oltář, svým voláním lesnatou Oitu.

Ihned snaží se pak to smrtící roztrhnout roucho;
ale kde tahá, tam šat mu stahuje kůži a k údům
lne (jest hrozné to říci!), jsa nadarmo strháván s těla,
nebo mu zdrásané údy a velké odkrývá kosti.
Krev pak příšerně syčí jak ocele řeřavé pláty
ztopené v kád' a do varu jed ji uvádí vroucí.
Míry pak není v tom zlu: již srdce ty plameny lačné
vstřebává, siný pot mu splývá po celém těle,
praští ožehlé šlachy, a morek se rozplynul v kostech
skrytým účinkem jedu...

I pozvedá k hvězdám své ruce,
volaje: „Pas se jen na ranách mých, ó Júnóno mstivá,
pas se a na zkázu mou, ty ukrutná, dívej se z výšin,
nasyť své lité srdce! Či může-li pocítit se mnou
soucit i nepřítel, a to jsi ty, ó, duši mi vezmi,
kterou máš v záští, tak hrozně zmučenou, zrozenou k trudům!
Darem bude mi smrt — vždyť maceše tento dar sluší!

Já tedy Búsirida jsem pokořil, který kdys třísnil
oltář krví hostů, já zuřivce Antaia zbavil
podpory od matky Země, mne hibérský nezlekal pastýř
s trojitým tělem, ni ty, ó Kerbere, s trojitou hlavou!
Ruce, to vy jste držely za rohy mocného býka?
Vaši práci zná Élis, vás poznaly stymfálské vody,
taktéž parthenské háje, a vaší zdatností také
mohl jsem přinést pás, jenž ze zlata thermódontského
kování měl, i plody, jež hlídány drakem vždy bdělým!
Přede mnou neobstál kanec, jenž plenil arkadské kraje,
neobstál Kentaurů voj! Nic nebylo lernskému hadu
platno, že ztrátami rostl a dvojnásob nabýval síly!
Viděl jsem thrácké hřebce, již lidskou ztučnili krví,
viděl jsem v stáji žlab, v něm chuchvalce lidského masa:
spatřiv to strhl jsem žlab a pána i koně jsem zabil!
Obrovský nemejský lev byl těmito pažemi zdrcen,
na této šíji jsem nesl báň nebes! Júnónu lítou
znavilo rozkazy dávat: mne konat je neunavilo!

Nová přišla však rána, je bezmocná proti ní chrabrost,
bezmocná všeliká zbraň! Kdes v hlubinách prsou se šíří
tajemný hlodavý žár, jenž údy mi stravuje všechny.
Eurystheus však je zdrav! Ha, lze-li pak věriti ještě,
že jsou bozi?“

Tak dí a strašně jsa poraněn kráčí
vysokou Oitou jak raněný býk, jenž v těle si nese
vetknutý lovecký oštěp, a uprchl původce rány.
Bylo ho viděti hned, jak sténá, hned, jak se třese,
hned zas celý ten oděv se pokoušel roztrhávati,
jindy zas kácel stromy a dával najevo horám
zuřivý hněv neb k otcovu blankytu zdvíhal své ruce.

Lichás

Aj, vtom uvidí Lichu: jsa poděšen, ve skalní sluji
hleděl se skrýt. Jak veškeren vztek v něm zjitřila bolest,
pravil: „Tos ty ten osudný dar mi přinesl, Licho?
Ty máš původcem být mé smrti!“ I chvěje se Lichás,
zděšením bledne mu tvář, pln strachu se omlouvá reku.
Co se mu omlouvá tak, chtě rukama obejmout nohy,
chopil ho Alkaiův vnuk a mávnuv jím dvakrát či třikrát
prudčeji mrštil jím než samostříl v eubojské proudy.

On však vzdušnými vánky se vznášeje, pojednou ztuhl.
Jako prý chladnými větry se sráží dešťová voda,
odkudž povstává sníh, a kroužením sněhu pak tvrdne
měkká vloček hmota a v kroupy se sbaluje husté,
taktéž on, byv mocnými pažemi ve vzdušný prostor
vržen, a od strachu krve jsa prost, vší vlhkosti zbaven,
v tvrdý kámen se změnil: tak zvěstuje z minula báje.

Dodnes v Eubojském moři se zdvíhá z hluboké tůně
skalnatý tes, jenž lidské podoby uchoval stopy.
Plavci, jak by měl cit, se střehou stoupati po něm,
zvou pak ten ostrůvek Lichás. —

Ty, Jovův potomku slavný,

ty však sis nakácel stromů, jež vyrostly na strmé Oitě,
nakupils hranici z nich a objemný toulec i s lukem,
se šípy, které měly hrad trojský po druhé spatřit,
Filoktétovi jsi dal, jenž službu ti prokázal, oheň
podpáliv. Zatím co dříví již chytalo plamenem dravým,
nemejské rouno lví tys rozestřel na vrch té kupy,
na ně jsi položil kyj a sám jsi tam ulehl naznak,
s tvář, jako bys ležel kdes na schodech u plných číší
vína a na hlavě své měl do vlasů vpleteny vínky — —

Hérakleova apotheósa

Plamen zmohutněl již a rozliv se na všechny strany praštel a k netečným údům a k tomu, jenž zhrdal tím ohněm, vzhůru se dral. Však bohy jal strach, co ochránce země čeká. Júpiter, Sáturnův syn, to poznal a takto oslovil radostně bohy: „Ta bázeň vaše mě těší, nebešťané, a z plného srdce si blahopřát mohu, sluji-li vládcem a Otcem tak vděčných poddaných duší, blaží mě, že můj syn jest bezpečen pod vaší přízní. Dojista jest váš projev jen uznáním velikých činů; ale já sám jsem zavázán též. Necht' věrnými srdci nechvěje planý strach, těch plamenů nedbejte, bozi! Vítěz nade vším zdolá i plameny, které tu zříte, pocítí ohně tu moc jen částí od matky danou, věčné je však, co ode mne přijal: to zkázy je prosto, aniž to propadá smrti a podléhá jakému ohni. Tu část, když už skončil svou pozemskou dráhu, já přijmu v nebeský kraj a doufám, že potěší tento můj skutek veškerá božstva. Leč bude-li snad kdo v srdci se rmoutit božstvím jeho, sic nebude přát té odměně, ví však, že si jí zasloužil rek, a schválí to, třebaš i nerad.“

Bohové projeví souhlas a zdá se, že všechno to snáší klidně i královská choť; jen konec Jovovy řeči nenese klidně: ji mrzí, že takto ji pokáral manžel.

Zatím odklidil Vulkánus vše, co z rekova těla mohl strávití oheň, i zbyla pak podoba, v níž bys nepoznal Héraklea: teď z matčiny tvářnosti nemá jediný rys, však zplna si uchoval Jovovy stopy. Tak jako omládlý had, jenž s kůží svlekl i stáří, novými šupinami se blýská a dovádí bujně, taktéž tírynthský rek, když smrtelných údů se zprostil,

lepší své bytosti částí jen vzkvétá, zdá se být větším,
vznešené vážnosti nabyt a stal se ctihodným zjevem.
Otec všemohoucí jej zahalil mračnem a pojal
na čtverospřežní vůz a k hvězdám vznesl ho třpytným.

Alkméné a Iolé

Galanthis

Pocítil Atlás tu tíhu. Leč Sthenelův Eurystheus dosud nezkontil hněv a záštím, jež choval k otcovi, stíhá zuřivec potomky též. Však Argolská Alkméné, dlouho soužená trudy, ta měla jen Iolu, které by mohla svěřovat stařecké nářky a líčit synova díla, která znal svět, i vlastní osudy. Na rozkaz otcův Hyllós Iolu přijal a dav jí své srdce i lože lůno vznešeným plodem jí obtěžkal.

Alkméné takto začala řeč: „Kéž alespoň tobě jsou přízniva božstva, kéž ti průtahy zkrátí, až přijde tvá chvíle a budeš vyzývati Eileithyiu, tu rodiček bázlivých paní. Ke mně se chovala tvrdě, chtějí Júnóny přízeň si získat.

Když totiž přicházel čas, kdy Héraklés zkušený v pracích zrodit se měl a v desáté znamení vstoupilo slunce, čekáný plod mi napínal život, i bylo mé břímě převelké: mohla bys právem té tíhy, v životě skryté původcem nazvati Jova. A já jsem nemohla déle porodní bolesti snášet — i dnes mne při řeči jímá mrazivý děs; a bolesti část je vzpomínka na ni. Sedm nocí a po sedm dní mě trýznila bolest. Konečně, zdolána strastmi, své ruce vztahuji k nebi, Lúciínu hlasitě volám i ostatní porodu božstva. Ona sic za mnou přišla, však Júnó mstivá ji předem získala: ona jí chtěla mou hlavu dát za oběť přízně. Jakmile uslyšela mé sténání, usedla venku na oltář poblíže vchodu a levé koleno tisknouc

pod pravé zákolení a křížem sepjavši ruce
bránila vyjít plodu. Těž říkala jakási kouzla
tiše a začatý porod mi držela těmito kouzly.
Vzpírám se zas a darebně, šílená, pro nevděk klnu
Jovovi, přeji si zemřít a vyrážím žalostné nářky,
že by se ustrnul kámen. A Thébanky, stojící u mne,
o zdar prosily bohy a v strastech mě povzbuzovaly.

Byla tam jedna služka, svým původem ze středních vrstev,
Galanthis, plavých vlasů, jež rozkazy plnila čile,
pro svou úslužnost milá. Tu napadlo, Júnó že mstivá
tropí tajného cos. Jak chodila z domu a nazpět,
všimla si oltáře též a bohyně, sedící na něm
s rukama na kolenou a s prsty spjatými křížem.
Řekla jí: „Kdokoli jsi, přej štěstí královně! Slehla
Argolská Alkméné již, svých tužeb rodička došla!“
Bohyně porodu vyskočí hned a zděšením pustí
spojené ruce, a já, když přetrhla pouto, jsem slehla.

Galanthis prý se smála, že podvedla bohyni chytře.
Smála se, bohyně krutá však za vlasy chopila dívku,
stáhla ji k zemi a bránila jí, když povstati chtěla,
tisknouc ji zpět, a v přední nohy jí změnila paže.
Bývalá čilost jí zůstala sic, též barva jí trvá
na zádech táž, leč vzhled má docela jiný než dříve.
Vydavši z úst svých lež, by prospěla rodičce, rodí
ústý a stejně jak dřív se prohání po našem domě.“

Dryopé a Lótis

Řekla a zavzdychala, jsouc vzpomínkou na starou služku
dojata. Mladá choť pak osloví lítostnou ženu:
„Tebe ta proměna, matko, tak dojíímá při ženě cizí,

vzdálené vaší krvi. Což kdybych ti vyprávět měla
divný osud své sestry? Ach, bolest a slzy mi brání,
slova mi váznou na rtech!“ —

Své mateři jedinou dcerou
bývala Dryopé kdys (mne s jinou ženou měl otec),
nejhezčí z oichalských dívek. Když pozbyla panenství — božský
vladař Délu a Delf ji znásilnil —, vzal si ji za choť
Andraimón, bylo pak známo, že s chotí touto je šťasten.

Jezero jest, má skloněný břeh, jak pobřeží mořské
vypadá mírný ten svah; a myrtoví úbočí věncí.
Dryopé, neznalá sudby, sem šla, chtěc uctíti nymfy
vínky: tím spíš lze s trpkostí zehrati na její osud.
V loktech synáčka nesla, jenž nedospěl dosud ni roku,
držela sladké břímě a vlahým je kojila mlékem.
Opodál jezerní tůně stál lotos, rostoucí u vod,
plný nachových květů a sliboval bobulí hojnost.
Dryopé utrhla s něho pár květů, aby je dala
synkovi za milou hračku. I já jsem to učinit chtěla
(bylat' jsem tam), vtom vidím, že kanou krvavé kapky
s květů a větve stromů se kmitají mrazivým chvěním.
Neboť v ten strom — jak venkovský lid teď říká, ach, pozdě —
skryla se nymfa Lótis: když prchala před sprostým chtíčem
Priápa, změnila náhle svůj vzhled, však nikoli jméno.

Sestře to nebylo známo. Když chtěla jsouc zlekána jíti
zpět, a vyzývavši nymfy už z místa se chystala vzdálit,
v kořeni uvázly nohy. A ona se snaží je vyrvat,
může však hnout jen hořejškem těla. A zdola již roste
kůra, jež celé lůno jí pokrývá povlakem tuhým.
Když to spatřila sestra, chce rukama rváti si vlasy,
listí si nabrala však: jeť hlava plna už listí.
Amfissos, hošík malý — neb takovým jménem ho nazval

Eurytos, královský děd —, hned poznal, že matčina ňadra tuhnou a mléčná vláha že neteče, ačkoli saje.

Já jsem divákem byla, ó sestro, sudby tvé kruté,
aniž jsem přispět ti mohla. Jen peň a větve jsem v loktech
svírala, zadržet vzrůst se snažíc objetím pevným;
přiznám se, že jsem si přála být s tebou pod korou skryta —

Hle, choť Andraimón přišel a s ním též ubohý otec,
Dryopu hledají oba: co hledají Dryopu, já jim
lótový ukáži strom. I líbají vlahé to dřevo,
přilnou ke svému stromu a na jeho kořenech lpějí.

Drahá sestra již neměla nic, co by nebylo stromem,
leda jen tvář. Své listí, jež vyrostlo z nešťastných údů,
zkrápěla proudem slz, a dokud může a ústy
prochází hlas, jí takové nářky se do vzduchu linou:

„Možno-li nešťastným věřit, já přísahám, že jsem si nijak
nezasloužila zkázy: jsem trestána beze vší viny.
Žila jsem bez úhony; a lžu-li, ať uschnu a ztratím
listí, které teď mám, a vytáta sekyrou shořím! —
Toto mé robátko však již sejměte s mateřských větví,
kojné dejte mé dítě a nechte je, aby tu mléko
pívalo pod mým stromem a pod mým stromem si hrálo!
Až bude umět mluvit, ať zdraví ve mně svou matku,
nechat' si říká smutně: »Má máť v tom stromě je skryta.«
Vody však nechat' se bojí a netrhá se stromů květy,
všechny stromky a kře ať pokládá za tělo boží! —

Sbohem, manžele drahý, i ty, ó sestro a otče!
Jestliže cítíte ke mně dost lásky, chraňte mé větve
před ranou ostrého nože i před zubem bravu a skotu!
Nyní pak, ježto mi nelze k vám dolů schýliti hlavu,
napněte ke mně své tělo a dejte se ode mne zlíbat,
dokud líbatí mohu, a synáčka zdvihněte ke mně! —
Více již nemohu říci — hle, hebké lýčí se plazí

po mém bělostném hrdle a vrcholek stromu mě halí.
Od očí vzdalte své ruce, necht' bez vaší úsluhy milé
kůra, již zaroste tvář, mé mroucí uzamkne zraky!'

Přestala mluvití ústa — a Dryopy nebylo. Lótos
dlouho i po změně těla své čerstvé větve měl teplé.“

Ioláos — Synové Kallirrhoini

Zatím co vyprávěla ten podivný Iolé příběh,
Alkméné s tváří prstem své snaše stírala slzy,
ačkoli plakala sama. Než veškeren zármutek náhle
zaplašil nový úkaz. Hle, v pyšném domě se zjevil
Ioláos: byl přetvořen tak, jak za mlada býval,
skoro jsa hoch, jenž tvář měl pokrytu slabým jen chmýřím.

Zrozenka Júnóny Hébé mu poskytl tohoto daru,
davši se uprosit chotěm. Když chtěla však přísahat Hébé,
napříště takový dar že už nikomu nemíní dáti,
Themis kladla jí odpor a pravila: „Brzy již zdvihnou
Théby bratrský boj, v němž Kapaneus může jen Jovem
přemožen být, a smrtelné rány si zasadí bratři.
Náhle se rozevře zem a spatří své poddané Stíny
věštec, dosud živý. Syn pomstí rodičkou otce,
dávaje najevo lásku i zločinnost při témže činu;
zděšen svým zlem a zbaven rozumu, zbaven i vlasti,
bude pak Lític pohledy štván i matčiným Stínem,
až si ten osudný šperk zas vyžádá manželka jeho;
potom Fégeův meč se do boku zeťova vnoří.
Tenkrát Kallirrhoé má prositi mocného Jova,
aby už jinošství květ dal synáčkům, mladičkým dosud.
Júpiter bude tím dojat, a chtěje co nejdříve pomstít

slavného vítěze smrt, dar nevlastní dcery a snachy předejde sám a z pacholat učiní mladistvé muže.“

Jakmile věštnými ústy to prorocství vydala Themis, předem budoucna znalá, hned všelijak reptali bozi: hlučí, proč prý se nesmí i jiným té výhody dostat. Aurora Pallantovna si naříká na velké stáří Títhóna, manžela svého; a naříká Cerés, vždy vlídná, že jest Íasión už šedivý; nový chce život pro Erichthonia Vulkán; i Venuši budoucnost neklid působí, Anchísovi chce vyjednat opěté mládí. Každý bůh má někoho v oblibě. Pro tuto přízeň vzrůstá odbojný rozkol.

Tu otevře Júpiter ústa, takto pak dí: „Což nemáte, bozi, k mé osobě úcty? Kam se to řítíte, kam? Či myslíte, že má kdo tolik moci, by překonal osud? To osudem v prožitá léta vrátí se Ioláos a osudem Kallirrhoini synkové muži se stanou, ne mocí ni stranickou přízní! Osud přec vládne i mně! Vždyť kdybych jej změnití mohl, pod tíhou pozdních let můj Aiakos nebyl by shrben, věčného mladosti květu můj Mínós by užíval s bratrem Rhadamanthem. Jeť málo již ctěn a nevládne lidu Mínós řádně jak dřív, jsa trpkým obtížen stářím.“

Pohnula bohy ta řeč, už nikdo si netroufá žehrat, vidí-li Rhadamantha i Aiaka, znavené lety, vidí-li Mínóa též.

Když býval nedotčen věkem, poděsil pouhým jménem i veliké národy Mínós; tehdy však byl již sláb a z rozence Déionina Míléta velký měl strach, jenž na otce Foiba byl pyšný, jakož i na svou sílu. Ač tušil, že o jeho vládu ukládá, z otcovských sídel ho vyhnati odvahu neměl.

Byblis

Tys však, Míléte, uprchl sám a na rychlé lodi
přepluls Egejské vodstvo a na dálné asijské půdě
založils nové město; má jméno dle zakladatele.

Tam kdys Kýaneé šla po břehu otcovské řeky,
klikatém — Maiandros otcem jí byl, jenž na totéž místo
tolikrát v běhu se vrací. S tou krásnou dívkou ses poznal,
Míléte, dvojčata pak ti zrodila, Byblidu s Kaunem.

Byblis nabádá dívky jen to mít v lásce, co smějí —
Byblis, ve které bratr, vnuk Foibův, roznítil touhu:
ne jako sestra, ni tak, jak slušelo, měla ho ráda.
Z počátku nechápe ovšem ty plameny, že to je láska,
nemyslí, že to je hřích, když příliš často ho líbá,
když kol bratrovy šíje své lichotné ovíjí paže:
dlouho sesterské lásky se lživým přeludem šálí.
Zvolna však vybočí z mezí ten cit. Chtíc uvidět bratra,
přichází vyzdobena a nadmíru touží se jevit
sličnou, ba závidí té, jež zdá se mu sličnější nad ni.
Dosud jí není však jasný ten stav a pod oním žárem
necítí žádné přání; leč v nitru se bouřlivě zmítá.
Zve ho svým pánem již, má v záští pokrevná jména,
chtěla by u něho slout spíš Byblidou, nikoli sestrou.
Avšak naděje hříšné si za bdění netroufá dosud
vpustit do svého srdce; leč v mdlobách klidného spánku
vídá předmět lásky, ba snila též o drahém bratru,
že se s ním snoubí, a polil ji nach, ač spala tak tvrdě.

Uprchl sen a Byblis přemítá bez hlesu dlouho,
vzpomíná výjevu ze sna, pak v rozpacích promlouvá takto:

„Běda mi, žel! Co značí ten přelud za tiché noci?
Kéž by se nesplnil nikdy! Ach, proč ten sen se mi zjevil?
On jest zajisté krásný i v očích závisti plných,
milý je, mohla bych jej též milovat, nebýt mi bratrem;
byl by mne také hoden. Leč vadí, že mu jsem sestrou.
Ať se však často spánek s tou noční vidinou vrátí,
jen když takého nic se za bdění nesnažím páchat!
Spánek nemá svědka a slast v něm podobna pravé.
Ach, věz, Venuše něžná a křídlatý Kupídó s matkou,
jakou jsem cítila slast, jak zřejmá mnou pronikla rozkoš!
Jaká to sladká mdloba mi plnila ve spánku nitro!
Jak ta vzpomínka těší! Leč krátká byla ta rozkoš,
příliš kvapila noc a nepřála podniku mému —

Kéž bych se, změnil jméno, já s tebou sloučiti směla:
dobře bych otci tvému, ó Kaune, mohla být snachou,
dobře bys otci mému, ó Kaune, mohl být zetěm!
Kéž by dal bůh, by společné vše krom předků nám bylo,
kéž bys byl z vyššího rodu než já — ach, to bych si přála!
Nějakou dívku kdys matkou učiníš, překrásný hochu,
mně však, jež z rodičů týchž co ty jsem bohužel vzešla,
mně budeš vždy jen bratrem: nám to jen zbude, co škodí.
Co tedy značí pro mne má vidění! — Jakou však váhu
mohou mít sny? Či mají i sny snad nějakou váhu?
Bohové dejtež lépe! — Však bohové sestry si brali!
Tak si vzal Sátarnus Opu, ač byla mu spřízněna krví,
Téthyi Ókeanos a Júnónu Olympský vládce. —
Bohové mají svá práva! Ach, nač se dle nebeských svazků
pokouším lidské řády, tak odlišné, odvažovati?
Zakázanou tu vášeň bud' vypudím ze svého srdce,
anebo, nejsem-li s to, ó, prosím, kéž zahynu dříve,
na marách spočinu mrtva, a tam nechť bratr mě líbá! — —
Vždyť přec taková věc si žádá svolení obou.

Já s tím souhlasím, budiž: on zločin v tom viděti bude! —
Synové Aiolovi se nebáli sestry si vzíti!
Odkud však já je znám? Nač tento jsem vynášla příklad?
Kam se to řítím? Ó, pryč, vy hříšné plameny lásky!
Sestra nechť miluje bratra jen tak, jak připouští slušnost! —
Kdyby však dříve on sám byl býval roznícen ke mně
láskou, mohla bych snad být po vůli bratrově vášni.
Kdybych mu nebyla tedy já odmítla žádost, mám sama
žádati? Promluvit mám a přiznat se? Budu to moci?
Budu! Mne přinutí láska. A stud-li mi uzamkne ústa,
psaní, poslané tajně, mu poví o skryté lásce.“

Takto se rozhodla, takový plán v ní rozpaky zdolal.
Vzpřímí se, ulehne na bok a opřena o levý loket
pravila: „Nechat' to zví! Svou šílenou lásku mu vyznám. —
Běda mi! Kam se to kácím? Ký žár se mi rozhořel v srdci?“
Potom vymýšlí slova a třesavou rukou je skládá;
pravice drží rydlo a levice tabulku drží.
Začíná, váhá; píše, však zavrhne ihned svá slova;
vryje cos, vyškabe zas, i schvaluje, zamítá, mění;
chopí se desek a zas je odloží, zas se jich chápe;
neví sama, co chtíti, a cokoli učinit míní,
hned se jí nelíbí zas: stud s odvahou v tváři se mísí.
Bylo tam napsáno „sestra“. Však potom se rozhodla sestru
odstranit, upravit vosk a vrýt v něj taková slova:

„Štěstí, kterého sama mít nebude, ty-li ho nedáš,
přeje ti milující — své jméno se stydí, ach, zjevit.
Ptáš-li se pak, co chci, kéž bylo by bez jména možno
jednati v té mé při, bys nezvěděl, že to je Byblis,
dokud v splnění tužeb si nadějí nebudu jista!

Že mám raněno srdce, to dávno ti prozradit mohla
barva a vyhublost má i oči, jež často mi zvlhly,

výraz tváře a vzdechy, jež neměly příčiny zjevné,
častá objetí má, též polibky, z nichž bylo poznat
(snad jsi to pocítil sám), že nejsou sesterské pouze.
Sama však, ač jsem v hrudi tak těžkou chovala ránu,
v nitru ač běsnil žár, vše možné jsem podnikla přece
(bohové svědky mi jsou), bych konečně zmoudřela, dlouho
vedla jsem boj, já nešťastný tvor, bych unikla mocným
střelám Kupídovým. Své trudy jsem mužněji nesla,
než bys od dívky čekal. Jsem přemožena — tak musím
vyznati již a o pomoc tvou teď bázně prosím.
Ty svou milenku zničit, jen ty ji spasiti můžeš:
vyber si, co máš činit! To neprosí nepřítelkyně,
prosí tě ta, jež tobě je nejbližší, bližší však ještě
přeje si být a s tebou se poutem těsnějším spojit.

Starci ať zákony znají a zkoumají, jaké je právo,
co jest volno, co hřích, a zpytují znalecky řády:
pro mladý věk jest vhodna jen láska, jež rozvahy nedbá!
Nevíme ještě, co činiti lze, nuž myslíme, všechno
činit že lze, a příklad si bereme z velikých bohů.
Přísný otec ni strach, ni zření na dobrou pověst
nesvedou proti nám nic: kéž máme jen příčinu k strachu!
Sladkou, pokradmou rozkoš my skryjeme pod jménem bratra.
Mně je svobodno přec též potají hovořit s tebou,
před zraky všech tě objímat smím a líbat: jak málo
chybí nám již! Ó, ulituj té, jež vyznává lásku,
jež by ji nevyznala, ač kdyby ji nenutil k tomu
nejvyšší žár! Ať nehlásá hrob, žes dohnal mě k smrti!"

Taková slova, co ryla (ach, nadarmo!), celou již desku
popsala, místo jí došlo a konec se ke kraji tiskl.
Vzala hned kámen drahý, ten v slzách smočí (bylť jazyk
bez vláhy), zapečetí pak psaní, svědka své viny.

Potom ostychu plna si zavolá věrného sluhu,
plaše se lichotí k němu: „Ty oddaná duše, to psaní
doneseš mému —“ a za hodný čas pak dodala: „— bratru.“
List jí vypadl z ruky jsa podáván. Lekla se sice
předzvěsti, list však poslala přec. — Když dosáhl sluha
vhodné chvíle, šel k bratru a odevzdal neznámou zprávu.

Jakmile přečetl Kaunos část poselství, které ho došlo,
ohromen náhlým hněvem hned odhodil dopis a stěží
zdržuje od tváře sluhy, jenž třásl se strachem, své ruce.
„Dokud ti lze, ty zločinný kuplíři hříšného chtiče,
uprchni! Kdyby tvá smrt mně samému nepřivodila
hanbu, byl bys už dávno to odpýkal smrtí!“ Tak volal.

Sluha zděšeně prchl a Kaunova divoká slova
oznámil paní. Ty bledneš, ó Byblido, slyšíc, že tebou
povrhl, tělo trne, jsouc ledovým sevřeno mrazem. —

Když se jí vrátily smysly, i vášeň se vrátila s nimi;
hlasem, jenž stěží rozechvěl vzduch, se ozvala takto:

„Dobře mi tak! Proč v slepotě své jsem takovou ránu
vyznáním zjevila hned? Nač kvapnému listu tak rychle
chtěla jsem svěriti to, co v srdci mělo být skryto?
V nejistých narážkách jen jsem nejdříve zkoušeti měla,
jak on smýšlí v nitru! Jak cípem plachty jsem měla,
seznati vánku směr, by zdárně mi poháněl koráb,
měla jsem na jisté moře se pustiti! Takto jsem ovšem,
nevědouc o větru nic, hned nadout nechala plachty!
Proto mě zanáší teď běh na skály, oceán celý
zalévá zhroucenou loď — mým plachtám návrat už odňat.
Jistá znamení přec též bránila, abych své lásce
nedala růst: když nésti ten list jsem kázala, z ruky
vypadla deska a naděje mé tak podryla všechny!
Zdaž jsem neměla změnit den — neb celý svůj záměr —

snad však spíše jen den? Sám bůh mě to varoval takto,
bezpečná znamení dával — jen nebýt mysl má chorá!

Neměla jsem však vosku se svěřovat, sama jsem měla
promluvit s ním a svěřit své šílenství osobně jemu!
Býval by viděl mé slzy, tvář té, jež v lásce ho chová,
mohla jsem mluvití víc, než kolik se na desku vešlo!
Mohla jsem, třebaš by nechtěl, kol šíje mu ovinout paže;
kdyby mě odvrhl snad, já předstírat mohla, že zemru,
nohy jsem obejmout mohla, a lnouc k nim, o život prosit!
Byla bych podnikla vše, a tvrdé-li oblomit srdce
nemohla jediná věc, snad všechny by byly to zmohly!
Leccos zavínil snad též sluha, který byl poslán:
nepřišel k němu vhodně a dobu dost příhodnou tuším
nezvolil, volné chvíle ni myslí as nestihl volné!
To mi as na škodu bylo: přec není tygřicí zrozen,
nechová namísto srdce kus tvrdého kamene v hrudi,
železo tuhé ni ocel, a nesál od lvice mléko!
Podlehne! Zkusím to znovu a zas — mé úsilí o zdar,
dokud mi zůstane tento můj dech, mne nezmrzí nikdy!

Kdybych odčinit mohla své jednání, nejlepší bylo
nezačínat; co začato však, to třeba i provést.
I kdybych již se vzdala svých přání, není přec možné,
aby můj odvážný čin on v paměti nechoval stále;
a když přestanu, bude se zdát, že slabou jsem vůli
měla či že jsem ho zkoušela jen a kladla mu léčky,
nebo si pomyslí aspoň, že podléhám chtíči, ne bohu,
který mě přetěžce tísní a žár mi vzněcuje v prsou!
Konečně, nelze mi již ten bezbožný odčinit skutek:
psala jsem, prosila jsem — jest poskvrněna má vůle;
i když nepřidám nic, již nevinnou nemohu slouti.
To, co mi chybí, je velké pro přání, pro hřích však malé.“

Řekla a — takový rozpor jí zmítá nejistým srdcem —
ač ji ten pokus mrzí, chce znovu se pokoušet, míru
překračujíc, a dává se odmítnout, nebohá, často.
Když to však nebralo konce, on uprchl před hříšným činem
z vlasti a v cizí zemi si nové založil hradby.

Tenkrát truchlivá Byblis prý teprve pozbyla myslí
nadobro, tenkrát šat si s prsou strhala v žalu,
bije se do nahých paží jak zběsilá, šílenství svého
neskrývá již a k naději v lásku, jež zapovězena,
zjevně se přiznává: opouští vlast i protivný domov,
sledujíc kročeje bratra, jenž prchá do cizích krajů.
Jako pak ismarské bakchantky tvé, ó Semelin synu,
třetího roku vždy rej, tvým thyrsem vzníceny, slaví,
taktéž Byblidu zřely se prohánět širými poli
s výskotem búbaské dívky. Pak odejde z tohoto kraje,
bojovných Lelegů zemí i Kárií, Lykií těká;
Kragos již opustila i Limyru, Xanthu též proudy,
jakož i Chimaiřin vrch — té planul uprostřed těla
oheň, lví měla hrud' i tvář, však hadí byl ocas —:
a když přestaly lesy, tys upadla, stíháním bratra
zesláblá, na tvrdou zem sis prostřela, Byblido, vlasy,
a tak ležíš a tiskneš svou tváří spadané listí.

Rusálky leležských lesů se kolikrát něžnými lokty
snažily pozdvihnout dívku a radily, aby svou lásku
mírnila, těšily ji, však její mysl je hluchá.
Leží bez hlesu Byblis a zatíná v zelenou trávu
nehty a měkký drn je smáčen potokem slzí.
Pod nimi najadky zřídlo, jež nikdy by nevyschlo, jasné,
vykouzlí — tak dí zvěst: co většího mohly jí dáti?
Hned pak, jako se z kůry, jež protáta, vyroní kapky,
nebo jak lepkavé klí se z plodné pramení země,
nebo jak tají proudy, jež utuhly dotekem mrazu,

jakmile západní vánek zas přiletí, dýchaje mírně,
taktéž Foibovna Byblis se rozplyne v slzy a v pramen
změní se hned. Až do dnešních dob v tom údolí prýští
zřídlo pod černým dubem a po své paní je zváno.

Ífis

Pověst o novém divu by byla snad pronikla brzy do stera krétských měst, kdyby nebyl se nedávno udál na Krétě bližší zázrak: své pohlaví změnila Ífis.

Jedenkrát faistská zem, jež s knóskou sousedí říší, zrodila prostého muže: slul Ligdus, pocházel z lidu, byl však svobodný rodem. Ni majetkem nepřevyšoval „proslulost“ původu svého, však čestnost jeho i život úhony vši byl prost. Ten nabádá těmito slovy těhotnou manželku svou, když porodu chvíle se blíží: „Dvojí přání chovám: kéž s nejmenší bolestí slehneš, a kéž syna mi zrodíš! Los ženy je těžší než mužův, osud jí odpírá síly. Nuž zrodíš-li — nedejtež bozi takovou věc! — plod ženského pohlaví, usmrť jej ihned! Nerad to ukládám jen — ach, odpusť mi, otcovská láska!“ Pravil a vytrysklé slzy jim oběma zrosily tváře, tomu, jenž dával příkaz, i té, jíž příkaz byl dáván.

Přece však Telethúsa se snažila stále, ač marně, uprosit chotě, by v naději té jí neobmezoval; Ligdus trvá však na svém. A byla jen stěží už schopna unést plný život, jenž zralým obtížen plodem. Tu však v půlnoční čas k ní přistoupila, nebo se zdálo ve snu, že přistoupila k loži, i s průvodem, svátostí plným, Íó, egyptská Ísis. Má růžky jak měsíční srpek na čele, vínky z klasů, jež plavým zlatem se lesknou, královskou ozdobu též. Byl štěkavý Anúbis u ní, Búbastis vznešená, svatá, i Ápis zbarvený pestrě, bůh, jenž tlumí hlas a k mlčení vyzývá prstem, řehtačky, Osíris též, jenž stále a stále je hledán, cizí pak had — ten jedu je pln, jenž uspává k smrti.

Potom, jako by bděla a zřetelně viděla všechno, bohyně pravila k ní: „Má oddaná Telethúso, těžkých starostí zanech a choťova příkazu nedbej! Cokoli přivedeš na svět, až Lúcina zbaví tě strastí, neváhej, ujmi se plodu! Jsem pomocné božstvo a ráda přispěji těm, kdož prosí; a nikdy si nebudeš stýskat, božstvo žes nevděčné ctíla.“ S tím proroctvím z ložnice vyšla.

Radostně povstane z lůžka choť krétská, vztahuje k hvězdám čisté ruce a prosí, by sen ten splnění došel.

Když pak bolesti vzrostly a břímě si pomohlo samo na tento svět, byl ženský to plod, což nezvěděl otec. Nahala, že to je chlapec, a dala ho živiti; víry došla ta věc — jen kojná věděla o jejím klamu. Vykonal oběti otec a nazval po dědu dítě: děd se jmenoval Ífis. Jak těšilo matku to jméno! Značilot' obojí rod a klamán nebyl jím nikdo. Zbožným podvodem počatá lest pak zůstala skryta: šatem chlapec to byl a tvář — ať dal bys ji dívce, ať bys ji hochovi dal — by oběma dodala krásy.

Zatím třetí již léto se přidalo k deseti rokům: otec, Ífido sličná, ti zasnoubil lanthu rusou, pannu, jež darem krásy si získala největší slávu ze všech faistských děv, jsouc rozenka Telesta z Kréty. Stejný byl obou věk i krása a umění s vědou společní učitelé jim vštípili, základ to mládí. Odtud se do srdce obou, tak prostého, vloudila láska; stejně sic ranila obě, však důvěru neměly stejnou! V manželství, smluvené otci, a ve svatbu Lanthé doufá, myslíc, že ten, jenž mužem se zdá, jí bude těž mužem, Ífis cítí lásku, však nedoufá, že by jí mohla užít, a to v ní zvyšuje žárlivost: plá k dívce tu dívka.

Stěží zdržujíc slzy dí k sobě: „Ach, jaký mě čeká
konec? Podivná vášeň mě ovládá nezvyklé lásky,
které nepoznal nikdo! Což chtěli mne ušetřit bozi?
Měli mne ušetřit tedy! Či nikoli? Chtějí mě zničit?
Kéž zlem přirozeným a obvyklým stihli mě aspoň!
Neplane ke krávě kravka a neplane ke klisně klisna;
k beranu planou ovce a k jelenu laňka se druží.
Ptáci se též tak páří, a u všeho na světě tvorstva
není samičky přec, již k samičce přepadá vášeň.
Kéž bych mohla být mrtva! Což má být domovem Kréta
veškerých stvůr? Hle, Sólova dcera se pro býka nadchla:
samice pro samce však! Má láska je, vyznám-li pravdu,
divější ještě než její! Vždyť mohla v splnění vášně
doutati přec, vždyť v podobě jalůvky poznala býka
uživši lsti a přístupen byl ten milovník klamu!
Avšak kdyby se shromáždil sem vtip celého světa,
kdyby i Daidalos sám zpět přiletěl na křídlech z vosku,
co by tu zmohl? Či mohl by snad svým učeným umem
z dívky mě učinit hochem? Či změní, Iantho, tebe?
Sama se, Ífido, vzchop a sama si odvahy dodej,
ze srdce vypud' ten žár, tu zpozdilou, bezradnou vášeň!
Čím ses zrodila, uvaž, ač nechceš-li sama se šálit,
hledej pak to, co smíš, a miluj, co náleží dívce!
Naděje budí lásku a naděje lásku i živí:
tuto ti skutečnost bere! Zde nebrání v objetí drahém
žádná ti stráž, ni starost manžela ostražitého,
aniž přísný otec, ni sama se nevzpírá prosbě:
přec ji však nemůžeš míti, a nechat' se cokoli děje,
nemůžeš býti šťastna, byť pomáhal člověk či božstvo!
Nebyl by dokonce marný ni jediný zlomek mých přání:
vlídní bohové dali mi vše, co v moci své měli,
totéž, co já, chce otec a totéž chce budoucí tchán můj;

příroda nechce to však — jeť mocnější nad toto všechno:
jediné ta mi škodí! Hle, přichází žádoucí doba,
sňatku se blíží den — již mou se má lanthé státi —
já ji však nebudu mít: mám žízni uprostřed proudů —
Júnó, bohyně sňatku, a Hymene, proč vy k té svatbě
jdete, kde ženicha není, a při níž se vdáváme oba?!”

Po těchto slovech ztichla. A neméně prudce to v nitru
lanthy vře — ta prosí, bys, Hymene, rychle už přišel!
Z toho však Telethúsa má strach, hned odkládá dobu,
hned zas předstírá nemoc jak překážku, často se na sny
vymlouvá, na zlou předzvěst. Již vyčerpala však všecko,
čím by se vymlouvat mohla, a sňatek oddalovaný
nastával — jediný den už toliko zbýval. Tu sňala
dceři i sobě stužky, jež zdobily oběma hlavu,
volně spustila vlasy a pravila, objevši oltář:

„Ísido, marejské nivy jež obýváš, Paraitonion,
ostrov Faros i Níl, jenž v sedmero ústí se štěpí,
rač nám přispěti, prosím, a ulev našemu strachu!
Tebe, ó bohyně, tebe, tvé odznaky zřela jsem kdysi,
sama jsem poznala vše: zvuk nástrojů, pochodně, průvod

— — — — —

řehtaček, příkazy tvé jsem dobře si vštípila v paměť.
Zří-li má dcera slunce, a já jsem nedošla trestu,
toť dar tvůj, tvá rada! Ó, slituj se nad námi, paní,
pomocí svou nám přispěj!” Proud slz ta provázel slova.

Bohyně, jak se zdálo, svým oltářem pohnula (vskutku
pohnula jím!) a chrámová vrata se zachvěla, vzplály
růžky v podobě lúny a řehtačka zazněla zvučně.
Matka pak odchází z chrámu — ač jistoty nemá, ten úkaz
příznivý těší ji přec — a s ní se též ubírá Ífis.
Delší jest její krok než obvykle, prchá jí z tváří
úběl, přibývá sil, sám obličej ostřejších rysů

nabyl a vlas, jenž úpravy prost, se pojednou krátí,
čilosti jeví teď víc než dřív, když bývala ženou.
Ženou jsi byla a hochem jsi teď! Nuž obdařte chrámy,
těšte se bezpečnou vírou! I jdou a obdaří chrámy.
K darům připojí nápis, v tom nápise krátký byl výrok:
„ÍFIS HOCH ZDE VĚNUJE TO,

CO SLÍBIL JSA DÍVKOU.“

Jakmile příští den své paprsky širému světu
rozžehl, Venus a Júnó se k společným pochodním sešly
s Hymenem: mladík Ífis ten den svou lanthu dostal...

KNIHA DESÁTÁ

Příběhy Orfeovy

Orfeus v podsvětí

Z Kréty pak nesmírným vzduchem se Hymén ubírá dále
zahalen ve žlutý plášť a míří v kikonské kraje:
Orfeův hlas jej v Thrákii zval, než marně ho volal.
Bůh tam zavítal sic, však slavnostní nepřines písně,
nepřines veselé tváře ni úkazy věštící štěstí.
Pochodeň též, již držel, jen štiplavě čadila stále
prskajíc jen a v plápol se máváním nerozhořela.
Konec byl předzvěsti horší. Když těkala zelení travin
mladá pěvcova choť, jsouc v průvodu najad, svých družek,
uštkla ji do kůtku zmije, a ona se skácela mrtva.

Když už rhodopský pěvec se pro choť na tomto světě
naplakal dost, chtěl o Stínů říši se pokusit také:
temnou tainarskou branou se odvážil ke Stygu sejít.
Vzdušnými zástupy Stínů, jichž tělům se dostalo hrobu,
dorazil k Persefoně a k vladaři, který v tom smutném
království panuje Stínům. Tu rozechvěl k písni své struny,
takto pak pěl: „Ó božstva té říše, jež pod zemí leží,
do níž přichází vše, co k smrti se na světě rodí,
smím-li a svolíte-li, bych mluvil pravdu a nechal
okolků klamavých úst, já nepřišel Tartaros temný
viděti, aniž proto, bych spoutal trojitě hrdlo
netvora Medúsina, jež četnými hady se hemží.
Za choť svou jsem přišel. Ta na hada šlápla a zmije,
vstříkši jí do těla jed, ji zhubila v rozkvětu mládí.
Chtěl jsem snésti tu ztrátu a nezapru, že jsem to zkoušel:
láska mě zmohla. To božstvo je dobře tam na světě známo;

nevím, je-li zde, však tuším, i tady je známo:
není-li smyšlena jen ta o dávném únosu pověst,
spojil Amor i vás. Zde při těchto hrozivých místech,
při tom podsvětí širém a zamlklé říši té pusté,
zvrátte, ach, předčasnou smrt mé Eurydiky, mé choti!
Vám jsme my propadli vším. Když pobudem na světě krátce,
později anebo dřív v to jediné spěcháme místo.
Všichni míříme sem, toť poslední příbytek pro nás,
nad lidským plemenem nejdelší moc jest ve vašich rukou.
Tak také ta, až uzraje čas a skončí svá léta,
případne vám: já nechci ji darem, jen o půjčku žádám!
Pakli mi odpírá osud tu milost pro choť, jsem pevně
rozhodnut zůstat zde: nás obou smrtí se těšte!“

Takto co lkal a zvukem strun svou provázel prosbu,
plakaly bezkrvé duše. I Tantalos zapomněl lapat
vodu, jež prchá mu vždy, a strnulo Ixiónovo
kolo a nervou jater dva supové, nechaly věder
Danaovny a na kámen svůj si Sisyfos used.
Tenkrát, jak vypráví zvěst, prý po prvé slzami zvlhly
Lític tváře, jež dojal ten zpěv, ba královna sama,
jakož i podsvětní král té prosbě se nemohou vzpírat.
Volají Eurydiku. Ta u Stínů nedávno příšlých
dlela a její krok byl pomalý od čerstvé rány.
Orfeus Rhodopský obdržel choť, však podmínku k tomu,
aby se neohléd za sebe dřív, než na světlo vyjde
z údolí podsvětní tmy; sic dar ten neplatný bude.

Krajem němého ticha pak stoupali do vrchu stezkou,
příkrou, ponuře tmavou a ztopenou ve stinné mlze.
Nebyli daleko místa, kde na povrch země lze vyjít:
tu ho jal strach, že zemdlela choť, a dychtě ji spatřit,
obrátil zrak pln lásky — a ona hned zmizela nazpět.

Snažil se vztahuje ruce být objat i obejmout choť svou,
avšak nelapil nic leč vzduch, jenž unikal rukám.
Ona, již po druhé mrouc, přec na chotě nenaříkala:
nač by si naříkat mohla leč na lásku, kterou k ní choval?
Řekla mu poslední „sbohem“, jež sotva už postihnout mohl
manželův sluch, a sklesla zas nazpět, kde byla předtím.

Nad tou dvojí smrtí své manželky užasl Orfeus
tak jako *muž*, ježž poděsil Kerberos s trojitým hrdlem
(střední poutal mu řetěz): ten úžas ho nepřešel dříve,
dokud se nezměnil v kámen a nepozbyl podstaty lidské;
nebo jak *Ólenos* kdys, jenž na sebe cizí vzal vinu,
chtěje se viníkem zdáti, a ty, *ó Léthaios* bědná,
věřící příliš své kráse, vy srdce, kdys oddaná sobě
vroucně, teď kameny však, jež stojí na vlhké Ídě!

Orfeus prosil a po druhé chtěl zas přeplout, však marně:
převozník nevzal ho na loď. On seděl však na břehu Stygu
ve smutku po sedm dní, dar Cereřin nevložil do úst;
starost, duševní bol a slzy mu pokrmem byly.
Na krutost podsvětních bohů si stýskaje, vrátil se potom
na strmou Rhodopu zpět a Haimos, ježž Severák šlehá.

Moc Orfeova zpěvu

Sól již po třetí ukončil rok, ježž zavírá chladné
znamení mořských Ryb, a Orfeus stále se stranil
nadobro ženské lásky, buď proto, že neměl v ní štěstí,
nebo ho vázal slib. Než mnohé planuly vášní
spojit se s ním, však truchlily mnohé, když pěvec je odbyl.
On též národy thrácké prý naučil věnovat lásku
mladíkům útlého věku a užívat v rozpuku mládí
krátké života vesny a první trhati květy.

Vrch byl a nad tím vrchem se rovná planina táhla,
holá jak mlat, té dodával zeleně travnatý porost,
stínu však neměl ten kraj. Než jak se tam usadil Orfeus,
pěvec zrozený bohy, a rozechvěl zvučící struny,
stínu se dostalo kraji. Hned přiběhly cháonské duby,
topoly Hélioven i křemelák vysokých snětí,
vonné, jemné lípy i buk, též panenský vavřín,
křehké lískové keře a jasan na dřevce vhodný,
jedle prostá suků i doubek ohnutý plody,
rozkošný, milý platan, též javor zbarvený pestře,
vrby, jež rostou u řek, a lótos, jenž miluje vodu,
něžné tamaryšky a zimostráz, zelený stále,
myrtoví dvojbarevné, též kalina bobulí modrých.
Břečťane křivonohý, i ty jsi přišel a s tebou
listnaté révové keře a jilmy oděné révou,
habry, smolnaté sosny i planika, rudými plody
zatížená, a odměna vítězů, ohebná palma,
pinie s korunou vykasanou a zježeným vrškem,
milá Mateři bohů — vždyť Kybelin miláček Attis
ztuhl v pinie kmen a z člověka do ní se vtělil.

Kyparissos

V davu tom přítomen byl též cypřiš kuželovitý:
teď to byl strom, však býval to hoch, jež miloval Foibos,
vládnoucí strunám lyry a vládnoucí luku též struně.

Žil kdys obrovský jelen, byl kejským zasvěcen nymfám,
sídlícím v karthajských nivách. Ten parohy, rozloženými
do šířky, dával hluboký stín své vysoké hlavě.
Parohy zlatem se leskly a na štíhlém krku mu visel
náprsník, na plece splýval, jsa poset kamením drahým.

Amulet v stříbrném pouzdře byl drobným řeménkem připjat k parohům, starý jak on, a houpal se na jeho čele; na skráních vypuklých perly mu zářily, visící s uší. Ten, jsa prost vši bázně a vrozenou odloživ plachost, do domů chodíval často a každé ruce, i cizí, ochotně nastavoval svůj krk a hladit se dával.

Tobě však, Kyparisse, ty okraso kejského kmene, býval především drahý! Tys vodíval na mladou travu jelena, z čistého pramene pít jsi jelena vodil, ty jsi mu pestré květy kol parohů ovíjel vkusně, jindys mu na hřbet sedal jak jezdec a nachovou uzdou jaře hned sem, hned tam jsi řídíval měkkou tu tlamu.

Jednou v poledním vedru, kdy rozpálen slunečním žářem cítil pobřežní Rak svá zahnutá klepeta planout, na zem do měkké trávy se rozložil znavený jelen, vdechuje svěží chlad, jež stinné dávaly stromy. Netuše, že to je on, svým ostrým kopím ho proklál mladistvý Kyparissos a vida, že od kruté rány umírá, sám chtěl zemřít. Ach, čím ho tu netěšil Foibos! Jak jej napomínal, by truchlil jen mírně, jak podnět zaslouží! On však běduje dál a bohů pak žádá o ten poslední dar, by směl proň truchliti stále.

Když pak vyčerpal z těla již krev tím nesmírným pláčem, pojednou začaly údy mu přecházet v zelenou barvu; vlasy, jež před chvílí ještě mu splývaly po sněžném čele, mění se v ježatou kštici a nabyvše tuhosti náhle štíhlým špičatým vrškem se dívaly k hvězdnému nebi.

Zavzdychal žalostně bůh a děl: „Já pro tebe budu truchliti, pro jiné ty, jenž svědkem žalosti budeš.“

Písně Orfeovy

Takový háj tam přilákal pěvec a seděl tam klidně,
obklopen sborem zvěře a četných pernatců davem.
Potom rozechvěl struny: když dosti je vyzkoušel palcem,
shledav, že rozličné tóny, ač znějí docela různě,
dávají ladný souzvuk, svůj hlas již pozvedl k písni.

Ganymédés

„Jovem, Múso, má matko — vše Jovově vládě se koří —
začít mě nech mou píseň! Moc Jovovu často jsem dříve
opěval již: kdys o Gigantech jsem vážněji zpíval,
o blescích též, jak vítězně zasáhly flegerské nivy.
Dnes má hravěji znít má lyra: chci o chlapcích pěti,
láskách nebeských bohů, a o dívkách, které se nadchly
zapovězeným žářem a za vášeň pokuty došly.

Láskou nebeský král kdys po fryžském Ganymédovi
zaplál, a našlo se cos, čím bůh chtěl raději býti,
než čím byl. Však za hodno měl jen v toho se ptáka
změnit, jenž byl s to, by nesl i Jovovy blesky!
Nemeškal pak, a na klamných perutích proletěv vzduchem,
unesl trojského chlapce. Ten Jovovi nalévá dodnes
nektar a přisluhuje, ač nese to nelibě Júnó.

Hyakinthos

Amyklův synu, i tebe by Foibos byl uvedl k bohům,
kdyby mu smutný osud byl dopřál k tomu dost času!
Pokud však lze, jsi věčný i ty, a kdykoli vesna
zapudí mráz a po Rybách deštivých nastoupí Beran,
po každé ze země vzejdeš a kveteš v zelené trávě.

Tebe měl nade vše rád můj ploditel Apollón: Delfy,
ležící ve středu světa, kdys neměly ochránce svého,
poněvadž bůh v ten čas dlel ve Spartě neohrazené
u Euróta. Ni šípu, ni kithary tehdy si nectil:
zapomněl sám, čím jest, a neváhá nositi sítě,
neváhá držeti psy, ni po srázném hřebeni horském
s lovci se brát — a dlouhý ten styk žár lásky v něm živí.

Téměř středu již dosáhl Sól té dráhy, jež dělí
příští a minulou noc, a stejně byl od obou vzdálen.
Zbaví oděvu těla a záříce olivy tukem
v závod širokým diskem se pustili jinoch a Foibos.

Nejprve Apollón rozhoupal disk a do vzdušných vánků
vyslal: mraky tou tíží rozrazil, stojící v cestě.
Teprve po dlouhé době ta tíha se na pevnou zemi
snesla a o síle boha i zručnosti podala důkaz.
Ihned, nedbaje na nic a touhou po hře jsa puzen,
spěchal tainarský hoch ten kotouč zdvihnouti: náhle
do vzduchu od tvrdé země se odrazí kotouč a vlétne
tobě v tvář, ó hochu! — A chlapec pobledl rázem,
pobledl stejně i bůh. Ten zachytí zhroucené údy,
hned jej hýčká v loktech, hned vysouší žalostnou ránu,
přikládá byliny těž, chtě zachytit život, jenž prchá.
Umění nezmohlo nic — bylť úraz nezhojitelný.
Jako když vzpřímený mák neb leukoje v zahradě někdo
zlomí, neb lilie květ, v němž tyčinky žluté se ježí,

vadnou ty květiny hned a sklánějí ochablou hlavu,
nemohouce se držet a vrcholky míříce k zemi:
tak též leží tam mroucí tvář a sama si šije
břemenem jest, když pozbyla sil, a na plece klesá.

„Padáš, Oibalův synu, byv oloupen o prvé mládí,
volá Foibos, „a zřím tvé zranění, moji to vinu!
Ty jsi můj bol, ty zločin jsi můj — tvůj nápis má hlásat,
pravicí mou žes padl: hle, já ti jsem původcem smrti!
Jaká však jest má vina — ač nechce-li zváti kdo vinou
hru, neb nechce-li kdo mou lásku jmenovat vinou?
Kéž bych dle zásluhy směl svou duši společně s tebou
vydechnout! Poněvadž však jsem vázán osudu řádem,
budeš se mnou stále, můj ret tě vzpomínat bude.
Tebou můj zpěv má zníti a tebou i struny mé lyry,
staneš se novým květem a žal můj vyjádříš písmem.
Přijde pak čas, kdy největší hrdina v totéž se změní
kvítko a bude se číst tam na listě rekovo jméno.“

Zatím co z pravdivých úst to proroctví pronášel Foibos,
na zem vylitá krev, jež trávu zbarvila rudě,
přestala krví býti, a květina skvělejší vzešla
nad tyrský nach, jež nabyla podoby lilie krásné;
ta se však stříbrně leskne, a ona je nachově rudá.
Na tom nemá bůh dost (bylt' pocty té původcem Foibos):
vepsal na lístky sám své vzdechy, a dosud je AIAI
vepsáno na onom květu; ten zvuk byl neblahým nazván.

Na svého Hyakintha je Sparta pyšna; a pocta
trvá po dnešní věk: tam po zvyku předků se ročně
vracejí Hyakinthie i s nádherou slavnostní pompy.

Roháči a Própoitovny

Kdyby však bohatý kovy měl Amathús odpověděti,
zná-li se k Própoitovným, ach, jistě by zavrhl tyto,
stejně jak muže, jimž dvojí roh kdys na divém čele
vyrostl, kterýžto znak jim název Roháčů zjednal.

Júpiter, Ochránce hostů, měl oltář před jejich vraty;
blízko byl Venušin chrám. Kdo z cizinců byl by ten oltář
spatřil, zbocený krví, byl přesvědčen, že tu kdos v oběť
zabil kyperské ovce či telátka sající dosud:
byl tu však zavražděn host!

Ty zločinné žertvy se těžce
velebné Venuše dotkly, i hodlala odejít navždy
z kyperských polí a měst. Než pravila: „Čím se ten milý
prohřešil kraj, čím města? A jaká na nich je vina?
Vyhnanstvím hříšný ten rod buď raději ztrestán či zkázou,
anebo je-li snad trest mezi smrtí a útěkem z vlasti!
Co by tou pokutou mohlo být spíš než proměna vzhledu?
Na vahách jsouc, več změnit je má, hle, na jejich rohy
upřela zrak. I vzpomněla hned, že mohou jim zůstat;
jejich obrovské údy pak změnila v posupné býky.

Nemravné Própoitovny si troufaly upírat přesto
Venuši božskou moc. Hněv božstva je stihl: ty první
tělo a sličnost svou prý veřejně na pospas daly.
Když pak vymizel stud a krev jim ve tváři ztuhla,
přistoupil malý jen rozdíl a v kámen se změnilly tvrdý.

Pygmalión

Pygmalión, jenž viděl, jak hříšným životem žijí,
zhrozil se množství vad, jichž poskytla příroda štědře

ženské mysli a duši, i žil jako svobodný panic
bez choti, v ložnici své byl bez družky po dlouhou dobu.

Zatím se zvláštním zdarem a uměním ze sloní kosti
vyřezal sochu jak snůh, a sličnou, že taková žena
nemůže přijít na svět. I jala ho láska k té soše.
Skutečné panny to vzhled, a jistě bys myslel, že žije,
že by se pohnula ráda, však stud jí to učinit brání.
Tak jest umění skryto v tom umění! Diví se tvůrce,
vpřít do hrudi žár, jež nítí to zdánlivé tělo.
Častokrát na výtvor sahá a zkouší, je-li to tělo
anebo sloň, a že sloní to kost, přec uznati nechce.
Drží ji, promlouvá k ní a líbá ji, mysle, že vrací
polibky; tiskne-li údy, je jist, že prsty se boří
do masa, cítí strach, že naskočí modřiny tlakem;
brzy se lichotí k ní a brzy jí přináší dárky,
jež jsou milé dívkám: buď kulaté oblázky, mušle,
anebo malé ptáčky a květiny nesčetných barev,
lilie, pestré míče neb slzy, jež Hélia dcery
vyroní ze svých stromů. A zdobí též oděvem údy,
drahým kamením prsty a dlouhými řetězy hrdlo;
s uší lehké perly a s ňader jí splývají stuhy.
Sluší jí vše, je krásná však též, jsouc docela nahá.
Na lůžko v tyrský nach pak položí tvůrce svou sochu,
družkou lože ji zve, a zlehka jí přikloniv šjí,
jak by to cítit měla, ji uloží v prachové peří.

Přišel Venušin svátek, jenž největší slávě se těší
na Kypru. Jalůvky mladé, jimž krásnilo zahnuté rohy
zlato, se skácely již, kov bělostné šjí jim proťal;
dýmalo kadidlo vonné. Tu přistoupil k oltáři sochař
s darem a nesměle dí: ‚Ach, všecko-li můžete dáti,
prosím, staň se mou chotí —‘ on váhal říci: ‚ta dívka
ze sloní‘; pravil: ‚— žena, té ze sloni podobná vzhledem!‘

Zlatá Venuše uhodla hned, jsouc přítomna svátku,
kam se to přání nese, i vzplanul po třikrát plamen,
jazyk do vzduchu šlehl: to znamení přízně je boží.

Vrátiv se Pygmalión, hned zamíří k soše té dívky,
vrhne se k loži a políbí ji: aj, zdá se mu teplá!
Přiblíží po druhé rty, též na hrud' rukama sahá:
dotekem sloň hned měkne a ztrácejíc původní tuhost
pod prsty povoluje a boří se, tak jako měkne
na slunci hyméttský vosk, jenž zručným palcem jsa hněten,
v četné tvary se mění a užitím stává se tvárným.
Žasne a nejistá radost jím prochvívá, klamu se bojí;
lásky však pln on zkouší opětně předmět své touhy:
tělo to jest — již tepají cévy, jichž prsty se dotkly!
Tenkrát se kyperský rek jal pronášet překypující
modlitbu, vzdávaje Venuši dík, pak tiskne svá ústa
konečně na pravá ústa, a dívka ty polibky ihned
cítila, zarděla se a zdvíhajíc k obloze jasné
jasný svůj zrak zří současně s nebesy milence svého...

Bohyně přála jim též, když takto je v manželství svedla.
Jakmile měsíční růžky se devětkrát k úplňku sešly,
zrodila se jim Pafos, dle níž má jméno ten ostrov.

Myrrha

Z této pak ženy vzešel i Kinyrás: kdyby byl zůstal
bezdětným, mohl ten král být cítán k blaženým lidem.

Děsný bude můj zpěv — pryč, dcery, pryč, otcové, odtud!
Bude-li lahodit však má píseň vašemu srdci,
nedejte víry těm slovům a nevěřte, že se to stalo;
chcete-li věřit však, též ve trest za ten čin věřte!
Strpí-li příroda přec, by skutkem se zdála ta mrzkost,

blahopřát thráckým kmenům i našemu světu je třeba,
blahopřát tomuto kraji, že od oněch končin je vzdálen,
které takový zločin kdy zrodily. Oplývejž kostem
Panchajská zem a skořici rodiž i převzácný amóm,
kadidlo, prýštící z kmene, a jiné rostliny vonné:
rodí i myrhu! Ten nový strom — ten za tolik nestál!

Tvrdít Kupídó sám, že neranil tebe svou střelou,
Myrrho, a pochodeň svou té úhony zprošťuje také.
Jedem nafouklých zmijí a podsvětním plamenem v srdce
dýchla ti jedna z Lític! Mít v záští otce je zločin,
tato však láska je větším zločinem! Po tobě dychtí
vybraná knížata zevšad a z celého Východu mládež
přichází zavodit o ruku tvou: z těch ze všech si vyvol,
Myrrho, jednoho muže — jen jednoho ze všech si nevol!

Myrrha to cítí ovšem a brání se hanebné lásce.
,Kam mne to unáší duch?' dí k sobě, ,a co to chci počít?
Bozi i dětská láska a rodičů posvátná práva,
zadržte, prosím, ten hřích a zabraňte zločinu mému! —
Ovšem — je-li to zločin. Než zbožnost, jakož se praví,
připouští takovou lásku! Hle, ostatní tvorstvo se páří
bez všeho výběru spolu a není jalůvce hanbou
dát se oplodnit otcem, je koňovi manželkou dcera,
kozel na kozy skáče, jež zplodil, a samička ptačí
z ptáka, z kterého vzešla, též sama zas nejednou počne.
Šťastny, které to smějí! Nám nepřejné zákony dala
lidská starost a to, co příroda připouští sama,
závistná práva nám berou. Však jsou prý národy přece,
u kterých s matkou se spojuje syn a ploditel s dcerou,
takže zdvojenou láskou pak vzrůstá oddanost obou.
Škoda že tam se zrodit mně ubohé nedopřál osud!
Trpím nepřízní místa! — Než proč se zas k tomuto vracím?
Naděje zakázané, ach, odstupte! Hoden je věru

lásky, leč *jen* jako otec! — Nuž kdybych nebyla dcerou Kinyry, mocného krále, ach, směla bych s Kinyrou léhat; ježto však jest již můj, můj není, a přibuznost sama škodí mi jen — jsouc cizí, já mohla bych mocnější býti! —

Chci jít daleko odtud a opustit území vlasti, prchnout zločinu: miluji však, zlý žár mě tu poutá, abych tu Kinyru zřela, s ním mluvila, líbat ho směla, jeho se dotýkat směla — když není mi volno nic nadto. — Což však čekati smíš cos nadto, ty bezbožná dívko? Víš přec, kolik to práv a jmen tím směšuješ vjedno! Ty chceš sokyní být své matce a milenkou otci? Ty chceš sestrou děcka se zvát a bratrovou matkou? Sester se nebudeš bát, jimž černými hady se hemží vlasy, jež svědomí zlé vždy vídá s pochodní divou na zrak a ústa se hnát? Hle, dokud jsi tělesně čista od hříchu, nemysli na něj ni v duchu a poskvřnit nechťej mocné přírody řád tím spojením nedovoleným! Budiž, ty chceš: věc sama však brání. Mravu pak dbalý, zbožný je on — — och, kéž by jak já byl zachvácen vášní!

Pravila, Kinyrás však, zře důstojných ženichů množství, neví si rady, co dělat, a samotné dcery se táže, koho by za chotě chtěla, a jejich jména jí říká. Mlčí nejprve dívka a na tváři otcově tkvějíc pohledem vře a zrak jí vlahá zalévá rosa. Za projev panenské bázně to pokládá Kinyrás, káže zanechat slz a tvář jí vysouší, něžně ji líbá. Přespříliš těší Myrrhu ty polibky. ‚Jakého chotě chtěla bys mít?‘ ‚Ach, jako jsi ty!‘ dí ona, však otec nechápe jejich slov a chválí je pravě: ‚Tak hodná buď, má dceruško, vždy!‘ Však dívka slyšíc ta slova ihned sklopila tvář, jsouc hříchu si vědoma zlého.

Půlnoc nastala již a starosti jakož i těla
zkonejšil sen. Však doposud bdí dceř králova, nitro
šírá nezkrotný žár, zas šílených tužeb se chápe.
Zoufá si, hned to zkusit chce přec, jest jímána studem,
touhou však zas, a neví, co činiti. Tak jako velký
kmen, jenž sekyrou raněn, než poslední dopadne rána,
neví, kam se má skácet, a hrozí na všechny strany,
tak se jí kolísá nejistě duch, jsa různými zviklán
ranami, sem a tam a táhne na obě strany,
míru té lásky a klid pak nalézá toliko v smrti.
Volí si smrt. I vztyčí se hned a smyčkou si chystá
zadrhnout krk. Svůj pás hned připevní na horní podvoj.
,Sbohem, Kinyro drahý, a pochop důvod mé smrti,‘
pravila, na bledé hrdlo si rovnajíc osudnou smyčku.

Nejasný zvuk těch slov prý pronikl k věrnému sluchu
milé chůvy, jež práh své chovanky hlídala bděle.
Stařena vstane a odsune závoru: jakmile spatří
přípravu na brzkou smrt, hned vykřikne, bije se v ňadra,
s prsou trhá si roucho vyrvavši ze smyčky hrdlo
rozškube na kousky pás. Ted’ nabyla konečně pokdy
plakat, objímat dívku a zvídat, proč se chce věšet.
Mlčí dívka jak němá a bez hnutí k zemi se dívá,
želí, že odhalen byl ten smrti zdlouhavý pokus.

Naléhá chůva a šediny své, též uvadlá ňadra
obnaží, při kolébce a mateřském mléku ji prosí,
aby jí svěřila všečen svůj bol. Ta od proseb chůvy
odvrací tvář a sténá. Však chůva se rozhodla všechno
vyzvědět, slíbit jí věrnost i přispění. ,Svěř se a dovol,
abych ti pomohla přec! Mé stáří lenosti nezná.
Láskou-li pláš, znám ženu, jež písni a bylinou léčí;
jestli ti ublížil kdo, dá očistu kouzelný obřad;

je-li tu boží hněv, lze hněv přec obětmi smířit!
Načpak jiného pomýšlet lze? Je šťasten a vzkvétá
dům i s údělem vším, je na živu matka i otec!’

Slyšíc otcovo jméno, hned povzdychla z hloubi svých prsou
Myrrha, z toho však chůva se nemůže domýšlet ještě
zločinu. Tuší ovšem, že chová nějakou lásku,
drží se úmyslu svého a prosí, aby jí všechno
vyznala. Na svůj stařecký klín ji plačící zdvihne,
slabými pažemi svými jí objímá údy a praví:
„Poznala jsem, že miluješ, vid’? Nuž zanechej strachu:
mohu ti horlivě přispěti v tom — tvůj otec to nikdy
nezví!’ Seskočí s klína jak šílená, v podušku tiskne
obličej volajíc: ‚Opust’ mě nešťastnou, ušetři mého
studu!’ Když naléhá, dí: ‚Bud’ odejdi, nebo se ustaň
tázati na můj bol: jeť zločin, co zvědětí dychtíš!’

Stařenu přejel mráz, i vzpíná ruce, jež kruší
stáří a strach, a zkroušeně padne své chovance k nohám,
brzy se lichotí k ní, hned straší, nezví-li všechno,
hrozí udat, že chystala smrt a chtěla se věšet,
avšak svěří-li jí svou lásku, slibuje pomoc.
Pozdvihla dívka hlavu a slzami, které jí tryaskly,
naplní chůvina ňadra. Než kolikrát zkusí se přiznat,
tolikrát zadrží hlas; až zakryla nakonec rouchem
stydlivě tvář a řekla: ‚Jak šťastna je matka svým chotěm!’
Tolik jen dí a vzdychne. I pronikla údy a kostmi
kojné ledová hrůza — již chápala! —, v šedinách bílých
po celém temeni hlavy se zježily trčící vlasy.
Obšírně mluvila k ní, by vypudila tu lásku,
může-li, avšak dívka, ač ví, že ji varuje správně,
přece se rozhodla zemřít, když nedojde cíle své lásky.
Chůva jí praví: ‚Žij a měj si svého’ — však ‚otce’
řící si netroufá: zmlkne a slib svůj stvrzuje božstvem.

Výroční Cereřin svátek se zbožné matrony jaly
slaviti: za těch dnů se v sněžná zahalí roucha,
dávají klasné vínky jak počinek úrody božstvu,
samy pak po devět dní se zdržují, jak se jim káže,
lásky a dotyku mužů. V žen zástupu přítomna byla
Kenchréis, králova choť, jsouc účastna obřadů tajných.

Zatím co manželské lože je zbaveno zákonné choti,
zastihne zpitého krále ta neblahá úslužná chůva,
skutečnou dívčinu lásku mu vyloží, vylhavši jméno,
chválí mu její tvář. I tázal se po věku dívky.
,Jest jak Myrrha,‘ dí ona; i dal si ji přivést k sobě.
Chůva se vrátila domů. ,Je vyhráno,‘ volala, ,těš se,
dívkenko má!‘ Však nešťastná dívčina necítí radost
celým nitrem; tuší cos duch a plní se smutkem,
radost cítí však těž: tak veliký v srdci má rozkol.

Právě byl čas, kdy mlčí už vše a k Sedmeru Volů
veliký vůz již Vozataj obrátil se šikmou ojí:
ona svůj zločin jde provést. A zlatá lúna hned prchá
s oblohy, v černé mraky se halí a skrývají hvězdy,
bez svého světla je noc. Ty především líce si halíš,
Ílkare s *Érigonou*, již zbožnila oddanost k otci!
Tříkrát klopýtla noha, zlá předzvěst ji volala nazpět,
tříkrát neblahý výr dal znamení osudným zvukem:
ona jde přec a stud v ní zmenšuje černá tma noci.
Levicí drží chůvu a pravicí v temnotách pátrá
po cestě ztopené v stín. Již ložnice prahu se dotkla,
dveře si otvírá již, již vchází dovnitř — tu náhle
podklesne v podkolení a chvějí se kolena, prchá
barva i krev a smělost ji opouští, jak se tam bere,
čím jest zločinu blíže, tím více se děsí a skutku
lituje, chtěla by zas jít nazpět a nedat se poznat.

Váhá, stařena však ji vleče a dovede k loži,
 jež se tam do výše zdvíhá, a odevzdá dívku: ‚Zde vezmi,
 Kinyro, dí, je tvá‘ — a sloučí ta prokletá těla — —
 Ploditel vlastní krev tam přijímá na mrzké lože,
 konejší dívčin strach a v bázni ji povzbudit hledí.
 Snad jí řekl i ‚dcero‘, — to jméno se hodilo k věku —,
 ona snad ‚otče‘ mu řekla, by zločin se dovršil jmény.
 Těhotna z otcovy ložnice jde, již bezbožné símě
 v děsném lůně si nese a odchází, počavši zločin —
 Příští pak noc se zdvojit ten hřích — však neskončil ještě...
 Kinyrás konečně jednou, jsa dychtiv poznati milku,
 když s ní tolikrát spal, dal přinést světlo — a vidí
 dceru svou i zločin! Když nemohl promluvit hněvem,
 z pochvy, jež visela tam, svou lesklou vytrhl dýku.
 Myrrha však uprchla: čirá noc jí přála i temno,
 unikla spárům smrti. A těkajíc po širých polích,
 opustí palmový arabský kraj a panchajské nivy.
 Měsíc devětkrát naplnil kruh, co bloudila Myrrha;
 zemdlená konečně přijde a spočine na sabské půdě.
 Sotva jen života břímě již unesla. Zač se má modlit,
 neví, před smrtí strach a k žití nechut' jí zmítá.
 Takovou prosbu však vyřkla: ‚Ó, slyší-li nějaká božstva
 toho, kdo vyznává hřích — jsem vinna a ochotně přijmu
 nejkrutší trest. Však živé, jsouc na živu, urážet nechci,
 aniž Stíny, jsouc mrtva. Nuž z obou mě vypuďte říší,
 proměňte bytost mou a zbavte mě smrti i žití!‘
 Slyší kdos toho, kdo vyznává hřích — to poslední přání
 alespoň našlo své bohy. Neb zatím co mluvila ještě,
 nohy jí pokryla země, a puklými prsty se táhne
 do půdy šikmý kořen jak opora dlouhého kmene,
 kosti se stávají dřevem a dření mozek a mícha,
 v mízu se mění krev a v dlouhé haluze paže,

prsty však v malé snítky, a pokožka na kůru tvrdne.
Hle, již těhotné lůno je objato rostoucím stromem;
potom jí zavalil prsa a chystal se pokrýt i hrdlo,
Myrrha však nemešká již a spustí se, chtějíc tak dřevu
vyjít vstříc, a celý obličej do kůry vnoří.
Ačkoliv pozbyla s tělem svých smyslů dřívějších, přece
pláče a lká a vlahé krůpěje se stromu kanou.
Cti však došly i slzy — ty krůpěje, prýstící z kmene,
slují po paní myrhou, i dojde tak paměti věčné.

Adónis

Neblaze počatý plod však vespěl pod korou stromu,
potom cestu si hledal, by opustil matku a vyšel
na světlo: uprostřed stromu se nalévá těhotné lůno.
Rozpíná matku to břímě, však nemůže vyjádřit slovy
bolesti, nemůže vzývat, ach, rodička Lúcinu hlasem!
Přec však rodící ženě se podobá: vydávát' hojné
vzdechy a křiví se strom a slzí proudem je smáčen.

U větví zkrušených bolem se objeví Lúčina vlídná,
na kmen přiloží ruce a pronáší pomocná slova:
ihned trhá se strom a vydává rozpuklou korou
na světlo živé břímě. I zavrnl hošík a víly
v trávu ho položí hebkou a potrou ho slzami matky.
Obličej Závist sama by musela pochválit: hošík
Amórum podoben byl, jak bývá je s nahými tílky
na malbách zřít — leč aby se nejevil v ústroji rozdíl,
odejmi Amóru lehounký toul, neb tomu jej přidej!

Ubíhá prchavý čas, tak potají, aniž co tušíš,
není nad roků let nic rychlejší. Ejhle, ten hošík,
sestřin a dědův syn, jenž v stromě se nedávno skrýval,

na svět nedávno přišel a právě byl přesličným děckem,
mladíkem jest, jest mužem, je sličnější nad sebe sama,
již se i Venuši líbí a mstí své rodičky lásku.

Amór, zdobený toulem, kdys líbal matku svou božskou,
přitom vyčnělým šípem ji nevěda do hrudi škrábl.
Raněná bohyně syna hned odstrčí, rána však vnikla
hlouběji, než se zdálo, a zmýlila zprvu ji samu.
Zvábena mužovou krásou již nedbá kythérských břehů,
nenavštěvuje Pafos, jež oblévá hluboké moře,
aniž rybnatý Knidos a Amathús bohatý kovy;
straní se také nebe — jeť Adónis nad nebe dražší.
Toho jen drží a tomu je průvodcem: třebas je zvyklá
ve stínu mile si hovět a zdobením zvyšovat krásu,
těká po horách teď a po lesích, trnitých skalách,
majíc až po kolena jak Diána vykasán oděv,
k útoku pobízí psy, a zvěř, jež bezpečnou kořist
slibuje lovcům, honí: buď zajíce hbité či daňky,
jeleny parohů strmých; však udatných kanců se straní,
vlkům se vyhýbá dravým i medvědu, ozbrojenému
drápy, a lvům, byť zabitý skot jim nasýtil břicha.

Zmůže-li výstraha cos, i tobě tu výstrahu dává,
Adónide, bys bál se jich též. „Bud’ statečný k plachým,
praví, „u smělých však jest nebezpečné být smělý.
Zanech té odvahy slepé, jež hrozí zničit mne samu,
jinochu, nedráždi šelem, jimž poskytla příroda zbraní,
aby mi nepřišla drazé tvá ctižádost! Půvaby mládí,
tváře i vše, co dojalo Venuši, zraků a srdcí
šelem se netkne a nedojme lvů ni jezatých kanců.
Síla jak blesk je v zahnutých tesácích prudkého kance,
útočnost, bezuzdný vztek jest vrozen žlutému lvovi —
nenávidím to plémě!“

Když zvídal příčinu toho,
pravila: „Slyš ten zázrak, jež přivodil poklesek dávný.
Nezvyklá námaha však mne znavila: ejhle, tu stojí
topol, právě nám vhod, jenž láká k pohovu stínem,
lehátko skýtá drn. Zde na této zemi chci s tebou
spochinout!“ Spustí se k zemi a spočine v trávě a klíně
jinocha, lehne si naznak, a opřena o něho šíjí,
polibky přerušujíc svou řeč, pak promlouvá takto.

Atalanté a Hippomenés

„Slyšel jsi snad, že jakási dívčina překonávala
během rychlé muže. Ta pověst nebyla bájí:
vskutku je překonávala, a býval bys nemohl říci,
došla-li větší slávy svou krásou či rychlostí nohou.
K dotazu o manželství bůh věstil: »Není ti třeba
manželství, Atalanto, ó, chraň se manželských styků!
Ty se však neuchráníš a sobě se za živa ztratíš!«
Zlekána boží věštbou pak žila jen ve stinných lesích,
svobodna, ženichů dav, jenž dotírá, odmítá příkře,
kladouc podmínku všem: »Dřív překonat musí mě během,
chce-li se mne kdo zmocnit. Nuž závod'te rychlostí se mnou!
Hbitému odměnou bude má ruka a manželský svazek,
pomalým cenou je smrt; toť podmínka pro onen závod!«
Krutá to podmínka sic, než krása je všemocná: přece
ženichů odvážný dav s tou podmínkou k závodu přišel.

Hippomenés tam seděl a na závod nerovný patřil.
»Což se tak těžkou zkouškou kdo uchází o ženu?« pravil
zprvu a přílišnou lásku těch mladíků odsoudil přísně.
Ale když uviděl tvář a postavu, zbavenou roucha,
— takovou, jako je má či tvá, ač byl-li bys dívkou —

užasl, zdvihl ruce a zvolal: »Odpust' mi každý,
koho jsem před chvílí haněl! Já neznal odměny dosud,
které dosíci chcete!« A chvále ji plamenem chytá,
přeje si, žádný mladík by neběžel rychleji nad ni,
bojí se Nepřízně zlé. »Leč proč bych,« řekl si potom,
»neměl štěstí zkusit i já v tom závodním běhu?
Odvážným prý sám bůh přec pomáhá!«

Zatím co takto

přemítal Hippomenés, jak na křídlech pádila dívka.
Jinochu boiótskému se zdálo, že rychleji letí
dívka než skythský šíp, však mnohem více ho půvab
uváděl v úžas: i závodní běh jí půvabu dodal.
Na kůtcích pás, jsa nohama unášen, po vánku vlaje,
po plecích bílých jak sloň jí tančí vlasy, a stuhy
s pestrým lemem, jež zdobily kolena, nad lýtky víří,
bělostné dívčino tělo pak zbarvil nachový nádech,
jako když nachová plachta se potáhne nad běloskvoucí,
nekrytou síní domu a plní ji nachovým stínem —

Co si ji boiótský host tak prohlížel, závod se skončil:
vítězná Atalanté jest věnčena oslavným vínkem.
Zalkají přemožení a propadnou trestu dle smlouvy.

Avšak Hippomenés se nezděsil osudu jejich,
předstoupil do středu směle a upřev na dívku pohled
děl: »Nač laciné slávy jsi dychtiva, přemáhat chabé?
Se mnou v závod se dej! A mně-li dá zvítězit štěstí,
hanbit se nemusíš nic, žes takému podlehla muži.
Z Onchéstu Megareus jest můj ploditel, jemu byl dědem
mocný Neptun a já jsem pravnuk vladaře vodstva;
není pak menší než rod má mužnost. Padnu-li tebou,
získáš si paměť a čest svým vítězstvím nad Hippomenem.«

Zrozenka Schoineova naň něžný upírá pohled
za těchto slov — má vyhrát či podlehnout? Co si má přát?

K sobě pak dí: »Ký bůh, jenž nepřeje sličným, ho dychtí
zničit a drahý život mu velí vydávat v sázku
touhou po mé ruce? Té ceny já nemám, jak soudím! —
Sličnost mě nevábí však (ač také by mohla mě vábit),
však že to doposud hoch — ne on, to mládí mě jímá!
Nadto je udatný též a v srdci se neděsí smrti,
čtvrtý v pořadí jest svým původem z mořského boha,
miluje mne a cení si tak mé ruky, že zemře,
jestliže tvrdý osud mu odepře manželství se mnou!
Odejdi, cizinče, dokud ti lze, té krvavé svatby
zanechej! Sňatek se mnou je krutý. Svou ruku ti podá
každá — ba můžeš býti jen žádoucí rozumné dívce! —
Proč však o tebe dbám, když tolik jsem zničila jiných?
Jeho to věc! Ať zhyne, když tolika ženichů krví
nedal se odstrašit ještě a nechut' k životu cítí! —
On tedy zahyne proto, že po mém boku chtěl žítí?
Nezaslouženou smrt má utrpět odměnou lásky?
Vítězstvím nenávist vzbudím, již snést už nebude možno.—
Já však nejsem vinna. Ó, kéž bys nechal své touhy!
Anebo kéž bys mne byl rychlejší, když už tak šlíš!
Ach, jak panenský výraz je zřít v té chlapecké tváři!
Ubohý Hippomene, ach, kéž jsi mě nespátřil nikdy!
Zasloužil by sis žítí — a kdybych já šťastnější byla,
kdyby mi neodpíral žít v manželství neblahý osud,
s tebou chtěla bych jen být sloučena společným ložem!«

Řekla a neví, co činí, jsouc neznalá, po prvé touhou
zchváčena: miluje skrytě, a nechápe, že to je láska.

K závodu během jak vždy už vybízí otec i národ.
Tenkrát Hippomenés, vnuk Neptunův, úzkostným hlasem
mne se vzývati jal: »Buď přízniva podniku mému,
Venuše, prosím, a žáru, jež sama vznítílas, přispěj!«

Ochotný, přejný vánek tu lichotnou prosbu mi dones:
přiznám se, dojala mne — já nesměla s pomocí váhat.

Území jest, jež domácí lid zve tamaským krajem,
kyperské země to nejlepší část: byl zasvěcen starci
za dávných časů mně — ti kázali, aby byl určen
za úděl pro můj chrám. Tam na luhu jabloň se třpytí
se žlutým listím, a větve jí žlutým haraší zlatem.
Náhodou, k rekovi jdouc, tři jablka zlatá jsem nesla,
sebraná s onoho stromu. Jen Hippomenés mě viděl:
přikročím k němu a vyložím mu, jak užít těch jablek.

Zaznělo znamení trub: hned vyrazí z ohrady oba
sehnuti, rychlá noha se dotýká povrchu písku
lehounce — mohli by snad jít po moři suchými kroky,
sivého obilí stojící klasy by přeběhnout mohli.
Jinochu dodává srdce křik diváků, projevy přízně,
volají na něho: »Ted' jest na čase jednati rázně!
Pospěš si, Hippomene! Svých sil ted' využij všechněch!
Zvítězíš, neváhej nic!« Jest nejisto, těší-li více
hrdinu Hippomena ta slova či Schoinea dceru.
Kolikrát, ačkoli mohla již předběhnout, prodlela sama,
dlouho mu hledíc v tvář, s níž nerada spouštěla zraky!
Suchý, vyprahlý dech jim z úst již znavených sálal,
k cíli však daleko bylo. Tu konečně z oněch tří plodů
zlaté jabloně mé vnuk Neptúnův odhodil jeden.
Úžas pojal dívku, chce míti to jablko třpytné,
vybočí z přímé dráhy a sebere kouli tu zlatou.
Hippomenés ji předběhl hned — zní hledištěm potlesk!
Ona však rychlým během své prodlení, zmařenou dobu
nahradí zas a mladíka zanechá za sebou znovu.
Druhé jablko pohodil zas a zdržel ji takto,
dívka ho dostihla však a předešla. Konečný závod
nastával. »Přispěj mi ted', ó božská dárkyně!« pravil,

stranou od dráhy šikmo pak odhodil mladistvou silou
třpytné zlato, by dívka tím pozděj se musela vrátit.
Váhala zřejmě, zda má je přinést: já jsem ji mocí
přiměla, a když je zdvihla, já dodala jablku váhy:
tak jsem jí tíhou plodu i prodlením zmařila výhru.
Aby však déle než sám ten běh můj netrval výklad:
jinoch předstihl dívku a došel své odměny vítěz.

Zdaž jsem si, Adónide, já od něho nezasloužila
kadidla, díky a poct? Leč jinoch zapomněl na mne,
kadidla nevzdal ni díky. Tu k hněvu se obrátím náhle,
nevážnost ta mě hryže, a aby mnou nezhrdal příště
nikdo, chci výstrahu dát a sama se na oba dráždím.

Ve stinném úkrytu lesa byl chrám, jež Echíón slavný
bohů Mateři vystavěl kdys dle slibu: kol toho
pospolu šli a daleká pouť je k pohovu zvala.
Tam pak Hippomenés byl zachvácen nevčasnou touhou
spojit se s dívkou v lásce — má moc jej ponukla k tomu.
Úkryt napolo šerý tam byl blíž božského chrámu,
podobný jeskyni lesní a krytý přírodní pemzou;
zbožností dávných dob byl posvěcen, nejednu sochu
dřevěnou chrámový kněz tam uložil dřívějších bohů.
Vstoupil tam a svatyni poskvrnil mrzkostí hříšnou!

Božstva odvrátí všechna svůj zrak a věžatá Matka
přemítá, nemá-li do styžských vln ty hříšníky svrhnout.
Lehkým zdál se ten trest. I zahálí žlutavá hříva
šíjí, dříve tak hladkou, a prsty se do drápů zkriví,
paže se mění v nohy, tíž těla se přenáší všecka
na mocnou hrud' a o povrch písku se otírá ocas;
vzteklá je tvář, ne slova, leč řev jim vychází z tlamy,
v lesích mají své lože a byt. Jsou k postrachu jiným,
udidlo Kybelino však hryží zkroceným chrupem —

Těch se mi střež, můj drahý, i všelikých šelem, jež hrudí
kladou statečný odpor a zády se neobracejí,
aby ta zmužilost tvá se nestala záhubnou dvěma!’

Tuto mu výstrahu dala a s párem labutí letí
ovzduším. Výstraze však se vzpírá odvaha mužná.
Náhodou smečka psů, jdouc za zvěří po jisté stopě,
vyštvala z úkrytu kance, a když se on vyběhnout chystal
z lesa, Kinyrův syn jej poranil úderem z boku.
Z křivého rypáku vepř hned lovecké vyrazil kopí,
zbarvené krví jeho, a dostihnuv jinocha divě,
který bezpečí hledal jsa poděšen, do slabin zaryl
celé dva kly a sklátil mroucího na žlutý písek...

Venuše na lehkém vozu se středem ovzduší brala;
třepot labutích křídel ji nedones na Kypros ještě,
ona však poznala zdáli, že sténá zmíraje. Za ním
zamíří bělostné ptáky a spatřivši z výšiny nebes,
jak on tam leží bezduch a ve své krvi se zmítá,
seskočí hned, své božské vlasy i záňadří roucha
jala se rvát a drsnýma rukama do prsou bít.
Žehrala na osud, potom však dí: ‚A přece on celý
nepřejde ve vaši moc! Vždy potrvá, miláčku drahý,
památka mého smutku, co rok se má obraz tvé smrti
na světě obnovovat a žal můj napodobovat.
Ale tvá krev se promění v květinu. Persefoneia
krásné *rusálky* údy kdys proměnit ve vonnou *mátu*
směla: a mně má míti kdo za zlé, jestliže změním
hrdinu Kinyrovce?’ Tak pravivši nektarem vonným
zkropila vylitou krev. Jak dotkly se krůpěje krve,
zduřela tak jak průsvitná bublina, která se zdvíhá,
vzrůstajíc na žlutém bahně. Než minula hodina plná,
vznikl z té krve květ, jenž s krví stejné byl barvy,

jaký vydává púnský strom, jehož jablka tají
pod hrubou korou jádra. Však užitek dává jen krátký;
drží slabounce jen a lehký jsa opadá brzy:
vítr, který mu dal též jméno, k zemi jej sráží.“

KNIHA JEDENÁCTÁ

Orfeova smrt

Zatím co thrácký pěvec svou písni lákal a vábil
mysl šelem i stromy a kameny, takže šly za ním,
mladé kikonské ženy, jimž pokrývá zvířecí kůže
šílenou hrud', hle, s vrcholu pahorku Orfea vidí
tepati do strun lyry, jíž provází slova své písňě.
Kterási z nich, jíž vlají kadeře v lehounkém vánku,
zvolá: „Ejhle, toť ten, jenž zhrdá námi!“ A vmetla
věštcí Foibovu do zpěvných úst svůj bakchický thyrsos.
Thyrsos zakrytý listím sic udeřil, aniž však zranil.
Druhé zbraní byl kámen, tím hodila; kámen však ještě
ve vzduchu souzvukem strun a hlasu byl překonán: spadl
přímo před nohy pěvci a jako by o milost prosil
za svůj zběsilý, troufalý čin. Než útoky drzé
vzrůstají, neznají míry a šílená Lítice vládne.
Všechny zbraně by zpěv byl obměkčil, hrozný však lomoz,
pokřik, píšťala fryžská, jež ohnutým rohem se končí,
potlesk, bubínků hřmot a divoký bakchický výskot
přehlušil znění strun. A tehdy se kameny teprv
zarděly krví pěvce, když nebylo slyšet, jak zpívá.

Nejprve nesčetné ptáky a hady a zástupy zvířete,
dosud zmámené zpěvem, to diváctvo, o slávě pěvce
svědčící, mainady divé se schytávat jaly a trhat.
Potom na Orfea své krvavé obrátí ruce,
shluknou se tak jak ptáci, když spatří nočního sýčka
za světla sem tam létat; a jako se v amfiteatru
na zápasišti zrána, jda na smrt, uštváný jelen
stává kořistí psů, tak přepadnou pěvce a thyrsy
házejí, zelení kryté a stvořené pro jiný úkol.
Jedny vrhají hroudy, a ony zas oblázky, jiné
urvané haluze stromů. A aby se vzteklosti zbraní

dostalo, náhodou býci tam orali zarytým pluhem,
poblíž pak v potu tváře si svalnatí rolníci právě
chystali žeň a ztvrdlou ornici překopávali.
Jak jen zhlédli dav žen, hned uprchli, náradí všeho
nechali být, i leží tam porůznu na prázdných polích
dlouhé kopáče, rýče a železné motyky těžké.

Divý ten dav je sebral a nedbaje hrozivých rohů
rozsápal u pluhu býky; pak běží zas usmrtit pěvce.
Orfeus vzpínal ruce a tenkrát po prvé marně
promlouval, Orfeův hlas už nepohnul nikým a ničím:
hříšnice zabily pěvce, a z úst — ach, Jove! — jimž přály
sluchu i bezcitné skály a která chápala srdce
šelem, z těch vyprchal duch a ve váncích zmizel!

Pro tebe smutní ptáci, ó Orfee, pro tebe šelmy,
pro tebe kameny tvrdé a pro tebe lesy, jež často
zpěv tvůj přilákal, plakaly též, a pro tebe truchlil,
listí odhodiv, holý strom; též řeky prý od slz
nad tebou prolitých stoupily; a víly stromů a zřidel
roucha s černým lemem si oblekly, spustivše vlasy.
Údy tu porůznu leží. Tys hlavu přijal a lyru,
Hebre, a — jaký to div! — jak plynuly uprostřed řeky,
žalně lkala cos lyra a žalně cos ševelil jazyk,
ač byl mrtev, a břehy cos žalně jim odpovídaly...

Pak již opustí rodný proud a do moře vplují,
dosáhnou pobřeží Lesbu, kde slavná Méthymna leží.
Vlny je vynesly na cizí břeh. Aj, *had* se tu žene
na jeho tvář i vlasy, jež zalila crčící voda.
Konečně přispěl Foibos: když *had* se k uštknutí chystal,
zadržel jej a tlamu, již otevřel, proměnil v kámen,
široký zející chřtán, jak byl, mu ztuhl a ztvrdl.

Stín však v podsvětí jde a všechna zas poznává místa,
která spatřil kdys pěvec, a pátraje po zbožných nivách,

nalezne Eurydiku a do chtivých loktů ji sevře;
brzy tu sloučí kroky a kráčejí pospolu, brzy
ona jde vpředu, on za ní, hned před ní zase: již může
po své Eurydice se bezpečně ohlížet Orfeus —

Bakchos nemínil však ten zločin bez trestu nechat.
Truchle, že ztratil pěvce, jenž velebil obřady jeho,
kořeny spletenými hned připoutal po lesích k zemi
všechny édónské ženy, jež viděly mrzké to dílo;
jaký kus jej každá stíhala, o tolik prsty
u nohou prodloužil, špičky pak vryl jim do pevné půdy.
Jako se pták, když v oka, jež chytrý nastražil ptáčník,
strčí nohu a najednou pocítí, že ho cos drží,
třepetá, tepá křídly a tak jen stahuje pouto,
taktéž každá z žen, jak uvázla která kde v půdě,
zděšeně snaží se prchnout, leč nadarmo: kořeny tuhé
poutají krok, a když chce vyskočit, brání jí v skoku.
Pátrá, kde jsou prsty, kde nehty, kde noha: a náhle
zří, jak v oblá lýtka jí vniká pozvolna dřevo.
Truchlivou pravici pak se do stehů udeřit snaží,
avšak zasáhla dřevo a v dřevo se mění i prsa,
dřevem i ramena jsou, a vztažené paže bys mohl
pokládat za pravé větve, a nebyl by klamný tvůj dohad.

Midás

Midás a Bakchos

Bakchu to nestačí však: sám kraj též opustí thrácký, s lepší pak částí sboru se ubírá k vinicím tmólským tam, kde Paktólos proudí — ač nebyl tenkrát ještě zlatý a nebudil závist svým pískem drahým a cenným. S bakchami Satyrů dav jak vždy kol něho se hemží, jenom Sílén chybí; jej zajali rolníci fryžští (vrávorali z vína i stářím) a přivedli v okovech z vínků před krále Midu. Ten král byl s Athénským Eumolpem kdysi zasvěcen v orgie Bakcha a vyučen Orfeem thráckým.

Král v něm poznal druha a průvodce Bakchových rejů, těšil se z příchodu hosta a pořádal veselou slavnost po celých deset dní a nocí za sebou jdoucích. Po jedenácté již své hvězdné uzavřel voje Lucifer na nebes báni, a král pln radosti přišel do lýdských niv a mladému svěřenci Síléna vrátil. Bůh byl rád, že shledal se s pěstounem: dovolil králi zvolit si dar — věc milá to sic, však bezcenná! Maje užítí tohoto daru k své škodě, pravil: „Ach, učiň, čeho se tělem dotknu, ať v žluté zlato se změní.“

Líber přikývl k přání a slib ten škodlivý splnil Midovi; litoval jen, že lepšího nežádal daru.

Vesele odcházel Kybelin syn, má z neštěstí radost, sahá po různých věcech a zkoumá pravdivost slibu. Z nízké haluze dubu si utrhl zelenou snítku; sotva si troufá věřit: ta snítka zlatou se stala! Zdvihl se země kámen: i kámen zežloutl zlatem! Také hroudy se dotkl: tím kouzelným dotekem hrouda

přešla v kov. Pak obilných klasů nalámal zralých:
zlatá byla ta žeň. Též jablko se stromu sebral:
hesperských panen darem se jevilo. Přiložil prsty
k vysoké veřeji vrat: je zřítí tu veřej hned zářit.
Také když v planoucí vodě král Mídás ruce si omyl,
voda, jež stékala s rukou, i Danau ošálit mohla —

Stěží obsáhne myslí své naděje, vida vše v duchu
zlatým. Co se tak těšil, byl upraven od sluhů před ním
bohatý stůl, jenž oplýval chlebem a kupami jídel.
Tehdy však, dotkl-li se svou pravicí daru, jež Cerés
lidem poskytla, Cereřin dar hned ve zlato ztuhl;
když pak lačným chrupem se chystal ukousnout masa,
jakmile přiblížil chrup, hned vrstvou zlata se pokryl;
smísil-li s vodou mok, jenž pocházel od jeho dárce,
mohl jsi zřít, jak tekuté zlato se ústy mu řine.

Nevídaným tím zlem jsa ohromen, ubohý boháč,
touží bohatství ujít, má v záští, oč nedávno prosil.
Hojnost nemůže utišit hlad, a prahnoucí žízeň
v hrdle mu žhne: ten odporný kov ho dle zásluhy mučí.
K nebi zdvínáje ruce i ramena zářící zlatem
volá: „Odpusť mi, Bakchu, můj ochránce! Zhřešil jsem, bože;
prosím, smiluj se však a zbav mě té pohromy skvělé!“

Milostivé je božstvo. Když uznal, že pochybil, Bakchos
v bývalý stav jej uvedl zas a zastaví platnost
daného daru. „Bys nezůstal kryt tím zlatem,“ tak praví,
„jehož sis neblaze přál, jdi k řece, jež veliké Sardy
protéká, pohořím lýdským se ber jda naproti proudům
plynoucím s hor, až ke zřídlu dorazíš onoho toku;
vnoř v ten pěnivý zdroj, kde prýští nejmohutněji,
hlavu a omyj tělo a s tělem omyj i vinu!“

Midás do vody vešel dle rozkazu, kouzlo pak zlaté
zbarvilo tok a vstoupilo do řeky lidského těla.

Dávno již zlatý prach v ty žluté se uložil nivy,
dodnes je však tam naseto hrud, jež nasákly zlatem.

Midovy uši

Bohatstvím znechucen Midás ted' obýval pole a háje,
uctíval lesního Pána, jenž v horských jeskyních bydlí,
avšak nejapná mysl mu zůstala, znovu, jak předtím,
zpozdlý duch a vtip měl přinést vlastníku škodu.

Po moři zíraje v širou dál, ční do strmé výše
Tmólos s vysokým svahem, však úbočí obě má mírná;
jedním se končí u Sard a druhým u malých Hypaip.
Pán se tam písněmi svými kdys něžným vychloubal nymfám,
na šalmaj slepenou voskem si prostou přehrával píseň,
a tu svou hru se odvážil klásti i nad hudbu Foiba.
Vešel pak v nerovný zápas — a Tmólos byl oběma soudcem.

Zasedne na svou horu ten stařec jak soudce a s uší
rukou si odhrne stromy — jen modravé vlasy mu věnčí
zelený dub, kol vpadlých skrání mu žaludy visí.
Pohlédne na boha stád a praví: „Soudce je k dílu
připraven!“ Vzchopil se Pán a rozehrál venkovskou šalmaj.
Barbarskou písni svou bůh okouzlil Midu — bylť také
náhodou při té hře. Pak obrátil posvátný Tmólos
pohled k Foibově tváři, a přitom se hnuly i lesy.
Foibův plavý vlas jest parnaským vavřínem věnčen,
říza, již nasýtil tyrský nach, mu splývá až k zemi,
levicí povznáší lyru, již drahé kamení zdobí
s úbělem indické sloni, a pravíci tepátko chopil:
postoj sám už prozradil umělce. Znaleckým palcem
udeřil potom do strun. — Jsa okouzlen lahodou zvuků,
vybídl Tmólos Pána, by před lyrou sklonil svou šalmaj.

Všem se zamlouvá nález, jež vydal bůh posvátné hory,
jediný Midás reptá a tupí rozsudek Tmólův:
není prý spravedlivý. Tu nesnesl Apollón Délský,
aby byl lidský tvar těm zpozdlým ponechán uším:
obě mu prodlouží hned a zaplní bělavou srstí,
uvolnil kořen boltců a nadal je pohyblivostí.
Jinak člověkem zůstal, jest na jednom potrestán údu:
dostane uši osla, jenž volným se ubírá krokem.

Midás je touží skryti a jsa tím znamením hanby
zohyžděn v nachový turban se halit pokouší skráně.
Avšak viděl je sluha, jenž nůžkami občas mu stříhal
dlouhý vlas. Ten neměl odvahy prozradit komu,
jakou ohyznost viděl, ač dychtil to tajemství zjevit;
když je však nemohl smlčet, šel na venkov, vyhloubil zemi,
vyprávěl tlumeným hlasem a vyšeptal do oné jámy,
jaké u svého pána byl uviděl obrovské uši,
a svá zrádná slova pak pohřbil do země, hlínu
naházev zpět, a mlčky zas odešel, zakryv tu jámu.
Chvějného rákosu hustý háj však na onom místě
růsti se jal, a když pak do roka úplně vyspěl,
prozradil rozsévače: jsa lehounkým rozčeřen vánkem,
pronášel zasetá slova a vyzradil tajemství uší.

Láomedón a Hésioné

Pomstiv se opustí Tmólos bůh Apollón, vzduchem pak jasným
dále se bral, až dorazil k úžině Hellina moře,
k nivám, kde Láomedón byl vladařem: přistal v tom kraji.
Dávný oltář tu měl Pán hromu i veškeré věštby,
vpravo je Sígejské moře a vlevo se Rhoitejské vlní.
Odtud zří, jak Láomedón se pokouší pracně
budovat hradby trojské, a velké to dílo jak roste
těžce a s námahou jen — jeť nemalých prostředků třeba.
S bohem nosícím trojzub, tím vladařem bouřného moře,
vezmou na sebe lidskou tvář a fryžskému králi
zbudují mocné hradby, když odměnou zlato jim slíbil.

Dílo je hotovo již, leč mzdu král odpírá dáti,
ruší (vrchol to zrady) svou přísahu lživými slovy.
„Za to tě nemine trest,“ dí mořský vládce, i svedl
k pobřeží lakotné Troje své vlny a veškeré vodstvo,
zavalil kraj, že moři se podobal, majetek všečen
odplavil rolníkům pryč a vlnami zatopil pole.
Na tomto trestu však neměl dost: též králova dcera
mořské obludě má být vydána.

Heraklés dívku,
přibitou ke skále, spasil. Když žádal slíbené koně,
svoji to odměnu za velký čin, a král mu ji nedal,
dobył trojských hradeb, jež dvakrát zradily věrnost.
S prázdnou neodešel ni Telamón, soudruh v tom boji:
Hésioné mu za ženu připadla. Péleus, bratr,
slyнул již božskou chotí a na svého tchána byl pyšný,
stejně jak na svého děda. Vždyť ledakdo mocného Jova
vnukem se stal, však jediný muž měl bohyni chotí!

Příběhy Péleovy

Péleus a Thetis

Pravilť starý Próteus kdys Thetidě: „Bohyně moře, počni, a zrodíš syna, jenž v letech mladistvé síly překoná v činech otce a nad něho slynouti bude.“

Nechtěje tedy, by svět měl mocnější nad Jova bytost, Júpiter, ačkoli sám byl ohněm nikterak vlažným v nitru svém jat, dal výhost spojení s Thetidou mořskou, kázal, aby vnuk Péleus, syn Aiakův, za něho převzal touhu i žár a spěchal obejmout mořskou tu dívku.

V Thessalii je záliv, jak srp se zahýbá v oblouk; ramena táhnou se vpřed, a byla-li voda kdy hlubší, přístav tu byl; jen povrchem písku se prostírá moře. Pevná břehu je půda: ta nejeví šlépějí stopy, nebrání krokům v cestě a netrčí, pokryta řasou. Poblíž je myrtový les, pln bobulí tmavých a světlých, v něm pak jeskyně — nevím, zda umělá, či snad ji stvořil přírody řád — však přece spíš umělá. Tam ty ses nahá dávala, Thetido, nosit svým delfínem, uzdou ho řídíc.

Tam tě přistihl též, jaks ležela spoutána spánkem, Péleus a zkoušel prosbou tě obměkčit. Poněvadž prosby odmítáš, užije moci a ovine lokty tvou šíji. Kdyby ses k obvyklé lsti hned nebyla utekla před ním, měnic stále svůj vzhled, on se zdarem byl by se potkal. Tys však byla hned ptákem — však Péleus pernatce držel! — hned zas těžkým stromem — však on se nespouštěl stromu! Změnilas po třetí vzhled a skvrnitým tygrem jsi byla: toho se zděsil Péleus a spustil s těla své paže.

Na mořskou hladinu vína pak ulévá, uctívá bohy
vnitřnostmi tučného bravu a vonným kadidla dýmem.
Konečně karpatský bůh mu pravil ze středu hlubin:
„Spojení, po němž toužíš, ó Pélee, dosáhneš jistě,
jenom ji, až bude tvrdě spát v té skalnaté sluji,
netušíc nic, hned provazy opřed' a pevnými pouty!
Sterem klamných tvarů, jež předstírá, nedej se šálit,
drž ji, ať čímkoli bude, až obnoví dřívější tvářnost.“

Takto mu Próteus děl a v hlubinu obličej noře,
zatím co končil řeč, svá ústa si vlnami zakryl.

Slunce sjíždělo k zemi, již mířilo skloněnou ojí
k proudům hesperských vln — a krásná bohyně mořská
vyhledá sluj dle zvyku a do své ložnice vstoupí.
Jakmile na údy panny se Péleus divoce vrhl,
mění bohyně vzhled, až pozná, že svírají údy
pouta, a v opačné strany jsou napjaty lapené paže.

Konečně vzdychne a pravíc: „To bůh ti k vítězství přispěl!“
stala se Thetidou zas. Tak došel tužby své Péleus,
objal pannu a klín jí naplnil Achillem velkým.

Péleus u Kéýka

Šťasten byl synem Péleus, byl šťasten chotí svou božskou,
ve všem ho potkával zdar, ač vyjmeš-li zločin, jež spáchal,
sprovodiv ze světa Fóka. Jsa poskvrněn bratrovou krví,
vyhnán z otcova domu, byl přijat v tráchínské zemi.

Bez prolévání krve a násilí vládl tam Kéýx,
jehož Lúcifer zplodil a na jehož tváři se skvěla
zářná otcova krása. Však tenkrát právě byl smuten,
nepodoben sám sobě — vždyť truchlil nad ztrátou bratra.

Jakmile Aiakův syn, jsa cestou i starostmi znaven,
zavítal tam a s hrstkou průvodců do města vstoupil,
stáda skotu a bravu, jež přiváděl z otčiny s sebou,
zanechal poblíž hradeb, kde stinný úval se táhl.
Když pak v králův dům byl vpuštěn a k samému králi,
nastaví pokornou rukou své prosebné haluze, poví,
kdo je a čím je syn, jen zločin svůj zatají, udá
smyšlený útěku důvod a žádá, aby mu přispěl
darem půdy či města. A tráchínský vladař ho takto
osloví s vlídnou tváří: „I prostému, Pélee, muži
posloužím rád a kraluji zemi, kde hostinnost sídlí.
U tebe krom těch citů jsou závažné důvody: jméno
slavné, a Jovův žes vnuk. Nuž nemař prosbami času!
Dostaneš vše, zač žádáš: zvi svou část toho, co vidíš,
ať je to jakékoli — kéž v lepším bys viděl to stavu!“

Přitom plakal. Péleus i průvodci táží se krále,
co v něm budí tak veliký bol. I praví jim Kéyx:

Daidalión a Chioné

„Myslíte snad, že dravý ten pták, jenž pernatce všechny
děsí a toliko z lupu je živ, měl odevždy peří:
býval to muž a (taková stálost se v povaze jeví!)
býval právě tak rázný a bojovný, násilí chtivý.
Zval se Daidalión, a ačkoli zplodil nás oba
ten, jenž Auroru volá a poslední odchází s nebe,
já jsem míru vždy dbal — jeť mír má láska — a dbal jsem
manželství vždy, však bratr měl zálibu v divokých bojích;
krále i národy jejich si podmanil duch jeho chrabrý,
nyní zakletý v ptáka a plašící holuby v Thisbě.

Chioné, jeho dcera, jsouc bohata půvaby krásy,
na sta ženichů měla, když dospěla čtrnáctým rokem.
Náhodou tudy se bral syn Majin a byl tu i Foibos:
onen se ze svých Delf, ten s vrcholu Kyllény vracel.
Současně spatřili dívku a současně vzplanuli žárem.

Apollón na noční dobu si ponechal naději na slast.
Merkur nemeškal však a berlou budící spánek
dotkl se tváří panny. Tím dotekem uspána mocným,
podlehla násilí boha. Noc na nebi prostřela hvězdy,
v stařenu mění se Foibos a kochá se — nebyl však první.

Když pak dozrálo lůno a čas se již naplnil dívce,
křídlonohému bohu se narodil potomek chytrý,
prohnaný Autolykos, jenž vlohami svými byl nadán
k všeliké lsti a černé z bílého, z černého bílé
dělával rád a svého otce byl důstojným synem;
z Foiba pak zrodil se jí (neb dvojčat matkou se stala)
Filammón, slavný zpěvem a slavný zvuky své loutny.

Porodila dva syny a dvěma se líbila bohům,
chrabrého otce měla, Pán hromu byl Chionin praděd:
co jí to prospělo však? Či škodí též sláva? Již mnohým
škodila, jí však jistě! Má smělost nad Artemidu
stavěti sebe a její tvář zve šerednou. Hněvem
bohyně vzplane a dí: „Nuž chci se ti zalíbit činem!“
V oblouk zahnula hned svůj luk a s tětiny střelu
vyslavši, provinilý jí šípem proklála jazyk.
Oněměl jazyk a marně se pokouší o slova, o hlas.
Co se tak snaží mluvit, i krev, i život z ní prchne.

Jak jsem ho objímal tehdy, jak vroucně jsem nešťastný cítil
s těžkým otcovým bolem a snažil se utěšit bratra!
Avšak Daidalión to přijímá tak jako skála
hukot vln a žalostně běduje nad ztrátou dcery.
Když pak viděl, že hoří, byl čtyřikrát zachvácen touhou

v plameny hranice vběhnout, a když byl čtyřikrát od ní
zapuzen, jal se vzrušeně prchati: podoben býku,
jehož skloněná šíje se hemží žahadly sršňů,
řítí se necestou vpřed. A hned se mi zdálo, že běží
lépe než muž — jak byla by nohám narostla křídla!

Unikl tudíž všem a poháněn po smrti touhou
dosáhl parnaských výšin. Tu pocítil Apollón soustrast:
jakmile Daidalión se vrhl s vysoké skály,
peruti, náhle vzrostlé, ho nadnesly — změnilť ho v ptáka,
křivý zobák mu dal a k drápům zahnuté háčky.
Chrabrost mu zůstala táž, však sílu má větší než tělo.
Jestřábem jest a nikoho nešetře napadá všechny
pernatce: souží ho bol a sám bol působí jiným.“

Zkamenělý vlk

Potomek Lúcíferův tak vyprávěl podivuhodné
osudy svého bratra. Vtom přiletěl Onétór Fócký,
hlídač stád — div popadal dech, jak běžel a chvátal.
„Pélee, Pélee,“ volá, „ach, o velké pohromě zprávu
přináším.“ Péleus káže, by mluvil, ať s čímkoli přišel.
Bázní se chvěje i Kéýx a úzkost v tváři se zračí.

Hlídač se vyprávět jal: „Tvé znavené býky jsem přihnal
na křivý břeh, když Sól už k vrcholu dráhy své dospěl,
tolikéž uraziv cesty, co před ním zbývalo ještě.
Část mých býků si klekla a ulehla na žlutý písek,
hledíc na širou rovinu vod, jež ležela klidně;
druhá část sem tam se toulala pomalým krokem,
jiní se plaví a vysoký krk jim vyčnívá z vody —

Poblíž moře je chrám — ni zlato v něm neplá, ni mramor,
avšak prastarý hustý les jej do stínů halí.

Néreus a Néereovny tu sídlí — plavec tam sušil
na břehu sítě a řekl, že zdejšího moře to bozi.
K chrámu se pojí močál, v němž husté vrboví bují;
z vln, jež přetekly na mořský břeh, ta bažina vznikla.
Odtud se rozlehl praskot a hluk — vše kolem se děsí:
obrovský netvor, vlk, se objevil! Pokálen bahnem
vychází, pěnou a krví má potřísněnu svou tlamu
hroznou jak blesk a rudým plamenem podlity oči.
Ačkoli hlad i vztek v něm současně zuřivost budí,
prudčeji od vzteku zuří, vždyť nedbá toho, by skolil
nějaký kus a dravý hlad jím ukojil: všečen
zraňuje skot a všečen poráží, vražedně řádě.
Kladli jsme netvoru odpor, než on svým záhubným chrupem
zranil i některé z nás a usmrtil! Rdí se již krví
břeh, kraj vln i močál, jež plní bučení skotu...

Avšak otálet nyní je záhubno, nelze tu váhat:
dokud zbývá ještě co na živu, spojme se všichni,
zbraní, zbraní se chopme a učinme společně útok!“

Domluvil pastýř. Pélea však ta ztráta se netkla:
vzpomíná toho, co spáchal, a soudí, že Psamathé sirá
posílá naň tu ztrátu, ctíc tryznou mrtvého Fóka.
Oitský vladař velí svým lidem zbrojí se odít,
chopit se mocných zbraní a sám jít s nimi se chystá.
Královna Alkyoné však vyběhne, zděšena hlukem,
aniž si ve spěchu mohla své vlasy spořádat všechny.
Ty teď rozhodí ještě a k choťově šíji se vinouc
prosí ho za hojných slz i slov, by pomoc jen poslal,
sám však zůstal a životy dva tak zachoval v jednom.

Aiakův syn jí praví: „Ó královno, odlož tu bázeň,
chvalnou a plnou citu! Mně stačí slíbená přizeň.
Nemíním proti té nové nestvůře zdvíhati zbraně;
mořské božstvo chci vzývat!“

Stál na strmé výšině maják,
vysoká věž, tak vítané znamení znaveným lodím.
Na ten vystoupí nyní a s povzdechem zírají na břeh,
na zporážené býky i na divou plenící šelmu
s krvavou tlamou a dlouhou srstí, zbrcenou krví.

Ku břehu širého moře své ruce vztahuje s věže,
blankytnou Psamathu prosí syn Aiakův, aby svůj lýtý
skončila hněv a poskytla pomoci. Řekovou prosbou
víla se nedala pohnout; však Thetis, za chotě prosíc,
dosáhla odpuštění. Než vlk, ač nazpět byl volán,
vraždí zuřivě dále, jsa rozdrážděn lahodnou krví.

Konečně v mramoru kus jej změnila víla, an visel
na šíji drásané krávy. I podržel postavu vlka
se vším, kromě své barvy: to zbarvení kamene hlásá,
že už to není vlk, že netřeba už se ho báti.

Osud nesvolil však, by uprchlík Péleus v té zemi
zůstatí směl: v kraj magnétský odešel, vyhnanec bludný.
Teprve tam jej thessalský Akastos očistil z vraždy.

Kéýx a Alkyoné

Podivným osudem bratra i divem, jenž bratrovu sudbu provázel, vladař Kéýx byl rozrušen v úzkostném srdci. Svátých věštev, té útěchy truchlivých, tázat se chtěje, k bohu se chystá do Klaru plout — neb choditi do Delf k Foibovi bránil Flegyů kmen a bezbožný Forbás.

Nejdříve oznámí však svůj záměr a úmysl tobě, věrná Alkyono! Té projela mrazivá hrůza ihned až do morku kostí a bledost jak zimostřáz siná pokryla tvář, proud slz, jenž vytryskl, líce jí smáčel. Třikrát hledala slov, než třikrát zvlhly jí líce pláčem a něžné nářky se tříštily štkavými vzlyky. „Čím jsem zhřešila,“ praví, „můj předrahý, že se tvé srdce změnilo? Kdeže je starost, již dříve jsi jevíval o mne? Již jsi s to být vzdálen a klidný bez Alkyony? Již chceš do dálek? Raděj mě máš, když u tebe nejsem? Ale snad půjdeš souší a já mám trpět jen steskem, báti se nemusím nic, v mých starostech nebude strachu!? Nikoli: děsí mě moře a hlubin žalostný obraz! Rozbitých lodí trosky jsem nedávno na břehu zřela, často jsem viděla rov jen se jménem, bez těla v zemi. Nechat' nešálí však tvé srdce důvěra klamná, že je tvůj tchán syn Hippotův Aiolos, rázné jenž větry v žaláři poutá a tiší, kdy chce, též hladinu mořskou! Jakmile vypustí vězně a větry se hladiny zmocní, mají úplnou volnost a všeliká země i moře jest jim na pospas dána; ba smýkají na nebi mraky, divě se srážejí s nimi a blesky z nich křesají rudé. Čím já lépe je znám — a znám je, v otcově domě v mládí jsem vídala všechny —, tím větší hrůzu z nich cítím.

Avšak nelze-li již tvůj úmysl zvrátiti prosbou,
drahý manžele můj, a pevně-lis odhodlán k cestě,
vezmi s sebou i mne! Tak oba se budeme aspoň
zmítat a budu se bát jen toho, co zakusím, spolu
ponesem vše a po širé hladině poplujem spolu!“

Manžel hvězdorodý byl dojat Alkyoninou
řečí a pláčem: i on plál neméně horoucí láskou.
Nechce však zanechat přec své plavby, na niž se chystal,
nechce však též svou choť vzít s sebou v ta nebezpečensví.
Mnoho k ní promlouval slov, by utěšil bázlivé srdce,
přesvědčit nebyl však s to svou manželku. Tuto pak dodal
útěchu též — tou jedinou obměkčil oddanou ženu:
„Každé prodlení sic je dlouhé pro mne, než poslyš:
přísahám při svitu otce, že dříve se vrátím, než lúna
dvakrát naplní kruh, ač pustí-li osud mě nazpět!“

Když jí takovým slibem dal naději na brzký návrat,
ihned nařídil vytáhnout loď a na moře spustit,
přinésti plachty a lana a koráb vystrojit k plavbě.
Jakmile spatřila koráb, jak v předtuše budoucí sudby
opět se zhrozila choť a z očí vytryskly slzy,
objala muže a posléze dí, ta žalosti plná,
smutnými ústy: „Bud' sbohem!“ a zhrouť se ve mdlobách
k zemi —

Kéyx by prodléval rád, než mladé mužstvo se chopí
vesel a ve dvou řadách je přitáhne ke statným hrudím,
úderem stejnoměrným pak rozbrázdí moře. Tu zdvihla
manželka zavlhlé zraky a sama tu zůstavši vidí
manžela na kormě stát a první znamení dávat
kynutím ruky, i vrací mu pozdravy. Když pak se koráb
vzdálil a její oči už nemohly rozeznat tváře,
pokud jí lze, svým zrakem sleduje koráb, jenž prchá.
A když už v dálce zmizel a nebylo možno ho zřítí,

hledí na plachty přec, jež nahoře na stěžni vlály.
Nevidouc pak ni plachet, jde teskně k prázdnému loži,
ulehne do podušek — a lůžko i místo ji k slzám
pohnulo zas a nutilo vzpomínat, čeho tu není...

Vypluli z přístavu již a vítr zavanul do lan.
Lodník visící vesla hned přitáhne k lodnímu boku,
ráhna upevní lanem až na vrchol stěžně a s něho
spustí naplno plachty, by zachytil dující vánek.
Polovic plavby tak ujela loď či nemnoho více,
mořskou hladinu brázdíc, a daleko vpředu i vzadu
ležela zem: vtom jalo se bělati navečer moře
od vzdutých vln a zprudka se rozfičel bouřlivý Euros.
„Dolů se stěžně ráhna, a pospěšte,“ velitel volá,
„celou plachtu sviňte a přivažte k spuštěným ráhnům!“

Káže jim tak, než protivná vichřice maří ten rozkaz,
nadto se každý hlas též ztrácí v jekotu moře.
Přece však chvátají sami: ti vtahují do lodi vesla,
ti zas boky hned ucpou, ti před větry schovají plachty.
Jeden čerpá vodu a do moře vylévá moře,
druhý stahuje ráhna. Co takto se o překot děje,
vzrůstá ukrutná bouř, kol dokola divoké větry
bojují ze všech stran a vzdouvají zuřící moře.

Velitel lodi se sám již přiznává, nemůže říci,
na čem jsou, a neví, co veleti, co by měl chtít:
taková zla je spoušť, tak vítězí nade vším umem.
Lodí se rozléhá mužů křik, zní skřípění ráhen,
ječení vln, jež mocně se srážejí, hřímání nebes.
Tyčí se vlnami moře a zdá se, že sahá až k nebi,
zdá se, že stříká až k mrakům, jež potáhly oblohu celou.
Hned má, ode dna víříc a bouříc žlutavý písek,
barvu jak on, však hned jest černější nad styžskou vodu,
jindy se prostře zas klidně a bělá syčící pěnou.

Do těchto střídavých změn byl stržen i tráchínský koráb:
brzy je do výše zdvižen a zdá se, že pohlíží dolů
jakoby s vrcholku hory v tu dolinu, do hlubin Hádu,
jindy, když klesne a propadlá tuň jej obklopí, zdá se,
jako by z propasti pekla se díval do výše k nebi.
Nejednou zapraští hrozně, když v bok jej udeří vlna,
bičován neméně duní než tvrz, když železný beran
anebo vrhací stroj se pokouší v trosky ji rozbít
Jako pak divocí lvi, když nabrali z náběhu síly,
hrudí se vrhají na zbraň a na nastavená kopí,
taktéž, kdykoli vlna se zrychlila zdvihlými větry,
vrhla se na lodní výzbroj, jsouc o mnoho vyšší než stožár.
Čepy již povolují a zbaveny ucpávky z vosku
zejí spáry a vpouštějí v loď ten smrtící živel.

Aj, tu se rozevrou mračna a hustý liják se snáší,
myslil bys, celé že nebe se spouští do mořské tůně,
anebo vzduť moře že stoupá v nebeské kraje.
Plachtoví prosáklo deštěm a s vodstvem proudícím s nebe
mořská voda se mísí. A obloha prosta je světel,
ve vlastní tmě se ztápí noc i v temnotu bouře.
Přece však míhavé blesky jí prorážejí a svítí
do temnot: v ohních blesků se třpytí ohnivě vody.

Do dutin lodní stavby již vniká bouřlivý příval,
jako pak udatný voják, jenž předčí ostatní druhy,
k hradbám hájené tvrze se častokrát útokem přihnav,
konečně dojde své touhy a háraje chtivostí slávy
z kolika tisíců mužů sám jediný vystoupí na zeď,
tak, když vysoké boky již devětkrát napadly vlny,
desátá útočná vlna se řítí hrozně se tyčíc
na koráb vyčerpaný a dotírá stále a stále,
dokud nezteče jakoby tvrz té dobyté lodi.
Jedna část vln se dosud pokouší do lodi vrazit,

druhá však byla již uvnitř. Jsou zděšeni na lodi všichni, jako je zděšeno město, když jedni z nepřátel zvenčí pode zdí kopou, a druzí již přes zed' vnikají dovnitř.

Umění nestačí již, duch poklesá, kolikrát vlna dotírá, tolikrát smrt zdá na lod' se řítit a vpadat. Onen pláče, ten trne, ten šťastnými nazývá všechny, kterým se dostane pohřbu, ten vzývá za slibů božstvo, nadarmo vztahuje k nebi, jež nevidí, paže a žádá o pomoc; ten zas na bratra vzpomíná, na svého otce, jiný na dům, své drahé i na vše, co zanechal doma. Kéýx u Alkyony je v myšlenkách, na rtech má Kéýx toliko Alkyonu, však ačkoli touží jen po ní, těší ho, že jest pryč. A rád by se k rodnému břehu ohlédl též, svůj pohled poslední k domovu upřel, avšak neví, kde jest: tak velkým vírem se vlní moře a stín, jenž ze smolných mraků se rozestřel vzduchem, celou oblohu halí a noc je dvojnásob temná. Návalem bouřné smršti se zlomí jim pojednou stožár, zlomí se kormidlo též a vlna, svou kořistí pyšná, klene se, do výše tyčí a vítězně na vlny shlíží; potom neméně prudce, než kdyby kdo Athos či Pindos vytrhl celé z půdy a v širé převrátil moře, padá střemhlav shůry a tíhou i úderem sráží do hlubin lod', a s ní též potopí přemnoho mužů těžký vír — již nevyšli na vzduch a podlehlí sudbě.

Rozbitých lodních částic a kusů vraku se drží zbylí, a Kéýx rukou, jíž držival nedávno žezlo, drží se lodních trosek a vzývá tchána i otce — nadarmo, žel! —, však ze všeho nejvíc je slyšeti jméno manželky Alkyony: té vzpomíná stále a stále, přeje si, aby jí proud jeho mrtvolu před zraky přihnal, aby, až nebude živ, jej pohřbily přátelské ruce;

plavě se, kdykoli proud mu dovolí vydechnout, volá vzdálenou Alkyonu, ba šeptá to jméno i do vln. Ejhle, tu černavý oblouk vod se vyklenul nad tůň, praskl, a vodní tříšť mu ve vlnách pohřbila hlavu...

Lucifer onoho rána byl zakalen, nebyl bys mohl poznati jej ten den, a poněvadž s oblohy nesměl odejít, hustými mraky si zakryl truchlivé líce —

Mezitím Alkyoné, jsouc neznalá takové rány, počítá za nocí noc a kvapně již vybírá roucha, která si obleče manžel, již vybírá, která si sama vezme, až připluje manžel — a marně se na návrat těší. Všechněm věčným bohům sic pálila kadidlo svatě, avšak Júnónin chrám ctí nad chrámy ostatních bohů, za muže, jenž už nežil, se k oltářům chodila modlit, prosila, aby byl manžel zdrav a šťastně se vrátil, prosila, žádné ženě by před ní nedával přednost. Avšak z tolika přání se mohlo jí splnit jen toto.

Proseb za mrtvou bytost však nemůže Júnó už snášet. Chtějíc ty nečisté ruce již od svatých oltářů vzdálit, praví: „Poslice věrná mých rozkazů, Írido, pospěš, v palác Spánku se odeber hned, kde snové se rodí, rozkaž mu pak, ať v podobě Kéýka vidění sešle choti a to ať pravdivě vylíčí manželův osud!“

Řekla, i vezme si Íris háv, jež tisíce barev kráší, a klenutý oblouk svým tělem na nebi kreslíc, v králův dům, jenž v mlze je skryt, dle rozkazu kvapí.

Poblíž kimmerských končin je hluboká podzemní sluje, dutý to vrch, kde sídlí a přebývá malátný *Spánek*. Nikdy tam nemůže slunce, ať v poledne, ráno či večer, vniknout paprsky svými: tam stoupají ze země mlhy, smíšené s mrákavou tmy, a šerý, nejistý přísvit. Auróru bdělý pták, jež kráší na hlavě hřeben,

nikdy tam nevolá zpěvem a neruší ticho svým hlasem
psové ostražití, ni husy bystřejší nad psy,
nezní tu zvěře ni dobytka hlas, ni haluzí šelest,
které rozechvěl vánek, ni lidského jazyka pokřik.
Sídlí tu němý klid. Zpod skály však vyvěrá potok,
plynoucí Léthinou vodou: ta struhou zurčivě proudí,
o drobné kaménky šplouchá a v spánek ukolébává.
Plodný kvetoucí mák jest u vchodu sluje a jiné
nesčetné rostliny s ním: z jich mléka spánek si sbírá
vlhká Noc, jež sama pak rozsévá po stinných zemích.
Pohybem kovových čepů tu nikdy nevrznou dveře:
není jich v celém domě a není tu na prahu strážců.
Uprostřed zdvíhá se lůžko — má z černého ebeny spodek —,
prachové, jednobarvé a tmavým přehozem kryté:
na něm spí sám bůh a malátnost údy mu poutá.
Klamní Snové pak leží kol dokola: jeví se v různých
podobách, tolik je jich, co klasů požatých v létě,
kolik je listí v lese a na břehu mořského písku.

Jakmile panenská Íris tam vstoupila, odsune rukou
Sny, jež vadily krokům, a leskem jejího roucha
zazářil posvátný dům. Bůh stěží pozvedá zraky,
sklopené malátnou tíhou, a opět a opět zas klesá,
přitom se brada mu kývá a nahoře o prsa bije.
Konečně se sebe strásl se sám a o loket opřen
zvídal, proč přichází (poznalť ji hned). A ona mu praví:
„Spánku, ty poklide světa, ó Spánku, nejhlavější
z bohů, pokoji duší, jenž zaháníš starost a těla,
tvrdou námahou mdlá, vždy zkonejšíš, posílíš k práci,
poruč, by Sen, jenž věrně by zobrazil skutečnou tvářnost,
v podobě Kéýkově se odebral v herkulskou Tráchís
k Alkyoně a zjevil jak trosečník před jejím zrakem!
Takto ti velí Júnó.“ Svůj úkol provedši Íris

odejde — nemohlať již tu omamnou ovzduší sílu
snášet, a jakmile cítí, že spánek se do údů vkrádá,
prchne a vrací se zpět tím obloukem, kterým též přišla.

Z národa tisíce synů svých hned probudí otec
Morfea: umělcem jest a dovede napodobovat
postavy. Žádný sen se s Morfeem nemůže měřit
v zručnosti předvádět chůzi a tvář i hovoru zvuky;
přidává k tomu i šat a slova, která kdo mívá
ve zvyku; předvádí však jen lidské podoby. Jiný
v zvíře se mění či v ptáka či v plaza dlouhého těla.
Ikelem zvou jej bozi, však u lidí smrtelných sluje
Fobétór. Třetí bratr jest jiného umění znalcem,
Fantasos: ve skálu, v zem i v kládu a ve vodu, ve vše,
v čemkoli není duše, se dovede měniti klamně.
Tito zjevují v noci své tváře králům a vůdcům;
po širších národa vrstvách a po lidu těkají jiní.
Těchto si nevšiml otec, bůh Spánek, a Morfea pouze
vybral ze všech bratrů, by vykonal všechno, co řekla
Íris. Potom však bůh, jsa spoután lahodnou mdlobou,
sklonil hlavu svou zas a v podušku vysokou ukryl.

Morfeus temnotou letí, ni nejmenší neslyšet šelest
z křídel za jeho letu, i dorazí v thessalské město
za krátký čas. Tam stanul a odloživ perutě přijal
krále Kéýka tvář i s postavou. Smrtelně bledý,
umrlci podoben jsa a bez šatu, přistoupil k loži
nebohé královské choti. A hle, vous manžela zdá se
vlhký a s mokrých vlasů mu těžké krůpěje kanou.

Potom se nad lože schýlil a zbrotiv slzami tváře
praví bolestně: „Poznáváš mne, má nešťastná choti?
Či se snad změnila tak má tvář? Ó, poznáš mě, pohled:
nalezneš manželův Stín, ach, namísto manžela svého!
Nic nám nebyly platny tvé modlitby, manželko drahá:

stihla mě smrt! Nech klamné naděje, že bych se vrátil!
Auster, bohatý mraky, mě přepadl v Égejském moři,
po vlnách hrozný vichr mnou zmítal a roztránil koráb,
má pak ústa a rty, jež volaly marně tvé jméno,
zatopil mořský proud. — Tu zprávu ti nedává posel
pochybný, neslyšíš nejasnou zvěst, jež po kraji těká:
stojím tu před tebou sám, svůj osud trosečník hlásám.
Nuže již vstaň, roň slzy a oblékni smuteční šaty,
nedej, bych neoplakán se odebral v podsvětí pusté!“

Morfeus říkal to hlasem, v němž manželka slyšela pravý
manželův hlas, a zdálo se též, že skutečné roní
slzy a pohyby rukou měl takové, jako měl Kéýx.

Zasténá Alkyoné a zaslzí, vztáhne své paže
ve snách, po těle sahá, jen vzduch však do loktů pojme.
Vzkřikne hlasitě: „Stůj! Chci s tebou jít! Kam prcháš?“
Zděšena vlastním hlasem i zjevením manžela, střese
s víček si sen a nejprv se rozhlíží, je-li tam vskutku
ten, jehož viděla právě — neb sluhové vzbuzení hlasem
přinesli dovnitř světlo. Když nikde ho nemohla nalézt,
bije se rukama v tvář a šat si strhává s ňader,
do ňader bije se též, a nerozpouští si vlasy,
rve si je tak. I ptá se jí kojná na důvod žalu.

„Není již Alkyony, ach, není!“ volá, „je mrtva
se svým Kéýkem již! Ó, zanechte útěšných řečí!
Kéýx utonul s lodí! Já zřela ho, poznala tady,
k němu jsem vztáhla paže, když odcházel, chtějíc ho zdržet.
Byl to jen Stín, však třeba jen stín, byl zřetelný, byl to
pravý manželův stín! Sic neměl, chceš-li to vědět,
obvyklý na lících výraz a nezářil v tváři jak jindy:
bledého, s nahým tělem a s kšticí dosavad mokrou,
tak jsem ho nešťastná viděla, hle, zde na tomto místě
stála ta žalostná bytost“ — a hledá, zda stopy tu zbyly.

„Toho, ach, toho můj duch se obával, tuše to předem, proto jsem prosila, choti, bys zůstal a větrům se vpospas nedával! Když už však mělš jít v záhubu, kéž bys mě býval alespoň též vzal na loď! Jak velký by býval můj prospěch, kdybych směla jít s tebou! Ni okamžik nebylo třeba bez tebe žít a smrt nás nestihla na různých místech. Vzdálena tebe teď mru a vzdálena bouří se zmítám, zhltna mě tůň, ač nejsem ve vlnách. Měla bych srdce krutější nad samo moře, bych ještě se snažila vláčet život svůj dál a takový bol se pachtila přežít; nechci se o to snažit a nechci tě opustit, muži nebohý, alespoň teď tě provodím, spojí nás v hrobě nikoli urna, však nápis společný, kostmi pak svými s tvými se nesloučím sic, však jméno s jménem se sloučí.“

Pro bolest nemůže dál, a za každým slovem se přitom udeří v hrud' a z prsou strnulých derou se vzdechy...

Nastal den, i vykročí z paláce, smutně se bere na břeh a vyhledá místo, kde s lodí ho viděla mizet. Prodlévá tam a říká: „Hle, zde dal odvázat provaz, naposled na tomto místě mě políbil, když už měl jíti.“

Zatím co vzpomíná všeho, co v paměti utkvělo s místy, pohlédne na širé moře a vidí cos jakoby tělo vpovzdáli v čisté vodě. Je nejprve na vahách v duchu, co to as je; však jakmile vlna to přihnala blíže, přes hodnou dálku je vidět mrtvolu. Kdo to je, neví; že to však trosečník je, zlá předtucha rozvíří mysl. Jakoby nad kýmś cizím se rozpláče. „Ubohý,“ praví, „kdokoli jsi, a ubohá choť, ač máš-li ji!“ Tělo proudem připlove blíž. Čím více však pozírá na ně, ach, tím více a více je bez sebe. K blízkému místu na břehu přistalo již, již poznati bylo je možno — vidí: manžel to byl! „Toť on!“ hned vzkřikne a jme se

drásati tvář i vlasy a šat, a chvějné své ruce
vztahujíc po choti, praví: „Ó předrahy manžele, takto,
tak se mi vracíš domů, ty nebohy!“ —

U vody leží

rukou sdělaná hráz, ta první vlnění moře
láme a návalům vod již předem ubírá síly.
Vrhne se tam — toť div, že to provedla: letěla totiž,
náhle jí narostla křídla a ona se třepotá vzduchem,
zlehka se dotýká povrchu vln, jsouc žalostným ptákem.
Létajíc vydala zvuk tak smutný a kvílení plný
ze svých úst, jež uzounkým zobákem klapala stále.

Jakmile dolétla však až k mrtvole, bezkrvé, němé,
milované ty údy hned objala novými křídly,
marně však tvrdým zobcem jí studené polibky dává.
Zdali ji Kéyx cítil, či zda se jen zdálo, že zdvíhá
tvář svou pohybem vln, lid nevěděl; on je však vskutku
cítil. A nebeští bozi, jež pojala konečně lítost,
v ptáky změnili oba. I potom jim zůstala láska,
podlehší stejné sudbě, a svazek manželský nebyl
rozvázán: páří se dál a stávají rodiči takto.
Po sedm klidných dnů vždy sedává za zimní doby
na hnízdě Alkyoné, jež nosí hladina mořská.
Tehdy je na vlnách ticho: král Aiolos bdí, aby větry
nemohly ven, a ručí vnoučatům za klidné moře.

Aisakos

Nějaký stařec je zřel, jak létají nad mořem širým
spolu, a chválil lásku, již uchovali až k smrti.
Soused, či stařec sám snad náhodou pravil: „I ten pták,
kterého zříš s tak štíhlýma nohama přes moře letět —
potápku s dlouhým krkem mu označil rukou —, „i ten má
královský rod. Hle, toužíš-li projít pořadím rodu,
aby ses dostal až k němu, je předkem tohoto ptáka
Ílos, Assarakos a Ganyméd, Jovova kořist,
starý Láomedón a Priamos, jemuž dal osud
spatřiti konec Troje, a bratrem jeho byl Hektór;
a kdyby v útlém věku byl nezažil nezvyklé sudby,
jméno mohl by mít snad neméně slavné než Hektór,
třebaže Hekabé zrodila jej, dceř Dymanta vládce,
Aisaka však prý potají zrodila Alexirhoé
v úvalu stinné Ídy, dceř Gráníka se dvěma rohy.

Aisakos města měl v záští a stranil se skvělého dvora,
v horských samotách žil a v polích, neznalých touhy
po cti, a málokdy jen šel vyhledat společnost v Troji.
Přec však srdce měl jemné a našel si do něho přístup
milostný cit. Kdys viděl, jak Hesperié, již často
honíval po lesích všech, si na břehu otcovské řeky
suší na slunci vlas, jež po plecích rozhozen měla.
Spatřená víla se na útěk dá jak před plavým vlkem
zděšená laň, neb říční kachna, již zastihl jestřáb
daleko od jejích vod. A hrdina trojský ji stíhá:
ona je hbitá strachem, on láskou a dotírá na ni.

Ejhle, tu had, jenž v trávě byl skryt, svým zahnutým zubem
poranil běžící nohu a jed jí zanechal v těle.
Ustala současně prchat i žít. Jak šílený objal

bezduché tělo a volá: „Jak lituji, že jsem tě stíhal!
Předtím však neměl jsem strach, a úspěch mi za tolik nestál!
Nebohá, dva tvůj život jsme zničili: od hada rána,
ode mne podnět byl dán. A moje vina je těžší:
proto ti útěchu v smrti svou vlastní poskytnu smrtí!“

Pravil a z vysoké skály, již podemlel hučící příboj,
vrhl se do mořských vln. Však Téthys, soucitem jata,
měkce mu padnout dala, a když plul na vlnách, peřím
pokryla jej a kýžené smrti mu nepřála dojít.

Milenec horší se však, že proti své vůli je nucen
žítí a duch že nesmí, ač touží, opustit domov
bídy. A jakmile zří, že z ramenou nezvyklá křídla
vyrostla, zdvihne se zas a opět se do moře spouští.

Peří zmirňuje pád. I jal se tu Aisakos zuřit,
střemhlav se do hlubin vrhá a stále se pokouší zemřít.
Láskou se vyzáblým stal: teď klouby mu zůstaly dlouhé
na nohou, dlouhá šíje, má daleko od těla hlavu.
Moře má rád, a ježto se potápí, odtud má jméno.“

KNIHA DVANÁCTÁ

Z pověstí o trojské válce

Řekové v Aulidě

Otec Priamos lká, neb neví, že Aisakos žije
obdržev ptačí křídla, ba Hektór s bratry i tryznou
uctili hrob, jenž jméno sic měl, však uvnitř byl prázdný.

Za této smutné služby byl vzdálen Paris, a potom
manželku získanou lupem si přivezl do vlasti, s ní pak
dlouhou přivezl válku. Neb tisíce korábů za ním
plulo, spolčených k boji, a společné síly všech Řeků.
Byl by pak trest se dostavil hned, však divoké větry
nesplavnou činily hladinu vod a boiótská země
v Aulidě zdržela námořní moc, když měla už vyplout.

Když tam Jovovi oběť dle zděděných zchystali zvyků,
oheň již rozdělán byl a vzplanul prastarý oltář.
Vtom však Řekové zří, jak na platan, který stál blízko
počaté oběti, blankytný drak se do výše plazí.
V koruně viselo hnízdo, v něm osmero holátek malých:
tato i samotnou matku, jež létala kolem svých mládat
ztracených, uchvátil plaz a chřtánem lačným je pozřel.

Úžas všechny tu jal, však věstec tušící pravdu,
Thestorův syn, jim dí: „Hle, vítězství! Jásej, ó Řecko!
Padneť Troja, však předlouhý boj a těžký nás čeká.“
Počet devíti ptáků pak vyloží o letech války.
Ale ten had, jak objímal strom a zelené větve,
zkameněl. Ještě i dnes má kámen podobu hada.

Néreus v boiótských vodách však nadále zuří a nechce
přenést válečné loďstvo. A někteří soudí, že Neptún
šetří trojského města — vždyť hradby mu vystavěl kdysi.
Thestorův syn však nesoudí tak: ví dobře, a také

nemlčí, panenské bohyně hněv že usmířit musí
panenská krev. Když prospěch obecný otcovskou lásku,
otce když překonal král, svou cudnou Ifigeneia
dátí má krev. Blíž oltáře stanula, sluhové pláčí:
bohyně pocítí lítost, i rozestře před zraky mlhu,
za svatých úkonů, návalu všech i hlasitých proseb
podstrčí k oběti laň — tou zamění mykénskou dívku.

Když tedy vhodná oběť už smířila Diánu cudnou,
ustala bohyně zuřit, a ustalo zuřit i moře:
v tisíc korábů řeckých se opřely zezadu větry,
přemnoho zkusivše běd pak přistaly k fryžskému břehu.

Hrad Pověsti

Uprostřed vesmíru, tam, kde souvisí končiny nebes
s mořem a zemí, je kraj — tot' rozhraní trojího světa.
Odtud vše, co kde jest, byť bylo to u velké dálce,
možno je zřít, sem pronikne v sluch, co světem kde zazní.
Pověst tu bydlí — ta vysoký hrad si zvolila sídlem.
Nesčetné vchody si v domě a tisíce otvorů dala
zřídít a všechny prahy jsou bez dveří. Ve dne i v noci
otevřen jest a celý je z kovu zvučného, celý
hučí, odráží hlasy a opětuje, co slyší.
Uvnitř není klidu a nikde ni ticha v něm není,
přece však není to křik — jen hučení slabého hlasu,
tak jako šumějící vlny, když člověk poslouchá z dálky,
nebo jak doznívá hrom, když Júpiter oblaka černá
rozburácí, a v posledním rachotu hřmění se ztrácí.
Síně se hemží davem: sem vchází a odchází odtud
tisíce vylhaných zvěstí, ta vzdušná cháska, jež těká
smíšená s pravými zvěstmi a šíří zmatené zprávy.

Některé v ochotný sluch se řečmi vlévají, jiné
nosí rozprávky dál, a výmyslu míra tak roste,
nový zpravodaj vždy cos přidá k tomu, co slyšel.
Lehkověrnost tam jest a je tam i bezhlavý Omyl,
dále i lichá Radost a zděšené Strachy a Hrůzy,
čerstvá Vzpoura a Šepty, jež vznikají, neznámo odkud.
Pověst sama pak vidí, co po všech zemích a moři,
jakož i v nebi se děje, a pátrá po celém světě.

Kyknos

Pověst po světě rozhlásí též, že s udatným vojskem
přichází řecké loďstvo: když nepřítel ve zbrani připlul,
Trojané čekali již, i brání mu vystoupit, hájí
pobřeží. Hektorův oštěp, jak souzeno, Prótesiláe,
tebe prvního sklál — jak draze, ach Danaům přišel
svedený boj, v němž zabitím reka se proslavil Hektór!
Poznali Trojané též, co řecká pravice zmůže:
proudem se valila krev, již sígejské pobřeží rudlo,
Kyknos, Neptunův syn, již tisíce usmrtil mužů,
Achilleus dotíral již svým vozem na nepřítele,
celé zástupy vojsk již porážel úderem kopí
z Pélia. Hledaje Kykna neb Hektora ve fryžských šicích,
s Kyknem utkal se v poli — mělt' Hektór až desátým rokem
poznati smrt. Nuž pobídl koně, jimž zpěněné šíje
tížilo jho, a s vozem zamířil na nepřítele.
Potřásá v mocné paži svým oštěpem, který se třpytí,
pravě: „Kdokoli, jinochu, jsi, měj útěchou v hrobě,
že ti způsobil smrt rek Achilleus z haimonské země!“

Pravil tak Aiakův vnuk a těžký oštěp ta slova
provázel, ačkoli však šel přesně a nechybně k cíli,

ostří vržené zbraně se minulo úplně zdarem.
Když tedy tupý úder mu hrud' jen pohmoždil, Kyknos
pravil: „Bohynin synu — my z pověsti předem tě známe —,
proč ty se divíš, že rána se nedotkla našeho těla?“
(Divilť se rek.) „Ta plavá přilbice s chocholem koňským,
kterou tu zříš, ni dutý můj štít, jenž levici tíží,
nejdou mi na ochranu — jen k okrase nosím ty zbraně,
tak jako Mars jich užívá též. Však i když si sejmu
s těla tu kryjící zbroj, přec nedotčen odejdu z boje.
Velká to věc, být onoho syn, jenž Néreu vládne,
rusálkám, celému moři — a ne syn rusálčin pouze!“

Pravil a na reka hned svůj oštěp vrhl, jenž ve štít
vypuklý zarýt se měl: i pronikl kovem a vrstvou
devíti hovězích koží, leč uvázl v desátém kruhu.
Hrdina strásl tu zbraň a po druhé pravicí mocnou
vymrštil chvějné kopí — a po druhé zůstalo tělo
bez rány, poskvrny vší. Ni třetího oštěpu ostří
nemohlo ublížit soku, ač nekryt se vydával ranám.
Tehdy on vzplál jak zuřící býk, jenž při zahájení
zápasu strašným rohem se na látky dráždící vrhá,
nachově zbarvená roucha, a sezná, že útočil marně.
Nicméně zkoumá dříve, zda oštěp neztratil ostří:
vězel však na dřevě hrot! I dí: „Je paže má slabá,
zmařila na jednom muži své síly, dříve jež měla?
Býval jsem alespoň silný, když lyrnéské bašty jsem prvý
zbořil a ztroskotal v prach, neb krví vlastního lidu
naplnil Tenedu břehy a Étiónovy Théby,
nebo když krajanů krví se proudící Kaikos rudě
zbarvil a zbraně mé moc král Télefos podvkrát zkusil.
Tolik mužů jsem pobil i zde — zřím hromady mrtvol
na břehu —, silná byla má paže, a dosud je silná!“

Pravil, a jako by nevěřil dost svým dřívějším činům,
hodil po Menoitovi — ten k lyckému náležel lidu —:
oštěp prorazil pancíř a současně pod ním i prsa.
Zatím co o zem bil, svou mroucí hrudí ji tiskna,
vytrhl z teplé rány oštěp Achilleus pravě:
„To je ta paže, toť zbraň, jíž právě jsem zvítězil! Zkusím
obojí na tomto muži — kéž u něho stejný mám úspěch!“

Domluviv na Kykna útočí zas a jasan se cíle
nechybil, v levé rámě ho zasáhl, zaduněv mocně,
odtud se odrazil však jak od zdi či od pevné skály.
Přece však spatřil rek, že tam, kam zasáhl Kykna,
jeví se krev — leč nadarmo hrdina pocítil radost:
nebylo rány, tu krev měl na zbrani po Menoitovi.

Nyní teprve běsnil, i seskočí s vysoké korby
vozu a žene se blíže, by lesklým napadl mečem
soka — a zří, že přilbu a štít sic protála ocel,
ale i meč mu ztupěl, když sokova těla se dotkl.

Toho již nesnesl rek, svým štítem dvakrát či třikrát
do tváře udeřil Kykna (byl nechráněn), v klenuté skráně
jilcem ho bil, jak couval, on dotírá, mate ho, žene,
ohromuje a klidu mu nepřije. Hrůza tu padla
na Kykna, mráкотná tma mu před zraky plove. Když couval
pozpátku, uprostřed pole se v cestě mu namanul kámen.
Achilleus dotíral ze všech sil a přes tento kámen
naznak převrátil Kykna a zprudka ho přirazil k zemi.
Tvrkými koleny pak a štítem tiskna mu prsa,
táhl za řemen přilby — ten přilnul pod bradou k hrdlu,
zadrhl krk a zbavil ho života, uzavřev oba
průduchy. Zvítěziv tak chtěl zbroj mu hrdina svlékat —
vidí tu samotnou zbroj: bůh vln hned proměnil tělo
v bílého opeřence, dle kterého Kyknos byl nazván.

Hostina u Achillea

Takový zápas a boj jim zjednal vítaný oddech
na mnoho dnů, i ustali obojí nechavše zbraní.
Zatím co bdělá stráž tam trojské hlídala hradby,
zatím co bdělá stráž tam řecký hlídala příkop,
nastal slavnostní den, kdy Achilleus, nad Kyknem vítěz,
krví zabitě krávy si získával Pallady přízeň.

V planoucí oltáře žár když položil obětní kusy
a když se k blankytu vznesla ta vůně vítaná bohům,
dostala božstva svůj díl, vše ostatní na stoly přišlo.

Velmoži po lehátkách se rozloží, pečeným masem
nasytí hlad a žízeň i starosti utiší vínem.

Avšak ni kithary hrou, ni zpěvy, ni zimozrázovou
dlouhou píšťalou s množstvím tónů se nebaví reci:
hovorem krátí si noc a k řeči jim dodává látky
statečnost: o bitvách svých i nepřátel vypravovali,
vzpomínat podniknutých a přestálých nebezpečností
těší je stále a stále. Vždyť o čem by Achilleus mluvil,
o čem mohl by spíš kdo před velkým Achillem mluvit?
Zvláště je k rozprávce lákal ten poslední hrdinův úspěch,
při němž podlehl Kyknos: jsou všichni podivu plni
nad tím, že žádná střela v to mladé nevníkla tělo,
že bylo nezranitelné a ocel otupovalo.

Kaineus

Tomu se divil sám Aiakův vnuk i velmoži řečtí,
avšak Nestor praví: „Jen jediný za vaší doby
vzdoroval ostří kovu a žádné se nepoddal ráně,

Kyknos. Ale já sám jsem viděl kdysi, jak na sta utržil ran, ač nebyl poraněn, Perrhaibský Kaineus, Kaineus, perrhaibský rek, jenž proslul činy a Óthrys obýval. Aby pak byl ten zázrak o mnoho větší, vězte, že dívkou se zrodil!“ Ten zvláštní úkaz je všechny vzrušil, i žádají kmeta, by vyprávěl. Achilleus praví: „Mluv! My přítomní zde tě toužíme jeden jak druhý poslouchat, výřečný starce, ty vtělená moudrosti věku našeho, kdo to byl Kaineus a proč se v opačnou bytost proměnil, za které války a v zápase kterého boje poznal jsi jej, kým přemožen byl, ač byl-li kým zdolán!“

Kmet na to dí: „Už ztupěla sic má paměť tou dobou, mnoho mi uniká věcí, jež u mladém věku jsem viděl, přece však víc mám v paměti své a z nesčetných činů míru i války se v hruď mi žádný pevněji nevryl nad onen. Mohlo-li koho snad učinit předlouhé stáří svědkem mnohých činů, hle, já jsem prožil už dvakrát jedno sto let, a třetí věk teď prožívám právě.“

Elatos Kainidu zplodil, ta bývala z thessalských dívek nejkrasší, sličností svou již proslula po blízkých městech, jako i tvých — tvá krajanka bývala, Achille milý —, naději, budící závist, k ní upíral nejeden ženich. Snad by se o ten sňatek byl pokusil také sám Péleus, buď se mu zdařilo však již s Thetidou spojit, tvou matkou, nebo ji slíbenu měl. Než Kainis odmítla vůbec s někým uzavřít sňatek. Kdys kráčela po mořském břehu: tehdy ji znásilnil mořský bůh (tak hlásala pověst); slastí nové té lásky pak okusiv, pravil jí Neptún: „Cokoli budeš si přát, buď jista, všechno ti splním; zvol jen, co by sis přála!“ (I to táž hlásala pověst.) Kainis mu dí: „Tvá křivda tu vroucí tužbu mi vnuká, abych už nemohla takého nic kdy strpěti. Změň mne

v muže, a tím mi dáš vše!' Ta poslední slova už hlubší
pronesl hlas, a mužským ten hlas již mohl se zdáti,
jakože byl. Bůh mořské hlubiny splnil už přání
dívce — a nadto mu dal, by nemohl úderem žádným
poraněn být, ni ostří ocele podlehnout nikdy.
Odchází, daru jsa rád, vnuk Atrakův, nadále tráví
v mužských zábavách život a po nivách pénejských těká.

Kentauri a Lapithové

Ženil se s Hippodamou syn smělého Ixíona,
v jeskyni zakryté stromy dal stolů postavit řady,
k nim pak ulehnut vyzval i divoké zplozence mraku.
Byli jsme při tom i my, též předáci thessalské země,
slavnostní královský dvůr se zmateným rozléhal hlukem.
Hle, zní svatební zpěv, dým z ohňů síní se valí,
v zástupu mladých i starých žen se nevěsta blíží,
s tváří význačné krásy. My manžela blaženým zvali
pro takou choť, však málem jsme zmařili příznivou předzvěst.

Tobě, ty Euryte divý a ze všech Kentaurů krutých
nejkrutší, vznítilo srdce jak víno, tak na dívku pohled;
zdvojnásobil se chtíč a opilost nabyla vrchu.
Ihned kácejí stoly, tak ve zmatek uvedou hody,
nevěstu za vlasy chopí a vlekou ji násilně odtud.
Eurytos Hippodamu si uchvátil, jiný zas jinou,
kterou kdo chtěl neb mohl — jak v dobytém městě tu bylo!
Ženským křikem se rozléhá dům. I vstáváme všichni
kvapně a Théseus první naň volal: ‚Jaká tě žene
zběsilost, Euryte zlý, že za mého života dráždíš
Peirithoa? Či nevíš, že mne s ním urážíš také?‘

Na to mu Eurytos neřekl nic — vždyť nemohl slovy
hájit takový čin —, však vztáhl ruce své drzé
po tváři mstitelově a v prsa ho udeřil chrabrá.
Náhodou měsidlo staré tam stálo — kol dokola povrch
vypuklých ozdob byl pln: i vstal a zdvihl je Théseus,
větší obr než ono, a přímo je na tvář mu hodil.
Eurytos chuchvalce krve a současně mozek i víno
chrlí z rány a z úst a naznak se na vlhkém písku
třepetá. Dvojtvaré stvůry se rozpálí zabitím bratra:
,Zbraně! Zbraně!' jak o závod volají jedněmi ústy.
Vino jim dodává mysl, i zahájí bitvu: již číše
létají vzduchem a křehké džbány i kotlíky duté,
věci, kdys vhodné pro kvas, však tentokrát pro vraždu, pro boj.

Amykos Ofíonův se první odvážil o dar
oloupit vnitřek domu: on z domácí svatyně stojan
uchvátil, záslibný dar, jenž třpytnými světly byl poset,
do výše vyzdvihl jej jak ten, kdo bělostnou šíjí
protít se býkovi chystá a obětní sekerou máchá;
Lapithu Keladontovi jej do čela vrazil a v tváři,
rozbité k nepoznání, změt' kostí mu zůstavil hroznou.
Oči mu vyklouzly ven, nos dovnitř vnikl, když lícní
kosti mu roztránil vrah, a uvázl uprostřed patra.
Lapitha Pelatés z Pelly však od stolu javorového
urvanou nohou sklál a bradu mu do hrudi vklínil,
touto pak dvojí ranou, an chrílil rozbité zuby
smíšené s černou krví, jej seslal k podsvětním Stínům.

Grýneus nejbliže stál a na oltář kouřící patře
strašným pohledem dí: ,Proč neměl bych užítí toho?'
Vyzdvihl obrovský oltář i s ohněm, který byl na něm,
do středu Lapithů všech jím mrštil, jak byli shluklí,
z nich pak Brotea zdrtil a Oreia — Oreia matka
Mykalé zrodila, ta, jež čarami, jak bylo známo,

častokrát Měsíce růžky, ač vzdoroval, na zemi stáhla.
,Za to mi neujdeš trestu — jen zbraň mít po ruce!' volá
Exadios — a hned má zbraň: on s vysoké sosny
jelení parohy vzal, jež zbožný zasvětil lovec.
Touto dvojitou větví pak udeřiv Grýnea v oči,
obě mu vyrazil ven: část vidlích parohů vězí,
ostatek stéká na vous a s krví se po tváři sráží.

Ejhle, zuřivý Rhoitos tu popadl s oltáře žhavé,
hořící poleno svídy a z pravé strany jen lehce
zasáhl Charaxův spánek, jež halily ryšavé vlasy.
Ihned chytil mu vlas, jsa zachvácen plamenem dravým,
tak jako obilí vyschlé, a krev se mu pálila v ráně,
vydává strašný sykot, jak syčívá po každé ocel,
žárem do ruda žhavá, když křivými kleštěmi kovář
z ohně ji vyjme a potopí v kád' — kov zašumí náhle
zprudka a vydává sykot, jsa do vody vnořen, jež teplá.
Raněný muž však setřásl hned ten hltavý oheň
s ježatých vlasů a práh, jež vyrval ze země, zdvihne
na rámě, vozu to náklad. Však tíha mu bránila sama
zasáhnout sokovo tělo, ba také ten obrovský balvan
rozdrtil Kométa, druha, jenž stál tam o mnoho blíže.
Rhoitos nemůže zdržet své radosti: ,Takto buď chrabrý,
volá, i ostatní dav tvých soudruhů — to je má prosba!'
Klackem, shořeným zpola, ho zasáhne, obnoví ránu,
do lebky dvakrát či třikrát mu udeřil pádně a všechny
rozdrtí švy — a v tekutý mozek se vnořily kosti.

K Euagru, Korythovi a Dryantu přejde pak vítěz.
Z těch když Korythos padl, jenž prvním jinošským chmýřím
pokryty měl své tváře, dí Euagros: ,Jakous to získal
slávu, když hochu jsi sklál?' Však zuřivý Rhoitos mu nedal
promluvit víc a do jeho úst, jež otvíral k slovům,
vrazil mu rudý oheň a ústy jej do hrudi vnořil.

Na tebe, Dryante divoký, též pak dotírá, krouže
ohněm kol tvé hlavy, leč stejného úspěchu neměl
při tobě! Co tak vraždil a jásal nad stálým zdarem,
bodls ho kůlem tam, kde k šíji rámě se pojí.
Zasténal, stěží ten kůl si z tvrdé vytrhl kosti
Rhoitos a uprchl hned, svou vlastní krví jsa zbrocen.
Také Orneios prchl a Lykabás, jakož i Medón
zraněný na pravé paži, i Peisénór prchl a Thaumás,
Mermeros, rychlostí nohou jenž nedávno v závodě všechny
překonal — teď byl raněn a o mnoho volněji kráčel —,
prchl i Melaneus, Folos a Abás, kanců to lovec,
věstec Astylos též, jenž nadarmo zrazoval z boje
soudruhy. Astylos děl též k Nessoovi, když se bál rány:
,Neprchej! Stihne tě smrt až z tětivy Hérakleovy!'
Avšak Eurynomos a Lykidás, Areios, Imbreus
nemohli utéci smrti: ty všechny svou pravicí Dryás
ranil zpředu a zabil. I tebe, ó Krénaie, zpředu
postihla smrtící rána, ačs prchal jsa obrácen zády:
ohlédl ses a pádná zbraň tě doprostřed očí
zasáhla tam, kde stýká se nos a dolní kraj čela.

Za toho velkého hluku tam spící Afeidás ležel:
upadl v hluboký sen a ničím nedal se vzbudit,
pohár s nalitým vínem však držel bezvládnou rukou
dosud, na teplé houni jsa rozložen medvěda z Ossy.
Nic mu však nebylo platno, že zbraní se nechápal: Forbás
zpovzdáli spatřil ho tak a v řemen prsty své vloživ
praví: ,Popíjej víno, však smíšené se styžskou vodou!'
Nemeškal, namířil naň své kopí a kovaný jasan
jinochu proklál hrdlo, jak ležel tu náhodou naznak.
Necítil, když smrt přišla, a z plného hrdla mu tekla
na lůžko černá krev, ba tekla i do samé číše.

Na vlastní zrak jsem Petraia zřel, jak z půdy chce vyrvat
dubisko, žaludů plné, však co je tak objímal zevšad,
klátě jím sem a tam a zmítaje zviklaným kmenem,
oštěp Peirithoův, jenž do žeber Petraia vnikl,
zatím co zápolil, probodl hrud' i tvrdé to dřevo.
Statný Peirithoos, jak říkali, zahubil Lyka,
zahubil Chromia též, však vítězi jeden ni druhý
nezjednal takovou čest jako Kentauři Diktys a Helops.
Helopa proklál kopím, to probodlo sokovi skráně,
vrylo se nad pravým uchem a proniklo k levému uchu;
Diktys se skály sklouzl, jež na dvě se svázela strany,
prchaje Peirithou, jenž dorážel: v bezhlavém zmatku
zřítíl se střemhlav dolů, tam obrovský přelomil habr
vahou těla a na zlomek pně se nabodl břichem.

Příspěchá Afareus, vítěz, a balvan, urvaný z hory,
snaží se na soky hodit, však Théseus, nežli jím hodil,
mocné loketní kosti mu roztříštil dubovým kyjem.
Nemá však pokdy či chuti to neškodné, bezcenné tělo
postihnout úplným zmarem a vyskočí na Biénorův
vysoký hřbet, jenž nosíval dosud své vlastní jen tělo,
kolenem o jeho žebra se vzepřel, levicí chopil
kštici, a drže ho tak, svým sukatým dubovým klackem
rozbil mu tvrdé skráně i líce a hroživá ústa.
Klackem Nédymna též a hazeče Lykópa skolil,
Hippasa, kterému hrud' kryl plnovous, dlouhý a bujný,
Rhífea, nad vršky lesů jenž vyčníval obrovským tělem,
Thérea též, jenž z thessalských hor si nosíval domů
lapené medvědy živé, ač zuřili vztekem a hněvem.

Nesnesl Démoleón, by Thésea nadále ještě
provázel v boji zdar, i snaží se z pevného houští
vyrvati letitý smrk a napíná všechny své síly;
nebyl však s to, i přelomil jej a na soka vrhl.

Avšak letící zbrani se Théseus daleko vyhnul,
na pokyn Pallady ctné: tak věřili všichni, jak žádal.
Naplano nepadl však ten strom: on Krantora zasáh,
obra, a levé plece i s hrudí mu od hrdla urval.
Zbrojnošem otce tvého ten velikán, Achille, býval;
Amyntór, dolopský král, byv poražen ve válce kdysi,
dal jej Péleovi jak rukojmí, zástavu míru.

Péleus, uviděv zdáli, jak rek byl příšernou ranou
rozmetán, dí: „Zde tryzna je za tebe, nejmilenější
ze všech mladých mužů!“ A mocnou vymrštil paží,
napjav i duševní síly, svůj jasan na toho vraha.
Ze strany hrudním košem mu projel a uvázl v kostech
chvěje se. Vyrval jej rukou, však toliko bez hrotu dřevce
(stěží vyšlo i to), neb ostří uvázlo v plicích.
Bolest mu dodala sil. Ač zemdlel, vzepjal se náhle
na soka, potom se jal jej koňskými kopyty deptat.
Péleus chytá rány svou přilbou a dunícím štítem,
obratně ramenou hájí a zdvihá kupředu zbraně;
proťal pak plec a dvojí mu hrud' tím bodnutím proklál.
Dříve však usmrtil Hýla a Flegraia, na dálku oba;
Klania s Ífinoem pak zahubil, zblízka se utkav.
Ke všem Dorylás přibyl: ten Kentaur si hlavu a skráně
vlčí pokrýval koží a ukrutnou zbraní mu byly
zahnuté býčí rohy, již zrudlé od hojné krve.

Na toho já jsem volal (neb srdce mi dávalo síly):
„Pohled', oč jest lepší má ocel nežli tvé rohy!“
Přitom jsem vrhl kopí. I nemohl zbrani se vyhnout:
zastřel si pravicí čelo, jež stihnout měla ta rána.
Kopí pravici k čelu mu přibilo. Strhl se pokřik.
Péleus, jak on tu tkvěl jsa překonán ukrutnou ranou,
stoje mu blíže než já, hned mečem ho do břicha bodl.
Vyskočil po zemi vleka své útroby v divokém zmatku,

šlapal si vleka je na ně a šlapaje zpřetrhal mnohé,
nohy si zapletl do nich, až s prázdným životem klesl.

Také, Kyllare, tebe v tom zápase nespasil půvab,
pokud takému tvorů lze přiznávat nějaký půvab!
Vousy mu teprve rostly, a zlaté byly to vousy,
zlaté s ramenou vlasy mu splývaly doprostřed paží.
Milou, živou měl tvář, a ramena, ruce a šíje,
prsa i vše, v čem mužem se jevil, podobno bylo
slavným umělců sochám. I kůň, jenž zabíral spodek,
nebyl horší než muž. Dej hlavu a šíji mu koňskou,
bude i Kastora hoden. Jak mocná jsou od svalů prsa,
k sedění příhodný hřbet! Je vranější nad černou smolu,
avšak bílý je ohon, jsou bělostné barvy i nohy.
Mnohé z kentaurských žen si ho žádaly, jedna ho pouze
dostala, Hýlonomé. Ni jediné nebylo dívky
ze všech polozvěřů tak půvabné v hlubokých lesích.
Znajíc lichotně mluvit a milovat, vyznávat lásku,
jediná Kyllara poutá; též výzdobou — pokud to možno
při oněch podivných údech. I hladí si hřebenem vlasy,
brzy si do nich vplétá buď rozmarýn, anebo růži,
violku, po druhé zase je bílou lilií zdobí,
v prameni plynoucím z hor a z pagaských lesů si myje
dvakrát za den svou tvář a dvakrát v proudu se koupá,
koží vybraných šelem, jen takovou, která jí sluší,
půvabně levý bok si zakrývá anebo plece.
Stejně se milují oba, i těkají společně v horách,
do slují chodí spolu. I tenkrát společně vešli
v palác Peirithoův a společně válčili divě.
Neví se, kdo to as byl — však od levé přilétlo strany
kopí a pod tím místem, kde v prsa přechází šíje,
protklo ti, Kyllare, hrud'. Jen slabě ti ranilo srdce,
přec však vystydlo s tělem, když hrot byl vytažen z rány.

Nemešská Hýlonomé a mroucí zachytí údy,
rukou přikrývá ránu a zahřívá, přikládá ústa
k ústům, snažíc se zadržet dech, jenž uniká s žitím.
Vidouc, že dohasl již, cos pronesla, aniž to pro křik
dostihlo mého sluchu, pak na zbraň, která dřív jeho
proklála, nalehla hned a zmírajíc objala chotě.

Před zraky tane mi živě i ten, jenž pospolu spojil
šestero koží lvích, jimž svázal okraje uzly,
Faiokomés, jenž koně i člověka v kůži tu halil.
Mrštiv pařezem (spřežení dvě by sotva jím hnulo!),
Tektafa Ólenovce jím rozdrtil odshora dolů.
Já však, zatím co on chtěl odnést padlému zbraně
(ploditel tvůj to ví!), když loupil, do břicha vespod
vetkl jsem vrahovi meč. Mým mečem i Chthonios padl,
jakož i Téleboás — z nich onen měl dvojklanou větev,
tento pak házecí kopí; a také mě zranil tím kopím.
Zdeť máš důkaz: dodnes je viděti starou tu jizvu!
Tenkrát jsem měl být vypraven za moře, dobývat Troje,
tenkrát jsem zdržet mohl, byť nikoli překonat, mečem
vražedný Hektorův meč! Než Hektora nebylo ještě
tenkrát, nebo byl hoch; ted' já jsem vysílen věkem.

Nač ti mám Perifanta, jímž dvojtělý Pyraithos padl,
nač mám vzpomínat Ampyka též? Ten do tváře přímo
Echeklu čtvernohému své kopí bez hrotu vrazil.
Pákou Erigdúpos byl zahuben, s Pelethronia:
Makareus proklál mu hrud'. Též na Nessa vzpomínám: vrhl
rukou lovecké kopí, jímž Kyméla do slabin bodl.
Mopsos, Ampykův syn — ó, nemysli, prosím, že uměl
budoucnost věštiti jen! Vždyť podlehl Mopsově ráně
Hodítés, dvojtělý tvor, a marně se pokoušel mluvit:
k bradě byl přibit jazyk a brada i s jazykem k hrdlu.

Kaineus patero soků tam zahubil: Stryfela, Broma,
Elyma, Antimacha a Pyrakta, teslu jenž nosil.
Na rány nevzpomínám, vím počet pouze a jména.
Látreus, obrovských údů a těla, se přizene v zbroji
odňaté Halésovi, ježž usmrtil, Émathijskému.
Látreus nebyl ni mlád, ni stár: byl středního věku,
jarou sílu však měl, ač pestřily šediny skráně.
Oštěpem makedonským i mečem a štítem se pyšně
před zraky všech a na oba zástupy obrátiv zraky,
zařinčel zbraní, a stále v týž kruh se stáčeje klusem,
množství chlubných slov tam vychrlil do volných vánků:
,Tebe mám, Kainido, snést? Vždyť ženou pro mne jsi stále,
budeš mi Kainidou vždy! Což nedal ti rodný tvůj původ
výstrahu? Nepomníš, jaký ti čin k té odměně přispěl,
za jakou získalas cenu tu nepravou podobu muže?
Čím ses zrodila, uvaž, a též, co strpělas! Kužel
s košíkem vezmi, jen běž a spřádej nitě svým palcem,
válku však nechej mužům!‘ Co takto se vychloubal, hodil
Kaineus kopím a v bok, ježž napínal v trysku, ho zasáh,
tam, kde byl k člověku přirostlý kůň. On bolestí běsní,
v nekrytou fyllského jinocha tvář svým oštěpem mrštil.
Ten však odskočil hned jak od střechy ledové kroupy
anebo drobný kámen, ježž dopadne na dutý buben.
Kentaur zblízka se útočit jal a snaží se vnořit
v tvrdý mu bok svůj meč — však meč jím nemůže projít.
,Však ty mi neujdeš přec! Můj meč tě čepelí zničí,
má-li snad tupý hrot!‘ Tak pravil a ze strany mečem
do boku tál a dlouhou pravicí slabiny objal.
Zařinčel při ráně kov, jak o mramor zazvoní úder,
zlomí se o tvrdou kůži a ve dví se rozpadne čepel.
Když mu již vystavil dost své tělo, k podivu jeho
nezraněné, rek dí: ,Nuž mou teď zkusíme ocel

na těle tvém!’ A osudný meč mu do plecí vrazil,
hluboko po sám jilec jej vetkl, až dosáhl útrob,
pak jím zatočil v ruce a v ráně mu způsobil ránu.

Ejhle, ty dvojtvaré zrůdy se s hrozným křikem naň řítí
vztekle a zbraněmi svými jen na něho útočí všichni.
Zbraně se odrazí však a spadají, aniž byl proklán,
aniž byl úderem střel jen zkrvaven Elatův Kaineus.
Úžasem naplnil všechny ten div. ‚Jak hrozná to hanba!’
Mónychos volá, ‚nás dav má překonat jediný člověk,
zpola jen muž! Ne, mužem je on — však my jsme se stali
pro lenost tím, čím býval! Co platny nám obrovské údy,
zdvojená síla i to, že ze všech nejstatečnější
dvojí přirozenost v nás sloučila tvory? My nejsme
zrozeni božskou matkou, jak tuším, nás nezplodil otec
Ixión, takový rek, že velebnou Júnónu doufal
získati: nás tu zdolává sok, jenž sotva je mužem!
Kládami zahrňte jej a balvany, metejte na něj
celé hory a lesy a zarazte tuhý ten život!
Les ať hrdlo mu stiskne a tíha ať nahradí ránu!’

Pravil a uhlídav náhodou kmen, ježž zběsilou silou
porazil jižní vítr, hned po mocném soku jím hodil.
Tak dal ostatním příklad a za malou chvíli byl zbaven
všeho stromoví Óthrys a neměl Pélion stínů.
Obrovskou kupou tou byv zavalen, pod tíhou stromů
supí Kaineus těžce a na statných ramenou vzpírá
hromadu dřev. Než jakmile přerostla tváře i hlavu
hrozná ta tíž a chyběl mu vzduch, ježž dýchat by mohl,
poklesá chvílemi již, a zase se snaží, byť marně,
vztyčit a vydrat se na vzduch a strásti tu hromadu lesů,
někdy jí také pohne, jak vysoká Ída, již tamto
vidíme, pohyby země se celá třese a chvěje.

Jaký konec pak měl, jest pochybno. Tvrдили mnozí, že ho ta spousta dřev až v podsvětní prázdnoty smetla; Ampykův syn to popíral však: on viděl, jak vzlétl ze středu hromady pták a vznášel se do čirých vánků. Toho jsem tenkrát po prvé zřel a naposled v žití. Jakmile spatřil Mopsos, že v mírném obzírá letu krajanů dav a s hlasitým křikem kol dokola krouží, sleduje současně zrakem i duchem zvláštního ptáka zvolal: „Bud', Kainee, zdrav, ty ozdobo lapithské země, veliký hrdino kdys, teď vzácný, jediný ptáku!“

Tomuto svědectví každý uvěřil. Vzteku nám dodal bol, nás hnětlo, že jeden byl zdolán tolika vrahy. V bolesti své jsme divoce řádili, dokud z nich mnohé nestihla smrt; a útěk i noc nás zbavila druhých.“

Periklymenos

Zatím co pylský stařec tak líčil Lapithů bitvu s Kentaury polozvěry, své lítosti snést a mlčet nemohl Tlépolemos, že pominul Hérakla v řeči. Privil: „Podivno věru, že zapomněls o Héraklovi učinit pochvalnou zmínku! Neb často mi vyprávěl otec, jak ty zplozence mraku on tenkrát zdolal svou silou.“

Pylský rek mu ponuře odvětil: „K čemu mě nutíš vzpomínat útrap a žal, již zcelený, jitřiti znovu, vyznávat, k otci tvému že zášť a nevoli chovám? Vykonal, při bozích, věci, jež nejsou podobny víře, naplnil dobrými skutky svět — kéž mohu to popřít! Ale což Déifobos či Pólydamás či Hektór: chválíme je? Kdo chvalořeč pronese o nepříteli?

Onen ploditel tvůj kdys pokácel messénské hradby,
města Élis a Pylos, ač nijak se neprovinila,
rozbořil, v můj pak dům se vrátil s mečem a ohněm.
O jiných, které zhubil, já pomlčím, slyšte však toto:
Dvanáct Néleovců nás bývalo, mladosti výkvět,
dvanáct — beze mne jen — nás podlehlo Hérakleově
síle. A není divu, že ostatní překonat mohl;
ale že Periklymenos byl zahuben, budilo podiv.
Neptún, od něhož vyšel rod Néleův, chlapci dal schopnost
podoby, které by chtěl, brát na se a odkládat opět.
Když už v přerůzné tvary, však nadarmo, tenkrát on přešel,
změnil se konečně v ptáka, jenž ve svých zahnutých drápech
nosívá blesk a bohů králi je nade vše milý.
Využiv sil toho ptáka, on zdrásal mužovy tváře
zahnutým zobákem svým i křivými drápy a pery.
Tírynthský rek naň zamířil luk, ach, přespříliš jistý,
zatím co pták se vznášel v oblacích, ve výši tkvěje
tělem, a ranil ho tam, kde peruť k boku se druží.
Lehká byla to rána, však šlachy, protáté ranou,
ochably, odňaly křídlu i pohyb, i potřebné síly.
Nemohla slabá peruť již nabírat vzduchu, i spadl
k zemi, a tam, kde uvázl šíp jen zlehounka v křídle,
tam se teď vryl, byv tíhou zaražen těla, jež zranil,
pronikl povrchem plic a vyběhl nalevo hrdlem.

Řekni mi teď: jsem povinen velebit Hérakla tvého
činy, ó rozmilý muži, jenž velíš rhodskému loďstvu?
Ale já mstím své bratry jen tak, že nemluvím nikdy
o jeho statečných činech — mé přátelství s tebou je pevné.'

Jakmile sladkými ústy to pronesl Néleův Nestór,
opět po jeho slovech se chopili Bakchova daru,
zdvihli se pak, a ostatek noci byl věnován spánku.

Smrt Achilleova

Avšak mořský bůh, jenž ovládá trojzubem vodstvo,
želí v otcovském srdci, že ve Faëthontova ptáka
změněn byl jeho syn, má krutého Achilla v zášti,
hněvu chtivému pomsty se oddává více, než slušno.

A když se válka táhla již téměř po deset roků,
Sminthea s dlouhými vlasy kdys oslovil takovou řečí:

„Foibe, z bratrových synů mám nade vše nejradši tebe,
jenž jsi zbudoval se mnou, ach, nadarmo, ílijské hradby:
nelkáš, kdykoli vidíš ty tvrze, které se již již
skácejí? Není ti líto těch tisíců obhájců hradeb,
které už stihla smrt? A abych se nešířil o všech:
nevídáš Hektora v duchu, jenž usmýkán kolem své Troje?
Ale ten zuřivec zlý a krvavější než válka,
Achilleus, dosud je živ, ten ničitel našeho díla!
Jen ať se vydá v mou moc, on pocítí ihned, co zmožu
trojzubem! Poněvadž však jest nemožno zblízka se s vrahem
utkati, tajnou střelou ho zmař nic netušícího!“

Přikývl Délský bůh a strýcovu přání i svému
současně vyhověv, šel a dorazil zahalen mlhou
v zástup ílijských vojsk. Tam uprostřed vražedné řeže
Parida zřel, jak na prosté Achaje pořádku střílí.
Dal se mu poznat a děl: „Nač maříš nadarmo střely
na krvi mužů z davu? Hle, myslíš-li na svoje drahé,
obrat' se na Achilla a padlé bratry své pomsti!“

Pravil a Achillea mu ukázal, který tam kácel
ocelí trojská těla, a luk mu obrátiv k němu,
pravicí smrtonosnou naň zamířil nechybnou střelou.
Nad tím zajásat mohl zas od smrti Hektora svého
Priamos! Achille, ty, jenžs přemohl hrdiny slavné,

přemožen byls tím zbabělým lupičem hellénské ženy!
Avšak měl-li jsi už být ženskou zahuben rukou,
sekerou Amázonky bys býval raději zhynul!

Spor o výzbroj Achilleovu

Již ten postrach Frygů, ta sláva a záštita kmene řeckého, Aiakův vnuk, ten bohatýr nezdolný v boji, shořel: spálil ho bůh, jenž k boji mu poskytl zbraní. V popel se proměnil již, z tak velkého Achilla zbývá malého cos, čím sotva lze naplnit nevelkou urnu. Žije však slavné jméno, jež naplní okrsek světa! Takové míry si žádá ten rek, jen v takové dojde Achilles příslušné cti, i necítí podsvětních prázdnot.

Ba sám štít — a z toho lze poznati, komu dřív patřil — roznítí boj a pro jeho zbraně se po zbraních sáhne. Žádati o tyto zbraně si netroufá Oileův Aiás, Týdeův syn, ni mladší syn Átreův, ani však starší, mocnější, aniž kdo jiný. Jen Aiás Telamónovec, s ním pak Láertův syn v tu slávu se odvážil doufat. Tantalův pravnuke to břímě a nenávisť se sebe svalil: poručil řeckým vůdcům, by usedli uprostřed vojska, všem pak odevzdal právo a moc být v zápase soudci.

Vůdcové zasedli již, kol dokola stouplo si mužstvo: Aiás tu před nimi vstal, pán štítu o sedmi vrstvách. Neschopen ovládat prudký hněv, dřív posupným zrakem přehlédli sígejský břeh i loďstvo, jež na břehu stálo, vztáhl ruce a zvolal: „Oh, Jove, zde před těmi loďmi vedeme spor a při něm — se Odysseus proti mně staví! Před ohněm Hektorovým však neváhal ustoupit rychle: ten jsem zadržel já, ten já jsem od loďstva zahnal! Je tedy jistější as vést zápas lživými slovy nežli se pravici bít. Já nejsem však v řečnění zběhlý, on zas v statečných činech; seč já jsem v divokém boji, seč jsem v poli, hle, tolik zde ten svým jazykem zmůže.

Ostatně činy své vám nemusím, Řekové, tuším
líčit: váš zrak je viděl; však o svých ať Odysseus mluví,
o tom, co bez svědků koná, co svěřuje toliko noci!
Zajisté o velkou čest se ucházím; ceny však poctě
ubírá sok: byť byla ta odměna jakkoli velká,
nectí Aianta dostati to, več Odysseus doufal.
Odysseus obdržel již svou odměnu za tento pokus:
bude-li poražen teď, má slávu, že zápasil se mnou.

A kdyby zdatnost snad chtěl někdo mi v pochybnost bráti,
vznešeným rodem bych převahu měl. Mne Telamón zrodil,
který ílijských bašt kdys s hrdinným Héraklem dobyl,
který kolchidský břeh kdys navštívil s pagaskou lodí.
Aiakos jest můj děd, jenž soudí mlčící Stíny
dole, kde Sisyfos, Aiolův syn, jest balvanem týrán.
Aiaka Júpiter, nejvyšší bůh, svým potomkem uznal,
prohlásil za svého syna: je třetí od Jova Aiás!
Ať však neplatí nic ta posloupnost, Řekové, pro spor,
nemám-li tytéž předky co velký Achilleus: bylť můj
bratr a chci, co bratrovo jest. Ty zplozenče krve
Sisyfovy a v šalbě a podvodech zcela mu rovný,
nač ty se v Aiakův rod chceš vkrádat s cizími jmény?

Či se mi proto ta zbroj má odepřít, že jsem byl dříve
ve zbraní, aniž kdo odkryl mou lest? A přednosti dojde,
kdo se jich naposled chopil a vojenské službě se vzpíral
šílenstvím předstíraným, až člověk chytřejší nad něj,
Naupliův syn — však na škodu svou! — té zbabělé duše
odhalil lži a k zbraním ho přivlekl, před nimiž prchal?
Oblékne nejlepší zbroj, když nechtěl obléci žádnou,
já však nedojdu pocty a o dar bratrance svého
přijdu, že první, a rád jsem podstoupil nebezpečství?

Kéž by však bývalo pravé, kéž víry to šílenství došlo!
Kéž by ten zločinů strůjce byl nepřišel společně s námi

nikdy k trojskému hradu! Vždyť takto by, Poiantův synu,
 na Lémnu ve vyhnanství tě nedržel, na naši hanbu.
 Tam, jak vypráví zvěst, teď lkáním dojímaš skály
 v lesní jeskyni skryt a svoláváš na Láértovce
 za vinu trest, a nevoláš nadarmo, žijí-li bozi!
 Nyní ten muž, jenž k společné válce se spřisáhl s námi,
 jeden z vévodů, žel!, jež za svého dědice mají
 Hérakleovy šípy, jsa nemocí zkrúšen a hladem,
 ptáky se šatí a živí a stříleje po opeřencích
 prohání vzácné šípy, jimž souzeno zahubit Troju.
 Ale je živ! — vždyť nebyl průvodcem Odysseovým!
 Nešťastný Palamédés by raděj se zůstavit nechal:
 byl by teď živ — nebo by snad byl mrtev, leč beze vší hanby.
 Šílenství pamětliv jsa, jež neblaze odhalil onen,
 nalhal zde ten, že zrazuje Řeky, a nařčení lživé
 dotvrdil, ukázal zlato, jež sám tam zakopal dříve!
 Buď tedy vyháněl reky, buď vraždil; tak Achajům síly
 odnímal: tak se zná Odysseus bít, tak bát se ho třeba!
 Nechať si výmluvností zde věrného Nestora předčí,
 nemůže dokázat přec, bych to, že Nestora zrádně
 opustil, za zločin neměl! Kdys ranou koně se zpozdiv,
 k Odysseovi lkal ten kmet, jsa vyčerpán věkem:
 ale ten druh jej zradil! Že není mé nařčení lživé,
 dobře ví Týdeův syn, jenž volal ho jménem a vyčtl
 příteli bezhlavý útěk a trpce mu vyčinil za to.
 Okem spravedlivým zří bohové na lidské činy!
 Nepomoh sám — hle, třeba mu pomoci! Opustil jiné,
 sám by měl opuštěn být — sám sobě ten stanovil zákon!
 Svolává přátele své: jsem tam a vidím, jak bledne,
 strachem se třese a chvěje, pln bázně před blízkou smrtí.
 Nastavím obrovský štít, tím zakryji padlého muže:
 tak jsem zachránil (malá to čest!) ten zbabělcův život.

Trváš-li na boji dále, nuž vraťme se onam: ty přived'
soky své zas a obnov svou ránu, svou obvyklou bázeň,
za štít se skryj a pod ním pojď' zápasit společně se mnou!
Když jsem ho zachránil však, ten rek, prý od rány chabý,
aby moh stát, ten prchl a ranou nedal se zdržet!

Hektór jde sem a vede si do boje přátelské bohy:
poděsil, Láěrtův synu, kam zamířil, nejenom tebe,
nýbrž i statečné reky — tak mocnou rozsévá hrůzu!
Já jsem, co se tak pyšnil tím úspěchem krvavé řeže,
z dálky ho obrovským balvanem sklál a povalil naznak.
Já jsem jediný z vás, když k souboji vyzýval všechny,
odolal — o můj los jste prosili, Řekové, bohy,
bozi vám splnili prosbu! A chcete-li pravdivě zvědět
výsledek onoho boje — já nebyl jím překonán tehdy!
Ejhle, provázen Jovem šik trojský mečem a ohněm
útočí na řecké lodi: kde teď jest Odysseus řečný?
Já jsem na tisíc korem svou hrudí přec ochránil tenkrát,
naději na váš návrat: chci za tolik lodí ty zbraně!
Smím-li vám povědět pravdu, já hledím dodat těm zbraním
více cti než sobě, a slávou jsme pospolu spjati;
nehledá zbraní Aiás, než Aianta hledají zbraně!

S tím ať Ithačan Rhésa či zbabělce Dolóna srovná,
loupež Palladia a zajetí Helena, věštce:
neproved za světla nic a nic též bez Dioméda!
Chcete-li dáti tu zbroj snad za také nevalné služby,
rozdělte ji a Týdeův syn z ní větší měžž podíl!
K čemu však bude tu zbraň mít Ithačan, který vždy jedná
bez zbraní, tajně, a lstí jen obloudí netečné soky?
Sám té přilbice lesk, jež zlatými paprsky září,
prozradí úklad jeho a úkryt každému zjeví!
Ale ten Dúlichijan svým temenem nesnese tíhy
přilbice Achillovy a pelijský z jasanu oštěp

přetěžkým břemenem bude těm pažím, v boji tak chabým,
štíť pak, na kterém obrovský svět jest zobrazen umně,
nepadne levici jeho, tak bázlivé, stvořené k šalbě.
Proč chceš dar, jenž zbaví tě sil, ty nestoudný muži?
Jestliže achajský lid se zmýlí a dá ti ten klenot,
bude mít nepřítel důvod tě oloupit, ne se tě báti,
bázlivče, útěk pak, jimž jediné každého předčíš,
příliš zdoluhavý bude, až povlečeš takové břímě!
Nadto je tenhle tvůj štít, jenž zažil pramálo bojů,
úplně zdráv: však můj, jenž tisíci ranami z bojů
zeje — ten zaslouží věru, by nového nástupce dostal!

Konečně, nač je třeba tu slov? Necht' rozhodne skutek!
Mrtvého hrdiny zbroj bud' vržena v nepřátel řady:
kažte ji přinést a toho jí ozdobte, kdo se s ní vrátí!“

Aiás ukončil řeč a po jeho posledních slovech
z davu se ozýval hluk, až vystoupil bohatýr slavný,
Láértův syn. Když prodlel očima na zemi chvilku,
k předákům zdvihl je pak a k zvukům očekávaným
otevřel rty, i nechyběl půvab té výmluvné řeči.

„Kdyby se splnila má i vaše, ó Řekové, tužba,
dědic té skvělé ceny by nebyl tu pochybný dneska:
Achille, ty své zbraně bys měl, a my zase tebe!
Ježto však vám i mně jej odňal nepřejný osud —“
(při těchto slovech otřel si zrak, jak slzy by ronil)
„— kdože má největší právo být velkého Achilla dědic?
Ten, kdo do řeckých řad kdys velkého Achilla přived!
Necht' jen na prospěch není zde tomuto, zdá-li se tupým,
jakož i jest, a mně at' neškodí, Řekové, důvtip,
který vám vždy prospěl; a výřečnost, mám-li snad jakou,
dnes jež za pána mluví, však častokrát mluvila za vás,
necht' jest nepřítel prosta: svých předností nikdo tu netaj!

Pradědy, rod a vše, co sami jsme nevytvořili,
stěží nazývám naším. Než Aiás tu o sobě řekl,
že jest Jovův pravnuke: i náš rod založil kdysi
Júpiter, tolikéž stupňů jsem od něho vzdálen co Aiás.
Láértés jest můj otec, ten z Arkeisia se zrodil,
z Jova pak ten — však vyhnán neb odsouzen nikdo z nich nebyl!
Rovněž z matčiny strany nám přibyl vznešený předeek,
Merkur — je tedy bůh jak v otci, tak také v matce.
Jsem-li však po matce své já o mnoho urozenější,
nebyl-li bratrskou krví můj otec poskrvněn, proto
nežádám od vás tu zbroj: dle zásluh posuďte spor náš!
Nebudiž Aiantovi však přičteno, že byli bratři
Péleus s Telamónem, ni rodokmen s pořadím předků,
nýbrž budiž ta zbroj jen odměnou skutečných zásluh!
Je-li tu nejbližších vztahů a prvního dědice třeba,
otec Péleus je živ, je živ syn Achillův Pyrrhos!
Čeho tu hledá Aiás? Zbroj do Fthíe, na Skýros dejte!
Nejinak než zde ten jest Achillův bratřec Teukros:
chce ji však ten? a kdyby ji chtěl, zdaž měl by ji dostat?

Poněvadž tedy v tom zápase jde jen o pouhé skutky:
více jsem vykonal věru, než abych tu mohl tak snadno
do slov shrnouti vše; přec pořadem vyčtu své činy.

Rodička Néreovna, jež tušila synovu zkázu,
skryla ho v přestrojení, a skutečně oklamal všechny
— Aianta též — ten podvodný šat, jímž oděla hocha.
Ve zboží, určené ženám, jsem vmísil zbraně, jež měly
podnítit mužného ducha. A bohatýr neshodil ještě
se sebe ženský šat, již chopil se štítu a kopí.
Tu jsem mu děl: „Hle, na tebe čeká, bohynin synu,
Ília pád: nač váháš tu obrovskou vyvrátit Troju?“
Zmocním se hrdiny hned a k hrdinným činům ho pošlu.
Je tedy mé, co vykonal on! Já Télefa v boji

oštěpem sklál a zase ho uzdravil, když o to prosil;
padla-li Théba, je můj ten čin; já zabral jsem Lesbos,
věřte mi, Chrýsu a Killu i Tenedos, Foibova města,
já jsem dobyl i Skýru; má pravice — mějte to v mysli! —
otřásla lyrnéskou zdí a v prach ty skácela hradby.
O jiných městech mlčím: já Řekům dal toho, jenž mohl
Hektora lítého sklát — pad mnou ten slavený Hektór!
Pro onu zbraň, již nalezen Achilleus, o tyto zbraně
žádám: co jsem mu za živa dal, chci po mrtvém nazpět.

Jakmile bol, jenž postihl jednoho, zachvátil všechny,
jakmile aulidský přístav byl naplněn tisícem lodí,
čekali na větry dlouho, však nevály, anebo vály
opačné. Věštba zlá pak velela Átreovcovi,
aby svou nevinnou dceru dal v oběť Diáně kruté.
Tomu se vzpírá otec a hněvá se na samé bohy,
otec se ozývá v králi! A já přec tenkrát jsem zvrátil
křehké otcovo srdce a pro blaho obecné získal!
Byla to (Átreův syn mi promine, povím-li pravdu)
nesnadná pře — bylť stranický soudce —, a přece jsem vyhrál:
zřetel na bratra, nejvyšší moc i poddaných prospěch
přece ho konečně přiměl, by splatil slávu svou krví.
Měl jsem však jít i k matce — tu přemlouvat nebylo možno,
musel jsem užít lsti. Však kdyby k ní Aiás byl poslán,
dodnes korábů plachty by čekaly na dobrý vítr!
Byl jsem poslán i na trojský hrad jak odvážný mluvčí,
radnici vysoké Troje jsem zřel a vstoupil jsem do ní:
tenkrát ještě se muži jen hemžila, ale já směle
provedl to, co spojené Řecko mi za úkol dalo,
žaluji na Parida, chci kořist a Helenu nazpět;
Priamos sám byl pohnut, též Anténór přidal se k němu,
Paris však, bratři a ti, kdo v únosu přispěli, stěží
zkrotili — Meneláe, zdaž vzpomínáš? — bezbožné ruce:

tehdy jsem s tebou prvně byl vydán v nebezpečství.
Dlouho by trvalo však, bych vyprávěl, kolik jsem dobra
za drahý čas té války již vykonal radou i skutkem.

Po prvních bojích v poli se nepřítel po dlouhou dobu
zdržoval za zdmi města a nebylo možno se řádně
utkati: desátý rok nám nastaly teprve boje.

Copak jsi dělal mezitím ty, jenž boje znáš pouze?

Jaký z tebe byl prospěch? Co já jsem dělal, chceš vědět?

Strojím úklady sokům, dám opevnit achajský tábor;

soudruhy utěšuji, by s klidnou snášeli myslí

mrzutost dlouhé války, a radím, jak se má vojsko

živit, jak ozbrojovat; jsem poslán, kde mne je třeba.

Ejhle, na pokyn Jovův byv oklamán viděním ve snách,
král nás vybízí pustiti z mysli ten válečný podnik.

Může svůj rozkaz hájit: tu radu přec od Jova dostal!

Nechat' mu brání Aiás, nechť žádá zničení Troje,

nechat' se bije, což umí! Proč k lodím je nechává běžet?

Pročpak nechopí zbraň, dát příklad vrtkavým davům?

Nebyl to přílišný výkon, leč pro toho, kdo se jen pyšní!

On však utíká sám! Já vidím, a s hanbou to vidím,

jak ses na útěk dal, jak nečestně odplout se chystáš!

Zvolal jsem hned: „Co činíte, přátelé? Jaké vás pudí

šílenství? Nechatí všeho, když téměř už dobyto Troje?

S čím se to vracíte domů? Jen s hanbou — v desátém roce!“

Tak jsem všelijak volal — sám bol mne výmluvným činil:

od lodí, hotových prchat, jsem přivedl běžící nazpět.

Svolá Átreův syn své spojence — chvějí se bázní,

avšak ni teď si hlesnout netroufá Telamónovec;

zato se Thersítés drzý tam odvážil tupiti krále

řečmi — a toliko já jsem ztrestal smělého mluvku.

Povstanu pak a zděšené občany povzbudím k boji,

chrabrost, ztracenou již, zas obnovím slovy své řeči.

Cokoli od toho dne snad provedl chrabrého tento,
všechno je mé: já přivlekl jej, když utíkal, nazpět!

Kdo si tě konečně z Danaů všech buď chválí či žádá?
Se mnou však Týdeův syn se o činy ochotně sdílí,
chválí si mne a s důvěrou spoléhá na Odyssea.
Velká to věc, být z tolika tisíců od Dioméda
z Řeků jediný vybrán — já nebyl vyvolen losem!
Přesto jsem — nedbaje toho, čím noc a nepřítel hrozí —
fryžského Dolóna zabil, jenž směle se odvážil provést
totéž co my — však dřív byl přinucen prozradit všechno,
já pak od něho seznal, co chystá proradná Troja.
Všeho se dozvěděl již a nemaje, po čem bych pátral,
nazpět mohl jsem jít a slíbené užívat slávy;
nejsa tím spokojen však, já Rhésův napadnu tábor,
usmrtím ve vlastním stanu jej sama i průvodce jeho,
potom se vítězně vracím, když přání svého jsem došel,
na onom dobytém vozu, jak slavil bych radostný triumf.
Čtyrspřeží Achilla za svou noc chtěl Dolón — mně zbraně
Achilla nedejte: aj, víc dobroty projevil Aiás!

Jak jsem zástupy kosil, jež přivedl Sarpédón Lycký,
nač to tu líčiti mám? Mou rukou prolili krev svou
Koiranos, Ifitův syn, i Alastór, Chromios chrabrý,
Alkandros, Halios též a Noémón, Prytanis padl;
já jsem odevzdal smrti i Thoóna s Chersidamantem,
Charopa, Ennoma též, ježž krutá stíhala sudba;
padli tam pod hradbami mou rukou ještě i jiní
mužové, méně známí. I já mám, občané, rány,
na místě, kde to je ctí — ó, nevěřte jalovým řečem!
Pohled'te sem!" I strhl si šat a pravil: „Hle, prsa,
která stále a vždy jen pro vás trpěla v boji!"
Hrdina Aiás za tolik let ni kapku své krve
nevydal pro své druhy a nemá ni jediné rány!

Co však záleží na tom, že zdvihl své zbraně, jak říká,
proti trojskému vojsku a Jovovi za řecké loďstvo?
Přiznávám, vskutku je zdvihl — neb zlovolně zásluhy jiných
snižovat není můj zvyk. Však ať si jen neosobuje
zásluhy všech a nechá i vám část pocty a slávy!
Zahnal Aktorův vnuk, jsa podobou Achilla chráněn,
Trojany od lodí pryč, když měly i s obráncem vzplanout!
Myslí si též, že jediný on se odvážil utkat
s Hektorem, na krále zapomněl však i na vůdce, na mne:
jedním z devíti byl, a zvolen byl toliko losem!
Ale ty, hrdino ctný, jak dopadl onen váš zápas?
Hektór odešel živ a zdráv, ba nezraněn vůbec!

Ach, já nebohý, s jakým to bolem jsem vzpomínat nucen
onoho dne, kdy Achilleus náš, ta hradba všech Řeků,
zhroutil se v prach! Ni slzy ni pláč ni bázeň ni smutek
nezdržel mne, bych nezdvihl tělo a nenesl nazpět:
na těchto, na těchto plecích jsem odnesl rekovo tělo,
s ním pak i rekovu zbroj. I dnes se ji namáhám odnést!
Dosti mám sil, by stačily unést takovou tíhu,
mám též ducha a vtip, bych ocenil od vás tu poctu.
Cožpak blankytná máť jen proto se za svého syna
snížila k pokorné prosbě, by jednou ty nebeské dary,
pravý to umění skvost, vzal na sebe surový voják,
člověk prázdného ducha? Což rozumí výzdobě štítu,
na němž je Ókeanos i země a vysoké nebe
s hvězdami, Plejady, Hyady, Vůz, jenž moře se netkne,
Orión s lesklým mečem a města, jež naproti leží?
Přeje si dostat tu zbroj, však nechápe, jakou má cenu!

Dále mě viní ten muž, že tvrdé válečné službě
prchaje, k podniku plnému běd jsem pozdě se přidal.
Cožpak necítí přitom, že chrabrého Achilla tupí?
Zločinem přetvářku zveš: my přetvářky užili oba!

Je-li však prodlení vinou, já dříve než Achilleus přišel!
Něžná manželka zdržela mne, a Achilla matka;
dřívější čas byl věnován jim, však ostatek Řekům.
Kdybych se nemohl věru ni obhájit, nic bych se nebál
výtky, jež s takovým rekem mě stíhá. Odysseovým
vtipem byl Achilleus lapen, však Aiantem Odysseus nikdy!

Nijak se nedivme též, že nejapným jazykem na mne
kydá hanu a vám že vytýká nestoudné věci.
Jest snad hanebné pro mne, že křivě byl ode mne nařčen
Naupliův syn, a pro vás je ctí, že na smrt byl vydán?
Avšak Naupliův syn byl neschopen se sebe svalit
těžký a zřejmý ten zločin, a vy jste ho neodsoudili
z doslechu: vlastní váš zrak vás o vině přesvědčil zlatem!

Také si nezasloužím být viněn, že Vulkánův Lémnos
obývá Poiantův syn — svůj skutek si obhajte sami,
dali jste souhlas k tomu! Však nezapru, že jsem mu radil,
aby se raději vyhnul té námaze cesty a války,
aby se zmírnit snažil své divoké bolesti klidem.
Poslechl mne — a žije! Můj návrh byl upřímný, byl však
prospěšný též, ač stačí, že poctivá byla to rada.
Chtějí-li věštcové teď jej povolát k záhubě Troje,
na mne to nevkládejte! Je lépe tam Aianta poslat,
aby nám onoho muže, jenž hněvem i nemocí běsní,
naklonil darem řeči, neb vylákal nějakou šalbou.
Dříve však Simoeis poteče zpět a bez listí bude
Ídé, Trojané spíš svou pomoc nabídnou Řekům,
nežli by tupého Aianta vtip snad Achajům prospěl,
kdyby se o vaše dobro kdy můj vtip starati přestal.
Třebas nevražíš na mne i na krále, na všechny druhy,
tvrdý ty Filoktéte, ařebas mě proklínáš stále,
hlavu mou zatracuješ a přeješ si, bych se ti v zlosti
dostal náhodou v moc, bys krev mou prolíti mohl,

abys mne ovládl tak, jak já kdys ovládl tebe,
k tobě se přiblížím přec a zkusím přivést tě nazpět,
tak se zmocním tvých šípů — ač bude-li příznivo štěstí —,
jako jsem trojského věštce se zmocnil, jehož jsem zajal,
jako jsem výroky bohů i osud Trojanů odkryl,
jako jsem ze středu nepřátel vzal tu posvátnou sochu
z chrámu Minervy fryžské! A se mnou se srovnává Aiás?

Bez sochy té přec dobýti Ília bránil nám osud!
Ale kde byl rek Aiás? Kde byla ta silácká slova
obrova? Proč se tu bojíš? Proč Odysseus směle si troufá
stráží řetězem jít a svěřit se temnotám nočním,
středem divokých mečů se nejenom do hradeb trojských
dostati, nýbrž i v hrad, jenž na vrchu stojí, a ukrást
bohyni z jejího sídla a nepřátel středem ji přinést?
Kdybych nebyl tak jednal, ach, darmo by Telamónovec
býval v levici nosil těch sedmero polovic štítu!
Zajisté, oné noci jsem vítězství nad Trojou získal,
tehdy jsem Ílíón zdolal: já přivodil možnost je zdolat!

Přestaň pohledem svým a repotem poukazovat
na mého Týdeovce: svůj díl z té chvály má také!
Ty kdyžs před loďstvem držel svůj štít, ty také jsi nebyl
docela sám: mělš průvodců dav — já jednoho pouze.
A kdyby nevěděl on, že bojovný moudrému není
roven a nezkratné pěsti že nepatří vítězná cena,
žádal by také tu zbroj; a žádal by skromnější Aiás,
ohnivý Eurypylos i Thoás Andraimonovec,
neméně Ídomeneus a z téhož ostrova rodák
Mérionés, a mladší syn Átreův také by žádal.
Mají statné paže a nejsou mne v zápase horší,
důmyslem však jsou za mnou! Tvá paže je dojista v boji
prospěšná, ale tvůj duch — ten postrádá vedení mého;
sílu ty máš, leč není v ní rozum — já kupředu hledím;

ty znáš dobře se bít, však dobu k zápasu vhodnou
se mnou určuje Átreův syn; ty toliko tělem
prospíváš, duchem však my. A oč asi korábu řidič
předčí veslařův úkol, oč vojáka vůdce je lepší,
o tolik já zas tebe! Jeť přednější hlava než ruka
u lidských těl, neb v ní jest veškerá životní síla.

Šlechtici ctní, nuž dejte vy odměnu ochránci svému,
za péči tolika let, jež celá jsem v neklidu prožil,
touto mě obdařte slávou jak odplatou za moje služby!
Chýlí se ke konci boj: já odklidil překážky sudby,
dobył jsem vysoké Troje, to dobytí umožniv. Při všech
společných nadějích našich i při pádu ílijských hradeb
prosím, při bozích též, jež vzal jsem nedávno sokům,
při všem, cokoli zbývá, co moudrého činu si žádá,
třeba-li ještě co směle a s krajní odvahou přinést,
anebo soudíte-li, že k osudu Troje co zbývá,
pomněte na mne! A mně-li je nedáte, dejte ty zbraně
této!“ A ukázal jim ten Palladin osudný obraz.

Předáků sbor byl dojat, a výsledek zjevil, co zmůže
výmluvnost: rekovy zbraně si odnesl obratný řečník.

KNIHA TŘINÁCTÁ

Smrt Aiantova

Hrdina však, jenž tolikrát vzdoroval ohni a meči,
Hektoru, Jovovi též, ten neumí vzdorovat hněvu;
vítězný vždy, byl bolestí překonán. Chopí se meče:
„Ten jest alespoň můj!“ tak volá, „či chtěl by i ten mít
Odysseus? Na sobě sám ho zkusím a pánovou krví
zvlhne teď kov, jenž krví dardanskou tolikrát zvlhl:
nikdo s Aianta být ať nemůže — leda sám Aiás!“

Pravil a do hrudi své, jež po prvé strpěla ránu,
na místě přístupném meči si vnořil smrtící ocel.
Ruce již neměly sil, by vytrhly vražednou čepel;
sama ji vypudí krev a země zbarvená rudě
ze svěží zeleně drnu tam vydala nachové kvítko,
které již vyrostlo dřív, když spartský jinoch byl raněn.
Písmena dvě jsou na lístcích napsána, hochu i muži
společná: u toho jméno, a náрек při onom značí.

Trojské ženy

V Hýpsipylinu vlast plul vítěz, na onen ostrov,
slavným Thoantem známý a zabitím pradávných mužů
pověstný. Tírynthskou zbraň i s šípy měl dopravit k Troji.
Když ji dovezl k Řekům, jsa provázen vlastníkem zbraní,
posléze lítou válku již skončili: Ílion padlo,
padl Priamos též! A nešťastná manželka jeho
po všech pohromách zlých též pozbyla podoby lidské,
nového štěkotu zvuk byl postrachem cizímu kraji,
tam, kde Hellina protáhla tůň se úžinou končí.

Ílion v plamenech stálo a oheň neustal dosud,
starého Priama nehojnou krev již do sebe vsákl
Jovův oltář a nadarmo k nebesům vzpínala ruce
Foibova kněžka ctná, jsouc za vlasy vlečena z chrámu.
Otcovských bohů soch se drží dardanské ženy,
dokud jim lze, a zděšeny dlí i v hořících chrámech,
až si je odvěkl vítěz — toť odměna, závisti hodná!
Mladičký Astyanax byl svržen s věže, kde často
na svého otce se díval, a matka mu ukazovala,
jak se tam za něho bil a hájil zděděné říše.
Severák na cestu zve, již rozvlál příznivý vánek
plachty, jež vesele sviští, a lodník chce využít větru.
„Vlekou nás pryč, buď sbohem, ó Ílion!“ volají ženy,
líbají zem, pak opustí domovy, z kterých se kouří.
Poslední vstoupila na řeckou loď — jak žalný to pohled! —
Hekabé: na hrobech synů ji našli naříkající:
zatím co tiskla ty rovy a líbala kosti svých drahých,
Odysseovy ruce ji odvěkly. Jednoho popel,
Hektorův, vyhrábla však a v záňadří s sebou jej vzala;

na rovu Hektorově pak zanechá šedivou kadeř —
chudý to náhrobní dar! — svou šedivou kadeř a slzy.

Naproti fryžskému kraji, kde stávala Troja, je země,
bydlí tu bistonský lid. A tam byl Polyméstorův
bohatý dům: ten král byl pověřen, aby tě tajně
vychoval, Polydóre, když z bojů tě odklidil otec.
Moudrý záměr to byl, však neměl mu v odměnu za hřích
velké poklady dát, to dráždilo lakotné duše.
Jakmile štěstí Frygů se zhroutilo, chopil se meče
bezbožný thrácký král a do hrdla svěřence svého
ocelí řá, a jako by s tělem i zločin se ztrácel,
mrtvolu s vysoké skály pak do vln pod skalou svrhl.

Na tom pobřeží thráckém syn Átreův s koráby přistal,
na klidné moře tam čekati chtěl a na lepší vítr.
Tu se však rozevře zšíroka zem a z hlubiny náhle
vyvstává Achillův zjev, tak veliký, jako kdys býval
za živa, s takovou tváří, jak vypadal tenkrát, kdy divě
mečem zločinným chtěl se vrhnout na Átreovce.
„Odchází achajský voj,“ tak pravil, „a zapomněl na mne?
Vděčnost za chrabrost mou jest se mnou pohřbena navždy?
Nečiňte tak! A aby můj hrob zde nezůstal bez poct,
usmířte Achillův Stín — chce obět Polyxeninu!“

Pravil a krutého ducha jsou poslušní druhové řečtí:
vyrvou z matčina klína (a jedinou téměř jí byla
radostí) nešťastnou pannu, však zmužilou nad všechny ženy.
Vedou ji k mohyle reka jak žertvu strašnému hrobu.
Ona však ví, čím jest. Blíž krutého oltáře stojíc
znamená, že se již chystá ten obřad, pro ni tak hrozný,
vidí Neoptolema, jenž stojí s ocelí v ruce,
vidí, jak v její tvář svůj pevný zabodl pohled.

Tu tedy dí: „Nuž nemeškej nic a prolij už rychle
vzácnou tu krev, buď v hrdlo či do hrudi ponoř svou ocel!“

Za těchto slov si odkryla hrdlo i panenská prsa.
„Otrokem Polyxena si nepřeje nikomu býti!
Stěží taková oběť vám usmíří nějaké božstvo!
Mám jen jedinou touhu: bych smrt svou před matkou
skryla; matka mi překáží jen, ta ze smrti radost mi kalí,
třebas se nemá co bát mé smrti, však vlastního žití.
Abych však v podsvětní tmě snad nepřišla v otrockém stavu,
odstupte vy, ač smím-li to žádati, nechat' se panny
nedotkne mužova ruka: neb vděčněji od vás ta bytost,
kterou hodláte smířit mou krví, buď si to kdo buď,
přijme svobodnou krev. Však dojmou-li někoho přece
poslední slova mých úst — hle, krále Priama dcera,
zajatá teď, vás prosí: mou mrtvolu vydejte matce
zdarma, ať vykoupí pláčem, ne zlatem smutné to právo
na pohřeb: kdysi, když mohla, i zlatem je vykupovala.“

Skončila zdržujíc slzy, však lid jich nemohl zdržet;
plakal přitom i kněz, jen nerad a proti své vůli
do prsou nastavených jí vetkl a zarazil ocel.
Pozbude v kolenou sil a zvolna klesajíc k zemi
podrží pevnou a klidnou tvář až do svého skonu;
ještě i při pádu svém se snaží zahalit údy,
které je slušno skrýt, a panenskou zachovat cudnost.
Trojanek dav ji zdvihne a vzpomíná královských dětí
oželených, co krve ten dům — jen jediný — vydal.
Nad tebou lkají, dívko, i nad tebou, nedávno ještě
královská choti i máti, ty obraze Asie šťastné:
nyní jsi kořisti bezcenný díl, jež ani by nechtěl
vítězný Odysseus mít, leč proto, že Hektora na svět
přivedla — stěží Hektór i pána jen získá své matce!

Tělo, zbavené duše tak statečné, objala matka,
roní i nad ním slzy, jichž tolik už prolila dříve
pro chotě, pro syny, pro vlast, a vlévá do rány slzy,

polibky pokrývá rty a bije se do hrudi, ranám
přivyklé, v sedlé krvi své šediny vláčí a dlouze
hovoří k ní a nadra si drásajíc řekla i toto:

„Dcero, ty poslední bole své matěře (co mi teď zbývá?),
dcero, zde ležíš a zřím tvou hrud' — svou vlastní to ránu.
Nikoho ze svých drahých jsem bez krve neměla ztratit:
proto máš ránu i ty! Já myslila ovšem, žeš jista
před mečem, ježto jsi žena; však mečem jsi padla, ač žena.
Týž muž zničil i tebe, jenž zničil už tolik tvých bratrů,
Achilleus, zkáza Troje a lupič našeho rodu!
Ale když Paridovým a Foibovým šípem byl zabit,
řekla jsem: alespoň teď se mi netřeba Achilla báti;
bylo však třeba i teď se ho bát: jest pohřben, i popel
stíhá však náš rod, i z hrobu se nepřítel ozval!
Pro Achilla jsem rodila jen! Je skácena velká
Troja a nezdarem zlým se skončila pohroma státu,
přece se skončila však: jen pro mne stojí až dodnes
Troja a roste můj bol! Kdys nad jiné byla jsem slavná,
mocná toliko zeti a snachami, syny i chotěm:
v bídě jsem dnes a vlekou mě v cizinu od hrobu dětí,
pro Pénélopu darem! Ta bude mě ithackým ženám
ukazovat, jak předu jí vlnu, a řekne: ‚Tot' slavná
hrdiny Hektora máti, tot' manželka Priama krále!‘
Tolik stihlo mě ztrát, tys jediná mírnila bolest
matěře své: teď vrahův Stín tvou krví byl smířen!
Tryznu jsem zrodila vrahu! Nač zůstávám, věčný já nezmar?
Nač já tu dlím? A k čemu mne šetríš, letité stáří?
Nač, ó bohové krutí, mně stařeně prodlužujete
předlouhý věk? Mám nové zřít mrtvoly? Kdo by byl řekl,
že lze Priama blaženým zvát, když zbořena Troja?
Ve smrti své jest blažen: on nevidí, dcero, tvé zkázy,
opustil královský trůn, a s trůnem opustil život!

Snad však pohřební pocty ti vystrojí, královská dívka,
do hrobů slavných předků snad uloží mrtvolu tvoji?
Takové štěstí nemá náš rod! Ty dostaneš darem
toliko matčin pláč a hrstku cizího písku!
Všeho jsem pozbyla již; teď jediný důvod mě nutí
vydržet žít, byť krátký jen čas: můj nejdražší synek,
jediný teď, kdys nejmladší ratolest ze všech mých synů,
Polydóros; byl dán zde do země thráckému králi.
Proč však otálím teď a nespěchám omýti vodou
krutou ránu i tvář, jež zbrocena surovou krví?“

Řekla a stařeckým krokem se na břeh kráčeti jala,
šediny své si rvouc: „Nuž, Trojanky, dejte mi konev!“
pravila nebohá žena, chtíc vody si nabrati čisté:
mrtvolu Polydóra, již vyvrhlo moře, tam spatří,
spatří obrovské rány, jež thrácký zasadil ocel.
Vzkřiknou trojské ženy, však Hekabě ústa se bolem
uzamkla, vytrysklé slzy i výkřik do svého nitra
polkla v bolesti své: jsouc tvrdé podobna skále
strnula, před sebe na zem se chvílemi upřeně dívá,
chvílemi posupnou tvář zas zdvíhá k nebesům vzhůru,
hledí synovi v tvář, zas na rány, jak on tu leží,
na rány zvlášť! — z nich živí svůj hněv a k činu se zbrojí.

Když se v ní rozhořel hněv, jak byla by královnou dosud,
k pomstě se rozhodla sáhnout a tone v myšlenkách na trest.
Jako když běsní lvice, když sající mládě jí vezmou,
po stopách pak, ač nezřela nepřátel, rychle se pustí,
taktéž Hekabě, jakmile hněv se přidružil k žalu,
pamětliva své pýchy, však let svých nepamětliva,
k strůjci té hrozné vraždy se ubírá, thráckému králi,
přeje si promluvit s ním: prý poklad ukáže králi,
který je v úkrytu schován; ten poklad má synovi dáti.

Uvěřil Polyméstor a kořisti lačen, jak vždycky,
k tajné rozmluvě přišel a chytře se lichotě pravil:
„Hekabé, nemeškej nic a dar svůj pro syna vydej!
Přísahám při bozích nebes, že dostane vše, co mu dáváš,
i cos dříve mu dala!“ Co hovořil takto a křivě
přísahal, hledí naň divě a bouřná zloba v ní hárá.
Když ho tak dostala v moc, dav zajatých ílijských matek
přivolá, v proradné zraky své prsty mu zaboří zprudka,
oči mu vytlačí z tváří (to hněv z ní škůdkyni činí),
do důlků vnoří ruce a hříšnou zbrocena krví
vyrývá nikoli oči — jsouť zmařeny —, nýbrž jen důlky.

Divoký thrácký lid, jsa rozzuřen pohromou vládce,
začal na trojskou ženu hned střely a kameny házet.
Hekabé však již vrčí chraplavě, chňapajíc zuby,
kdykoli letí kámen. A otevře ústa chtíc mluvit,
z úst však vyrazil štekot. Až dodnes po této věci
sluje ten kraj. Však chovajíc v paměti dřívější strasti,
truchlila dál a po nivách síthonských žalostně vyla.
Dojal krajany trojské, ba dotkl se nepřátel, Řeků,
její nešťastný osud a dojal i veškerá božstva,
veškerá, díím: též Jovova sestra a manželka, Júnó,
uznala, tohoto losu že Hekabé nezasloužila.

Memnón

Aurora nemá však kdy být dojata strastmi a zkázou
Troje ni Hekaby ctné, ač v bojích Trojanům přála.
Bohyni sužuje vlastní bol a starost jí bližší,
neboť jí zahynul Memnón. Jsouc zbarvena žlutě jak šafrán,
viděla na fryžských polích, jak pod hrotem Achilla zmírá;
viděla jej a rudý ten nach, jímž rudě se barví
jitro, pobledl hned a blankyt se do mraků ukryl.
Matka však nebyla s to, by zřela, jak synovy údy
planou v pohřebním ohni: svou kštici si rozpustí, kráčí
tak, jak jest, a mocnému Jovovi padnouti k nohám
nezhrdá, roní slzy a touto je provází prosbou:

„Nejnižší ze všech bohyň, jež sídlí na zlatém nebi
(ze všech nejméně chrámů mi stavějí na celém světě),
bohyně jsem však přece, a přicházím nikoli žádat
o chrámy, obětní dny neb oltáře planoucí ohněm;
kdybys však ocenil službu, již pro tebe konám, ač žena,
hlídajíc rozhraní noci a nového jitra, snad uznáš,
že ti jsem odměny hodna. Než o to se nestarám nyní,
nejsem v takovém stavu, bych žádala příslušné pocty:
vzali mi Memnona mého! On nadarmo statečné zbraně
pozdvihl za svého strýce a padl v rozkvětu mládí,
statečným Achillem sklán, jak vaše to určila vůle.
Dopřej mu nějaké pocty jak útěchy ve smrti, prosím,
nejvyšší vladaři bohů, a ulev matčině ráně!“

Přikývl bůh, a vysoká hranice s Memnonem sklesla,
do výše vyšlehl oheň a černými kotouči dýmu
náhle se zatemnil den: tak stoupá nad řekou mlha,
která se zrodila z vod a nedá proniknout slunci.
Černý popel se vznáší a v jedno se shlukuje tělo,

houstne a nabývá tvaru a z plamene, který tam šlehá,
bere si život a žár; a lehkost mu poskytla křidel.
Zprvu se pernatci podobá jen, pak stal se však pravým
ptákem a zašuměl křídly a současně zašuměl křídly
bratrů nesčetný shluk — ti stejně se zrodili všichni.
Oblétli hranici třikrát a třikrát ve vzduchu zazněl
souzvukný skřek; a při čtvrtém na dvě se rozlétne hejno.
Divoké národy dva se postaví naproti sobě,
svádějí boj a zobci i křivými drápy se divě
vybíjí vztek; i vrážejí do sebe křídly i hrudí;
padají v pohrobní prach jak v oběť těla, s tím prachem
spřízněná, vědí dobře, že povstali z chrabrého muže.
Ptáci, tak náhle vzniklí, dle původce dostali jméno:
slují memnonští ptáci. Když dvanáct znamení mine
slunce, ti obnoví boj a s pohřebním křikem jdou na smrt.
Jiní želeli tedy, že Hekabé začala štěkat,
Auroru vlastní bol však skličoval. Pláče pak něžně
po dnešní den a na celý svět svou rozlévá rosu.

Příběhy Aenéovy

U Ania

Nepřipustil však osud, by veškerá naděje zašla
s pádem trojských bašt: syn Venušin na plecích nese
dvojí svaté a ctihodné břemeno: bohy a otce.
Takovou zbožný ten rek si ze všeho bohatství kořist
vybral, též Askania, a prchaje po moři s loďstvem,
plaví se od Antandru, již zločinné příbytky Thráků
opustil, prokletou zem, jež krví Polydórovou
mokvala, zdárným pak větrem a proudem příznivým nesen,
na Délos se svými druhy se připlavil, k Foibovu městu.

Tam jej Anios přijal jak v dům, tak do chrámu: vládl
poddaným jako král a Foibovi sloužil jsa knězem.
Ukázal rekovi město, tři svatyně slavné, dva stromy,
kterých se Látóna držela kdys, když porodit měla.
Hodili kadidlo v oheň a kadidlo z kropili vínem,
útroby zabitých krav též spálili, jak je to zvykem;
pak jdou v královský dům a na lůžkách, vystlaných kupou
koberců, berou si Cereřin dar i čistý mok Bakchův.
Anchísés zbožný pak děl: „Ty Foibův zvolený kněže,
mýlím se, nebo jsi měl, když prvně jsem viděl tvé město,
syna a čtyři dcery, ač je-li mi věrna má paměť?“

Anios potřásl spánky, jež vroubily bělostné stuh,
potom promluvil smutně: „Ne, nijak se, přeslavný reku,
nemýlíš: když jsi mě viděl, já patera dětí byl otcem,
nyní však jsem — tak vratký osud si pohrává s lidmi! —
téměř sirý, jak vidíš. Neb co je mi platen tam v dáli
jediný syn, jenž sídlí na Andru, zemi to po něm
nazvané, namísto otce kde dlí a poddaným vládne?

Tomu dal věštecký dar bůh Foibos, a jiný dal Bakchos
ženskému potomstvu mému — ten každé přání a víru
daleko převýšil. Neboť vše, nač sáhly mé dcery,
všechno se v obilí měnilo hned neb v čistý mok vína,
v šťávu šedivých oliv; i byl z nich bohatý prospěch.
Když se to dověděl Átreův syn, ten plenitel Troje
— nemysli, prosím, že my jsme nijak nepocítili
bouře, jež postihla vás! —, on vyrval mocí svých zbraní
dívky z náručí otce, i přes jejich odpor, a kázal,
aby mu řecké vojsko tím nebeským živily darem.
Prchly mu však, kam která z nich mohla: dvě k Euboji spěly,
druhé pak dvě se k bratrovi utekly na ostrov Andros.
Vojsko je dostihlo, hrozí mu boj, když nevydá dívky.
Lásku přemohl strach: své sestry jim nakonec vydal
k trestu — zbabělý bratr; však lze mu to prominout: nebylt'
Aenéás tady ni Hektór, jenž Andru by udatně hájil,
s jehož pomocí po deset let jste vzdorovat mohli!

Na ruce zajatých dcer již pouta se chystala pevná;
ony však zdvíhaly k nebi své paže doposud volné,
volaly: „Nebeský Otče, ó Bakchu, pomoz!“ A darů
původce pomohl jim, ač možno-li pomocí zváti
zázračnou proměnu těl. Jak pozbyly podoby lidské,
to jsem nemohl zvědět a dodnes to nemohu říci.
Vcelku je pohroma známa; jim narostlo pojednou peří,
v holuby bílé jak sníh se změnily, ptáky tvé choti.“

Touto i jinou řečí byl vyplněn hostiny průběh,
potom od stolů vstali a šli se již oddati spánku.
S jitem povstanou zas a navštíví věštírnu boží.
Bůh jim velí, by pluli k své pramatce, k příbuzným břehům.
Král je provádí k lodi a dá jim na cestu dary:
Anchísa pocítí žezlem a vnuka pláštěm a toulcem,
Aenéa měsidlem krásným, jež kdysi dal dopravit k němu

Isménský Thersés, daleký host, až z boiótských končin.
Měsidlo poslal Thersés, však zrobil je umělec Alkón
z boiótských Hýl a množství obrazů vytepal na něm.

Město jsi zřel a sedmero bran tam ukázat mohls:
zastupovaly jméno a hlásaly, které to město.
Před městem pohřební průvod a mohyly, hranice, ohně,
ženy s vlající kšticí a s ňadry odhalenými
zvěstují smutek a žal; jest vidět i nymfy, jak pláčí,
vyschlá zřídla, jak lkají; a stromoví bez listí, holé
do výše ční a skaliny vyprahlé spásají kozy.
Ejhle, tam uprostřed Théb jsou *zrozenky Oríonovy*:
jedna v holé hrdlo se zraňuje neženskou ranou,
druhá se bodá člunkem a chabé si působí rány.
Pro svůj národ padly a v pohřebním průvodě krásném
městem je nesou obě a spalují na živém místě.
Potom však z popela panen dva krásní jinoši vzešli,
aby se udržel rod — ty nazývá Koróny pověst —,
oni pak řídí průvod, jenž odnáší mateřský popel.
Každý ten obraz se skvěl, jsa vytepán ze staré mědi,
zlaceným akanthem pak byl vyzdoben měsidla okraj.

Trojané za tyto dary se odvděčí neméně skvěle:
věnují knězovi obětní číš a kadidelnici,
jakož i vínek, jenž zlatem a kamením drahým se třpytil.

Sicilská Skylla

Potom se rozpomněli, že Teukrové z Teukrovy krve
odvozují svůj původ, i zamíří na Krétu. Dlouho
nemohli však to podnebí snášeti; opustí stero
proslulých měst a v přístav ausonský toužili vplouti.
Zuřivá bouře je zahнала však. Když záludný přístav

strofadské výspy je přijal, zlá Aëlló vyděsí všechny.
Minuli Ithaku, Samos i přístavy na Dúlichiu,
minuli néritská města — zde všude byl Odysseus pánem,
podvodný, lstivý muž —, pak uzřeli ambracké město,
o které bozi se přeli, a spatřili skálu, v níž soudce
proměněn byl — dnes Aktijský Apollón slávy jí dodal —;
spatřili dódónskou zem, jež věští z šumění dubu,
rovněž cháonský chobot, kde *molosské královské děti*
na křídlech unikly ohni, ježž vznítla bezbožná ruka.

Poté k faiácké zemi se plavili, ovocem štěpným
poseté; do Épeiru pak zamíří, v búthrótské město,
stavěné po vzoru Troje, kde fryžský kraloval věštec.
Odtud, znajíce příští svůj los, ježž bezpečnou věštbou
prorok Helenos, Priamův syn, jim oznámil, stihnou
sicilskou zem. Ta trojím výběžkem vyčnívá do vln.
K deštnému jižnímu větru je obrácen Pachýnos čelem,
k mírnému Zefyru Lilybaion, a k oběma Vozům
neznalým vln a k chladnému Severu Pelóros hledí.
Teukrové připlují sem a vesly i příznivým proudem
hnáni, než nastane noc, již vystoupí u Zankly na břeh.

Skylla tu z pravé strany a neklidná Charybdis zleva
cíhá: ta zhltává lodi a lapené z nitra zas chrlí,
ona pak divými psy má černý opásán život,
avšak tváře má dívčí, a není-li vše, co nám pěvci
odkázali, jen klam, kdys dívkou bývala Skylla.
Množství ženichů měla, však ona je odmítla všechny;
chodila k mořským nymfám, jsouc nymfám velice milá,
často jim vyprávěla, co jinochů zklamala v lásce.

Ákis, Galateia a Polyfémos

Jedenkrát Galateia si dala jí česati vlasy;
vydala několik vzdechů a takto k ní zahovořila:
„Ovšem, tebe, ó dívko, jsou dychtívi mužové jemní,
odmítneš-li, jak činíš, ty beztestně můžeš to dělat.
Já však, Nérea dcera a blankytnou Dóridou na svět
vydaná, já, jež chráněna jsem i davem svých sester,
ach, já s žalem a se smutkem jen jsem uniknout mohla
divého Kyklopa lásce“ — a slzy jí přervaly slova.
Prstem bílým jak mramor jí setřela dívka ty slzy,
těšila bohyni vln a pravila: „Vyprávěj, drahá,
netaj mi (jsem přec věrná), co bolu ti příčinou bylo!“
Rozence Krataiidině pak odvěti rusálka takto:

„Ákis byl Faunův syn a nymfy, již Symaitos zplodil,
velkou radostí býval jak otcovi, tak i své matce,
avšak největší mně — mne jediný připoutal k sobě.
Krásný byl, a osmnáct jar když naplnil věkem,
první nejisté chmýří mu zdobilo mladistvá líce.
Bez konce já jsem toužila po něm — a po mně zas Kyklós.
Pohled', chceš-li snad zvědět, co mocnější bývalo ve mně,
záští ke Kyklopovi či láska k hochovi, řeknu:
záští se rovnalo lásce. Jak mocné žezlo to třímáš,
milostná Venuše! Hle, ten ukrutník, který svým zjevem
děsit musí i lesy a kterého beztestně nezřel
nižádný host — jenž zhrdá bohy i Olympem velkým,
pocítil, co jest láska, a mocnou zachvácen touhou,
plane a nedbá nic své sluje a dobytka svého.
Již své postavy dbáš, již hledíš, aby ses líbil,
kopáčem, Polyféme, si češeš trčící vlasy,
již se ti odtínat chce též srpem ježaté vousy,
na divou tvář se dívati do vln a vlídně se tvářit;

divokost, chtivost vraždy a nesmírná žízňivost krve
ustává: bezpečně loď sem pluje i odplouvá zase!

Zatím k sicilské Etně byl zanesen Télemos, věštec,
Télemos, Eurymův syn, jež nezmýlil pernatec žádný.
Zašel k Polyfémovi a pravil: ‚Tvé jediné oko,
jež máš uprostřed čela, ti Odysseus vezme a zničí.‘
Obr se smál a pravil: ‚Ó, klameš se, nejapný věštce,
už mi je vzal kdos jiný!‘ Tak zhrdá správnou, leč marnou
výstrahou, po břehu chodí a pádné vtiskuje kroky
do půdy, nebo se znaven zas do stinné jeskyně vrací.

Pahorek, v podobě klínu a s protáhlým vrcholem, do vln
vybíhá, z obou stran jej mořská obtéká voda.

Na ten vystoupil Kyklóps a sedl si uprostřed něho,
zatím co rounatý brav šel za ním, aniž byl veden.
Před nohy své si položil pinii, kterou měl za hůl,
— pinie kmen byl schopen i lodní rahnoví unést —,
chopil se píšťaly pak, již зробil ze stera stébel:
slyšelo pohoří celé ten mocný pastýřův pískot,
slyšelo celé moře. Já pod skalou v úkrytu sedíc
na klíně Akidovi, já zpovzdáli vnímala sluchem
takový zpěv a zvuky těch slov se v paměť mi vryly:

‚Nad plátek ptačího zobu jsi bělejší, Galateio,
nad luka květnatější a štíhlejší ztepilé olše,
průzračnější než sklo a hravější nad útlé kůzle,
hladší než lastura též, jež v moři se otírá stále,
milejší nad zimní slunce i nad chlad letního stínu,
vzácnější štěpných jablek a krasší než vysoký platan,
sladší než zralý hrozen, též jasnější čistého ledu,
měkčí než labutí prach, ba měkčí než sražené mléko,
nad sad zavlažený (jen neprchej!) sličnější vzhledem,
avšak nezkrotných býků též divější, Galateio,

tvrdší než letitý dub a klamnější nad mořské vlny,
ohebnější než vrbový prut neb bělostný posed,
vzdornější této skály a dravější nad prudkou řeku,
pyšnější, nežli je proslulý páv, a žhavější ohně,
bodláku pichlavější a divější medvědí matky,
hlubší mořských vln a vzteklejší šlápnuté zmije,
také — ach, jak bych byl rád, bych toto ti odejmout mohl! —
rychlejší nad hbitou laň, již vyšťval hlasitý štěkot,
prchavější než vítr a vánek, jenž na křídlech plyne!
Jen mě však poznej dobře, a bude tě mrzet ten útěk,
zatratíš váhání své, ba sama mne zdržovat budeš!

Sluj mám — hory to kus —, jež v přírodní skále se klene:
není tam cítit slunce, když sálá za letních veder,
není tam cítit mráz. Mé stromy jsou ovoce plny;
hrozny mám též, jsou na dlouhé révě a podobny zlatu;
také nachové mám — ty oboje schovávám tobě.
Vlastníma rukama smíš si natrhat lahodných travnic,
vyrostlých v lesním stínu; též chutných podzimních dřínek
anebo sliv — jest modrý tam druh, ten tmavou má šťávu,
mám však i vzácný druh, jsou podobny čerstvému vosku.
Budeš mít kaštanů dost — jen staň se mou ženou! — i planík
budeš mít dost — můj každý strom ti sloužiti bude.
Mé jsou tyto zde ovce, též v údolí mnoho jich těká,
mnohé jsou skryty v lese a mnohé zavřeny v sluji;
kdyby ses tázala, kolik jich jest, já nemohu říci:
chudáš jen počítá ovce! A budu-li chválit své ovce,
nemusíš věřit mi nic, jen přijď a přesvědč se sama,
jak se kol nalitých vemen jen stěží matou jim nohy!
Jehňata, mladý dorost, si v teplém ovčíně chovám;
kůzlata, téhož věku, zas v jiném ovčíně chovám.
Mléka sněžného stále mám dostatek: z toho si chovám
na pití část a zbytek se tekutým syřištěm sráží.

Nemysli též, že laciné radosti, pravšední dary
ode mne dostaneš jen, buď daňky či zajíce, kance,
nebo též holoubků pár či hnízdo se stromu sňaté:
mláďata dvě jsem našel, jež na horách vysokých vrhla
huňatá medvědí matka — ta s tebou hrát si mohou;
tak jsou podobna sobě, že těžko je rozeznat možno.
Našel jsem je a řekl: »Ty pro svou milenku schovám!«

Jenom ty ze siných vln již vynoř hlavu svou třpytnou,
přijď už, ó Galateio, a nezhrdej dary, jež dávám!
Vždyť já se znám — já v čisté vodě jsem nedávno spatřil
odraz a viděl se v něm — můj vzhled se mi velice líbil!
Pohled, jak veliký jsem! Ni Júpiter, sídlící v nebi,
není větší než já — vy říkáte totiž, že v nebi
jakýsi Júpiter vládne —, až k tvářím, hrozivě vážným,
splývají bohaté vlasy, jak háj má ramena stíní.
A že se po celém těle mi husté štětiny ježí,
což to je nehezké snad? Jsou nehezké bez listí stromy,
nehezký kůň, když plavá hříva mu nehalí šíji;
peří pokrývá ptáky a vlna je k ozdobě ovci:
mužům sluší vous i zježené na těle chlupy!
Jediné uprostřed čela mám oko — ale je velké
tak jako štít! Hle, obrovské slunce — což nevidí s nebe
vše, co tu na zemi jest? A přece je v světě jen jedno!
Nadto je ploditel můj přec vládcem vašeho moře:
toho ti přináším tchánem! Ó, slituj se, vyslyš mé prosby,
když tak pokorně lkám! Já podlehl jedině tobě,
já, jenž pohrdám Jovem i nebem i průbojným bleskem,
tobě se kořím, vílo — tvůj hněv jest lítější blesku!

Já bych snášel ten hněv, ač odmítnut, s klidnějším srdcem,
kdybys ty prchala všem; než proč, když Kyklopem zhrdlas,
miluješ Akida, před láskou mou proč přednost mu dáváš?
Ať se však líbí sobě, ať líbí se — ač bych to nechtěl —

tobě, ó Galateio: jen kdyby mi do rukou přišel!
Poznal by, že má síla se vyrovná velkému tělu!
Za živa srdce mu vyrvu a rozsápu údy, ty vhodím
na pole, do tvých též vln — ať tak on s tebou se sloučí!
Neboť já planu, můj žár, byv odmítnut, hárá tím více:
zdá se mi, jako bych měl v svých prsou Étnu i se vším
žářem — ó Galateio, tys bez citu, nedáš se pohnout!’

Takto — já viděla vše — tam kvílel nadarmo Kyklóps,
zdvihl se pak a běsně jak býk, jenž krávy byl zbaven,
nemohl postát, i těkal po lesích, po známých hvozdech.
Pojednou zřel ten zuřivec mne i s Akidem — prosty
obav i předtuchy zlé nás přistihl. ‚Vidím vás,‘ zvolal,
‚naposled bude to dnes, co láska vás pospolu svedla!’
Hrozný byl Kyklopa hlas, tak hrozný, jaký být musel,
když jal Kyklopa vztek: tím křikem se zachvěla Étna!
Já jsem do moře vklouzla tam nablízku, zděšena hrůzou,
avšak Symaithův vnuk se na útěk obrátil rychle
volaje: ‚Galateio, ach, rodiče, pomozte, prosím,
pomozte — hrozí mi smrt, ó, pusťte mě do svého živlu!’
Kyklóps pádil za ním, kus hory pak urval a mrštil
po něm. Ačkoli toliko kraj té ohromné skály
zastihl Ákida v běhu, přec zavalil celého naráz...

My však provedli to, co jedině dovolil osud:
čím byl Akidův děd, v to on byl proměněn od nás.
Z balvanu nachová krev se prýštila, za malou chvíli
začala však ta nachová červeň se vytrácet stále,
šťáva se zbarvila tak jak potok, začne-li pršet,
potom se vyčistila. Mým dotekem pukl ten balvan,
zelený, štíhlý rákos se jal hned vyrůstat z trhlín,
duté balvanu ústí pak šumělo tryskotem vody.
Pojednou — jaký to div! — se vynořil z ústí až po pás
mladík s novými rohy, jež ovíjel ze třtiny vínek.

Ákida podobu měl, leč tvář měl sinou a větší postavu. Ale i tak, jsa v řeku proměněn, zůstal Ákidem — podržet' plynoucí tok to dřívější jméno.“

Glaukos

Skončila Galateia svůj příběh, po schůzce bylo: odejdou mořské víly a klidnými vlnami plují. Skylla se vrátila zpět — neb neměla odvalu do vln pustit se dál — a těká, jsouc bez šatu, žíznivým pískem, nebo, když únavu cítí a nalezne zátoku skrytou, v tichých zátoky vodách si zchladí a osvěží údy.

Aj, tu to zašumí v moři, a v zátoce zjeví se Glaukos, nový tvor těch hlubin, jenž nedávno podobu změnil v eubojském Anthédonu. Hned přilne k spatřené dívce, promlouvá všelicos k ní, čím doufá zabránit panně v útěku; ona však prchá a strachem stupňujíc rychlost dorazí na vrchol hory, jež ležela poblíže břehu. Před mořem vysoké téměř se vypíná, stíněné stromy, zúžené v jeden kužel, jenž do moře širého spadá. Stanula tam a cítíc se v bezpečí dívá se — neví, je-li to netvor či bůh. Zří s podivem na jeho barvu, na kštici, která plece a pod nimi záda mu kryje, s podivem zří, jak zahnutá ryba se k slabinám pojí.

Toho si povšiml Glaukos a o hráz blízkou se opřev prosil: „Já nejsem netvor ni divoká obluda mořská, panno — jsem vodní bůh, a nemá ni Trítón, ni Próteus v moři víc práv než já, ni Palaimón Athamantovec. Ovšem, dřív jsem býval člověkem, ale jsa určen pro mořskou tůň, jen v ní jsem trudný trávil život.

Brzy jsem tahal sítě, jež z hlubin lovily ryby,
 brzy jsem na skále sedal a prutem nit udice řídil.
 Poblíž zelené louky je břeh, ten na jedné straně
 lemují mořské vlny a na druhé traviny svěží.
 Těchto se nedotkly nikdy svým chrupem rohaté kravky,
 zde jste se nepásly, tiché vy ovce a ježaté kozy.
 Odtud si nenesly včelky ni štávy, ni květného pylu,
 na hlavu slavnostní vínky si nevložil nikdo, a nikdy
 ruka držící srp tu nežala. Na onom drnu
 první jsem usedl já, své vlhké sítě tu suše.
 Abych si po řadě mohl svou kořist prohlédnout, v travu
 rozložím všechny ryby, jež náhoda přivedla v sítě,
 anebo lehkověrnost mi zahnila na křivé háčky.
 Smyšlenkou zdá se ta věc — však co mi je smyšlenka platná?
 Jakmile dotkla se trávy má kořist, jala se hýbat,
 z boku se házet na bok a po souši plovat jak v proudech!
 A co se dívím a meškám, ten zástup celý mi prchl
 do svých vod, když opustil břeh i nového pána!
 Užasnu, váhám a váhám a pátrám, jak se to stalo,
 zdali to způsobil nějaký bůh či rostliny štáva.
 „Avšak kterápak má,“ dím k sobě, „tu sílu?“ — a rukou
 utrhnu kousek trávy a ve svých zubech ji žvýkám.
 Sotvaže do sebe vsál můj jícen tu neznámou štávu,
 pocítím najednou v nitru, jak srdce mi zmateně bije,
 touha mi zchvátila hrud' být novým, nezvyklým tvorem!
 Nemoha odolat již, já vzkřikl: „Sbohem, ó země,
 na niž se nemám už vrátit!“ a tělo jsem ponořil do vln.
 Vlídne mě přijali bohové vod a hodným své pocty
 uznali: prosí, by Ókeanos a Téthys mou bytost
 zbavili smrtelné třísně. I očišťují mé tělo,
 a když devětkrát vyřkli ty čáry, jež zbavují hříchu,
 velí mi jít a pod stero řek svá položit prsa.

Ihned z přerůzných stran se proudy sbíhají na mne,
nahoru nad mou hlavu se celé obrací moře. —
Potud ti vyprávět mohu ten příběh paměti hodný,
potud sahá má paměť; však více jsem nevnímal duchem.
Když se mi duch zas vrátil, já shledal se na celém těle
jiným, nežli jsem býval; ni duchem nebyl jsem stejný.
Tenkrát jsem po prvé spatřil své vousy zelení kryté,
zelenou kštici svou, již vláčím po širém moři,
spatřil jsem ohromné plece i ramena blankytně modrá,
namísto nohou pak rybu prohnutou, mající ploutve.
Co mi však platná má tvářnost i to, že jsem u bohů mořských
oblíben, že jsem bůh, když tobě to nepohne srdcem?“

Když tak promlouval bůh a dále chtěl mluvit, Skylla
prchla mu pryč. On zuří a rozlícen, že byl tak odbyt,
ke Kirce, rozence Slunce, se odebral v kouzelný palác.

KNIHA ČTRNÁCTÁ

Skylla a Kirké

Eubojský osadník bouřlivých vod již na cestě minul
Étnu, již Júpiter mocný kdys Týfónu na hrdlo vhodil,
minul Kyklopů nivy, jež neznají rýče ni rádlá,
aniž spřežení býků jsou za něco povinny díkem,
minul Zanklu i rhégijský hrad, jenž naproti leží,
moře pak trosečnické, jež dvěma je sevřeno břehy,
v které se stýká ausonský kraj a sicilská země.
Odtud pak mocnou paží se přeplaví Tyrrhénským mořem
Glaukos, až dorazil k vrchům, kde plno je bylin, a k domu
Kirký, rozenky Slunce, jenž klamnou zvěří se hemží.

Jakmile spatřil Kirku a za pozdrav pozdravu došel,
pravil: „Ulituj, prosím, ó bohyně, boha! Ty můžeš
jediná jen mi přispět — snad uznáš mě za hodna toho.
Jaká je bylin moc, ó rozenko Slunce, to nikdo
neví lépe než já — vždyť změnily podobu moji.
Poslyš mne však, bys věděla též, proč běsním a šlím!
Na břehu italské země, tam naproti messánským baštám,
tam jsem uviděl Skyllu. A stydím se o slibech mluvit,
o prosbách, lichotkách svých a slovech, kterými zhrdla.
Ty tedy, mají-li jakou moc tvé čáry, ty vyřkni
svatými ústy své čáry; však je-li moc byliny větší,
užij zkoušených sil svých kouzelných, účinných bylin!
Nechci, bys léčila mne a uzdravila mou ránu,
netřeba chladu — dej žáru jí část, ať vzplane i ona!“

Kirké — ta ze všech žen má srdce nejprístupnější
plameni milostné touhy, ať sama je příčinou toho,
ať to je Venuše msta, jíž stíhá otcovu zradu —
odvěti Glaukovi takto: „Měl spíše bys povolnou bytost
vyhledat, se stejnou tužbou a stejnou planoucí vášní!
Měls být požádán sám (a bylo to zajisté možno);

věř mi, že požádán budeš, ač dáš-li ty naději také.
Abys pak nekolísal a důvěru cítil k své kráse,
já, ač bohyně jsem a dcera třpytného Slunce,
tolik ač bylinou zmohu a tolik zmohu i písní,
přeji si býti tvá. Ó, pohrdni hrdou, dej lásku
za lásku — jedním činem se dvěma dle zásluhy odměň!“

Takto ho lákala Kirké, než Glaukos odvětil: „Dříve
na horách mořské řasy a v mořích poroste listí,
nežli se změni má láska ke Skylle, dokud je živa!“

Bohyni pojal hněv, však nemohla ublížit bohu —
ani by nechtěla, milujíc jej —, i hněvá se na tu,
které ten bůh dal přednost. A zjitřena zklamáním v lásce
roztírá byliny hned, zle pověstné strašlivou šťávou,
když pak je rozetřela a zaklela kouzelnou písní,
vezme si na sebe blankytný háv a zástupy šelem,
které se lichotí k paní, se ubírá ze středu dvora,
k Rhégiu míříc na břeh, jenž naproti zankelským skalám
leží, a na povrch vln, jež kypějí příbojem, vkročí.
Na vlny chodidla klade jak na pevnou bezpečnou půdu,
kvapí po hladině a její nohy jsou suché.

Malý záliv tam ležel, jak u luku oblouk byl zahnut,
milý to útulek Skyllin; tam ráda se uchylovala
z vedra a příboje vod, když nejvíce sálalo slunce
shůry a ze středu dráhy co nejkratší vrhalo stíny.
Bohyně zkazí tu vodu a znečistí hroznými jedy
kouzelných sil; a vlivši je tam, pak postříká šťávou
zhoubného kořene vše a čarujíc jazykem mumlá
třikrát devět čar, změť slov, svou novostí temných.

Aj, tu se přiblíží Skylla, až po pás do vody vstoupí:
pojednou zří, jak štěkavé obludy lůno jí hyzdí!
Z počátku netuší ještě, že částí jejího těla

byli ti psi, i prchá a odhání dotěrné tlamy,
bojíc se jich; však prchajíc před nimi, vleče je s sebou.
A když hledá své tělo, ať stehna či bérce či nohy,
tolik zří tlam, co jich Kerberos má, ach, namísto údů;
stojí na vzteklých psech a kyčlemi znetvořenými,
břichem, ležícím výše, ty netvory v těle si poutá.

Zalkal milenec Glaukos a uprchl před láskou Kirky,
která užila sil svých rostlin přespříliš kruté.
Skylla však zůstala tam, a když se jí naskytla možnost,
pobrala, Kirce se mstíc, šest soudruhů Odysseovi.
Později byla by strhla i trojské koráby do vln,
kdyby ji předtím nebyl kdos proměnil v útes. Ta skála
dodnes tam ční; i útesu však se vyhýbá plavec.

Sibylla

Jakmile té i dravé Charybdě koráby trojské
unikly rychlostí vesel a již se jim konečně blížil
ausonský břeh, zlý vítr je zahnal k libyjským břehům.
V srdce i dům tam přijala Aenéa sídónská Dídó,
které se pohromou stát měl rozchod s manželem fryžským.
Hranici vystavět dala, prý k oběti; vstoupila na ni,
nalehla na rekův meč a zklamána zklamala všecky.

Prchaje z nových hradeb té písčité země, byl opět
zahnán v Erykův kraj, kde věrný Acestés sídlil.
Rek tam vykonal oběť a otcovu mohyly uctil.
S lod'mi, jež júnónská Íris by byla mu spálila téměř,
plavil se dál, pak opustil říši, kde Aiolos vládl,
ostrovy čadící sírou a skaliska zpěvavých Seirén,
Achelóových dcer. A lod', jsouc zbavena správce,
podél Einarimy a Prochyty, Pithékús plula,

ležících na holém kopci. Ty slují dle obyvatelů.
Neboť ploditel bohů kdys zanevřel na klam a podvod
Kekropů, na zradu, na vše, co provedl lstivý ten národ;
v nehezké tvory je změnil a způsobil, aby se zdáli
lidem podobni sic, však přece zas nepodobnými:
smrštil údy a nos jim rozmáčkl, takže se zdvíhal
pod čelem, obličej pak jim babskými vráskami zbrázdil,
plavou, chlupatou srstí jim zahalil tělo, a tak je
poslal do těchto míst. Však předtím odňal jim schopnost
mluvit a jazykem vlást, jenž k přísaze křivé byl stvořen:
schopnost skuhrati jen a sípavě vrčet jim nechal.

Jakmile minul ta místa a napravo zanechal hradby
parthenopské a nalevo mohylu, v které byl pohřben
zvučný Aiolův syn, v kraj bažin a močálů plný
dorazil na kúmský břeh a navštívil Sibylly staré
jeskyni prose, by směl jít Avernem k otcovu Stínu.
Sibylla drahnou chvíli svůj pohled upírá k zemi,
konečně nadšena bohem, jenž vstoupil do hrudi, zdvihla
zraky a dí: „Chceš velikou věc, ó přeslavný reku,
který jsi osvědčil v boji svou odvahu, v plamenech zbožnost!
Avšak zanechej strachu, ó Trojane! Vše se ti splní,
pod mým vedením poznáš ta podsvětní blaženců sídla,
poslední z říší světa, i Přízrak drahého otce:
zdatnosti každá cesta je přístupna!“ Řekla a v háji
avernské Júnóny ctné mu ukáže zářící větev,
zlatou a vyzvala jej, by utrl se stromu haluz.

Aenéás uposlechl a spatřil strašného Orku
bohatou říši i pradědy své a stařecký Přízrak
chrabrého Anchísa, otce; a seznal i zřízení krajin,
nová nebezpečí, jež bude mu podstoupit ještě.
Když pak po cestě vzhůru se navracel znaveným krokem,
hovorem s vůdkyní kúmskou se námahu zpříjemnit snaží.

Zatím co děsnou cestou se ubíral příšeřím stinným,
pravil: „Ať miláček bohů jsi ty či skutečné božstvo,
vyšší bytostí budeš mi vždy, chci pokládat sebe
za dar milosti tvé! Tys přála mi navštívit místa
smrti, a když jsem je zřel, z míst smrti zas vyjít na svět.
Za tyto zásluhy tvé, až vystoupím na vzdušné vánky,
tobě chci postavit chrám a budu tě kadidlem ctít.“

Věštkyňe pohlédla naň a vzdychajíc zhluboka praví
k rekovi: „Bohyně nejsem a nesmíš smrtelnou bytost
svatým kadidlem ctít! Nuž nemyl se, neznaje pravdy!
Věčného života svit, jenž nehasne, mohla jsem dostat,
kdybych panenství své kdys bývala Foibovi dala.
Doufaje ve vítězství a předem chtěje mě dary
získati, děl: ‚Ó, kúmská panno, co žádáš? Jen řekni!
Splním ti každé přání.‘ Já rukou nabrala prachu,
ukáži bohu tu hrst a žádám, nemoudrá dívka,
aby mi tolik dal v životě let, co v prachu je zrněk;
na to jsem zapoměla, též o léta mládí hned žádat.
On mi však dával ty roky a věčné přidával mládí,
jeho-li vyhovím lásce: já pohrdla Foibovým darem,
zůstávám neprovdána. Však šťastnější léta už prchla,
přichází třesavým krokem a znaveno malátné stáří,
jež mám snášeti dlouho. Již po sedm století dlouhých
žiji, a má-li můj věk těm zrnkům se vyrovnat, zbývá
spatřiti třikrát sto žní a třikrát sto podzimních sklizní.
Nastane čas, kdy předlouhý věk z tak velkého těla
učiní nevelkou bytost, a údy strávené stářím
smrští se v skrovné břímě. Kdo pomyslí, že jsem se bohu
líbila kdys a že mě měl rád? Ba ani sám Foibos
třebas mě nepozná již, neb zapře, že měl mě kdys v lásce.
Změněna tak mám v pověsti žít, však nezřena nikým;
hlas můj budou však znát — neb hlasu mi nevezme osud.“

Achaimenidés a Makareus

Zatím co na srázné cestě mu líčila kněžka svůj osud,
Aenéás, trojský rek, se vynořil ze styžských sídel
na svět v eubojské město, a vykonav obět' dle zvyku,
navštívil břeh, jenž po jeho chůvě se doposud nezval.

Na něm se usadil též, jsa omrzen dlouhými strastmi,
Makareus, Néritův syn, ježž zkušený Odysseus vezl.
Tento se s Achaimenidem kdys potkal, který byl nechán
ve skalách vysoké Étny, a když ho tak pojednou spatřil,
divil se, že jest živ. „Ký osud tě, Achaimenide,
uchoval, anebo bůh? Proč barbarský koráb tě veze,
když jsi přec Řek? A v kterýže kraj váš koráb se plaví?“

Takto se ptal a soudruh mu odvětil, Achaimenidés —
nebyl už v ježatém šatě, už měl svou obvyklou tvářnost,
žádný ostrý trn už nespínal, jako kdys dříve,
roucho, kterým se kryl: „Ať po druhé Kyklópa spatřím,
jakož i onen jícen, jenž lidskou přetékal krví,
je-li mi nad tuto loď můj domov a ithacký koráb
dražší a méně-li Aenéa ctím než vlastního otce!
Nikdy mu nemohu být dost vděčen, ať cokoli dělám,
za to, že mluvím, dýši a k nebi a k sluneční hvězdě
pohlížím. Což bych směl být nevděčný, bezbožně hříšný?
Jeho to dar, že v Kyklópův chřtán má ubohá duše
nevešla; třebaš bych teď měl opustit života světlo,
spochinu v hrobě či kde — však ne v tom příšerném břiše!

Jak mi, ach, tenkrát bylo — ač zbyl-li mi za toho strachu
pro něco smysl a cit —, když ostaven, koráby vaše
na širé moře jsem viděl se hnát! Já volat chtěl na vás,
měl jsem však strach se prozradit vrahovi. Bylť by i pokřik
Ulixův loď vám zničil! Já viděl, jak obrovskou skálu
urval od hory mocně a vhodil doprostřed vodstva;

viděl jsem po druhé zas, jak hrozná balvany metal
ze své gigantské paže, jak silou vrhacích strojů,
já pak měl strach, by nesrazil loď tlak vzduchu či nával
bouřlivých vln — já zapomněl zcela, že na lodi nejsem!

Ale když zdařilý útěk vás vyvedl ze smrti jistě,
Kyklóps po celé Étně se procházel kvíleje hrozně,
před sebe zbaven zraku on rukama po stromech hmatal,
vrážel do velkých skal a vztahuje k širému moři
paže zbrcené krví zle proklínal achajský národ,
takto pak děl: ‚Kéž nějakou náhodou Odysseus přijde
nazpět, či některý druh, bych žáhu zchladil si na něm!
Snědl bych jeho srdce, svou pravici za živá tělo
strašně bych rozsápat chtěl a krví si zatopit jícen,
údy pak roztržštěné by pod mými zuby se chvěly!
Žádnou neb malou jen ztrátou by byla ta slepota pro mne.‘

Takto i jinak ten divoch řval. Já zbledl jsem hrůzou
vida ty strašné tváře, jež krví mokvaly dosud,
vida ty ukrutné ruce a důlek zbavený oka,
obrovské údy a vous, jenž lidskou krví byl slepen.
Smrt jsem před zraky měl — smrt sama však nejmenší byla
část mých muk: já zřel, jak budu už polapen, jak mne
ztopí do svého břicha, a na duchu tanul mi obraz
onoho dne, kdy na vlastní zrak jsem viděl, jak chopil
po dvou družích a dvakrát či třikrát udeřil těly
o zem, pak sám jak zježený lev se na těla vrhl,
pojídal vnitřnosti, maso i kosti s bělostným morkem,
pohřbíval v lačném břichu ty údy, jen napolo mrtvé.
Tehdy mě přepadl děs: já stál jak bez krve, zdrcen,
hledě, jak žvýká tu krmi a potom ty krvavé hody
vyvrací z úst a v chuchvalcích s vínem dává ta sousta.

Takový osud jsem tušil já ubožák pro sebe v duchu,
proto jsem po mnoho dní se skrýval a zvukem jsa každým

poděšen hned já smrti se bál a po smrti toužil,
žaludy tišil jsem hlad a travou smíchanou s listím,
zoufalý, v nouzi a sám byv zanechán smrti a trestu.
Konečně po dlouhé době jsem spatřil zdáli ten koráb,
posuňky prosím, by vzali mě pryč, a k břehu jsem běžel:
dali se pohnouti, trojská loď mne přijala — Řeka!

Ty však, přemilý druhu, mi také své osudy vylož,
vůdcovy též i všech, kdož s tebou se svěřili moři!“

V Tyrrhénském moři — tak vyprávěl druh — prý Aiolos vládne,
Aiolos, Hippotův syn, jenž svírá v žaláři větry.
Zavřené v měchu (jak zvláštní to dar!) prý obdržel větry
Odysseus, dúlišský vůdce, a s váním příznivých větrů
pluli tak po devět dní, až spatřili kýženou zemi.
Ale když desátý den se zdvíhala na nebe Zora,
závist zdolala druhy a chtivost kořisti lačná:
tušíce zlato v měchu, všech pout prý zbavili větry.
Tyto prý zahnal y lodi zas na moře, přes které právě
přišli, a k Aiolu zpět se vrátili, vladaři větrů.

„Odtud jsme k starému městu, jež založil Laistrýgón Lamos,
připluli: *Antifatés* byl v oněch končinách králem.
Byl jsem poslán k němu, jsa provázen soudruhy dvěma,
stěží s jediným z nich jsem zachránil útekem život:
třetí kamarád náš — ten zbarvil Laistrýgonovi
bezbožná ústa krví. My prchali, on nás však stíhal,
pošťval na lodi dav, i sběhnou se, balvany, břevny
zahrnou nás, i potopí muže a potopí lodi.
Jediná jen — tou pluli jsme my a Odysseus s námi —
vyvázla. Pluli jsme dál a ztracených želeli druhů,
potom jsme po mnohém žalu se dostali k onomu břehu,
který vidíš tam v dáli — a věř mi, jen z dálky ten ostrov
pozoruj: poznal jsem jej! A ty, ó bohynin synu,

Trojane spravedlivý — když skončena, Aenéo, válka,
nejsi mi nepřítel již — ty varuj se Kirčina břehu!

Odysseus a Kirké

Tak jsme i my, když u břehu Kirčina zakotvil koráb,
na souš nechtěli jít, však byli jsme určeni losem
navštívit neznámý dům. Já sám, pak Polítés věrný,
Elpénór, milovník vína, též Eurylochos a dvakrát
devět soudruhů měli jsme jít v to Kirčino sídlo.

Když jsme dospěli k cíli a stanuli na prahu domu,
hned nám na tisíc vlků a medvědi s vlky a lvice
vyběhli vstříc a nahnali strach, však žádné z těch šelem
nebylo třeba se báti a ranit nás nechtěla žádná;
jaly se dokonce též svým ocasem ve vzduchu vrtět,
vlídně se lísaly k nám a kráčely za námi dále,
až nás přijaly služky a síní mramorem krytou
dovedly ke své paní. Ta seděla v komnatě krásné
na svém slavnostním křesle, jsouc oděna zářícím pláštěm;
v závoj, vyšitý zlatem, si halila nadto své tělo.
Nymfy a Néreovny jsou s ní — leč nemají čechrat
pohybem prstů vlnu, ni přísti ji v poddajné nitě,
nýbrž rovnají trávy, a květy, jež bez ladu leží
na zemi, v košíky třídí, i bylinky rozličných barev.
Sama, co konají, zkoumá, ví sama, jakáže síla
v kterém listě se tají, jak které se snášejí spolu,
pročež pozorně zkouší ty byliny, svěšené vílám.

Jakmile spatřila nás, náš pozdrav opětovala,
zjasnila tvář a příznivé znamení slovy nám dala.
Ihned pražených ječných zrn dá namísit pro nás
s medem, čistým vínem i čerstvým sýrem a přidá

do směsi kouzelné šťávy, jež měla se utajit v chuti nápoje. Přijmeme číš, nám podanou pravící božskou. Jakmile suchými rty jsme žíznivě vsáli ten nápoj, berlou se našich vlasů ta strašná bohyně dotkla, hned pak — stydím se sic, však povím to — začnu se ježit strniskem štětín, ztráceti hlas a chrochtání temné vydávat namísto slov a tváří k zemi se chýlit; cítím, že mi má ústa již tvrdnou v zahnutý rypák, svaly se nalévá šíje a ten úd, kterým jsem právě přijal podaný pohár, teď šlápěje do půdy vtiskl. S těmi, jež stejný postihl los (tak mocná jsou kouzla!), byl jsem do chlěva zavřen. Jen Eurylochos se nestal, jak jsme viděli, vepřem — on jediný číše se netkl. Kdyby ji nebyl odmít, až dodnes bych ještě byl kusem štětinatého bravu — vždyť nebyl by Odysseus přišel ke Kirce pomstít nás, tu pohromu od něho zvěděv.

Tomu dal bílý květ bůh Merkur, nositel míru; bozi mu říkají móly a černý kořen jej poutá. Zabezpečen tím květem i božím pokynem, vstoupí Odysseus v Kirčin dům. Ta k záludné číši ho zvala, ale když čarovnou berlou mu kadeře pohladit chtěla, zahnal ji vytrasiv meč a nahnal jí strachu a hrůzy. Když pak došlo již k smíru a on byl v ložnici přijat, za věno k sňatku s ní svých druhů si vyžádal těla. Neznámé byliny šťávou, však lepší, zkropí nás Kirké, obrátí kouzelnou berlu a tak nás po hlavách šlehne, říkajíc opačná slova než ta, jež říkala dříve. Aj, čím více to říká, tím výše se od země všichni zdvíháme, štětiny padají s těl a šterbina mizí z dvojklaných tlap, též plece se vracejí, v předloktí rámě vybíhá zas. My s pláčem objali vůdce, jenž plakal,

visíme na jeho šíji a lidské nabyvše řeči
zvukem svých prvních slov mu dáváme najevo vděčnost.

Celý rok jsme pobyli tam a v době tak dlouhé
mnoho jsem na vlastní oči tam zřel a mnoho jsem slyšel,
také krom jiného toto — tu věc mi zjevila tajně
jedna ze čtyř služek, jež v takých se vyznala kouzlech.
Zatím co s naším vůdcem kdys Kirké v samotě dlela,
sochu mi ukázala ta dívka: byl sněžný to mramor,
jinocha představoval a datel mu na hlavě seděl;
na místě posvátném stál, jsa ozdoben četnými vínky.
Táži se jí a dychtím zvěděti, kdo je ten jinoch,
proč jest na svatém místě a ctěn a k čemu má datla?
„Poslyš, ó Makaree,“ dí ona, „a poznej i z toho,
jak jest mocná má paní! Nuž dávej pozor, co řeknu!

Píkus a Kanéns

Píkus, Sáturnův syn, byl vladařem v ausonských krajích;
chovem válečných koní se zabýval s obzvláštní péčí.
Krásný byl tak, jak vidíš — zde pohled' na tento půvab:
umělý obraz jeho ti ukáže, jaký byl živý.
Duch byl ve shodě s krásou, ač nemohl pro mládí spatřit
čtyřikrát boj, jenž pátý vždy rok se v Élidě svádí.
Pozornost lesních víl, jež vyrostly v latijských horách,
upoutal krásou tváře, i zřídel bohyně po něm
toužily, najady sličné, jež zrodily numické vody,
Anió, Albuly proud i Almo s kratičkým během,
prudce pádící Nár, též Farfarus halený stínem,
ty, jež bydlejí v háji a jezeře Diány Skythské,
jakož i v sousedních plesech. Než Píkus pohrdl všemi,
hledí si jediné víly. Tu zrodila na Palátínském

pahorku Venília prý Jánovi, jonskému božstvu.
Jakmile dospěla již a k sňatku dožrála věkem,
z ženichů všech byl vyvolen za chotě laurentský Píkus.
Vzácný její byl půvab, však vzácnější umění zpěvu,
proto ji nazvali Kanéns. Svým zpěvem dovedla pohnout
balvany skal i stromy a zkrotit šelmy a v běhu
zastavit dlouhý tok, též ptáky zadržet v letu.

Zatím co něžným hlasem si zpívala písně ta žena,
Píkus v laurentské nivy si ze svého paláce vyjel
na domorodé kance. I seděl na jarém koni,
lovecké oštěpy dva v své levici vesele třímал,
sponkou z ryzího zlata měl spjat svůj nachový pláštík.

Do týchž lesů se onoho dne též rozenka Slunce
vydala: natrhat chtíc tam na plodných pahorcích nové
rostliny, opustí nivy, jež po ní Kirčiny slují.
Jakmile, skryta v křoví, tam spatřila mladého muže,
užasla: byliny všechny, jež sebrala, vypadly z ruky,
zdálo se jí, že plamen jí celým proniká nitrem.
Když pak prudký ten žár jí dovolil opět se vzchopit
hodlala hned své touhy mu vyznati; ale kůň cválal,
král byl obklopen stráží, i nemohla přistoupit k němu.
»Však ty mi neujdeš,« dí, »byť s větrem bys uháněl prudkým,
jestliže dobře se znám a jestliže neprchla z bylin
veškerá moc a není-li klamně kouzlo mých písní!«

Řekla a beztělý přízrak, jenž kanci se podobal vzhledem,
vykouzlí hned a káže, by přeběhl před zraky králi,
potom však aby se zdálo, že v hustém lese jim mizí,
tam, kde je nejvíce stromů a koni kde nemožno projít.
Nemeškal nic, ten kořisti stín hned stíhati začal
Píkus a koňův zpěněný hřbet pak opustí, pěšky
těká hlubokým lesem a lichou tu naději stíhá.

Kirké slavnostně modlit se začala, pronášet prosby,
vzývajíc neznámá božstva a neznámé říkající čary,
kterými bělostnou Lúny tvář též mate i kalí,
kterými otcovu hlavu též opřádá žízňivým mračnem.
Tak též tehdy, když dozněl ten zpěv, hned ovzduší zhoustne,
mlhami dýchá země a průvodci těkají vůkol
po stezkách pokrytých tmou — a král byl bez strážců v lese.

Nalezši místo a čas, dí Kirké: »Při tvoji ch zracích,
které zvá bily mé, a při tvé tváři, ty krásný,
jež mne, bohyni, nutí, bych prosila, přispěj mé lásce,
za tchá na přijmi Slunce, jež vidí ve světě všechno,
nezhrdej Kirkou krutě, již zplodil ten vznešený Títán!«

Pravila, on však pohrdl jí, ten smělec, i prosbou,
volaje: »Kdokoli jsi, tvůj nebudu! Jiná mě poutá,
a já si přeji, by v poutech mě držela po celý život!
Pletkami s cizí ženou já nezlehčím manželský svazek,
dokud mi zachová osud mou Kanentu, Jánovu dceru!«

Kirké se pokouší stále ho uprosit — marně; i zvolá:
»Za to tě nemine trest! Již nikdy tě nepřijme Kanéns,
poznáš, co umí žena, jež miluje, když jí muž zhrdl,
zvláště pak, je-li ta žena a zhrzená milenka Kirké!«

Dvakrát k západu pak se obrátí, na východ dvakrát,
třikrát ho udeří holí, tři kouzelné výroky vyřkne.
Píkus se na útěk dá, však s podivem cítí, že běží
rychleji než kdy jindy. Vtom uvidí na těle peří,
s nevolí zří, že hvozdům latijským v osobě Píka
přibývá nový pták, a tvrdým zobákem buší
v divoké pně a zraňuje rozhněván haluze dlouhé.
Peří nabylo barvy, jež dřív měl nachový pláštěk,
zlato, jež bývalo sponou a do šatů zatknuto, peřím
stalo se též, kol šíje se ovíjí ryšavé zlato;
z toho, co bylo kdys Píkem, už zbývá toliko jméno.

Zatím průvodci jeho, když nadarmo volali stále po polích jménem Píka a nikde ho nemohli najít, naleznou samotnu Kirku (již zředila ovzduší husté, svolila, aby již slunce a vítr rozptýlil mlhy), po právu množstvím výtek ji zahrnou, žádají od ní krále a násilím hrozí a lítou útočí zbraní.

Ona však rozstříkne škodlivý jed a kouzelné šťávy po lese, z Erebu, z Chaosu Noc i s nočními božstvy svolává, na pomoc vzývá i Hekatu, výskajíc táhle.

Ihned (div je to říci!) se pohnou a vyskočí lesy ze země, zasténá půda a stromy v sousedství zblednou, na trávě zkropené jedem se zalesknou krůpěje krve; zdálo se pak, že zaznívá ze skalin dunivý rachot, štěkají psi a tmavými hady že půda se hemží, beztělé mrtvých duše je vidět, jak létají vzduchem.

Lid je přízraky zděšen a ohromen. Co se tak děsí, dotkla se užaslých tváří ta bohyně kouzelnou berlou; ihned dotykem berly se promění muži ti mladí v různé příšerné šelmy: ni jediný neušel změně.

Sól již k západu došel a ozářil tartéské břehy: s toužebným srdcem i zrakem již čeká manžela Kanéns, čeká nadarmo však. Tu po všech se rozběhnou lesích sluhové s množstvím lidu a nesou mu v ústřety světla.

Víle pak nestačí lkát a rváti si divoce vlasy, rukama v řadra se bít, ač všechno to činí: i z domu vyběhne ven a po polích latijských šíleně těká. Takto ji šestero nocí a tolikéž úsvitů jitřních spatřilo s návratem dne, jak beze sna, bez krmě bloudí úvaly, stráněmi, hřebeny hor, kam oči ji vedly.

Uzřel ji posléze Thybris, jak znavena žalem i cestou, nemohouc dál, již na dlouhý břeh své pokládá tělo. Ona tam pláče a lká a tenkým vydává hlasem

slova, jež samým bolem se mění ve tklivý nápěv,
tak jako pohřební píseň si labuť zmírajíc zpívá.
Když se pak jemný morek jí rozpustil nejvyšším žalem,
roztaje celá a zvolna se rozplyne do lehkých vánků.
Zvěst však na ono místo se připjala, které kdys právem
Kamény kanentskými začaly zvát dle jména té víly.

Takových věcí mnoho jsem vyprávět slyšel i viděl
za dlouhý rok. Pak rozkaz byl dán zas na moře vstoupit,
dále zas plout — a my jsme odvykli píli a práci.
Títánka věštila nám, že nesmírná cesta nás čeká,
plná nejistých příhod a zkoušek na divých vlnách.
Přiznám se, pojal mě strach: sem na břeh jsem připlul a zůstal.“

Druhové Diomédovi

Skončil Makareus řeč. Svou chůvu pak Aenéás pohřbil
v urně a z mramoru sloup byl nápisem označen krátkým:

„VYRVAV MĚ ŘECKÉMU OHNI,
MNE KAIÉTU, SPÁLIL MÉ KOSTI
OHNĚM, JAK POVINEN BYL, MŮJ CHOVANEC
ZBOŽNOSTÍ ZNÁMÝ.“

Potom rozváží provaz, jenž k travnaté hrázi byl připjat,
daleko nechají léčky té bohyně, neblaze slavné,
jakož i dům a k lesům plují, kde mlhavý Thybris,
topený v stín, se vrhá do moře se žlutým pískem.
Latínus, Faunův syn, jej přijme a dá mu svou dceru,
avšak čekal ho boj. On podnikne s udatným kmenem
válku, neb Turnus zuří, že nevěstu jeho mu odňal.

Celá Tyrrhénská země se s Latiem utká a dlouho
bouří neklidné zbraně, by těžkého vítězství došly.
Obojí snaží se zvětšit své síly cizími vojsky,
mnozí se Rutulů ujmou, i trojského tábora hájí
mnozí — ne nadarmo šel syn Venušin Euandra prosit;
zato však Dioméda šel Venulus nadarmo prosit.

Dioméd, uprchnuv z Řecka, si založil veliké město
pod Daunem, apulským králem, a kraji, jež vyženil, vládl.
Venulus však, když vyřídil vzkazy, jež od Turna dostal,
žádal vojenskou pomoc; než aitólský hrdina vojsko
odpírá, vymlouvá se, že vydávat osudům boje
nechce tchánův lid, a ze svých prý nikoho nemá,
koho by vyzbrojit mohl. „A není to smyšlenka, věřte!
Ačkoli trpký žal zas obnovím vzpomínkou na to,
snesu to přece a vypovím vše. Když vysoká Troja
shořela, pergamský hrad pak nasýtil pravice řecké,
Aiás, nárycký rek, jenž od Panny unesl pannu,
trestem, jehož si zasloužil sám, nás podělil všechny.
Osud rozptýlí Řeky, jsme na lité, vražedné moře
zahnáni větry a zažijem tmu i blesky a deště,
nebes i moře hněv a Kaféreus, vrchol to zkázy.
Abych vás nemeškal však tím výčtem žalostných nehod:
tenkrát by za hodno slz sám Priamos Řecko byl uznal!

Ale já sám jsem vyvázl živ — mne bojovná Panna,
Minerva, spasila z vln. Však z rodného Argu jsem dále
zase byl hnán, mne milostná Venuše stíhala trestem,
za starou ránu se mstíc. Tak těžké musil jsem přestát
útrapy na širém moři, tak těžké i na souši v bojích,
že jsem častokrát volal a šťastnými nazýval všechny,
které pohřbila bouře a Kaféreus, korábů zkáza,
společně v moři, a jedním z nich jsem býti si přával.

Zaživše nejhorší bídu i v bojích, i na moři, druzi ochabli, prosí o konec bēd, však Akmón, jenž býval vždycky prudkého ducha, a tenkrát byl rozhořčen strastmi, dí: „Co zbývá, muži, co odmítá snášeti ještě otužilý váš duch? Co mohla by bohyně Kythér — chce-li tak — ještě nám provést? Kdo horšího stále se bojí, může být ještě zraněn; však dojdeš-li nejvyšší bídy, pošlapej strach: jeť nejvyšší zlo již starostí prosto. Nechat' to bohyně slyší a stíhá záštím, jak činí, Diomédovo mužstvo, my muži všichni tím záštím zhrdáme: tuto svou moc jsme koupili velice draho!“

Takovou vznětlivou řečí náš Akmón z Pleuróna dráždí Venuši rozhněvanou a jitří ji k dalšímu hněvu. Několik soudruhů jen s ním souhlasí, většinou všichni Akmona káráme za to. A on chtěl odvětit cosi: vtom se mu ztenčil hlas i cesta, jíž prochází, v peří mění se vlasy, též nezvyklý krk se mu pokrývá peřím, jakož i záda a hrud' a většími pery mu paže zarůstají a lokty se křiví do lehkých křídel. Nohou největší část mu zaberou prsty, a ústa ztvrdnou v trčící roh a špicí ostrou se končí.

Stojí v úžase Lykos a Ídás, Rhéxénor, Nykteus, stojí tu v úžase Abás, však žasnouce pojednou všichni nabudou téhož vzhledu, a většina z davu mých druhů vzlétne, a tleskají křídly, kol vesel se honíce letem. Ptáš-li se, jaký je vzhled a tvar těch nejistých ptáků, nejsou to labutě sic, však blíží se labutím bílým. Se skrovnou částí mužstva jen stěží těch bezvodých plání iápyžského Dauna si uhájím, jeho jsa zetěm.“

Tak děl Oineův vnuk. I opustil Venulus ihned aitólský kraj, též Peuketský záliv a messápské nivy.

V těchto on uviděl sluj — je stíněna četnými stromy,
lehká třtina se vlní kol dokola; nyní tam sídlí
kozonoh Pán, dřív rozkošných víl tam bývalo sídlo.

Hrubý *apulský pastýř* je poděsil kdysi a zahnal
na útěk — náhlou hrůzou je nejprve opravdu zlekal,
brzy se vzchopily však a zhrdly jím, když jim šel v patách,
do taktu zdvíhaly nohy a tančily obvyklé reje.
Pastýř haněl nymfy a skákaje venkovsky po nich
pronášel neslušné řeči a dodal i nadávky sprosté,
zlolajná ústa pak nezavřel dřív, až zarostla dřevem.
Neboť dle stromu i šťávy lze poznati, jakých byl mravů.
Jakost jazyka jeho se jeví v zatrpklých plodech
divoké olivy: hrubost slov se vtělila do nich.

Aenéovy lodi

Když se pak vrátilo domů to poselstvo, nevedouc pomoc
od aitólského reka, byl nucen bez těchto posil
válčit rutulský voj. Je prolito na obou stranách
mnoho krve — a hle, již korábům pochodní dravou
hrozí Turnus — kdo vyvázl z vln, teď ohně se bojí.
Již pak stravoval Vulkánus vše, co potravu dává
plameni, smůlu i vosk, a po stěžni do výše stoupal
k plachtám, v zahnutých lodích se kouřilo z veslařských lávek.

Svatá bohů Matka však vzpomíná, že to jsou sosny
skácené v ídských lesích, a kovových bubínků třeskem
naplní vzduch i ječivým pískotem píšťaly fryžské,
na svých krotkých lvech sem přispěchá lehkými vánky
volajíc: „Nadarmo, Turne, svou pravici bezbožnou metáš

plameny! Spasím lodi a nestrpím, aby je spálil
hlodavý žár — ty části a údy mých posvátných lesů!“

Za jejích slov se rozbouřil hrom a po zvucích hromu
snesl se těžký déšť, jsa s kroupami skočnými smíšen.
Synové Astraiovi hned rozvíří moře, jež vzkypí
náhlými srážkami větrů, i vzduch a pustí se v zápas.
Prudkosti jednoho z nich pak uživši, milostná matka
přetrhla konopná lana, jež trojské poutala kormy,
koráby vyžene vpřed a potopí uprostřed moře.
Změklo to tvrdé dřevo a přešlo v maso a kosti,
podoby lidské hlavy pak nabyly zahnuté zádi,
vesla se změnila v prsty a v nohy plování schopné;
co bylo bokem dřív, též zůstalo bokem, však z kýlu,
středem lodního spodku jenž probíhá, stala se páteř,
z ráhen štíhlé paže a z provazců hebounek vlasy.
Blankytná dřívější barva jim zůstala. Ejhle, v těch vodách,
kterých dříve se bály, teď skotačí dívčiny hravé,
najady, mořské panny. A zrozeny na tvrdých horách,
v měkkých vlnách se plaví a necítí původu svého.

Nezapomněly však, co nehod a nebezpečenství
snášely na bouřné tůni, i vložily častokrát ruce
pod lodi, zmítané mořem, krom těch, jež vozily Řeky.
Stále jim v paměti tkví pád Ília, Achaje mají
v záští. Jak zářil jim zrak, když viděly néritské lodi
trosky, jak zářil jim zrak, když viděly ve skálu tuhnout
Alkinoovu loď, již kamenem zarostlo dřevo!

Ardea

Ve víly vln když koráby oživly, bylo lze doufat,
že se již válčení vzdá kmen Rutulů, polekán divem;

vytrval však a obojí voj má k ruce své bohy,
odvahu má, což rovno je bohům. Již o tebe nejde,
Lavínie, ni o žezlo tchánovo, o věnnou říši;
chtějí zvítězit jen, a války se stydíce nechat,
bojují. Konečně Venuše zří, jak vítězství dobyl
Aenéás: Turnus padl a padla i Ardea, mocná,
dokud byl Turnus živ. Když zahubil tohoto reka
trojský meč a město se pokrylo popelem teplým,
vzlétl ze středu hranice pták, jenž prvně byl tehdy
spatřen, zatleskal křídly a setřásl s perutí popel.
Hubenost, bledost i hlas, též ostatní všechno, co sluší
městu, jež ve válce padlo, mu zůstalo, rovněž i jméno
města — hle, nad sebou truchlí Ardea, křídly se bijíc!

Aenéova apotheósa

Přiměla všechny již bohy, i samotnou Júnónu zdatnost
zbožného Aenéa k tomu, by nechali starého hněvu,
pevný základ měl stát a dorůstal Iúlus mladý:
tehdy už kythérský rek byl zralý na nebe vstoupit.

Venuše bohy si obešla již, pak objala něžně
otcovu šíji a dí: „Tys tvrdý nebýval nikdy
ke mně, můj otče, a dnes buď obzvláště laskav, ó, prosím!
Dej, aby Aenéás můj, ty nejlepší, který tě dědem
učinil z krve mé, byl nadán božstvím, byť malým,
jen když mu nějaké dáš! Vždyť stačí, spatřil-li jednou
nehostinnou tu říši a jednou se přeplavil přes Styx!“

Bohové přisvědčili, ni tváře královské choti
nebyly pohnutí prosty a přikývla smířlivě hlavou.
Otec pak dí: „Jste hodni té nebeské pocty, jak onen,
za něhož prosíš, tak ty, jež prosíš: měj si, co žádáš!“

Domluvil. Ona má radost a děkuje milému otci,
zapřáhne holuby své a projevši lehkými vánky
navštíví laurentský břeh, kde Numícius své proudy
vleče, jsa rákosím kryt, a opodál do moře vtéká.
Tomuto káže, by s Aenéa smyl, co smrti je na něm
poddáno, tichým pak proudem to zanesl do mořských hlubin.

Poslechl rohatý bůh všech rozkazů Venuší daných,
vše, čím Aenéás ctný byl podroben smrti, svou vodou
spláchl a smyl; pak nejlepší část vši bytosti zbyla.
Tělo, tak očištěné, mu božskou natřela vůní
matka, a ambrosií, s níž sladký smísila nektar,
dotkla se úst a v boha ho změnila. Quirínův národ
nazve ho Indigetem a oltářem, chrámem ho uctí.

Pómóna a Vertumnus

Alba a latinský stát pak přešel na Askania,
který měl dvojí jméno. Byl vystřídán Silviem. Po něm
vládl Latínus, syn, jenž zdědil po dávném předku
jméno i trůn. A Latina vystřídal slovuťný Alba.
Alba Épyta zplodil. Pak nastoupil s Kapetem Kapys,
Kapys vládl však dříve. A od těchto království převzal
Tiberínus: ten do vln se ponořil etruské řeky,
jméno pak dal těm vodám. A z něho se Remulus zrodil,
jakož i Akrota smělý. Byl Remulus zralejší lety,
byl však poražen bleskem, když blesk chtěl napodobovat.
Akrota mírněji vládl než udatný bratr a žezlo
odevzdal Aventínovi. Ten spočívá na téže hoře,
na které kraloval též — bylť po něm ten pahorek nazván.

Palátínskému lidu již kraloval statečný Proka:
za něho Pómóna žila, jež ze všech hamadryadek
latínských nejlépe znala, jak pěstiti odborně sady,
plodů všelikých stromů si hleděla se zvláštní pílí;
odtud dostala jméno. I nelnula k lesům či řekám:
miluje půdu a sněti, jež lahodné ovoce nosí.
Pravici netíží kopí: v té třímá ohnutou žabku,
krotí jí bujný vzrůst a výhonky, na všechny strany
rozběhlé, potlačuje, a jindy zas rozřízne kůru,
vloží tam roub a cizího chovance napájí šťávou.
Nestrpí, aby kdy strom měl žízeň: splachuje vlákna
kořenů, chtivých vláhy, a smáčí je plynoucí vodou.
Toho si s oblibou hledí; a po lásce necítí touhu.
Bojíc se venkovanů, svou štěpnici zavírá zevnitř,
brání mužům tam vejít a střeží se stýkati s nimi.

Co vše nepodnik nejeden Pán, jenž rohy si zdobí
smrkem, co nejeden Satyr z té veselé, hopsavé chásky,
anebo starý Sílén, vždy bujnější nad svoje léta,
jakož i bůh, jenž děsí zloděje srpem a údem,
aby se zmocnili nymfy? Leč láskou Vertumnus předčil
všechny ty chtivé sobce — však nebyl šťastnější nad ně!
Ó, jak častokrát nesl, jsa podoben drsnému ženci,
v košíku klasy, a vskutku byl obrazem pravého žence!
Nejednou čerstvým senem si ozdobil oba své spánky,
takže se mohlo zdáti, že obracel skosenou travu;
nosíval v tuhé ruce i bodec, takže by člověk
přisahal hned, že od pluhu vypřáhl znavené býky.
Žabku si vzal: hned sadař byl z něho či pěstitel révy;
hodil si na rámě žebř: mělš dojem, že hrušky jde sbírat;
meč vzal — vojákem byl; vzal prut — byl rybářem zase.
Zkrátka, v přemnohých tvarech se pokusil najítí přístup
k Pómóně, aby ji viděl a krásou její se kochal.

Jednou se v stařenu změnil: své skráně si ovinul pestrým
šátkem, o pevnou berlu se opíral, na oba spánky
přidělal šedivé vlasy a v úpravnou zahradu vešel.
Divil se jejím plodům. „A jak jsi ty rozkošná,“ pravil,
několik polibků přidav k té pochvale, jakých by nikdy
skutečná stařena nemohla dát, pak na hroudu used,
shrben, a na větve patřil, jež tížil podzimek plody.

Naproti nim byl jilm, ten krásnými hrozny se pyšnil.
Vertumnus pochválil jej i družnou révu a dodal:

„Však kdyby sám ten kmen tu měl stát, jsa zbaven své révy,
sotva by moh čím lákat někoho — leda svým listím;
réva však též, jsouc s jilmem sloučena, spočívá na něm:
nebýt tohoto svazku, jen při zemi keř by se plazil.
Příklad tohoto stromu se tvého srdce však netkne;
straníš se spojení lásky a nedbáš sloučit se s mužem!

Kéž bys toužila po tom! Ni Helenu nebyl by vzrušil
větší ženichů dav, ni tu, jež Lapithy strhla
k boji, ni choť, s níž Odysseus žil, jen k bázlivcům smělý!
Přece i teď, kdy prcháš s nechutí před nápadníky,
tisíce mužů tě chce i polobohů a bohů,
každá vyšší bytost, jež v albském pohoří sídlí.

Avšak jestliže zmoudříš a zatoužíš dobře se provdat,
poslyš, co ti tu dím, já stařena, jež tě má ráda
nade vše, více než tušíš: ty všedním pohrdni sňatkem,
Vertumna za druhá lůžka si zvol! Já mohu ti býti
zárukou za něho: věř, že nezná lépe sám sebe,
než já jeho! Ten bůh se netoulá po světě: bydlí
zde v tom slavném kraji; a neplane, mnozí jak činí,
pro tu, kterou kdy zhlédne: tys první a poslední láska
jeho a celý svůj věk chce zaslíbit toliko tobě.
Nadto je také mlád a příroda sama mu dala
sličnosti dar a v každou podobu vhodně se změní,
stane se vším, čím stát se mu rozkážeš, buď si to, co buď.
Totéž, co ty, má rád! To ovoce, které ty pěstíš,
prvý má vždy a v radostné pravici drží tvé dary!
On však netouží již ni po plodech, se stromu sňatých,
lahodných, šťavnatých zelin, jež chová zahrada, nedbá:
touží po tobě pouze! Ó, slituj se nad jeho žárem;
mysli si, mými že ústy tě osobně o přízeň prosí!

Boj se i mstících bohů: máť v záští kamenná srdce
Venuše, rhammuntské bohyně hněv jest nesmiřitelný!
Aby ses bála tím více (mé stáří mi dopřává znáti
přemnohou věc), já povím ti příběh, na celém Kypru
známý, aby ses dala tím jistěji získat a dojmout.

Anaxareté a Ífis

Ífis vznešenou dívku kdys uviděl, Anaxaretu,
vzešlou z Teukrovy krve — on sám byl nízkého rodu;
uviděl ji, a plamenný žár mu pronikl kostmi.
Dlouho bojoval v nitru, až nemoha rozumem vášeň
překonat, k prahu té dívky jak pokorný prosebník přišel,
brzy vyznával chůvě svou nešťastnou lásku a prosil
při blahu chovanky její, by nebyla k milenci tvrdá,
brzy se lichotil zas i ke každé z nescetných služek,
o přízeň, o vlídnou účast je žádaje bázlivým hlasem.
Často i něžnému listu svá vyznání donášet dával,
jindy k veřejím domu zas připínal vínky, jež zrosil
hojnou vláhou slzí, a na tvrdé zápraží kladl
měkký svůj bok a žalostně lál zlé závoře dveří.
Dívka je lítější moře, když při Kůzlat západu bouří,
tvrdší než ocel, již nórický žár byl vytavil z rudy,
tvrdší než přírodní skála, jež dosud lne kořenem k zemi:
pohrdá, tropí si výsměch a přidává ke krutým činům
pyšné řeči, ta zpupná; i naděje milence zbaví!

Avšak bezmocný Ífis tu trýzeň dlouhého bolu nesnesl;
u dveří dívky on promluvil — naposled — takto:

„Zvítězilas — již nebudeš nucena, Anaxareto,
trpět odporem ke mně. Jen slav již radostný triumf,
zpívej vítěznou píseň a skvělým se vavřínem věnči!
Zvítězilas, já umírám rád — nuž jásej, ty tvrdá!
Alespoň jednu věc z mé lásky pochválit musíš,
kterou ti příjemný jsem — tu zásluhu jistě mi přiznáš!
Pamatuj však, že dříve mě opustil život než láska
k tobě — já životů dvou jsem nucen se najednou zříci.
Zprávu pak o mém skonu ti podat nepřijde pověst:
přijdu já sám, buď jista, já sám se ti osobně zjevím,

aby ses na mrtvém těle svým krutým popásla zrakem.
Jestliže vidíte však, ó bohové, smrtelné činy,
nezapomeňte na mne (můj jazyk nemůže více
žádati již) a dejte, ať po věky o mně se mluví:
odňatý života čas mi přidejte k pověsti slavné!’

Pravil a pozdvihl vlhký zrak i zsinalé paže
k veřejím vrat, jež častokrát zdobíval svěžími věnci.
K hořejší dveří části pak připínal z provazu kličku
pravě: ‚V takovém vínku snad nalezneš, hříšnice krutá,
zálibu!’ Prostrčil hlavu, i tehdy jsa obrácen k dívce,
provaz mu zadrhl krk — on pněl tam, žalostné břímě.

Pohybem třaslavých nohou bil do vrat, a němé to dřevo
zdálo se vydávat stony, i otevřel kdosi a skutek
odhalil. Sluhové vzkřiknou, a sňavše ho, bohužel marně,
donesou mrtvého matce — bylť otec dávno již mrtev.
Matka ho na klín vzala a chladné synovy údy
objala. Nešťastné rodičky bol pak najevo dala
slovy a učiní vše, co činívá nešťastná matka;
potom mu vystrojí pohřeb a v slzách kráčejíc městem
na marách určených ohni tu zsinalou mrtvolu nesla.

Při cestě, po které šel ten průvod žalostný, ležel
Anaxaretin dům: i pronikl k sluchu té dívky
bezcitné nářek a mstící bůh jí zmítal už nitrem.
Dojata dí: ‚Nuž pojd’me se podívat na smutný pohřeb!’
V hořejší síň pak vešla, by vyhlédla z širokých oken.
Jakmile spatřila však tam na marách Ífida ležet,
strnul jí pojednou zrak a z těla, jež pokryla bledost,
uprchla teplá krev. Když chtěla pak od okna couvnout,
na zemi uvázly nohy; a chtějíc odvrátit pohled,
nemohla provést ni to! Hle, v údy jí pronikl zvolna
kámen, z kterého měla již předtím tvrdé své srdce.
Není to smyšlenka, věř! Až dodnes Salamís chová

sochu té bezcitné dívky; a Venuši Vyhlížející
jest tam zasvěcen chrám. —

Nuž pomysli na to, má drahá,
odlož svůj tuhý vzdor a spoj se s milencem, nymfo —
jakož ti za to přeji, by nespálil zárodky plodů
jarní mráz a divoká smršť je nestřásla v květech!“

Když tak promluvil bůh, jenž zbytečně stařeny tvářnost
na sebe vzal, zas v mladíka přešel a zbaviv své tělo
příznaků staré ženy tak krásným zjevil se nymfě,
jako se přeskvělá sluneční tvář kdy zjevuje z mraků,
zdolavši jejich clonu, a zazáří na čistém nebi.
Bůh se k násilí chystal, však není ho třeba: ten půvab
uchvátil nymfě srdce, i vzplanula vzájemnou láskou.

Rómulus a Hersilia

Zpupný Amúlius pak spravoval vojenskou mocí
ausonský stát a staříčkový Numitor ztracené vlády
nabyl zásluhou vnuka a o jarém Palině svátku
založil Rómulus Řím. Pak otcové s Tatiem v čele
pozdvihli boj a v hromadě zbraní Tarpeia duši
vydechla, hodnou trestu, když přístup zradila na hrad.

Potom synové Kur jak vlků zamlklých stádo
ztlumí zvuky svých úst a Římany, zmořené spánkem,
přepadnou, udeří na vrata bran, jež závorou mocnou
uzavřel Íliin syn. Však Júnó otevře sama
jednu a otočí stěžeje tak, že nezaskřípaly.
Venuše viděla jen, že spadly závory brány;
byla by zavřela bránu, než to, co provede božstvo,
nemůže jiné zvrátit. Tam na svahu poblíže Jána
sídily ausonské víly — bylť chladným pramenem zkrápěn.
Těch jde o pomoc prosit a nemohly odolat nymfy
spravedlivé té prosbě, i vyloudí ze svého zdroje
všeliký pramen a proud. Však nebylo neschůdné ještě
Jánovo široké ústí a vchod se nezavřel proudem:
pod svůj bohatý zdroj hned vložily žlutavou síru,
jakož i čadící smůlu, a podpálí dutiny zřidel.
Látky ty vzbudily žár, jenž pronikl do hlubin zřídla:
ejhle, ty chladné proudy, jež mohly se nedávno měřit
s chladem alpských bystřin, teď ohni se vyrovnat mohou!
Kouří se z obou dveřní, jež z kropil vytrysklý oheň,
bránu, již slíbila Júnó — však marně — Sabínům drsným,
tarasil zvláštní ten zdroj tak dlouho, až vojáci martští
mohli si obléci zbroj. A s tou když podnikl útok
Rómulus, římská půda se pokryla kupami mrtvol

sabínských, ale i rodáků svých se pokryla těly,
zetů a tchánů krev se smísila v bezbožné řeži.
Potom se usnesli nevésti boj až na život: mírem
válku se rozhodli skončit a přibrati Tatia k vládě.

Tatius byl již mrtev a tys, ó Rómule, dvěma
národům nestranně vládl. A tenkrát oslovil Mávors
otce bohů i lidí, svou přilbici odloživ s hlavy:
„Na pevném základě již moc římská spočívá, otče,
není závislá na jednom vládcí — i nastala doba
odplaty — slíbilš ji mně i vnukovi, jenž je jí hoden:
jest již čas jej se země vzít a na nebe povznést.
Jednou před všemi bohy jsi v hromadě takto mi řekl
(vzpomínám vlídných slov, jež u věrné vzpomínce chovám):
,Bude to jeden rek, jež povzneseš na blankyt nebes.
Rač mi splniti teď, cos určil těmito slovy!“

Přikývl Všemocný bůh a zakryl temnými mraky
ovzduší, rachotem hromu a bleskem poděsil země.
Z tohoto znamení Mars hned pochopil, že mu byl únos
povoleno. Oštěpem svým se vyšvihl bez bázně na vůz,
jehož krvavé jařmo se koním na šíje tisklo,
ranou biče je pohnal a sklouznuv ovzduším prudce
na vrchu Palátia se zastavil, zarostlém háji,
Rómula pak, jenž mocí zákonů soudil a vládl
občanům, unesl pryč. A smrtelné tělo se letem
rozplyne v jemný vzduch, jak z olova kulka, již vyslal
široký prak, se ve vzdušném prostoru roztaví celá.
Zato se krásné tváře mu dostalo, nebeské pocty
hodnější: takový vzhled má Quirínus v slavnostním rouše.

Majíc ho za ztracena, choť plakala. Královská Júnó
poručí Íridě své, by obloukem duhy se snesla
k vdově Hersilii a tuto jí podala zprávu:

„Paní ctná, ty největší ozdobu latijské země,
ozdobu Sabínů všech, tys bývala nade vše hodna
takého hrdinu mít, a dnes jsi Quirína hodna:
zanechej těch svých slzí, a toužíš-li manžela spatřit,
dej se mi vésti a do háje spěj, jenž na Quirínově
vrchu se zelení skví a královu svatyni stíní!“

Íris poslechne hned a snesší se obloukem barev
na zemi Hersilii dle rozkazu poví ta slova.
Stěží zdvíhají tvář a s cudným pohledem praví
žena: „Ó bohyně — nevím, kdo jsi a jak ti mám říkat,
žes však bohyně, jasno je přec — ó, ved' mě, ó, ved' mě,
ukaž mi choťovu tvář! Ach, kdyby jen jednou mi dopřál
osud uvidět choť, jak v nebi se cítiti budu!“

Nemešká nic, a s panenskou Íridou vystoupí čile
na slavný Rómulův vrch. Tam na zem dopadla právě
hvězda s oblohy kleslá, i zaplálo od její záře
ve vlasech Hersilii, a s hvězdou se do vánků vynesla.
Ten, jenž založil Řím, ji přijal tam do známých loktů,
změnil jí tělesný vzhled a s tělem změnil i jméno:
Hórou se zove — jsouc bohyní teď, je Quirína družkou.

KNIHA PATNÁCTÁ

Myskelos

Zatím se hledá muž, jenž mohl by unést břímě
takové vlády a nástupcem být tak velkého krále.
Pověst, poslice pravdy, k té úloze slavného Numu
určila. Poznalť vše, co v Sabínsku stanoví řády,
na tom neměl však dost: on vytkl si v rozmachu ducha
vyšší cíl: chce poznat a prozkoumat podstatu světa.
Láska k vědeckým snahám ho přiměla opustit rodné
Kury a do města jít, kde Krotón Hérakla hostil.
Tázel se tam, kdo původcem byl té osady řecké,
na břehu italském založiv hradby. I vyprávěl hosti
jeden z domácích starců, jenž dávného věku byl znalý:

„Bohat jsa ibérským skotem, kdys připlul od Ókeanu
Jovův proslulý syn a šťastně prý u Lacínia
přistal, a zatím co skot se po jemných travinách toulal,
Héraklés v hostinný dům, kde Krotón přebýval mocný,
vešel, a tam si po dlouhé námaze oddechl klidně.
Když pak odcházel, dí: ‚Až dorostou vnukové, bude
v této krajině město.‘ A slib ten vskutku se splnil.

Jakýsi Alémón z Argu měl syna, Myskela jménem,
který za oněch dob byl bohům nad jiné milý.
Kdysi, když tvrdě spal, se nad ním naklonil ve snách
hrdina nosící kyj a děl: ‚Jdi v dál, kde proudí
Aesar kamení plný, a otcovské bydliště opusť!‘
Kdyby snad neposlechl, rek hrozil mu mnohými tresty.
Poté odešel spánek a se spánkem odešlo božstvo.
Alémonovec vstane a čerstvého vidění mlčky
vzpomíná, myšlenek změt se sváří dlouho mu v nitru.
Božstvo mu velí jít, však zákony v odchodu brání;
kdo by chtěl změnit vlast a vzdálit se, propadá smrti.

Ponořil bělostný Sól svou hlavu třpytivou do vln,
tmavá noc již vztyčila z vln svou hvězdnatou hlavu:
opět se bůh mu zjevil a stejné mu rozkazy dává;
kdyby však neposlechl, tím více a přísněji hrozí.
Pojal ho strach, i chystal se přenést domáci bůžky
do nových neznámých sídel. I povstane reptání v městě,
na soud je hnán, že zhrdá zákony. Jakmile skončil
žalobce řeč, je zločin prokázán beze všech svědků.
Viník, oděný v smutek, tu pozdvihne ruce i tváře
k nebi a dí: „Ó ty, jenž dvanácti pracemi získals
nebe, přispěj mi teď — jen pro tebe spáchal jsem zločin!“

Býval prastarý zvyk, že kaménky rozhodovaly:
černý pro vinu svědčil a bílý propouštěl z viny.
Také tentokrát byl tak učiněn žalostný nález:
samé kaménky černé se v krutém osudí sešly.
Jakmile vydalo však ty kaménky k sčítání hlasů,
černá barva těch losů se u všech změnila v bílou,
přispěním Héraklovým byl vynesena nález, jenž viny
Alémonovce zprostil. On Amfitryónovu synu
vzdává srdečný dík a plaví se s příznivým větrem
hladinou iónských vln, pak Tarent lakedaimonský
mine a Sybaris též i Nerétum v sallentském kraji,
Krimisu, thúrijský záliv i končiny Iápygovy.
Konečně prohloudiv země, jež hledí pobřežím k moři,
nalezl Aesaru ústí, jež osud za cíl mu určil.
Opodál mohyla stála, v níž skrývala svěcená země
Krotónův popel a prach. V té zemi dle rozkazu hradby
založil, mrtvého jméno pak přenesl na nové město.“

Taký byl pradávňý osud, jak hlásala bezpečná pověst
tohoto kraje i města, jež vzniklo v italské zemi.

Pýthagorás

Byl pak tu muž, jenž ze Samu pocházel, prchl však z něho před pány, tyranskou vládu měl v záští a z vlastní své vůle vyhnanec byl. Ten muž až k bohům pronikl v duchu, vzdáleným v končinách nebes, a postřehl duševním zrakem všechno, co lidským očím kdy příroda vzala a skryla. Když pak prozkoumal vše svou bdělou prací a duchem, předkládal veřejně nauku svou a mlčícím žákům, žasnoucím nad jeho slovy, rád vykládal velkého světa počátky, příčiny všeho a učil, co to je božstvo, co jest příroda, odkud je blesk a z čeho jsou sněhy, zdali snad rozráží vítr či Júpiter oblaka hřmící, cože to otřásá zemí, dle jakého zákona hvězdy krouží, i vše, co skryto. On první zavrhl přísně předkládat na stůl maso a první otevřel ústa k takovým moudrým slovům, ač nedošla bohužel víry:

„Lidé, hříšným jídlem se varujte poskvňovati těla! Obilí máte a ovoce, které svou tíhou sklání haluze k zemi, a na révě nalité hrozny; máte i rostliny sladké a takové, které se mohou zjemnit a změkčit v ohni; a nikdo vám mléčného moku nebere, nebere med, jenž voní mateřídouškou. Hýřivě dává země jak bohatství, tak také pokrm lahodný, dává co jísti, a bez vraždy, prolití krve. Masem ukájí hlad jen zvěř, a ještě ne všechna! Na příklad kůň a brav i skot, ti travou se živí; ti však, jejichžto duch jest surový, divý a krutý, tygřice z arménských hor a lvové vznětliví, vzteklí, medvědi, jakož i vlci — ti z krvavých těší se hodů. Běda, ach, jaký to zločin, když maso se do masa noří,

dravé a lačné tělo když tuční polknutým tělem,
když jest živočich živ zas jiného živoka smrtí!
Při tomto bohatství všeho, jež země, ta nejlepší matka,
rodí, tebe snad těší jen žvýkati zuřivým chrupem
žalostné kusy masa a řídit se Kyklopů mravem?
Cožpak bude ti možno jen záhubou jiného tvora
ukojit žaludku hlad, té neslušné, hltavé šelmy?

Ale ten dávný věk, jež sami jsme nazvali zlatým,
toliko stromů plody a rostlinstvem ze země vzešlým
docela šťastným se cítil a ústa si neztřísnil krví.
Pernatci za oněch dob si létali bezpečně vzduchem,
zajíc, prost vši bázně, se proháněl uprostřed polí,
v liché důvěřivosti se nechytla na háček ryba.
Bez nástrah bývalo všechno a nebylo třeba se báti
podvodu, všude byl mír. Když jakýsi škodlivý rádce,
nechat' to kdokoli byl, se bohům jal závidět jídlo,
a když masitou stravu si v hltavý žaludek spustil,
zločinu otevřel cestu. Snad hubením divokých šelem
zahřál se nejprve kov, když teplou krví se ztřísnil
(na tom pak mohlo se zůstat!), a připouštím, nebylo hříchem,
byla-li zabita zvěř, jež život náš ohrožovala;
avšak zabíjet měla se jen, ne předkládat k snědku!

Bezpráví zašlo pak dále. A zdá se, že smrti si první
zasloužil, první jsa žertvou, vepř, jenž rypákem křivým
vyhrabal semena z půdy a zničil naděje roku.
Kozel prý ohryzal révu, a proto prý za oběť padl
oltáři mstitele Bakcha. Nuž oba je zničila vina!
Co jste však spáchaly, ovce, vy mírné, k ochraně lidí
stvořené? Nosíte nektar, jenž v plné výmě se stekl,
dáváte nám svou vlnu a rouch nám poskytuje
měkkých a životem svým jste prospěšny více než smrtí!
Čím se provinil vůl, ten živočich beze lsti, šalby,

prostý, neškodný, stvořený jen, by námahy snášel?
Nevděčný dokonce je a nehoden úrody polní,
kdo moh dělníka zabít svých polností, sotva mu sňali
břímě křivého pluhu, a kdo moh sekerou protít
šíji, odřenou prací, jež tolikrát pomohla pánu
zkypřiti tvrdou roli a tolikrát úrodu svážet!

Avšak nedosti na tom, že páchají takový zločin:
vinu za tento hřích též na bohy vznesli a věří,
že prý se raduje bůh, když zabijí dělného býka!
Žertva, prostá vši vady a postavou nad jiné krásná
(právě ta krása ji ničí!), jsouc zdobena stuhou a zlatem,
poblíž oltáře stojí nic netušíc, modlitby slyší,
vidí, jak na její čelo a doprostřed rohů jí sypou
zrna, jež pěstila sama, a raněna zabarví krví
nůž, jež před malou chvílí snad v jasné viděla vodě.
Z hrudi, až dosud živé, jí ihned vnitřnosti vyjmou,
prohlédnou je a zpytují na drobích úmysly bohů.
Z těch pak (takový hlad má člověk na zakázaný
pokrm!) troufáš si jíst, ó plémě smrtelné? Prosím,
nečiňte tak a dbejte mé výstrahy, slyšte má slova!
Volů zabitých údy až budete klásti zas do úst,
vězte a vědomí mějte, své vlastní že oráče jíte!

Ježto pak bůh mi nadšením plní má ústa, chci přijmout
ochotně nadšení boží a otevru Delfy své hrudi,
otevru nebe a zjevím ta proroctví vznešené mysli!
O věcech velkých chci pět, v něž předků nevníkl důvtip,
o věcech dlouho skrytých: mne těší ve výši kráčet
po hvězdách, těší mě opustit zem, to nehybné bydlo,
dát se oblakem nést a stoupat na mocná plece
Atlanta, shlížet z dálky, jak lidé, rozumu prosti,
těkají, sem tam bloudí, a zmatené, zděšené bázní
před skolem povzbuzovat a vykládat pořadí sudby!

Ó ty zmámené plémě, jež mrazivé smrti se děšíš!
Proč vy se bojíte Stygu a Tartaru, planých to názvů,
látky to pro pěvce jen, a hrůz té smyšlené říše?
Vězte, že těl, ať zničí je hranice, nebo je stráví
rozkladem dlouhý čas, nic zlého se nemůže dotknout;
duše však neznají smrti — ty opustí dřívější sídlo,
v nových domovech žijí pak dál — tam přijaty bydlí.
Dobře to vím: já sám jsem býval za trojské války
Euforbos, Panthoův syn, jež do prsou poranil zpředu
mladší Átreův syn svým pádným oštěpem kdysi.
Já jsem poznal ten štít, kdys ozdobu levé své ruky,
nedávno v abantském Argu, kde stánek Júnónin zdobil.

Všechno se mění, nehyne nic. Hle, přichází odtud
onam a odtamtud sem náš duch a zabírá údy,
jaké kdy lze: hned do lidských těl se stěhuje z šelem,
z člověka přechází do zvěře zas, však nehyne nikdy.
Jako se tvárný vosk vždy v nových podobách zračí,
aniž zůstává stejný, či stejnou si ponechá tvářnost,
přec však stále je týž, tak duše, jak učím, je stále
táž, leč v rozličné tvary a podoby přechází stále.
Nuže, ať nezdolá žaludku chtíč váš soucit a lidskost:
ustaňte, volá můj hlas, ó, ustaňte bezbožnou vraždou
vyhánět příbuzné duše a krev svou sytiti krví!

A když jsem na velké moře již vyplul a svěřil své plachty
naplno větrům, slyšte! Nic netrvá na celém světě!
Všechno je v proudu a každý jev jest podroben změně.
Vždyť sám plynoucí čas jak říční proudy se valí
stále a stále vpřed. Běh řeky i prchavé chvíle
zastavit není možno: jak naráží na vlnu vlna,
spěchajíc vpřed, a na přední dotírá, hnána jsouc zadní,
tak též ubíhá čas, jsa stíhán a současně také

stíhaje sám, a nový je vždy. Co bývalo, zašlo,
vzniká, co nebylo dříve — a každá chvíle je nová.

Vidíš, jak minulá noc zas v denní světlo se mění,
tento pak zářivý třpyt jak přichází po černé noci.
Nemá ni stejné barvy ta obloha, všechno když leží
znaveno v půlnočním spánku, a když zas s bílými koni
vyjíždí Lúcifer jasný, a jiná je, kdykoli Zora,
poslice dne, zas ozáří svět, jež odevzdá slunci.
Ba sám sluneční terč, když nad okraj země se zdvíhá,
zrána se rdí, a rdí se, když pod okraj země se noří;
má však bělostný vzhled, když vrcholí: nejčistší éther
chová ten kraj a vzdálená zem jej nemůže zkazit.
Taktéž nemůže být ni tvářnost Diány noční
stejná nikdy či táž: když přibývá lúny, je vždycky
menší dnes než zítřa, a větší, když smršťuje kotouč.

Nevidíš dále, že rok vždy ve čtverou postupně tvářnost
vchází a našeho života běh tak napodobuje?
Neboť je štavnatý, něžný a podoben dětskému věku
na jaře. Tenkrát stéblo se leskne a nemajíc síly
duří, křehké je dosud a rolníky nadějí těší.
Tenkrát rozkvétá vše a květů barvami hraje
živný lán a zelený list jest nepevný dosud.
Po jaře zesílí rok a přechází pozvolna v léto,
stává se jinochem statným — neb v žádném z ostatních věků
nenajdeš síly ni plodnosti víc, ni žáru a ohně.
Po něm nastane podzim, kdy rok již mladický zápal
odkládá, nabývá klidu a uzrává, mírností stoje
mezi starcem a junem; a také má prošedlé skráně.
Stařecká, drsná zima pak přichází třesavým krokem,
zbavena vlasů, či má-li je snad, jsou úplně bílé.

Nejinak naše též tělo se mění stále a stále,
beze vši přestávky. Čím jsme dnes, čím včera jsme byli,

tím již nebudem zítra. Byl den, kdy — semena pouhá,
předtucha lidských tvorů — jsme bydleli v mateřském lůně.
Příroda vložila na nás své tvůrčí ruce, a nechť,
aby se tísnilo tělo, jsouc ukryto v napjatém klíně
matčině, na volný vzduch je vyslala z tohoto sídla.
Vydáno na boží svět, jen leželo nemluvně slabé;
poté se čtvernožcem stalo, jak zvířata tělo své nosíc,
zvolna pak, ač se třásl a nemělo v kolenou síly,
přispěvši nějakou vzpěrou svým šlachám, stanulo vzpříma.
Potom statným se stalo a hbitým, a prošeďši dobou
mladosti, proživši pak též léta středního věku,
skloněnou staroby cestou se sklouzá k západu žití.
Staroba podryje život a zničí předešlých věků
sílu, a Milón pláče jsa stár, když vidí své paže,
které bývaly dřív svou spoustou pevného svalstva
podobny Héraklovým, jak visí bez síly, chabě;
pláče i Helena krásná, když spatří stařecké vrásky
v zrcadle, v duchu se ptá, proč dvakrát ji unesli muži.
Čase, ty zhoubce všeho, a ty, ó závistné stáří,
vy, ach, boříte vše — když ohlodá všechno zub věku,
všechno, co na světě jest, pak zničíte povlovnou smrtí!

Stálého trvání nemá ni to, co jmenujem živly;
poučím vás (jen buďte mi pozorni!), jakže se mění.
Čtvero základních látek, jež dávají vznikati všemu,
chová svět, z nich dvě jsou těžké a klesají stále
vlastní svou vahou dolů — toť zemitý živel a voda;
ony dva zbylé živly jsou bez tíže, a když jsou volny,
stoupají výš — toť vzduch a oheň, čistější vzduchu.
Ačkoli však jsou od sebe vzdáleny, přece z těch látek
vzniká vše, vše do nich zas odchází. Rozměklá země
tratí se v tekutou vodu, a mok ten, kdykoli zřídne,
mění se v páru a vzduch, a poněvadž pozbude tíhy,

nejčistší, nejřidší vzduch se vymrští do výše k ohni.
Odtud se vracejí zas týmž postupem, opačnou cestou:
zhoustne-li ohnivá látka, zas ve vzduch přechází hustý,
ve vodu vzduch a z vody se sráží chuchvalce země.

Nemá ni téhož vzhledu nic na světě: obnovitelka
věcí, příroda, v nový vždy tvar tvar dřívější mění.
Nic pak nepřijde nazmar, ó, věřte mi, na celém světě,
vše se jen střídá a přetváří vzhled. My díme, že vzniká
něco, když jiným to začíná být, než bylo; že hyne,
jestliže přestává býti to týmž. Snad přejde cos onam,
ono pak opět tam, však celek zůstává stejný.
Zajisté netrvá nic, jak soudím, o témže vzhledu
dlouho. Tak jste, ó věky, až k železu od zlata přišly,
tak se i osud krajin a míst již tolikrát změnil.
Sám jsem viděl už moře, jež před časem pevninou suchou
bývalo, viděl jsem země, jež z mořských povstaly proudů.
Daleko od siných vln jsme lastury našli mořské,
jako zas byla v horách již spatřena prastará kotva.
Co kdys bývalo polem, to v údolí proměnil prudký
přívál, a zátopa vod tak v rovinu odvedla horu;
půda, kde býval močál, je pískem pokryta suchým,
krajiny, vyprahlé dřív, jsou zality stojatou vodou.
Nový příroda zdroj kdes vydala, jinde zas starý
zavřela; tryskají proudy, jež dávnými otřesy půdy
skryly se v zem, však jiné zas vyschnou a do země zajdou.

Otvor zející v půdě když pohltí asijský Lykos,
zjeví se opodál zas a z nového vyvěrá ústí;
veliký Erasínos kdes brzy se vsakuje, brzy
skrytou hlubinou teče, až vyráží v argolských nivách.
Kalkos, mýský proud, prý také si znechutil kdysi
bývalé zřídlo a břehy a nyní se jinudy bere.
Nejinak Amenános, jenž unáší sicilský písek,

proudí někdy, a někdy se zdroj zas ztlumí, i vyschne.
Z Anigru pívali dřív, však nyní má takovou vodu,
že bys ji nechťel — to od těch dob (ač lze-li jen trochu
pěvcům přikládat víry), co smyli tu dvojúdcí rány,
které jim Héraklés nosící kyj svým zasadil lukem.
Nemíval Hypanis též, jenž pramení ve skythských horách,
sladkou vodu, jež teď je zkažena od hořké soli?
Faros, foinický Tyros a Antissa stávaly kdysi
uprostřed mořských vln — a dnes už to ostrovy nejsou.
Pro staré osadníky kdys pevninou bývala Leukas;
nyní ji obtéká moře. I Zanklé prý s italskou zemí
bývala spojena kdys, až urvalo styčnou tu půdu
moře a na obě strany tam příboj zatlačil souši.
Hledáš-li Heliku snad a Búris, achajská města,
najdeš je na mořském dně — až dodnes ukáží rádi
plavci ta propadlá města i s hradbami skleslými do vln.
Vysoký vrch, jenž stromů je prost, se vypíná k nebi
tam, kde je Pitheův Troizén — kdys plochá rovina s poli,
dnes tu je vysoký vrch. Moc větrů (hrozné to líčit!),
prudká, divoká síla, jsouc zavřena ve skrytých slujích,
toužila někudy vydout a o větší na vzduchu volnost
zápasila, však marně. Když nenašla skuliny žádné
v celém žaláři svém ni průchodu proudícím větrům,
rozpjala zem a povrch jí vydula, jako lze dechem
z úst buď měchýř nadout, neb kůži dvourohým kozlům
staženou. Vydatí místa pak zůstalo, nabylo vzhledu
kopce, jenž do výše ční, a ztverdlo za dlouhých věků.

Mnoho mě napadá sic, co všechno jsem slyšel a viděl,
dodám nemnoho jen. Což voda? Zdaž nemění tvary
jiných věcí i své? Tvůj pramen je v poledne chladný,
Amóne, rohatý bože, však ráno a večer vždy zteplá.
Dotykem dódónské vody prý roznítí Athamánové

dřevo v ten čas, kdy měsíční terč se nadobro smršťí.
V kikonské zemi je řeka, kdo pije z ní, tomu se nitro
změní v kámen a vše, co ponoříš, potáhne mramor.
Kráthis a Sybaris též, jež sousedí se zdejší krajem,
lesklými činí vlasy jak jantar anebo zlato.

Co však větší je div: jsou takové vody, že mohou
změnit lidského ducha, a nejen vlastnosti těla.
Neslyšels o Salmakidě a o jejím nečistém zřídle,
o plesech aithiopských? Z té vody kdo učiní doušek,
zešílí anebo upadne v sen, až k nevíře tvrdý.
Jakmile uhasil kdo svou žízeň v kleitorském zdroji,
střeží se vína, je střídmy a z čisté vody se těší:
buď že je ve vodě moc, jež teplému vínu se vzpírá,
nebo že Melampús, věstec (jak vypráví tamější národ),
Proitovy dcery, jež posedl bůh, svou písní a kouzly
zbavil šílenství zlého a prostředky, čistící ducha,
odhodil do oněch vod, jimž nechut' k vínu pak zbyla.
Opačný účinek má proud řeky, jež Lynkéstskem plyne:
kdokoli z tohoto proudu se napije nestřídmy hrdlem,
vrávorá zcela jak ten, kdo čistého vína se napil.
V Arkadii je místo — to nazvali Feneem staří —,
budící obavu záhadou vod: těch varuj se v noci!
Píti je v noci škodí, je neškodné píti je ve dne.

Takto se nových a nových sil vždy plesům a řeším
dostává. Byl též čas, kdy Délos ve vlnách plynul,
dnes však stojí pevně. Kdys bála se Symplégad Argó,
třísněných náběhem vln, jež stříkaly při srážce vzhůru;
nehnutě stojí dnes ty skály a vzdorují větrům.
Také sopečná Étna, v níž sirné výhně dnes hoří,
nebude věčně žhavá, vždyť nebyla od věků žhavá.
Buďto je země živoucí tvor, jenž žije a dýchá
průduchy na četných místech a plameny vypouští jimi:

může pak měnit ty dráhy a při každém otřesu může
některé dutiny zavřít a jiné otevřít zase;
nebo jsou vzdušné větry tam zavřeny v podzemních slujích,
které na skály skály pak vrhají, jakož i látku,
v níž jsou zárodky ohně, a tato se nárazy vznítí:
ale když ztichnou větry, ty podzemní dutiny zchladnou;
nebo se zásoby smoly tam vzněcují divokým ohněm,
či snad žlutavá síra, jež plane, skrovně jen kouříc:
jakmile přestane však těm plamenům potravu tučnou
dodávat zem, až za dlouhý věk své vyčerpá síly,
živel pak hltavý nebude mít své výživy nutné,
nesnese oheň hlad a opustí jalovou látku.
V Palléně, v severním kraji, jak vypráví pověst, jsou muži,
kterým se v lehké peří prý zahálí pokožka těla,
jakmile v trítónské tůni se devětkrát za sebou smočí;
ovšem, nevěřím tomu. Ten div prý dovedou také
provádět skythské ženy, kýms kouzlem si zkropivše údy.

Avšak je-li snad třeba i zjištěné dokládat věci:
neviděls nikdy, že vše, co zetlelo prodlením času
anebo vlhkým teplem, se v drobná zvířátka mění?
Zabij vybrané býky, ty zasypej do jámy v zemi
(víme to ze zkušenosti): z té mršiny shnilé se včely
vylíhnou, sběračky květů, jež podle svých rodičů žijí
na polích, díla si hledí a pracují v naději na žeň.
Válečný kůň, jež do země zakopáš, vydává sršně.
Chytíš-li mořského raka a křivých klepet ho zbavíš,
ostatek uložíš do země, věř, z té pohřbené části
vyleze štír, jenž zahnutým ocasem hroziti bude.
Také housenka polní, jež opřádá šedými vlákny
zelený list — té věci si rolníci všimli už často —
v motýla, smrti to znak, svou původní podobu mění.

Bahno zárodky chová, z nichž rodí zelené žáby;
bez nohou rodí je zprvu, pak nožky plování schopné
připojí, aby pak byly též schopny dalekých skoků,
rozměry zadních nohou jsou o mnoho větší než předních.
Čerstvý medvědí plod je těžko zvat mládětem: je to
napolo živý kus masa, a lízáním teprve matka
dodává údům tvaru a činí je podobným sobě.
Nevidíš též, jak u sladkých včel se bez údů líhne
malý ten plod, jež skrývá voština o šesti hranách?
Pozdě až přibírá nohy a teprve pozdě i křídla.
Júnónin pták, jenž obrazy hvězd má ozdoben ocas,
orel, Jovův zbrojnoš, i holubi bohyně Kythér,
všechn pernatců rod se líhne ze žloutku vajec:
nevěda, že se to děje, kdo věřil by, že je to možné?
Někteří dokonce věří, že lidský páteřní morek,
zetlí-li tělo v hrobě, se mění v jakéhos hada.

Tito tvorové však své zárodky od jiných berou,
ale jest jeden pták, sám sebe vždy rodící znovu:
fénix asyrsky sluje. Ten nežije z býlí či zrní,
kadidla kapky ho živí a vonného amónu šťáva.
Jakmile skončí ten pták pět století života svého,
drápy a zobákem čistým si vystaví úpravné hnízdo
na větvích mocného dubu či ve chvějné koruně palmy.
Když si je kasií vystlal i klasy jemného nardu,
skořicí rozdrobenou a nadto i žlutavou myrhou,
usedne na své hnízdo a umírá ve vonných látkách.
Potom prý z otcova těla se mladý narodí fénix,
jenž má tolikéž roků být na živu, kolik žil otec.
Jakmile vyspěje k síle, by mohl již unést břímě,
vysokým větvím stromu to těžké odejme hnízdo,
otcův to hrob i kolébku svou, a nesa je zbožně,

lehkými vánky vzduchu je dopraví do města Slunce,
tam pak u chrámu Slunce je položí před svaté dveře.

Může-li taková věc svou zvláštností buditi podiv,
divme se též, že mění své pohlaví hyena plachá:
před chvílí strpěla samce, a nyní sama je samcem.
Také chaméleon, jenž vánky a vzduchem se živí,
barvám, kterých se dotkne, se ihned připodobňuje.
Bakchos věnčený hrozny byl zdolanou Indií rysem
obdařen; cokoli ten, jak říkají, z měchýře pustí,
v kámen se promění vše a ztuhne dotykem vzduchu.
V tvrdou hmotu se mění i korály, jak se jich dotkne
pozemský vzduch, ač bývaly ve vlnách rostlinou měkkou.

Dříve by ustal den, své supící spřežení ztopí
Foibos do širých vln, než vylíčím všechno, co přešlo
ze starých v nové tvary. Hle, zříme, jak mění se časem
poměry též — tu vzmáhá se stát a nabývá síly,
jiný upadá zas. Kdys mocná bývala Troja
muži i statky svými a mohla i po deset roků
prolévat krev — jak bídná je věc! Vždyť může se chlubit
troskami jen a namísto bohatství pradědů hroby.
Slavná bývala Sparta a kvetly i Mykény mocné,
rovněž i kekropský hrad a pevnost Amfíónova:
chudou půdou je Sparta, jsou skáceny Mykény hrdé;
Oidipodovy Théby — ach, čím jsou nyní, leč jménem?
Z Pandíonových Athén — co zbývá ještě krom jména?
Nyní pak vypráví pověst, že Řím též dardanský vzrůstá;
poblíže tiberských vln, jež v Apenínách se rodí,
položil základ k moci, již určen obrovský úkol.
Ten tedy mění tvar svým vzrůstem a stane se jednou
hlavou celého světa — tak říkají proroci moudří,
tak prý hlásají věštby. A pokud si vzpomenout mohu,

Helenos, Priamův syn, když Troja se chýlila k pádu,
k Aenéu děl, jenž plakal a zoufal nade vší spásou:

„Znáš-li, ó bohynin synu, už dost mé věštecké mysli
předtuchy, ty budeš žít a Ílion nezajde celé.

Oheň a meč ti uvolní cestu: ty půjdeš a s sebou
poneseš spasenou vlast, až dostihneš cizího kraje,
jenž má nad rodnou zem být milejší Troji i tobě.

Také město, jak zřím, dle sudby ti vnukové fryžští
založí, jakého není a nebude, nebylo nikdy.

Jiní předáci za dlouhý čas je učiní mocným,
pánem celého světa je potomek Júlovy krve
učiní; až ho pak zem dost užije, budou se z něho
těšit i blankytu kraje — on na nebi skončí svůj život.’

Takto, jak chovám dobře v své paměti, Helenos věštil
Aenéu, trojské jenž penáty nes. Mne těší, že roste
spřízněné město, a Řecko že vyhrálo k prospěchu Frygů!

Abych však nevybočil svým spřežením, které se k cíli
pozapomnělo hnát: též nebe a vše, co je pod ním,
mění podobu stále, i země a vše, co je na ní,
rovněž i my, část světa — vždyť nejsme přec toliko těla,
nýbrž peruté duše jsme též a můžeme vcházet
v příbytky zvířecích těl i v dobytčat těla se nořit.

Těla, v kterých by mohly být ukryty rodičů duše,
bratrů, někoho snad, kdo spřízněn jakkoli s námi,
anebo alespoň lidí, ta se ctí, s pokojem nechme,
nechtějme naplňovat své útroby thyestským jídlem!
V jaké to špatné zvyky se uvádí, jak se to chystá
bezbožně na lidskou krev, kdo ocelí telátku hrdlo
protíná, může to bučení snést, jsa nepohnut v srdci,
anebo kdo je s to, by vraždil kůzle, jež kvílí
tak jak malé dítě, či pernatce požívat může,
kterého sám dřív krmil! Jak blízko má takový člověk

k plné, skutečné vraždě! A k čemu se odtud má přejít?
Skot necht' oře, či stáří ať přičítá vinu své smrti,
ovce necht' před Severem nás mrazivým nadále chrání,
kozy pak, syté z pastvy, ať k dojení dávají výmě!
Sítě, pasti a kličky a všechny ty úklady lstivé
odstraňte! Nešalte ptáka svou vějičkou natřenou lepem,
léčkou s děsivým peřím též jeleny neobkličujte,
netajte v návnadě lstné a šalebné zahnutých udic!
Zahubte zvěř, jež škodí; i tu však zahubte pouze;
masa ať chrání se ret, jen lahodné požívá krmě!“

Égeria

Těmi a jinými slovy jsa poučen v chápavé hrudi,
Numa se do vlasti prý zas navrátil, a když byl vyzván,
ujal se otěží moci a národu Latia vládl.

Šťasten jsa s chotí nymfou a Kaménami jsa veden,
obětím řádům naučil lid a k uměním míru
obrátil poddaný národ, jenž navykl divoké válce.

Když pak zestárl již a s věkem skončil i vládu,
plakaly latijské ženy a celý národ i senát
nad skolem vladaře Numy. A manželka opustí město,
v údolí arícijském se ukrývá po hustých lesích,
sténá a lká a Orestské Diány obřady svaté
maří. Kolikrát, ach, ji lesní a jezerní nymfy
vybídlý, aby už ustala lkát, a útěšná slova
říkaly, kolikrát Théseův syn, když plakala, pravil:

„Zachovej míru v smutku! Ty nejsi jen sama, jež musí
naříkat pro svůj los — dbej podobných případů jiných,
poneseš klidněji svůj! Kéž cizí by mohly ti přispět
příklady, nikoli mé! I můj však může ti přispět.“

Hippolytos

Dotkla se vašeho sluchu snad zvěst, jak propadl smrti
zločinné macechy Istí a otcovou lehkověrností
jakýsi Hippolytos. Nuž div se — snad nebudeš věřit,
ale ten muž jsem já. Kdys rozenka Pásifaína
marně mě sváděla k tomu, bych poskvrnil otcovo lůžko.
Vinu pak svalila na mne a mně svůj úmysl přiřkla
ze strachu, že snad ji udám, či ze hněvu, že jsem ji odmít.

Nespáchav nic já odsouzen byl — můj otec mě vyhnal
z vlasti a vražednou kletbou mou hlavu na cestu proklel.

Na vyhnaneckém voze jsem mířil v Pittheův Troizén,
již pak zátoky korintské břeh jsem s průvodci míjel.
Moře se náhle zdvihlo a zřeli jsme obrovský příval
vody, jak vysoký vrch se hrbící — hora ta stále
rostla a zněl z ní řev a hřeben vody se tříštil;
najednou vyrazí rohatý býk z té záplavy prasklé,
vztyčený do jemných vánků až po sama prsa, a jal se
z nozder a široké tlamy kus po kuse chrliti moře.
Soudruzi trnou v srdci, však můj duch necítil hrůzu,
myslet' na vyhnanství. Vtom obrátí divocí hřebci
směrem k moři své šíje a děsí se, vzpřímivše uši,
ze strachu před obludou se poplaší, pádí a ženou
s vysokých skalín střemhlav můj vůz. Já marně se pachtím
ovládnout rukou uzdy, jež bílá pokryla pěna,
nahnu se vzad a volné otěže napínám nazpět.
Zplašených koní vztek by nebýval zdolal mé síly;
naráz o pařez však mi zlomil hlavici kola,
běžící stále kol osy, a celé je rozmetal v trosky.
Hned jsem vymrštěn z vozu i s opratmi v rukou, a bylo
vidět, jak útroby živé jsou vlečeny, pařez jak šlachy
zachytil, údů část je smýkána, jiné zas cestou
uvázly zpět, a praští hlasitě lámané kosti,
ztýraná duše pak vychází ven; a nemohls poznat
na těle žádný úd — vše ranou jedinou bylo.

Můžeš či troufáš si snad s mou pohromou, ctihodná vílo,
srovnávat svou? Já spatřil i říš, kam nesvítí slunce,
ve vodách Flegethontu jsem ošetřil zdrásané tělo;
avšak jen Foibův syn svým mocným lékem mi mohl
navrátit opět život. A když se mi — k Dítovu hněvu —
dostalo účinkem bylin a Foibovou pomocí žití,

Kynthie hustým mrakem mě zastřela, abych snad závist
nevzbudil pro tuto milost, až na světě opět se zjevím;
abych pak bezpečěn byl a bez újmy mohl být vídán,
zvýšila počet mých let a tváře mi dala, jež nikdo
nemohl znát. Dost dlouho pak váhala, má-li mi za byt
vykázat Krétu či Délos; však zavrhši Délos i Krétu,
dala mě sem. Pak rozkáže též, bych odložil jméno,
ježto by na koně mohlo mě upomínat, a řekla:
,Býval jsi Hippolytem, nuž teď bud' Virbiem navždy!'
Odtud bydlím zde v háji a jedním z nižších jsa božstev
v ochraně vládkyně své jsem skryt a k Diáně patřím.“

Égeriin však žal jest cizí nehodou zmírnit
nemožno. K úpatí hory se položí zoufalá nymfa,
stále se rozplývá v slzách, až Diána, Foibova sestra,
dojata láskou truchlé, to tělo promění v chladný
pramen a do věčných vod jí lidské rozpustí údy.

Cípus

Dojal nymfy ten div a zrozence Amázončina
stejný úžas pojal jak tuského oráče kdysi,
když zřel osudnou hroudu, jak pojednou uprostřed nivy
nejprv se začíná hýbat, ač nikdo ji nepodněcoval,
potom se v člověka mění a pozbývá podoby hroudy,
ústa pak, právě vzniklá, jak otvírá k věštění sudby:
domácí lid jej *Tagétem* nazval — ten naučil první
etruský kmen, jak budoucí osudy odkrývat třeba;
nebo jak Rómulus žasl, jenž zřel kdys na Palátii
oštěp vězící v zemi, jak pojednou listím se oděl:
na novém kořeni stál, ne na hrotu vetknutém v zemi,
nebyla již to zbraň, však strom to byl s ohebným proutím,
stínem netušeným jenž zakrýval žasnoucí muže —

Anebo tak, jak *Cípus*, jenž v říční vodě své rohy
uviděl — vskutku je viděl — a nevěře, že je ten obraz
plné důvěry hoden, svou rukou si na čelo sahal,
zkoušeje to, co zřel. Pak oči už nezatracoval:
stanul (poraziv nepřátel voj, jak vítěz se vracel),
vztahuje ruce k nebi a zraky své zdvíhaje, pravil:
„Cokoli, bohové nebes, to znamení zvěstuje, staň se
šťastným — je-li to šťastné — i pro římský národ, i pro vlast;
hrozivé, staň se tím mně!“ Pak nakupil zelený pažit
v oltář, plný trávy, a vonným ohněm jej uctiv,
nalije do misky vína a zabiv obětní ovci
chvějné útroby zkoumá a pátrá, cože mu věští.

Jakmile etruský věstec svůj pohled na droby upřel,
ihned veliký převrat v nich uviděl římského státu,
nebyl však dosti zřejmý. Než bystré pozdvihnuv zraky

od útrob dobytčete a spatřiv Cípovy rohy,
zvolal: „Králi, buď živ! Neb tebe a těchto tvých rohů
má být poslušen celý zde kraj i s římskými vrchy!
Zanech váhání hned a pospěš si vkročiti do bran,
dokud jsou volny: tak velí ti los! Jak do města vstoupíš,
staneš se králem a navždy se zmocníš bezpečně žezla!“

Cípus ucouvl zpět a odvrátiv od hradeb města
hrozivý obličej dí: „Ó, zapud'te, zapud'te, bozi,
takovou neblahou předzvěst! Je o mnoho správnější pro mne
vyhnancem být, než aby mě Kapitól uviděl králem!“

Pravil a důstojný senát i národ vybídl ihned
svolati. Vavřínem míru však dříve si zahalil rohy,
vystoupil na pevný násep, jež зробilo udatné vojsko,
k dávným pak bohům předků dle zvyku se pomodliv, pravil:
„Jeden zde muž má králem se stát, ač bude-li v městě
ponechán. Kdože to jest, ne jménem, znamením udám:
rohy má na svém čele. Jak vyložil věstec, ten člověk,
vejde-li v Řím, z vás otroky učiní bezprávné raby.
Brány jsou volny, ten muž již mohl vtrhnouti do nich,
já se mu postavil však, ač není mi na světě nikdo
bližší než on. Ó, zabraňte, Quiríté, v město mu vejít,
buď jej těžkými pouty hned sevřete, je-li jich hoden,
nebo ať skončí ten strach svou smrtí neblahý tyran!“

Jako se borovic vysoké pně kdy rozburácejí,
Východu zuřivý van když zahoukne do nich, či bijí
s hukotem mořské vlny, když člověk naslouchá z dálky,
tak též zahučel národ. Však zmatenou směsicí hlasů
v davech proniká hlas jen jediný: „Kdo je ten člověk?“
Hledí na čelo všem a hledají řečené rohy.

Cípus opět jim dí: „Hle, zde je ten hledaný člověk!“
S hlavy si věnec sňal, ač celý národ mu bránil,
čelo jim ukázal své, a na čele oba dva rohy.

Všichni sklopili zrak a jali se bolestně vzdychat,
neradi viděli jen tu slavnou, záslužnou hlavu
(kdo by to uvěřit mohl?), i nesnesli, aby ta hlava
nadále bez pocty byla, a čestným ji přikryli věncem.
Předáci však — vždyť neměls vejíti do hradeb římských —
tolik čestné půdy ti poskytli darem, ó Cípe,
kolik by s párem býků sis ruchadlem, vnořeným v půdu,
mohl jí zabrat sám, jsa od rána do šera v práci;
rohy pak tvé, tak podivné podoby, vyryli s hlavou
v kovové veřeje brány, by dlouhé přečkaly věky.

Příchod Asklépiův do Říma

Zjevte mi teď, ó Músy, vy pomocné bohyně pěvců
(víte to přec, a předlouhá minulost není vám skryta),
kterak rozmnožil Ostrov, jež obtéká hluboký Thybris,
posvátné obřady Říma, jsa sídlem Asklépiovým!

Strašný mor kdys otrávil ovzduší latijské země,
nemocí pobledlá těla tu ležela, pokryta špínou.
Lidé, znaveni pohřby, když vidí, že pokusy lidské
nezmohou nic a lékařské umění nemůže prospět,
o pomoc k nebeským bohům se obrátí, navštíví Delfy,
celé země to střed, a Foibovu věštírnu slavnou,
prosí, aby jim bůh v tom neštěstí prospěti ráčil
spasným výrokem svým a skončil útrapy Říma.
Celé místo i vavřín, i toulec, který bůh drží,
rázem se zachvělo vše a z hloubky svatyně kněžka
vydala takový hlas a zděšenou pohnula hrudí:
„Na bližším, Římane, místě měls hledati, u mne co hledáš,
na bližším hledej i teď! Vám netřeba Foibovy přízně,
aby vám zmírnil žal, vám Foibova syna je třeba!
Syna si pozvete mého a štěstí vás provázej cestou!“

Jakmile moudrý senát se dověděl o božím vzkazu,
pátrá, ve kterém městě syn Foibův přebývá mladý,
potom poselstvo vyšlou, by odplulo do Epidauru.
Když svou zahnutou lodí tam přistali poslové římsí,
před Řeky, do rady sešlé, se uvéstí dali a prosí
o boha: přejí si jej mít u sebe, aby té zkázy
zbavil ausonský kraj; tak neklamná věštba prý káže.
Různí se mínění rady: část přítomných soudí, že nelze
odpírat žádanou pomoc, však mnozí ochránce města
radí podržet zas a svého se nevzdávat božstva.

Váhali. Pozdní den již soumraku ustoupil zatím,
noční pak stín již zahalil v temnotu okresek světa:
tenkrát k lůžku tvému, ó Římane, přistoupil ve snách
onen pomocný bůh, však v takové podobě, v jaké
bývá ve chrámě: venkovskou hůl svou levicí držel,
pravou hladil si dlouhý vous, jenž s brady mu splýval,
ze svých vlídných úst pak taková vydával slova:
„Odlož strach! Já přijdu, však v nové se podobě zjevím.
Pohled' na toho hada, jenž kolem mé hole se vine:
dobře si zapamatuj ten pohled, abys ho poznal!
Změním se v tohoto hada, však většího, budu se jevit
takovým, jakým má být tvor nebeský, změní-li tvářnost.“

Ztratil se hlas, bůh též, a současně s hlasem i bohem
zmizel i spánek a milostný den již vystřídal snění.

Světél hvězdných sbor když nazítrí zahнала Zora,
předáci, rozpaků plni, se sejdou v nádherném chrámu
vytouženého boha a prosí, aby jim ráčil
nebeským znamením najevo dát, kde sídliti míní.
Sotva skončili prosbu, hle, bůh, jsa v podobě hada,
s vysokým hřebenem zlatým, svou blízkost sykotem hlásil,
při svém příchodu pak též sochou i oltářem, dveřmi,
podlahou mramorovou i zlatými otrásl štíty;
uprostřed svatyně své se do výše vztyčil až po hrud',
zastavil se a žárnými zraky se rozhlédl kolem.
Zděšený zástup trne. Než kněz (měl bělostnou stuhou
ovinut ctihodný vlas), ten poznal boha a zvolal:
„Ejhle, toť bůh, toť bůh! Bud' zbožný srdcem i ústy,
kdokoli s námi tu dlí! Tvůj zjev, ó velebný bože,
k blahu nám bud' a pomáhej všem, kdo zbožně ti slouží!“

Přítomní všichni se koří dle rozkazu božstvu a všichni
potomci Aenéovi to dvojí zvolání kněze
opětují, svou zbožnost jevíce slovy i srdcem.

Přikývl bůh a pohnuv korunkou záruku slibu
najevo dal, též kmitavým jazykem opětně syčel.
Potom se s lesklých schodů sešine, otáčí nazpět,
odcházeje, svou tvář a k oltáři starobylému
ohlíží, zdraví svůj dávný dům i chrámové sídlo.
Odtud plazí se dál ten velikán, cestou, jež kvítím
poseta jest, se svíjí v oblouky, prostředkem města
přímo k přístavu míří, jenž zahnutou hrází je chráněn.
Tam se zastavil bůh a zdálo se, jako by vlídným
pohledem propouštěl dav, jenž kráčel uctivě za ním;
na koráb ausonský pak svým tělem se uložil: koráb
pocítil boží břímě, kýl poklesl pod vahou boha.
Římané mají radost, i zabijí na břehu býka,
koráb ozdobí vínky a odváží spletená lana.

Lehký vánek popohnal loď: bůh do výše trčí,
o kormu zakřivenou se opírá šjíj a shlíží
do proudů blankytných vln. Tak dorazil za mírných vánků
hladinou iónských vod, když Aurora po šesté vyšla,
k Itálii a plavil se dál kol lacínských břehů,
proslulých Júnóny chrámem, a skylackou zátoku objel.
Lápygii minuv a nalevo stočiv se vesly,
vyhne se amfríským skalám a napravo kélénským tesům,
míjí Rómethium, též Nárycii a Kaulón,
pronikne úžinou mořskou, kde sicilský Pelóros leží,
k obydlí Aiolovu pak zamíří, k temeským báním,
k Leukosii a růžovým zahradám vlahého Paesta.
Odtud Kapreje mine a výběžek Minervin srázný,
surrentské pahorky též, jež vzácnou prosluly révou,
město Herkulovo a Neápol, k slastnému klidu
stvořenou, Stabie před ní a dál chrám Sibylly kúmské.
Poté k teplým zřídľům loď dorazí, k Linternu, s háji
lentišků, k Volturna toku, jenž množství písku svým proudem

unáší, k Sinuesse, jež bílé holuby chová,
k nezdravým minturským slatím a k mohyle pěstounky trojské,
k Antifatovu sídlu a k Trachantu bažinatému,
k zemi zvané dle Kirky a k Antiu na pevném břehu.

Jakmile k tomuto břehu se uchýlil plachetní koráb
(moře se bouřilo již), hle, bůh se rozvíjet začal,
u velkých závitů opouští loď a stáčeje tělo
plazí se v otcův chrám, jenž na žlutém břehu tam ležel.
Ale když moře ztichlo, bůh epidaurský se zdvihl,
opustil otcův oltář, kde spřízněným božstvem byl přijat,
brázdí pobřežní písek, své chřestící šupiny po něm
smýkáje, po kormidle se vyšplhá na kormu lodi,
tam pak složil svou hlavu a zůstal, až k Táboru doplul,
v posvátný lavínský kraj a k ústí tiberských proudů.

Sem se mu ze všech stran dav národa, otcové, matky,
hrnuli vstříc — též panny, jež hlídají svatý tvůj oheň,
trojská Vesto — a radostným pokřikem zdravili boha;
a jak se rychlý koráb tou řekou naproti proudu
ubírá, na obou březích tam stojí oltářů řady,
na obou kadidlo praská a vzduchem line se vůně,
zatím co vetknutý nůž se skolenou zahřívá žertvou.

Konečně dorazil bůh až do Říma, do hlavy světa:
had se tu náhle zdvihl a o stožár vysoký opřen
otáčí krkem a po vhodném sídle se rozhlíží kolem.
U města štěpí se tiberský proud, kol souše se vine
— Ostrov sluje to místo — a vztahuje na obě strany
ramena stejně dlouhá, jež svírají uprostřed zemi:
tam se z latijské lodi syn Foibův uchýlil nyní,
božský ten had, a nebeskou tvář vzav na sebe opět,
ukončil smutek a žal a Římanům přinesl spásu.

Caesarova apotheósa

Ale ten bůh k nám přišel jak cizinec do našich chrámů:
Caesar je ve vlasti bohem! Ač nade vše mírem i v bojích
vynikl, nikoli války, jež skvělými triumfy skončil,
nikoli to, co provedl doma, a sláva, jež rychle
vzplanula, v novou hvězdu — tu vlasatou — změnila reka:
spíše to způsobil Caesarův syn! Jeť největším dílem
z výkonů Caesarových, že Augusta učinil synem.
Velká to věc, že námořních Britannů pokořil vojska,
sedmi že rameny Nilu, jenž papýros ve vodách rodí,
proplul s vítězným loďstvem a připojil ke Quirínovu
panství Numidy vzdorné i Jubovy kínýfské kraje,
Pontos, nadutý jmény svých Mithrídátů, že získal
triumfů houf, z nichž několik oslavil: je to však více,
nežli že takého muže nám zanechal? Jaká to přízeň
k lidskému rodu, ó bozi, že on jest vladařem světa!

Neměl-li tedy on sám být smrtelným semenem zplozen,
bohem musel být otec. To zbožného Aenéa zlatá
viděla máť, a viděla též, jak pontifikovi
strojí se žalostná smrt, jak spiklenci zdvíhají zbraně.
Zbledla, a s kterým bohem se setkala, říkala všechněm:
„Pohled', s jakou to silou se chystají úklady na mne,
s jakou šalbou a lstí se útočí na onu bytost,
kterou mi jedinou jen rod trojského Iúla nechal!
Což se mám jediná já hrýzt starostmi oprávněnými?
Mne hned Týdeův syn smí poranit aitólským kopím;
ted' zas trojské hradby, zle hájené, mohou mě zlekat;
jindy zas vidím syna, jenž bloudí za dlouhé plavby,
jak je na moři zmítán a vstupuje v království ticha
svádí s Turnem boj, či — smím-li snad prozradit pravdu —

svádí s Júnónou zápas! Nač vzpomínám pohrom však dávných,
které stihly můj rod? Strach přítomný nedovoluje
vzpomínat: nezhříte, hle, jak zločinné meče se brousí?
Prosím, zadržte je a zmařte ten ohavný zločin,
nechtějte Vestin oheň tou vraždou kněze si zhášet!“

Nadarmo úzkostná Venus tak hovoří po celém nebi,
nadarmo dojíká bohy. Ti nemohou zrušiti sudbu,
nemohou zpřetrhat vlákna, jež staré utkaly sestry;
znamení blízkého žalu, a neklamná, dali však přece.

Zatím co burácel černý mrak, zvuk řinčících zbraní,
strašný polnice třesk i rohů byl na nebi slyšen,
výstraha před zlým činem. Též Sól své zachmuřil tváře,
zemím úzkosti plným jen žlutavé dodával světlo.
Často byl povětroň spatřen, jak uprostřed souhvězdí plane,
často i krvavé kapky se na zem za deště snesly.
Zsinalý Lúciifer byl a tvář měl rezivou barvou
ztřísněnu, měsíční vůz byl také krvavě ztřísněn.
Příšerný výr dal neblahé znamení na sterých místech,
na sterých místech slzela sloň a v posvátných hájích
bylo prý slychat zpěvy a slova hrozivě znící.
Znamení zlá se jeví i u žertev, útroby hlásí
velké zmatky a v játrech se nalézá prořatý hrbol.
Na foru, kolem domů i poblíž posvátných chrámů
vyli prý za noci psi a němých umrlců stíny
bloudily po oněch místech a v Římě se zachvěla země.

Avšak výstrahy bohů přec nemohly zamezit úklad,
překonat příští osud. Již nesou tasené meče
spiklenci v posvátný dům — hle, neměli jiného místa
pro zločin, pro děsnou vraždu krom radnice — tuto si zvolí!
Tenkrát bohyně Kythér se udeří obojí rukou
v prsa a Júlova vnuka se snaží zahalit mrakem,

v jakém byl zachráněn Paris, když s Meneláem se utkal,
v jakém Aenéás ušel zlé oceli Diomédově.

Júpiter takto jí děl: „Což sama chceš otřásti, dcero,
nezvratnou života sudbu? Nuž vejdi si třebaš i v síně
Sudiček tří: tam osudů archiv, obrovskou stavbu,
užříš — je opevněn mědí i tvrdým železným kovem;
ten jest bezpečný zcela a věčný: otřesy nebes
neděsí jej ni blesku vztek ni zhroucení v trosky.
V oceli nezmarné, pevné tam uvidíš vyrytý osud
celého rodu svého. Já četl a v mysl si vštípil
všechno — nuž slyš, ať nejsi už neznalá budoucí sudby!
Člověk, za něhož prosíš, ó bohyně Kythér, svůj život
naplnil, dokonav léta, jež dluhoval mateřské zemi.
Aby však na nebe vstoupil jak bůh a v chrámu byl vzýván,
o to se postaráš ty a syn — ten zdědí i jméno,
vezme si na bedra sám to velké břímě a chrabře
stíhaje otcovu smrt v nás ochotné příznivce najde.

Mutina obležená, jež za jeho velení padne,
o mír bude ho prosit a Farsalos také ho pozná,
Filippy makedonské pak zvlhnou po druhé krvi;
velké a slavné jméno mu podlehne v sicilských vodách,
vůdce pak římského egyptská choť, jež bude k své zkáze
na sňatek spoléhat, padne, a nadarmo hroziti bude,
že bude Kapitól náš prý jejímu Kanópu sloužit
Nač ti mám barbarské kraje a národy na obou světa
koncích uvádět všechny? On povládne každému kraji,
který je bydlení schopen; i moře mu sloužiti bude!
Zemím poskytne míru a ducha pak k občanským řádům
obráť, zákony dá, ten dárce spravedlnosti,
mravnost spořádá příkladem svým, a o pokolení
pečuje příští doby a o dorost budoucích vnuků,
potomku, z manželky ctné a ctihodné narozenému,

poručí sdílet jméno a sdílet i starosti vlády,
dříve pak v étherný byt a k hvězdám přibuzným nesmí
přijíti, dokud jsa stár let Nestora nedojde šťastně.
Zatím však z mrtvého těla tu duši si vyjmi a změň ji
ve hvězdnou zář, ať na můj Kapitól přes hlučné forum
vysílá z výše chrámu své pohledy Július božský!“

Sotva skončil tu řeč, již stanula milostná Venus
uprostřed senátní síně — však nikdo ji nezřel — a z údů
mroutícího Caesara vzala tu čerstvou duši a nechťc,
aby ji pohltil vzduch, hned k hvězdám nebes ji vynesla,
a když ji nesla, zří, že chytá a začíná zářit.
Z klínu ji pustila hned: a duše se nad lúnu vznese,
vlekouc pak za sebou ohnivý vlas tou rozlehlou drahou,
svítí jak třpytná hvězda. A synovy zásluhy vida,
cení je výše než své a rád se jím překonat nechá.

Ač si však nepřeje syn být výkony nad otce kladen,
pověst, která je volná a nezná zákazu, jeho
vynáší, třebaš to nechce, a v tom jen vzdoruje vládci.
Tak též ustoupil Átreus svou slávou Agamemnonu,
Aigea překonal Théseus a Achilleus Pélea činy,
zkrátka, bych uvedl příklad, jenž na ně se na oba hodí,
tak jest Sátyrnus menší než Júpiter. Júpiter řídí
blankytné výšiny nebes i trojí světovou říši;
Augustus zemí je pánem; a oba jsou Otci a vládci.

Bohové, s Aenéou přišli, jimž ustoupil oheň i ocel,
bohové naší země a Quiríne, otče ty města,
Gradíve, Quirína otče, jenž nebyl přemožen nikdy,
Vesto, Caesarem ctěná, i s božstvy vlastního domu,
Foibe, jež Caesarův dům ctí s Vestou, domácí bože,
Jove, ty též, jenž na skále Tarpejské vysoko sídlíš,
všichni vy bozi, jež vzývat je básníku volno a zbožno,

prosím: ať daleko jest a později nežli v mém věku
nastane den, kdy opustí svět, jež spravuje, božský.
Augustus, aby šel k bohům a prosícím přispíval v dáli!

*Již jsem dokonal dílo, jež nemůže zničiti oheň,
ocel, ni Jovův hněv, ni věčnost hlodavých věků.*

*Onen den, jenž na tělo mé má toliko právo,
nechat' si ukončí, až bude chtít, můj nejistý život:
lepší mé bytosti část se vysoko nad hvězdy vznese
na věčný čas, i bude mé jméno nezničitelné!*

*Po široširém světě, jenž moci je podroben římské,
národ bude mě číst, a nejsou-li předtuchy pěvců
klamné, budu já žít svou pověstí po všechny věky.*

Ovidiovy Proměny

Napřesrok tomu bude dva tisíce let, co se v Sulmoně narodil římský básník Publius Ovidius Naso. Bylo to roku 43 před n. l., téhož, co byl zavražděn Cicero, a rok po zavraždění Caesara. Když se narodil, byl římský městský stát, ovládající světová panství, ještě republikou, když oblékal patrně jako šestnáctiletý jinoch r. 27 mužskou tógu, byl Caesarův adoptivní syn Oktavianus od senátu poctěn titulem „Augustus“ jakožto domnělý obnovitel republiky, ve skutečnosti první římský císař, městský stát se stal fikcí, římské panství se proměnilo ve světovou říši řízenou jediným mužem. A tento mocný muž z příčin, jež nejsou zcela jasné, koncem r. 8 n. l. jedenapadesátiletého básníka vypověděl do Tomidy, gelského přístavního městečka, ležícího jižně od ústí Dunaje, takřka na hranice římského impéria. Tam Ovidius po desetiletém vyhnanství zemřel.

Byl dítětem své doby a v jeho poezii se odrazily společenské poměry, které nastaly v Římě za padesátileté vlády Augustovy. Od třicátých let II. století před n. l. zmítala se Itálie v těžké vleklé krizi, jež ohrožovala samy základy otrokářského řádu. Vnější války, revoluční pokusy o nápravu křiklavých majetkových rozdílů, o rozbití dosavadního městského státu, jehož zřízení dovolovalo několika senátorským rodinám a davu zahálčivého, prodejného velkoměstského proletariátu rozhodovat o milionech spojenců a provinciálů a vysávat je, vzpoury otroků v různých částech impéria i odboj italských spojenců, občanské války, provázené proskripcemi, politickými vraždami, konfiskacemi i proléváním krve na bojištích, nahrazení občanské milice žoldnéřským vojskem, jež bylo oddáno svým vojevůdcům při úsilí dosáhnout moci ve státě, a výsluhou dostávalo statky vyháněných majitelů – takové i jiné zjevy společenského rozkladu ukazovaly, že se dosavadní řády římské repub-

liky přežily, a činily lidský život i vše, co kdo měl, nejistým, takže není divu, jestliže se mnozí tehdejší vzdělanci oddávali epikurské filozofii s jejím heslem „prožij život skrytě“.

Když Oktavianus r. 31 před n. l. porazil Antonia s Kleopatrou a roku následujícího dobyl Egypta, posledního helénistického státu ve Středozeří, který Římané ještě nezabrali, upevnil zase – arci jen dočasně – otrokářský řád, postaviv jej na základy vojenské monarchie, a těžce zkoušenému světu kolem Středozeřího moře poskytl mír, všem pak lidem, třebas byli smýšlení republikánského a bojovali v řadách protivníkových, bezpečnost života a majetku. Svou vládu zahájil jako princeps, první muž republiky, složil mimořádnou funkci triumvira, podržev si hlavně jen vrchní velení nad vojskem, a ponechal republikánské formy, vystupuje jako ochránce lidu a děle se o správu lidu se senátem. Ale „jakmile navnadil vojsko dary, lid obilím a všechny sladkostí pokoje, začal se ponenáhlu povznášet, úkoly senátu, úředníků a zákonů strhovat na sebe, aniž mu kdo odporoval, poněvadž lidé nejbojovnější padli v poli nebo proskripceři a ostatní z lidí urozených, čím kdo byl náchylnější otročit, byli vynášeni bohatstvím i počtami, a vzmohše se za nových poměrů, měli raději bezpečnou přítomnost než dřívější nebezpečství. A provincie ten stav věcí neodmítaly, neboť vláda lidu a senátu se stala podezřelou pro zápasy mocných jedinců a hrabivost úředníků, a neúčinná byla pomoc zákonů, jež byly porušovány násilím, pletichami a posléze i penězi.“ (Tacitus)

Vskutku byla situace taková, že se jedinovláda ukazovala jediným východiskem z krize, a každý, ať byl jakéhokoliv smýšlení, byl nucen nějak se vypořádat s novým stavem věcí. Obrovská kořist z dobytého Egypta a vysoké příjmy, zejména z provincií, dovolily Augustovi uspokojit nároky vojska, jež si pak udržoval jako stálé; mírem, zavedením pořádku, zvýšenou konjunkturou obchodní, dary a zdáním účasti na moci získal střední i široké vrstvy občanstva; a nobilitu, strašně decimovanou proskripceři a ztrátami na bojištích, získal

tím, že vyšel vstříc jejímu konzervativismu, zachovav staré formy, majetkově i důstojností ji vyvýšil nad ostatní vrstvy občanstva a dopřál jí, byť v omezené míře, účasti na správě říše. Všechny pak vrstvy si naklonil tím, že proti tendenci, která se projevila u Antonia, a snad už u Caesara, přeložit těžiště říše na Východ a degradovat Itálii na pouhou provincii, uchoval jí v říši její přednostní postavení, které jí umožňovalo žít na útraty provincií, hlavně východních. Rovněž úsilí učinit krásnými chrámy i světskými stavbami a kulturními institucemi Řím důstojnou hlavou světa, vzkrísit staré kultury, starou římskou zbožnost i jiné starořímské ctnosti, vzbudit znovu úctu k velké římské minulosti, setkávalo se s pochopením v konzervativní části římské společnosti. Ale když se pokoušel svými nařízeními napravovat uvolněnou morálku, zejména rodinnou a populační, zasahovat do jedincova soukromí, odstraňovat „mesaliance“, stíhat nechuť k ženění i k plození dětí a rozbujelému cizoložství u horních vrstev, narazil na odpor a jeho úsilí se skončilo nezdarem. Ostatně ani jeho romantická snaha restaurovat starořímanství neměla trvalého úspěchu.

Augustova doba proslula jako „zlatý věk“ římské poezie a je dobře známo, jak podporoval Augustus sám nebo skrze svého důvěrníka Maecenata současné básníky a jak se je snažil získat pro svůj politický program i pro oslavu svých činů. Nejkladněji se k jeho úsilí postavil Vergilius. Mystické náladě plynoucí z utrpení, jež přinesl světu i druhý triumvirát, dal výraz ve své 4. ekloze r. 40, kdy po brundisijském míru, jenž budil naději na trvalý klid zbraní a pokojný rozvoj státu, věstil v duchu orientálních proroctví narození hoča, s jehož příchodem nastane nový zlatý věk. Tou eklogou oslavil Antoniova přívržence Asinia Polliona. Později však přilnul cele k Oktavianovi: ten mu byl napříště bohem na zemi, praesens deus. Bylo by pochybné vidět v tom jen dvořanská lichocení; jde tu o cit hluboké vděčnosti nábožensky zabarvený. Báseň o Oktavianových činech nenapsal, ale dal své umění do jeho služeb a v *Aeneidě* oslavil římský národ

i Augusta a jeho rod. Horatius zachovával vůči Augustovi dlouhou dobu rezervu, odmítl napsat o něm báseň, nezakrýval svou republikánskou minulost, kriticky sledoval vývoj poměrů. Ale ve 3. knize svých *Písní* se tzv. římskými ódami připojil k jeho obrodnému úsilí a ve 4. knize se upřímně sblížil s jeho dynastickými zájmy. Elegik Propertius rovněž odmítl napsat oslavný epos o Augustovi, ale ke konci svého života, nepříliš dlouhého, se přece aspoň rozhodl evokovat básnický římský dávnověk a ukázat stránky pravého římanství hodné následování. V elegiích Tibullových se jméno císařovo vůbec neobjevuje a aktuální problematika je opomíjena.

Tito básníci jsou hlavní představitelé vlastního „zlatého věku“ římské poezie. V jednom se shodují: vyrostli ve svobodě, prožili hrůzy občanských válek (Vergilius a Horatius déle než oba elegikové), byli jimi všichni postiženi a životně i básnicky vyžrávali za konečných zápasů o bytí republiky. Za principátu se toliko rozvily jejich síly. Boj za zachování republiky byl ve společenském vědomí valné části Římanů pevně zakotven, a bylo nutno uvědomit si tíhu poválečných problémů, které na vlast dolehly, a probojovat se k poznání, že jediná záchrana vlasti je ve vládě jednoho. Pro citového Vergilia, jenž se bojů za republiku činně neúčastnil, nebylo asi tak těžké rozhodnout se pro nové poměry. Horatius, jenž bojoval v bitvě u Filipp v řadách republikánů proti triumvirům, třeba snad jen v přechodném zanícení třiadvacetiletého mladíka, byl osobnost rozumově založená, citem se nedával strhovat, a ačkoliv se nakonec dopracoval kladného vztahu k dílu Augustovu, samostatnost úsudku si zachoval vždycky. V Propertiově milostné poezii vycítujeme – jako snad i u družiny Tibullový a u Ovidia – osten odboje proti Augustovu zasahování do intimností soukromého života jedincova. Na Tibulla beze vší pochyby působil také vliv jeho příznivce Valeria Messaly, někdejšího republikána, potom antoniovce, jenž byl oddaným a velmi platným pomocníkem Augustovým v upevnění míru, ale svému dřívějšímu přesvědčení se nezpronevěřil. Byla tedy míra

loajality u těchto básníků různá. Ale nejvýznamnější z nich, Vergilia a Horatia, vedl vřelý zájem o osud vlasti k tomu, aby dali své umění do služeb národa. Uvědomili si sociální poslání poezie a snažili se národ vychovávat. Tu nepůsobil jen vliv Augustův: byla to i věc jejich uměleckého vývoje a věc jejich názoru na poslání poezie.

Archaická římská poezie byla orientována na řeckou poezii klasickou a jako tato obracela se k široké veřejnosti. Po převodu *Odyseie* od Livia Andronika vzniká první římský epos nacionální, *Punská válka* od Naevia; brzy byl zastíněn eposem *Anály* od Ennia, učenlivého žáka Homérova. Římská tragédie počínajíc Liviem Andronikem zpracovává (Ennius, Pakuvius, Akcius) hlavně kusy velkých attických tragiků; skládají se dokonce tragédie s římskými náměty. Plautus a s ním mnoho jiných básníků přebásňuje kusy tzv. nové attické komedie, zejména od Menandra, jenž už tehdy měl také platnost klasika, skládají se i komedie s římskou látkou. Luciliova satira tepe vady římské společnosti a má politické poslání. Všechna tato poezie je adresována kolektivu římských občanů, vzdělává a vychovává je v duchu tradic, které poutají občana k státu.

Později v době Sullově a prvního triumvirátu, kdy už nějakých osmdesát roků trvaly boje o nápravu poměrů a o uchvácení moci, krveprolévání a rozklad městského státu, projevil se u mnohých římských vzdělců odklon od veřejného života, útek do soukromí, apolitičnost. Tehdy se archaická římská poezie, opírající se o výtvo-ry řeckých klasiků, začíná pocítovat jako staromódní, vrchu nabývá vliv řecké poezie poklasické, helénistické, a k tehdejším římským básníkům pronikají estetické zásady alexandrijského učenice a básníka Kallimacha (III. stol. před n. l.). Helénistická poezie byla nyní Římanům potud bližší, že vznikala v době, jež jim byla bližší časově i životními formami. Řecký svět po Alexandrovi Velikém ovládali helénističtí vojenští monarchové, vládcové rozsáhlých říší. Se ztrátou politické svobody nastal u Řeků rozklad městských států, jež dávno nebyly hospodářsky soběstačné, občané se většinou změnili

v poddané a v jejich životě převládaly zájmy soukromé. Za těchto změněných politických, hospodářských a sociálních poměrů snažila se básnická moderna alexandrijská dopracovat v poezii nových kladných hodnot. Kallimachos správně usoudil, že je neplodné obírat se stále — zvláště v eposech — starými látkami klasické literatury, pěstovat epigonsky literární druhy, jejichž vývoj se jevil uzavřen, a ulpívat na zděděných otřelých šablonách. Správně také rozpoznal omezenost básnických talentů své doby. Proto zrazoval básníky od rozsáhlých děl a doporučoval jim hlavně epické skladby nevelkého rozsahu (říkáváme jim nejčastěji epyllion, drobné epos), zato však co nejpůvodnější látkou, technikou i slohem a jazykem. Toto kritické úsilí mělo pozoruhodné výsledky. Básníci vynalézali látky dosud neopotřebované, oblíbili si i prostou krásu všedního života, básnická mluva byla obohacena, veršová technika zdokonalena. Ale nová hesla také způsobila, že byly básnické výtvo-ry spíše plodem učených studií než opravdového nadání, a že jen nepatrná hrstka vzdělaných čtenářů byla s to, aby takovým učeným výtvo-rům rozuměla a jejich výrazové i metrické jemnosti s uměleckým požitkem vnímala. Poezie se národu nadobro odcizila.

Hesl alexandrijské moderny začali se tedy přidržovat římsští bás-níci doby Sullovy a Caesarovy, tzv. neoterikové, „novátoři“; pochá-zeli většinou ze severní Itálie. Mladořímská moderna proboujela tehdy spor ve vývoji lidské společnosti, tak často se obnovující, spor mezi starou a mladou generací. Odmítala rozsáhlé eposy, oblíbené u archaických římských básníků, a odmítala také jejich básnickou a veršovou techniku, vyznačující se lpěním na starých vzorech a všelijakými neuměleckými zvláštnostmi a volnostmi. Ideálem modernistů bylo epyllion, zpracované tak, aby se v něm spíše než epická fabule uplatňovalo líčení citů a nálad, vyjadřovaných často monologem, popis, žánrová drobnomalba, odbočka, odvádějící leckdy daleko od hlavního námětu, a učené narážky, hledané nebo pointované výrazy, vybroušený rytmus a hudba verše. Poeta doctus,

učený básník, bylo čestné označení moderního básníka, dlouholeté, úzkostlivé pilování nevelkých skladeb přinášelo slávu. Vedle epyllii našli modernisté zálibu v elegiích, zvláště prokládaných mytologickou učeností, v „tretách, hříčkách“, jak zvali krátké písně lyrické, a v epigramu. Na lyrických výtvorech Valeria Katula je pozorovat, jak subjektivní a individualistickou se stala básnická tvorba této moderny, vyjadřujíc – vedle plodů studia – toliko básníkův úzký svět a jeho ohlasy v nitru. A nová produkce se vůbec vzdálila od národního života, obracela se jen k literárním labužníkům.

Další vývoj ukázal, že byl tento kvas přes některé stinné stránky velmi úspěšný. Z mladořímské lyriky vyšel Vergilius, zčásti i Horatius, jejich zálibami se řídil podnětný elegik Kornelius Gallus, jehož básně se nezachovaly, Propertius a jiní. I jim byli vzorem básníci helénističtí, v látce, v motivech i v básnické technice, ať už šlo o epyllion, didaktický epos, idylu, či o milostnou nebo vyprávějící elegii a lyrickou píseň. Od nich se pod vlivem mladořímské moderny naučili jedinečné péči o uměleckou formu. Ale pokročili dále, třeba ne všichni. Vergilius a Horatius, aniž se zřekli podnětů čerpaných z poezie helénistické, obrátili se k archaické poezii římské a také k velkým řeckým tvůrcům doby klasické. Na nich zdokonalili svůj vkus a snažili se z různorodých uměleckých prvků, přetavených svou vlastní římskou osobností, tvořit díla osobitá a naplněná římským duchem, nadto i díla proniknutá přítomností. Dovedli tak římskou poezii k nejvyššímu stupni umělecké nápodoby; a dávající jí opět sociální poslání, pokračovali v tradici starých římských básníků.

Republikánská generace básníků „zlatého věku“ římské poezie v druhém desetiletí vlády Augustovy vymřela (Vergilius a Tibullus r. 19, Propertius r. 15; Horatius až r. 8 před n. l.). Příslušníci mladší generace, jejímž hlavním představitelem je Ovidius, vyrostli nebo vyspěli už za císařství. Neznali ceny, za kterou byl vykoupen mír. Na svobodu, na bratrovražedné boje, na životní zápasy republiky a na hrůzy prožité generací starší měli buď jen dětské vzpomínky,

nebo to znali jen z doslechu. Sami užívali všech kulturních a společenských požitků, které mír, Augustem obnovený, přinesl vyšším vrstvám občanstva, slunili se ve slávě římského impéria, tyli z bláhobytu Itálie, o něž měli zásluhu pracující otroci a vykořisťovaní provinciálové; ale vřelého vztahu ke státu, k vlasti a k národu neměli. Nasákli už docela duchem monarchie, v jejímž skvělém prostředí se jim dobře dýchalo. Stárnoucího císaře měli loajálně v úctě a nechávali ho za sebe myslet a jednat; ale jeho úsilí o obrodu národa se rozbíjelo o jejich verše, jejichž obsahem byly lascivi amores, milkování s nevěrnými manželkami, libertinami, hetérami a krásnými chlapci. Jejich život byl prost zneklidňující problematiky, z níž by tryskala umělecká tvorba mající vyšší poslání. Hodně tím byl vinen sám duch utužující se monarchie. Těmto básníkům přestala být poezie učitelkou národa, byla jim toliko osobní potřebou, někdy i jen uměním pro umění, ba také jen duchaplnou hrou a zábavou. Zásadní umělecký spor mezi mladými a starými byl už dobojován starší augustovskou generací, jež uskutečnila ve svých výtvorech dobré zásady obou soupeřících táborů. Mladší generace přiklonila se sice poněkud úže k zásadám školy mladořímské, ale dílo jejich přímých předchůdců mělo na ni tak mocný vliv, že mladí působí dojmem jejich epigonů.

Ovidius byl šťastným dítětem svého věku, neboť snad až do své relegace nepoznal opravdové bolesti, byl zámožný, žil nakonec ve zdárném manželství, měl styky až u samého dvora a požíval slávy pro své básnické umění, jsa středem pozornosti v kruhu stejně citících starších a mladších současných básníků. Neboť byl opravdu rozený básník. Náležel k tomu typu slovesných umělců, kteří tvoří spontánně z plnosti svého nadání bez velké poučenosti i učenosti, ale s velkým darem fantazie, dušezpytného umu a slova. Poezie mu byla rozkošnou hrou, k níž užíval těchto svých přirozených darů spojených se schopností bystře pozorovat život. K tomu přistupovala rozsáhlá znalost řecké a římské literatury i umění

výtvarného. Tyto znalosti a schopnosti mu poskytovaly množství motivů, kterých se chápala jeho živá, neumdlévající obrazotvornost i dovednost kreslit plasticky postavy a místa, vcítovat se do různých duševních stavů a výmluvně je vyjádřit. Jeho jedinečná schopnost formální, jejíž vyjadřovací stránku ještě zdokonalil studiem rétoriky, umožnila mu vytvořit lehce nejuhlaženější verše, jaké kdy byly v latině složeny.

Do římské poezie pronikl ovšem poměrně brzy rétorismus (už u Řeků se stíral rozdíl mezi krásnou prózou a poezií), a Ovidius v tom směru překonal všechny své předchůdce: jeho vinou se stalo, že v celé takřka pozdější římské poezii nabyla rétorika rozhodné převahy nad obsahem, myšlenkou a citem. Nesmíme však zapomínat, že staří měli v rétorice nesmírnou zálibu (tu zdělili po Římanech románské národy, zejména Francouzi), a rétorika v poezii jim nebyla protivná, jako je většinou nám. Ostatně Ovidia, jakkoli často nesmírně hoví rétorice, zachránilo ještě jeho velké nadání před její prázdnotou.

Horší je, že poezii hodně ztrivializoval. Hluboký cit a povznášející mravní založení mu nebylo dáno do vínku, ale lehký život i samo prostředí vznešené římské společnosti nemohlo působit zdárně na jeho charakter. Ne že by byl býval člověkem špatným. Lascivní verše jeho milostných básní jsou povětšinou jen ohlasy starších literárních motivů a výplodem fantazie, nikoliv výrazem jeho zážitků. Ale nedovedl se přenést přes povrch prchavých dojmů, jen zřídka byl s to, aby se povzněl k úsilí o vyšší cíle, a velké poslání pravé poezie si nikdy neuvědomil. V jeho obratných rukou se stala poezie zábavnou četbou. Pro zábavu psal básně milostného obsahu, erotické elegie (*Amores*, Lásky; *Heroides*, Listy milostné), i didaktické výklady o milování (*Ars amatoria*, Umění milovati; *Remedia amoris*, Jak léčiti lásku) a o kosmetice (*Medicamina faciei femineae*, O pěstění ženské tváře). Co vděčné látky by mu bylo mohlo poskytnout prohloubené pozorování tehdejší společnosti, kdyby byl měl hlubší mravní základ

anebo sociální hledisko! Takto však zanechal po sobě jen duchaplné dokumenty o ní, básnicky (zvláště v Umění milovati) jistě účinné a psychologicky pravdivé, ale nejcennější hlavně pro kulturního historika. Zábavně poučnou tendenci mají také elegie rozsáhlého nedokončeného díla *Fasti* (Kalendář), v němž jsou hlavně vyprávěny báje a pověsti o vzniku římských slavností a svátků a popisovány jejich obřady a obyčeje. Toto dílo beze vší pochyby vznikalo pod vlivem Augustova úsilí o povznesení římského kultu, ale vřelejšího citového vztahu, náboženského nebo morálního, básník k této látce neměl. Lákaly ho především vnější formy, ruch a pestrost slavností, jež mohl popisovat, a obsah bájí, jež mohl vyprávět. A zábavnou poezií je i největší jeho dílo *Metamorphoses* (Proměny).

Název tohoto díla pochází od jeho ústředního motivu. Z bohaté mytologické tradice řecké a částečně i římské vybral básník takové báje, pověsti a legendy, ve kterých se vypráví o proměně člověka ve zvíře, rostlinu, kámen, vodu, hvězdu apod., anebo vůbec o přerůzných – ponejvíce ovšem nadpřirozených – změnách bytostí živých i věcí neživých. Tímto motivem spojil Ovidius bezmála půl třetího sta řeckých a římských bájí v souvislý celek (*perpetuum carmen*) a uspořádal je i chronologicky, začav změnami, za kterých vznikl z pradávného chaosu svět, a skončiv proměnou Gaia Julia Caesara ve vlasatici. Uvnitř díla pak sloučil báje v menší a větší cykly, řadě je k sobě podle rozmanitých pojítek, zvláště místních a osobních. Množství bájí vhodně seskupil – nedbaje drobnějších nesrovnalostí – kolem vynikajících heroů a heroin nebo i bohů a častokrát užil rámcového vyprávění, zasazuje jednu báji do druhé anebo celý cyklus do jediné báje. Velikou péči věnoval tomu, aby byl přechod od báje k báji nějak motivován a aby i tak povstalo dílo jednotné.

Přes všechno poznání, jehož si básník zaslouží svým úsilím o stmelení bájí a o jednotu díla, *Proměny* umělecký celek v plném slova smyslu nejsou. Řecký básník klasické doby byl by jistě odmítl myšlenku na takové dílo, jež nemá vnitřní souvislosti. Chro-

nologické uspořádání není pojítkem uměleckým. Přechody, třebaš i velmi zdařilé, nemluví o násilných a mechanických, udržují jen vnější spojení jednotlivých částí. A zevního rázu je i jednota daná ústředním motivem proměny. Ten se sice táhne od začátku díla až do konce; v patnácté knize podává básník ve výkladu o stálém pohybu a změně všech věcí dokonce i jakousi filozofii svého uměleckého činu. A třebaš je míra podrobností, s jakou jsou jednotlivé proměny předváděny, velmi rozmanitá, pohybujíc se mezi rozměrným popisem a pouhou zmínkou, celkem věnoval Ovidius vylíčení proměn značnou pozornost, snaže se jak o plastičnost představy, tak o variaci obrazů a výrazů. Ale často je vidět, že mu je proměna sama čímsi vedlejším, neboť předvádí zšíroka i ty postavy, které samy nejsou předmětem proměny, anebo báje, u kterých je proměna téměř jen přívěskem, takže bývá hlavní váha položena na jiné stránky báje než na proměnu samu.

Ostatně není ani možno Ovidiovy *Proměny* jako celek vnímat, lze je umělecky zažívat toliko po menších oddílech, na něž se rozpadají, když si odmyslíme přechody a části, ve kterých se jen stručně zaznamenávají různé báje zapadlé. I jsou vlastně *Proměny* velikým věncem kratších a delších epyllií, majících všechny podstatné znaky, které pro tento básnický druh stanovila alexandrijská a po ní mladořímská moderna – kromě učenosti; v té je Ovidius proti jiným básníkům velmi zdrženlivý. A chceme-li správně ocenit jeho básnické umění, musíme vycházet od těchto jednotlivých epyllií, nikoli od jejich umělého svodu.

Prerozmanité jsou báje, které Ovidius zpracoval, ale všechny mají jediný účel: bavit čtenáře svým obsahem a uměleckým podáním. Jaký to rozdíl proti Vergiliovi, jenž v *Aeneidě* předvádí bohy jako vznešené vládce světa a mocné strůjce osudu římského národa, a v postavách starých bájí, především v Aeneově, staví svým spoluobčanům před oči ideály mužných římských ctností! Ovidiovi bozi jsou výtvořivé hravé fantazie, které básník – jako už činil Homér v duchu někdejší

řecké aristokracie – oděl do postav současné vznešené společnosti. Heroové a heroiny sklesli (jako i v *Heroidách*) na pouhé smrtelníky: cestu k tomu naznačil už Euripides. U Ovidia se dokonává zesvětštění a zlidštění starověké mytologie – co bývalo kdysi bájí, pověstí, legendou, stává se u něho povídkou a novelou. Není to jeho vina: tam spěl vývoj už dávno před ním, Ovidius jej toliko zpečetil. Vždyť se ani zbožnému Vergiliově nepodařilo mravním patosem a básnickým kouzlem oživit víru v dávné bohy a povznést úctu k postavám bájí.

Ale co vytvořil Ovidius jako básník novelist a vypravěč, to si plnou měrou zaslouží slávy, které se jeho *Proměnám* dostalo. Do všech básnických druhů, které Ovidius pěstoval, přispěl něčím ze svého a vtiskl svým výtvorům, i když čerpaly podněty od předchůdců, znaky své osobnosti. Také pro zpracování *Proměn* měl předchůdce v řecké i v římské literatuře, a třeba se nám jejich díla nezachovala, víme, že jich užíval. Ale jak v utváření bájí, tak v uměleckém jejich podání počínal si Ovidius zcela samostatně. Tu vypráví celou báji s šíří opravdu epickou, jinde vytyká jen její obrysy a volí si z ní jedinou situaci, jedinou postavu, kterou zešíroka vykresluje. Tu připomene v několika málo verších narážkami řadu bájí, onde se zase oddaně ponořuje do všech podrobností týkajících se osob i věcí. Neváhá báji obměňovat, rozšiřovat o nové rysy, ba s tvůrčí samostatností sprádá z nepatrných podnětů i báji zcela novou.

Pro mnohotvárný obsah bájí dovede vždy nalézt případný projev, tón a styl. Je především skvělým vypravěčem; v římské literatuře se mu v tomto umění nevyrovná nikdo, v řecké málokdo. Jeho úžasná představivost rychle vykouzluje v nitru nejrozmanitější obrazy a proniká do jejich nejjemnějších detailů. Je tedy jeho vyprávění plasticky výrazné a jasné i při dějích sebespletitějších, líčení názorné, životné a živé. Povaze vyprávěných příběhů se u Ovidia přizpůsobuje celý ráz zpracování, takže se dílo stává pestrou mozaikou různých druhů a stylů. Důrazná a důkladná epičnost se střídá s epigramatickou stručností, popis a líčení s rozsáhlým mo-

nologem, lyrický projev s realistickou drobnomalbou, bukolská scenerie s didaktickou pasáží; vznešenost a vážnost s bezstarostnou lehkostí a rozmarností, prudký patos s křehkou něžností, střízlivost a věcnost s barvitostí a malebností. Zvláště působné je, jak obestírá básník některé své báje jakoby lehounkým závojem jemné ironie.

Znameníťe uplatňuje své dušezpytné umění a mistrně ovládá objektivní étos. I tu mu přispěla značnou měrou rétorika, pěstující řečnické deklamace na fiktivní témata. Víme, že Ovidius při studiu rétoriky vynikl zejména ethopoiemi (suasoriemi), řečnickými to cvičeními, při kterých bylo úlohou deklamátora vystihnout monologem nějaké osoby, nejčastěji mytické, její nitro v nějaké kritické životní situaci. Smyšlené milostné listy jeho sbírky *Heroides* jsou v podstatě ethopoeie uvedené do elegických distich. Všechny mají jediný motiv: lásku a touhu mytických žen a milenek po spojení s milovanými muži, od nichž je odděluje dálka. V *Proměnách* je ten obraz pestřejší. Slyšíme i slunečního boha Sola, jak zrazuje svého syna Faëthonta od jízdy po nebi na slunečním voze; Niobu chvástající se zpupně množstvím svých dětí; Meleagrovu matku uvažující o usmrcení vlastního syna; Aianta a Odyssea široce odůvodňující své nároky na výzbroj po Achilleovi atd. Básník se dovedně vžívá do nitra všech těch jednajících osob, analyzuje duševní jejich stavy, nálady a city, a kreslí je přesvědčivě a výmluvně, chtěje motivovat jejich činy. Zejména účinně zachycuje monologem vzrušené vlnění citů, jejich zápolení a výbuchy. Jako Euripidův žák, jenž se ztracenou tragédií o Médeii také s úspěchem, pokud víme, pokusil o tvorbu dramatickou, je ovšem Ovidius především znalcem ženského srdce a milostných vášní; a dostihuje tu téměř svého mistra. Přitom výmluvně předvádí i milostné vášně nepřírozené: Narkissos, milovaný nymfou Echou, miluje marně sám sebe; Pygmalion krásnou sochu; Byblis svého bratra, Myrrha svého otce.

Ke všem těmto přednostem přistupuje ona podivuhodná schopnost vyjadřovací. V tom směru mohla Ovidiovi římská poezie po-

skytnout velmi mnoho. Úsilí starších generací, a zejména mladořímské školy a starších básníků „zlatého věku“, vypěstovalo skvělou a bohatou básnickou mluvu. Tu si Ovidius pečlivým studiem svých předchůdců osvojil, ale upravil si ji podle svého nadání v lehkou, lahodnou a plynou mluvu, jež nemá síly mluvy Vergiliovy, ale ani jejích tvrdostí a drsností. A nebylo myšlenky, kterou by Ovidius nebyl dovedl beze vší námahy výstižně vyjádřit a formovat do vhodného verše. Cítíme takřka, jak se mu s vybavením představy okamžitě vybavuje přiléhavý básnický výraz, ba slova se mu přímo hromadí, zaplňují větu, a tato pohotovost a obratnost svádí druhdy básníka k tomu, aby si s myšlenkou pohrával a motiv nebo výraz obměňoval až k nechutnosti, anebo vyhledával obraty vyumělkované a chtěně pointované. Celkem je však Ovidiova mluva přirozená a nestrojená. Třebas hodně rétorizoval svou poezii a dopustil se tu a tam nevkusností nebo i nehorázností, přece ho bohaté nadání a básnické cítění uchránilo bezobsažného krasořečnění. Jeho hexametry nejsou tak pevné a jadrné jako Vergiliovy, ale jsou tvárnější, plynější a hudebnější.

V posledních knihách se zdá, jako by ubývalo básníkovi vzletu a tvůrčí síly. Zpracování řecko-římských a římských bájí a pověstí je až na některé výjimky dosti mdlé, výklad o učení domněle Pythagorovu, třebas pro ústřední motiv významný, do rámce mytologického valně nezapadá a jeho didaktika je hodně střízlivá, a konečně je skok do doby Caesarovy, odůvodněný zřejmě snahou oslavit jeho adoptivního syna, tuze náhlý. Musíme mít ovšem na mysli, že tu básník obrázky z římského dávnověku (k němu patří i vše, co souvisí s Trojou) vědomě vycházel vstříc obrodným snahám Augustovým, že po dílech svých předchůdců, vzdálených i blízkých, zejména po Virgiliově *Aeneidě*, více méně jen paběrkoval, a posléze že bájí nebo dokonce pověstí z doby historické, jako je pověst o příchodu Asklepie do Říma, a pověstí s motivem proměny Římané neměli. Básník je vytváří z velké části sám, a je věru hodno uznání, co tak dokázal.

Z vyhnanství Ovidius píše, že mu nebylo dopřáno, aby své dílo vypiloval a sám vydal; spálil prý rukopis před odchodem z Říma, ale dílo se prý zachovalo v opisech přátel – kdyby je byl mohl sám vydat, byl by prý ještě leccos opravil. Vskutku působí některé části druhého dílu *Proměn* dojmem nehotovosti, a snad lze básnickovým slovům věřit, třebas bylo spálení rukopisu pouhým gestem, když věděl, že přátelé mají opisy. Ale jak už byl shovívavý ke své práci – „přílišný milovník svého talentu“ – podle známých slov Quintilianových –, sotva si lze myslet, že by byla konečná revize díla nějak podstatně změnila ten obraz, jaký o něm nabýváme z podoby patrně nehotové. Dílo dojista není bezvadné, ale právem si i tak zaslouží nesmrtelnosti, po níž básník toužil.

Jedna věc je psychologicky zajímavá. Někdy r. 10 n. l. poslal Ovidius manželce z vyhnanství básnický list, obsažený v 3. knize sbírky *Tristia* (Žalozpěvy). Leží churav; zemře-li, prosí, aby alespoň jeho popel spočinul v Římě, a skládá si na svůj náhrobek nápis – je to nápis, který zdobí Ovidiovu novověkou sochu v rumunské Konstanci, starověké Tomidě. V něm se prohlašuje za „hravého pěvce něžných lásek“ (*tenerorum lusor amorum*) a obraceje se na předpokládaného poutníka, jenž někdy miloval a jde okolo jeho hrobu, žádá ho, aby přál jeho kostem lehké spočinutí. A stejně se označuje v prvním verši své básnické autobiografie, vzniklé r. 11 a položené na konec 4. knihy *Tristií*. Básník jako by úmyslně opomíjel tu část svého životního díla, kterou věnoval básnickému zpracování bájí a pověstí, a hrdě se hlásil k své poezii milostné, k poezii svého mládí. Pomíjí činnost svého zralého věku, zpracování bájí a pověstí, aby tak vnitřně protestoval proti tomu, že se k ní dal pohnout obrodným úsilím Augustovým, aniž mu to co prospělo k ulehčení životního osudu? Je to vzdor vzbuzený tím, že bylo jeho milostné poezie proti němu zneužito pro zamaskování vlastního důvodu jeho relegace, Augustovi nepřijemného, a že byly z veřejných knihoven

v Římě vyloučeny všechny jeho spisy, i ona díla zralého věku? Nebo mu byla poezie jeho mládí opravdu dražší než vše ostatní?

Nechat' tomu bylo jakkoli, v epilogu *Proměn* byl přesvědčen, že toto jeho dílo dojde nesmrtelnosti. Když mu ji prorokoval a představoval si, jak budou *Proměny* čítány po celém světě přístupném římskému panství, cítil v sobě pýchu nejen básníka, nýbrž i příslušníka světovládného národa. Ale jeho dílo přežilo římské císařství i jiné říše a s věky se rozšířilo i na místa, kam římská noha nikdy nevzkročila. Jeho básně z vyhnanství (*Tristia* a *Epistulae ex Ponto*, Listy z Pontu), obsahující nářky na krutý osud a prosby alespoň o jeho zmírnění, nedošly v jeho době celkem velkého povšimnutí, ale zapomenut básník přes Augustův zásah proti jeho spisům nebyl a nezůstal. Jeho dílo žilo jak u současníků, tak i u dalších generací římských vzdělanců. Rétoři používali hojných sentencí z něho, četní básníci napodobovali jeho verše, sloh i látky. Vedle básní Vergiliových a Horatiových byly *Proměny* za všech dob nejhojněji čítány a staly se jedním z antických spisů nejvlivnějších. Básníkovu pohanství a frivolnost odpuzovala sice křesťany, ale brzy se přes tuto překážku přenesli tím, že vykládali jeho báje v duchu křesťanském jako alegorie, zmoralizovali je a pokoušeli se je sladit s křesťanskou vírou. Tu dokonce u Ovidia hledali jako u Vergilia. Středověká legenda učinila z Ovidia jako z Vergilia čaroděje, ba učence a světce. Byzantský mnich Planudes (kolem r. 1300) přeložil *Proměny* a *Listy milostné* do řečtiny, což se stalo za dobu celého vývoje řecké literatury až do pádu Cařihradu jen několika málo římským výtvorům. V *Proměnách* odkázal Ovidius budoucím věkům řecké a římské báje, a většina z nich žije dodnes v té podobě, jakou jim dal on. Ve středním i v novém věku působily *Proměny* mocně na výpravnou poezii všech národů, zejména románských, a umělcům výtvarným staly se živým a nevysychajícím zdrojem inspirace až do doby nejnovější.

V české literatuře starší doby, tak nepřátelské duchu antickému, byl „nečistý“ Ovidius odmítán jak reformací, tak i protireformací. Humanisté si ho cenili jako vzoru pro krásnou formu a nasákli jeho představami, ale tvůrčím způsobem ho nevyužili. Teprve když byly osvícenstvím zlomeny některé předsudky a bylo jasné, že se je třeba zmocnit toho, co je v antice trvale živého, silného a krásného, začaly působit Ovidiovy *Proměny* i na české básníky. Epická a lyrická tvorba Vrchlického, prvního našeho renesančního básníka, a jeho epigonů obsahuje z nich nejeden ohlas. J. Zeyer z nich vzal vyprávění o Vertumnovi a Pomoně. Na postavách Echy, Hyakintha, Narkissa, Ikara a jiných osob z Ovidiových bájí vyjadřoval Jiří Karásek své smutky a svá snění. Machara inspirovaly *Proměny* k originálnímu pojetí báje o Klytii, O. Theera k titanismu tragédie *Faëthon*. A některé úkazy z novější poezie cizí i naší nasvědčují snad tomu, že se jejich vliv ještě neskončil. Pokud u nás byl Ovidius čtán v originále na gymnáziích, náležely ukázky z *Proměn* ke klasické četbě nejoblíbenější. Ukázky z *Proměn* byly v XIX. a XX. stol. překládány častěji. Celé *Proměny* přeložil časoměrně A. Truhlář (1879) a J. Červinka (1885). Přízvučně vyšly až r. 1935 v překladě Ivana Bureše a v témž roce i v překladu Ferd. Stiebitze (s úvodem, poznámkami a seznamem jmen a s výkladem o vlivu Metamorfos na výtvarné umění od G. Hejzlara; 2. vyd. 1942).

Ferdinand Stiebitz

Publius Ovidius Naso

Proměny

Edice Poezie

Překlad a doslov Ferdinand Stiebitz

Ilustrace na obálce Zanna Pesnina/Shutterstock.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 28. 2. 2022

ISBN 978-80-274-3044-4 (epub)

ISBN 978-80-274-3045-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-3046-8 (prc)